BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
27 L
13

Digitized by Google

Digitized by Google

9.27.L.12

OPVSCVLA OCTO

DE ORATIONE CHRISTIANA,

EIVSQVE SPECIEBVS,

In Tyronum orantium gratiam edita ab eorum amantiſſimo

FR. LAVRENTIO BRANCATO

TIT. BASILICÆ SS. XII. APOSTOLORVM

S. R. E. PRESBYTERO BIBLIOTHECARIO

CARDINALI DE LAVRÆA.

EDITIO SECVNDA

EIDEM EMINENTISSIMO PRINCIPI

Suo Domino Colendiſſimo

Per Ad. Reu. Patrem S. T. Magiſtrum

P. BARTHOLOMÆVM COMANDI

A Caſtronouo Ord. Min. Conu.

Prouinciæ Siciliæ Deffinitorem Perpetuum & in Baſilica SS. Apoſt. de Vrbe, ex decreto Clementis X. Parochum Perpetuum;

Atque in eadem Baſilica publicum Sacrorum Canonum lectorem.

DICATA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO E.

VENETIIS, M. DC. LXXXVII.

Typis Ioannis Baptiſtæ Tramontini.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

EMINENTISSIME
PRINCEPS

Myſticis hiſce Eminentię tuę de Chriſtiana oratione monumentis : quippè quæ in odorem ſuauitatis ROSEO concinnata ſtylo: Chriſtiadum corda fortiter, & ſuauiter poſt cæleſtis ſponſi trahi veſtigia, nemo eſt,

Digitized by Google

tàm in litteraria, quàm in ſpirituali Palæſtra ex verſatis, quìn ſummo iure teſtetur. Quapropter: cùm vix ſubtracta prælo primæ editionis exempla, ita breui temporis intercapedine ſacratioribus impluteis fuerint repoſita, piorum terenda manibus, vt nullum nunc apud Bibliopolas reperiatur: Ne eorumdem piorum vota diù fatigari paterer, eadem publicum in aſpectum ſtatui reuocare: Cui verò opus animabus tantopere ſalutare, atque adeò neceſſarium, niſi TIBI vndequaq; meritiſſimo nuncuparem? nam & ſi multiplici quidem iure ad huiuſmodi obſequij atteſtationem compellor: duo tamen inter cætera me ſummopere coegiſſe fateor: quia videlicet tuum TIBI omninò ſiſtendum: alterum, quia ipſe tuus cùm ſim, non alij, quàm TIBI, id muneris præſtare ſum auſus. Quòd autem tuum TIBI dicetur, hoc non inſolens, quin maximè conſentaneum quis exiſtimet: quando DEO optimo Maximo, præterquam ſuum, nil

vl

vltrà offerre poſſumus. Neque verò deeſt mihi copioſa argumentorum ſeges, cur TE numinis bonitati non abſimilem dicam: duo præſertim ſe ſe hic perfunctoriè mihi tangenda. TVA nempè animarũ ſaluti indefeſſa cooperatio: beneficentia animo digna Regio. Ecquis in TE ex hiſce duobus prius, Diuinorum Diuiniſſimum, apertis, vt aiunt, TIBI is non cõmendet? Ex orcheſtra primum dicendi Cæleſti perfuſa nectare ſuada, ex Cathedra abigendis ignorantiæ tenebris liquidiſſima quadam ſacræ doctrinæ luce: eruditiſſimis ęquè, ac ſpiſſiſſimis calami voluminibus ſic animarũ procurandæ ſaluti iugiter inſudaſti, vt communi omnium ſententia ad laborem tantummodò natus exiſtimeris. At nullus annus ſummę TVÆ beneficentiæ (quæ homines quodammodò Diuinitatis participes efficit) enarrandæ ſufficeret, quam ſanè TVI animi magnitudini non imparem experimur. Hæc enimuerò etſi in omnes ſe longè, latèque diffundat: in Chriſti ta-

S. Dioniſ. Areop.

Ex ſen. 3. De ben.

mẽ pauperes,quos in filios adſciſciſti, in Seraphicam noſtram Matrem Religionem, quæ TE Domino genuit, in ſponſam XII. Apoſtolorũ Baſilicam, cui ſpiritualiter nupſiſti, cuiuſuis pietatis metas altiùs traſcẽdere videtur. Porrò in hac, nequaquam carnis, ſpiritus verò cognatione: quemadmodum præcipua TVI amoris vertatur cura: ſic vera inuenis cordis delicia. Duo igitur isthuiusmodi, per quæ te ad Diuinæ bonitatis proximè accedere ſimilitudinem dixi, duplex mihi videtur Gladius, quo eiuſdem Domini, nedum hominum, cordibus amoris vulnera infigere, eorumque ſtudia Tibi mirum in modum vindicare ſatagis. Duplici hoc gladio iam indè me fortiter vulneratum agnoui: vbi tui famulitij teſsera me quàm begniſſimè dignatus, ita per octo deindè propè luſtra omni ſummæ tuæ beneuolentię ſignificatione ſemper es proſequtus, vt me famulum innumeris deuinctum nominibus iure poſſideas. Eo tua erga me proceſſit charitas, ac per

exigui mei meriti æſtimatio, vt Parochialem Curam, huic annexam Baſilicę, amplo à f. v. Clem. X. obtento diplomate, in brachio extento, vt in maximi momenti rebus aſſoles, mihi perpetuò firmandam curaueris. Idquod, ſicut ſuper omnia beneficia, abs te mihi ſeruorum tuorum collata infimo, ſupremum exiſtimo: ſic perpetuam, ſupremamque gignit obligationem. Quid ni igitur TE mihi immerito fauſtiſſimum dicam Cometem? Quamobrem, cùm eximia TVA bonitas Diuinæ bonitatis (vt annuebam) ſimilitudinem præſeferat, nulla mihi dubitandi ratio, quin bona mea erga TE voluntas pro facto habeatur, vt ſolitus ſemper fuiſti.

Cæterum & eiuſdem meæ bonæ voluntatis rationem habeas, dum ipſe tuus, Sacram deoſculans fimbriam quod tuum eſt, tibi tota cordis hilaritate humillimè ſiſto. Interim indubia me ſpes inceſſit, ex hac altera editione, opus verè ſacrum, verè Diuinum, creſcentibus nempè exemplis,

ſo

ſore, vt maiora fiant virtutum incrementa, Animarumque compendia: quò magis, magiſque Dei augeatur gloria. Huìc, ſicuti omne tuę ſublimis mentis conſilium, ac flammeſcens TVÆ voluntatis deſiderium; ſic egregia geſtorum facinora, vitæ integerrimę exempla, nec non ſacra profundæ tuæ eruditionis volumina geſtiunt collimare. Altiſſimum hunc finem, quò fauſto ſemper ſortiaris numine, eundem omnium bonorum largitorem etiam, atque etiam oratum habeo, nec non Eccleſiæ bono quam diutiſſimè valeas.

EIDEM

Scribis digna legi, facis et dignissima scrib.
Doctum hinc illa probant; acta sedista probum.

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

Digitized by Google

EIDEM

EMINENTISSIMO

Vbi ſacra fuit purpura decoratus P. F. L.
venerabundus, gratulabundus, &
proprio, & Patriæ nomine la-
conicam ſcripſit alluſionem.

LAVRENTIVS
DE
LAVRÆA.

Non tam proprij, & Patrij nominis.
Quàm rei litterariæ, virtutis omnimodæ
Duplici ſemper viridi redemitus LAVRO.
Ad Vrbis, Orbiſque ſtuporem eſfulget.
Hinc
Philomuſos, virtute præditos,
In ſpem, vt erigit, ſic tuetur ſub vmbra.
Ni dicas:
Hæreſeos propulſando fulmini,
Fidelium moribus inſtituendis,
Lauream exhibet doctrinam, virtutem auream.
Quin vtrique tuendo iuri viſibilis Eccleſiæ Capitis,
Principis ac Pontificis poteſtate pollentis:
Miraberis, pietatis prodigio
Duplicem in GLADIVM vtramque verſam Laurum.

✠✠ Præ-

Præſtantiſſimæ huic Prouinciæ
In BRACHIO extento diutiùs inſudauit.
Adeò vt iam pridem Purpuræ ROSA dignus.
Ad omnem pietatem, pulcritudinem, & ſplendorem
Poſt duodecim Apoſtolorum Baſilicam auitam,
Nedùm ſubleuatam iugi miſeratione pauperiem.
Deportato ſcilicet in cæleſtes Theſauros LAVRENTIVS
auro.
In Eccleſiæ tandem Cælo
Flammeſcens purpura, fauſtiſſimus fulget COMETES
Sacro ſed ſuffultus Seraphici Patris cinere.
Sub quo,
Dum Charitatis ignem abſcondit.
Non eſt, qui ſe abſcondat à calore eius.

AP-

Digitized by Google

APPROBATIO OPERIS.

BARTHOLOMÆVS CARRENO

SOCIETATIS IESV

In Collegio Romano Sacræ Theologiæ Publicus Profeſſor.

OPVSCVLA de Oratione Chriſtiana, eiuſq; ſpeciebus, ſtatim ac legi conſcripta ab Eminentiſs. Domino D. LAVRENTIO CARD. BRANCATO DE LAVRÆA, appingendum fronti Operis cenſui Elogium, quo Orationem ipſam Greg. Niſſenus cohoneſtat: *Sacrum, & Diuinum Opus.* Neq; enim vel argumenti religio, vel celeberrimi nomen Auctoris minus aliquid portendebat. Hæc mea animi reuerentis ſententia altiùs inhæſit introſpicienti pulcherrimam Operis Oeconomiam, non multa mole complectentem doctrinæ huius vniuerſam ferè amplitudinem: & perſpicua quidem profunditate referentem mare illud vitreum ſimile Cryſtallo, oſtenſum æſtatico Euangeliſtæ, in quod Diuini Numinis lux immenſa incurrens, radijs indè reflexis, æternaturum charitatis incendium excitat mentibus meditatiuis, & contemplatiuis. Exacta itaque, & ordinata methodo ſublimitas ingenii AVCTORIS naturam Orationis Chriſtianæ exponit; expoſitam diſtribuit; diſtributam exornat, ijs notis quibus per triplicem cæleſtis itineris Viam, & Orans purgetur, & Cogitans illuminetur, & Contemplans uniatur accenſus, atque igneſcat. Addit prætereà opportunè monita diſcriminantia lucem à tenebris; hoc eſt veram Contemplationem acquiſitam, & Myſticam à phantaſtica illa, quam ſæpè affectat ſpurius a-

Lib. de Oratione in principio.

Apoc. 4.

mor ſui : cùm tamen Pars optima Mariȩ Magdalenæ conceſſa, nullis ingenij, aut propriæ induſtriȩ viribus acquiſita, præſtetur à Deo legitimis ſuis amatoribus, qui ad ſupremam ipſius Voluntatem humilitate, & pietate ſe totos eximiè conformant. Hoc, & plures vtilitatis honeſtiſſimos fructus colliget ſapiens Lector ex his Opuſc. pietatis atque doctrinæ feracibus: quorum propterea encomiis non immoror. Sed neque temerario, & ſuperuacaneo auſu commendationem Eminentiſſimi Auctoris proſequi fas eſt; Cuius niſi præſentis modeſtiſſimum ſupercilium timerem, illud Hyeronimi de Cypriano vſurpaſſem, *Huius ingenij ſuperfluum eſt indicem texere, cùm ſole clariora ſint eius opera*. Ea quidem pluribus Tomis diſtincta, publicæ vtilitati proſpiciens, dedit Orbi: neque enim priuatis literis conſignandæ erant ſpeculationes, quas in Arena Theologica ſolemni plauſu exceperat olim, & probauerat Roma. Accedant igitur typis mandata, præcedentibus Operibus præſentia Opuſcula, vt Cardinalis Eminentiſſimus non purpura magis quàm doctrina, Dei gloriam, & Eccleſiæ honorem in Sac. Myſticæ Theologiæ parte promoueat animi religione; quem admodum in Speculatiua, ingenii acumine, atque in Morali, & Canonica, iudicij ſoliditate prouexit. Ex Collegio Romano 25. Ianuarij 1685.

De Script. Eccleſ.

PRÆ-

PRÆMONITIO
AD LECTOREM.

OPortet ſemper orare, & numquam deficere: Lucæ 18. 1. *Orationi inſiſtite: & ſine intermiſſione orate.* Theſſal. 5. 17.

Priora Verba Saluatoris quidem ſunt; poſteriora autem ſunt Doctoris Gentium Ecceſiam inſtruentis. At ſi iuxtà rigorem literæ dicta iſta intelligantur, impoſſibile iugum important: In quo ſenſu intelligentes Euchitæ, ſeù Meſſalini, in eum errorem lapſi ſunt, quòd continuò tenetur homo orationi vacare.

At Sancti Doctores conſiderantes aliud Saluatoris dictum, *iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue*, Matt. 11. 30. *& quòd mandata eius grauia non ſunt*, ex 1. Ioan. 5. 2. benignè verba illa explicarunt. Aliqui dixerunt iuberi frequentiam orandi; Alij perſeuerantiã. Gl. ord. in locũ Lucę dicit, *ſemper canonicis horis quotidiè ſecundùm morem Eccleſiæ: vel quia iuſtus ſecundùm Deum omnia gerit: vel ſemper orat, qui ſemper agit benè; nec deſinit orare, niſi dum deſinit iuſtus eſſe.*

S. Hyeronimus in locum ad Theſſal. *Sine intermiſſione orate*, dicit, *Si iugiter non potes lingua, ſaltem corde, ſicut Moyſi tacenti dicitur, Quid clamas ad me?* Exodi 14. S.Hyeron.

S. Auguſt. *lib. de orando Deum cap. 9.* exponit de vitæ æternæ deſiderio, *In ipſa ergo Fide Spe, & Charitate continuato deſiderio ſemper oramus: ſed ideo per certa interualla horarum, & temporum rogamus Deum, vt illis rerum ſignis nosipſos admoneamus; quantumq; in hoc deſiderio profecerimus, nobis ipſis innoteſcamus, & ad hoc agendum nos ipſos acriùs excitemus: Vnde Apoſtolus, ſinè intermiſſione orate: quid eſt aliud, quàm beatam æternam vitam ab illo, qui eam ſolus dare poteſt, ſine intermiſſione deſiderare. Hanc ſemper deſideremus, & ſemper oremus.* Et in pſal. 37. ſuper illud, *Domine ante te omne deſiderium meum*, ait. *Ipſum deſiderium tuum, oratio tua eſt, & continuum deſiderium contemplatiua oratio. Non enim dicit fruſtra Apoſtolus, ſine intermiſſione orate. Numquid ſine intermiſſione genuflectimus; aut manum leuamus? Orare hoc pacto, ſine intermiſſione, non poſſumus* S. Aug.

facere. Eſt alia interior oratio ſine intermiſſione. Oratio, quę eſt deſiderium. Si deſideras illud ſabbatum, non intermittis orare. Si non vis intermittere orare, noli intermittere deſiderare. Continuum deſiderium tuum continua vox eſt. Tacebis, ſi amare deſiſtas. Flagrantia charitatis, clamor cordis eſt. Si ſemper manet charitas, ſemper clamas. Si ſemper clamas, ſemper de-

S. Bonau. *ſideras*. Sic Sanctus Auguſtinus.

S. Bonau. *in regul. Nouitiorum cap.* 30. dicit, *ſemper orat, qui, vel orat, vel legit, vel meditatur, vel in proximorum ſeruitijs occupatur.*

Quouis ergo modo loca illa benignè intelligantur, neceſſitatem aliquam orandi pro aliquo ſaltem tempore, innuunt. Quamobrem ab amicis ſæpe rogatus, vt de ſancto hoc exercitio, de ſpeciebus Orationis, & de modis orandi, ac de ſubiectis capacibus, inſtructionem aliquam ederem, libenter annui: & octo breuia Opuſcula, rudi quidem, (mihi conſueto ſtylo] de ſancto omnis generis Orationis exercitio, ex Sacrę Scripturæ, & Myſticorum regulis, ad Dei gloriam, & fidelium tyronum beneficium conſcripſi. Deo gratias. Gratanter excipe Opuſcula hæc, amice Lector; & ſi quid boni in ijs legeris, Deum lauda, à quo omne bonum. Si quid autem minùs gratum: ignoſce; feci quod potui. Vale, & meliora fac, & doce me, ut tibi, & Deo gratias agam.

Digitized by Google

NOI REFFORMATORI
Dello ſtudio di Padoua.

HAuendo veduto per atteſtato del Segretario Noſtro nel libro intitolato, *Opuſcula otto de Oratione Chriſtiana, eiuſque ſpeciebus Auctore F. LAVRENTIO BRANCATO S. R. E. Presbitero Bibliothecario Cardinali de LAVRAEA*, ſtampato in Roma l'anno 1685. concediamo licenza à Gio: Battiſta Tramontin di poterlo riſtampare, oſſeruando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite copie alle publiche librarie di Venetia, e di Padoua.

Dat. li 22. Nouembre 1686.

(Girolamo Baſad. Pr. Reff.
(Girolamo Aſcan. Iuſtin. Reff.
(

Gio: Battiſta Nicoloſi Segret.

Adi 22. Maggio 1687.
Regiſtrata nel Magiſtrato Ecc. de gli Eſſecut. contro la Beſtemmia.

Antonio Canal Nodaro.

INDEX

Digitized by Google

INDEX CAPITVM.

OPVSCVLVM PRIMVM.

DE ORATIONE CHRITIANA.

Cap. 1. *Quid, & quotuplex ſit oratio.* pag. 1
Cap. 2. *De neceſſitate orandi.* 3
Cap. 3. *De loco, modo orandi.* 5
Cap. 4. *De alijs corporis geſtibus in oratione permiſsis.* 11
Cap. 5. *De præparatione ad orationem.* 16
Cap. 6. *De Oratione vocali.* 19
Cap. 7. *An vocalis Oratio cadat ſub præcepto.* 20
Cap. 8. *Quæ nam ſint formulæ orandi.* 22
Cap. 9. *De Orationis Dominicæ præſtantia.* 24
Cap. 10. *Quinam ſint orandi.* 28
Cap. 11. *An Angeli ſint orandi.* 35
Cap. 12 *De ijs, qui poſſunt orare.* 39
Cap. 13. *Quid orandum ſit, & Quomodo.* 43
Cap. 14. *De orationibus iaculatorijs.* 47

OPVSCVLVM SECVNDVM.

EE ORATIOE MENTALI.

Cap. 1. *Quid, & quotuplex ſit oratio mentalis.* pag. 53
Cap. 2. *De præſtantia orationis mentalis.* 56
Cap. 3. *An, quomodo, & quibus ſit neceſſaria oratio mentalis.* 60
Cap. 4. *De erroribus, & abuſibus fugiendis circa orationem mentalem.* 65
Cap. 5. *Quid ſit meditatio, & in quo conſiſtat.* 71
Cap. 6. *An meditatio differat à contemplatione, & per quid.* 75
Cap. 7. *Quæ nam ſint meditationis obiecta.* 79
Cap. 8. *De affectiua parte in meditatione requiſita.* 82
Cap. 9. *An omnes homines ſint capaces meditationis.* 85
Cap. 10. *An per meditationem acquiratur unio cum Deo.* 90

Cap.

Cap. 11. *An meditatio fieri poſſit cum aſpectu imaginum.* 94
Cap. 12. *An, & quantum durare debeat meditatio.* 98
Cap. 13. *De diſtractione, debilitate, ac ariditate occurrentibus in meditatione, & de remedijs contra eas.* 101

OPVSCVLVM TERTIVM

DE ORATIONE CONTEMPLATIVA, SEV DE CONTEMPLATIONE.

Cap. 1. *An detur oratio dicta contemplatio.* pag. 106
Cap. 2. *Quid ſit, & in quo conſiſtat contemplatio religioſa.* 110
Cap. 3. *An contemplatio conſiſtat in ſolo actu intellectus, vel etiam in actu aliquo voluntatis.* 115
Cap. 4. *An, & per quid contemplatio differat à meditatione.* 118
Cap. 5. *An, & per quid contemplatio differat à ſpeculatione.* 122
Cap. 6. *An contemplatio differat à Cogitatione, & Viſione.* 125
Cap. 7. *An contemplatio differat ab actibus fidei.* 131
Cap. 8. *De contemplationis præſtantia, & dignitate.* 134
Cap. 9. *An contẽplatio in vno vel pluribus actibus conſiſtat.* 138
Cap. 10. *An contemplatio diſtinguatur in acquiſitam, & infuſam.* 141
Cap. 11. *Quæ differentia ſit inter contemplationem acquiſitam & infuſam.* 149
Cap. 12. *An actus contemplandi neceſſariò prærequirat meditationem.* 154
Cap. 13 *Quodnam ſit contemplationis acquiſitæ obiectum.* 160
Cap. 14. *An in contemplandis eiuſdem obiectis ſeruandus ſit aliquis ordo.* 167
Cap. 15. *Sub quo conceptu apprehendi debet Deus in contemplatione acquiſita.* 173
Cap. 16. *In quo medio contemplatio intuetur obiecta.* 180
Cap. 17 *An omnes homines ſint capaces contemplationis.* 185

OPVS

OPVSCVLVM QVARTVM.

DE VITA ACTIVA, ET CONTEMPLATIVA.

Cap. 1. IN quo conſiſtant, & in quo differant actiua, & contemplatiua Vita. 192
Cap. 2. De vita mixta ex actiua, & contemplatiua. 201
Cap. 3. An contemplatiua vita ſit melior actiua; an è contra; vel mixta ex vtraq; 207
Cap. 4. De gradibus Vitæ contemplatiuæ acquiſitæ. 217
Cap. 5. An inter gradus contemplationis detur aliquis dictus oratio quietis, & in quo conſiſtat. 226
Cap. 6. An in contemplatiuæ acquiſita detur gradus dictus oratio quietis inferior iam dicto, & in quo conſiſtat. 234
Cap. 7. Quomodo ex Piorum dictis oratio quietis ſit facienda, vt bona ſit. 247
Cap. 8. Qui ſint capaces orationis quietis. 265
Cap. 9. De nominibus, quibus vocari ſolet oratio quietis. 271

OPVSCVLVM QVINTVM.

DE CAVSIS, EFFECTIBVS, AC PROPRIETATIBVS CONTEMPLATIONIS ACQVISITÆ.

Cap. 1. QVæ Potentiæ concurrunt ad actum contemplationis pag. 276
Cap. 2. An ex parte animæ ad contemplationem requirantur comprincipia; & quæ. 280
Cap. 3. De proprietatibus contemplationis acquiſitæ. 288
Cap. 4. De effectibus contemplationis acquiſitæ. 292
Cap. 5. An in Contemplatione acquiſita obtineatur clarior cognitio, & delectabilior dilectio diuinarum rerum. 296
Cap. 6. An Extaſes, & Raptus ſint effectus contemplationis acquiſitæ. 302
Cap. 7. Quomodo cognoſcatur Extaſes eſſe naturales, diuinas vel demoniacas. 312
Cap. 8. An in Extaſi habeatur aliqua viſio, vel reuelatio noua priuata; & quomodo. 319

OPVS

OPVSCVLVM SEXTVM.

DE DISPOSITIONIBVS REQVISITIS AD VITAM CONTEMPLATIVAM INCIPIENDAM, ET PROSEQVENDAM.

Cap. 1. *De vocatione ad vitam contemplatiuam.* 331
Cap. 2. *An ad vitam contemplatiuam acquirendam prærequiratur purgatio vitæ, & in quo conſiſtat.* 335
Cap. 3. *De alijs diſpoſitionibus, & purgationibus ad vitam contemplatiuam neceſſarijs.* 342
Cap. 4. *De interioris hominis purgatione, ac mortificatione.* 351
Cap. 5. *De purgatione, ſeu mortificatione paſſiua partis ſenſitiuæ.* 357
Cap. 6. *De paſſiua purgatione, ſeu mortificatione partis intellectiuæ.* 363
Cap. 7. *De purgatione paſſiua partis intellectiuæ per ariditatem.* 368
Cap. 8. *An purgationes iſtæ ſolis incipientibus ſint neceſſariæ, an etiam proficientibus, & perfectis.* 372
Cap. 9. *Breuis inſtructio pro incipientibus, & proficientibus ex præmiſſis octo Capitibus excerpta.* 380
Cap. 10. *De duratione Contemplationis.* 387
Cap. 11. *An honeſtum, & religioſum ſit procurare, & petere à Deo contemplationem.* 392
Cap. 12. *Pro Seruis Dei Contemplatiuis, cæteriſque ſpiritualibus, qui à mundanis irridentur, conſolatio.* 395

OPVSCVLVM SEPTIMVM.

DE CONTEMPLATIONE INFVSA, AC SVPERNATVRALI.

Cap. 1. *An detur ſpecies contemplationis dicta infuſa, ac ſupernaturalis.* pag. 403
Cap. 2. *Quibus nominibus deſcribatur infuſa contemplatio.* 409
Cap. 3. *Quomodo definiri poſſit infuſa, ac ſupernaturalis contemplatio.* 412
Cap. 4. *In quibus conueniant contēplatio infuſa, & acquiſita.* 415
Cap. 5. *In quibus differant contemplatio infuſa, & acquiſita* 417
Cap. 6. *De obiecto Contemplationis infuſæ.* 42[illegible]

Cap. 7.

Cap. 7. *De cauſis contemplationis infuſæ.* 424
Cap. 8. *De donis intellectus, & ſapientia concurrentibus ad contemplationem infuſam.* 427
Cap. 9. *De Propriet. & effectibus infuſæ contemplationis.* 432
Cap. 10. *An optari poſſit infuſa contemplatio, & quibus medijs obtineri valeat.* 435
Cap. 11. *An infuſa contemplatio eſſe poſſit diuturna.* 439
Cap. 12. *Quibus perſonis concedatur infuſa contemplatio.* 444
Cap. 13. *In quibus medijs cognoſcantur obiecta per infuſam contemplationem.* 446
Cap. 14. *An in contemplatione infuſa interdum videatur eſſentia Dei, vt eſt in ſe.* 452
Cap. 15. *Quomodo Sancti, & Prophetæ viderint Deum.* 455
Cap. 16. *De Gradibus contemplationis infuſæ.* 460
Cap. 17. *De mirabilibus, quæ in infuſa contemplatione experiri ſe dicunt Contemplatiui.* 470
Cap. 18. *An detur Contēplatio dicta in Caligine, & quæ ſit.* 476

OPVSCVLVM OCTAVVM.

AD VNIONE MYSTICA ANIMÆ CONTEMPLATIVÆ CVM DEO.

Cap. 1. AN, *& quotuplex vnio dari poſſit inter animam, & Deum.* 487
Cap. 2. *De Gradibus vnionis cum Deo per amorem, ſeu Charitatem.* 496
Cap. 3. *An in perfectis Contemplatiuis detur vnio ſpecialis cum Deo, quæ* Myſtica *dicitur.* 502
Cap. 4. *In quo conſiſtat* Myſtica *hæc vnio; & quęnam ſint illius immediatę cauſę:* 507
Cap. 5. *Quinam ſit terminus reſultans ex hac vnione animę cum Deo, qui dicitur vnus ſpiritus.* 516
Cap. 6. *De proprietatibus & effectibus pręcipuis* Myſticæ *vnionis.* 520
Cap. 7. *An hęc vnio myſtica admittat gradus, ſeu magis, ac minus.* 538
Cap. 8. *De ſtatu, &* Vita *perfectè vnitorum tranſacta actuali vnione cum* Deo. 549
Cap. 9. *An licitum ſit hanc myſticam vnionem deſiderare, & procurare.* 557
Cap. 10. *Quib. medijs obtineri poſſit hæc perfecta vnio cū Deo* 560
Cap. 11. *De modo viuendi hominis vniti Deo.* 566

DE

DE ORATIONE CHRISTIANA

OPVSCVLVM PRIMVM.

CAP. I.

Quid, & Quotuplex ſit Oratio.

ORATIO ex S. Auguſtino, ſeu Authore *lib. de Spir. & Anima c.* 50. & ex Damaſc. *lib.* 3. *de Orth. fide, cap.* 24. quos omnes Myſtici ſequuntur, *eſt aſcenſio mentis ad Deum*, ideſt, eleuatio quædam intellectus ad Deũ: ex S. Baſilio, *eſt collocutio cum Deo*: Omnis etenim fidelis homo orans, vel gratias agit Deo de beneficijs, vel aliquid petit ab illo, etiam ſi vocaliter, humano modo, id facit, coniungens mentem cum ore; alioquin, vt pſitacus, loqueretur cum Deo; hos autem ſic ſine intentione, & attentione orantes, improbat Deus per Prophetam, *populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe eſt à me.* Iſaiæ 29. Matth. 15.

De mentali verò euidens eſt, quòd ſit eleuatio mentis ad Deum, vt mox dicetur.

Digitized by Google

Præſtantiſſimæ huic Prouinciæ
In BRACHIO extento diutiùs inſudauit.
Adeò vt iam pridem Purpuræ ROSA dignus.
Ad omnem pietatem, pulcritudinem, & ſplendorem
Poſt duodecim Apoſtolorum Baſilicam auitam,
Nedùm ſubleuatam iugi miſeratione pauperiem.
Depoſtato ſcilicet in cæleſtes Theſauros LAVRENTIVS
auro.
In Eccleſiæ tandem Cælo
Flammeſcens purpura, fauſtiſſimus fulget COMETES
Sacro ſed ſuffultus Seraphici Patris cinere.
Sub quo,
Dum Charitatis ignem abſcondit.
Non eſt, qui ſe abſcondat à calore eius.

AP-

APPROBATIO OPERIS.

BARTHOLOMÆVS CARRENO

SOCIETATIS IESV

In Collegio Romano Sacræ Theologiæ Publicus Profeſſor.

OPVSCVLA de Oratione Chriſtiana, eiuſq; ſpeciebus, ſtatim ac legi conſcripta ab Eminentiſs. Domino D. LAVRENTIO CARD. BRANCATO DE LAVRÆA, appingendum fronti Operis cenſui Elogium, quo Orationem ipſam Greg. Niſſenus cohoneſtat: *Sacrum, & Diuinum Opus.*

Lib. de Oratione in principio.

Neq; enim vel argumenti religio, vel celeberrimi nomen Auctoris minus aliquid portendebat. Hæc mea animi reuerentis ſententia altiùs inhæſit introſpicienti pulcherrimam Operis Oeconomiam, non multa mole complectentem doctrinæ huius vniuerſam ferè amplitudinem: & perſpicua quidem profunditate referentem mare illud vitreum ſimile Cryſtallo, oſtenſum æſtatico Euangeliſtæ, in quod Diuini Numinis lux immenſa incurrens, radijs indè reflexis, æternaturum charitatis incendium excitat mentibus meditatiuis, & contemplatiuis. Exacta itaque, & ordinata methodo ſublimitas ingenii AVCTORIS naturam Orationis Chriſtianæ exponit; expoſitam diſtribuit; diſtributam exornat; ijs notis quibus per triplicem cæleſtis itineris Viam, & Orans purgetur, & Cogitans illuminetur, & Contemplans uniatur accenſus, atque igneſcat. Addit prætereà opportunè monita diſcriminantia lucem à tenebris; hoc eſt veram Contemplationem acquiſitam, & Myſticam à phantaſtica illa, quam ſæpè affectat ſpurius a-

Apoc. 4.

mor ſui : cùm tamen Pars optima Mariæ Magdalenæ conceſſa, nullis ingenij, aut propriæ induſtriæ viribus acquiſita, præſtetur à Deo legitimis ſuis amatoribus, qui ad ſupremam ipſius Voluntatem humilitate, & pietate ſe totos eximiè conformant. Hoc, & plures vtilitatis honeſtiſſimos fructus colliget ſapiens Lector ex his Opuſc. pietatis atque doctrinæ feracibus; quorum propterea encomiis non immoror. Sed neque temerario, & ſuperuacaneo auſu commendationem Eminentiſſimi Auctoris proſequi fas eſt; Cuius niſi præſentis modeſtiſſimum ſupercilium timerem, illud Hyeronimi de Cypriano vſurpaſſem, *Huius ingenij ſuperfluum eſt indicem texere, cùm ſole clariora ſint eius opera*. Ea quidem pluribus Tomis diſtincta, publicæ vtilitati proſpiciens, dedit Orbi; neque enim priuatis literis conſignandæ erant ſpeculationes, quas in Arena Theologica ſolemni plauſu exceperat olim, & probauerat Roma. Accedant igitur typis mandata, præcedentibus Operibus præſentia Opuſcula, vt Cardinalis Eminentiſſimus non purpura magis quàm doctrina, Dei gloriam, & Eccleſiæ honorem in Sac. Myſticæ Theologiæ parte promoueat animi religione; quemadmodum in Speculatiua, ingenii acumine, atque in Morali, & Canonica, iudicij ſoliditate prouexit. Ex Collegio Romano 25. Ianuarij 1685.

De Script. Eccleſ.

PRÆ-

PRÆMONITIO
AD LECTOREM.

O*Portet ſemper orare, & numquam deficere :* Lucæ 18. 1. *Orationi inſiſtite : & ſine intermiſſione orate.* Theſsal. 5. 17.

Priora Verba Saluatoris quidem ſunt; poſteriora autem ſunt Doctoris Gentium Ecceſiam inſtruentis. At ſi iuxtà rigorem literæ dicta iſta intelligantur, impoſſibile iugum important: In quo ſenſu intelligentes Euchitæ, ſeù Meſſalini, in eum errorem lapſi ſunt, quòd continuò tenetur homo orationi vacare.

At Sancti Doctores conſiderantes aliud Saluatoris dictum, *iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue*, Matt. 11. 30. & *quòd mandata eius grauia non ſunt*, ex 1. Ioan. 5. 2. benignè verba illa explicarunt. Aliqui dixerunt iuberi frequentiam orandi; Alij perſeuerantiã. Gl. ord. in locũ Lucę dicit, *ſemper canonicis horis quotidiè ſecundùm morem Ecleſiæ: vel quia iuſtus ſecundùm Deum omnia gerit: vel ſemper orat, qui ſemper agit benè; nec deſinit orare, niſi dum deſinit iuſtus eſſe.*

S. Hyeronimus in locum ad Theſsal. *Sine intermiſſione orate*, dicit, *Si iugiter non potes lingua, ſaltem corde, ſicut Moyſi tacenti dicitur, Quid clamas ad me?* Exodi 14. S.Hyeron.

S. Auguſt. *lib. de orando Deum cap. 9.* exponit de vitæ æternæ deſiderio, *In ipſa ergo Fide Spe, & Charitate continuato deſiderio ſemper oramus: ſed ideo per certa interualla horarum, & temporum rogamus Deum, vt illis rerum ſignis nosipſos admoneamus; quantumq; in hoc deſiderio profecerimus, nobis ipſis innoteſcamus, & ad hoc agendum nos ipſos acriùs excitemus: Vnde Apoſtolus, ſinè intermiſſione orate: quid eſt aliud, quàm beatam æternam vitam ab illo, qui eam ſolus dare poteſt, ſine intermiſſione deſiderare. Hanc ſemper deſideremus, & ſemper oremus.* Et in pſal. 37. ſuper illud, *Domine ante te omne deſiderium meum*, ait. *Ipſum deſiderium tuum, oratio tua eſt, & continuum deſiderium contemplatiua oratio. Non enim dicit fruſtra Apoſtolus, ſine intermiſſione orate. Numquid ſine intermiſſione genuflectimus? aut manum leuamus? Orare hoc pacto, ſine intermiſſione, non poſſumus* S. Aug.

facere.Eſt alia interior oratio ſine intermiſſione. Oratio, quę eſt deſiderium. Si deſideras illud ſabbatum, non intermittis orare. Si non vis intermittere orare, noli intermittere deſiderare. Continuum deſiderium tuum continua vox eſt. Tacebis, ſi amare deſiſtas. Flagrantia charitatis, clamor cordis eſt. Si ſemper manet charitas, ſemper clamas. Si ſemper clamas, ſemper deſideras. Sic Sanctus Auguſtinus.

S. Bonau. S. Bonau. *in regul. Nouitiorum cap.* 30. dicit, *ſemper orat, qui, vel orat, vel legit, vel meditatur, vel in proximorum ſeruitijs occupatur.*

Quouis ergo modo loca illa benignè intelligantur, neceſſitatem aliquam orandi pro aliquo ſaltem tempore, innuunt. Quamobrem ab amicis ſæpe rogatus, vt de ſancto hoc exercitio, de ſpeciebus Orationis, & de modis orandi, ac de ſubiectis capacibus, inſtructionem aliquam ederem, libenter annui: & octo breuia Opuſcula, rudi quidem, (mihi conſueto ſtylo] de ſancto omnis generis Orationis exercitio, ex Sacrę Scripturæ, & Myſticorum regulis, ad Dei gloriam, & fidelium tyronum beneficium conſcripſi. Deo gratias. Gratanter excipe Opuſcula hæc, amice Lector; & ſi quid boni in ijs legeris, Deum lauda, à quo omne bonum. Si quid autem minùs gratum: ignoſce; feci quod potui. Vale, & meliora fac, & doce me, ut tibi, & Deo gratias agam.

NOI

Digitized by Google

NOI REFFORMATORI
Dello ſtudio di Padoua.

Hauendo veduto per atteſtato del Segretario Noſtro nel libro intitolato, *Opuſcula otto de Oratione Chriſtiana, eiuſque ſpeciebus Auctore F. LAVRENTIO BRANCATO S. R. E. Presbitero Bibliothecario Cardinali de LAVRAEA*, ſtampato in Roma l'anno 1685. concediamo licenza à Gio: Battiſta Tramontin di poterlo riſtampare, oſſeruando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite copie alle publiche librarie di Venetia, e di Padoua.

Dat. li 22. Nouembre 1686.

(Girolamo Baſad. Pr. Reff.
(Girolamo Aſcan. Iuſtin. Reff.
(

Gio: Battiſta Nicoloſi Segret.

Adi 22. Maggio 1687.
Regiſtrata nel Magiſtrato Ecc. de gli Eſſecut. contro la Beſtemmia.

Antonio Canal Nodaro.

INDEX

INDEX CAPITVM.

OPVSCVLVM PRIMVM.

DF ORATIONE CHRITIANA.

Cap. 1. *QVid, & quotuplex ſit oratio.* pag. 1
Cap. 2. *De neceſſitate orandi.* 3
Cap. 3. *De loco, modo orandi.* 5
Cap. 4. *De alijs corporis geſtibus in oratione permiſsis.* 11
Cap. 5. *De præparatione ad orationem.* 16
Cap. 6. *De Oratione vocali.* 19
Cap. 7. *An vocalis Oratio cadat ſub præcepto.* 20
Cap. 8. *Quæ nam ſint formulæ orandi.* 22
Cap. 9. *De Orationis Dominicæ præſtantia.* 24
Cap. 10. *Quinam ſint orandi.* 28
Cap. 11. *An Angeli ſint orandi.* 35
Cap. 12 *De ijs, qui poſſunt orare.* 39
Cap. 13. *Quid orandum ſit, & Quomodo.* 43
Cap. 14. *De orationibus iaculatorijs.* 47

OPVSCVLVM SECVNDVM.

EE ORATIOE MENTALI.

Cap. 1. *QVid, & quotuplex ſit oratio mentalis.* pag. 53
Cap. 2. *De preſtantia orationis mentalis.* 56
Cap. 3. *An, quomodo, & quibus ſit neceſſaria oratio mentalis.* 60
Cap. 4. *De erroribus, & abuſibus fugiendis circa orationem mentalem.* 65
Cap. 5. *Quid ſit meditatio, & in quo conſiſtat.* 71
Cap. 6. *An meditatio differat à contemplatione, & per quid.* 75
Cap. 7. *Quæ nam ſint meditationis obiecta.* 79
Cap. 8. *De affectiua parte in meditatione requiſita.* 82
Cap. 9. *An omnes homines ſint capaces meditationis.* 85
Cap. 10. *An per meditationem acquiratur unio cum* Deo. 90

Cap.

Cap. 11. *An meditatio fieri poſſit cum aſpectu imaginum.* 94
Cap. 12. *An, & quantum durare debeat meditatio.* 98
Cap. 13. *De diſtractione, debilitate, ac ariditate occurrentibus in meditatione, & de remedijs contra eas.* 101

OPVSCVLVM TERTIVM

DE ORATIONE CONTEMPLATIVA, SEV DE CONTEMPLATIONE.

Cap. 1. *AN detur oratio dicta contemplatio.* pag. 106
Cap. 2. *Quid ſit, & in quo conſiſtat contemplatio religioſa.* 110
Cap. 3. *An contemplatio conſiſtat in ſolo actu intellectus, vel etiam in actu aliquo voluntatis.* 115
Cap. 4. *An, & per quid contemplatio differat à meditatione.* 118
Cap. 5. *An, & per quid contemplatio differat à ſpeculatione.* 122
Cap. 6. *An contemplatio differat à Cogitatione, & Viſione.* 125
Cap. 7. *An contemplatio differat ab actibus fidei.* 131
Cap. 8. *De contemplationis præſtantia, & dignitate.* 134
Cap. 9. *An contēplatio in vno vel pluribus actibus conſiſtat.* 138
Cap. 10. *An contemplatio diſtinguatur in acquiſitam, & infuſam.* 141
Cap. 11. *Quæ differentia ſit inter contemplationem acquiſitam, & infuſam.* 149
Cap. 12. *An actus contemplandi neceſſariò prærequirat meditationem.* 154
Cap. 13 *Quodnam ſit contemplationis acquiſitæ obiectum.* 160
Cap. 14. *An in contemplandis eiuſdem obiectis ſeruandus ſit aliquis ordo.* 167
Cap. 15. *Sub quo conceptu apprehendi debet Deus in contemplatione acquiſita.* 173
Cap. 16. *In quo medio contemplatio intuetur obiecta.* 180
Cap. 17. *An omnes homines ſint capaces contemplationis.* 185

OPVS

OPVSCVLVM QVARTVM.

DE VITA ACTIVA, ET CONTEMPLATIVA.

Cap. 1. IN quo conſiſtant, & in quo differant actiua, & contemplatiua Vita. 192
Cap. 2. De vita mixta ex actiua, & contemplatiua. 101
Cap. 3. An contemplatiua vita ſit melior actiua; an è contra; vel mixta ex vtraq; 207
Cap. 4. De gradibus Vitæ contemplatiuæ acquiſitæ. 217
Cap. 5. An inter gradus contemplationis detur aliquis dictus oratio quietis, & in quo conſiſtat. 226
Cap. 6. An in contemplatiua acquiſita detur gradus dictus oratio quietis inferior iam dicto, & in quo conſiſtat. 234
Cap. 7. Quomodo ex Piorum dictis oratio quietis ſit facienda, vt bona ſit. 247
Cap. 8. Qui ſint capaces orationis quietis. 265
Cap. 9. De nominibus, quibus vocari ſolet oratio quietis. 271

OPVSCVLVM QVINTVM.

DE CAVSIS, EFFECTIBVS, AC PROPRIETATIBVS CONTEMPLATIONIS ACQVISITÆ.

Cap. 1. QVæ Potentiæ concurrunt ad actum contemplationis pag. 276
Cap. 2. An ex parte animæ ad contemplationem requirantur comprincipia; & quæ. 280
Cap. 3. De proprietatibus contemplationis acquiſitæ. 288
Cap. 4. De effectibus contemplationis acquiſitæ. 292
Cap. 5. An in Contemplatione acquiſita obtineatur clarior cognitio, & delectabilior dilectio diuinarum rerum. 296
Cap. 6. An Extaſes, & Raptus ſint effectus contemplationis acquiſitæ. 302
Cap. 7. Quomodo cognoſcatur Extaſes eſſe naturales, diuinas vel demoniacas. 312
Cap. 8. An in Extaſi habeatur aliqua viſio, vel reuelatio noua priuata, & quomodo. 319

OPVS

OPVSCVLVM SEXTVM.

DE DISPOSITIONIBVS REQVISITIS AD VITAM CONTEMPLATIVAM INCIPIENDAM, ET PROSEQVENDAM.

Cap. 1. *DE vocatione ad vitam contemplatiuam.* 331
Cap. 2. *An ad vitam contemplatiuam acquirendam præ-requiratur purgatio vitæ, & in quo conſiſtat.* 335
Cap. 3. *De alijs diſpoſitionibus, & purgationibus ad vitam contemplatiuam neceſſarijs.* 342
Cap. 4. *De interioris hominis purgatione, ac mortificatione.* 351
Cap. 5. *De purgatione, ſeu mortificatione paſſiua partis ſenſitiuæ.* 357
Cap. 6. *De paſſiua purgatione, ſeù mortificatione partis intellectiuæ.* 363
Cap. 7. *De purgatione paſſiua partis intellectiuæ per ariditatem.* 368
Cap. 8. *An purgationes iſtæ ſolis incipientibus ſint neceſſariæ, an etiam proficientibus, & perfectis.* 372
Cap. 9. *Breuis inſtructio pro incipientibus, & proficientibus ex præmiſſis octo Capitibus excerpta.* 380
Cap. 10. *De duratione Contemplationis.* 387
Cap. 11. *An honeſtum, & religioſum ſit procurare, & petere à Deo contemplationem.* 392
Cap. 12. *Pro Seruis Dei Contemplatiuis, cæteriſque ſpiritualibus, qui à mundanis irridentur, conſolatio.* 395

OPVSCVLVM SEPTIMVM.

DE CONTEMPLATIONE INFVSA, AC SVPERNATVRALI.

Cap. 1. *AN detur ſpecies contemplationis dicta infuſa, ac ſupernaturalis.* pag. 403
Cap. 2. *Quibus nominibus deſcribatur infuſa contemplatio.* 409
Cap. 3. *Quomodo definiri poſſit infuſa, ac ſupernaturalis contemplatio.* 412
Cap 4. *In quibus conueniant contẽplatio infuſa, & acquiſita.* 415
Cap. 5. *In quibus differant contemplatio infuſa, & acquiſita* 417
Cap. 6. *De obiecto Contemplationis infuſæ.* 42

Cap. 7.

DE ORATIONE CHRISTIANA

OPVSCVLVM PRIMVM.

CAP. I.

Quid, & Quotuplex ſit Oratio.

ORATIO ex S. Auguſtino, ſeu Authore *lib. de Spir. & Anima c. 50. &* ex Damaſc. *lib. 3. de Orth. fide, cap.* 24. quos omnes Myſtici ſequuntur; *eſt aſcenſio mentis ad Deum*, ideſt, eleuatiò quædam intellectus ad Deũ: ex S. Baſilio, *eſt collocutio cum Deo:* Omnis etenim fidelis homo orans, vel gratias agit Deo de beneficijs, vel aliquid petit ab illo, etiam ſi vocaliter, humano modo, id facit, coniungens mentem cum ore; alioquin, vt pſitacus, loqueretur cum Deo; hos autem ſic ſine intentione, & attentione orantes, improbat Deus per Prophetam, *populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe eſt à me.* Iſaiæ 29. Matth. 15.

De mentali verò euidens eſt, quòd ſit eleuatio mentis ad Deum, vt mox dicetur.

Et quamuis ad Sáctos quoque, Angelos, & B. Virginem ſępiſſimè dirigamus orationes mentis; ad Deũ tamen terminatiuè, quia eos oramus, tanquam Deo caros, amicos, vt ab eo pro nobis intercedant quod poſcimus. Primariò autem orationes ad Deum diriguntur ex Chriſti oraculo, *cùm oratis, dicite, Pater noſter, qui es in Cœlis, ſanctificetur &c.* Et ideò hanc orationem, quę Dominicalis dicitur, Parentes tenentur docere filios in ea lingua, qua poſſunt; & conſulitur à Concilijs.

Ex Conc. Mogunt. 1. Can 45. Concil. Tol. 4. c 10 & Mogunt. ſupra.

Oratio prima ſui diuiſione diuiditur in Vocalem, & Mentalem, & quælibet earum in ſuos gradus.

2. Mentalis in meditatiuam, & contemplatiuam, & quælibet iſtarum in ſuas partes, ſeu gradus.

3. Diuiditur in publicam, & priuatam. Prima eſt, quæ fit à miniſtris Eccleſiæ, nomine Eccleſię. Secunda quæ fit à qualibet perſona priuata, ſiue pro ſe, ſiue pro alijs.

Hęc autem omnibus nota ſunt, & probatione, aut declaratione non indigent.

4. Diuiditur oratio, tàm vocalis, quàm mentalis, tàm publica, quàm priuata, in tres alias ſpecies, ſcilicet, laudis, gratiarum actionis, ac petitionis: Et ad omnes iſtas nos hortatur vtriuſque Teſtamenti ſcriptura. De prima leguntur cantica aliqua, & plures pſalmi laudatorij, & alij inuitantes ad laudandum Deum; *Confitebor tibi Domine. Benedictus Dominus Deus Iſrael, quia viſitauit, &c. Benedictus Dominus meus, qui docet manus meas ad prælium.*

De ſecundis plura pariter ſunt exempla; *Laudate pueri Dominum. Laudate Dominum de Cœlis: Laudate Dominũ omnes gẽtes: Confitemini Domino, quoniam bonus &c.*

Oratio gratiarum actionis nobiliſſima eſt, quia ex virtute gratitudinis procedit: ideò Deus inſtituit

ſacrificium offerendum pro gratiarum actione, & Saluator, cùm aliquod grande miraculum patrabat, ſemper Deo gratias agebat; vt cùm reſuſcitauit Lazarum: cùm Sacramentum Euchariſtiæ inſtituit; & ſic de alijs: & Paulus docet, nos debere Deo gratias agere, & ſæpè id replicat.

Leuit. c. 7 & c. 13.
Ioan. 11
Matt. 15 & 20.
2. Cor. c. 1 c. 4. Eph c. 5. Col. cap. 1. & ſeqq.

Oratio petitionis, cui maximè competit nomen hoc, ſæpiſſimè in Sacro textu reperitur, & facta, & conſulta. Legatur S. Scriptura; Nam SS. Patres continuè orabant Deum in ſuis neceſſitatibus, petentes ſibi neceſſaria, vt Abraham, Iſaac, Iacob Prophetæ, &c. Et Chriſtus petendum à Deo præcipit. *Petite, & accipientis; quærite, & inuenietis; pulſate, & aperietur vobis. Pater Cæleſtis dabit bona petentibus ſe.* Matt. 7.

Et in oratione Dominica docuit nos, vt ſeptem petamus à Patre Cæleſti, & ideò, tàm Eccleſia pro omnibus, quàm ſinguli homines pro ſe, & pro alijs petunt à Deo ſpiritualia, ac temporalia bona.

Et omnes has tres orationis ſpecies, ſeu partes, Sancta Mater Eccleſia continuò in vſu habet; & in hymno, *Gloria in Excelſis,* ſimul vnitæ ſunt. Laudatur enim Deus; Gratiæ ei aguntur, & beneficia ab eodem petuntur.

C A P. II.

De neceſſitate orandi.

ORandum eſſe Deum Sacræ litteræ docent. *Ne impediaris orare ſemper,* ideſt quotidie. Saluator ait: *Sic ergo Patrem orabitis, Pater noſter &c.* Item, *Oportet ſemper orare, & non deficere. Orantes omni tempore.* Et adeò neceſſarium eſſe ad ſalutem putarunt Euchitæ, ſeu Meſſaliani, vt errantes dixerint ſolam orationem

Eccl. 18.
Matt. 6.
Lucæ 8. & c. 21
Epheſ. 6
Theodor.

ſufficere ad ſalutem: ſic refert Theodoretus *lib.4. hiſt. cap.* 10. e contra Pelagius dixit, nullo modo eſse neceſſarium ad ſalutem orare, ſed ſolas vires naturales ſufficere ad ſalutem, ex S. Auguſtino *li. Hæreſum hær.* 88.

Auguſt.

De neceſſitate orandi innumeri loquuntur; at ego Chriſoſtomum Doctorem eximium *in lib. 1. de orando Deum*, ſic dicentem lego; *Quiſquis non orat Deum, nec diuino colloquio cupit aſſiduè frui, is mortuus eſt, & vita carens, experſque ſanæ mentis.* Et poſt multa digna ſubdit. *Arbitror cunctis eſſe manifeſtum, quod ſimpliciter impoſsibile ſit, abſque præcationis præſidio, cum virtute degere, & huius vitæ curſum peragere:* Et in lib. 2. ait. *Iam vero, ſi quis dicat animæ neruos eſſe deprecationem, mea quidem ſententia, verum dixerit. Quemadmodum enim corpus neruis cohæret, currit, viuit, ſtat, & compactum eſt; adeò vt ſi neruos incideris, vniuerſam corporis harmoniam diſſolueri ſ; it idem animæ per ſanctas preces ſibi conſtant, & compinguntur, ac pietatis curſum facilè peragunt. Quòd ſi te ipſum deſtitueris precatione, perinde feceris, ac ſi piſcem ex aqua extraxeris.*

Chriſoſt.

Concil. Vienn.

Concil. Viennen. Gener. decreuit, orationem ſemper eſse neceſsariam cuilibet homini, etiam perfectiſſimo; *& Concil. Tolet.* 4. *c.* 10. ſtatuit, orationem Dominicam qualibet die eſse recitandam; negligentes verò ieiunijs plectendos.

Conc. Tolet. 4. c. 10

Cùm autem præceptum orandi ſit affirmatiuum, & ſic obliget ſemper, ſed non ad ſemper; oritur dubium, quando obliget: maximè cùm Saluator dicat, *oportet ſemper orare*, quod quidem vt Gloſæ omnes ibi explicant, non intelligitur de continuatione orationis, quia hoc eſset impoſſibile; ſed intelligitur de frequentia orandi, vel vt ait S. Auguſtinus, intelligitur *de Perſeuerantia orandi, vt obtineamus à Deo quod petimus.*

Ser. 36. de Verbo Dei.

Tempora autem determinata orandi ex Dei præcepto, nemo aſſignauit; ſed omnes de oratione tra-

ſtantes, dicunt, eſſe tempus grauis neceſſitatis ſpiritualis, vt mortis, tentationis, ſuſceptionis Sacramentorum: at omnium primum eſſe tempus, in quo quis incipit pollere vſu rationis; tunc enim incipit ſe ordinare ad finem, & per conſequens ad media, ſine quibus finis haberi nequit, quorum vnum præcipuum eſt oratio.

An verò præceptum orandi ſit de vocali, aut mẽtali oratione, dicendum, quòd excepto Eccleſiæ præcepto, quæ publicam orationem, ac priuatam aliquam ob fidelium communionem (vt poſtea dicã) fieri præcipit; liberum cuique eſt orare vocaliter, aut mentaliter ex Dei præcepto; & ſic quiſque orandi præcepto diuino ſatisfaciet, tàm oratione laudis, & gratiarum actionis, quam petitionis, ſi voce menti vnita, vel ſola mente ſine voce id faciat.

Verùm aduerto Lectorem, quòd ego in hoc Opuſculo non loquor ex profeſſo de oratione præcepti, ſed de oratione ſupererogationis, & conſilij, licet incidenter aliquod verbum dixero de oratione an cadat ſub præcepto, & neceſſitate ſimpliciter; quia meus ſcopus eſt, vt Tyrones alliciam ad profectum, perfectionem, & vnionem cùm Deo; de quibus non præceptum, ſed conſilium Dei eſt, *eſtote perfecti, ſicut Pater veſter, &c.* Matt. 5.

CAP. III.

De loco, & modo orandi.

LOquor hic de orante priuato, non publico; & de modo, non orationis, ſed orantis quoad ſitum, & habitum corporis, ideſt, an genuflexus ſemper, an ſtans, vel cubans, aut ſedens, vel ambulans, poſſit quis orare. De

De loco orandi.

De loco, ratio dubitandi eſt, quia Saluator aliquando de templo dicit, *Domus mea, Domus orationis eſt.* Aliquando dicit, *Tu autem cùm oraueris intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora Patrem tuum.*

De ſitu orantis.

De ſitu autem corporis, ratio dubitandi eſt; quia nuſpiam præſcribitur ſitus, ſeu poſitio corporis ad orandum neceſſaria. Et legimus, Saluatorem, modò ſtantem, modò genibus flexis oraſse. Ad ſitum autem reducuntur omnes geſtus, & actus, qui fieri poſſunt in oratione: De quibus omnibus ſummariè pro Tyronum ſimplici notitia loquar.

Pro oratione priuata non eſt determinatus locus. Chriſti exempla.

Dico 1. Pro oratione priuata, ſeu priuatæ perſonæ, non eſt determinatus locus orandi, licet Eccleſia ſit locus apprimè aptus.

Prob. prima pars, primò ex dicto Chriſti, qui & templum, & cubiculum dicit ad orandum apta. 2. Saluator ipſe in diuerſis locis orauit, in templo, in monte in deſerto Bethſaidæ, & Efrem, in deſerto, *Quarantena,* dicto, in Bethaniæ ſolo, & campo cùm Lazarum reſuſcitauit, in Cœnaculo cùm Sacramentum Euchariſtiæ inſtituit, in Horto, & in Cruce. S. Ioãnes Baptiſta in deſerto per annos ferè 24. orauit, & poſtea in cãpo, & ipſe, & diſcipuli propè Iordanem, vbi cum ipſomet Chriſto orauit, *& vidit Columbam de Cælo deſcendentem, & ſuper Chriſto manentem,* & Patrem diuinum dicentem audiuit, *Hic eſt filius meus dilectus.*

S. Io: Baptiſtæ exẽpla.

3. Patres veteris teſtamenti templa non habebãt pro toto tempore legis naturę, & in campis erigebãt ſibi altaria, orabant, ac ſacrificabant, vt legitur de Abel, & Cain, de Noè, Abrahamo, Iſaaco, Iacobo, & Moyſe, vſque dum factum fuit tabernaculum in deſerto Sin. In nouo teſtamento (quouſque Apoſtoli, & Sancti alij potuerunt aliquas domos in oratoria deputare, & poſtea in 4. ſæculo Eccleſias publi-

Veteris teſt. Patrũ exempla.

bliçè ædificare) in Criptis, & campis orabant; & tot myriades Anachoretarum in deſertis orabant. Patet ergo, locum omnem eſſe orationi aptum. Ratio autē S. Auguſtini *ſer.* 130. qui eſt *de Cruce, ac Latrone*, cur omnis locus aptus ſit, eſt, quia *Iudeorum tempore tota terra Gentilitatis errore polluta erat, ideò in templo ſacrificia offerenda, & vota reddenda, & non alibi, Deus præcipit; at poſt Chriſti aduentum, per eum vniuerſa terra expiata eſt; ideò locus omnis orationi aptus eſt.* Apoſtol. exempla. S. Auguſtini documētum

Ad obiectum autem, quòd in cubiculo ſit orandum, clara eſt reſponſio ex eodem Euangelij loco, vbi Chriſtus damnat Phariſeos, *qui in Plateis orabant, vt viderentur ab hominibus*, & gloriam vanam acquirerent; & ob hanc cauſam in publico orandum non eſt, ſed in cubiculo, & qui gloriam humanam fugiūt, in abditis orant: At ea ceſſante vbilibet orari poteſt; ideò fideles in Cœtu Eccleſiarum, & oratoriorum publicorum orare conſueuerunt, etiam Apoſtolorum tempore, vt ex Act. Apoſt. habetur. Cur Chriſtus dixit orandum in cubiculo.

Prob. 2. pars. Primò, quia, vt dixi, Saluator dicit ſpeciali loquendi modo, *templum eſſe orationis locum*. Ipſemet tēplum frequentauit; & Apoſtoli poſt Aſcēſionem non ceſſarunt frequentare templum ad orandum; nam Petrus, & Ioannes *aſcendebant in templum ad horam orationis nonam.* In templis orandum. Exemplo Chriſti Act. 13.

S. Ioannes Chriſoſt. *hom. 3. de incomprehenſibilitate Dei*, commendat, quòd fideles in templo orent hac oratione, *quòd ibi clamor fæliri ſocietate ex citus ad Deū immortalem refertur. Eſt enim ibi concordia fidelium, conſpiratio, copula amoris, & Charitatis. Præſunt Sacerdotes, vt infirmiores populi orationes complectantur ſuis ualidioribus, & ſimul in Cælum euehantur.* Et Apoſt. Cur in templo orandum.

Aliud motiuum ſuadens, vt in Eccleſia oretur, eſt; quia ibi imagines Chriſti, B. Virginis, & Angelorum, ac

ac Sanctorum,& SS.Euchariſtiæ præſentia excitant ad mentis eleuationem, ac deuotionem.

Ad Conſult. Bulgarorum cap.74.

Nihilominus in locis omnibus extra Eccleſiam poſſunt Fideles orare, vt ſcripſit Nicolaus Primus ad Bulgaros; & maior Fidelium pars, excepta auditione Miſsæ,quæ in Eccleſia facienda eſt, in proprijs cubiculis orant, ne ab hominibus videantur.

Situs corporis in orando.

De ſitu corporis orantis, dico, quòd genuflexus, vel ſtans, vel ſedens, vel cubans pro ſuo poſse quis orare poteſt.

Chriſti exempla. Genuflexo orandum Lucę 22 41.

Prob. quia nemo hucuſque ſitum aliquem particularem dixit neceſsarium ad orandum. Secundò exemplo Chriſti, qui modò genuflexus, modò erectus orabat, nam in Horto *poſitis genibus orauit*, aliàs verò erectus, vt in Monte, & dum ſuſcitauit Lazarum, & quando petijt à Patre, *Pater clarifica nomen tuum &c.* in his enim orationibus non legitur, quòd genua flexerit.

9 20.21. Matt. 17 & 27. Marci 10 & 15. Lucæ 5.& 12. 2.Maccab c 10. 1.Reg.8. 2.Paral.6

Apoſtoli interdum genuflexi orabant patet de Petro, Paulo &c. vt in Act. & hic mos erat etiam inter Iudeos, quia ptentes à Chriſto aliquam gratiam ſanctitatis *genuflectebant ei*. Maccabei ad crepidinem altaris prouoluti orarunt. Salomon completa ædificatione templi, *vtroque genu in terram defixo, manus expandens ad Cœlum orauit.*

De Iacobo fratre Domini legitur, quòd *adeò aſsiduus erat in orando flexis genibus, ut Camelorum pellis durities in eius genibus orta eſſet*, & ideo communior ſitus corporis in orando eſt cum genuum flexione; de Paulo *Epheſ.3.* id habetur.

Epheſ.3. Stando etiam orari poteſt.

Sed etiam ſtando orari poteſt; de Publicano Saluator dicit, *ſtans à longe nolebat nec oculos ad Cælum leuare, ſed percutiebat pectus ſuum dicens, Deus propitius eſto mihi peccatori.* De Sanctis Patribus Abrahamo, Iſaa

co,

eo, Iacobo, Moyſe, & Prophetis legimus, quòd orauerint, ſacrificia obtulerint, & alia deuota opera ſecerint; at non legimus, quòd genibus flexis id fecerint; ideòque ad minus ſtando ea fecisſe opportuit. Lucæ. 18.

De quibuſdam ſanctis Monachis legimus ſtantes orare conſueuiſse, & hoc eo ſtudio, vt faciliùs ſomnum excuterent, qui in alio corporis habitu ſolet aduenire. De Abbate Moſe, Abbate Ioanne, & Abbatis Elpidij diſcipulo Siſinio ſcribit Marulus, ſtantes orare conſueuiſse. De multis legitur. Mar. lib. 2. c. 1.

De orantibus ſedendo, pauca quidem exempla inuenio ſed duo tantùm, eaque celebria. Vnum Moyſis, alterum Chriſti Domini. Sedendo etiam orari poteſt.

De Moyſe habemus in Exodo, quod cùm in deſerto Raphidim Ioſue, & populus pugnaret cũ Amalecitis, Moyſes in vertice collis ſtans orabat, *& dum manus leuabat, vincebat Ioſue; dum eas remittebat, ſuperabat Amalech.* Quod cernentes Aaron, & Hur, qui ei aſſiſtebant, *tulerunt lapidem, & poſuerunt ſubter eum, in quo ſedit, & ſuſtentabant manus eius ex vtraque parte, ne laxarentur*, & ſic obtenta fuit victoria, ſedente, & orãte Moyſe. Exodi 17. 12. Moyſes ſic orauit.

Et ideò *Deuteron.* 6. 7. ſic docet Populum de legis obſeruantia. *Erunt uerba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo; & narrabis ea filijs tuis; & meditaberis in eis ſedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque conſurgens.* Quaſi dicat in omni ſitu corporis, & in omni loco poteſt homo meditari legem Dei, & magnalia eius, eumque laudare, ac precari, vt ipſemet fecerat per annos 40. in deſerto, ſtans, vel ſedens, vel ambulans, prout vrgebat neceſſitas. Deuter. 6. In omni ſitu orari poteſt.

De Saluatore autem habemus, quod in vltima Cæna inſtituens Sacramentum Euchariſtiæ orauit, *quia eleuans oculos in Cælum gratias agens, benedixit, de-* Chriſti exemplũ.

Mat. c. 26. Luc. c. 22

Sedens inſtituit Eucharistiā, & ſacrificauit.

Ioann. 13.

ditque, &c. Sed diſcumbebat cum diſcipulis, inquiunt Matthęus, & Lucas, ideòque ſedens id fecit, quod inde confirmatur, quia cùm dixiſſet, *vnus veſtrum me traditurus eſt*, & Ioannes rogatu Petri interrogare vellet Dominum; *quis eſt qui tradet te? recubuit ſuper pectus Ieſu*, & priùs dicit textus, *erat recumbens unus ex diſcipulis eius in ſinu Ieſu, quem diligebat Ieſus*. Sedebat ergo, cùm hæc fecit. Et in eodem ſitu hymnum dixit, cùm poſt cœnam, ſicut moris erat, gratias egit.

Melius eſt vt flexis genibus oretur.

Et ſi autem omnis habitus, ſeu ſitus corporis ad orandum ſufficiat, nihilominus decentior eſt, ſi cum genibus flexis oretur à priuatis.

Daniel 6. Michç 6. 1. Re. c. 19.

Et ſic in vſu fuiſſe legimus in lege Moyſi. Daniel ex cap. 6. per diem *genua flectens Deum adorabat*: Micheæ 6. dicitur, *curuabo genu Deo excelſo*. Et ex 1. Reg. cap. 19. Deus commendat eos, qui genu non flexerāt ante Baal: *derelinquam mihi in Iſrael ſeptem millia uirorum, qui non curuauerunt genu ante Baal*, quia genuflexio eſt ſummæ adorationis ſignum. Vnde Iſaias prędicans futuram gentium conuerſionem præ cæteris inquit: *Mihi curuabitur omne genu, & confitebitur omnis lingua*. Quod quidem in lege Euangelica verificatum videmus. Irenæus, & Tertul. ex Apoſtolorum tempore id cæpiſſe dicunt.

Iſa.

Eccleſia diuerſo ſitu vtitur in oratione.

Verumtamen eſt, quod Eccleſiá in omnibus diuinis Officijs Miſſæ, horarum Canonicarum, rogationum &c. ſtatione, ſeſſione, genuflexione, & deambulatione, vt in proceſſionibus, orando vtitur; ob peculiaria myſteria, & in Paſchate preſertim ſtationem ob myſterium Reſurrectionis.

In terra ſtrati plures orarunt. Iuſt. poſt. ora. ad Antonium.

Aliquando ſtratos in terra ob humilitatem legimus plures oraſse. Nobile exemplum habemus de legione tota Chriſtiana, que ſub Marco Aurelio ſic orans victoriam obtinuit.

Tan-

Tandem de ſitu corporis in oratione ſeruando, dignum eſt vt S. Auguſtinum audiamus. Is enim *in lib. 2. de diuerſis quæſtionibus ad Simplicianum, quæſt. 4.* dicit. *Ad orandum quomodo corpus conſtituatur exemplis admonemur non eſſe ſcriptum, dummodò animus Deo præſens peragat intentionem ſuam. Nam, & ſtantes oramus ſicut ſcriptum eſt, Publicanus de longinquo ſtabat, & flexis genibus; ſicut in Actibus Apoſtolorum legimus, & ſedentes, ſicut Dauid, & Elias. Niſi autem iacentes oraremus non ſcriptum eſſet in pſalmis, lacrimis lauabo per ſingulas noctes lectum meum.* Et ſic in omni conſtitutione corporis, dum Deus vocat, orari poteſt, dummodò mens ſit ad Deum eleuata. Et quadam vice vidi quendam Dei ſeruum ſupra lecti tabulam ſedentem, & parieti innixum extaticum, à quo poſtea audiui, Deo in omni ſitu vocanti obediendum eſſe.

S. Auguſtini ſententia de ſitu corporis in oratione.

Digna Aug. documenta.

Etiam iacendo orari poteſt.

CAP. IV.

De alijs Corporis Geſtibus in oratione permiſſis.

ALij plures pietatis, ac deuotionis actus in oratione fieri ſolent, de quibus aliqua dicere non erit incongruum; ne quis eos cernens miretur, aut ſcandalum patiatur.

Primus actus eſt iunctis ſimul manibus orare. In vſu Eccleſiæ eſt, vt patet de duplici oratione, quæ dicitur *Memento*, quæ fit pro viuis ante conſecrationem, & pro defunctis poſt eam: *De Introitu*, tàm in ingreſſu ante altare, quàm in altari: *De Gloria, Euangelio, Credo, &c.* Et conſuetum quidem pluribus eſt ſic orare. At nullum eſt peccatum, vt Græci quidam putabant, ſi non eo ritu oretur. Sic enim Nicolaus primus ad Conſul. Bulgar. ſcribit. *Dicitis, quòd Græci fateantur,*

Iunctis manibus interdum oratur.

Nicol. 1. ad Conſ Bulgar. Si nõ ore. tur ſic, nõ eſt pecca- tum, vt Græci di. cebant, & malè.

quòd in Eccleſia, qui non conſtrictis ad pectum manibus non ſteterit maximum habeat peccatum. Hoc vt fieret, nuſquam præceptum inuenitur: ac per hoc, niſi fiat, peccatum non eſt; nam quidam faciunt hoc, quidam aliud genus humilitatis; nec illud eſt peccatum, niſi fortè quis pertinaciter recuſauerit facere, quod omnes viderit facientes. Verùm, & hoc cùm fit, non niſi humilitatis gratia fit, vt reuera ſcriptum eſt, oratio humiliantis ſe nubes penetrat. Proinde, ſiue hoc, ſiue aliud quid humilitatis excogitare poteſt homo, non eſt reprehendendus.

Sed laudabile eſt ſi fiat.

Nic. idem

Et laudat poſteà iunctis manibus orare hac ratione. *Quia in Euangelio, qui reprobantur, ligati manus, & pedes reperiuntur. Quid aliud illi agunt, qui manus ſuas coram Domino ligant, niſi quodam modo Domino dicunt, Domine manus meas ligari præcipias, vt mittas me in tenebras exteriores, quoniam ecce ego iam eas ligaui, & ecce iam in flagella paratus ſum.* Sic Nicolaus.

Erectis manibus inter dum oratur. Tim 1. c. 2 De Orat. c. 11. Cur. ſic.

Alij manibus erectis Cęlum verſus aliquando orant, & hic ritus ex Apoſtolica traditione habetur. Nàm Paulus 1. Tim. 2. ait, *Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus.* Et Tertul. inquit: *Nos verò non attollimus tantùm manus, ſed etiam ex pandimus, & dominica paſſione modulantes, & orantes confitemur Chriſto.* Et poſteà inferius. *At qui cum modeſtia, & humilitate adorantes magis commendamus preces noſtras, ne ipſis quidem manibus iubilemus elatis, ſed moderatè, & probè elatis, ne vultu quidem in audaciam erecto &c.* Idem Tertul. in Apol. inquit. *Hinc in Cęlum ſuſpicientes Chriſtiani manibus expanſis; quia innocuis: capite nudo, quia non erubeſcimus &c.*

Apo. c. 30. Tertul. commendat hoc.

Vtroque ergo modo, & iunctis, & expanſis manibus orari poteſt. Sic S. Dominicum, & S. Franciſcum oraſſe legimus.

Pectoris tunſione interdum

Alius in orando, iſque frequens ritus, eſt tunſio pectoris, quæ & in Miſſa ad *Confiteor*, ad *Agnus Dei*, & ad

ad *Domine non ſum dignus*, exercetur; & in priuatis pariter orationibus in vſu eſt. Qui quidem ritus pariter ex traditione Apoſtolica habetur, eſtque ſignum diſplicentiæ, doloris, ac pœnitentiæ alicuius mali. Ex Euangelio videmus commendatum factum Publicani; *qui pectus ſuum percutiebat dicens, Deus propitius eſto mihi peccatori*. Et poſt Chriſti crucifixionem Iudæi quidam dolentes de exceſſu illo, *reuertebantur percutientes pectora ſua*. Quem ritum S. Ciprianus valdè cõmendat. Et Nicolaus ait, *pectus percutimus ſignificantes videlicet, quòd nequiter geſſimus diſplicere nobis; & ideò antequàm Dominus feriat, & antequàm vltio extrema veniat, commiſſum pœnitentia digna punire debemus*.

oratur.

Ex traditione habetur.

Lucæ 18.

Lib. de Orat. ad Conſul. Bulg.

Laudatur hic ritus.

Alius orandi ritus, ſed paucis datus, eſt lacrimarũ effuſio. Sic enim oraſſe multos legimus in Sacro textu. Ad ſic orandum Iudith hortabatur populum in obſidione Betuliæ, *Dicamus flentes Domino, vt ſecundùm voluntatem ſuam ſic faciat nobiſcum miſericordiam, &c.* lacrimans orabat Dauid, *lacrimis ſtratum meum rigabo. Percipe lacrimas meas. Poſuiſti lacrimas meas in conſpectu tuo:* Et aliàs pluries. Ezzechias in grandi illa obſidione Ieruſalem per Sennacherib cum exercitu 185. millium militum, *cilicio indutus orans cum lacrimis exauditus eſt*, quia Dei virtute nocte vna milites omnes ſuffocati periere. Et plura alia ſuppetunt veteris teſtamenti loca de oratione lacrimis coniuncta. In nouo adeſt exemplum Magdalenæ. De Sanctis multa extant in eorum hiſtorijs exempla: S. Pater Franciſcus ita aſſiduus fuit in orando cum lacrimis, vt ſicut narrat. S. Bonau. In illius vita, *eius oculi iam caligauerant, non ſenectute, ſed lacrimis*.

Lacrimando aliqui orant.

Pſal. 6 38. 55.

S. Script. exempla.

4. Re. c 20

Lucæ 7.

S. Franciſcus aſſiduè lacrimando orabat.

An verò velato, vel nudato capite in Eccleſijs orandum ſit, diſcutiendum eſt. Vtroque modo vtitur Eccleſia in publicis orationibus iuxtà Cæremonialis re-

An capite nudato orandum.

regulas, vt in horis canonicis, proceſſionibus &c. Sed opertorium capitis non eſt prophanum, quo Clerici vtuntur in foro, & in domibus, ſed peculiare, & Eccleſiaſticum biretum, vel paruum pileolum ad capitis defenſionem; quo etiam Laici vti poſſunt orando, & Miſſæ, alijſque diuinis Officijs aſſiſtendo priuati homines.

Aliquando operto capite miniſtri Eccleſiæ orant.

Humiliùs autem, ac ſanctiùs eſt, ſi ſalus permittat, vt nudato penitus capite oretur: Sic enim oraſſe legimus multos, qui capite conſperſo cinere orabant ex lib. Iudith. ex lib. Eſter. Tren. 1. Maccabeorum, 4. Reg. cap. 10.

Sanctius eſt vt priuati nudato capite orent.

cap. 4. c. 7. cap. 9. cap 4. cap. 1. c. 3. & 4. c. 13.

De hoc orandi ritu latè loquitur Paulus in epiſt. 1 ad Corin. vbi de viris, & mulieribus in Eccleſia orātibus ſic loquitur. *Omnis vir orans, aut prophetans* (ideſt pſallens) *velato capite deturpat caput ſuum. Omnis autem mulier orans, aut prophetans non velato capite deturpat caput ſuum*: & infra. *Vir quidem non debet velare caput ſuum, quoniam imago, & gloria Dei eſt: mulier autem gloria eſt viri*; & inferius. *Debet mulier habere poteſtatem* (*id eſt velamen*) *ſupra caput propter Angelos*. Variè explicatur hic locus *propter Angelos*, non quidem, ne Angeli moueātur ad libidinem, vt ſenſerunt Tert. Clemens, & alij, quia hic eſt error; ſed, vel quia Angeli ſunt teſtes pudicitiæ mulierum, & ipſi in Eccleſiæ cuſtodia ſunt, & ita Chriſoſt., & Theodoretus; vel quia hoc in loco Angelorum nomine intelliguntur viri probi, ac deuoti, ita Clemens *lib. 2. hypotipos*. Vel quia Angelorum nomine intelliguntur Sacerdotes, & Epiſcopi, qui Apoc. 2. vocantur Angeli, ita S. Anſel. & S. Tho. ante quos mulieres velatæ incedere debent, ne illi moueantur ad libidinem. Quomodocunque intelligatur, in Eccleſia mulieres debēt comparere, ac manere velato capite, & ſic orare: Viri verò nudato capite.

Cur mulieres velato, Viri verò nudato, capite orant ex Apoſtolo

Cur propter Angelos mulieres in Eccleſia velant caput.

Multæ rationes. Ex multis Sanctis deſumptæ.

pite. Non loquor hìc de Monialibus, quę ob humilitatem, & ſui abiectionem deturpant ob Deum caput, illud tondendo, & nihilominus illud velant ob honeſtatem: quod antiquum eſt in Eccleſia, vt notat Tertul. *in lib. de Velandis Virginibus*. Immò *in cap.* 17. refert Arabicas feminas, nedum capite, ſed & tota facie velatas incedere. Vtinam, & inter omnes Chriſtianos mos iſte vigeret. Tertul. ad notatio.

De orātibus ergo in Eccleſia, dico, niſi detecto capite, vel ad ſummum, ſi neceſſitas vrget, aliquo pileolo vtentes orare debent; feminæ velatę. At in priuatis domibus, vel alibi, ſi poſſint, idem ſeruare deberent; ſin minus, vt poſſunt. De orantibus in Eccleſia eſt ſermo.

Et quia de externis geſtibus corporis ad orationem neceſſarijs loquor, dicam hìc, quod in capite de preparatione foret dicendum. Oraturus ergo, omnium primò ſaluifico Crucis ſigno, inuocans Santiſſimam Trinitatem, munire ſe debet à fronte ad pectus, & brachiorum ſummitatem, inquiens, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.* In ora. faciedum ſignum Crucis. Antiquus mos eſt.

Mos iſte ſignandi ſe, antiquus eſt in Eccleſia, & cum ea poſt Chriſtum in Cruce paſſum incæpit. Immò Tertul. *de corona milit.* & S. Hieronimus *ad Euſtachium* referunt, *Chriſtianos ad omnem actum conſueuiſſe Crucis ſignum adhibere*. Et Euſebius inquit, *Chriſtianos in caſtris Gentilium Imperatorum detectos fuiſſe tales, eo quòd ad cibum, & potum Crucis ſignum adhibebant*. Et ideò Eccleſia non ſolùm Sacramenta omnia Crucis ſigno perficienda ſtatuit, vt ex Can. *Numquid de Conſecr. diſt.* 5. ſed & miſſam, & canonicas horas ſic incipere conſueuit; Vexillum enim Religionis Chriſtianæ eſt, *in quo nos gloriari oportet*, & illum, qui in eo pepēdit, præ oculis ſemper habere, illum inuocare, & in eo confidere. Hinc eſt, quòd viuificum hoc ſignum, nedum Tertul. S. Hieron. Euſebius. De Conſecr. In Sacramētis perficiendis, & in diuinis officijs Eccleſia vtitur ſigno Crucis.

in

Quare hoc, & aſſiduè.

in omni ſacro loco, & in quolibet altari ad orandum exponitur; ſed & in omni priuata Chriſtianorum domo pendens conſpicitur, vt beneficiorum à pendente in eo acceptorum continuò recordemur, gratias ei agamus, eumque offendere timeamus, & ad hoc factum innuendum puto dictum in Deuter. cap. 28. 66. *Et erit, vita tua quaſi pendens ante te, timebis nocte, & die*, Hoc ergo ſalutari ſigno ante omnia munire ſe debet oraturus, & humili corde Sanctiſſimam Trinitatem inuocare.

Deuter. Cur õues tenẽt Crucem cum Chriſto in ea pendente.

CAP. V.

De Præparatione ad orationem.

Motiua orãdi duo.

ADuertendum diligenter eſt, quòd vel ſermo eſt de oratione ſatisfactoria tantùm, vel de fructuoſa, ac meritoria, Deoq; grata. Prima eſt illa, quę vel fit à Clericis, vel alijs ratione ordinis, beneficij, &c. vel impoſita à Confeſſario, vel obligata ex eleemoſina. Hæc oratio purè ſatisfactoria, ſi orans non curat de fructu, & merito de condigno (quod nullus fidelis deberet facere) ſufficienter fit, ſi attente, ac deuotè fiat cum affectu in Deum, in quocumq; ſtatu reperiatur orans; & de hoc nequam non curo loqui: non curauit facere in gratia.

Satisfactoria orat io fieri poteſt in quocumque ſtatu animæ.

Si verò ſit ſermo de fructuoſa, ac Deo grata oratione, & meritoria, duplex requiritur ad eam præparatio: remota vna, proxima altera. Prima eſt benè morigerata vita à vitijs capitalibus remota, ac deuotio, quæ aliud non eſt niſi *humilis voluntas placendi Deo, eique parendi in omnibus præceptis diuinis, & Eccleſiaſticis.* Proxima verò diſpoſitio plura requirit: primò inuocationem Dei, vt illuminet, vt adiuuet ad fa-

Fructuoſa, & meritoria faciẽda in ſtatu gratiæ.

præparatio ad hãc ſecundam, quæ debet eſſe.

faciendam orationem ipſi gratam, & cum ſpirituali fructu: de hac loquitur Apoſtolus, *quid oremus, ſicut oportet, neſcimus, ſed ipſe Spiritus Sanctus poſtulat pro nobis gemitibus innenarabilibus.*

Proxima diſpoſitio ad orandum meritoriè. Rom. 8. 26

Gl. *poſtulat*, dicit, *facit nos poſtulare*, & propterea pro recitãtibus officium diuinum Vrbanus Octauus præſcripſit oratiunculam illam ante initium officij dicẽdam, *Aperi Domine os meum ad benedicendum nomen ſanctum tuum. Munda quoque cor meum ab omnibus vanis peruerſis, & alienis cogitationibus. Intellectum illuſtra, & affectum inflamma, vt officium hoc attentè, ac deuotè recitare valeam, & exaudiri merear ante conſpectum diuinæ Maieſtatis tuæ. Amen.*

Conditiones præparationis proximæ.

Præcatio facienda ante recitationem Officij.

Secunda cõditio præparationis proximæ pro oratione meritoria eſt examen diligẽs conſcientiæ, cum dolore peccatorum, quæ adſunt, & propoſito firmo non peccandi de cætero cum auxilio diuinæ gratiæ. Si enim mortale adſit, confeſſio cum attritione, vel contritio cum voto cõfitendi præmittenda eſt. Nam in Prou. habetur, *orationes iuſtorum exaudies*. Iſaiæ 1 ſic loquitur Deus, *Cùm multiplicaueritis orationem veſtram non exaudiam, manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt.* Deinde monet quid agere debeant ante orationem, vt fructum ex ea ſuſcipiant, & exaudiantur. *Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis, quieſcite agere peruerſè, diſcite benefacere &c. Venite, & arguite me, ſi fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix de albabuntur, &c.* Munditia igitur de peccato debet orationem præire. Vnde Iacobus Apoſtolus ait, *multum valet deprecatio iuſti aſſidua, & in c. 4.* dicit *petitis, & non accipitis, eo quod malè petatis, & inſumitis in concupiſcentijs veſtris.*

Examen Conſcientiæ.

Prou. 15. Iſa. 1.

Iniuſti à Deo non exaudiuntur.

Ideò iniuſtitia deponenda.

Cap. 5.

Tertium requiſitum in præparatione pro oratione meritoria ſunt aliqui actus fidei, ſpei, & affectus, ſeu

Actus fidei ſpei, & aliqualis dilectionis Dei præ requiritur.

dilectionis erga Deum. Oraturus credere debet implicitè ſaltem, Deum ſibi eſſe præſentem, quia cum eo locuturus eſt, ad ipſum enim ſuam orationem directurus eſt; igitur apprehendere illum, & credere ſaltem implicitè debet ſibi præſentem eſſe. Sperare debet ſe fore exaudiendum, ſi petit, & gratum ſe fore, ſi Deum laudat, vel gratias ei agit; alioquin fruſtra operaretur. Debet pium aliquem affectum erga Deum elicere; quæ omnia ex Sacro textu habemus.

Hebr. 11.

Oportet enim accedentem ad Deum credere quid eſt. Et Saluator Matt. de ſpe, ait, *Omnia quæcunque petieritis in oratione credentes accipietis*. Pia autem in Deum affectio, aut deuotio orationi eſſentialis eſt. Orans enim, cum Deo intendit, & cupit vniri, eiuſque beneuolentiam, & dilectionem acquirere; igitur cum humili affectu debet ad Deum accedere. In humanis enim id experimur, cùm Principis alicuius, vel cuiuſuis Maioris noſtri amicitiam, beneuolentiam, aut fauorem optamus adipiſci, tūc ad eos accedere conamur humiles, benè affecti, ac deuoti.

Matth. 21.

Pia affectio in oratione neceſſaria & quare.

Quartum requiſitum in præparatione ad orãdum præſcribitur Eccleſiaſt. 18. *Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe vt homo qui tentat Deum*. *Lyra*. ait, quòd hęc preparatio animæ conſiſtit in hoc, vt orans faciat totum ſibi poſſibile, vt Deo in oratione placeat: Id eſt præter ea, quæ dicta ſunt, cauere debet à diſtractione voluntaria, à cogitationibus extraneis, & attendere quantum poteſt ad ea, quæ dicit, ſi vocaliter orat, vel mentaliter meditatur, aut contemplatur; de quibus loquar infrà.

Præparatio ad reſiſtendum tentationibus. Eccl. 18. v. 13. Lyra.

Hanc autem præparationem ad orationem, qui benè facere, ac fructuosè vult, exequatur, & ideò ad ſpecies orationis accedamus.

CAP.

CAP. VI.

De Oratione Vocali.

ORatio vocalis eſt *Aſcenſio, ſeu eleuatio mentis ad Deum ſenſibilibus vocibus excitata.*

De vocali oratione ſæpè fit mentio in Sacro textu. *Voce mea ad Dominum clamaui: voce mea ad Dominum de precatus ſum.* Saluator noſter ea vſus eſt. Apoſtoli quoque ſic orarunt, vt ex 1. Cor. & ſic orare Eccleſiam docuerunt. Proptere à omnia diuina officia, horæ canonicæ, Miſſa, Litaniæ, & omnia Sacramenta vocaliter perficiuntur; & fideles omnes ſic orare palam eſt. Pſal. 3. 5. 8. 13. & plures. Matt. 24. 1. Cor. 14

Triplici autem ex motiuo oratio vocaliter fit; cùm tamen poſſet ſola mente fieri, quia Deus intuetur cor, & cogitationes hominum abſque hominum vocibus cognoſcit. Cur neceſſaria oratio vocalis. Pſal. 91. & 138.

Primum ergo motiuum, cur oratio fit vocaliter, eſt, quia anima Dei ſpiritu inflammata prorumpit in corpus, cui connexa eſt: dicitur enim, *lætatum eſt cor meum, & exultauit lingua mea, & ex abundantia cordis os loquitur.* Quiſque enim in ſe experitur, quòd in caſum magnæ lętitiæ nequit ſecretum cordis comprimere, ſed in voces, cantationeſque prorumpit. Pſal. 15. Matt. 12.

Secundum motiuum orandi vocaliter, eſt, quia homo ex anima, & corpore conſtat; ideòque cum vtraque parte debet obſequi Deo. Plura motiua cur orandum vocaliter.

Tertium motiuum orandi vocaliter, eſt, vt mens orantis faciliùs, & aliquando ſuauiùs excitetur ad deuotionem, & affectum erga Deum, ſi priuatè orat; Si autem publicè oret, & prſertim ſi vt miniſter Eccleſiæ, vocaliter oret, id facit, vt audientes excitet

ad deuotionem, & ad collaudandum Deum. Et hac de cauſa inquit Chriſoſtomus conueniunt in Eccleſia ad orandum Chriſtiani, vt Sacerdotum, aliorumque miniſtrorum cantantium verbis, ad Dei cognitionem, recordationem, & dilectionem exciten tur: Concil. Trident. docet *in Miſſa ſacrificio multa recitari elatiori voce, quiam exteriorbus adminiculis ſuſtolluntur mentes ad diuinarum rerum meditationem.*

Hom. 3. de Incomprehenſibilitate Dei.

Quod patet etiam ex Campanarum, & Organorum ſono, quo fideles ad deuotionem, pietatem, & affectum in Deum, vt experientia docet, excitantur S. Banau. id docuit *in Breuiloquio parte 5. cap. 10. Dominus voluit non tantùm orare mentaliter, ſed vocaliter, ad noſtri affectus excitationem per verba, & ad recollectionem cogitationum per ſenſum verborum.*

Seſſ. 22. c. 5. Campanæ, & organa curpulſantur Per externa ſenſibilia excitatur homo ad orationem.

Digna, atque ſalubris, humanæque infirmitati idonea eſt vocalis oratio, & qui eam deſpiciunt deſpiciendi ſunt, & à Catholicorum, immò & omnium Chriſtianorum cętu ablegandi, vt Chriſtianarum traditionum, ac rituum inimici.

CAP. VII.

An Vocalis oratio cadat ſub præcepto.

DVbitandi ratio eſt; quia licet, vt ſupra dixi, detur præceptum diuinum orandi, nuſpiam tamen hoc præceptum explicitè videtur determinatū ad orandum vocaliter (præſcindendo nunc à præcepto Eccleſiæ directo ad Clericos circa diuina officia) quia præceptum Chriſti de orando impleri poteſt cum oratione mentali, quæ ſicut difficilior, ita & perfectior, vt dicetur infra cum Apoſtolo. Nihilominus exiſtimo ex traditione Eccleſię præceptum

Ratio dubitandi, quæ.

1. Cor. c. 14.

hoc

hoc orandi vocaliter cuilibet Chriſtiano capaci impoſitum eſſe: *Omnis enim Chriſtiactio noſtra inſtructio eſt*: Chriſtus autem pluries orauit vocaliter, & rogatus ab Apoſtolis, *Doce nos orare*, reſpondit, *cùm, oratis dicit Pater noſter, qui es in Cœlis, &c.* Dicere autem propriè, vocalis actio eſt. Non nego, quòd mentaliter quoque recitari poteſt *Pater noſter*; tamen non videtur, Chriſtum de hoc modo recitandi tunc fuiſſe locutũ, ſed de vocali recitatione, quia apud Matthęum, dicit Saluator; *cùm oretis, nolite multum loqui, ſicut Etnici faciunt, ſed ſic orabitis, Pater noſter, qui es in Cœlis &c.* & breuem formulam locutione promẽdam compoſuit. Loqui autem eſt vocaliter fari. Dicto ergo, & facto Chriſti, ſicut colligitur pręceptum orandi, ſic & modus, nempe vocalis, non quidem hunc ſolum præſcribens; quia ipſe ſpiritu etiam, ſeu mente ſola crebriùs orauit; ſed docens fideles modum hunc facilem orandi, omnibus, etiam ſimplicibus, proportionatum.

Pręceptũ orandi vocaliter ex traditione Eccleſiæ. Lucæ 11. Chriſti exemplo.

Cap. 6.

De vocali aliquando locutus eſt Chriſtus.

Ex praxi Vniuerſalis Eccleſiæ, quæ non ſolùm in publicis, ſed etiam in priuatis officijs, ac ſpiritualibus exercitijs vocaliter orare ab initio conſueuit, hodieque in omni loco proſequitur, colligitur, Domini pręceptum eſſe, vt hoc etiam modo oretur, quod docuit etiam Senon. Concil. & Mogunt. 4. Sic orabat Publicanus à Domino multùm laudatus apud Lucã, dicens, *Deus propitius eſto mihi peccatori*. Sic orauit Petrus cum alijs Apoſtolis Act. 1. in electione duodecimi Apoſtoli poſt caſum Iudæ, *Domine, qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris &c.*

Ex praxi Eccleſiæ.

Concil. Senon. c. 7 Mugon. c. 43. Et in lib. de orando Deum. Lucæ 18. Act. Ap. c. 1.

Hinc eſt, quòd parentes, ac Magiſtri, nec non & Parochi, inuigilant, vt pueri ſtatim ac ad vſum rationis peruenerunt, diſcant, ac ſępè recitent orationes vocales plures, primùmque omnium Dominicam, & An-

Parentes ſic docent paruulos orare.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EM. ROMA

Digitized by Google

Angelicam, nec non & Apoſtolorum Symbolum, &c. Nec puto Chriſtianum aliquem, immò, nec Mahometanum reperiri, qui aliquoties vocaliter non oret Deum, vel laudando, vel gratias ei agendo, vel bonũ aliquod ab eo petendo: quod quidem dictamen à Deo, immò à natura à Deo condita, cùm commune ſit, prouenire exiſtimo.

Nullus homo reperitur qui vocaliter non oret.

Tandem quia oratio ſuam ethimologiam ab oris ratione, vt multi volunt deſumit; oratio enim eſt quaſi oris ratio. Ideòque omnis homo cuiuſcumque Sectæ ore Deum laudat, eique gratias agit, & bona ab eo petit, & hoc nedum ex traditione, ſed lumine naturali facere quiſque experitur.

Ex Ethimologia orationis.

CAP. VIII.

Quænam ſint formulæ orandi.

SVpponendum ſemper eſt, quòd ab initio diximus, quòd oratio ſiue vocalis, ſiue mentalis (de quâ poſtea) vel eſt laudis, vel gratiarum actionis, vel petitionis. Quærimus autem hic, an dentur aliquę formulæ præſcriptæ, ſiue ad laudandum Deum, aut Sanctos, ſiue ad gratias ei agendum, ſiue ad beneficia petendum.

Triplex oratio, laudis, petitionis: & gratiarũ actionis.

Supponendum ſecundò, quòd, vt ſæpè dictum eſt, oratio quælibet ex his tribus, vel eſt publica, ideſt facienda à Miniſtro Eccleſiæ, vel priuata, ideſt à qualibet priuata perſona facienda; & poſita hac diſtinctione facilis eſt ſolutio.

Oratio, vel publica, vel priuata.

Dicendum ergo, quòd pro oratione publica à Miniſtris Eccleſiæ facienda, iam ſtatutæ ſunt formulæ orandi, tàm pro laudibus, & gratiarum actionibus, quàm pro petitionibus.

Pro Eccleſiaſticis ſtatutæ formulæ orandi.

Pa-

Patent omnes ex Breuiario Romano, Miſſali, & Rituali, & pro eis regulandis præſcriptum eſt Cęremoniale, & Pontificale; pro modulando verò cantu Antiphonarium,& Graduale. His ergo orandi publicè formulis reſpectiuè vti debent Eccleſiaſtici.

Quòd ſi in regione aliqua, vel religione ritus aliquis varius exiſtit, dummodò ab Eccleſia Romana toleretur, parum refert, quia in ſubſtantialibus ſupponitur cum ea conuenire. Verum quidem eſt, quòd Romana Eccleſia conſuetudines aliarum Eccleſiarũ, quæ fidei,& bonis moribus contrariæ non ſunt, tolerat, *ex canone Quemadmodum*: melius tamen eſſet,ſi omnes Eccleſiæ conſuetudinem Romanæ matris ſequerentur, *vt ex can. quis neſciat* docet Innocentius primus: *Ritus enim Eccleſiæ Romanæ ab omnibus ſeruandi ſunt*, ex Gelaſio 1. *epiſt.9*. At cùm Eccleſia, vel permittat, vel toleret; tolerari poſſunt.

Ex Miſſali ac Breuiario, ac Rituali habentur.

Diſt. 2. Ritus Romanæ Eccleſiæ tenendi. Diſt.

Dicendum 2. quòd licèt pro priuatè orantibus aliquæ formulæ orandi, tàm pro laudibus, & gratiarum actionibus, quàm pro petitionibus præformatæ ſint, multùmque idoneæ: tamen quilibet ſic priuatè orãs poteſt alias formulas pro libito ſuo ſibi formare, eiſque vti, ſi ſanæ doctrinæ conſonæ ſint.

Formulæ orandi pro priuatis variæ.

Prima pars patet. Nam pro laudando Deo multæ adſunt formulæ, vel à Sanctis Prophetis, vel ab Eccleſia conceptæ. Multi enim pſalmi, & multa in Sacro textu pro hac functione adſunt, vt *Laudate Dominum de Cœlis; Lauda anima mea Dominum; Confitemini Domino quoniam bonus*, & alij multi ſimiles pſalmi: item & cantica, *Benedicite omnia opera Domini Domino: Benedictus Dominus Deus Iſrael, &c.* pro commodo, & deuotione laudantis apta.

Formulæ laudandi Deum.

Sic etiam pro actione gratiarum ſunt alij pſalmi, & cantica, nedum præfata, ſed alia, quibus laudatur

De-

Formulæ agendi gratias.

Deus, & gratiæ ei aguntur; & vnuſquiſque ex pſalmis poteſt pro ſuo libito pſalmos huius tenoris ſeligere: Sed *Te Deum laudamus* aptius omnibus eſt.

Orationes petitionis multæ nobiles in Script.

Tandem pro oratione petitionis nobiliſſimæ, & efficaces adſunt in Sacro textu; & omnium facilior, & nobilior ſubſtãtialia beneficia petenda cõtinens, eſt oratio Dominica. Adſunt pſalmi plures, *Miſerere mei Deus ſecundùm magnam*, & alij eodem verbo incipientes; item, *De profundis: Deus miſereatur noſtri &c.*

Pro tripli ci oratio num ſpecie, multæ formulæ.

Item pro triplici hac orationum ſpecie multę formulæ ab Eccleſia ſunt conceptæ graues, & faciles, & breues, vt ſunt, *Te Deum laudamus*: *Deus cuius miſericordiæ non eſt numerus &c.* Plures, quibus Deus ſimul laudatur, & pro beneficiis ſemper, vt videre eſt, etiam rogatur, eique gratiæ aguntur, vt eſt hymnus, *Gloria in excelſis Deo.*

Priuatorum varię formulæ

Prob. modò ſecunda pars, quòd nempe orans, & præfatis, & alijs orandi formulis vti poteſt pro ſuo libito, & prout Deus ei inſpirauerit; cùm præſertim omnes priuatè orantes, vulgari, & materno idiomate orare ſoleant; & ſic alijs loquendi phraſibus, ac modulis vtantur, tàm in laudando, quàm in gratias agendo, & petendo. Et quò ſimplicius, cò melius faciunt: Simplicitatem enim cordis Deus reſpicit.

Ratio cur variæ.

CAP. IX.

De Orationis Dominicæ Præſtantia.

Cur oratio Dominica præſtantiſſima.

ORatio hæc præſtantiſſima cenſenda eſt; tũ quia à ſapientiſſimo Magiſtro Dei filio compoſita, nobiſque commendata, cùm *Matth. 6. 6.* dicit *ſic orabitis*, *Pater noſter, qui es in Cælis &c.* tum etiam quia per eam, & Deum confitemur noſtrum Patrem; eum lau-

laudamus, & potiſſima nobis neceſſaria conciſè, ac cõpendioſè ab eo poſtulamus; quæ omnia breuiſſimè explicabo.

Cùm dicimus *Pater noſter*; fatemur illum noſtrum Creatorem,& ſpiritualem parentem,qui per gratiam nos adoptiuos filios in Spiritu facit:& eodem tempore eius miſericordiæ viſcera, quibus nos,& corporaliter, & ſpiritualiter genuit, ad nos exaudiendum commouere conamur. Cur Deus Pater noſter.

Dicimus, *qui es in Cælis*, & confitemur, quòd licet per immenſitatem ſit in toto mundo, vt per Ier. 23. & 24. dicit,*Cælum,& terram ego impleo*;tamen,vt obiectum beatificum in Cœlo Empireo, quod ſuper omnes eſt Cęlos, Angelis, & alijs Beatis,quos glorificat, euidenter apparet, & videtur. Nam legimus in Propheta, *Cælum mihi ſedes eſt*, & in pſal. *Dominus in Cælo parauit ſedem ſuam*. Cur qui es in Cœlis. Iſa. 66. Pſal. 102.

Dicimus,*Sanctificetur nomen tuum*. Per hoc petimus, vt Deus dona ſua ſpiritualia,& merita, ac perſeuerantiam in eis nobis concedat, per quæ ſanctum ſuũ nomen, nempe *Potentia, Sapientia, & Bonitas*, ac *Miſericordia*, *&c.* ſancta, & glorioſa ſint confitenda, ac maxima declaranda. Cur sãctificetur.

Dicimus, *Adueniat Regnum tuum*.Per quod duo petimus, & quòd Deus in nobis regnet per gratiam; quia Saluator dicit. *Regnum Dei intra vos eſt*; & quòd concedat nobis beatitudinem, quæ regnum Dei dicitur, quia Matth. iuſtis in die Iudicij Saluator dicet, *Venite benedicti Patris mei, poſſidete regnum vobis paratum à conſtitutione Mundi*. Hæc dico regna, vnum in præſenti ſæculo alterum in futuro petimus, dicentes, *adueniat regnum tuum*. Cur adueniat Regnum tuũ. Lucæ 17. Matt. 25. Regnum tuum quale eſt.

Dicimus,*fiat voluntas tua*. Per quod petimus,quòd in omni noſtra actione, non noſtra inordinata vo- Cur fiat voluntas tua.

 lun-

luntas, ſed voluntas Dei impleatur; ideſt, vt faciamus, quæ Deus præcipit, non quæ nos vellemus, ex noſtra fragilitate, & praua concupiſcentia.

Cur ſicut in Cœlo, & in Terra.

Dicimus, *ſicut in Cœlo, & in Terra*. Pluribus modis exponitur: primò pro Cœlo intelligitur ſpiritus, & pro terra caro, ſenſus ſcilicet; & ſic petimus, vt Deus faciat nos exequi ſuam voluntatem, tàm in actibus purè ſpiritualibus, quàm in ſenſitiuis, & portionis inferioris: ita Tertul. & S. Aug. vel per Cœlum intelliguntur iuſti, & per terram peccatores, & ſic petimus vt Deus faciat, quòd omnes tàm iuſti, quàm peccatores exequantur Dei voluntatem: ita Ciprianus. 3. per Cœlum, ſeu in Cœlo intelliguntur Angeli, ac Beati; & per Terram, ſeu in Terra omnes viatores; & ſic oramus, quòd Deus concedat nobis gratiam, vt ſicut Beati, ne minimum quidem deuiant à voluntate Dei, ſed in omnibus ſunt ei conformes, ſic faciamus & nos. Ita Lyranus. Quæ quidem petitionis explicationes omnes ingenioſæ ſunt, ſed magis placet tertia.

Multiplex ſenſus huius petitionis. Tertul. & S. August. S. Ciprianus. Lyran.

Cur panẽ noſtrum quotidianum petimus. Multi ſenſus de pane quotidiano. Aliqui dicunt, victum. Alij media ad ſalutem.

Dicimus, *panem noſtrum ſuperſubſtantialem*: alij legunt cum Matth. & Eccleſia tenet *quotidianum da nobis hodie*. Plura de hac petitione dicenda ſunt. Primò, quòd nomine *panis* aliqui intelligunt totum id, quod neceſſarium eſt ad victum, & veſtitum, & õne aliud pro ſuſtentatione vitæ; quę quidem quotidiè neceſſaria nobis ſunt, & ex Dei miſericordia obtinemus.

Alij dicunt nos petere panem ſuperſubſtãtialem, qui eſt ſupra corporalem, ideſt omnia media ſupernaturalia perducentia ad vitam æternam, inter quæ ſunt Sacramenta. Hęc enim bona, & media ſupernaturalia ſunt cibus, quo ſpiritualiter anima nutritur, & perducitur ad æternam vitam.

Alij,

Alij, inter quos S. Ambroſius, per hunc panem ſuperſubſtantialem intelligunt Sacramentum Euchariſtiæ, in quo continetur Chriſtus, qui vt ipſemet docuit, eſt panis vitæ. Qui ergo recitat Pater noſter, intendat hunc triplicem panem à Deo petere.

Alii Euchariſti am. S. Ambroſ.

Luc 51.

Dicimus, *dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Et S. Lucas dicit, *dimitte nobis peccata noſtra*, quod idem ſignificat. Per hoc magna petimus, ſcilicet, quòd noſtras culpas mortales, & veniales condonet, inducet nos ad earum dolorem, atque confeſſionem, dum acciderit ex fragilitate eas committere. Et præterea petimus, vt dimittat nobis pœnas temporales, quæ remanent ſoluendæ poſt remiſſionem culparum mortalium, pro quarum pœnarum remiſſione indulgentias lucrari ſtudemus: petimus ergo à Deo, vt nobis inſpiret, & nos adiuuet ad facienda ea opera, quæ pro earum etiam temporalium pęnarum remiſſione ſunt neceſſaria.

Cur dimitte nobis debita noſtra.

Multa, & magna petuntur.

Sed orans aduertere debet, quòd petit ſibi remitti offenſas Deo illatas, ſicut ipſe remittit offenſas ſibi illatas ab hominibus. Debet ergo, & ipſe dimittere, & condonare illas offenſoribus; alioquin contra ſe orat, quòd ſcilicet, ſi & ipſe non dimittit, nec Deus dimittat ſibi. Et ideò Saluator ait apud Matthæum, *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduerſum te; relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Offenſæ ergo nobis factæ remittendę ſunt, ſi cupimus, quòd Deus dimittat eas, quas Maieſtati ſuæ intulimus.

Notādum quid facere debet hæc petens.

Matt. 5. 24.

Debet dimittere aliis.

Dicimus, *& ne nos inducas in tentationem.* Per quod quod maximè noſtræ miſeriæ neceſſariam rem petimus, cùm enim mundi, carnis, & Dæmonis tentationibus continuò ſimus obnoxij, petimus à Deo, ne

Cur dicimus ne nos inducas in tentationem

Digitized by Google

permittat nos induci in tentationem, ideſt à tentatione vinci, & iuxtà eam peccare conſentientes tentationi, decepti, aut cedamus illi; quod accidit, cum Dei auditorio deſerti ſumus; ideò continuò, vel frequenter, ſic orandum ex S. Auguſt *Et qui ad orationem non vadit, ad tentationem vadit*, ait S. Petrus Chriſologus.

Vt liberemur à conſenſu tentationum.

S. Auguſt. Epiſt. 121.

Petrus Chriſologus Ser. 44.

Dicimus, *ſed libera nos à malo.* Per quod petimus liberari ab omni malo, tàm animæ, quam corporis; ſed primùm principalius petimus, quod ſaluti animæ, & æternæ vitæ aſſecutioni nocet, & reddit nos gehennæ filios, Vnde S. Cyprianus ait, *Quando dicimus libera nos à malo, nihil remanet, quod adhuc debeat poſtulari, quando ſemel protectionem Dei aduerſus malum petamus; qua impetrata, contra omnia, quæ Diabolus, & mundus operantur, ſecuri ſumus, & tuti.*

Cur ſed libera nos a malo.

S. Cypriã. de orat. Dominica.

Ecce quanta eſt huius orationis præſtantia, qua Deum laudamus, & omnia nobis ſalutaria ab eo poſtulamus.

CAP. X.

Quinam ſint orandi.

NOn erit noſtris Tyronibus inutilis rei iſtius notitia; vt ſciant, ad quos, & quomodo orationes fidelium dirigendę ſint.

Aduerto ergo, & recolo pluries dicta (quia vtilia & neceſſaria ſunt) quòd quamuis verbum hoc, *oro*, pro principali ſignificet idem, *ac*, *peto*, ſeu *rogo*, ac *poſtulo*; tamen ſignificat etiam loqui, ſiue vocaliter, ſiue mentaliter tantùm, laudando, vel gratias agendo, aut petendo. De triplici hac oratione nunc quærimus, cui dirigenda eſt; num Deo ſoli, num Angelis, San-

Oratio quid ſignificet.

Sanctis, num Beatæ Virgini, & alijs Beatis; an etiam animabus Purgantibus, in Purgatorio exiſtentibus.

Sēſus quæſiti.

Aduerto 2. quòd ſicut in humana politia, & gubernio duplicis generis ſunt perſonæ, quas oramus: quædam principales, à quibus emanant gratię, tamquam à fonte, & Domino, vt ſunt Principes, ſiue Reges, ſiue alij Domini Prouinciarum, & locorum. Quædam verò pærſonæ ſunt mediatores, quas oramus, vt pro nobis intercedant aliquid à Principibus: At interdum, & ſępè, ipſos Principes immediate rogamus, ſic in ſupernaturali politia, ac regimine diſcurrendum, & faciendum eſt. Adeſt enim ſummus, & ſupremus, iſque ſolus Monarcha, Deus Optimus Maximus, omnia regens omniaque creata diſponens; adſunt mediatores, inter quos primarius Chriſtus Dominus, vt homo, Beata Virgo, Angeli, & animæ Sanctorum. Videbimus ergo, an, & quo modo omnes præfati orandi ſint, tàm petendo, quàm laudando, & gratias agendo.

Modus orandi inter homines.

Duarum Perſonarum genera in Poli. tia humana.

Interdum miniſtros interdum, Principes oramus.

Dico primò: Deus, ideſt, Sanctiſſima Trinitas, primò, & principaliter orandus eſt, tamquam Sanctiſſimus, & omnium ſupremus Dominus, omniumque donorum temporalium, ac ſpiritualium, & æternæ vitę largitor, & præmiorum, ac ſuppliciorum diſtributor.

Deus ideſt Sanctiſſima Trinita orādus.

Hæc aſſertio facillimè probatur. Primò lumine naturæ notum eſt, Deum primam omnis creaturæ cauſam, & Dominum eſſe, vt ex Rom. epiſt. *inuiſibilia Dei à creatura mundi, per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas*. Igitur lumen naturæ dictat ad eum recurrendum, tanquam creatorem omnium, & conſeruatorem. Sic faciebant Philoſophi Ethinci, licet neſcirent, quis ſit iſte Deus.

Rom. Ep. c. 1.

Lumē naturæ hoc dictat.

Se-

Ex lumine fidei.

Secundò ex lumine fidei. Reuelatum ſiquidem eſt, ad Deum recurrendum, laudando, gratias agendo, & beneficia petendo. Legi poteſt tota Sacra Scriptura, Pentateuchum; liber Ioſue, libri Iudicum, libri Regum, Pſalterium, & cęteri omnes, in quibus ad Deum directæ omnes orationes leguntur, tàm laudis, quàm petitionis, & gratiarum actionis. In nouo teſtamento idem comprobatur ex Euangelio, ex Act. Apoſt. ex Epiſt. Pauli, & ex alijs canonicis, & ex Apocal.

Ex S. Scr. ad Deum leguntur directæ omnes orationes.

Ex praxi Eccleſiæ.

Tandem ex Eccleſiæ praxi, quę licet Sanctos venerandos, & inuocandos doceat, eoſque inuocet, atque oret, vt mox patebit, dum tamen orationes, ſeu collectas Ad Deum dirigit, vt videre eſt in Breuiario, ac Miſſali, ad Patrem dirigit, nam orationes concludit ſic, Per D. N. Ieſum Chriſtum filium tuum, qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus Sanſti Deus: & dum aliquando in litanijs, & verſiculis Sanctos inuocat, pręcatur, vt Deum pro nobis orent.

Cur ſic oratur.

Ratio autem huiuſmodi praxis perpetuò, & à mundi initio cęptæ, eſt hęc, quam tradit S. Iacobus, *quia omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum*. Et Act. dicitur, *Deus non longè eſt ab vnoquoque noſtrum, In eo enim, & viuimus, & mouemur, & ſumus*.

Epiſt. 1. c. 1

Act. c. 17.

Quia Deus Dominus eſt, primum principiũ, prima & vniuerſalis cauſa.

Igitur cùm Deus ſit primum principium, prima cauſa productiua, & conſeruatiua omnium creaturarum ſpiritualium, & corporalium; omniumq; habituum ſpiritualium, ſupernaturalium, ac omnium illuminationum, & inſpirationũ, ſeu gratiarum actualium conducentium ad ſalutem, ſitque remiſsor peccatorum, remunerator præmiorum, ac largitor gloriæ: item ſalutis, & vitæ temporalis, bonorum-

que

que, etiam ſpiritualium, dator; ad ipſum pro ijs obtinendis debemus oratione recurrere, & pro acceptis gratias agere, eumque ſemper laudare.

Dator omniũ bonorum ſpiritualium, & ęternorum, & temporalium.

Dico 2. Chriſtus Dominus orari poteſt, & orandus eſt ſimpliciter, & vt Deus homo, & vt homo Deus. Primo modo tamquam cauſa principalis: Secundo modo, vt aduocatus, interceſſor, ac mediator.

Chriſtus Dominus orãdus: & quomodo.

Prima pars prob. Eccleſia, & fideles priuati Chriſtum orant petendo ab eo quæ petit aliàs à Deo: ab hoc enim petit remiſſionem peccatorum, quę per gratiam fit; hanc petit à Chriſto in hymno, *Gloria in excelſis Deo*, inquiens, *qui tollis peccata mundi ſuſcipe deprecationem noſtram: qui ſedes ad dexteram Patris miſerere nobis*. In verſiculis Primæ dicimus, *Chriſte fili Dei viui miſerere nobis, Exurge Chriſte, adiuua nos, & libera nos propter nomen tuum*. In lect. 2. nocturni dicimus, *Chriſtus perpetuæ det nobis gaudia vitæ*. Ex Miſsali multæ collectæ ad Chriſtum diriguntur, v. g. in Dominica prima Aduentus, *excita Domine potentiam tuam, & veni, &c. & magna nobis virtute ſuccurre &c.* Alia ſimilis eſt in quarta Dominica; in feſto corporis Chriſti, *Deus qui nobis ſub Sacramento mirabili paſſionis tuæ memoriam reliquiſti, &c.* in Cathedra S. Petri, *Deus, qui Beato Petro Apoſtolo tuo ligandi, atque ſoluendi Pontificium tradidiſti*, & ſimiles multę alię orationes, quibus ad Chriſtum, vt Deum recurrimus. Et in litanijs dicimus, *Chriſte audi nos, Chriſte exaudi nos*.

Chriſtus ſimpliciter orari poteſt.

Chriſtus oratur vt peccata remittat.

Multę collectę oſtẽdunt quòd oratur, vt Deus.

Vt Deus.

Prob. 2. pars, quòd interdum oratur Chriſtus, vt homo Deus, cum ſcilicet eum inuocamus per ea quę, vt homo fecit, aut paſſus eſt, v. g. in litanijs, *Per Natiuitatem tuam: Per Baptiſmum, & Sanctum ieiunium tuum. Per crucem, & paſſionem tuam: per mortem, & ſepulturã tuam. Per ſanctam reſurrectionem tuam; & per*

Oratur etiã, vt homo Deus.

In Litaniis

ad

admirabilem aſcenſionem tuam.

Aliæ formulę orandi id demonſtrant.

His ergo loquendi formulis præcantes, Chriſtum hominem Deum oramus. Et in hymno, *Te Deum laudamus*, dicimus, *Iudex crederis eſſe venturus, te ergo quaſumus tuis famulis ſubueni, quos pretioſo ſanguine redemiſti*.

Ioa. Epiſ. 1. c. 2. Non oratur Chriſtus vt intercedat, licet ſit aduocatus noſter.

Et quamuis Chriſtus, vt homo, ſit aduocatus noſter apud Patrem, id eſt apud SS. Trinitatem, & conſequenter apud ſeipſum, vt Deum, vt ait Ioannes. *Filij, ſi quis peccauerit, Aduocatum habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum; ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris &c.* tamen non ſolet Eccleſia orare Chriſtum, vt intercedat, & aduocet pro nobis, ſed oramus eum, tamquam Dominum, Principem, ac iudicem, qui immediatè poteſt conferre beneficia, quę petimus.

Chriſtus nũc etiam pro nobis orat. Chriſtus nunc quoque mediator eſt. Rom. c. 8 Hæb. c. 1. Cõc. Trid. ſeſ. 22. c 2 Pro nobis offert Patri.

Quod autem ex ſumma pietate Chriſtus, qui mediator fuit redimendo per humilem, & pauperem, ac meritis plenam vitam, & per ſanguinis effuſionem, cruciatus, & ingnominioſam mortem, nunc quoque pro nobis mediator ſit, offerendo Patri ſua merita, ac mortem, de fide eſt, tum ex modò dictis, tum etiam ex Roman: *Chriſtus, qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis*; & ad Hebr. *Chriſtus ſemper viuens ad interpellandum, pro nobis*. Et Concil. Trident. docet, *Sacrificium Miſſæ, quod à Sacerdotibus nunc fit, à Chriſto offerri Patri ſic, Vna enim, & eadem eſt hoſtia, idemque nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in cruce obtulit*.

Etſi ergo poſſet quis Chriſtum inuocare, & orare, vt pro ſe apud Patrem intercedat; tamen nec fieri congruum eſt; quia præciſio facienda eſſet conſiderando illum, vt hominem, qui deberet ſe orare, vt Deum, quod abſonum eſſet. Ideò abſolutè, vt Dominus orandus eſt.

Verum tamen eſt, quòd poſſumus orare Deum, ideſt SS. Trinitatem; hęc enim ſemper intelligitur nomine Dei: poſſumus, inquam, Deum orare, vt per Chriſtum, ideſt propter eius merita, nos exaudiat; & ideò Eccleſia omnes orationes concludit ſic, *Per Chriſtum Dominum noſtrum.* Nam ipſe fuit cauſa meritoria omnium donorum, ac mediorum, quę nobis ſunt neceſſaria ad benè, ac meritoriè operandum, & ad vitam ęternam, ex Trident. & ex Concil. Epheſ. *Chriſtus in Cælo offert Patri fideles, vt ſacrificium.*

Dico 3. Oratio dirigi poteſt, nedum ad SS. Trinitatem vnitim, vt fit quando dirigitur ad Deum ſimpliciter non explicando Perſonas, ſed poteſt etiam dirigi ad ſingulas Perſonas, diſtinctè eas apprehendendo, vel etiam nominando, ſiuè Patrem, ſiuè Filium, ſiuè Spiritum Sanctum.

Prob. & declaratur prima pars de Trinitate; fides enim docet, quòd vna eſt Natura diuina, vna Sapientia, vnus intellectus, vna Voluntas, vna Potentia, vna Sanctitas, vnum ſupremum Dominium; & ſic de alijs perfectionibus in omnibus Perſonis ratione vnitatis Naturę diuinę, quę in concreto Deus eſt. *Et cùm opera Trinitatis ad extra ſint indiuiſa*, quia ab vna, & eadem potentia procedunt, Creaturæ orantes ad Trinitatem dirigere debent orationem, ſi aliquid petunt, eique gratias agere debent, ſi accipiunt, eam demque laudare. Hoc autem ſufficienter adimplent, cùm Deum concipiunt, eumque orant; quia ſupponitur, quòd in Trinitate Perſonarum credunt vnum eſſe Deum Creatorem Cęli, & Terræ, &c. & omnium bonorum datorem, conſeruatorem, iuſtificatorem, ac remuneratorem, & credunt Trinitatis Perſonas eſſe vnum Deum, cum Concilio Cart. 2. & Pelagio Papa 1.

In vſu nõ eſt quòd oretur Chriſtus vt intercedat pro nobis.

Dei nomine intelligimus sẽper Ss. Trinitatem.

Oramus Deum vt propter Chriſtum nos exaudiat.

Trident. ſeſſ. 6. c. 7. & 16.

Epiſt. Cirilli ad Rog.

Perſonæ Trinitatis ſingilatim orari poſſunt.

Quando oratur Trinitas vnitim.

Trinitas oratur, cũ Deus oratur.

Car. 2. c. 2 Pelag. 1. Ep. 1. SS. Trinitas, vel Deus oratur, cùm oratur Dominus, & idem eſt.

Vnde Eccleſia, licet aliquando oret, laudando explicitè Trinitatem, gratias ei agendo, vel ab ea beneficia petendo, vt in Miſſa, & Veſperis Trinitatis, *Bedicta ſit Sancta Trinitas*, *Gratia tibi Trinitas*, *&c.* pluries, & in Litaniis, *Sancta Trinitas vnus Deus miſerere nobis*, *&c.* tamen in aliis Dominicis, & Feſtis explicitè in orationibus eam non nominat, ſed Deum, implicitè intelligens tres Perſonas in vno Deo. Omnes ſiquidem orationes, ſiue petitionis, ſiue laudis, ſiue gratiarum actionis ſic incipiunt, *Deus, qui: &c. Omnipotens ſempiterne Deus, &c.*

Perſonę ſingillatim orari poſſunt.

Prob. ſecunda pars de Perſonis ſingillatim. Primò in litaniis ſic inuocantur. *Pater de Cælis Deus*, *Fili Redemptor mundi Deus*, *Spiritus Sancte Deus*. Deinde *Sancta Trinitas vnus Deus*. Secundò de Tribus Perſonis ſingillatim sũt tres articuli fidei diſtincti. 3. in hymno. *Te Deum*, diſtinctim ſingulæ Perſonæ laudantur. Canticum, *Benedicite omnia opera Domino*, ſic concluditur, *Benedicamus Patrem, & Filium, cum Sancto Spiritu*, qui verſus in officio Trinitatis pluries replicatur. Ad Deum ſub nomine Patris oratio Dominica dirigitur. Ad Deum ſub nomine Filii dirigitur in hymno *Gloria in excelſis Deo*, petitio, *Domine Fili vnigenite Ieſu Chriſte*. In Miſſa defunctorum offertorium dirigitur ad eumdem: *Domine Ieſu Chriſte Rex gloria libera animas &c.* Et ſic aliæ orationes, vt in ſecunda concluſione. Ad Spiritum Sanctum diriguntur hymnus. *Veni creator Spiritus*, qui totus ad illum terminatur: ad illum pariter ſequentia Penthecoſtes, *Veni Sancte Spiritus, & emitte cœlitus lucis tuæ radium*, *&c.* Inſuper multæ Piorum orationes ſunt compoſitæ, dicendæ ante, vel poſt miſſam, vna directa *ad Patrem*, altera *ad Filium*, tertia *ad Spiritum Sanctum*, poſſunt ergo, diſtinctim quoque laudari, inuocari, & gratiarum actionibus ſanctificari.

Multa exẽpla orandi Perſonas Diuinas. Diuiſim, & vel im

Perſonæ ſingillatim orantur.

Ra-

Ratio autem cur ſic, cùm omnes ſint vnus Deus, vna ſanctitas, vna cauſa, idem producens ad extra, eſt, quia cuilibet Perſonę attribuitur ſpecialiter aliqua ex diuinis perfectionibus ex modo eſſendi earũ, licet ſit omnibus communis; & ſub illa inuocatur, oratur, & laudatur; Patri enim, qui eſt à ſe, tribuitur Potentia: Filio, qui producitur per actum intellectus, cuius proprium eſt ſcire, & ſapere, tribuitur Sapientia: Spiritui Sancto, qui producitur per voluntatem, cui competit amare, & donare, tribuitur Amor, & Donum; & ſic quaſi cum diſtinctis priuilegiis (licet omnibus ſint communia) diſtinctim inuocantur.

Ratio cur ſic orari poſſint, diuiſim.

Attributio quarumdã perfectionum, licet communium tribus.

CAP. XI.

An Angeli, & Sancti ſint orandi.

SVppono, vt in præcedenti, quòd ſermo hìc eſt de oratione terminata ad Angelos, & Sanctos, cum Deo in Cęlo regnantes, qui poſſunt pro nobis intercedere, vt fides docet.

Sẽſus quęſti.

Suppono 2. quòd diuerſo modo orandi ſunt Sancti, ac Deus, loquendo de oratione petitionis, quia Deus oratur, vt Dominus potens ex ſe gratias, & beneficia conferre; Sancti autem, & Angeli orantur, vt Deum pro nobis orent, & ſic vt mediatores ad obtinendum à Deo id quod petimus. At non ſic eſt de oratione laudis, & gratiarum actionis; quia iſtæ orationes congruè poſſunt dirigi, & terminari ad Angelos, & Sanctos, quibus gratiæ agi poſſunt de beneficiis per eos à Deo obtentis; & eorum virtutes, martyria, pænitentiæ, &c. laudantur, vt ex concionibus, & ſermonibus Doctorum conſtat.

Diuerſo modo orantur Sancti, ac Deus.

Angeli quomodo orari poſſunt.

ic, & Sancti.

Sancti, & Angeli orandi.

Dico 1. Angeli Sancti orari poſſunt, vt pro nobis intercedant. Hæc aſſertio clarè patet ex Litanijs, in quibus inuocamus, *S. Michael*, S. *Gabriel*, S. *Raphael*, *omnes Sancti Angeli, & Archangeli*, orate pro nobis, non quidem vt præſtent nobis beneficia, quæ poſtulamus, ſed quòd orent pro nobis Deum, vt ea concedat. 2. ex pia fidelium praxi, qui Angelis ſuis cuſtodibus ſe quotidiè ſolent commendare, dicentes, *Angele Dei, qui cuſtos es mei*. Ipſi enim offerunt orationes noſtras Deo, vt habetur in *libro Tobiæ*, dicit enim Angelus, *cùm ſepeliebas mortuos, & quando orabas cum lachrymis, obtuli orationem tuam Domino*. Zaccariæ 2. Angelus precabatur pro populo Iudaico, *Domine exercituum vſquequo tu non miſereberis Ieruſalem, & Vrbium Iuda, quibus iratus es, &c.* Igitur orari poſſunt Angeli, vt pro nobis orent Dominum.

Non vt cō cedant, ſed vt intercedant.

Tobię 12.

Angeli offerunt orationes noſtras Deo.

Sancti orari poſsũt.

Dico 2. Sancti omnes orari poſſunt, vt pro nobis intercedant à Deo, quod petimus.

Patet hoc ex Eccleſię praxi. In Litanijs enim, omnes inuocantur; omnium primò, *Beata ſemper Virgo*, deinde *Patriarchæ*, & *Prophetæ*; hinc *Apoſtoli* nominatim, poſtea *Martires*, *Pontifices*, *Doctores*, *Confeſſores*, & *Virgines, &c.* Et in feſto Omnium Sanctorum in Antiphona ad *magnificat* inuocantur primò Angeli, deinde omnis ordinis Spiritus; poſtea omnis ordinis Sancti, & orantur, vt pro nobis intercedant.

Eccleſia orat Sanctos.

Quòd omnes ipſi Sancti orent pro nobis, ex Sacro textu, & ex Concilijs habemus. Nam 2. Maccab. Onias Summus Sacerdos iam pridem defunctus apparuit Iudæ Maccabęo reuelans, ſe orare pro populo, & oſtendit eidem Ieremiam pariter mortuum orantem pro populo, inquiens, *Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael; hic eſt, qui multùm orat pro populo, & vniuerſa ciuitate Ieremias Propheta Dei*: & nihilominus iſti adhuc Beati non erant. Ra-

Ex Scriptura. 2. Maccab c. 15.

Ex Concilijs.

Ratio autem, cur Hebrpi Sanctos Patres non orabant, nec Deus iuſſerit eis aliquando, aut permiſerit, vt eos orarent, fuit, quia adhuc Beati non erant, & ideò nec Duliæ adoratione capaces. Poſtquam verò cum Chriſto ad Cœlum aſcenderunt, eos Eccleſia adorat, & orat.

Cur Hebræi non orabant Sanctos Patres, & Prophetas Quia non erant beati.

Neque dogma hoc eſt nouum in Eccleſia, & à Tridentino adinuentum, quòd Sancti orandi ſunt, & quòd ipſi pro nobis orent, ſicut blaterant hæretici, quia S. Petrus in 2. Epiſt. promittit, ſe poſt mortem oraturum pro fidelibus. Et Apoc. 5. *Vigintiquatuor ſeniores ceciderunt ante Tronum coram Agno habentes phialas aureas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorum, & cantabant canticum nouum &c.* & in c. 5. *Martyrum animæ orabãt: vindica* Domine *ſanguinem noſtrum, &c.*

Antiquũ dogma de orandis Sanctis. Ep. 2. c. 1. Apoc. 5.

De quo argumento ſcripſit primus omnium Origenes, *hom.* 5. in Cant. S. Hieronymus *contra Vigilantium* cap. 3. inquit, *Si Apoſtoli, & Martyres adhuc in corpore conſtituti poſſunt orare pro cæteris, quando pro ſe adhuc debent eſſe ſolliciti, quanto magis poſt victorias, coronas, ac triumphos.*

Origen. S Hieron.

Vnus Moyſes ſexcentis millibus armatorum impetrat à Deo veniam; & Stephanus imitator Domini ſui, & primus Martyr Chriſti pro perſecutoribus veniam deprecatur: Et poſtquam cum Chriſto eſſe cœperunt, minus valebunt? Paulus Apoſtolus ducentes ſeptuaginta ſex ſibi dicit in naui animas condonatas; & poſtquam reſolutus eſſe cœperit cum Chriſto, tunc ora clauſurus eſt pro ijs, qui in toto orbe ad ſuum Euangelium crediderunt, & mutire poterit?

Validum argumentum.

Act. 27. 35

S. Auguſtinus in pſal. 83. ait, *Dominus noſter Ieſus Chriſtus adhuc interpellat pro nobis; omnes Martyres, qui cum illo ſunt, interpellant pro nobis. Non tranſeunt interpellationes ipſorum, niſi cùm tranſierit gemitus noſter.*

S. Auguſt. pſalm. 83.

Ad-

Ex praxi Eccleſiæ eligentis Patronos.

Adde, quòd fruſtra in Eccleſia per totum mundum Chriſtianum eligerentur Patroni, & Protectores Regnorum, Prouinciarum, omniumq; Ciuitatum, quibus fideles ſe commendant, niſi poſſent eos ad ſui patrocinium inuocare, & illi apud Deum intercedere.

De animabus purgatorij quid dicendum Animæ Purgatorij nō intercedūt pro nobis

De animabus in Purgatorio exiſtentibus, an orationes ad eas dirigi poſſint, ipſæque pro nobis orare queant, dubium eſt. At exiſtimo non poſſe, nec eas pro nobis orare, nec conſequenter nos ad eas pro interceſſione recurrere. Ratio eadem adduci poteſt, quæ de Patribus olim in Limbo exiſtentibus allata eſt; & licet ipſorum aliqui, vt Onias, & Ieremias, Deo volente orarent pro populo Hebraico, vt ſupra diximus, at ipſi non orabantur: quia ſcilicet Beati adhuc non erant, eſto non eſſent in pœnis ſenſus, ſed in ſola, licet temporali, pęna damni.

Eadem eſt oratio, quæ olim de Patribus in Limbo.

Quanto minus orari poſſunt animæ purgantes, quę in pœnis, & damni, & ſenſus, eſto temporalibus, ſunt? Immò, & ipſæ indigentes interceſſione noſtra apud Deum, clamant, *Miſeremini mei, Miſeremini mei, ſaltem vos amici mei.* Et pro eis oramus, & ſuffragijs ſacrificiorum, eleemoſinarum, ieiuniorum, aliarùmque mortificationum actibus eas adiuuare conamur. Adde quòd cùm Beatę non ſint orationes noſtras non viderent, nec ſcirent; hic enim fauor Beatis Deum videntibus, eoque fruentibus conceditur.

Ipſæ à nobis petunt vt pro eis

Obiecta hæreticorum diluta

Nec deterreat Tyronem quod dicunt hæretici, non poſſe nos orare Sanctos, nec eos poſſe pro nobis Deum orare, quia præiudicaretur merito Chriſti mediatoris omnium: Siquidem in maximam cedit Chriſti gloriam, quòd fideles à ſe redempti, & ſuo merito etiam glorificati, & Deo cari, & pro quibus illud quoque meritum obtinuit, vt poſſent pro alijs intercedere,

dere, id exequantur, & Deus pro ſua benignitate ipſos exaudiat. Oratio ad Sanctos directa nō minuit gloriam Chriſti.

Nec 2. deterreat, quòd Sancti à nobis diſtantes, nequeant nos audire, aut videre. Etenim duplici modo poteſt Deus facere, vt audiant, aut videant, vel reuelando eis orationes noſtras earum ſpecies eis infundendo; vel in ſua diuina eſſentia illas eminenter continente oſtendere. Ita ex Magiſtro Sentēt. docet Alexander de Ales, *Orationes noſtra tribus modis innoteſcunt Sanctis, ſcilicet reuelatione, denunciatione Angelorum, inſpectione, & intuitione in ſpeculo Trinitatis.* Idem docet S. Thomas, & ante eos docuerant S. Gregorius Magnus, & Beda in Lucę *cap.* 16. vbi de Lazaro, & Abrahamo, ac Epulone. Alij omnes vtuntur exemplo Prophetarum, qui ex reuelatione vident abſentia. Licet à nobis distant Sancti audiūt nos, quia Deus eis reuelat. Alex. p. 4. q. 26. m. 3 ar. 1. 4. Sēt. diſt 45. q. 8. L. Dia. 41. 33.

CAP. XII.

De ijs, qui poſſunt orare.

DIco quòd omnis rationalis creatura poteſt orare, ſi habet vſum rationis.

Prob. 1. lumine naturę notum, eſt, quòd omnes vtriuſque ſexus homines, ſiue fideles, ſiue infideles neceſſitatibus aliquibus, ſiue corporalibus, ſiue ſpiritualibus premi ſe cognouerunt, & cognoſcunt; & ad Numen aliquod pro Deo habitum, recurriſſe, ac recurrere ſcimus; licet in electione Numinis, ſeu Dei, errauerint infideles. Item ſcimus eoſdem eidem Numini gratias egiſſe ſacrificijs, honoraſſe, laudaſſe, & beneficia ab eo petijſſe. Igitur certum eſt, omnes ratione vtentes orare poſſe. Omnes ratione vtentes orare poſſunt. Ex lumine naturę etiam infideles orant.

2. Prob. ex praxi fidelium, tàm veteris, quàm noui

ui Teſtamenti, qui orationi vacarunt, & vacant.

Ex praxi fidelium.

3. Ex Chriſti præcepto Luc. 18. *oportet ſemper orare, & numquam deficere*: neminem excludit.

Lucæ 18. Ex Chriſti præcepto.

4. Omnes viatores indigent aliquibus bonis, immò omnium, etiam quę poſſident, conſeruatione, vt vitę ſalutis, tam corporalis, quàm ſpiritualis, & auxiliorum ad benè operandum: & S. Io: Chriſoſt. ait, *Omnes, Dei mendici ſumus: ac miſericordia illius fores aſſiduè pulſare nos conuenit, vt gratiam obtineamus in tempore opportuno*. Igitur nemo excluditur ab exercitio orandi.

Ex neceſſitatibus.

Sancti etiam orare poſſunt. Sancti in vita orant.

Dico 2. Sancti, tàm in vita, quàm poſt mortem orare poſsunt. Prima pars euidens eſt, immò iſti plus omnibus orare conſueuerunt. Patet de Sanctis veteris Teſtamenti, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſe Dauid, Prophetis, ac Ioanne Baptiſta.

De Sanctis noui Teſtamenti patet ex toto *Act. Apoſtol. libro*; in quo frequentiſſimæ orationes Apoſtolorum leguntur.

Ex S. Scriptura vtriuſq; Teſtamenti.

Comprobatur ex vitis Sanctorũ Monachorum, aliorumque Confeſsorum, ac mulierum, quæ vitæ ſanctitate floruerunt. Omnes enim nedum vocali, ſed mentali meditatiuę, & alij etiam contemplatiuę ſedulam nauarunt operam, & nauant.

Sancti poſt mortem orant.

Quòd Sancti orent poſt mortem in Cœlo, iam in præcedenti capite oſtenſum eſt.

Tob. c. 12

Dico 3. Angeli in Cœlo poſsunt orare pro nobis, & orant. Prob. *ex Tobiæ libro*, aliàs allato loco. Angelus Raphael ait, *Dicam vobis veritate, & non abſcondam occultum ſermone. Quando orabas cum lacrimis, & ſepeliebas mortuos &c. ego obtuli orationem tuam Domino*: igitur orant.

Angeli orant.

Item, *Zaccharia* 1. habetur, Angelus Domini dixit *Domine exercituum vſquequà non miſereberis Ieruſalem*,

Ex Sacr. Script.

& Vrbium Iudæ, quibus iratus es, iſte eſt iam ſeptuageſimus annus? Et reſpondit Dominus *Angelo, qui loquebatur in me verba bona, & verba conſolatoria.* Zaccar.

Ex Apocal. habetur, *& vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu* Dei, *& datæ ſunt illis ſeptem tubæ, & aliùs Angelus venit, & ſtetit ante Altare; & data ſunt ei incenſa multa, vt daret de orationibus Sanctorum omnium ſuper altare quod eſt ante Thronum Dei. Et aſcendit fumus incenſorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo.* Apoca. 8.

Idem docuerunt omnes Patres Græci, ac Latini, quòd videlicet Angeli pro nobis orant Deum. Origenes *in Lamento* Chriſoſt. *homil.* 3. *contra Arianos*, Theodor. *in cap.* 1. *Zacchariæ*: Ambroſius *in lib. de Viduis*, & Aug. *Conc.* 2. *in Iob. c.* 27. *Miſeremini mei*, ait, *Angelos videtur poſtulare, vt pro eo deprecentur; aut certè Sanctos, vt pro pœnitente orent*; & *in lib. meditat. cap.* 4. deprecatur Angelos, Michaelem, Gabrielem, Raphaelem, & omnes Choros Angelorum, vt pro ſe orent: idem omnes Doctores docuerunt. Ex SS. Patribus.

Tandem ex Eccleſiæ praxi, quæ in Litanijs poſt Beatam Virginem inuocat Sanctos Angelos, vt pro nobis orent: & quilibet probus, immò & improbus Chriſtianus quotidiè ſuo Angelo Cuſtodi ſe commendat, vt Deum pro proprijs indigentiis ſubleuandis oret. Ex Eccleſiæ praxi precanti Angelos vt orent.

Dico tandem, Quod Chriſtus vt homo pro nobis orat, & licet aliqua de hoc argumento ſupradiximus de ijs, qui orandi ſunt, alia plura dicemus nunc cùm loquemur de iis, qui orare poſſunt, & orant. Chriſtus pro nobis orat.

Prob. ergo noſtra theſis, Saluator ipſe, qui toto vitæ tempore pro nobis orauit, diſceſſurus ex hoc mundo ad Cælum, Ioannis 14. dicit, *ego rogabo pro vobis Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis.* Et Paulus Io. 14.

Digitized by Google

Rom. 8. ad Roman. ait, *Chriſtus Ieſus, qui eſt ad dexteram Patris, qui etiam interpellat pro nobis*, & in Epiſt. ad Hebr. dicit, *Chriſtus Pontifex &c. ſemper viuens ad interpellandum pro nobis.* Et in epiſt. prima Ioannis habetur. *Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum: & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris, autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi, &c.*

Hebr. 8.

Ioa. epi. 1. c. 2.

Theodor. Theodoretus *in Epiſt. ad Rom. V. qui etiam interpellat pro nobis*, ait. *Quas à nobis accepit primitias Patri oſtendens, & eas ab omni reprehenſione auerſas Patri demonſtrans per illas nobis ſalutem petit. Et hoc quidem quantum ad humanitatem poſcit: vt Deus enim non petit, ſed ſuppeditat.*

Patres etiam hoc docent.

Hieron. *S. Hieron.* in eumdem locum ad Rom. inquit, *interpellat pro nobis, vt cum ipſo ſimus, vbi ipſe eſt. Dicunt Ariani, quòd qui interpellatur, interpellante ſit maior. Quibus reſpondendum eſt, Deum obliuionem non pati, vt pro ipſis commoneatur ſemper, quos ipſe elegit; ſed in hoc interpellare, cùm dicitur, dum ſemper Patri hominem, quem ſuſcepit, quaſi noſtrum pignus oſtendit, & offert, vt verus Pontifex, & æternus.*

A pari, quia orabat pro nobis cũ eſſet Viator.

Confirmari poteſt à pari. Chriſtus dum eſſet Viator, & erat Deus, & erat Beatus quo ad animam, & tamen continuè orabat pro nobis, ergo idem facere nunc regnantem, vt hominem, non repugnat.

CAP.

CAP. XIII.

Quid orandum ſit, & Quomodo.

NOtandum eſt, quòd licet ſit in libera poteſtate hominis poſcere à Deo, quod ſibi placet: non tamen ſemper ordinatè, & conuenienter petit: & ideò inquit in ſua epiſt. Iacobus, *Petitis, & non accipitis, eo quod malè petatis.* Videndum ergo, quæ poſſunt licitè, & bene peti. Iacobi ep. c. 4.

Not. 2. quod plerique ignari myſteriorum diuinorum conqueruntur, quod non obtinent omnia, quę à Deo petunt, vel immediatè, vel mediatè per Sanctos, quod eſſe videtur contra promiſſionem Chriſti apud Matthæum, & Lucam, *petite, & accipietis, quærite, & inuenietis, pulſate, & aperietur vobis*: cum tamen inſtanter petentes non obtinent, ideò. Multi conqueruntur, quòd non obtinent ea quæ petunt. Matt. 7. Lucæ 11

Dico, orando petendum eſt à Deo, quod redundat in gloriam Dei, & in ſalutem animæ, atque corporis; non verò quod confert ad explendum inordinatas concupiſcentias. Petendū à Deo, quod redundat in gloriā eius, & ſalutē animę & corporis, nō ob côcupiſcêtias malas

Prima pars prob. 1. ex dictis de oratione Dominica; Chriſtus enim docet nos per eam petere, quæ conferunt in Dei gloriam, & animæ ſalutem, ergo hæc petenda ſunt.

2. Idem Saluator *Matth. 6. & Lucæ 12.* docet verum ordinem orandi. *Nolite ſolliciti eſſe dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo induemur: ſcit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primùm Regnum Dei, & iuſtitiam eius & hæc omnia adÿcientur vobis.* Sic explicant Patres, *quærite vitam æternam, ſeu beatitudinem, Dei gratiam, Virtutes, & bona opera, hæc enim omnia ad eam conducunt.* Matt. 6. Lucæ 12. Chriſtus id docet.

Digitized by Google

3. Idem Saluator Ioan. 14. inquit, *Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis*, S. Gregorius Magnus, *Hom. 27. in Euang.* ait, *Nomen filij Ieſus eſt. Ieſus autem Saluator, ſeu ſalutaris dicitur, ille ergo in nomine Saluatoris petit, qui illud petit, quod ad veram ſalutem pertinet. Penſate ergo petitiones veſtras, ſi in nomine Ieſu petitis id eſt ſi gaudia ſalutis æternæ poſtulatis. In domo Ieſu, Ieſum non quæritis, ſi in æternitatis templo pro temporalibus poſtulatis. Ecce alius in oratione quærit vxorem, alius petit villam, alius poſtulat veſtem, alius deprecatur ſibi dari alimentum. Et quidem, cùm hæc deſunt, ab omnipotenti Deo petenda ſunt; ſed meminiſſe debemus, quòd ex mandato eiuſdem Redemptoris accepimus, quærite primùm Regnum Dei.*

Ioan. 14.

Sæpe docet Chriſtus qui petendum ſit.

Neceſſaria ad ſalutem primò petenda ſunt.

S. Greg. explicat Chriſti verba de ijs quæ petenda ſunt à Deo.

Quæ non ſunt petenda.

2. Pars prob. Iacobus in citato *cap.* 4. refert cauſam, cur orantes petunt, & non accipiunt, *quia* ait, *petitis, vt in concupiſcentijs veſtris inſumatis.* Hæc ergo nequeunt à Deo peti. Vnde S. Gregorius vbi ſupra dicit, *malè iſtos petere, quia*, ait, *quiſquis ſic orat (id eſt prohibita petens) ſuis precibus contra Deum pugnat; vnde, & ſub Iudæ ſpecie dicitur, fiat oratio eius in peccatum. Oratio autem in peccatum eſt illa petere, quæ prohibet ipſe qui petitur.*

Beda.

Beda in eum Iacobi locum, dicit, *malè petit à Deo qui iuſſa Domini contemnens à Domino beneficia ſuperna deſiderat, & qui ammiſſo amore ſupernorum infima tantùm quærit bona percipere, & hæc non ad ſuſtentationem humanæ fragilitatis, ſed ad redundantiam liberæ voluptatis, quod eſt velle inſumere in concupiſcentijs.*

Qui malè petunt.

Caſſianus *in Collat.* docet à Deo non petendas opes delicias, honores, robur, potentiam, & ſimilia, ſed ſpiritualia, ac æterna, & etiam temporalia neceſſaria, ſed prius illa, ſic. *Deus nihil caducum, nihil vile, nihil temporale vult à ſe æternorum conditore poſtulari. Ita*que

Caſſ. c. 23.

Spiritualia petenda ſunt primò.

quę magnificentiæ, & munificentiæ eius maximam irrogabit iniuriam, quiſquis ſempiternis petitionibus prætermiſſis, tranſitorium aliquod, & caducum ab eo maluerit poſtulare, & offenſam potiùs, quam propitiationem iudicis ſui vtilitate orationis incurret.

S. Baſilius

S. Baſilius *in Conſtit. Monaſt.* dicit, *Munificentiſſimus, & auguſtiſſimus Rex noſter eſt, & indignè fert quandocunque quis exiguum à ſe petit; multo magis ſi ea petimus, quæ minimè conueniunt.*

S. Auguſtinus.

S. Auguſtinus *tract.* 73. in Ioannem ait, *Aduerſus vtilitatem ſalutis non petimus in nomine Saluatoris, & in epiſt.* 121. dicit. *Non petimus in nomine Magiſtri quidquid petimus præter regulam ipſius Magiſterij, ideſt præter formam, qua nos docuit orare*: & tract. 102. in Ioannem, dicit, *Saluator inquiens, ſi quid petieritis* Patrem, *& illud ſolùm intelligit quod ad ſalutem, & vitam æternam pertinet; cuius comparatione reliqua nihil ſunt*: & loquens de oratione Dominica *ad* Probam *epiſt.* 121. inquit. *Si per omnia ſanctarum precationum verba diſcurras, quantum exiſtimo nihil inuenies, quod non iſta contineat, & concludat oratio; non tamen omnia diſertè continet, ſed ea, quæ potiſſimùm ob oculos ſunt habenda.*

Quãdo petitur, vel nõ petitur in nomine Chriſti.

Etiam tẽporalia neceſſaria peti poſſunt.

Dico 3. Orantes petere poſſumus à Deo etiam temporalia nobis neceſſaria ad bonum finem, & vtilitatem noſtram, vel proximorum honeſtatem.

Prob. exemplis Sanctorum, aliqui enim vnum, alij aliud eiuſmodi bonum à Deo petierunt orando. Salomon petijt à Deo ſapientiam, vt poſſet populum Iudaicum rectè gubernare 3. Reg. *Dabis ſeruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare poſſit, & diſcernere inter bonum, & malum*; quæ petitio Deo placuit, & affluenter conceſſit quod petebat. Ideò Iacobus in ſua epiſt. ait, *Si quis indiget ſapientia poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* Peti

3. Reg. c. 3 & Sap.

Iacobus ep. 1.

Temporalia ob bonum finẽ peti poſſunt.

Peti poteſt ob bonum finem liberatio à morbis. Sic fecit Ezechias Rex, vt incumberet deſtructioni idolatriȩ totaliter. Peti poteſt prorogatio vitæ ob bonum finem. Sic fecit Ionas in ventre piſcis, vt iret ad prædicandum in Niniuem: & alia innumera exempla Sacræ Scripturæ Veteris,ac Noui Teſtamenti adduci poſſunt de his petitionibus, de liberatione morborum periculi mortis, & reſuſcitationis, quȩ acceptæ Deo fuerunt, & effectus ſuos obtinuerunt.

Peti poteſt victoria de oppreſſoribus. Exodi. 17.

Peti poteſt victoria de iniuſtis oppreſſoribus, & alijs inimicis, non quidem in vindictam, ſed ob bonum proprium liberationis, à moleſtia, à malis corporis, ac fortunæ, & ob bonum pacis: ſic orauit Moyſes contra Amalecitas *Exodi* 17. ſic Ioſue, Gedeon, Dauid, Ezechias, Maccabæi, & alij innumeri.

Omnia bona, etiã temporalia peti poſſunt ob finẽ bonũ redundantem in Dei gloriam

Vno verbo dicam, omnia bona, & cõmoda, etiam temporalia ad victum, veſtitum, ſalutem, honorem, ac dignitatem, cæteraque ſimilia, vel neceſsaria, vel etiã cõmoda poſsunt à Deo immediatè, vel mediantibus Sanctis peti ob finem bonum redundantẽ in Dei honorem, & proprium, aut proximorum honeſtum bonum. Propterea, vt orans liberet ſe a ſcrupulo, an licitè petat, nec ne etiam ſi ſibi videantur honeſta ea, quæ petit, cùm à propria paſſione poſſit decipi, ſic poteſt petere, *Hoc oro Domine, dummodò ſit in gloriam tuam, & ſalutem animæ meæ, vel proximi: alioquin ſupplico ne concedas.*

Quomodo petendum à Deo.

Humiliter petẽdum.

Debet orans in petendo, humiliter ſe diuinæ voluntati conformare, vt ſcilicet faciat Deus quod ſibi placet, concedendo, vel non cõcedendo, exemplo Chriſti Domini, qui in Horto, *procidens in faciem ſuam ter*, toties orauit, vt tranſiret calix paſſionis, at toti

tidem vicibus addidit, *Verumtamen non mea, ſed tua voluntas fiat*. Ad noſtram inſtructionem id fermè Sancti Patres docent, vt pluries pro aliquo obtinendo Deum oremus, & vt eius voluntati conformemur, in obtinendo, vel non obtinendo.

Cōformatio ad Dei voluntatē neceſſaria oranti.

Debet pariter orans in petendo cauere, ne indiſcreto zelo aliquid petat, vt fecerunt Iacobus, & Ioannes apud Lucam videntes, quòd Samaritani non receperunt Chriſtum inde tranſeuntem: *indignati dixerunt, Domine vis dicamus, vt deſcendat ignis de Celo, & conſumat illos*: at Chriſtus dixit, *neſcitis cuius ſpiritius eſtis*.

Diſcretio petendum.

Luc. 9. 55

Diſcretio neceſſaria.

Neque orans petere aliquid debet ex ambitione, vt iidem duo fratres, mediante matre, *petierunt ſedere vnus ad dexteram, alter ad ſiniſtram in regno Chriſti*, quibus reſponſum eſt, *neſcitis quid petatis*.

Non petēdū ex ambitione.

Quidquid autem pro nobis à Deo orantes petimus, poſſumus pro proximis petere, ſiue ſpectet ad ſalutem animæ, ſiue ſint temporalia, honeſta tamen, & ſtatui perſonarum decentia, & pro Dei gloria.

Quæ pro nobis petimus, poſſumus etiam pro proximis petere.

CAP. XIV.

De Orationibus Iaculatorijs, & quæ ſint.

DE orationibus iſtis, quę Iaculatorię à Sanctis Patribus appellantur, vt potè omni perſonarum ſtatui valdè comodis, quia breues, & neruoſę, breuiter aliqua dicam; ore enim, & mente fieri poſſunt.

Oratio Iaculatoria ſic dicitur, quia eſt velut quodam iaculum à corde hominis emiſſum erga Deum, quaſi volans, & citò tranſiens, v. g. hæc, *Deus in adiu-*

Quid ſit hęc oratio iaculatoria.

adiutorium meum intende, vel, *Deus adiuua me*; vel, *Parce mihi Domine*, vel, *Illumina me Domine*.

Auguſt. c. 10.

S. Auguſt. epiſt. 121. *de orando Deo ad Probam cap.* 10. commendans has orationes inquit. *Dicuntur fratres in Ægipto crebras quidem habere orationes: ſed eas tamen breuiſſimas, & raptim quodammodo iaculatas; ne illa vigilanter reiecta, quæ oranti plurimum neceſſaria eſt, per productiores moras euaneſcat, atque bebetetur intentio.*

Iaculatoriæ orationes commẽdantur

S. Ioannes *Chriſoſt. homil. 4. de fide Annæ* ait. *Si per interualla crebris præcationibus te ipſum accendis, non dabis occaſionem Diabolo, nec vllum ad cogitationes tuas aditum. Ingemiſce amarè, reuoca ad memoriam peccata tua, ſuſpice in Cœlum, dic in mente, Miſerere mei* Deus, *& abſoluiſti præcationem.*

Exempla.

Harum breuium orationum exempla omnibus comoda in Sacra Sriptura, præſertim in Pſalterio, habemus, quibus comodè vti poſſunt fideles. v. g. iſta. *Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum.*

Domine ne in furore tuo arguas me.

In te Domine *ſperaui non confundar in æternum; in Iuſtitia tua libera me.*

Inclina Domine *aurem tuam ad me, accelera, vt eruas me, eſto mihi* Domine *in* Deum *Protectorem, vt ſaluum me facias.*

Illumina Domine *oculos meos, ne vnquam obdormiam in nocte.*

Multa exẽpla iaculatoriarum orationũ.

Conſerua me Domine *quoniam ſperaui in te.*

Perfice Domine greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea.

Sub vmbra alarum tuarum Domine protege me.

Domine adiutor meus, & Redemptor meus reſpice in me.

Domine ne elongaueris auxilium tuum à me.

De vẽtre Matris meę Deus *meus es tu, ne diſceſſeris à me.*

Ad te Domine *leuaui animam meam;* Deus *meus in*

te

te confido non erubeſcam.

Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me.

Reſpice me Domine, & miſerere mei; quia vnicus, & pauper ſum ego. Aliæ plures formulæ de orationibus iaculatoriis.

Vide humilitatem meam Domine, & dimitte omnia delicta mea.

Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos, quemadmodum ſperauimus in te.

Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Ex S. Scriptura.

Ne derelinquas me Domine Deus meus, *ne diſceſſeris à me.*

Intende in adiutorium meum Domine Deus Salutis meæ.

Adiutor meus, & Protector meus es Domine, ne tardaueris.

Domine miſerere mei; ſana animam meam, quia peccaui tibi.

Exurge Domine, adiuua me, & libera me propter nomen tuum.

Miſerere mei Deus ſecundùm magnam miſericordiam tuam.

Secundùm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.

Auerte faciem tuam à peccatis meis Domine, & omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.

Ne proiicias me à facie tua, & Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me.

Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.

Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.

Deus in nomine tuo ſaluum me fac.

Deus exaudi orationem meam, auribus percipe verba oris mei

Miſerere mei Deus, miſerere mei, quoniam in te confidit animam mea.

Eripe de inimicis meis Deus meus, & ab inſurgentibus in me libera me

Plura de loculatoriis exempla.

Exurge in occurſum meum Domine, & adiuua me.

Deus meus adiutor meus, & miſericordia tua ſaluat me.

Exaudi Deus orationem meam, intende deprecationi meæ.

Deus miſereatur noſtri, & benedicat nobis, illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri.

Exaudi me Domine ; quoniam benigna eſt miſericordia tua.

Domine ne auertas faciem tuam à puero tuo.

Domine intende animæ meæ, & libera eam.

Ego ſum pauper, & dolens, Deus adiuua me.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina.

Ego autem egenus ſum, & pauper, Deus adiuua me.

In te Domine ſperaui, non confundar in æternum.

Inclina Domine ad me aurem tuam, & ſalua me.

Eſto mihi in Deum Protectorem, & in domum refugij, vt ſaluum me facias.

Deus ne elongeris à me, Deus meus in auxilium meum reſpice.

Firmamentum meum, & refugium meum es tu, Domine.

Domine in te ſperabo, & adijciam ſuper omnem laudem tuam.

Vſque in ſenectam, & ſenium Deus ne derelinquas me.

Sit nomen Domini benedictum in ſæcula.

Ex-

Excita Domine potentiam tuam, vt ſaluum facias me.

Ne memineris iniquitatum mearum antiquarum, citò me anticipent miſericordiæ tuę, quia pauper factus ſum nimis.

Adiuua me Deus ſalutaris meus, & propter gloriam nominis tui libera me.

Deus conuerte nos, & oſtende faciem tuam, & ſalui erimus.

Protector noſter aſpice Deus, & reſpice in faciem Chriſti tui.

Conuerte nos Deus ſalutaris noſter, & auerte iram tuam à nobis.

Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis.

Deus tu conuerſus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te.

Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me, quoniam inops, & pauper ſum ego.

Lætifica Domine animum ſerui tui, quoniam ad te animam meam leuaui.

Domine ſuauis es, & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus inuocantibus te.

Domine magna miſericordia tua ſuper me, & eruiſti animam meam ex inferno inferiori.

Fac Domine mecum ſignum in bonum, vt videant qui oderunt me, & confundantur.

Benedictus Dominus in æternum, fiat fiat.

Domine tu es ſpes mea; altiſſimum poſuiſti refugium tuum.

Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat.

Reuela oculos meos Domine, & conſiderabo mirabilia de lege tua.

Da mihi Domine intellectum; & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo.

Deduc me Domine in ſemitam mandatorum tuorum.

Iſtæ, & aliæ ſimiles inſeruire poſſunt pro iaculatorijs orationibus.

OPVSCVLVM SECVNDVM.

DE ORATIONE MENTALI.

CAP. I.

Quid ſit, & quotuplex.

Oratio mentalis quid ſit.

ORATIO Mentalis, *eſt aſcenſio, ſeu eleuatio mentis ad Deum ſine ſenſibili voce*. Quilibet poteſt in ſemetipſo experiri, quòd omnia, quę vocaliter dicit, poteſt internè ſine vocali prolatione dicere, ſiue laudando Deum, ſiue ei gratias agendo, ſiue beneficiã ab illo petendo. Quidquid autem internè, & mente reuoluitur apprehenſione, aſſenſu, vel diſcurſu, nihil externè exprimendo, mentale dicitur. Alio vocabulo dicitur intentionale, & dicimus regulariter dari actus bonos, aut malos in intentione tantùm, alios verò etiam in executione. De hac ergo oratione loquimur, quæ mente tantùm fit.

Quænam dicuntur mentalia.

Duplex mentalis oratio.

Duplex autem eſt mentalis oratio; quędam conſiſtens in collocutione; quædam in cogitatione, ſeu conſideratione. Prima eſt omnis interna locutio, quam facit anima cum Deo, vel Santis, ſiue laudando eum, vt recitans pſalmos laudis, *Te Deum, Sym*

bo

Mẽtalis collocutiua.

bolum, aut efficiendo actus fidei, aſſentiendo obiectis fidei: ſiue agendo gratias Deo, & Sanctis; ſiue petendo à Deo, & à Sanctis gratias: hæc oratio appellatur collocutiua mentalis, quia per eam quis cum Deo, vel Sancto colloquitur.

Mentālis cogitatiua ſeu meditatiua.

Secũda verò mentalis oratio dicitur cogitatiua tantùm, ſeu conſideratiua, vel meditatiua; qua mens, ſeu intellectus nõ loquitur cum Deo, aut cum Angelo Cuſtode, aut cũ alijs Angelis, vel Sãctis; ſed apprehenſo aliquo obiecto diuino, ſeu creato reuelato, illud conſiderat ſecundum ſua prædicata, paſſiones, accidentia, circumſtantias &c. vt infra, & circa illud elicit aliquem affectus actum: & de hac mentali oratione hic loquor.

Mentalis cogitatiua duplex

Hæc præterea *conſideratiua*, ſeu *cogitatiua* interna, ſeu mentalis oratio vlteriùs diſtinguitur in puram meditatiuam, & in contemplatiuam: de earum natura debemus in hoc tractatu diſtinctè, & clarè loqui; nam plerique eas non declarantes, fidelium mentes confundunt.

Datur oratio mentalis.

Dico ergo. Datur inter fideles oratio mentalis, ſeu ſpiritualis, quę ſine voce, ſola mente peragitur. Non eſt, qui eam neget; ſed de modò eam faciendi, & de partibus, ſeu gradibus eius, & de ſpeciebus illius adſunt variæ difficultates à nobis gradatim explicandæ.

Ex exemplo Saluatoris. Sæpe orabat mentaliter.

Probari tamen poteſt primò; quia Saluator continuè orabat, & tamen rarò legitur vocaliter; ad informandam Eccleſiã, vt vtroq; modo oraret. De vocali Chriſti oratione diximus ſupra. De mentali probo, nã, & abſentibus, & præſentibus Apoſtolis, & eũ non audientibus, legimus illum ſępiſſimè oraſſe. Lucę. 6. *Exijt in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei*: et cap. 9. *Et factum eſt cùm ſolus eſſet orans erant*

Lucæ 6 c. 9.

cum

Digitized by Google

cum illo, & diſcipuli; & tamen non audiebant quid diceret; & ex eodem. *Aſcendit in montem, vt oraret, & factæ eſt cùm oraret ſpecies vultus eius altera*. Hoc acidit in Monte Thabor; & tamen tres Apoſtoli præſentes nihil audiuerunt. Lucæ 11. *Cùm eſſet in quodam loco erant; vt ceſſauit, dixit vnus ex diſcipulis eius ad eum, Domine doce nos orare*; igitur non audierant, quomodo oraſſet. Et Lucę 21. notatur, *quòd in diebus docebat in templo, in noctibus verò morabatur in Monte Oliueti; ibique orabat*. At cur in hoc immoror; Chriſtus enim continuò pro humano genere orabat offerens Deo omnes ſuos labores, itinera, ieiunia, paſſionemque, & hoc ab initio ſuę conceptionis, vt de fide ſupponimus. At erat beatus continuò videns Deum, ideòque non egebat vocibus, vt Deum in ſe exiſtentem oraret. Lucæ 11. Lucæ 21. Chriſtus continuò orat.

Tandem Matt. 7. dicit, *Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora Patrem tuum in abſcondito*. Gloſ. ord. dicit, *Magis videtur percipi, vt incluſa pectoris cogitatione, labijſque compreſſis oret Deum. Cubiculum autem eſt cordis ſecretum, oſtium carnalis ſenſus, per quem hæc externa improbè ſe ingerunt, & turbæ phantaſmatum orantibus obſtrepunt*. Matt. 7. Chriſtus conſulit ſic orandum.

Idem dicit S. Ambroſ. de Cain, & Abel, *quòd cor eſt cubiculum, in quo orandum eſt*, addens, *hoc orationis cubiculum vbique tecum eſt, & vbique ſecretum eſt*, cuius arbiter nullus eſt, niſi ſolus Deus: & S. P. Franciſcus dicebat, *Corpus eſt cella, & anima eſt Eremita, quæ moratur in cella: vbicunque ſint, etiam inter homines ad orandum Dominum, & meditandum de ipſo apta eſt*. S. Ambr. S. Franciſci ſententia.

2. Paulus 1. Corint. 14. ait, *orabo ſpiritu, orabo & mente. Pſallam ſpiritu, pſallam & mente*. Et ad Eph. 6. inquit, *Per omnem orationem, & obſecrationem orantes* Ex S. Scriptura oratio mentalis.

tes cum tempore in ſpiritu , & in ipſo vigilantes in omni inſtantia, & obſecratione pro omnibus Sanctis.

Apoſtolus ſic orabat.

3. Sancti Monachi,& Anachoritæ in hac Oratione Mentali maximè exercebãtur, vt perſpicuè in eorum vitis legitur: In hac omnes Religioſi verſantur. In ea fidelium Congregationes aliquantulum vacant.

Sancti Monachi ſic orabant.

Sancti plurimi in Oratione Mentali exercitati.

4. Plurimi Sancti Confeſſores, ſanctæque Virgines, ac viduæ in hac oratione excelluerunt; alij quidem in meditatione; alij in contemplatione, & meditatione, per quam peruenerunt ad contemplationem;vt de Sancto Benedicto, Baſilio, Romualdo, Dominico, Franciſco, Bonauentura, Antonio Abbate, & Patauino; & de modernis Thereſia,Ioanne de Cruce, Petro de Alcantara certum eſt. Hi autem,& ſic orarunt,& regulas ſic orandi poſteris tradiderunt, vt alios taceam,qui libros multos de Oratione Mentali, & eius ſpeciebus, ſcilicet meditatione, & contemplatione ediderunt.

CAP II.

De Preſtantia Orationis Mentalis.

De Oratione Mẽtali genericè nemo ferè lõquitur Sed de ſpeciebus eius innumeri agũt

NOtandum eſt, quòd de Orationi Mentali genericè accepta, nemo ferè loquitur; ſed de ſpeciebus eius omnes loquuntur, nempe de meditatione, & contemplatione, quas quidem Sancti Patres, & Myſtici, atque Aſcetici, vt par eſt, exaltant, vt nos in ſuis locis oſtendemus. Nihilominus placet aliquid de ea dicere in genere, vt gradum poſtea faciliorem faciamus ad præfatas ſpecies, ad meditationem ſcilicet, ac contemplationem; earumque gradus, ſeu ſpecies.

Dico

Dico ergo. Magnis, ac dignis laudibus à ſanctis piiſque viris extollitur mentalis oratio pro animæ ſalute, ac perfectione, modò ſub titulo meditationis modò ſub titulo contemplationis. Mentalis Oratio cõmẽdata à Sanctis.

Prob. Dauid hanc petebat à Deo. *Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illa in toto corde meo. Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua. In matutinis meditabor in te. Meditabor in operibus tuis. Meditabor in iuſtificationibus tuis.* Et in toto pſalterio per 27. vices id replicat, petens donum hoc meditationis, quæ mentalis oratio eſt. Pſal. 118 Sancti hãc petierunt.

2. Saluator de Magdalena contemplante dicit, *Maria optimam partem elegit.* Quia, inquiunt Interpretes, *Melior eſt vita contemplatiua, quàm actiua.* Cauſa intrinſeca deuotionis noſtræ, oportet, vt ſit meditatio, vel contemplatio ait S. Tho. vtraque autem oratio mentalis eſt. Illam Saluator cõmendat.

3. De mentalitèr orantibus, & contemplantibus dicit S. Bernardus; *in hoc arcanum, & in hoc Sanctuarium Dei, ſi quem fortè veſtrum aliqua hora ſic capi, & ſic abſcondi contigerit, vt minimè eum auocet, aut perturbet, vel ſenſus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certe, quæ difficilius amouentur, irruentia imaginum corporearum phantaſmata, poterit quidem hic cùm ad vos redierit gloriari, & dicere, introduxit me Rex in cubiculum ſuum.* Serm. 23 in Cant. S. Bernard Mẽtalem Orationẽ commendat, & valdè exaltat

4. Hoc eſt quod Eccleſiaſtici 39. conſulitur fidelibus. *Cor ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in conſpectu Altiſſimi deprecabitur. Aperiet os ſuũ in oratione, & pro delictis ſuis deprecabitur, ſi enim Dominus magnus voluerit, ſpiritu intelligentiæ replebit illum.* Eccl. 39.

5. Ideò Dauid. 2. Reg. dicebat, *inuenit ſeruus tuus cor ſuum, vt oraret te.* Et Chriſtus mentalem oratio- 2. Reg. c. 7

nem non obſcurè commendaſſe viſus eſt, dum Ioan. 4. Samaritanæ de oratione loquenti, dixit, *Spiritus eſt Deus, & eos, qui adorant eum in ſpiritu, & veritate oportet adorare, nam, & Pater tales quærit, qui adorent eum.*

S. Auguſt. lib. 1. c. 27

6. S. Auguſt. in lib. 1. medit. ad orationem ſpiritualem, ſeu mentalem, ſic inuitat. *Tranſeat ab his exterioribus animus, & tranſcendat omne, quod creatum eſt, currat, & aſcendat; volitet, & pertranſeat, & in eum, qui creauit omnia, oculos fidei dirigat.* Hæc autem ſola mente fieri poſſunt, & non aliter.

S. Bonau eã laudat par. 2. a. 3

7. S. Bonau. De *ſtimulo amoris* inquit, *qui vult cum aſſiua vitam contemplatiuam habere vt ſuum* Dominum *in omnibus contempletur; videtur mihi, quod via ſit breuis, & bona videlicet, vt ſe totum recolligens, intret in cor ſuum & intima cordis ingrediens ſe reſoluat in* Deum, *vt nihil necvideat, nec ſentiat, niſi Deum. Hæc autem ſola mente fieri poſſunt.*

S. Dioniſ. Areop.

De Myſt. The. c.

Magnificat orationem mentalem S. Dioniſius

8. S. Dioniſius Areop. ſcribens ad Timot. dicit, *Tu autem Timothee chariſsime pro maxima myſticorum ſpectaculorum exercitatione, qua vales, prætermitte ſenſus &c.* alia lectio dicit, *Circa myſticas ſpeculationes corroborato itinere, ſenſus deſere. Intentiſsimo circa myſtica ſpectacula ſtudio linque ſenſus. Circa myſticas viſiones forti contritione ſenſus derelinque. Intentiſsima intuendis ſpectaculis myſticis exercitatione ſenſus linque.* Ex quibus apparet quanta cura mentalem orationem ei iniungat S. Dioniſius Myſticæ Theologiæ Anteſignanus.

S. Bernar.

9. S. Bernardus ſic orationi mentali contemplatiuæ addictus erat, quòd vt de eo dicit Eccleſia, *Vix ſenſibus, niſi ad officia pietatis vteretur.*

Dicitur ſacrificiũ.

10. S. Dioniſius Areop. de Cœleſti Hyerarch. loquens de mentali oratione contemplatiua, dicit, *eſſe ſacrificium Deo acceptiſſimum.* Quem ſecutus S.

Thom.

Thom. ait. *Quantò homo animam ſuam, vel alterius propinquiùs Deo coniungit; tantò ſacrificium Deo magis acceptum offert. Vnde magis acceptum eſt Deo, quòd aliquis animam ſuam, vel aliorum applicet contemplationi, quàm actioni.* Sic S. Tho. S. Th. 2. 2. q. 182. ar. 2. ad 3.

11. Conf. nam finis, ac fructus orationis mentalis eſt vnio cum Deo per cognitionem perfectam, quę de eo haberi poteſt in via, & per charitatem, ſeu amorem, ac dilectionem perfectam: Finis autem operationis eam ſpecificat. Arg. ex fructu orationis mẽtalis.

12. Conf. 2. Plurimi Sancti Confeſſores, Sanctęque mulieres, qui martyrij ardore flagrabant, cùm ex Dei incomprehenſibili iudicio non fuerint voti compotes, orationi mentali, vt meditationi, & contemplationi, tanquam ſublimi poſt martirium exercitio, ſe applicarunt, in eoque præcellentes, vt fulgentiſſima lumina, toti Eccleſiæ perfulſerunt: vt Sanctus Franciſcus Aſſiſias, S. Antonius Patauinus, Sancta Thereſia, Sancta Catharina Senenſis, B. Ioannes de Cruce, S. Petrus de Alcantara, & alij ſimiles, quorum memoria in benedictione in æternum erit. Præſtantiſſimum ergo dicendum eſt orationis Mentalis ſtudium, ac exercitium. At non relinquenda Vocalis ab Eccleſia inſtituta. Multi ſancti, qui martirũ nõ potuerunt conſequi, orationi mentali ſe adixerunt. Pręſtantia orationis vnde procedat.

Hinc eſt, quòd Regulares omnes, & omnium primò Sancti Anachoritæ, & Monachi huic ſtudio vacarunt, hodieque vacant, vt quo perfectiori poſſunt modo, Deo vniantur in via, vt poſſint eidem perfectiſſimè vniri in Patria. At non propterea relinquunt, aut paruipendunt Vocalem, immò maximi eam faciunt. Modò Regulares, & primò Anachoritę mentali orationi vacabant.

CAP. III.

An, quomodo, & quibus ſit neceſſaria Oratio Mentalis.

NEceſſarium duxi hoc dubium proponere propter quorumdam indiſcretum zelum, ſeu errorem, qui cuilibet homini vtriſque ſexus dicunt orationem mentalem eſſe ad ſalutem neceſſariam, abſolutè, & ſimpliciter.

Motiuum Authoris

Aduerto, quòd vt aliàs dixi, mentalis oratio dupliciter ſumitur; primò pro attentione mentis, quādo oratur vocaliter. Secundò pro mentali, ſeu intellectuali actione, qua quis ſine voce, aut precatione conſiderat diuinas, ſeu reuelatas res, illas meditando, vel contemplando. De hac loquimur.

Neceſſarium dupliciter ſumitur.

Adu. 2. quòd, vt in ſcholis notum eſt, neceſſarium ſumitur dupliciter, primo *abſolutè, & ſimpliciter*, & eſt id, ſine quo effectus aliquis nequit obtineri, vt in naturalibus cibus ad viuendum, & in moralibus baptiſmus ad ſalutem conſequendam.

2. Aliquid eſt neceſſarium *ſecundùm quid*, ſeu ad meliùs, & faciliùs obtinendum effectum, vt in naturalibus cibus melior, & in moralibus conſiliorum executio. Ita de oratione mentali diſcurrendum.

Vnus error Illuminatorum.

Falſa, & erronea doctrina

Adu. 3. quòd inter errores Illuminatorum hęreticorum hic erat vnus, quòd oratio mentalis eſt ſub præcepto diuino; ac ſine ea neminem ſaluari poſſe, immò eſſe quoddam Sacramentum, per quod omnia diuina præcepta adimplentur; & qui orationi mentali vacat, eſſe exemptum ab obedientia ſuperiorum: & alia plura inſana, ac erronea, orationi mentali coniugebant. At errores illorum omnes,

de

dequibus oportunè fiet mentio, cum ſuis authoribus vix exorti damnati fuere anno 1623. in quo nati ſunt.

Dico 1. Oratio Mentalis ſumpta pro meditatione, vel contemplatione non eſt ſimpliciter, & abſolutè neceſſaria ad ſalutem conſequendam.

Mentalis oratio nō eſt abſolutè neceſſaria ad ſalutem.

Prob. Nihil dici poteſt ſic neceſſarium, niſi à à Deo fuerit, vt tale ſtatutum, prçceptum, ac reuelatum humano generi. Nuſpiam autem in lege al qua, ſiue naturç, ſiue Moſaica, ſiue Euangelica, fuit talis oratio ſic præcepta; ergo non eſt ſimpliciter ad ſalutem neceſſaria. Maior eſt manifeſta; quia, tàm ſalutis collatio, quàm media ad eam neceſſaria, à Deo, Gloriæ Domino, decreta ſunt. Min. prob. de ſtatu legis naturæ ante ſcriptam, quęnam ſcilicet in ea fiebant, & quç non, non pauca quidem ſcimus; et inter illa non legimus hoc præceptum, vel traditionem. Legimus quidem Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſem, & alios oraſſe: de Iacob ſcimus ex Geneſ. 24. & de alijs putamus mentaliter vtique meditatos & contemplatos fuiſſe Dei magnalia in creatione, & conſeruatione mundi, in beneficiorum largitione, in bonorum remuneratione, & malorum punitione &c. nec non ipſiuſmet Dei perfectiones, infinitatem, æternitatem, immenſitatem, omnipotentiam, charitatem, miſericordiam, ſcientiam, & ſimilia. quia horum notitiam habebant, & quia viri perfecti erant, at nec eis, nec alijs hoc prçceptum fuiſse ſcimus, vt neceſsarium ad ſalutem. Item inter Gentiles legimus Iob meditatum, & contemplatum certè fuiſse magnalia illa, quæ de diuinis, ac reuelatis in ſuo libro ſcripſit; at neque Gentilibus id fuiſse præceptum legitur.

In nulla lege oratio mentalis prçcipitur, vt neceſſaria ſimpliciter ad ſalutem.

Pauca de lege naturæ facta ſciuntur.

Probabile eſt quod Sancti Patres Abrahā, Iſaac Iacob, Moyſes, &c. oratione mentali etiam vacauerint. Sed non legitur fuiſſe eis prçceptā.

2. Quia

1. Quia ſi fuiſset neceſsarium pro lege naturæ, nunc etiam duraret hæc neceſſitas; quia lex naturæ, quoad ſua principia, nunc durat; & tamen homines non experiũtur in ſe hoc dictamen de meditando, vel contemplando, ergo non eſt pręceptum naturę.

A par arg. quò non ſit abſolutè neceſſaria.

Quòd non ſit præceptum legis Moſaicę, vt ad ſalutem neceſsarium, prob. percurrendo totum Pentateuchum, in quo decalogus tantùm legitur à Deo datus Moyſi, intimandus populo, vt ad ſalutem ſimpliciter neceſsarius: nec vnquam fit mentio de oratione hac mentali meditatiua, vel contemplatiua, cum regulis quibus fit ſeu fieri debet, vt infra.

Nec in lege Moyſi legitur fuiſſe præceptam.

Quòd tandem neque in lege Euangelica pręcepta ſit oratio mentalis, vt ſimpliciter ad ſalutem neceſsaria, prob. In Euangelio non legitur: Immò interrogatus Saluator à quodam, *Quid faciendo vitam æternam poſſidebo?* Reſpondit, *Serua mandata*. Et illo replicante, *Quæ?* reſpondit Dominus narrando pręcepta ſecundæ tabulæ tantùm, quia loquebatur cum Iudæo credente in vnum Deum, ſanctificante Sabbatum, &c. & alia vice interrogatus à legis perito, *quod eſt mandatum magnum in lege*, dixit, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.* & alterum ſimile huic, *Diliges proximum tuum ſicut te ipſum; In his duobus præceptis tota lex pendet, ac Prophetæ*. Immò iterum interrogante illo, *hæc ſeruaui ab adoleſcentia mea, quid adhuc reſtat?* Reſpondit, *ſi vis perfectus eſſe vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*. Nuſpiam ergo Saluator pręceptum iſtud orationis mentalis meditationis, aut contemplationis impoſuit.

Neque in lege Euangelica legitur præcepta. Mandatorum obſeruantia ad ſalutẽ neceſſaria. Ex Chriſti dictis quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem.

2. Quia ſi eſset neceſsaria ſimpliciter ad salutem, magno errore laboraret Eccleſia, quæ vel ne-

Si neceſſaria, Eccleſia declaraſſet, alioquin erraret.

neſciret tale præceptum, vel nunquam fidelibus propoſuiſſet ſeruandum, cum ſalutis iactura.

3. Maior hominum fidelium pars damnaretur, quia præceptum hoc non ſeruant, neque ſciunt in quo conſiſtat.

Dico 2. Oratio mentalis ſub cònſilio tantùm dici poteſt neceſſaria, ſi non explicitè, ſaltem implicite, vt ad perfectionem ordinata.

Sub conſilio capit oratio mẽtalis ſaltim implicitè.

Prima pars, quòd ſit ſub conſilio, prob. quia omne opus pietatis, & quodlibet aliud honeſtum, ſi non præcipitur, ſub conſilio tantùm eſt; talia autem ſunt omnia ſupererogationis opera, vt voluntaria paupertas, caſtitas, obedientia, ieiunia, itinera, aliæque macerationes non præceptæ.

Quæ ſub conſilio ſint.

Quòd autem explicite non conſulatur patet, quia vt ſupra diximus, licet oratio conſulatur, immò & præcipiatur, non tamen explicatur mentalis meditatiua, vel contemplatiua.

Explicitè non videtur ſub cõſilio Euangelico.

Prob. 2. pars de conſilio implicito. Datur enim conſilium de perfectione acquirenda: *eſtote perfecti*, dicit Chriſtus, *ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt*, & Paulus, *æmulamini Chariſmata meliora.* Et Apocal. 20. *qui iuſtus eſt iuſtificetur adhuc, & qui ſanctus eſt ſanctificetur adhuc.* Hæc autem mentalis oratio & ipſamet perfectio eſt, & orantem ad perfectionem, & vnionem cum Deo diſponit, vt de fructu illius dicemus. Igitur ſub conſilio illo perfectionis acquirendæ, implicite, & virtualiter comprehenditur etiam oratio mentalis.

Sub conſilio implicito cadit oratio mẽtalis. Quomodo eſt ſub conſilio implicitè.

Conf. Chriſtus Dominus Lucæ 18. inquit, *oportet ſemper orare, & nunquam deficere*: id autem conſilium eſt, vt ſuppono, quia non orans ſemper, non peccat. At ſub hoc conſilio compræhenditur quælibet orationis ſpecies, & maxime perfectior, vt eſt mentalis

Chriſti cõſilium.

ex

Suo exemplo conſuluit etiam Chriſtus. Actus fidei &c. an ſint oratio mentalis. Neceſſarij ſunt ad ſalutem.

ex nuper dictis. Præterea nobis conſuluit ſuo exemplo, vt eum imitaremur, *exemplum meum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*. Ipſe autem quaſi ſemper, & ſemper mentaliter orabat, etiam dum vocaliter id faciebat. Ergo in eo conſilio orandi includitur mentalis oratio.

Dico 3. Si pro oratione mentali intelligantur actus interni fidei, ſpei, charitatis, pœnitentiæ, ſeu doloris peccatorum, propoſiti non peccandi de cætero (licet iſti non ſint propriè orationes mentales) ſunt ſimpliciter ad ſalutem neceſſarij.

Non tamen ſunt orationes mentales

Quòd præfati actus, quamuis mentales ſint, non dicantur orationes mentales, nemo dubitat, quia mentalis oratio ex ſententia omnium Myſticorum diuiditur in meditationem, & contemplationem, ac in gradus alios eis annexos, nempe laudationem, gratiarum actionem, ac petitionem, quia per eiuſmodi actus rationalis creatura loquitur cum Deo, & de eiuſmodi actibus orandi diffusè Myſtici tractant.

Actus fidei ab orantibus ſupponuntur.

De actibus autem fidei, & aliis vt ſupra antecedenter, & præſuppoſitiuè, tamquam de principalibus fundamentis orantium, vt cum fructu orent, meditentur, & contemplentur, & vt ſaluentur, palam eſt.

Attentio mentis eſt neceſſaria in oratione. S. Auguſt.

Dico 4. ſi pro oratione mentali intelligatur attentio mentis, quando homo orat, & tenetur ex præcepto orare, neceſſaria eſt ſimpliciter illa attentio, vt præcepto ſatisfiat.

Quos obligat ſub præcepto attentio.

Prob. ex S. Auguſt. lib. de Cognit. veræ vitæ c. 39. *oratio cordis non oris tantùm aſcendit ad Deum*; & in lib. de ſpir. & Anima c. 50. ait, *oratio eſt mentis ad Deum per pium, & humilem affectum. Affectus autem eſt ſpontanea quædam, ac dulcis ipſius animæ ad Deum inclinatio; nihil enim ita Deum inclinat ad pietatem, ac miſericordiam quemadmodum mentis affectus*.

Di-

Dixi de iis, qui tenentur orare, quia ſi iſti mente non applicant, non ſolùm non merentur, ſed neque ſatisfaciunt. Cæteri verò, qui non tenentur, ſi non applicant mente, in vanum laborant. Attentio autem humano modo poſſibilis ſufficit. Qui tenentur orare, illi obligatur ad attẽtionem.

At neque de iſta mentali oratione hic loquor; ſed præcisè de meditatione, & contemplatione, an neceſſaria ſit ſimpliciter ad ſalutem.

CAP. IV.

De erroribus, & abuſibus fugiendis circa Orationem Mentalem.

ANtequam ad ſpecies orationis mentalis, nempè meditationis, & contemplationis, deſcendamus, earumque praxim, & exercitium inſinuemus, operæ pretium eſt, aliqua hiſtoricè, & dogmatice aduertere, ne fideles cum ſalutari medicamento ſanctæ Orationis, venenum deglutiant, & non ſolum orationis fructu priuentur, ſed æternæ damnationis reatum incurrant. Mens Authoris.

Adu. igitur, quòd humani generis hoſtis, & zizaniorum ſator Diabolus, ab initio Eccleſiæ, & in progreſſu, in quolibet campo ſanctæ doctrinæ ſtuduit miſcere zizania errorum; & ita prorſus in hac materia per ſuos ſequaces operatus eſt. Eos ergo referam, vt fideles eos caueant. Primi ergo, qui circa orationem mentalem errarunt, ex Demetrio Cydonio libro contra Palamam fuerunt *Euchitæ*, qui docebant orationem mentalem faciendam capite verſus vmbilicum deflexo, & eo modo diuinam quamdam lucem ſe videre, ardoremque Sancti Spiritus concipere, & per nares efflare deberent: brutalis quidem

Dæmon ſemper orationis mentalis perſecutor.

Fugiendi error eſt Euchitarum.

Primi errantes circa eam fuerunt Euchitæ.

dem ſtultitia omninò exſibilanda.

Beguardi, & Beguini errarunt.

Alij, vt *Beguardi*, ac *Beguini*, in Concilio Viennenſi damnati, inter alios errores docuerunt, *hominem contemplatiuum ita finalem beatitudinem cum omni perfectionis gradu poſſe in hac vita acquirere ſicut obtinebit in* Patria.

Fugiendi errores eorum.

2. *Poſſe per contemplationem ad talem gradum perfectionis aſcendere, vt reddatur impeccabilis, & qui ad eum gradum peruenerat, non tenebatur vlla bona opera facere.*

3. *Quod qui ad talem gradum perfectionis peruenerat, ſpiritum libertatis acquirebat, & ſic nulli humanæ obedientiæ obligatus erat.*

Nebulonũ inſaniæ.

4. *Quod contemplatiuus ad eam perfectionem perueniens, nec etiam ad eleuationem Sanctiſſimæ Eucharistiæ deberet reuerentiam exhibere, eo quod aiebant, imperfectionẽ eſſe; quod altitudo contemplatiuis pro indigno ducebat ad myſterium humanitatis Chriſti deſcendere*. Alios eorum errores non refero, quia ad rem non faciunt, omnes tamen exſibillandi.

Alii aliorum erro

Ineptiæ aliorum.

Alij, vt refertur in Chronicis Fratrum Minorum *part. 2. lib. 7. cap. 26.* reprebenſi à Sancto Viro *Fratre Vgone Panſiera*, docebant, *orationem mentalem, ſeu contemplationem hoc modo faciendam. Homo, quò ad intellectum alienus debet eſſe ab omni cogitatione rerum corporalium, & ſpiritualium, & ſperare, ac expectare debet cogitationes illas, quas Deus ei imprimet, ac infundet, quamuis demonſtrari, aut ſciri nequeat quomodo hoc fiat. Quo verò ad corpus; debet homo rectus ſtare ſtrictis labijs retinens quantum poteſt reſpirationem; & ſtatim incipet ſentire mutationem aliquam in corpore; & interdum non ſentiet anguſtiam; interdum verò prorumpet in magnas voces, at non ſemper eodem modo; interdum cadet in terram retrorſum; interdum in faciem; interdum tandem in actus irrationales prorumpet: & quòd quando corpus tale aliquod patiebatur, ſignum erat,*

Optime reprehēſi, & exſibilati, vt bruta-les.

quòd

quòd homo ille incipiebat contemplari. Interrogatus *Frater Vgo*, an hic modus orandi bonus eſſet? Reſpondit, doctrinam hanc irrationabilem, ac beſtialem eſſe, & quatuor aſſignauit rationes. Prima eſt, quòd homo vacans perfectioni, non debet ſe alienare ab omni cogitatione, & operatione corporali, & ſpirituali; quia indiget Sacramentis, quæ corporalia ſunt, & actibus virtutum, quæ ſpirituales ſunt. Secunda ratio, & redit in idem, quia in via perfectionis ſunt neceſſaria opera virtutum corporalium, vt v. g. opera miſericordiæ corporalis, ſuſceptio Sacramentorum, & actus fidei, ſpei, & charitatis. 3. Ratio quia ſi homo detinet intellectum ſuſpenſum ab omni operatione ſe exponit illuſioni Dæmonis, qui ſine vlla reſiſtentia immittere in eo poterit peruerſas cogitationes; ac propterea anima quærens Deum per contemplationem, debet ſemper cogitationem aliquam ſpiritualem habere; & valde periculoſum eſt aliter facere: alias operationes corporeas ſtrictioris retentionis halitus, &c. eſſe vanas, improprias, orationi mentali indecentes, & diabolicis inſidijs adinuentas. 4. ratio *Fratris Vgonis*, eaque obſeruanda, eſt, quia, inquit, impoſſibile eſt, quòd anima ita ſe ſuſpendat, vt nihil cogitet. Ideò conſulit, vt ſaltem de humilitate Chriſti, vel alia re diuina cogitet: dicit tandem, valde cœcum eſſe, qui putat ſuo labore, ac induſtria peruenire poſſe ad ſtatum raptus, vel eleuationem corporis, aut animę, ad reuelationes, vel prophetias, vel perfectam altitudinem ſpiritus; hæc, & alia diffuſiùs *F. Vgo.*

Fr. Vgo ſicit hæc eſſe irrationabilia, & beſtialia.

Quatuor rationes aſſignauit.

Intellectus teneri non debet ſuſpenſus ab omni operatione.

Varii, & improprii modi orandi.

Rationes notandæ

Alii, & ſimiles primis, & alios plures circa orationem mentalem errores docuerunt; & de anno 1623. Hiſpali in Hiſpania detecti ſunt, dicti *Illuminati*, ſed

Illuminatorũ errores.

verius *cæci*. Primus eorum error eſt, quod *oratio men-*
Indigna iſti docuerunt. *talis diuino præcepto iniuncta ſit, tali pacto, quòd per eam*
ſolam omnia diuina, & humana præcepta adimpleantur. 2.
quòd *oratio eſt Sacramẽtum quoddam ſub accidentibus, vi-*
delicet, mentalis hac virtute pollens; vocalis verò exigui ſit
momenti. 3. quòd *homines huic orationi dediti, non ſunt ad*
laborem manuum, nec ad alia corporalia exercitia adſtrin-
gendi. 4. quòd *nulli Superiori ſit obediendum, nec Prela-*
to, nec Patri, nec marito quoties præcipiunt aliquid oratio-
nem mentalem impediens. 5. quod *nullus abſolutè loquendo*
conſequi poterat virtutis ſecretum, niſi illis magiſtris, vt di-
…mpla mula. *ſcipulus ſe ſubijceret*. 6. quod *nemo poterat ſaluari niſi ora-*
tionem faceret, eo modo, quo ipſi magiſtri faciebant. 7. quod
perfecti non egent operari virtutum opera. 8. *Cùm ad gra-*
dum illum perfectionis peruenerint, nec debent conciones au-
dire, nec imagines aſpicere, nec de diuinis loqui. 9. quod
oratio mentalis, & abſtinentia nequeunt diù ſimul conſiſtere,
neque miraculosè; eo quod oratio, & amor Dei multùm ex-
tenuant, ideò lautis cibis vtendum erat, vt quis ad orationem
aptior eſſet. 10. quod *orans ita ſe colligere in Dei præſentia*
teneatur, vt nec diſcurrat, nec meditetur, nec in Ieſu Chri-
ſti paſſione, & multo minus in eius ſanctæ humanitatis co-
gnitione immoretur. 11. quod *nullo modo vmquam vten-*
dum ſit imaginibus, vt quis ſe ad orandum colligat, cùm
ipſa tantùm blandimenta, & illecebræ cenſeantur. 12. *Poſſe*
hominem ad talem gradum perfectionis aſcendere, vt Sancto-
rum interceſſione non egeat; ideò nec inuocare eos debeat. 13.
Phanatici homines detecti ſũt quod *à quouis ex eorum Illuminatorum numero ſemper, ac*
ſingulis horis videri poſsit id, quod ab ipſo iam ſemel in ora-
tione viſum fuit: Hæc ſunt, quæ phanatice hęretici illi
dixerunt conſpurcantes ſanctum mentalis orationis
Punitio eorum exẽplaris. exercitium: Sed merito luerunt pœnas; alii enim
comparentes ad Tribunal Sancti Officii, publicè
abiurarunt; alii contumaces, & poſtea capti; pertina-
ces;

ces, obſtinati, ac impenitentes capitis pœna plexi ſunt.

Nouiſſime de anno 1656. nefarii quidam prodierunt, qui ſanctum mentalis orationis exercitium maculare tentarunt, multos ex præfatis erroribus, ac hæreſibus ab Orco reuocantes, alioſque errores, aliaſque hæreſes proprio marte præfatis addentes; quorum præcipui authores cum abiuratione prętua diuerſis pœnis multati ſunt; & nouę ſectę finem imponere diligentiſſime curatum eſt. Vt autem omnes ab iis caueant; aliquas eorum propoſitiones hic referre decreui, quę ad rem pertinent, alias omittendo.

Aliorum errores.

Maculare tentarunt orationē mentalem

Cauendæ eorum doctrinę per uerſæ hic relatæ.

1. *Orationem mentalem ita eſſe cuilibet homini neceſſariam, vt ſine ea nemo ſaluari poſsit.*

2. Quod *oratio vocalis reſpectu mentalis eſt parui momenti, & velut furfur reſpectu farinæ, & ſicut palea reſpectu tritici.*

3. Quod *oratio mentalis, ſi vniatur cum vocali perdit vim ſuam, ſicut ſi vinum miſceatur cum aqua.*

4. Quod *ſi ab Epiſcopo, vel alio Superiore prohibeatur alicui oratio mentalis, non eſt eis obediendum, neque ſi ſub excommunicatione iubeat.*

5. Quod *quo tempore facienda eſt oratio mentalis, vxor non tenetur obedire viro aliquid præcipienti, quod orationem impediat.*

6. *Si Superiores vellent eos reformare; parendum non eſt, quia non ſunt capaces ſuorum principiorum, ipſi autem Phanatici reguntur à Spiritu Sancto.*

Indigna prorſus dogmata.

7. Quod *in miſſa, dum eleuatur Sanctiſsimum, non debent in illud aſpicere, ſed inclinare caput verſus terram, quia digni non erant aſpicere.*

8. Quod *illi, qui exequi neſciunt orationem mentalem, non ſunt in ſtatu ſaluationis.*

9. *Prohibebant vſum imaginum ſanctarum.*

10. Quod

10. Quòd *orationi mentali vacantes, vel peccare non poſſunt, vel difficilimum eſt, quòd peccent:*

Alia plura indigna docebant.

Alia plura effutierunt de poteſtate, & dignitate directorum huius exercitij orationis mentalis ab eis maculatæ, & tot inſanijs conſpurcatæ, quę nunc referre opus non eſt, & damnati fuere authores, ac doctrinæ pręfatæ.

Monitio pro orantibus.

Qui ergò à Deo vocatur ad exercitium orationis mentalis, ſiue meditationis, ſiue contemplationis, hęc omnia, & ſimilia phanatica, & inepta, à Dęmone prorſus adinuenta fugere debet; & ſimplicibus regulis ex ſacra Scriptura, & ex Sanctis Patribus decerptis, & à Dei ſeruis in vſu hucuſque poſitis inhęrere; ideò ante tractatus de meditatione, & contemplatione, quæ ſolæ ſunt ſpecies orationis mentalis, impietates iſtæ pôſitæ ſunt, vt ſciant fideles quid vitare debeant in ſancto orationis exercicio: dicitur: enim in pſ. 59. *dediſti metuentibus te ſignificationem, vt fugiant à facie arcus; & liberentur dilecti tui.*

Errores iſti relati ſunt, vt fideles ab eis caueã.

Alia verò mala leuioria vitanda, quæ ocurrere poſſunt in ſancto hoc exercitio, in progreſſu tractatuum inſinuabuntur, vt ſacrificium hoc laudis, quod in pſal. 49. Dauid iubet Deo immolandum; purum, immaculatum, & Deo placens immoletur. Ideò ad ſpecies orationis mentalis explicandas Deo duce, deſcendimus, & primò de meditatione, quę facilior, notior, & communiore eſt, agemus; vnde ſit prima quæſtio.

Alia vitanda in progreſſu dicentur.

CAP.

CAP. V.

Quid ſit meditatio, & in quo conſiſtat.

Definitio Meditationis. Meditatio multiplex.

ADu, quòd meditatio generaliter ſumpta vt Philoſophis, Teologis, ac etiam Rethoricis communis, ſic definitur, *eſt attenta, & ſedula rei alicuius in mente reuolutio, & agitatio*: Et ſic quilibet apprehendens rem aliquam, & mente conſiderans eam ſecundum eius partes, naturam, paſſiones, & cætera accidentia, & circumſtantias, ſiue Thelogus, ſiue Philoſopus, Architectus, Rethor, & quiuis alius conſiderans ſua negotia, dicitur meditari; & ſic meditans non ſiſtit in vno cogitationis actu, ſed per plura circa rem apprehenſam diſcurrit, vt quilibet in ſemetipſo experiri poteſt; quod eſt valdè notandum. At de hac generica medicatione hìc non loquimur, ſed *de Religioſa meditatione rerum cæleſtium, ſeu diuinarum, ac reuelatarum*; quę conuenit cum generica in aliquibus; & differt in obiecto, & annexis multis.

Quid ſit.

Religioſa eiuſdem.

Definitio meditationi.

Dico 1. *Religioſa meditatio eſt attenta, & ſedula alicuius rei reuelatæ cogitatio, circa rem illam, & eius accidentia, & circumſtātias ſe extendens, cum amoroſo affectu circa rem ipſam, atque Deum rei illius Authorem.*

Particulę definitionis declarantur. Quide meditatione ſcripſerūt ſic explicant.

Declaratur, & probatur euidentes ex conſenſu omnium, qui & meditationi vacarunt, & libros de ea adiderunt, vt ſunt S. Bernardus, Riccardus, & Vgo de S. Victore, S. Bonauentura in toto libro de Meditatione Vitæ Chriſti, S. Thereſia, B. Ioannes de Cruce, S. Petrus de Alcantara, Gerſon, &c. omnes iſti docent, *Meditationem eſſe congitationem ſeu conſiderationem attentam, alicuius Myſterij fidei, vel*

[illegible]

cuiuſlibet rei reuelatæ, diſcurſiuam tamen, ſeu procedentem de vna re in aliam. V. g. meditatur quis Natiuitatem Chriſti, mente cogitat, *Qui eſt*, qui naſcitur, & conſiderat, quòd ſit Deus, qui homo factus eſt, & de hoc miratur. Conſiderat *locum*, quòd ſit in ſtabulo, loco fætido, & miratur, Conſiderat *tempus*, quòd in medio hyemis, & miratur. Conſiderat *paupertatem* quòd vilibus pannis inuolutus iacet in præſepio, & miratur. Conſiderat eum *ſine virginitatis maternæ præiudicio, & ſine dolore eiuſdem ex vtero prodiiſſe*, & miratur, Conſiderat *Deum ſic pro humano genere humiliatum*; atque alia, quæ in illius Natiuitate acciderunt, & tandum ex horum conſideratione affectus amoroſi actum, prout Deus inſpirat, in Chriſtum natum, & in Deum hæc patrantem elicit: hæc eſt verè, & propriè meditatio, cum pluritate actuum circa plura obiecta annexa principali obiecto: & per hoc differt, vt dicemus, à contemplatione, quæ non eſt diſcurſiua, ſed in vno ſimplici, & fixo intuitu rei meditatæ, ſeu ſine meditatione apprehenſæ, conſiſtit, vt dicam poſtea: et differt ab omni alio Philoſophicæ, ac artificioſæ meditationis genere; quia iſtę ſunt cogitationes, & conſiderationes rerum prophanarum, noſtra autem Religioſa mediatio eſt de rebus reuelatis, & creditis per fidem.

Exemplũ meditationis.

Modus meditandi. Diſcurſiuus eſt.

Affectus circa rem meditatam.

Plures actus in meditatione intercedunt.

Differt per hoc à contemplatione.

Differt à meditatione Philoſophica.

Differt etiam à ceteris ſpeculationibus etiam theologicis.

S. Bon. totam theologiam ordinauit ad affectum.

Cant. 2. 4.

Differt etiam à Theologicis ſpeculatiuis meditationibus, quia licèt ſint de reuelatis, & creditis rebus, sũt tamen ſine amoroſo affectu illis annexo, ad quẽ tendit meditatio, qua de cauſa Seraphicus S. Bonauentura totam Teologiam ſuam ad affectiuam ordinauit, vt compertum eſt, vt ſemper in ea meditaretur. Vnde ſponſa Cant. 2. ait, *Introduxit me in cellam vinariam; ordinauit in me Charitatem*; quia dicit Apoſtolus *Finis legis Charitas*, vt de Affectiua dicam in ſuo loco.

Dico

Dico.2.Semper in Eccleſia fideliũ vtriuſq;teſtamẽti viguit in multis meditatio,ſeu meditatiua oratio. Sẽper in Eccleſia viguit meditatio.

Probatur ex lectione Sacri Textus Gen. 24 de Iſaac adueniente Eliezar de Meſopotamia cum Rebecca illius futura ſponſa, dicitur, *Meditabor in agro*. Ge.24.63. Iſaac enim, ex quo fuerat in victimam deſtinatus, aſſidue orationi vacabat. Deuter. 6. Moyſes ex Dei mandato præcepit Ioſue, *vt ſæpè meditaretur præcepta legis ſiue ſedens in domo, ſiue exiſtens in itinere*. Deut.6.7. Ioſue 1. Deus ipſe illi pręcipit, *vt ſæpè meditaretur volumen legis*. Ioſue 1. Dauid Pſal. 1. ait, *Beatus vir qui in lege Domini meditatur*; & in toto pſalterio per viginti ſeptem vices loquitur de meditatione operum,& mandatorumDei. Sæpè in pſ. fit mẽtio de meditatione. in Prouerbijs quater fit mentio de meditatione diuinarum rerum. Paulus 1. *Timot*. 4. poſtquam multa conſilia, & pręcepta impoſuit Thimoteo, dicit, 1.Timo.4 17. *Hæc meditare, & in his eſto, vt profectus tuus manifeſtus ſit omnibus*. Et ipſe Paulus 1. Corint. 14. inquit, *Orabo ſpiritu,orabo & mente*; *Pſallam ſpiritu, pſallam & mente*. 1.Cor.14. 14. Et Apoſtoli omnes, qui à Chriſto tot pręcepta, & conſilia audierant, tot virtutes, ac miracula ab eo fieri viderant, & tot iniurias, cruciatus paſſionem, ac mortem perpeti, & poſt reſurrectionem tot glorioſa geſta exequi vſque adAſcenſionem in Cœlum, & miſſionem Spiritu Sancti,quomodo poterant non meditari continuò tot magnalia, & in Chriſti, ac Sanctiſſimę Trinitatis,quam ab eo didicerant,amorem non diffundi? inuerſimile, immo impium eſt oppoſitum opinari. In Apoſtolis meditatio.

Pręterea de oratione meditatiua ſub vocabulo *Conſiderationis* fit mentio in Sacra Scriptura Iob. 37. *Conſidera mirabilia Dei*. Et certe inueriſſimile *eſt*,quod primi Parentes, cęterique amici Dei,tàm pro lege naturę, quam pro Moſaica, cum Dei,& operam eius Sub voce conſiderationis fit ſæpe mentio de meditatione.

In veteri Teſtam. diſtinctam habuerint cognitionem, ea non fuerint meditati per ſæpe, & ſuum amoroſum affectum in eum non direxerint, & tenerrime dilexerint.

Ab initio Eccleſiæ praxis meditandi. Ex Monachorum praxi meditatio. Deinde ex praxi Apoſtolicorum diſcipulorum, iam inde ab initio Eccleſiæ, vt Dioniſij, Timothei, Gierothei, & poſtea Monachorum, Baſilij, Antonij, Benedicti, ac ſociorum, nec non Anachoretarum, & Religionum omnium, & Collegiorum, tam Regularium, quàm Sæcularium, euidens eſt meditatiuã orationem in Eccleſia viguiſſe, ac vigere in multis.

Corollarium de natura meditationis. Hinc ergo breuiter collige, quod meditatio religioſa, ſeu ſpiritualis, aliud non eſt, quàm actus mentis, ſeu intellectus, quo attente cogitatur, ſeu conſideratur aliquod obiectum reuelatum diſcurrendo per partes, & accidentia eius cum aliquo affectu circa tale obiectum, vel Deum ſi obiectum ſit aliquid creatum. Exempla talium conſiderationum innumera in Sanctorum libris inuenies; vt in duobus meditationum S. Auguſtini, in lib. S. Bonau. *de Meditat. Vita Chriſti*, & alijs ferè innumeris.

Libri multi de ea tractãtes. Quæ autem præparatio ad eam requiratur, qualis attentio, qualis affectus, & qui ſint gradus eius, vt quis in ea proficiat, dicentur poſtea. Maximè autem aduertendum eſt, quòd ſicut dicam dari duos gra-

Notandũ. dus, ſeu ordines orandi, & orantium mentaliter, ſiue meditando, ſiue contemplando; vnum vulgarem, ſeu communem omnibus hominibus, alium ſpecia-

Meditatio & præparatio duplex. lem, & proprium eorum, qui perfectionis viam calcant; vt poſtea oſtendam, ita duo præparationum ad meditationem, & contemplationem dantur genera. Pro primis ſufficit præparatio, quam dixi in primo *Opuſc. cap.* 4. requiri ad omnem fructuoſam orationem. Pro ſecundis oſtendam requiri multo maiorem, & difficiliorem.

CAP.

CAP. VI.

An Meditatio differat à Contemplatione, & per quid.

HVius dubij ſolutio omnino neceſſaria eſt; quia video aliquos, nec ignaros, immò inſignes viros in hac re hallucinatos, dixiſſe, non differe meditationem à contemplatione.

Solutio dubij neceſſaria.

Adu. quod ſi *contemplatio* ſumatur philoſophicè, aut gramaticaliter, quælibet interna, ſeu mentalis cogitatio alicuius rei, vel negotij dicitur contemplatio, & meditatio, vt notat S. Bernard. *homil. de duobus diſcipuli* dicens, *Meditationem quandoque cogitationem, quandoque contemplationem ſolemus, quaſi proprio nomine nuncupare.* At ſi theologicè, & miſticè ſumatur contemplatio, vt ſumunt ſpirituales, & myſtici, maxima differentia eſt inter eam, & meditationem, immò regulariter incipientes à meditatione incipiũt ſpiritualem vitam; & ſi cum Dei auxilio perſeuerant, & proficiunt, à meditatione tranſeunt ad contemplationem. Sed de his poſtea. Differentiam autem pro tyronibus clara aſſignanda eſt, vt ſciant meditari, & contemplari.

Aliqui cõfundunt meditationem cum cõtẽplatione.

In vno ſenſu idẽ ſunt contempl. & meditatio.

In ſenſu Theologico differũt

Incipientes ſpirituales à meditatione incipiunt.

Adu. 2. quod vt fuſius in ſuo loco dicetur, Contemplatio theologica duplex eſt, quædam acquiſita, & naturalis dicta, non quia ſolis naturæ viribus acquiratur, & exerceatur; ſed quia licet ſemper cum gratia Dei; hæc tamen gratia interdum communis eſt etiam meditanti eam petendi. Quædam dicitur infuſa ſeu ſupernaturalis, quæ ex ſpecialiſſima Dei gratia paucis, immò pauciſſimis à Deo conceditur: de hac non loquor nunc, quia nulla dari poteſt facilis de illa inſtructio; ſed de prima, pro qua exercen

Cõtemplatio duplex, acquiſita, & infuſa.

Quæ nam infuſa.

da, & acquirenda Sancti in ea etiam periti, vt poſtea dicam, regulas plures pro eius adeptione tradiderunt.

Differentia magna inter eas.

Dico ergo. Inter meditationem, & contemplationem, etiam acquiſitam, theologicè ſumptas, magna, & lata eſt differentia.

Differentia inter meditationē, & contemplationem.

Prob. ex ſupradictis cum Riccardo de S. Victore lib. 1. de Contempl. c. 3. dicente. *Vnam eamdemque materiam aliter per cogitationem intuemur; aliter per meditationem rimamur; longè aliter per contemplationem miramur. Multùm inter ſe inuicem hæc tria in modo differunt, quamuis quandoque in materia conueniant. De vno ſi quidem, eademque materia aliter cogitatio; aliter meditatio, longè aliter agit contemplatio. Cogitatio per deuia quaque lento pede ſine reſpectu prauentionis paſſim huc, illucque vagatur. Meditatio per ardua ſæpè, & aſpera ad directionis finem cum magna animi induſtria nititur. Contemplatio libero volatu quocumque eam fert impetus mira agilitate circumfertur. Cogitatio ſerpit; Meditatio incedit, & multùm currit. Contemplatio autem omnia circumuolat, & cùm volauerit in ſummis ſe librat. Cogitatio eſt ſine labore, & fructu, Meditatio cum labore, & fructu, Contemplatio permanet ſine labore cum fructu. In Cogitatione euagatio, in Meditatione inueſtigatio, in Contemplatione admiratio.* Sic Riccardus: igitur maxima eſt inter eas differentia.

Riccard. de S. Vict. aſſignat cōueniētiā, & differentiam inter eas.

Multa notanda.

S. Bernardus aſſignat aliam differentiam.

S. Bernardus, ſeu alius pro eo, *tract. de Scala Cæli*, ait, *Meditatio eſt ſtudioſa mentis actio, & occultæ veritatis notitia, ductu propriæ rationis, inueſtigatio. Oratio eſt deuota cordis intentio in Deum pro malis amouendis, & bonis adipiſcendis. Contemplatio eſt mentis in Deum ſuſpenſa eleuatio æterna dulcedinis gaudia deguſtans*: & dans exemplum de Meditatione dicit v.g. *poſtquam quis legit hunc verſum Beati, mundo corde, inueſtigat, cur non dicit mundo corpore, & quid ſit cor mundum, quomodo fit mundum, & c.*

&

& quòd mundum cor habentes ſaluantur, quia ait, Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt: Et quod his fraſibus anima inflammata colligit, quàm ſuaue eſſet habere cordis munditiam, & æſtuat deſiderio habendi: & cætera plura. Poſtea loquitur de Oratione, ſeu petitione, qua petitur à Deo munditia cordis, vt ad Dei viſionem perueniatur, non ob propria merita, ſed pro Dei miſericordia. Tandem de Contemplatione ſic loquitur. *His, & huiuſmodi ignitis eloquijs ſuum inflammat deſiderium, ſic oſtendit ſuum affectum. His incantationibus aduocat ſponſum: Dominus autem, cuius oculi ſuper iuſtos, & aures eius ad praces eorum, &c. animam fatigatam recreat, eſurientem reficit, aridam impinguat, & facit eam terrenorum obliuiſci, memoria ſui eam mirabiliter fortificando, viuificando, inebriando, ac ſobriam reddendo.* Et exemplificat de homine carnali, qui ita vincitur concupiſcentia, quòd vſum rationis amittit; *ita in hac ſuperna Contemplatione conſumuntur, & abſorbentur carnales motus ab anima, vt in nullo caro ſpiritui contradicat, & fiat homo quaſi totus ſpiritualis*. Hæc Bernardus. Igitur apertiſſima eſt differentia inter meditationem, & cõtemplationem.

S. Bernardus de Meditatione dicit multa.

Poſtea loquitur de cõtemplatione.

Exemplũ de carnali amante.

S. Bona. *in Pharetra lib. 4. c. 26.* multa præclara de meditatione ex S. Gregorio dicit, & poſtea, *Meditatio eſt occulta veritatis ſtudioſa inueſtigatio: Contemplatio eſt perſpicua veritatis iucunda admiratio. Illam diuina reuelatio illuminat, vt veritatem cognoſcat. Iſtam diuina inſpiratio inflammat, vt eam diligat*: Et ait ſic definiri ab Authore lib. de Spiritu, & Anima, vel S. Auguſtino.

S. Bon. aſſignat differentiam inter meditationem, & cõtemplationem.

Probari poteſt à poſteriori: facilè pij fideles incumbunt meditationi, ſed pauci, & difficilè contemplationi; immò hæc vt res ardua, & impoſſibilis apprehenditur. Quidquid autem nunc ſit de

Ratio differẽtiæ à poſteriori.

Ratione probatur pluribus modis.

qualitate, & arduitate contemplationis, de quibus in ſuo loco dicam, ſufficit nunc ſcire, quòd illa eſſe poteſt ſine iſta, & ſic differunt inter ſe.

Probari poteſt 2. ex eo, quòd meditatio eſt diſcurſiua circa principale obiectum, tranſiens de vna in aliam qualitatem, vel circumſtantiam illius obiecti: Contemplatio autẽ eſt ſimplex obiecti, firmuſq; cum admiratione intuitus: e. g. Meditans Chriſti flagelationem ſuppoſita eius fide conſiderat filium Dei pati illa flagella non ob ſua demerita, ſed ob noſtra, conſiderat miſeriam eius in columna ligati; contuſionem artuum; lacerationem corporis; dolorem; erubeſcentiam; patientiam; ſilentium, & applicationem pro nobis; ſæuitiam miniſtrorum flagellantium; Domini contemptum, & vilipenſionem à ſeruis perpeſſam; iſte verè, & propriè meditatur. At contemplans hunc caſum, vel poſt præfatam meditationem, vt accidit in incipientibus ac proficientibus regulariter; vel abſque meditatione, ſed ſola ipſa flagellatione concepta, vt in perfectis, ſine vllo diſcurſu, figit in ea mentis firmum intuitum, cum admiratione, compunctione, & affectu, vt in ſuo loco dicam, iſte propriè contemplatur.

Exemplũ meditationis.

Cõtemplationis exẽplum.

Plurima exempla meditandi leguntur apud Sanctos de ea ſcribentes

Exempla plurima formæ modi meditandi diſcurſiuè per plura tranſeundo, legi poſſunt in libro *de Meditatione Vitæ Chriſti* apud S. Bonau. in Opuſculis, & multo plura *in duobus libris medetationem S. Auguſtini*, quælibet ſiquidem meditatio prolixum continet diſcurſum: fuſior iterum occurret, de hoc argumento dircurſus, cùm inferius de contemplatione loquemur.

CAP.

CAP. VII.

Quænam ſint Meditationis obiecta.

Quorũdã opinio nõ tenenda, circa meditationis obiecta.

ADuertendum quòd quidam putarunt, meditationem verſari quidem circa reuelata; at non ſpiritualia, vt circa Deum, diuinaſque perfectiones, & attributa: ſed circa corporalia, quæ per immagines ſenſibiles poſſunt repræſentari: At exiſtimo eos falli; ideò

Omnia reuelata sũt meditationis obiecta.

Dico, Omnia reuelata, ſiue corporalia, ſiue ſpiritualia, ſiue purè diuina, ſiue creata, ſunt obiecta proportionata meditationi.

Probat. Omnia iſta ſunt obiecta Fidei, & intellectus credentis per fidem, ergo, & meditationis: Hec enim eſt actus intellectus conſiderantis reuelata, & inueſtigantis eorum qualitates, ac circumſtantias.

Ex ſententia Myſticorum.

Prob. 2. Omnes Theologi myſtici docent maximè inſiſtendum in meditatione vitæ Chriſti; At de Chriſto meditari poſſumt, nedum corporalia, & ſenſibilia ſed etiam diuina, & alia ſpiritualia, quiſque enim meditari poteſt diuinitatem, humanitatem vnitam, eius dona ſupernaturalia, ſummam gratiam, ſummum lumen gloriæ, ſummam ſcientiam, omnes habitus virtutum dona Spiritus Sancti, gratias gratis datas, &c. Immò quoties aliquis dignè, & vt oportet, meditari vult aliquam actionem, aut paſſionem, ſeu cruciatum, aut mortificationem Chriſti, debet ſemper illum, etiam vt Deum, conſiderare, vt dignitatem, ac valorem operis, nec non humilitatem, & charitatem erga nos apprehendere valeat, eumque feruentiùs diligere.

Clara exempla.

Ex Riccardo.

Prob.

Prob. 3. ex dictis cum Riccardo de S. Vict. *lib. 1. de Contempl. c. 3.* eadem res poteſt eſſe materia meditationis, & contemplationis. Sed ſpiritualia, ac diuina eſſe poſſunt, & ſunt materia contemplationis: Ergo & meditationis.

Ex S. Auguſtino.

Prob. 4. ex S. Auguſtino *in libris Meditationum*: in primo etenim libro in omnibus ferè 45. capitibus inter res meditandas, Deum, eius perfectiones, præcipuè charitatem, miſericordiam, & iuſtitiam, interponit, Perſonas diuinas diuiſim, & coniunctim, Verbi Incarnationem, virtutes, gloriam &c. In alio libro per 18. capita pariter inter meditanda, Deum, eius benificentiam, & dilectionem circa nos interſerit, nec non fruitionem Dei; Dei circa nos ſollicitudinem, futuram noſtram felicitatem &c.

Etiam Spiritualia diuina meditāda dicit S. Aug.

Ex alijs ss.

Idem probari poteſt ex S. S. Dioniſio, Bernardo, Thoma, Bonauentura, & alijs omnibus, qui de Meditationibus ſcripſerunt. Omnia enim diuina, & ſpiritualia meditationibus etiam ſubdiderunt.

Ex praxi Eccleſiarū

Prob. tandem ex praxi Religionum, & Congregationum vacantium meditationi: In eis enim indiſcriminatim proponuntur meditanda tàm corporalia, & creata, quàm ſpiritualia, & diuina; Quid enim impedit, quin fideles capaces meditentur Deum vnum in eſſentia, & trinum in Perſonis, inueſtigādo quo modo hæc ſe habent, ſuppoſito prius actu fidei, quòd ita ſit? Quid pariter impedit, quin fideles capaces, ſuppoſito actu fidei, quòd Verbum ſit incarnatum, inquirant, quomodo id fieri potuit?

Proponuntur meditanda etiā ſpiritualia.

Exemplo Theologorum qui meditantur etiam ſpiritualia.

Conf. euidenter. Omnis Thelogus eſt meditator Dei, & prædicatorum eius eſſentialium, & notionalium, & in ea conſideratione conſiſtit tota theologia; ideoque ſi parti huic ſpeculatiuæ medi-

ditationis adiungerent affectiuam amoris, ac dilectionis, eſſent veri, ac religioſi meditatiui. Puto autem maiorem Theologorum partem talem eſſe, cùm in ſtudioſa, & attenta diuinarum perfectionum meditatione cognoſcant ſummè amabile; & lapideum certè cor haberet, qui illum cognoſcens non diligeret. Certè ſic in magnis Eccleſiæ Theologis accidiſſe conſpicimus, tàm antiquis, quàm modernis, qui cùm de Deo mirè ſcripſerint, mire eum dilexerunt, vt fuere Gregorius Nazianzenus, Baſilius, Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Magnus, Gregorius, Athanaſius, Dioniſius &c. veteres ſanctiſſimi viri; Bernardus, Thomas Angelicus, Bonauentura Seraficus, Albertus Magnus, Alexander Alenſis, Scotus, & alij innumeri, qui Deum, ac diuina optime meditati, Deum optime dilexerunt. O vtinam omnes Theologi eos imitarentur! Diuina ergo etiam reſpicit meditatio.

Euidēs ratio nam ōnis Theologus eſt meditator

Teologi Sancti, & Doctores Eccleſiæ ſic fecerūt

Ex his collige, quòd omnia facta, & dicta, quæ in tota Sacra Scriptura Veteris, & Noui Teſtamenti referuntur, ſunt obiecta, ſeu materia meditationis. Circumferuntur multi libelli meditationum in quibus multa, & præcipua Sacræ Scripturæ, aut vitę, ac mortis Chriſti capita referuntur. Alij, in quibus de beneficiis à Deo collatis humano generi agitur; alii, in quibus de Virtutibus, earumque actibus, de vita ſpirituali, & de modo proficiendi in ea diſcurritur; & alii ſimiles. Hi omnes apti ſunt, vt ex eis punctum aliquod ad meditandum eruatur; ſed omnium aptiſſimus, & ad fructum efficaciſſimus ait S. Bon. eſt Liber meditationum, articulornu fidei, vitæ, & mortis Chriſti; Et idem S. Bon. *de ſtim. Amoris, c. 3.* ait, *Quicumque ad contemplationis quietem, & dulcedinem, niſi per Chriſti lateris oſtium voluerit introire, furem ſe reputet, & latronem.*

Omnia facta, & dicta in Sacra Scriptura ſunt obiectum, ſeu materia meditationis.

Obiecta omnia meditationū.

Et libri eas continentes legendi pro meditatione.

CAP. VIII.

De affectiua parte in Meditatione requiſita.

ADuerto, vt communiter docent Theologi, ac Philoſophi, & quiſque in ſe experitur, quod in anima etiam ſecundùm rationalem partem, portionemque ſuperiorem duæ adſunt potentiæ, vna cognoſcitiua, ſeu intellectiua; alia affectiua, ſeu volitiua. Affectiua autem, vt S. Bonauentura inter alios docet *in Breuiloquio cap. 9.* diuiditur in naturalem, & liberam. Prima dicitur ipſa voluntas intrinſecè, & naturaliter inclinata ad omne bonum, etiam ſummum; & quoties ſibi ab intellectu aliquod oſtenditur, præcipuè magnũ, honeſtum, ac delectabile, ſtatim ad illud inclinatur, & ad illud eſt propenſa, eiuſq; affectu trahitur. Libera autẽ tũc eſt, quando actu poſitiuo cùm indifferentia dilectionis illius proſequitur.

Potẽtia cognoſcitiua, & affectiua in homine.

Affectiua duplex, naturalis, & libera.

Adu. 2. quòd affectus in actu, ſiue naturalis, ſiue liber ex S. Auguſtino *libr. de Spir. & Anima c. 50.* ſic definitur, *Affectus autem eſt ſpontanea quadam, & dulcis ipſius animæ ad Deum inclinatio*, ſubdens, *Nihil autem ita Deum inclinat ad pietatem, & miſericordiam quemadmodum mentis affectus.* Quilibet autem in ſemetipſo experitur, ſe circa aliquod obiectum, vel amicum, affectum, ſeu inclinationem habere, quæ animi paſſio eſt, & prodit ſtatim obiecto honeſto, vel delectabili cognito. At præter affectum, ſeu inclinationem, ſæpè, immò ſemper, circa tale obiectum elicitur actus liber dilectionis, ſicut vnuſquiſque hominum in ſemetipſo experitur. Hic ergo quærimus, An meditatio religioſa, vt talis, præter obiecti conſiderationem, debeat annexum habere affectum, tàm natura-

Quid ſit affectus in Deum ex S. Auguſtino.

Experientia de affectibus.

Sẽſus quæſiti.

ralem, quàm liberum circa tale obiectum conſideratum, vel ſaltem circa Deum, ſi obiectum ſit aliquid creatum incapax paſſiui affectus, ac dilectionis, vt ſi v. g. conſideretur creatio Cęli, & Terræ, vel Solis, ac Lunæ, animalium, arborum &c.

Dico. Meditatio vt ſit religioſa debet habere annexum affectum circa rem meditatam, ſi diuina ſit; vel ſi non, circa Deum authorem illius rei. *Meditatio debet affectũ etiam includere.*

Prob. ex S. Auguſtino *lib. de Spiritu, & Anima c. 50. Oratio eſt mentis deuotio, ideſt conuerſio in Deum per pium, & humilem affectum. Affectus autem eſt ſpontanea quædam &c.* vt ſupra. Sed meditatio eſt oratio. Ergo. *Ex S. Auguſtino.*

Conf. Ex pſalm. 11. cap. 47. habetur, *& meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.* S. Auguſt. in huius pſalmi locum dicit, *Mandata ergo Dei dilexit, Dilexit autem cogitando, & operando. Nam quod ad cogitationem pertinet, ait, & meditabar in mandatis tuis. Quod autem ad operationem, & leuaui manus meas ad mandata tua, quæ dilexi, finis enim præcepti eſt charitas de corde puro. Iſto fine, ideſt huius rei contemplatione, fit mandatum Dei, & tunc verè eſt opus bonum*: & in pſalm. 38. dicitur, *in meditatione mea exardeſcit ignis, ideſt charitatis.* Affectio igitur, ac dilectio coniungi debet religioſæ, ac fructuoſæ meditationi diuinorum. Tyrones autem in his omnibus à directore dirigendi ſunt, ne errent. *Ex Pſalterio. S. Auguſtini explicatio.*

S. Bernard. de conſideratione lib. 5. c. vlt. ait, *Sanctum facit affectio ſancta, & ipſa duplex, timor Dei, & amor, & ſer. 5. in Cant.* inquit, *hæc affectio eſt, quæ guſtat, & ſapit, quàm ſuauius eſt Dominus.* Et hoc ex pſalm. 33. acceptum eſt, *guſtate, & videte quoniam ſuauius eſt Dominus.* Qui ergo meditatur Deum, vel aliquid diuinum, aliaue reuelata facta, & dicta Dei; affectum, & dilectionem erga eum debet meditationi, tamquam eius complementum, adiungere. *Ex S. Bernardo. ſemper meditatio includit affectum in Deum.*

A paritate beatæ vitæ.

Prob. 2. In hac vita omnia opera noſtra ad Deũ, tamquam finem vltimum dirigenda ſunt, ſiue actualiter, ſiue virtualiter, vt religioſa, & fructuoſa ſint: & ſicut in Patria beatitudo completur per contemplationem, & dilectionem Dei, ſic in via opus bonum, ac religioſum in fide fundatum (cui ex Aug. ſuccedit viſio) in cognitione, & dilectione Dei conſiſtere debet.

Arg. Ex rei natura.

Experientia id docet.

Prob. 3. Ex rei ipſius conditione, ac natura. Conſiderans enim rem aliquam bonitate aliqua prædítam, & præſertim delectabilem, aut vtilem experitur, ſe in eam propenſum, illius amantem, & quo delectabiliorem, ac vtiliorem illam exiſtimat magis in eam ſe conſpicit inflammari. Item ſi amicum, aut Principem aliquem ſibi experitur beneuolum, ac beneficum in dies ſibi beneficia conferentem, & certò ex veraci eius promiſſione ſperet, ſe maiora, & maxima conſecuturum, dum hęc mente reuoluit, ſe in eum affectu, & dilectione trahi ſentit. Cùm ergo aliquis meditatur Dei excellentiam, maieſtatem, Sanctitatem, & cætera eius prædicata, ac perfectiones, vel beneficia toti humano generi collata, vt eleuationem ad ſupernaturalem ordinem, ordinationẽ ad æternam vitam, vel beneficia creationis, conſeruationis, redemptionis, iuſtificationis &c. vel meditatur beneficium Incarnationis, & quæ in ea contigerunt, vel aliquam, aut plures de Chriſti Domini actionibus, aut paſſionibus, niſi cor lapideum habeat, ſtatim ſentiet, ſe in Dei, & Chriſti Domini affectum, ac amorem excitari, accendi, & inflammari: Ideòque ex rei ipſius, id eſt meditationis, natura, oritur affectus ille, & deinde dilectio.

Ex gratitudine pro magnis Dei in nos beneficijs impoſſibi evidetur, quòd meditans Dei beneficia non moueatur affectu in eum.

Dixi etiamſi meditatio ſit de obiectis creatis reuelatis, nam iſta quoque poſſunt eſſe meditotionis

obie-

obiecta, ſeu materia, cùm reuelata ſint: Et Sacra Scriptura tota quanta eſt, his rebus, & factis ſcatet: et ex libris duobus meditat. S. Auguſtini luculenter patet. In vtroque enim libro tutus eſt in conſiderandis eiuſmodi factis, ac motibus. Tunc autem ex earum rerum conſideratione excitatur affectus in Deum illarum authorem: Et ſic videtur in ijs libris exequi Sanctus Auguſtinus; necnon, quod plus eſt, verſatur in affectu erga Dei bonitatem meditatione, & gratiarum actione. Quis enim conſiderans ſe vilem, abiectam creaturam ad bona opera ſine Dei auxilio inutilem, tot malis corporis, & animæ obnoxiam, & tamen à ſummo primo, & vnico rerum omnium, & ipſiuſmet meditantis creatore ita diligi, vt eleuatus ſit ad ſupernaturalem ordinem, & vitæ æternę capacitatem, & ad filiationis Dei adoptionem, tot Sacramentis munitum, tot donis ſupernaturalibus fidei, ſpei, & charitatis ornatum, tot auxilijs illuminationis, & inſpirationis ad bona opera confortatum, & in hac luce editum conſeruari, in feruentes affectus in benigniſſimum, & amantiſſium Dominum non prorumper? ſaxeus certè hic, & non carneus homo eſſet.

Etiamſi meditatio ſit de creatis reuelatis.

Ex S. Auguſt. euidens probatio.

Ex natura rei oritur affectus in meditatione diuinorum.

CAP. IX.

An omnes homines ſint capaces meditantionis,

Duplex perſonarum genus & duplex meditatio.

ADu. quòd aliud eſt loqui de meditatione incipientium, & communi, quæ regulariter fit: Aliud verò de meditatione proficientium, & perfectorum. De prima nunc loquor: de alijs poſtea.

Dico ergo. 1. Omnes homines vtriuſque ſexus rationis compotes, & inſtructi meditationis communis,

nis, & incipientium ſunt capaces.

Omnes ſũ capaces meditationis, ſi inſtruantur.

Prob. Hæc actio eſt operatio intellectus, & voluntatis, quę potentiæ ſunt omni homini communes. Ergo omnes vſum rationis habentes, ſi inſtruantur quid ſit meditatio, ſunt capaces, vt eam faciant.

A priori ratio.

Conf. Omnis homo, etiam indoctus, rudis, & ruſticus, eſt capax cogitandi, & conſiderandi aliquod ſuum negotium graue, ſiue commodum, ſiue incommodum, & ſiſtendi in eo, vt poſſit illud conſequi ſi commodum, & vitare ſi incommodum: ergo poterit etiam cogitare, & conſiderare nouiſſima, ſi ea ſibi explicentur, vt malum fugiat, & bonum ſequattr: ſi ei declaretur quid ſit Iudicium vniuerſale, quàm terribile, & tremendum; quid ſit infernus, & quàm horribiles in eo ſint penæ; quid ſit Paradiſus, & quàm magna fœlicitas in illo, eaque æterna, quilibet etiam idiota, & ruſticus poterit ea conſiderare; & ita dicendum de alij fidei myſterijs præſertim de vita, & paſſione, ac morte Chriſti, quæ facilè capiuntur, vt experientia conſtat. Ergo ſunt capaces meditandi, illa, ſi de eis inſtruantur.

A paritate conſiderãdo propria negotia mundana.

Euidens ratio.

A paritate de examine Cõſciẽtiæ.

Prob. 2. Quilibet capax rationis, etiam ruſticus, & idiota tenetur facere examen conſcientię, & dolorem habere de peccatis, & propoſitum non committendi de cętero, quæ pręmittuntur ad orationem mentalem, ſeu meditationem. Item eſt capax audiendi punctum illud, quod à lectore legitur, vel prædicatur, & proponitur ad conſiderandum: v. g. Iudicium vniuerſale, pęnæ inferni, mors Chriſti pro nobis &c. certè quilibet etiam rudis poteſt pro ſuo modulo hæc cogitare, & conſiderare, ſicut poſſet conſiderare quòd ſuus amicus, aut dominus aliquod magnum beneficium ſibi præſtitit, vel pro ſe

Alia ratio euiden.

Alia ratio euidens.

ma-

magnum detrimentum paſſus ſit; vel ſi aliquod bonum grande ſit ſibi conferendum, vel magnum aliquod malum ſibi immineat: Patet ergo omnes homines vtriuſque ſexus, ſi inſtruantur, eſſe capaces meditationis.

Præterea notorium eſt, quòd homo quilibet eſt aptus ad eliciendum aliquam effectum; ſeu dilectionis actum, cira ſuum benefactorem, & circa res bonas, & valde amabiles; ideòque ſi rudibus, & idiotis explicetur magna bonitas, & amabilitas rei propoſitæ conſiderandæ, & infinita bonitas Dei, quæ eam fecit, aut ſi ipſemet Deus, aut eius perfectiones proponerentur conſiderandę, nemo dicet, quòd homo, cui hæc propoſita ſunt, ea non diligat, In his autem duobus conſiſtit meditatio, ergo omnes ſunt capaces illius.

Efficax ratio à pari

Quilibet amat ſibi bonum.

Conf. ex facto. Nulla eſt Ciuitas, nullum Oppidum, nulluſque vicus, in quo non adſit aliqua Societas, ſeu Congregatio fidelium, quæ per aliquod etiam paruum temporis ſpatium orationi mentali, non vacet, & in qua nō legatur aliquod pūctū, quòd à confratribus conſideratur, ſeu meditatur; & tamen in eis Societatibus non omnes ſunt docti, nec in illis myſterijs periti; at punctum propoſitum meditantur. Et in aliquibus laudabilis quędam praxis eſt, vt Rectores earum interrogent aliquos, quam illuminationem, aut inſpirationem habuerint in męditatione puncti propoſiti; vel quem fructum ſibi vtilem ex ea retraxerint. Ergo omnes apti ſunt ad meditandum, ſi de meditatione inſtruantur.

Ex praxi ratio.

In omnibus locis adſunt ſodalitates, quæ meditantur aliquid.

Conf. 2. ex alio communi ferè & notorio facto. Fideles inumeri vacant deuotioni recitandi Roſarium; & pro quolibet myſterio recitant vnum Pater,

Ex alia praxi recitandi Roſariū.

ter, & decem Aue Maria; & aliquantiſper conſiderant ſucceſſiuè myſteria illa pro quibus recitant Pater, & Aue: alioquin fruſtra fieret diuiſio illa de tot Pater, & Aue. Omnes ergo, vel meditantur ea myſteria, vel debent meditari, cùm ea de cauſa, vel Pręfectus(ſi in Comgregatione recitetur)ea proponat, vel ſi priuatè recitetur, ea recolat recitans.

Non omnes ſunt capaces proximè ad proficiendum.

Dico 2. nõ omnes ſunt proximè capaces,& apti ad proficiendũ in exercitio meditationis, vel ad perueniendum vſq;ad finem,ſeu perfectionẽ meditationis.

Noranter dixi *proximè* quia remotè omnes ſunt capaces , ſi ex Dei adiutorio ſe diſponant ad vitam ſpiritualem per viam purgatiuam , relinquendo mundi illecebras, & abijciendo opera tenebrarum, cum obſeruantia diuinorum , & Eccleſię præceptorum , & cum continuo virtutum exercitio,vt dicam infra de Vita contemplatiuà, de Vnione , & Myſtica Theologia. At quia non omnes meditationi vacantes, vt palam eſt, ad hæc diſpoſiti ſunt; ideò nec proficiunt , nec perfecti euadunt.

Arg. ab experientia.

Prob. ergo experientia . Innumeri vacant meditationi , at pauci proficiunt ; & pauciſſimi euadunt perfecti :ſicut in omni profeſſione artium, & ſcientiarum, innumeri incipiunt ſtudere, pauci proficiunt,& pauciſſimi euadunt perfecti Ratio eſt, quia non adhibent, quæ ad proficietiam, & perfectionem requiruntur. Vt ſtudens proficiat, plura debet facere,a pluribus abſtinere,vnde dixit Doctus

Non omnes alicui profeſſioni vacantes proficiunt, aut perfecti euadunt.

Multa tulit fecitque puer, ſudauit, & alſit;
Abſtinuit Venere; & vino ......

Ideo dictum eſt à Philoſopho quodam.

Virtutem poſuere Dij ſudore parandam,
Arduus eſt ad eam, longuſque per ardua callis;
Aſper & eſt primum, ſed vbi alta cacumina tanges

Fit

Fit facilis, quæ dura prius, atque inclita virtus.

Omnis ergo ſcientia, omniſque ars, labore, ſudore, patientia; & abſtinentia à multis acquiritur.

At Crapulæ, Vino, ſomno, delicijs, cæteriſque illecebris deditus; rarò, vel nunquam, artem, vel ſcientiam, cui dat operam, acquirit, vt palam fit de ſcholaribus in quacunque ſcientia, vel arte. mille incipiunt Philoſophię, vel Theologiæ ſtudere; vix triginta proſequuntur, aut proficiunt; ex his autem vix quatuor, aut quinque perfecti euadunt. *Quæ namre trahunt à ſtudio meditationis.*

Hęc autem orationis mentalis meditatiuæ profeſſio, vt ſemper innui, & abundantiùs dicam de diſpoſitione requiſita ad profectum contemplationis, (quę ad idem ſunt, nam per meditationem fit tranſitus ad contemplationem) requirit hominem ſpiritualem, Spiritualis autem, eſt, qui carnis opera exuit, mundo vale dixit, peccata mortalia abhorret; & à venialibus etiam quantum poteſt ſe abſtinet; Virtutum Theologalium, & Cardinalium operibus ſedulò incumbit; Deo in omni ſuo actu verbo, geſtu, & cogitatione placere ſtudens, ita vt, dicebat Apoſtolus, *ſit in carne præter carnem*; ſitque quaſi ſpiritus. Iſte proximè capax, & aptus eſt ad proficiendum, & Deo dante ad euadendum perfectum in meditatione, & in contemplatione ad eam ſequente; & ad vnionem cum Deo, ac Myſticam Theologiam, de quibus dicam in ſuo loco. *Spiritualis quis eſt* *Requiſita ad proficiendum, & perfectionem.*

Mirum ergo non eſt, ſi videmus tot hominum vtriuſque ſexus, omniſque ſtatus, & conditionis vacare orationi mentali, ac meditationi, paucos tamen perfectos; quia vel non proſequuntur in ea; vel ſi proſequuntur, ſpirituales non ſunt, veterem hominem non ſpoliant, & nouum non induunt. *Quare ex vacãtibus meditationi, pauci proficiũt.*

CAP. X.

An per meditationem acquiratur vnio cum Deo.

AD, quòd loquimur de vnione non phyſica, ſed morali, & per affectum. Duplex autem excogitari poteſt vnio cum Deo; quædam imperfecta, & quædam perfecta, ſicut inter homines duplex eſſe poteſt amicitia, & affectus etiam concupiſcentiæ carnalis, quidam perfectus in ſuo genere, ideſt maximus, etſi malus; quidam verò imperfectus, ideſt paruus. Tunc autem vnio eſt perfecta cũ Deo (vt ſusè dicam de termino perfectę contemplationis) quando homo ad eum perfectionis ſtatum peruenit, vt ſemper ferè in omni actu ſuo liberè de Deo cogitet, tenero affectu in eum tendat, ſibi ſedulò cauens, ne in minimo quidem ei diſpliceat; & Deus illum multis donis cumulat, de qua vnione ex inſtructione perfectorum mira referam in ſuo loco, de qua loquebatur Paulus; *Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Et mihi viuere Chriſtus eſt.* Imperfecta verò vnio eſt, dum quis aliquoties cogitat de Deo, & ergà eum toties affectu, & dilectione tendit, at non ſic frequenter, neque continuò cauet, ne Deo diſpliceat, ſed cauet tantum à mortalibus; & ſpiritualis eſſe non curat. Et hæc non eſt illa vnio de qua Myſtici agunt, vt in proprio opuſculo dicam.

Vnio cum Deo duplex.

Quando vnio cum Deo eſt perfecta.

Multa ſigna illius.

Imperfecta vnio cum Deo quæ.

Dico ergo. Per meditationem acquiri poteſt aliqua vnio cum Deo, proportionata tamen conditioni, & qualitati meditantis.

Aliqua vnio cum Deo acquiri poteſt per meditationem.

Prob. & declaratur hæc concluſio. Meditatiuus incipiens, quoties meditatur, quamuis non ſemper di-

diuina Dei prædicata, ſed creata obiecta reuelata, vt infernum, iudicium, & mortem; ſæpè tamen diuina; & dum meditatur creata, ſemper ordinem habet ad Deum, & ad finem vltimum, & ita cogitat de Deo, & affectu in eum tendit, vterque autem actus, moralis, ſeu affectualis vnio eſt: Sicut cùm quis aliquem amicum habet, de illo cogitat, cogitando diligit, ei affectualiter vnitus dicitur. Si autem frequentius exerceatur in meditando; ſępiùs de eo cogitat, ſæpiùſque diligit, & proſequendo acquiret habitum meditandi, de Deo cogitandi, eumque diligendi. Si autem diuina adiuuante gratia, non ſolùm proſequitur, ſeque frequenter exercet in meditatione, ſed etiam ſpiritualis effectus ſit, (de qua ſpiritualitate poſtea dicam) nedum habitum vnionis ſuę cum Deo acquiret, vt facilè, ac promptè continuò de Deo cogitet, eumque diligat, vt teſtatur ſponſa Cantic. 3. *tenui eum, nec dimittam*; ſed acquiret vnionem Dei ſecum; & reciproca tunc erit vnio, de qua loquitur Saluator Io. 14. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum: ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus* quia Deus continuè eos fouet ſecretis illuminationibus, ac inſpirationibus, ſuauitate ac dulcedine quadam ineffabili, quas experti tantùm eas dicere poſſunt, modò poſſint. In his ergo ex continua Dei aſſiſtentia, illuminatione, inſpiratione ad ſpiritualium contemplationem, videtur viuere ſpeciali modo Chriſtus. Vnde Apoſtolus, *Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Chriſtus*. Ideò qui ad eiuſmodi vnionem peruenerunt, apparent ſemper abſtracti, & quaſi extrà ſe poſiti; & interdum, quibus Deus concedit, alienati à ſenſibus; & extatici, vt ſi pungantur, trahantur, valido clamore vocentur, nil penitus

Exemplũ alicuius vnionis cũ Deo.

Quomodo acquiritur vnio cum Deo.

Cantic. 3.

Io. 14.

ſentiani. Hæc tamen etſi perfecta ſit, adhuc non eſt perfectior illa vnio, quæ obtineri poteſt à meditatiuis, & contemplatiuis ſpiritualibus in hac vita; nam de ea fuſiùs loquar in ſuo loco; ſublimior enim eſt, & inexplicabilis.

Quæ vnio obtinetur in medio tione.

Ex quibus colligitur, quòd vacantes orationi, & meditationi, quæ communiter fit ſiue in oratorijs collegialiter, ſiue priuatè, licet vnionem, & adheſionem aliquam cum Deo acquirant, quia de eo ſępè cogitant, & cogitando diligunt, & aliquas illuminationes, & inſpirationes ad bona opera facienda à Deo obtineant, quam vnionem, & quos fauores non habent, qui de Deo non cogitant, nec eum diligunt: tamen, quia adhuc non ſunt effecti ſpirituales, non obtinent vnionem perfectam Dei ſecum, de qua ſupra, vt ipſimet experiuntur: pauciſſimi enim eam aſſequuntur, & qui Spirituales ſunt.

Signa alicuius vnionis cũ Deo quæ fiut.

Vnionem perfectam pauciſſimi acquirunt.

S. Bernardus tract. *de Varijs Sermonibus*, Ser. 52. tres vniones, quas appellat oſcula inter Deum & fideles aſſignat. Primum appellat *Propitiatorium*, quod habetur *per remiſſionem peccatorum*. Secundum, oſculum appellat *remuneratorium*, quod habetur *per dona virtutum*. Tertium dicitur *contemplatiuum*, quod habetur *per contemplationem Cælęſtium*. Itaque orationi mentali meditatiuæ vacantes, ſi, vt debent, mundo corde, ideſt ſine læthali culpa ad Deum accedunt, & meditantur aliquod reuelatum obiectum, fide creditum, iam vnionem, *& oſculum propitiatorium* obtinuerunt. Si in ea oratione perſeuerant, & habituantur, obtinent dona virtutum, quia in actibus virtutum, tàm Cardinalium, quàm Theologalium, Deo illuminante, inſpirante, & adiuuante exercentur: et ſic obtinent *oſculum remuneratorium*. Si tandem ex meditatione (vt regulariter fieri dicam,

Tres vnionis gradu ex S. Bernardo.

Quomodo acquiruntur.

tran-

tranſeunt ad contemplandum, obtinent donum, ſeu oſculum *contemplatiuum*; quod alia duo etiam ſupponit. Et ſic patet, quòd in oratione meditatiua, etiam ante contemplatiuam, habetur aliqua vnio cum Deo.

Confirmari poteſt totum hoc ex famoſo Pauli dicto 1. Corin. 6. 17: *neſcitis, quoniam, qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur; erunt inquit duo in carne vna. Qui autem adhæret* Deo *eſt vnus ſpiritus*. Super hoc loco 1. Baſil. de vera Relig. ait, *anima, quæ Chriſto copulata eſt, tanquam ſapientiæ Verbi* Dei *ſponſa, ſapiens, ac prudens ſit neceſſe eſt, ſtultitiæ, & inſipientiæ nota exploſa, iugi diuinarum rerum meditatione, ſapientiæ, cui coniuncta eſt, ornetur pulchritudine, donec æternam ſapientiam ſibi penitus iungat, vnumque cum eo, cui inhæſit effecta, ex corruptibili fiat incorruptibilis, ex imperita prudens, ac ſapientiſſima, tamquam Verbi, cui adhæſit coſta, atque ex homine mortali immortalis Deus, ſic, vt ille, cui coniuncta eſt, omnibus manifeſtetur.*

Maximum arg. ex Apoſtolo pro vnione cum Deo.

Ex Baſilio quomodo homo fit vnus Spiritus cum Deo.

S. Bernard. *ſerm. 7. in Cant.* de hac adhæſione, & vnione loquens dicit, *Anima, quæ diligit Deum, ſponſa vocatur; hæc enim duo nomina ſponſa, & ſponſus maximè indicant internos affectus; his enim omnia communia ſunt, hæreditas vna, domus vna, vna menſa, vnus cibus, vna caro.* Et paulò poſt. *Sponſa itaque dicitur illa, quæ amat;* & cætera plura.

Ex S. Ber.

Multa de adhæſione, & vnione cum Deo.

Idem S. Bern. de Vita ſolit. ait, *Vnitas ſpiritus cum Deo hominis cor ſurſum habentis, proficientis in Deum, voluntatis eſt perfectio. Cùm iam non ſolùm vult, quæ Deus vult, ſed ſic eſt non tantùm in affectu, ſed etiam in effectu perfectus,* & cætera multa: cùm ergo meditatiuus mundo corde adhæreat Deo, illum meditetur, illumque diligat, vnionem aliquam, ſicut ſponſa ad ſponſum cùm Deo habet.

Ex eodem Bern. alia de vnione cum Deo.

CAP.

CAP. XI.

An meditatio fieri poſſit cum aſpectu Imaginum.

De quibus imaginibus eſt ſermo.

Aduerto hic fieri ſermonem de imaginibus, ſeu figuris externis, per quas repræſentantur, vel Chriſtus, B. Virgo, aliȷ̆que Sancti; vel myſteria noſtræ fidei, quæ picturis, vel ſculpturis repræſentari ſolent. De imaginibus autem internis, ſeu phantaſmatibus, quæ repræſentant ſenſibilia in imaginatione, ſeu phantaſia, & de ſpeciebus intelligibilibus, quæ repræſentant ſpirituali modo, & dicuntur ipſæ quoq; imagines ſpirituales, loquar poſtea.

De externis eſt ſermo.

Adu. 2. quòd de vſu externarum imaginum poteſt eſſe duplex quæſtio; prima, an in principio meditationis adhiberi poſſint; ſecunda eſt, an meditatio proſequenda ſit in aſpectu imaginum.

Illuminatorū error, quòd non ſit vtendū imaginibus Sanctorum.

Adu. 3. hunc alium errorem præ cæteris inter hæreticos Illuminatos (ſeu veriùs excæcatos) præualuiſſe, quòd nempè, in oratione mentali nullo vnquam modo vtendum ſit imaginibus, ne quis ſe ad adorandum colligat, cùm ipſæ tantùm, vt blandimenta, & illecebræ cenſeantur. Hoc Illuminati in vndecimo ex erroribus damnatis.

Prodeſt aſpectus imaginum meditanti.

Dico 1. Multùm proderit meditanti, ſi ante meditationem, & initio eius perſpiciatur aliqua imago repræſentans rem, quæ aſſumitur meditanda.

Fortiùs mouet obiectum præſens, quàm abſens.

Prob. 1. ratione, quia imago illa fortiùs mouet, ſenſum excitando ad producendam ſpeciem imaginariam, viuaciùs, & expreſſiùs repræſentantem rem meditandam: vt ſi v. g. meditandum ſit myſterium Natiuitatis, vel Flagellationis, vel Crucifixionis Chri-

Chriſti, vel aliud ſimile, imago, ſeu pictura illud repræſentans, fortiùs monebit potentiam imaginatiuam, ſeu phantaſiam ad producendum phantaſma fortiùs, & viuaciùs repræſentans Natiuitatem, vel Crucifixionem, &c. & ex illa ſpecie intellectus agens viuaciorem, & expreſſiorem ſpeciem intelligibilem producet, quàm ſi ex ſimplici lectione, aut auditione talis rei meditandæ phantaſma illud, & ex eo ſpecies intelligibilis produceretur.

Conf. ex dicto S. Bonau. licet ad aliud propoſitum, *in tract. de ſeptem donis* cap. 2. & in Pharetra cap. 12. dicentis, *Idcirco Pictura in Eccleſiis adhibetur, vt hi qui litteras neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent.*

Ex. S Bon. Cur picturæ in Eccleſijs ponuntur.

S. Bernardus in prolixa illa epiſtola *de Vita ſolitaria ad fratres de Monte Dei*, longè poſt medium loquens de tyronibus, & incipientibus, & alijs meditantibus, dicit, *huiuſmodi homini oranti, vel meditanti, meliùs, at tutiùs, ſicut dictum eſt, proponitur imago Dominicæ Natiuitatis, Paſſionis, & Reſurrectionis, vt infirmus animus, qui non nouit cogitare, niſi corpora, & corporalia, habeat aliquid, cui ſe afficiat, cui iuxta modum ſuum pietatis intuitu inhæreat.* Et quilibet in ſe ipſo poteſt experiri, quòd ſi orare velit, ac meditari aliquod myſterium fidei, faciliùs, promptiùs, & alacriùs, ac cum maiori feruore, & pietate illud meditatur, ſi præ oculis myſterium illud in aliqua imagine videat, quàm ſi ſolùm audiat aliquem illud proponentem, vel de ipſo aliàs conſiderato recordetur. Hinc eſt, quòd præclaros quoſdam, & orationi deditos Sanctos videmus pingi genuflexos ante imaginem Saluatoris, vel nati, vel flagellati, vel crucifixi. Et hoc eſt ſignum, quòd ſæpè hoc modo, & ex eius aſpectu incitabantur ad meditandum, & contemplandum. Itaque Imaginum aſpe-

S. Bernardus multa dicit de hoc.

Experientia comprobatur.

aſpectus in principio meditationis, non ſolùm non debet prohiberi à directoribus orantium, ſed debet eis enixe ſuaderi.

Quando non debēt aſpici imagines.

Dico 2. Poſtquam meditans ex imaginis eſpectu myſterium iam concepit, & experitur ſe plenè illud percepiſſe, & ad pietatem ſe incitatum, debet ab aſpectu imaginis externæ diuertere, & myſterium illud ſolo corde, ſeu mente conſiderare.

S. Bernardus expreſſè probat concluſionem.

Prob. ex D. Bernardo totidem ferè verbis in ſupracitato loco id docente, ſic *Docendus eſt etiam in oratione ſua ſurſum cor leuare, ſpiritualiter orare, à corporalibus, vel corporum imaginibus, cùm Deum cogitat, quantùm poteſt recedere. Admonendus eſt, quanta poteſt pietate cordis intendere in eum cui ſacrificium orationis ſuæ offert, ſeipſum attendere, qui offert, & intelligere quod offert. Quantum enim intelligit eum, cui offert, tantùm ei in affectu eſt, quantumque ei ipſe in affectu eſt, tantùm ſapit ei hoc ipſum, ſi dignum* Deo *eſt, quod offert, & in eo ſibi benè eſt.*

Documēti iſtius motiuum. Eiuſdem ratio.

Ratio autem documenti iſtius, clara eſt, quia ſi meditans poſtquam ex imaginis aſpectu excitatus eſt ad pietatem, & conſiderationem myſterij, proſequitur in aſpectu imaginis, diſtrahitur ad conſiderādum, vel colores, vel lineamenta, vel peritiam artificis, vel ſimilitudinem illius cum alijs pulchrioribus, vel deterioribus, & ſic euaneſcens in ijs cogitationibus non conſiderat myſterium, nec eleuatur ad Dei meditationem: Et hac de cauſa prouidè, ac prudenter conſultum puto Religionibus, & Congregationibus, quæ meditationi vacant, vt in pluribus, & vidi, & audiui fieri, quòd tempore meditationis poſtquam lector legit punctum meditandum; nedum feneſtrę claudūtur, ſed candela extinguitur, ne oculi alia videant obiecta, à quibus diſtrahi poſſint; & cōſequenter cordè tantùm, ſeù mente laborent oran-

Praxis bona meditantium, ne diſtrahantur.

tes,

tes, ideſt conſiderent ſolùm, quod lectum eſt, ipſumque Deum, quem myſterium illud patraſſe credunt, vt & circa illum afficiantur.

Confirmari poteſt totum hoc ex S. Dion. Areop. de myſt. Theol. ad Timoth. vbi ait, *Tu autem, ò amice Thimothee; & ſenſus relinque, & ſenſibilia exercitia, & omnia ſenſibilia, forti conatu mentis hæc ſupprimente.* Et indè clarius comprobatur; quia, vt dicam de contemplatione, præſertim infuſa, cùm Deus eam concedit alicui, abſtrahit, & alienat eum à ſenſibus, vt pro tūc nihil sētiat per vllū ſensū externū, aut etiam internum. S. Dioniſ. videtur explicitè hoc docere.

Et hoc voluit docere Ioannes Rusbroch de vera contempl. c. 7. vbi loquens de contemplatiuo ait, *oportet introverſum eſſe in otium ſanctum, quod nullas admittat, ſed omnes relinquat imagines.* Rusbroch

Immò adeò tenaciter authores multi (vt dicam de cōtemplatione) tenent non vtendum imaginibus in contemplatione, ac meditatione, vt dicant abijciendas etiam internas imagines, nempè phantaſmata, & in ſolis ſpeciebus intelligibilibus eſſe intuendum. Sed de hoc puncto ibi loquar.

Nunc ergo dico, quòd meditans licet in principio aliquantum adiuuetur ab aſpectu externæ imaginis repræſentantis myſterium meditandum; cùm tamē fuerit ad id incitatus abſtinere debet ab eius aſpectu, vt corde, ſeu mente conſideret veritatem myſterij, & non diſtrahatur. Hinc eſt, quòd orantes mentaliter, frequentiſſimè oculos claudunt, & in ſolitarijs locis recedunt, ne aliquid ſenſibile ſentiant; non ex alio capite, niſi ne in actu illo turbentur, & diſtrahantur: immò ex alio capite in progreſſu orationis à ſenſibili imagine, à qua incitati ſunt, abſtineant; quia ad Deum aſcendere debent; quod per mentem, non per oculos facere debent. Conſilium neceſſariū oranti mētaliter.

CAP. XII.

An, & quantum durare debeat meditatio.

ADuerto duplicem eſſe huius quęſiti ſenſū. Primus, an poſt hāc vitā durare debeat in alia vita meditatio, ſicut durabit (vt in ſuo loco dicam) contemplatio, quæ ex S. Gregorio *hic inchoatur, & ibi perficitur*: et de duratione meditationis in hoc ſenſu hic non loquor. Nam quid quid ſit, an in Patria Beati diſcurrere poſſint de ijs, quæ vident in Deo, & Deus eis reuelat, cognoſcentes cauſam, & effectum ab ea pendentem; tamen quia hoc fieret vno & eodem actu, & ſic potiùs eſſet virtualis diſcurſus, non autem formalis, qui requirit plures actus ſucceſſiuos vnum poſt alium: & quia hoc dubium eſt merè Theologicum, parum iuuans, immò multùm diſtrahens meditantes, ommitto diſcuſſionem eius.

Duplex quæſiti ſēſus.

Authoris mens, cur quædam ommittit.

Alter ſenſus eſt, an ſit præfixum aliquod temporis ſpatium, per quod meditans durare debeat in meditatione; & hoc eſt, quod hic inquirimus: ideò

Senſusqui inquiritur

Adu. 2. quòd vt in ſuperioribus diximus, cùm ad orationem mentalem meditatiuam concurrant plures partes, nempè examen conſcientię, deteſtatio peccatorum, ſi adſint, & propoſitum emendationis, & confeſſionis, vt meditatio, ſeu etiam contemplatio ſit fructuoſa; inſuper lectio, vel auditio, aut recordatio puncti meditandi, petitio auxilij diuini ad fructuosè, & attentè meditandum; meditatio ipſa; gratiarum actio, & poſtulatio, quæ omnia ad veram, & propriam meditationem ſunt neceſſaria; dum quæritur, quantum durare debeat meditatio, eſſe poteſt ſermo, vel de ea ſecundum omnes has partes, vel de ea ſolitariè accepta. Di-

Dico igitur. Dari non poteſt certa regula de duratione meditationis quoad omnes partes: ſed verus meditatiuus poſſet ſibi quo ad eas præfigere, ſaltem mediam horam; niſi aliter Deus illum dirigat protrahendo; vel aliter ipſe meditans ſit diſpoſitus, vel indiſpoſitus.

Dari nequit certa durationis regula pro meditatione.

Spatium mediæ horæ poteſt ſufficere.

Probantur, & explicantur ſingulæ partes. Prima ſcilicet, quòd dari non poſſit certa regula, patet ex diuerſa hominum naturali conſtitutione, & ex diuerſa deuotione, ac Dei fauore: Multi enim ſunt veloces in operando, vt billioſi, & hi citiùs ſe expediunt ab omnibus ijs partibus; alij ſunt pituoſi, ſeu flegmatici, & hi tardiùs. Item aliqui ſunt magis deuoti, vtpotè magis alieni à curis, etiam domeſticis, & hi faciliùs ad eas partes obeundas ſe applicant; alij implicati in curis illis, etiam honeſtis, & hi tardiùs, ac difficiliùs. Tertiò tandem aliqui ex ſpeciali Dei fauore, nedum attentiùs, ſed ſuauiùs in eis perficiendis maiorem trahunt moram: et ſic regula certa nequit aſſignari pro meditationis, quo ad omnes partes, mora.

Certa regula dari nequit, & quare.

Verum tamen eſt, quòd in Monaſterijs, Collegijs, & Congregationibus, in quibus adeſt meditationis exercitium oportet ſe conformare conſuetudini illius Cœtus, & diſtribuere tẽpus, quod fuerit aſſignatum pro meditatione, ea ratione, vt media pars talis temporis inſeruiat pro functione meditationis: alia verò medietas pro cæteris partibus. Ideò in ijs locis pro recta exercitij huius directione deberet aſſignari determinatum tempus pro tota actione, vt Religioſi, vel confratres poſſint tempus diſtribuere, & integrum exercitium peragere: et niſi ita fiat, & pro arbitrio directoris, modò plus, modò minus concedatur tempus, ſine deuotione, ac ſine fructu, &

Conſilium circa temporis diſtributionem.

cum turbatione teretur tempus Aduertant quæſo ad hoc directores.

Secunda pars, quòd vacans meditationi poteſt mediam horam in tota illa functione inſumere, nec ſe vrgere ad prolixius tempus, probatur: Tum quia in eo ſpatio, niſi diſtractionem multam patiatur, omnes eas partes perficere poteſt: tum etiam, quia ſi vlteriùs ſe extenderet, defatigaretur; *corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat animam*, & ſemper ad corporalia, & ſenſibilia trahit, vt experiuntur meditatiui, & contemplatiui.

Media hora poterit decerni.

Et hæc reuera eſt ratio S. Greg. *lib. 3. moral. c. 12.* cur contemplatio breuis eſſe ſoleat (eadem autem eſt ratio de meditatione) ſic autem dicit, *debet eſſe ſilentium mediæ horæ, nam corpus, quod corrumpitur aggrauat animam; quia cùm ad contemplanda cæleſtia animus ducitur, obiectis actionis illicitæ imaginis reuerberatur; nam carnis repentè hunc ſtimulus ſauciat, quem extra carnem contemplatio ſancta rapiebat. Cœlum ergo, & infernus ſimul coarctantur, cùm vnam, eamdemque mentem, & ſubleuatio contemplationis illuminat, & importunitas tentationis obſcurat, vt videat intendendo, quod appetat, & ſuccumbendo in cogitatione toleret, quod erubeſcat*, quia Deus ad maius meritum id permittit.

S. Greg. ratio cur vlterius nõ protrahitur regulariter.

Impedimenta, ne multum duret.

Haimo, & Ansbertus declarantes locum Apocal. 8. *cùm aperuiſſet ſigillum ſeptimum factum eſt ſilentium in Cælo, quaſi media hora*, dicunt, *per ſilentium mediæ horæ ſignificatur breuitas quietis in contemplatione rerum Cæleſtium, quam Deus ſanctis in hac vita concedit, vt futuram fælicitatem prælibent, & prægustent*. Et Cornelius à Lapide, qui in eo capite id refert, ſubdit *Dico, breuitas, nam mox poſt eam ingerunt ſe, & obtrudunt animo varij cogitationum tumultus.*

Ex quibus clare patet, et experientia confirmat, quòd

quòd mentalis oratio,ſiue meditatiua ſit,ſiue etiã cõtẽplatiua acquiſita,diu durare nõ poteſt,ob miſerias, et indigentias corporales, et ob tentationes diabolicas. Præterea pro tota functione ſufficiens videtur mediæ horæ ſpatium ad meditationem peragendam, Corollarium pro duratione

Dixi niſi aliter meditans ſit diſpoſitus,vel indiſpoſitus; quia ſi dolore aliquo, vel debilitate correptus ſit, non poterit tanto tempore durare, & aliquando vix incipere. Vnum enim ex ijs, quæ mentalem orationem impediunt ex D. Bernardo, *eſt ſenſus egens*; id-eſt corpus indiſpoſitum. Ex diuerſa diſpoſitione meditantis.

Aliquando verò meditans, vel ex ſpeciali Dei fauore, vel quia à curis mundi ſolutus nulla vrgetur moleſtia, poteſt interdum vlteriùs progredi in meditatione, ad quam quietem Deus ſpecialiter concurrit impediens perturbationes, vt habetur Cantic. 8. 4. vbi ſponſus inquit. *Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me: adiuro vos filiæ Ieruſalem, ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit.* Interl. *ſuſcitetis*, ait, *tumultu carnalium perturbationum, à quiete placidiſſimæ deuotionis, qua conſpectibus ſui conditoris aſtare deliciatur.* Aliquando multum durant ex Dei fauore. Ex Cant.

CAP. XIII.

De diſtractione, debilitate, ac ariditate occurrentibus in meditatione, & de remedijs contra eas.

ORanti quouis genere, ſiue vocaliter, ſiue mentaliter, meditando, aut contemplando, plura ſolent occurrere, quæ orationem impediunt, & orantem grauiter affligunt, & præſertim iſta quatuor, nempè diſtractio, debilitas, ariditas, & tentatio, quæ quidem Deus ad agonem permittit, ad probandum oran- Monitiones, & remedia pro diſtractionibus, & ariditatibus.

Impedimenta orantium.

orantis patientiam, & conſtantiam; de duabus primis nunc loquor; poſtea de tertia in tract. de contemplatione.

Diſtractio quid ſit.

Adu. igitur, quòd diſtractio aliud non eſt, quàm elongatio, ſeu alienatio mentis à principali obiecto, quod quis conſiderare ab initio propoſuit. Accidere autem poteſt naturaliter, ſeu caſualiter, & liberè, ſeu cum conſilio, & cum deliberatione: de hac ſecunda non loquor, quia fatuus eſſet orans, & Deum tentans, vt dicitur *Eccleſiaſtici* 18. 23. quia poſitus ante Deum, vt cum eo loquatur, laudet, & gratias agat, & petat beneficia, in eo actu voluntariè diuerteret ſe ab eo; eſſet enim contemptus magnus Dei; ſed loquor de diſtractione naturali caſuali, & Diabolica; vtroque enim modo accidere poteſt: vel enim inſurgunt phantaſmata curarum naturalium, & præſertim earum, quæ præceſſerunt immediate, vel paulò ante meditationem, vel Dæmon ipſe ea ſuſcitat ad diuerſionem, & ad impediendam orationem (quæ quidem diſtractiones mirum in modum cruciant orantem, ſiue meditantem, ſiue contemplantem) proinde remedium aliquod contra morbum hunc eſt oranti exhibendum, ne turbatus animum deſpondens, ac deſperans ſe poſſe proficere, ab exercitio orandi deſiſtat.

Duplex eſt cum deliberatione & ſine ea

De caſuali diſtractione eſt ſermo.

Vnde accidit.

Diſtractiones cruciant orantem.

Adu. 2. quòd aliud idq; non minùs graue tormentum meditatiuorum, & contemplatiuorum eſt ariditas ſpiritus, ſeu deuotionis, quæ aliud non eſt, niſi deficientia quædam, & accedia quædam ſenſus, & quaſi repugnantia ad conſueta ſpiritualia exercitia, & deuotionis carentia; quæ ſanctos, ac perfectos etiam homines, & multò magis proficientes, maximè verò incipientes torquere ſolet, quia dum in ea tribulatione ſunt, putãt, ſe à Deo derelictos, ſuaq; exercitia

Ariditas graue tormentum orantium

Deo non placere, nec progredi poſſe; & turbari cogitare ſolent de retrogreſſione; qui quidem cruciatus in eis terribilis eſt: Propterea remedio aliquo eſt eis ſubueniendum. Sed de hòc pleniùs loquar in opuſculo de contempl. cùm de purgatione paſſiua.

Dico 1. in caſu dictractionis, dum mditans, vel contemplans aduerit; debet denuo myſterij conſiderationem reaſſumere; quòd ſi non poſſit ſe recolligere, quia adhuc diſtractione retrahitur, vel fatigatus eſt, oret Deum, vt ipſum adiuuet, & non debet otioſus vllo modo manere; ſed vel punctum, quod conſiderat, in libro relegat, vel aliud nouum ex libro excipiat, & in eius lectione moretur, donec tempus conſuetum prætereat, vel vocaliter oret, ſiue iaculatorijs dictis, ſiue pſalmorum recitatione, ſiue alijs orandi formulis ſibi conſuetis, & de inuoluntaria illa, moleſta, ac pertinaci diſtractione, ac reuocatione ad alias curas minimè turbetur; Deus enim non iubet impoſſibilia fragilitati naturæ: ſed, vt ait S. Auguſt. *iubendo monet facere, quod poſſis, petere, quod non poſſis, & adiuuat vt poſſis.* Diſtractiones inuoluntariæ ex defectu naturæ corruptæ oriuntur, & ideo imputabiles non ſunt, quia naturales, & ineuitabiles; Sufficit enim oranti bona voluntas attendendi, dum ad orationem accedit, & proſequitur; quamuis poſtea inuoluntariè diſtrahatur; & intendat eam diſtractionem fugare, licet non poſſit. Rerfert enim Bloſ. *in monili ſpirituali cap.* 3. §. 3. Deum ſic reuelaſſe B. Geltrudę. *Vellem electis meis perſuaſum eſſe, quòd eorum bona opera, & exercitia mihi omninò placeant quando ipſi ſeruiunt expenſis ſuis: illi autem expenſis ſuis mihi ſeruitium pręſtant, qui licet ſaporem deuotionis minimè ſentiant, fideliter vt poſſunt orationes, & alia pia exercitia ſua peragunt confidentes de pietate mea, quòd ego illa libenter, &*

grate

Quid agẽdum in diſtractionẽ

Multa iuuare poſſunt in caſu diſtractionis. Nõ deſperandũ de diuino auxilio in eo caſu.

Cõſolatio pro orantibus. Ex Geltrudis exemplo.

gratè ſuſcipiam. Plerique ſunt, quibus ſi ſapor, & conſolatio interna concederetur, eis non prodeſſet ad ſalutem, & meritum ipſorum valde minueretur.

No tabile documentum.

De corporis verò debilitate, cùm omnibns nota ſit, nihil dico, ſed S. Bon. conſilium pro debilitatis orantibus adducam.

S. Bon. *de proceſſu* 7. *Religionis cap.* 21. in caſu, quòd ex debilitate capitis deficiat deuotio, & conſequenter adſit diſtractio, conſulit ſic. *Ad hoc, ſaluo meliori iudicio, videtur conſulendum nimis debilibus, quod interdum poſſunt ſe vtiliter ſubtrahere à ſtudio deuotionis, & conatu proprio non adhuc inſtare, ne quaſi extorquendo exprimant deuotionis affectum, quia tales violenti conatus debilitant etiam validiores: ſi autem ſuo laborioſo conatu offert ſe gratia, & ingerit ſe illis non quæſita, nec abijciant eam ex toto, nec ſe totos immergant ei, maximè ſi vehementer ex hoc debilitari ſe ſentiant; ſed temperatè, & in quadam ſpiritus libertate ſuperficialiter inhæreant iuxta illud* Prou. 25. *Mel inueniſti, comede quod ſufficit tibi; quod ſatis eſt iuxta virium tuarum menſuram.* Et infra de debilibus corpore dicit, *Iſti quò magis volunt contra debilitatem conari eo minùs poſſunt; & ideò conſultiùs videtur conſolationes diuinas moderatiùs quærere, cùm debilitas corporis obſiſtat, vt diuturnius eis frui poſſint, & auctas tolerare, quàm ad breue tempus ita eis indiſcretè delectari, vt ea poſtea fugere oporteat, & ſine ſpe recuperandi propter virium defectionem &c.*

Pro debilitatis conſilium S. Bonau.

Quid faciendum in caſu debilitatis.

Vtile conſilium.

In ariditate quid faciendum.

Dico 2. In caſu ariditatis, ſeu deficentiæ deuotionis, luminum, ac inſpirationum diuinarum, quæ crebrò meditatiuis, & contemplatiuis contingere, ſolent, ad remedia orationum iaculatoriarum, lectionis librorum Sacræ Scripturæ, aliorum ſpiritualium, & vitarum Sanctorum, nec non ad examen, & purgationem conſcientię eſt recurrendum.

Prob.

Prob.& declaratur in hoc loco obiter,quia in Opuſculo de contemplatione, cùm de purgatione paſſiua loquemur, de ariditate erit prolixiùs agendum.

Alibi fusè ſe aridita te, & cau. ſis eius agetur.

Cùm ergo Perſonis ſpiritualibus contingit ariditas, ideſt deficientia deuotionis, & diuinarum illuſtrationum, examinare debent conſcientiam, an cauſam dederint, aliquo peccato graui, vel leui deliberatè; & debent emendare per Sacramentum pœnitentiæ, & ſic auferre obicem: ſi verò cauſam neſciant inuenire, putent ex aliquo motiuo adeos purgandos,& probandos, Deum eos mortificare: & S. Bonau. loco ſupra citato, quatuor aſſignat cauſas, vt dicam in loco de contemplatione; at pręcipua eſt humiliatio ad patientiam,& meriti augumentum: ideo non deſperent, quaſi Deus eos deſpiciat, aut parum, vel nihil eorum exiſtimet opera. Recordentur, quòd Sancti innumeri pro aliquo tempore ſic relicti ſunt,& quòd Saluator ipſe in exemplum ſuorũ ſeruorum in Cruce clamauerit, *Deus meus, Deus meus, vt qui dereliquiſti me?* Sperent ergo in eum,cõmendent ſe illi iaculatorijs orationibus; humilientur reputantes ſe indignos diuinis fauoribus, legant Sacram Scripturam, quia *verbum Domini non reuertetur vacuum Iſa. 35.* legant alios ſpirituales libros, vel Sanctorum vitas, in quibus ſimilia legent; & expectent. Bonum eſt enim præſtolari cum ſilentio ſalutare Dei. *Tren. 3. 16.*

Quid agẽdum in caſu ariditatis.

Pluresc cauſæ ariditatis.

Ob bonũ orantium Deus permittit ariditatem.

Digitized by Google

OPVSCVLVM TERTIVM.

DE ORATIONE CONTEMPLATIVA SEV DE CONTEMPLATIONE.

CAP. I.

An detur Oratio dicta Contemplatio.

ADuerto 1. quòd inter actiones intellectuales, datur vna, quæ dicitur Contemplatio, quæ vt poſtea dicam, *eſt quidā ſimplex, & fixus intuitus intellectus ſine diſcurſu circa rem aliquam, ſeu veritatem aliquam præconceptā talem;* & ſicut diximus de Meditatione, Contēplatio duplex eſt, quędā purè philoſophica, quæ habet pro obiecto res merè naturales, vt cùm quis Philoſophus, aut Mathematicus peruenit per vnum, aut plures diſcurſus ad notitiam veram alicuius propoſitionis, illam ſimplici, ac fixo intuitu cum admiratione intellectualiter cernit. Quædam verò eſt contemplatio religioſa, qua intellectus percepta aliqua veritate, ſeu obiecto reuelato, & per actum

Contēplatio eſt intellectualis actio. Duplex genus contēplationis philoſophica, & religioſa contemplatio.

Digitized by Google

actum fidei credito, figit in obiecto illo intuitum ſimplicem, non diſcurrens circa illud, & durat in eo intuitu quandiu vult, vt per quadrantem, aut ſemiquadrantem, vel magis, aut minus, vt dicetur poſtea, dum aſſignabuntur eius natura, proprietates, & accidentia, ſeu circumſtantię.

Species orationis mentalis eſt.

Adu. 2. quòd ſub genere orationis mentalis ponuntur, tanquam ſpecies, contemplatio, & meditatio, cùm reuera neutra propriè ſit oratio, quia neutra eſt petitio, aut laudatio, aut gratiarum actio: puto, quòd ea ſola ratione dicitur vtraque oratio, eo quòd in vtraque adeſt *eleuatio, ſeu aſcenſio mentis in Deum*, quę ex S. Aug. & S. Ioanne Damaſceno eſt definitio orationis genericè ſumptæ. Et ideò omnes Myſtici vtramque ſub titulo, ſeu genere orationis collocant; & præ cęteris S. Bernardus *in tract. de Scala clauſtrali, ſeu modo orandi* vbi loquitur de his operationibus Orantis, ſcilicet *de cogitatione, meditatione, contemplatione, & oratione*, ſeu petitione; At quidquid ſit de nomine, rem contemplationis religioſæ inquirimus.

Cur contemplatiua vocetur oratio.

Quia eſt aſcenſio mentis ad Deum.

S. Bernardi ſententia.

Adu. 3. & feriò moneo tyrones, & cęteros fideles ſpiritualium cogitationum, & orationis inexpertos, ne terreantur, cùm contemplationem audiunt, quaſi res quædam ſit dura, difficilis, immò moraliter impoſſibilis, & ex ſingulariſſimo Dei dono ſolis Anachoretis conceſſa: nam vt in ſuo loco dicam, non eſt ita, loquendo de communi, ſeu acquiſita, & vt communiter dicitur, naturali contemplatione, quia, vt dicam de ſubiecto capaci contemplationis, S. Greg. Mag. *hom. 17. in Ezechielem* ait, Perſonas omnis generis, & ſexus, & cuiuſuis conditionis eſſe capaces contemplationis, ſi inſtruantur: Immò S. S. Bernardus, & Bonau. vt infrà di-

Monitio neceſſaria fidelibus ne abhorreant contemplationem.

Non eſt adeo difficilis vt quidã putant.

Eſt facilis ſi benè capiatur.

Simplicio res ad eam acquiſitã apti ſunt. Infuſa contemplatio non omnibus conceditur.

cam, inquiunt, Idiotas, & ſimpliciores eſſe ad eam aptiſſimos. *De infuſa verò, ſeu ſupernatrali contemplatione*, verum quidem eſt, quòd non eſt omnibus cuiuſcumque ſtatus, & ordinis communis, ſed pauciſſimis in ſpirituali vita perfectis, aut proficientibus, ex ſpecialiſſimo Dei fauore, vt in proprio loco dicetur. Sicut autem omnes fideles, ſi inſtruantur, ſunt capaces meditationis rerum reuelatarum; ita ſi inſtruantur, ſunt capaces communis, & acquiſitę contemplationis; quia a meditatione regulariter tranſitur ad contemplationem; Sed de his poſtea: ſufficit tunc prælibare facilitatem communis, & acquiſitæ contemplationis, & horrore eius fugare.

A meditatione fit tranſitus ad cõtemplationẽ.

Adu. 4. pro facili intelligentia dicendorum in toto hoc opuſculo, quòd non ſtatim ac aliquis inſtructus incipit aliquos actus contemplandi exercere, euadit habituatus contemplatiuus; ſicut experimur in cæteris artibus, ac ſcientijs, quòd ſtudentes ijs per paucos actus non ſtatim euadunt artifices, aut ſcientifici, immò innumeri incipiunt, pauci proficiunt, & pauciſſimi euadunt in arte, vel ſcientia perfecti: Sic in contemplatiuis, immò & meditatiuis, accidit ideò mirum non eſt, ſi pauci proficiunt; quia non perſeuerant.

Ex pluribus actibus fit habitus contemplãdi.

Adu. 5. quòd contemplatio, ſeu oratio contemplatiua ex ſui natura non facit hominem ſanctum, ſicut neque meditatio, ſeu meditatiua oratio; aliunde enim oritur Sanctitas, vt dicam de via purgatiua in ſuo loco. Ideò mirum non eſt, ſi homines cuiuſcumque conditionis, etiam peccatores. Congregationes frequentant, in quibus exercetur meditatio, vel contemplatio. Quamuis enim in peccatoribus actus illi fructuoſi, ſeu meritorii non ſint, tamen non propterea ceſſant boni eſſe: Sicut actus fidei,

Etiam peccatores vacant communi contemplationi.

dei,

dei, vel ſpei, aut miſericordiæ &c, in peccatore, etſi meritorij non ſint; tamen mali non ſunt, ſed boni ex natura ſua, et ſatisfactorij, ſi adſit obligatio eos exercendi: Et in ijs hominibus meditatio, et contemplatio ſunt puræ, et meræ ſpeculationes, ſeu conſiderationes theologicæ, rerum reuelatarum circa quas ſunt. His ergo pro nunc prælibatis.

In peccatore actus cōtēplādi non ſunt fructuoſi, ac meritorij ſed ſunt boni.

Dico. Inter actus intellectuales Pietatis, ac Religionis, datur hic qui dicitur *contemplatio.*

A paritate aliorum actuum virtutum. Datur inter homines cōtemplatio.

Prob. 1. datur hic actus contemplandi purè naturalis, ideſt cum attentione cogitandi circa obiecta purè naturalia; ergo admitti etiam debet circa obiecta reuelata, & per fidem credita. Antecedens de naturali cogitatione prob. *Gen.* 24. 21. Eliezar Procurator Abrahæ, potatus à Rebecca propè puteum Haram, *contemplabatur eam tacitus, &c.* Leuit. 13 6. & 20. ad diſcernendum qualitates lepræ dicitur, *Sacerdos die ſeptimo contemplabitur, ſi obſcurior fuerit lepra*, Num. 14. 36. Miſerat Moyſes viros *ad contemplandum terram promiſſionis*, & alibi pluries fit mentio de hoc vocabulo, & actu intellectuali contemplationis naturalis, ſeu philoſophicæ circa obiecta naturalia tendentis. Conſequ. primi argumenti prob. Obiecta reuelata percepta, & credita ab homine, non ſunt minus cognoſcibilia, obſcurè tamen, & confuſè, & diſtinctè, quàm ſint naturalia, & ſicut homo illa credit, & meditatur, ita poteſt illa contemplari.

A paritate philoſophicæ contemplationis. Exempla multa. Obiecta reuelata ſunt contēplatiua. Facilè probatur.

Prob. 2. ex Sacra Scriptura, dari hanc contemplationem religioſam, *Eccleſiaſtis cap.* 16. vbi Salomon conſiderans ſtatum ſuum, & quanta dona à Deo acceperat, ſapientiam, ſcientiam, prudentiam, iuſtitiam, cor docile &c. dicit *Mens mea multa contemplata eſt ſapienter, & didici, & dedi cor meum, vt ſcirem prudentiam &c.* in cap. 2. 12. ait, *tranſiui ad contemplandam ſa*

Ex S. Scriptura.

ſapientiam, errorèſque & ſtultitiam, &c. in cap. 44. dicit *Rurſus contemplatus ſum labores hominum, & iniuſtitias &c.* Ex Cor. cap. 4. 16. dicitur, *leue tribulationis noſtræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis, quæ videntur, ſed quæ non videntur, quæ enim videntur temporalia ſunt, quæ autem non videntur æterna ſunt.*

Salomon obiecta reuelata contemplabatur.

Prob. 3. ex communi Patrum ſententia; quia de nobiliſſimo hoc intellectus actu contemplandi, dicto, facto, & ſcripto tractarunt, quorum authoritatibus in hoc opuſculo ſepe vtemur, vt ſunt S. Dioniſius Areop. & alter Cartuſ. S. Auguſt. S. Baſilius, S. Hieron. S. Greg. Mag. S. Thom. S. Bona. S. Bernar. Riccard. à S. Victore, & alij innumeri, qui de contemplatione egerunt.

Eſt communis Patrum ſententia.

CAP. II.

Quid ſit, ſeu in quo conſiſtat Contemplatio religioſa.

Aduerto, quòd diuerſis loquendi modis, idem tamen in re ſignificantibus, à Sanctis Patribus definitur contemplatio: ideòque aliquorum præcipuorum definitiones adducam pro nunc, & in ſequentibus eius proprietates, conditiones, & accidentia referam, vt omnibus clare pateat, quàm facile ſit contemplationis exercitium, quod à multis putatur durum.

Plures contemplationis definitiones idē ſignificantes.

S. Aug. S. Aug. *lib. de Spir. & Anima cap.* 32. ait, *Contemplatio eſt perſpicuæ veritatis iucunda admiratio.*

S. Bernar. S. Bernard. *de Conſiderat. li.* 2. *c.* 3. dicit *Contemplatio eſt verus, certuſque intuitus animæ de quacumque re, & apprehenſio rei non dubia.*

S. Thom. S. Th. *in* 2. 2. *q.* 180. *art.* 1. *&* 3. dicit, *Contemplatio eſt.*

eſt ſimplex diuinæ veritatis intuitus, ceſſante diſcurſu.

S. Bona. *de 7. itineribus æternitatis par. 3. diſt. 3.* ex Riccardo de S. Victore dicit, *Contemplatio eſt liberæ mentis perſpicacia in ſapientiæ ſpectacula cum admiratione ſuſpenſa.* S. Bonau.

Et infra explicans hanc Riccardi, quem ſequitur, definitionem, addit etiam ſaporem, & amorem dicens, *accipit contemplationem, non vt eſt actus intellectus præcisè, ſed etiam vt ſaporoſam dilectionem includit, nam Sapientia à ſapore dicitur*: Et poſt multa concludit, *Actus igitur contemplationis duo includit, ſcilicet cognitionem, & ſaporoſam dilectionem; & dilectio adiuuat cognitionem &c.* Sed de hac ſaporoſa dilectione, quæ eſt affectiua pars, dicam poſtea; nunc enim de cognoſcitiua parte contemplationis loquor. Idem S. Bonau ex Riccardo. Cõtemplatio eſt amoroſa. Adæquatè contemplatio conſiſtit in duplici actu, intellectus intuentis, & voluntatis amātis.

Ex his ergo definitionibus, & maxime ex ea S. Thomæ clare patet, quòd contemplatio, eſt ille actus, quo intellectus apprehenſo aliquo reuelato, & aſſenſu fidei circa illud elicito, figit intuitum ſimplicem, & firmum in ipſum, non ampliùs de eo diſcurrens, ſed firmus in illo intuens manet intellectus. Actus contemplandi quis ſit.

Exemplificatur, & clariùs explicatur: legit aliquis, vel audit legentem aliquem articulum fidei, v. g. *Filius Dei eſt incarnatus*, apprehendit hanc propoſitionem, & Dei gratia adiutus credit eſſe veram; diſcurrit regulariter circa rem, & modum, ſuppoſito illo actu credendi, & tunc meditatur; deinde determinato diſcurſu circa obiectum illud verum, ſcilicet *filium Dei incarnatum*, non ampliùs diſcurrit, ſed conſiderat veritatem illam figens aciem mentis in ea, intuendo ipſam ſimplici actu; tunc vere, & proprie contemplatur; & ita dicendum de alijs omnibus factis, & dictis reuelatis, quæ hoc modo homo poteſt contemplari. Clara explicatio cõtemplationis, quid ſit. Declaratur melius

Exem-

Exemplificatur 2. paritate periti pictoris, vel ſculptoris, hic enim, vel ille videns aliquam ſtatuam, aut picturam, conſiderat omnia, quæ in ea ſunt, ſcilicet partium proportionem, ordinem, colores, lineamenta &c. Hæc conſideratio, atque diſcurſus circa tales partes, eſt velut meditatio; & poſtea per ſimplicem intuitum, abſque vlteriori diſcurſu, cum admiratione, quaſi extra ſe actus, intuetur illius picturæ, ſeu ſculpturæ excellentiam. Sic prorſus in contemplationem accidit. Legit quis vel legentem, audit, vel ſine lectione, aut auditione reflectens ad ea, quæ aliàs legit, vel audiuit, recordatur de aliquo myſterio fidei, v. g. flagellationis Domini Saluatoris; ſi vult illam meditari, & contemplari, credens eam extitiſſe, conſiderat nuditatem Domini, ligamen ad columnam, ſæuitiam carnificum acuminatis flagellis ſanctiſſimum corpus cædentium; Chriſti erubeſcentiam, manſuetudinem, patientiam, humilitatem, ſeu vilitatem illam, & eum dolorem pro nobis ſufferentem; tunc diſcurrens per hæc omnia meditatur; deinde completo diſcurſu iſto admirans ſpectaculum illud, & quaſi extra ſe poſitus ſimplici intuitu, non ampliùs diſcurrens firmus intuetur; & in hoc actu conſiſtit contemplatio. Et ita dicendum de omnibus alijs actibus contemplandi quodcumque aliud obiectum reuelatum.

Exemplũ cõtemplationis.

A conſideratione picturæ paritas.

Applicatio exẽpli

Quid facit cõtemplatiuus.

Meditatio diſcurſiua præcedit: ſequitur cõtemplatio.

Conf. exemplo philoſophicæ, ſeu naturalis contemplationis rerum pure naturalium. Cicero enim primo Acade. inquit, *Contemplatio eſt animi conſideratio, & intuitus rerum abditarum*. Cùm etenim aliquis inueſtigat alicuius rei naturam, & veritatem abſconditam, dum ad eam peruenerit, cum admiratione aciem mentis in ea figit, ſeu intuetur, non ampliùs inquirens, & diſcurrens, ſed videns.

Aliud exẽplum philoſoficæ cõtemplationis.

Aliud exẽplũ ſpeculationis theologicæ.

Conf. 2. exemplo Theologi ſpeculantis aliquod fidei myſterium v. g. Deum vnum in eſſentia, & trinum in perſonis. Omnium primò credit hoc myſterium; poſtea rimatur, ſeu inueſti gat, quomodo hoc ſit poſſibile, vt vna indiuidua natura, indiſtincta realiter à perſonis, reperiatur in illis tribus realiter inter ſe diſtinctis; & perpenſis pluribus exemplis, non inuenit ſimulitudinem. Tandem conſiderans infinitatem Dei, & reflectens ad reuelationem Dei, qui nec fallere, nec falli poteſt; ſiſtit intuendo per ſpeculum in ęnigmate cum admiratione, veritatem illam vnitatis eſſentiæ in Trinitatè perſonarum. Sic facit contem plans aliquod reuelatum.

Theologi contemplantis ap tum exemplum.

Aliud exẽplum de contemplatione Beatorum

Conf 3. exemplo contemplationis Beatorum, qui ſimplici intuitu Deũ vident ſine formali diſcurſu, & in Deo quoque vident illa obiecta creata, quæ vult Deus eis oſtendere; licet multiplex ſit differentia inter hanc noſtram in via, & illam Beatorum in Patria contemplationem, quia Beati non obſcurè, & per fidem, ſed clarè, & euidenter Deum, & diuina contemplantur: Nos verò in via per fidem obſcurè, & abſtractiuè in ſpeciebus phantaſticis, ac intelligibilibus diuinas, ſeu reuelatas res cognoſcimus: immò *iſti fidei noſtræ de diuinis* ait S. Auguſt. *ſuccedit eorum viſio in Patria* Paritatem verò dicimus eſſe ſolùm in modo cognoſcendi, ſeu intuendi ſine diſcurſu: & ex S. Gregorio *contemplatio inchoatur in via, ſed perficitur in Patria*.

In quo differt contemplatio viæ ab illa Patriæ.

Quę nunc credimus & contẽplamur, vi debimus in Patria.

Et quibus omnibus ſtatuitur, quòd contemplatio ex parte cognitionis, vt differt à meditatione ex infra dicendis, eſt actus ille, quo intellectus ſuppoſito actu credendi aliquid reuelatum, & diſcurſu facto circa illius partes, naturam, & alia, ſiſtit in ſim-

Corollariũ quòd contemplatio eſt ex parte intellect.

ſimplici intuitu, ſeu cognitione veritatis illius cum admiratione, & ſapore amoroſo, ac iucunditate illius, vt poſtea patebit.

Quare dicitur intuitus.

Notanda animaduerſio.

Nec moueat, aut turbet lectorem, quòd dicam cum allatis initio Patribus *contemplationem eſſe intuitum fixum circa obiectum reuelatum*, cum tamen contemplatio cognoſcat obiectum illud non in ſe, ſed in ſpecie immaginaria, vel intelligibibili, & ſic ſit abſtractiua, non intuitiua cognitio: Non in quam turbet hoc, quia vtique dicemus, tàm contemplationem, quàm meditationem fieri circa obiecta repræſentata per ſpecies; & per cõſequens, vtrãq; cognitionem eſſe abſtractiuam: quia tamen contemplatio non eſt diſcurſus, vt meditatio, & eſt ſimplex cognitio, & caremus vocabulo illam exprimente, eam vocamus ſimplicem intuitum. Et ſequirimur phraſim S. Scripturæ, quæ Prophetas appellat *Videntes*, & cognitiones rerum, quas prophetabant, appellat *viſiones*, cùm tamen res illas non in ſe ipſis viderent, ſed in earum ſpeciebus. 1. Reg. cap. 9. pluries fit mentio de *vidente*, & v. 9. dicitur, *Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim videns*: De Viſionibus Prophetarum legi poſſunt eorum libri, & inuenietur, *Viſio Iſaiæ Prophetæ* ſic & aliorum. Immò in praxi Eccleſiæ cognitiones rerum abſentium, vel futurarum, vel Beatorum, vel animarum Purgantium, quas Deus aliquando concedit viatoribus, appellantur viſiones; cùm tamen non in propria natura, & exiſtentia cogoſcantur, ſed in ſpeciebus, ſiue immaginarijs, ſi corporeæ res ſunt, ſiue intelligibus; & Apoſt. ipſe de cognitione Dei per Fidem 1. Cor. c. 13. dicit, *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem*, ideſt in Patria; Sic dicimus cum Sanctis illis de contemplatione, quòd

Cur dicitur intuitus cùm ſit abſtractiua cognitio.

Prophetæ videntes dicti, & eorum cognitiones viſiones.

Quare contemplatio dicitur intuitus, & viſio.

quòd ille intuitus, idest cognitio ſimplex ſine diſcurſu, abſtractiua quidem eſt, quia in ſpecie cognoſcit obiectum; ſimplex tamen eſt; & hæc pro nunc de natura eius.

CAP. III.

An contemplatio conſiſtat in ſolo actu intellectus, vel etiam in actu aliquo voluntatis.

ADu. quòd hic non loquor de diſpoſitionibus præcequiſitis ad actum contemplandi, & ad vitam contemplatiuam, nam de his dicam poſtea; ſed loquor de ipſomet actu contemplandi, qui, vt dixi, eſt ſimplex intuitus veritatis; & quæro, an requirat annexum actum aliquem voluntatis, ſcilicet affectum, dilectionem, ſeu amorem in Deum. *Sen ſus quæſiti.* *De acquiſita eſt ſermo.*

Adu. 2. quòd loquor de contemplatione acquiſita incipientium: non verò de contemplatione proficientium, aut perfectorum in ea; neque de contemplatione infuſa ducentium vitam contemplatiuam; de his enim in proprio loco agemus.

Dico ergo, contemplatio religioſa, vt ſit vera perfecta, & fructuoſa præter actum intellectus, quo res reuelata cognoſcitur, exigit actum voluntatis, ſeu affectus, & dilectionis circa rem illam ſi ſit capax; ſin minus circa Deum, & Ieſum Chriſtum. *Contemplatio requirit affectum.*

Dixi, *ſi ſit capax amoris*; quia non omnia, quæ contemplamur, ſunt capacia, v. g. ſi contemplamur infernum, Angelos rebelles, creationem mundi, Cœlorum, & omnium creaturarum, quæ non ſunt capaces talis affectus, & ſaporoſi amoris, & tunc earum author ſaporosè amatur. *Non omnia contemplata ſunt capacia amoris.* *In contempl. requiritur affectus.*

Prob. nunc concluſio, quòd cum contemplatio-

S. Bonau. affectum reſpicit in contẽplatione.

ne coniungi debet affectus, ſeu ſaporoſus amor; vt dicit S. Bonau. qui vt in præcedenti dictum eſt, Riccardi definitionem contemplationis amplectens *in tract. de 7. itineribus æternitatis parte 3. diſt. 2.* ait, *Oculus contemplationis in ſpectacula ſapientiæ æternę eſt directus, quia contemplatio non eſt actus intellectus præcisè, ſed etiam ſaporoſam dilectionem includit, nam ſapientia à Sapore dicitur, vt dicit Bernardus, & obiectum ſapientię primarium, & principale eſt ipſe Deus ſub ratione qua verum excitatiuum voluntatis ad eius ſaporoſam dilectionem; & actus ſapientiæ eſt contemplari Deũ, non quoquo modo, ſed cum dilectione, cum quadam experimentali ſuauitate in affectu. Igitur ſpectacula ſapientiæ ſunt cognitio veri, ſeu ſapor boni.*

Sapientia à ſapore, & guſtu dicta.

Idem S. Bon. totũ hoc confirmat.

Idem Seraphicus Doctor in tract. de Medit. Vitæ Chriſti cap. 50. in fine ex S. Bernard. dicit, *Cùm duo ſint beatæ contemplationis exceſſus, in intellectu vnus, alter in affectu; vnus in lumine, alter in feruore, vnus in agnitione, alter in deuotione, piùs ſanè affectus, & pectus amore calens, & ſancta deuotionis infuſio, etiam, & vehemens ſpiritus repletus zelo, non planè aliunde, quam ex cella vinaria reportantur.*

Tertio idem replicat Seraphicus Doctor.

Idem de duplici hoc actu intellectus, & voluntatis in contemplatione requiſitis replicat in ſequenti cap. 51. in quo agit de contemplatione humanitatis Chriſti, in qua cognitionem cum affectione, ſeu dilectione coniungendam demonſtrat.

S. Thom.

S. Thomas 2. 2. *q.* 180. *ar.* 1. ad primum arg. quo contendebatur, contemplationem eſſe totaliter actũ intellectus, ſic reſpondet, *ex hoc ipſo, quòd veritas eſt finis contemplationis, habet rationem boni appetibilis, & amabilis, & delectantis; & ſecundùm hoc pertinet ad vim appetitiuam.*

Arg. validum.

Ex quo colligitur argumentum à priori validum.

Omnis

Omnis veritas reuelata eſt bonum ſupernaturale amabile, ac delectabile. Igitur, cùm contemplatio reſpiciat bonum iſtud, voluntas illud amare tenetur, vt rectum rationis dictamen ſequatur.

Argu. à paritate Beatorum

Prob. 2. Contemplatio Beatorum eſt coniuncta cum amore proportionato habitui conſumatæ charitatis eorum; ergo cùm contemplatio viæ ſit de eodem obiecto principali, de quo eſt contemplatio Beatorum, & de alijs ſecundarijs de quibus eſt illa, debet habere annexum dilectionis actum, circa ſuum verum ſupernaturale, & amabile obiectum.

S. Bernardi ſententia.

Conf. ex S. Bernardo, *qui tractatu de Scala Clauſtrali, ſeu de modo orandi* in capite *de Officio Contemplationis* coniunctionem cognitionis cum amore ſic explicat. *Sicut in quibusdam carnalibus anima ſic vincitur carnali concupiſcentia, quòd omnem vſum rationis amittit, & fit homo quaſi totus carnalis, ita in hac ſuperna contemplatione ita conſumuntur, & abſorbentur carnales motus, vt fiat homo totus quaſi ſpiritualis*. Id autem per frequentatos actus charitatis in perfectis contemplatiuis accidit; igitur, vt fiat hic habitus debent actus charitatis, ſeu dilectionis in actibus contemplationis frequenter exerceri.

Exemplũ de carnali obiecto amato.

Angelicus Doct.

Cum S. Greg. Magno.

S. Thom. in 2.2.q.180.art. 1. plura de hoc argumento dicit: primò cum S. Greg. Mag. *homil.* 14. in Ezechiel. *Contemplatiua vita eſt Charitatem Dei, & proximi retinere tota mente, & ſoli deſiderio conditoris inhærere*: & de ſuo ſubdit. *Sed deſiderium, & amor ad vitam affectiuam, ſiue appetitiuam pertinet: ergo vita contemplatiua habet aliquid in affectiua, ſiue appetitiua*. Deinde ſubtili diſcurſu id confirmat, *quia contemplatiuus intendit principaliter contemplationem veritatis, intentio autem eſt actus voluntatis, quia eſt de fine, qui eſt voluntatis obiectum, & ideo vita contemplatiua, quantum ad ipſam eſſentiam actionis*

Multa docet S. Tho. de affectu requiſito ad contemplationem.

Ex S.Greg S.Thomas id confirmat.

nis pertinet ad intellectum, quantum autem ad id, quod moueat ad exercendum talem operationem pertinet ad voluntatem: ideò dicitur Matt.6. vbi eſt theſaurus tuus ibi eſt & cor tuum, propter amorem ipſius cognitionis, quamuis ex inſpectione conſequitur. Eo propterea Greg. hom.14. in Ezechiel.conſtituit vitam contemplatiuam in amore Dei, in quantum aliquis ex dilectione Dei inardeſcit ad eius pulchritudinem conſpiciendam; & concludit, ideo vita contemplatiua terminatur ad delectationem, quæ eſt in affectu, ex qua amor intenditur.

CAP. IV.

An, & per quid contemplatio differat à meditatione.

Aliàs allata differentia.

ADuerto, quòd licet, cùm de Oratione mentali in cap. 2. de meditatione loquebar, differentiam inter has duas Orationum ſpecies ſufficienter adduxerim; tamen ad maiorem contemplationis declarationem, hìc aliqua ex ibi dictis repetam, & alia plura addam in confirmationem, vt deuotus homo orans clarè dignoſcat an meditetur, vel contempletur.

Magis clarè affertur

De acquiſita incipientium eſt ſermo

Adu. 2. & iterum dico, quòd in hoc loco loquor *de contemplatione acquiſita*, non verò de infuſa; immò neque de acquiſita in tota ſua latitudine, quæ ſcilicet reperitur in perfectis, vel proficientibus: ſed de contemplatione incipientium, & communi, quæ, vt de ſubiecto contemplationis dicam, in omnibus hominibus cuiuſcumque ſtatus reperiri poteſt: & de earum differentia in ſuo loco fusè dicam.

Contemplatio in quibuſdã conuenit cum meditatione

At eſſentialiter differt.

Dico ergo. Contemplatio in aliquibus conuenit cum meditatione; tamen eſſentialiter ab ea differt.

Prima pars prob. Vtraque eſt *aſcenſio mentis ad*

Deum;

Deum; vtraque, vt de obiecto contemplationis dicam, *reſpicit eadem obiecta reuelata*, & circa eadem verſatur, licet diuerſo modo; *vtraque intendit in eumdem finem* ſcilicet vnionis cum Deo; vtraque *habet annexum affectum ad Deum*; vtraque eſt actus religionis &c. igitur in multis conueniunt.

Quare eſſentialiter differat.

Prob. ſecunda pars: primò à priori. Meditatio eſt diſcurſiua intellectus operatio, qua meditans multa conſiderat de obiecto meditato, videlicet naturam, proprietates, & accidentia eius, & tranſit à conſideratione vnius iſtorum ad conſiderationem alterius, v.g. meditando Crucifixionem Chriſti, conſiderat multas circumſtantias, vt poſſit mouere voluntatem ad compatiendum, & amandum Chriſtum paſſum: conſiderat enim circumſtantias, *Quis, quid, propter quid, quomodo &c.* ideſt quis eſt, qui patitur; quòd eſt filius Dei, & homo Deus. *Quid patiatur*; quòd ignominioſam, & atrocem paſſionem. *Propter quid*; quia propter nos. *Quomodo* quia cum tanto contemptu, & opprobrio, vilificatione &c. Et ſic de aliis meditationibus dicendum: ſemper enim modo iſto diſcurſiuo fiunt.

Meditatio eſt diſcurſiua: exemplum de illa.

Clara exẽpla diſcurſiuæ meditationis.

At non ſic contemplatio, quę ſuppoſita cognitione veritatis per meditationem regulariter, cum aſſenſu fidei circa illam, ſiſtit in eius intuitu fixe, nòn ampliùs diſcurrens, & intellectus in illo intuitu remanet ſuſpenſus ab omni alio actu, & admiratiuus. Ergo cum diſcurſiua actio includens plures actus mentaliter differat ab actu cognitionis ſimplici, contemplatio differt à meditatione, ſicut actus ſimplex à compoſito.

Contemplatio nõ diſcurrit, ſed eſt ſimplex intuitus obiecti.

Confirm. Contemplatio regulariter, & præſertim in incipientibus ſequitur ad meditationem, ſi meditans vult etiam contemplari: Idem autem non ſequi-

Contemplatio regulariter ſequitur ad meditatione.

S. Bernard

quitur ad ſe ipſum. Anteced. patet ex Patribus contemplationis probatis magiſtris.

Docet meditationē in diſcurſu conſiſtere.

S. Bernardus *tract. de Scala Clauſtrali, ſeu de modo orandi*, docet, hanc eſſe orandi Scalam, nempe lectionem, meditationem, orationem, & contemplationem, & ſic explicat. *Saluator dicit, quærite, & inuenietis, pulſate, & aperietur vobis; quærite legendo, & inuenietis meditando, pulſate orando, & aperietur vobis contemplando. Lectio quaſi ſolidum cibum ori apponit, Meditatio maſticat, Oratio ſaporem acquirit, Contemplatio eſt ipſa dulcedo, quæ iucundat, & reficit. Lectio in cortice, Meditatio in adipe, Oratio in deſiderij poſtulatione, Contemplatio in adepta dulcedinis delectatione*. Igitur non ſolùm contemplatio ſequitur meditationem; ſed toto cœlo differt ab illa.

Ordo procedendi ad contēplatiuam

S. Bernard gradus orandi docet.

Actus orādi diſtribuuntur.

S. Bernard. ibid. ſic præfatas operationes deſcribit *Lectio eſt ſedula ſcripturarum cum animi intentione inſpectio. Meditatio eſt ſtudioſa mentis actio occultæ veritatis notitiam ductu propriæ rationis inueſtigans. Oratio eſt deuota mentis intentio in Deum pro malis amouendis, & bonis acquirendis. Contemplatio eſt mentis in Deum ſuſpenſæ eleuatio æternæ dulcedinis gaudia deguſtans*. Igitur multùm differt contemplatio à meditatione, & eam ſequitur.

Concluditur ex his differentia meditationis à contemplatione.

Riccard. Claris verbis aſſignatur differētia contēplationis à meditatione.

Multa, & clara dicit Riccard. de earum differentia.

Riccard. de S. Victore, vt de meditatione dixi, in l. 4. de contemplatione c. 3. tria in orante diſtinguit, cogitationem, meditationem, & contemplationem, inquiens. *Vnam, eademque materiam aliter per cogitationem intuemur; aliter per meditationem rimamur, atque aliter per contemplationem miramur: multùm inter ſe inuicem hæc tria differunt in modo, quamuis quandoque in materia conueniant*. Deinde earum naturas, & proprietates hoc modo explicat. *Meditatio per ardua ſæpè, & aſpera ad dilectionis finem cum magna animi induſtria nititur, Contemplatio libero volatu quocumque eam fert impetus mira-*

agi-

agilitate circumfertur . Meditatio eſt cum labore , & fructu : Contemplatio eſt ſine labore , & permanet cum fructu . In meditatione inueſtigatio ; in contemplatione admiratio : ex ratione meditatio, & ex ea intelligentia; ergo inter ſe ſunt multùm diuerſæ.

S. Bonau. latam differentiam inter eas ponit.

S. Bona. *de 7. intiner. Aeternitatis p. 3. diſt. 1.* ex eodem Riccardo ait, *meditatio eſt quædam inueſtigatio, & inquiſitio cum animi induſtria veritatis æternorum* : & poſt aliqua, *Spiritus hominis per meditationem in æternis non figitur, nec quietatur, donec per contemplationem ei oſtendatur, quod per meditationem quærebatur, ſed quàm citò inuenitur, & ſpiritus illi, quaſi acquieſcendo cum admiratione inhærere cæperit, tam citò meditatio eſſe deſinit & in contemplationem tranſit* : & poſt alia ſubdit. *Proprium eſt contemplationi iucunditatis ſuæ ſpectaculo cum admiratione inhærere: Meditationi verò proprium eſt cum promotione ſemper in altiora tendere.* Et tandem Seraphicus Doctor ex his ſic infert , *motus , & inueſtigatio meditationis imperfectus , & minus vtilis permanet ſine termino , & quiete contemplationis, nam meditatio conuertitur, & tranſit in contemplationem, tamquam illud quod perfectum eſt.*

Plura ad idem docet S. Bonau.

In contemplationem tranſit meditatio.

Corollaria notanda. Toto cęlo Contemplatio differt à meditatione.

Ex quibus euidenter infertur, quòd contemplatio eſſentialiter differt à meditatione ; & miror, quòd aliquis (fortè neutri vacans) dixerit non differre, ſed eamdem eſſe meditationem, & contemplationem cùm toto cœlo differant.

Licet multum differant, tamẽ vno gradu ſit tranſitus à medit. ad contempl.

Infertur. 2. vno tantùm gradu diſtare contemplationem à meditatione quamuis adeò ab ea differens ſit, (loquor de acquiſita) ita, vt ſi meditatiuus velit Deo duce, ad contemplationem tranſire, facilè poſſit, immò, vt ex S. Bonau. patuit, tranſire deberet, vt eius meditandi motus tamquam imperfectus ad quietem tamquam terminum perueniret,

quod faciet, ſi meditato myſterio reuelato, & peracto circa illud diſcurſu per partes, & qualitates eius, ſiſteret intuendo ill ud, tamquam verum iam quæſitum, & tandem inuentum figendo in eo aciem mentis, tunc planè contemplaretur.

CAP. V.

An, & per quid Contemplatio differat à Speculatione:

Contemplor, & ſpeculor ſumi ſolent pro eodem.

ADuerto, quòd licet hæc verba *contemplor*, & *ſpeculor* apud Gramaticos, ac Philoſophos, immò & apud Thelogos ſpeculatiuos dicantur ad conuertentiam, & promiſcuè ſumantur, apud Myſticos tamen Thelogos non ſic ſe habent; ideo videndum per quid apud eos differant; alioquin omnis profeſsor Theologus eſſet contemplatiuus, & myſticus; quia ſpeculatur, & conſiderat eadem obiecta reuelata, quæ conſiderat myſticus Theologus. Quare

Sed apud Myſticos differunt.

S. Bernardus tres Dei conſiderationes aſſignat.

Adu 2. quòd S. Bernard. *de Conſideratione ad Eug. lib. 5. c. 2.* tres aſſignat conſiderationis Dei ſpecies, diſpenſatiuam, æſtimatiuam, & ſpeculatiuam, dicens. *Diſpenſatiua eſt conſideratio, ſenſibilibus rebus ordinatiuè, & ſocialiter vtens ad promeredum Deum. Aeſtimatiua eſt conſideratio prudenter, ac diligenter quæque ſcrutans, & ponderans ad veſtigandum Deum. Speculatiua eſt conſideratio ſe, & in ſe colligens & quantum diuinitus adiuuatur rebus humanis eximens ad contemplandum Deum*, licèt vedeatur in hoc loco cōfundere ſpeculationem cum contemplatione, quia ſubdit, *Prior quidem abſque intuitu huius multo ſerit ſed nihil metit: Sequens verò, niſi ad iſtam ſe dirgat, vadit ſed non euadit: Ergo, quod prima optat, ſecunda adorat, tertia guſtat*: Et ſic ſpeculationem vocat ipſam contemplationem.

Quomodo ſe habeant ſpeculatio & contemplatio.

Adu.

Adu. 3. quòd ſpeculatio ex communi Philoſophorum, & Thelogorum ſententia eſt intellectualis actio, qua homo conſiderat, & inueſtigat naturas, & proprietates rerum, ſiue humanarum, & creatarum ſiue diuinarum, & increatarum ſiſtendo in tali conſideratione; & ideo diſtinguunt ſcientiam ſpeculatiuam à practica, quia illa ſiſtit in cognitione ſola rerum; hæc verò ordinatur ad praxim, ideſt ad dirigendas humanas operationes; & ideo Philoſophi dicunt, Metaphiſicam, Phiſicam, & Mathematicam eſſe ſpeculatiuas ſcientias, Ethicam verò practicam: Theologi verò Theologiam, quæ reſpicit tàm Deum in ſe, quàm ad extra operantem, dicunt ſpeculatiuam, Moralem verò practicam; licèt Scotus dicat, & benè, totam Theologiam noſtram eſſe practicam; quia tota quanta eſt ordinatur ad praxim, ſcilicet ad colendum, & amandum Deum in ſe, & in ſui operibus. At quidquid ſit de hoc, cùm contemplatio ſit actus intellectus circa Deum, & alia dicta, & facta ab eo, & ſpeculetur Deum, videndum eſt, an, & per quid differat à ſpeculatione. Ideo.

Dico. Quamuis contemplatio ſpeculetur Deum differt tamen à ſpeculatione pura, quia hæc eſt ſine affectu, & dilectione Dei, illa verò cum dilectione; item quia ſpeculatio procedit opinando, non ſic contemplatio.

Prob. ex S. Bonau. qui *in tract. de 7. itineribus æternitatis par. 3. dict. 3.* ponit differentiam inter cogitationem, meditationem, ſpeculationem, & contemplationem, & poſtquã de duabus primis locutus eſt, ait, *Speculatio differt à contemplatione* quia licet ſit circa ſpiritualia; tamen non eſt cum *ſaporoſa dilectione*, vt eſt contemplatio; & non ſiſtit in intuitu ſimplici veritatis ſed quærit eam opinando; non ſic contemplatio;

Speculatio in quo conſiſtit.

Scientia ſpeculatiua, & practica.

Scientia ſpeculatiua à practica per quod differt.

Theol. ex Scoto tota practica.

Contemplatio ſpeculatur Deum, ſed non eſt ſpecul.

Propter duo à ſpeculatione differt cõtemplatio

Speculat. opinando procedit, & ſine affectu.

S. Bonau. ratio.

Verba autem D. Bonau. hæc ſunt. *Tertiò ſciendum, quòd contemplatio differt à ſpeculatione, quia in deſcriptione contemplationis, ponitur quòd fertur in ſapientiæ ſpectacula, de quo nota, quod S. Auguſt l. 15. de Trin. ait, Speculario dicitur, cùm aliquod non in ſe. ſed per immaginationem in ænigmate, ideſt obſcurè, conſideratur, & Riccardus l. 5. de arca myſtica dicit, quamuis contemplatio, & ſpeculatio pro inuicem ſoleant poni, & in hoc ſæpe ſcriptura ſententiæ proprietatem obnubilent, & inuoluant: apertiùs tamen, & expreſſiùs ſpeculationem dicimus, quando per ſpeculum cernimus; contemplationem verò, quando veritatem, ſine aliquo inuolucro, vmbrarumque velamine in ſua puritate videmus, ex quo apparet, quòd contemplatio in ſpeculationem ſapientiæ duriorem aſpectum habet, quàm ſpeculatio, & guſtatio ſaporoſiorem.* Hęc S. Bonau.

S. Bonau. doctrina de ſpeculatione, & contemplatione.

Multa de hoc S. Bonau.

Corellaria ex doctrina S. Bonau.

Ex quibus habes primò, quòd contemplatio eſt veritatis conſideratio *cum ſapore, & guſtu, ac delectatione*: non ſic ſe habet ſpeculatio. 2. habes, quod ſpeculatio inquirit veritatem per inquiſitiones, & inueſtigationes argumentorum, vt patet de Theologis ſcholaſticis, qui ſuppoſitis fidei principiis, vel inquirunt quomodo res illa, quam credunt veram, ſit poſſibilis; vel ex ea iam credita deducunt alias propoſitiones probabiles, ac diſputabiles, & in hoc conſiſtit Theol. ſcholaſtica, vt notum eſt: v. g. Theol. credit vnitatem Dei cum Trinitate Perſonarum: at inquirit per varia media, & argumenta quomodo poſſit hoc eſſe; quia nullum videt in creatis de hac re exemplum; & ſic verè ſpeculatur, vt modum illum verum inueniat.

In quo cõſiſtit Theologia ſcholaſtica.

Quomodo procedit Theologus ſcholaſticus.

Item ſuppoſita eiuſdem articuli fide, Theologus idem multas quæſtiones mouet de Trinitate, v. g. An conſtitutiua perſonarum ſint abſoluta, vel relatiua; an dicant perfectionem; quomodo ſint æquales, ſi vna caret perſonalitatibus aliarum; quomodo ſecunda,

da, & tertia non dependeant à prima, cum ſint ab illa; & ſimiles ſunt quæſtiones innumeræ, quæ diſputantur à Theologis ſpeculatiuis: & ſic patet, quod exceptis principiis fidei, in omnibus alijs materijs inquirunt, & non cognoſcunt certò veritates. Non ſic ſe habet contemplatio; quæ non inquirit veritates, ſed eas ſupponit, vt veras, & certas, vtpote reuelatas, vt dicam infra de obiecto contemplationis.

Aperta differentia contemplationis a ſpeculatione. Theologica.

Habes 2. quòd Theologus ſpeculatiuus circa principia fidei, ideſt circa res reuelatas, ſi eas intuetur, ſeu conſiderat, vt ſunt, tunc contemplatur, & ſi affectum ſeu saporē, ac dilectionem adiungat, erit verus contemplator; non verò ſi affectum, ſeu dilectionem non adhibeat: vel dicendum, quòd illa erit philoſophica, & non religioſa contemplatio. Cùm autem non verſatur circa veritates reuelatas, ſed vel quærit quo modo illæ ſint poſſibiles, vel ex illis deducit alias propoſitiones non neceſſariò, aut euidenter connexas cum illis principiis; tunc nullatenus contemplatur, ſed mere ſpeculatur. Oh quàm ſapienter, & vtiliter, ac meritorie facerent Theologi; ſi in reuelatis principijs aliquantulum ſiſterent, ea fixe conſiderando, & ad Dei amorem ſe excitando; & deinde ad controuerſias ad maiorem Dei gloriam deſcenderent!

Theologus quomodo contemplatur.

Vtile conſilium pro Theologis.

CAP. VI.

An Contemplatio differat à Cogitatione, & Viſione.

Ad 1. quòd inter actus intellectus, datur *Cogitatio*, vt ex Sacro textu ſæpiſſime habetur, ſed non eodem modo ab omnibus explicatur. Cùm enim ſit actio intellectualis reſpiciens omnia obiecta cognoſcibilia, promiſcue ſumitur à multis, & præſer-

Cogitatio plura ſignificat.

Quomodo ſumitur à Myſticis.

ſert im ab Auguſtino, interdum pro meditatione, interdum pro ſpeculatione; interdum pro contemplatione, ſeu ſpirituali viſione, nam S. Auguſt. de Trinit. l. 15. c. 9. dicit, *cogitatio eſt quadam animi viſio, & quilibet aliquo modo videt ſuam cogitationem oculo mentis, & aliquo modo non videt*: & *in cap.* 10. ait, *cogitationes noſtræ ſunt locutiones noſtri cordis*. At Myſtici omnes, vt patebit, diſtinguunt ſemper *cogitationem* à meditatione, & contemplatione, ac viſione, docentes, quod *cogitatio eſt mentis agitatio de qualibet re, non ſiſtens in aliqua, ſed excurrens, & volitans*.

Viſio quid ſit.

Adu. 2. quòd viſio eſt vocabulum cognitiuę potentiæ competens; cognitiua autem triplex eſt; quædam ſenſitiua externa, vt eſt oculus, immò omnis ſenſus externus eſt cognitiuus. Secunda eſt imaginatiua, ſeu phantaſtica, qua cognoſcimus obiecta corporalia per ſenſus externos cognita, quę ſpecies ſenſibiles ſui producunt in imaginatiua; & iſtę ſunt illarum imagines, & dicuntur phantaſmata, ſeu idola rerum corporalium. Tertia eſt intellectiua, quæ & ſpiritualia cognoſcere poteſt, ſi non impediatur, & ſibi dimittatur, ac etiam corporalia, ſed per ſpecies eorum intelligibiles productas virtute intellectus agentis ex phantaſmatibus, vt ſupponimus ex libris de anima: De his autem occurret ſermo infra, cùm agam de obiecto contemplationis, & medio cognoſcendi eiuſdem.

Triplex eſt viſio.

Adu. 3. quòd licet cognitio, tàm intellectualis, quàm imaginaria fiat per ſpecies rerum, ſiue abſentium præteritarum, aut futurarum, ſiue etiam præſentium; & conſequenter ſit abſtractiua; quia facta in ſpecie, ſeu ſpeculo, vt ait Apoſtolus, *videmus nunc per ſpeculum in ænigmate*: nihilominus, vt ſupra monui, iſtæ cognitiones imaginariæ, & intellectuales factæ

Cogitatio interna fit per ſpecies rerum.

per

per ſpecies obiectorum appellantur viſiones, nam & cogitationes Prophetarum, quibus cognoſcebant futura, immò & præterita, ac exiſtentia, ſed diſtantia, fiebant per ſpecies, vt dixi *in tract. de Prophetia*, & tamen dicebantur viſiones, & Prophetæ ipſi dicebantur videntes, & ideò dicitur, Viſio Iſaiæ Prophetæ, viſio Amos, &c. Immò Ieremiæ 1. 12. Deus dicit, *quid vides Ieremia?* hic reſpondit, *virgam vigilantem ego video*, Iterum dicit, *Quid vides Ieremia?* reſpondit, *ollam ſuccenſam ego video*: et ſic de alijs. Et quando ex Dei voluntate aliquibus, ſiue bonis, ſiue malis apparent quædam, ſiue in ſomno, ſiue in vigilia, non in ſua natura, ſed in ſpecie imaginaria, vel intelligibili, cognitiones talium rerum dicuntur *Viſiones* Gen. 28. 12. *Iacob inſomno vidit ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens Cœlum, Angelos quoque aſcendentes, & deſcendentes per eam, & Dominum innixum ſcalæ*, quæ viſio fuit in ſpecie. Et cap. 30. Ioſeph narrat fratribus duo ſomnia, & dicit, *vidi* &c. in cap. 41. Pharao in duobus ſomnijs, quę poſtea declarauit Ioſeph, dicit *ſe vidiſſe ſeptem boues pingues, & ſeptem extenuatos, atque hos deuoraſſe illos*; item *& ſeptem ſpicas plenas, ac ſeptem vacuas, & has deuoraſſe illas*; & ſic de alijs; & tota ſcriptura Veteris teſt. plena eſt de his cognitionibus in ſpecie habitis, quę tamen appellantur *viſiones*. His prænotatis

Cognitionum internarum exempla.

Cognitiones in ſpecie bus dicuntur viſiones.

Ex S. Scriptura.

Plura exempla viſionum per ſpecies.

Dico 1. Si nomine *cogitationis*, intelligitur cognitio ſimplex, & fixa ſeu intuitus rei reuelatæ mente conceptę, contemplatio dici poteſt *cogitatio*. Si verò nomine cogitationis intelligatur cognitio aliqua non firma rei reuelatæ, ſed vaga, & inquirens, ac tranſiens de vna re ad aliam, contemplatio non poteſt dici, nec eſſe *cogitatio*.

In quo ſenſu contẽplatio eſt cogitatio, & in quo non.

Prima pars ſic prob. nihil deeſt tali cognitioni, quin

quin ſit, & dicatur contemplatio; eſt enim actus intellectus circa obiectum reuelatum, & ſimplex intuitus, non excurrens de vna re in aliam, ſed fixus, & firmus circa vnam. Iſtæ autem ex ſupra dictis ſunt conditiones contemplationis: ergo.

Apriori ratio quòd contemplatio in vno ſenſu eſt cogitatio.

Quòd verò cogitatio interdum ſic ſumatur, ſcilicet pro ſimplici intuitu rei alicuius, habetur ex Sacro textu, Iſaiæ 55. 8. *Non ſunt cogitationes meæ cogitationes veſtræ, dicit Dominus*. Deus autem non cognoſcit diſcurrendo, ſed ſimplici intuitu. Item pſal. 39. Dauid dicit ad Deum, *multa feciſti &c. & cogitationibus tuis non eſt qui ſimilis ſit tibi*. Pſal. 91. dicit iterum ad Deum, *nimis profundæ factæ ſunt cogitationes tuæ*. Micheæ. 4. 12. *Non cognouerunt cogitationes Domini, &c.* & ſi hoc modo ſumatur cogitatio, dici poteſt, quod *cogitatio* ſit *contemplatio*.

Quòd ſic ſumatur S. Scripturæ exempla.

Ex S. Scriptura arg.

Cogitatio ſūpta pro intuitu ſimplici.

Prob. ſecunda pars: regulariter, & apud omnes Philoſophos, & Thelogos præſertim Myſticos, *cogitatio* ſumitur pro iudicio bono, vel malo, aut ſumitur pro actu, quo intellectus inquirit rei alienæ veritatem, & vagatur pluribus actibus per plura obiecta, donec eam inueniat; & hoc modo ſumpta cogitatio nullatenus competit contemplationi, quæ eſt vnus ſimplex actus non vagans, nec inquirens, ſed firmus, & fixus intuens veritatem iam inuentam.

Cogitatio ſumpta pro iudicio, non eſt contemplatio.

Ex S. Scriptura.

Exempla cogitationis ſumptæ pro iudicio bono, vel malo, habentur in maximo numero in Sacro textu, Gen. 6. 5. *Videns Deus, quòd cuncta cogitatio cordis hominis prona eſſet ad malum omni tempore, &c.* Nabuch dixit, *cogitationem ſuam in eo eſſe, vt omnem terram ſuo ſubiugaret imperio*: pſalm. 95. *Dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt*. Sapien. 1. 3. *Peruerſæ cogitationes ſeparant à Deo*. cap. 6. 4. *Altiſſimus interrogabit opera noſtra, & cogitationes ſcrutabitur*. Iſaiæ

Multa ſcripturæ exēpla.

1. 16.

I. 16. *auferte malum cogitationum, veſtrarum*. Ieremiæ 4.4. *propter malas cogitationes*, & cętera loca innumera, in quibus *cogitatio* ſumitur pro iudicio.

Ex Nouo Teſtam. alia multa exempla huius acceptionis habemus; Matt. 12. 15. *Sciens Ieſus cogitationes eorum*. cap. 15. 20. *de Corde exeunt cogitationes malæ, &c.* Ex nouo Teſtam.

Quòd verò cogitatio ſumatur, pro actu intellectus inquirente, & vagante, & ideò non ſit contemplatio, docet Riccardus de S. Vict. l. 1. de contemplatione c. 3. *cogitatio per deuia quaque lento pede ſine reſpectu prauentionis paſſim huc, illucque vagatur: meditatio per ardua ſæpè &c. contemplatio libero volatu quòcumque eam fert impetus mira agilitate circumfertur; cogitatio ſerpit, meditatio incedit, & vt multum currit. Contemplatio autem omnia circumuolat, & cùm voluerit ſe in ſummis librat. Cogitatio eſt ſine labore, & fructu; meditatio cum labore, & fructu. Contemplatio permanet ſine labore, & cum fructu. In cogitatione euagatio, in meditatione inueſtigatio; in contemplatione admiratio*: hæc & alia plura Riccardus, quem ſequitur S. Bonau. & vterque accepit à S. Bernardo *tract. de Scala Clauſtrali, ſeu de modo orandi*, vbi cogitationem à meditatione, & contemplatione diſtinguit; igitur contemplatio non eſt cogitatio hoc modo ſumpta. Cogitatio vt eſt actus vagans nō eſt contēplatio. Ex Riccardo, Bonau. & Bernardo.

Dico 2. Si Viſio ſumitur pro cognitione intellectuali ſimplici, & fixa circa aliquam rem reuelatam repræſentatam in ſpecie, ſiue imaginaria, ſiue intelligibili, ſiue in vtraque; contemplatio dici poteſt, & debet viſio intellectualis, ſed cum admiratione, & ſuſpenſione. Contemplatio eſt viſio, & quomodo

Prob. & explicatur. Sepè dictum eſt, & infra dicetur (cùm de ſubiecto contemplationis, & modo apparendi illius loquar) quòd in hoc conſiſtit actus

contemplandi, cùm repręſentato intellectui aliquo obiecto reuelato, & per meditationem, aut ſine ea, vt in habituatis cognito, intellectus figit in eo intuitum cum admiratione, & ſuſpenſione actuum aliarum inferiorum potentiarum; hic autem intuitus eſt *viſio intellectualis*, vt in notabili diximus. Intellectus enim videt, iudicat, & diſcurrit; omnes autem iſti actus cognitiones, & viſiones intellectuales ſunt, & tales dicuntur.

Ex modo apparendi obiecti cõtemplationis.

Dixi quòd ſit facta in ſpecie; quia contemplans rem aliquam reuelatam, eam non habet præſentem in ſua natura, ſed in ſpecie illam repræſentante, v. g. meditatur priùs, & poſtea contemplatur Deum, vel aliquam ex diuinis Perſonis, vel ipſam Trinitatem; has non videt in ſua eſſentia, vt Beati, ſed in ſpeciebus, eo modo, quo fieri poteſt in via obſcurè, & confusè, vt poſtea dicam, repræſentantibus. Idem dicendum de omnibus prædicatis diuinis; de contemplatione Angelorum; habituum ſupernaturaliũ, & omnium operum Dei relatorum in Veteri teſtamento: hæc enim omnia ſunt nobis præſentia non in ſua natura, ſed in ſpeciebus. Sic de myſterio Incarnationis, & de omnibus Chriſti operibus dicendum, & de ipſa Incarnatione, Natiuitate, Vita, Paſſione, Morte Chriſti, Deſcenſu ad Lymbum, Reſurrectione & Aſcenſione, &c. hęc enim omnia per ſpecies ea repræſentantes intuemur. Sic gloriam, æternamque beatitudinem, quam, vt ait Apoſtolus, *videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem, ideſt in Patria, videbimus facie ad faciem*: immo omnis cognitio intellectualis in via per ſpecies à ſenſibus externis, & internis fit, vt cum omni ſchola ſupponimus, etiam in obiectorum præſentia; in abſentia autem per ſolas ſpecies in intellectu relictas.

Contemplatio eſt viſio in ſpeciebus repræſentantibus obiecta.

Exempla clara viſionum, & contemplationum in ſpeciebus.

Dixi

Dixi *in ſpecie, ſiue imaginatiua*, quia de corporalibus rebus per ſenſus cognitis remanent in phantaſia, ſeu, vt dicitur, imaginatiua, ſpecies ſenſibiles, ſeu phantaſmata, res illas repræſentantia; & dicam infra, quòd incipientes contemplari, in iſtis ſpeciebus intuemur illas; & aliquando in ſolis ſpeciebus intelligibilibus, vt quando contemplantur ſpiritualia, & aliquando in vtriſque, vt quando præſertim Chriſtum hominem, ac Deum, opera eius theandrica quis contemplatur; ſed de hoc modo contemplandi loquar infra.

In ſpecie imaginaria videntur corporea.

Dixi *cum admiratione, & ſuſpenſione animi* quia vt docet S. Bon de 7. itineribus ęternitatis p. 3. diſt. 3. Contemplatio differt à viſione, eo quòd contemplatio in hac vita eſt intuitus ſeu cognitio obiecti cum admiratione, eo quòd res illa cognita ſit ſupra ſpem, & exiſtimationẽ; ex qua admiratione oritur ſuſpenſio animi, & aliquando extaſis vel raptus, vt poſtea dicam: Viſio verò eſt cognitio placida, & quieta ſine admiratione, & ſuſpenſionẽ.

Cum admiratione & ſuſpenſione animi fit contemplatio.

Differentia contẽplatiõ viſione.

CAP. VII.

An, & per quid Contemplatio differat ab actibus fidei.

AD u. quòd, vt ſuppono, dantur actus apprehendendi res; aſſentiendi, diſcurrendi, & ſimpliciter intuendi res apprehenſas, iudicatas, & concluſas; & quòd actus fidei eſt actus aſſentiendi rei reuelatæ, & communi vocabulo actus credendi dicitur. Quæro ergo per quid differat contemplatio ab actu fidei: Hoc autem fit, vt clarè, & diſtinctè percipiatur quid ſit contemplatio.

Actus fidei eſt aſſenſus rei reuelatę.

Adu. 2. quòd, licet Philoſophus, immo Theolo-

gus poſſet ſine actu fidei merè ſpeculatiuè, & ſine fructu contemplari aliquod obiectum reuelatum, conſiderans naturam eius, circumſtantias per actum diſcurſus, & meditationis, vt fieri ſolet in ſpeculationibus; deinde ſimplici intuitu inſpicere veritatem, ſeu concluſionem, quam ex diſcurſu intulit, vt olim primi Philoſophi de prima cauſa, nempè de Deo, & de intelligentijs, alijſque rebus creatis faciebant, at hæc non erat, nec ſi modò fieret eſſet religioſa, de qua nunc loquimur, contemplatio: hęc enim eſt de obiectis reuelatis, creditis fide diuina, ideſt, vt à Deo reuelatis. His poſitis

Philoſophi poſſunt ſine fructu contemplari obiectum reuelatum

Contemplatio differt ab actu fidei, ſed ſupponit illum.

Dico. Contemplatio religioſa quamuis prærequirat fidei actum, differt tamen ab actu fidei.

Prob. prima pars. Omne opus bonum fructuoſum, ſeu meritorium dependet à directione fidei, nam ex Rom. 14. *quod non eſt ex fide peccatum eſt*, & ex Auguſtino, *tract. 25. in Euang. Ioan. ſine fide non valet opus bonum*; *lib. 13. de Trinit. c. 20. ſine fide eſſe non poſſunt veræ viritutes*. In Enchiridion ad Laurentium cap. 31. *A fide bona opera incipiunt*, *quam gratia tribuit*, ergo cùm contemplatio ſit opus bonum, & ſi fiat in gratia, & auxilio actualis gratiæ, ſit meritorium, debet à fide incipere, credendo ſcilicet obiectum, quod aſſumitur contemplandum.

Contemplatio ſupponit fidem.

Principale obiectum contemplationis, eſt Deus.

Conſ. Obiecta omnia contemplationis, vt in ſuo loco dicam, ſunt res reuelatæ, & primum, ac principale eſt Deus ipſe, ſeu Sanctiſſima Trinitas, omniaque eſſentialia, & perſonalia prædicata, deinde Chriſtus homo Deus &c. hæc autem omnia conſiderari religiosè non poſſunt, niſi credantur eſſe: immò (quod valdè notandum eſt) contemplatio intuetur, ſeu ſimplici conſideratione videt cum admiratione veritatem rei reuelatæ iam inuentam, & firma-

Contemplatio intuetur rē creditam per fidem.

matam per meditationem: at non poteſt aliò modo firmari veritas rei abſentis, & non cadentis ſub ſenſu, aut ſub ratione, vel diſcurſu naturali, niſi per actum fidei credentis rem ita eſſe, quia Deus reuelauit. Vt ergo quis intueatur ſimplici, & fixo intuitu cum admiratione rem illam reuelatam, debet prius illam, vel actualiter credere, vel ſaltem virtualiter, ſupponendo ſcilicet aliàs, vel alijs vicibus eam creditam. Accedit, quòd idem dicendum eſt de meditatione: ſupponitur enim ſaltem virtualiter creditum id, quod actu quis meditatur. Et ſic de omni alia oratione, quę ad Deum dirigitur, ſiue ſit laudis, ſiue petitionis, ſiue gratiarum actionis: ſemper enim, vel actu creditur, Deum eſſe, ad quem diriguntur iſtę orationes, vel viritualiter, & habitualiter; quia ſępè ſæpius factus fuit actus ille circa Dei exiſtentiam, ſanctitatem, ſupremum Dominium, potentiam, &c. Sic ergo contemplatio ſupponit actum credendi actualem, vel virtualem circa rem, quæ contemplanda, vt reuelata, aſſumitur conſideranda, & inſpicienda.

Quomodo per fidem ar contemplatio

Semper actus fidei ſupponitur ante contemplatōnē, vel actualiter, vel virtualiter.

Differt ab actu fidei.

Prob. 2. pars, quòd ſcilicet contemplatio differat ab actu fidei ſic. Actus fidei eſt aſſēſus circa obiectum reuelatum, & ſic eſt actus compoſitus, quo intellectus dicit, *Credo eſſe verum, quia Deus reuelauit*. Actus verò contemplandi eſt ſimplex intuitus obiecti illius iam crediti, ergo differunt.

Quare, & quomodo differt.

Euidens ratio differentię.

Conf. omnes fideles exercent actus multos fidei, aſſentientes frequenter obiectis fidei reuelatis, & ab Eccleſia ſibi propoſitis ad credendum; & tamen non omnes contemplantur: immò neſciunt, quid ſit contemplatio, Et ipſimet contemplatiui ſæpenumero actus fidei faciunt recitando attentè Symbolum, aut Euangelia, vel legendo aliquem Bibliorum

Omnes credunt, ſed non omnes cōtemplātur

rum librum; & illa non contemplantur, nempe non ſiſtunt in ſimplici eorum intuitu, immò neque ſemper ea meditantur, diſcurendo ſcilicet ſuper materijs, aut ſuper circumſtantijs earum. Differt ergo contemplatio ab actu credendi, & hic ſupponitur, vt dixi, ad eam.

Experientia clara de hoc.

CAP. VIII.

De Contemplationis præſtantia, ac dignitate.

Multæ contemplatio nis laudes

ADdo, quod multa ſunt elogia, quę à Sanctis, & Patribus ſpiritualibus in laudem huius pię, ac deuotæ operationis intellectualis ſiunt; at breuitati ſtudens aliqua tantùm hìc referam, vt Deo auſpicante, & adiuuante lectores in eius amorem accendantur.

Contemplatiua vita perfectior eſt, quàm actiua.

Omnium primò ſupponendum eſt, Patres omnes, tàm Scripturæ Sacræ interpretes, quam cęteros docere, quòd vita contemplatiua perfectior ſit quàm actiua, à Chriſti oraculo edocti, qui *Lucæ* 10. de Maria Magdalena, & Martha eius ſorore loquens dicit, *Maria optimam partem elegit*: in his duabus ſororibus omnes, nemine excepto, cum S. Auguſtino docens expreſſas fuiſſe duas vitas, quas boni fideles eligere, & ducere poſſunt, actiuam ſcilicet in Martha, quæ ſollicita erat in actibus hoſpitalitatis, parando neceſſaria ad cibandum Chriſtum hoſpitem; & contemplatiuam in Magdalena, *quæ ſedens ſecus pedes Domini, audienſque verbum illius* attentè contemplabatur quod Chriſtus dicebat. Et ſic quamuis vita actiua bona, & meritoria ſit, nempe quæ vacet operibus virtutum moralium, & præſertim operibus miſericordiæ ſpiritualis, & corporalis, docendo,

Exempla de Martha & Magdalena: illa actiua, hęc contemplatiua, ſed hæc magis laudatur.

do, prædicando, conſulendo, &c. item paſcendo eſurientes, potando ſitientes, viſitando infirmos, &c. de quibus reddenda eſt ratio in die iudicij, vt dicit Saluator; nihilominus ipſemet vbi ſupra, dixit contemplatiuam eſſe *optimam*. At notandum, vt dicam poſtea, quòd contemplatiui quoque in neceſſitate tenentur ad actiuæ actus, maxime iubente Superiore.

S. Bonauenturæ elogium de Contemplatione.

S. Bonau. *de Perfectione Relig. lib. 1. cap. 1.* dicit, *Perfectio rationis in hac vita eſt per mentis exceſſum ſuper ſe rapi, non per ænigmatica corporearum ſimilitudinum; nec per ratiocinationum argumenta: ſed puriſſima mentis intelligentia Deum in contemplatione videre*; & *in lib. 2. c. 72.* ait, *Hæc eſt hominis ſublimior in hac vita perfectio, ita adhærere Deo, vt tota anima cum omnibus potentijs ſuis, & viribus in Deum collecta, vnus fiat ſpiritus cum eo, vt nil meminerit, niſi Deum, nil ſentiat, vel intelligat, niſi Deum, & omnes affectus in amoris gaudio vniti, in ſola conditoris fruitione ſuauiter conquieſcant.*

Et de contemplatione infuſa poſtea loquitur altiùs & pleniori ſtylo *in tract. de 7. gradibus contemplationis*, quia hæc perfectis ſolet à Deo concedi.

S. Thoelogium.

S. Thom. *in 2. 2. q. 108. art. 2. ad 3.* inquit, magis acceptum eſt Deo, quòd aliquis animam ſuam, & alterius applicet contemplationi, quàm actioni.

Rusbroch elogium.

Ioannes Rusbrochius *tract. de vita contempl. c. 51.* dicit, *Si altiſſimum, ac celſiſſimum viuendi modum, qui in hac vita obtineri poſſit, ſentire, ac viuendo exercere velimus; ſpiritus noſter ab anima diuidatur oportet, ſeſeque ſupra rationem, ſupra imagines, ſupra virtutum exercitationem erigat, nudo aſpectu in diuino lumine, intuſque ſurſum aſpiciat, ac nudo amore cohæreat; quod quidem per contemplationem tantùm fieri manifeſtum eſt.*

Sanctus Bernardus tract. de modo bene viuendi c.

S. Bernar di elogiū.

53.de Martha, & Maria loquens dicit, *audiſti vitam actiuam, audiſti contemplatiuam. Bona eſt vita actiua; ſed multò melior contemplatiua: qui priùs in actiua proficit, ad contemplatiuam benè contendit.* Et de interiori domo ſerm. 70.dicit, *Veritatis contemplatio in hac vita inchoatur; in futura iugi perpetuitate celebratur. Per veritatis contemplationem homo eruditur ad iuſtitiam, conſumatur ad gloriam. Qui contemplationi vacat, arrham perpetuę contemplationis in gloria accipit:* Et iterum ibidem de vtilitate contemplationis inquit. *Nil iucundius, nil vtilius contemplatione; quantò ampliùs enim cœleſtium contemplatione delectaris, tanto dulciùs commoraris, profundiùſque illuminaris; ſemper inuenies quid mireris, delecteris, &c.*

S.Greg. Mag. elogium.

S Hieronmi elogium.

S. Greg. Mag. homil. 14. in Ezechiel. inquit, *Vita contemplatiua amabilis valde dulcedo eſt:* & homil. 23 in eumdem, ait, *Vita contemplatiua excluſis curis omnibus ad videndum faciem ſui creatoris inardeſcit, in hac vita incipit, & in alia perficitur.*

S. Greg Naz.

S.Hieron. *in lib. de Virginitate* inquit ſibi in contemplatione mira accidiſſe, *nempe viſiones, illuſtrationes, reuelationes, ſuauitatem, & iucunditatem.*

S. Greg. Naz. vt ex Apoſt. 1. refert, *ſe quietem, ac fœlicitatem in contemplatione reperiÿſſe.*

S.Thom. de effectibus contemplationis.

De multis effectibus contemplationis loquitur Sanctus Thomas in 2.2.q. 180 art. 7.ſic; *contemplatio dulcedinem habet. Sap.8. Non habet amaritudinem conuerſatio illius; nec tædium conuictus eius, ſed lætitiam, & gaudium; nam Greg. hom. 14. in Ezechiel. ait, contemplatiua vita amabilis valde dulcedo eſt: & ex duplici capite eſt talis, quia cùm potentia ſuum proprium actum elicit in eo delectatur, maxime quando habet habitum ſcientiæ, & ſapientiæ. Secunda ratio eſt ratione obiecti amabilis; ita in caſu, quia Deus amabilis eſt ex pſal. 33. Guſtate, & videte, quoniam*

Digitized by Google

niam ſuauis eſt Dominus, *& Greg. hom. 22. in Ezech. dicit, cum quis, quem amat, viderit, in amorem ipſius amplius igneſcit: & ab amore, & charitate in Deum incitatur homo ad contemplandum, & ſic principiũ, & terminus eius amabilia ſunt.* Multa encomia cõtemplationis.

Et poſt aliqua inquit, *Cùm ad contemplationem veritatis pertingit homo, eam ardenter amat; & odit ſuam fragilitatem, & defectum, nam Greg. hom. 14 in Ezechiel. ait, cùm Deus iam per deſiderium, & intellectum cogoſcitur, omnem voluptatem carnis areſacit.* Et poſt alia ex eodem *Greg.* dicit, *Contemplatio ſuper ſeipſam animam rapit; cæleſtia aperit; ſpiritualia mentis oculis patefacit*: & alibi cum S. Greg. ait, *Contemplatio in hac vita incipit, & in alia perficitur*; et cum omni ratione id dicit; nam Beatorum viſio in Deum terminata dicitur *contemplatio* clara, & euidens: at in hac vita eſt obſcura; & ineuidens, ſicut eſt fides, ſuper quam fundatur; omne enim, quod quis contemplatur reuelatum eſt, & per fidem cognitum.

Maximè ergo digna dicenda eſt hæc intellectualis operatio, tum ratione obiecti, vt ſupra diximus; tum ratione connexionis cum virtutibus Theologicis Fide, Spe, & Charitate quibus colitur Deus ex Aug. *in Enchir. cap. 3.* quia contemplatio à Charitate in Deũ habet originem, & ad charitatem in Deum terminatur: fundatur in fidei actu; nam res, quæ cadunt ſub obiecto contemplationis ſunt res reuelatæ, & per fidem creditæ: habet annexam ſpem beatitudinis, quam per actus adeò perfectos, Deoque gratos homo iniquirit, & diſcit in hac vita contemplari Deum obſcurè, & in ſpeculo, vt poſſit contemplari euidenter, & facie ad faciem, vt ait Apoſtolus. Cur dignissima ſit contemplatio.

Præſtantia tandem contemplationis dignoſcitur ex raritate conceſſionis huius doni, quod Sanctis quibuſdam, & non omnibus, quòd ſciamus, fuerit Ex rara conceſſione contemplationis dignoſcitur eius perfectio.

conceſſum, quamuis in eis fuerit etiam contemplatio infuſa; at ad eam vt dicam, peruenerunt pauci, & per acquiſitam, ideſt frequens exercitium eius, quę donum quoque Dei eſt, non omnibus etiam Religioſis, vt notorium eſt, fuit cōceſſum. Ad hoc ergo aſpiremus; ad hoc anhelemus, & pluribus fuſis præcibus à Deo petamus, vt ad illud perueniamus.

CAP. IX.

An contemplatio in vno, vel pluribus actibus conſiſtat.

Multi actus prærequiſiti ad contēplationem actualem.

ADu. 1. quòd licet *in cap.* 1. dixerimus contemplationem actualem cōſiſtere in duplici actu, intellectus nempe, voluntatis; quia tamen plures alij actus prærequiruntur, videndum eſt, an illi quoque ſint de eſſentia contemplationis.

Multa pręrequi i S. Bernardus

Adu. 2. quòd tractantes de contemplatione diuerſos actus ad eam pręrequiri docent, licet alij plures, alij pauciores. Riccard. *de S. Vict. lib.* 1. *de contemplatione c.* 3. dicit prærequiri *cogitationem*, *& meditationem*: Eum ſequuntur S. Thom. & S. Bonau. At S. Bernardus *de Scala Clauſtrali*, *ſeu de modo orandi*, hæc pręrequiri dicit, *lectionem*, *meditationem*, *& orationem*, *& ad has ſequi contemplationem*: *Quia*, inquit, *Beatæ vitæ dulcedinem lectio inquirit, meditatio inuenit, oratio poſtulat, contemplatio deguſtat. Vnde dicit Dominus, quærite, & inuenietis; pulſate, & aperietur vobis. Quærite legendo, & inuenietis meditando. Pulſate orando, & aperietur vobis contemplando. Lectio, quaſi ſolidum cibum ori apponit; meditatio maſticat, & frangit; oratio ſaporem acquirit, contemplatio eſt ipſa dulcedo, quæ iucundat, & reficit.*

Quare nō ſemper prærequiritur lectio.

Et quamuis plures actus videatur ponere Bernardus, nil officit, quia Riccardus, & alij ponunt cogitationem pro lectione, nam hoc duplici modo

po-

poteſt quis apprehendere rem meditandam, ſcilicet legendo in libro, aut audiendo legentem, vel refle-ctendo ad rem aliàs à ſe lectam reminiſcendo illius, & ſic cogitatione percipit, & cum vtroque modo rem percipere poſſit, quocumque ex illis perceptam poteſt quis eam meditari. Quo verò ad orationem, Riccardus, S. Thom. & S. Bonau. ſupponunt eam fieri antecedenter ad petendum diuinum auxilium ad benè meditandum, & contemplandum (de hac enim hìc eſt ſermo, non de petitione aliorum beneficiorum) quia pręcedere debet inuocatio Sanctiſſimę Trinitatis, *Actiones noſtras quæſumus Domine, &c.* vel *Benedicta ſit ſancta, ac indiuidua Trinitas &c.* cum ſua oratione; vel *Veni Sancte Spiritus, &c.* cum ſua oratione. At S. Bernardus poſt meditationem quoque orandum conſulit, vt contemplatio perfecta Deo placens, & fructuoſa obtineatur. His ergo poſitis.

Inuocatio Dei debet præcedere.

Dico 1. Actus illi cogitandi, ſiue legendi, orandi, & meditandi, neceſſarij quidem ſunt, & pręrequiſiti regulariter ante contemplationem, ſed non ſunt ipſa contemplatio, neque pars illius.

Actus aliqui prærequiruntur. At ipſi nō ſunt contemplatio.

Prob. & explicatur prima pars: Non poteſt intellectus de re aliqua diſcurrere, neque naturam eius inueſtigare, vel ei aſſentiri niſi eam apprehendat; quod fit legendo, vel audiendo illam, vel aliàs auditam, aut lectam memorando: igitur requiritur hic actus. 2. non poteſt intellectus rei illius veritati aſſentiri per fidem, niſi eam inueſtigando, & conditiones eius inquirendo, quod fit meditando. 3. non poteſt intellectus aſſenſum ſupernaturalem Deo placentem, & fructuoſum elicere circa rem illam diſcurſam, ac inueſtigatam, & pio affectu eam proſequi, niſi obtineatur Dei auxilium, quia *ſine eo nihil poſſumus facere*, quod obtinetur per orationem; quia inquit Sal-

Apprehenſio obiecti prius requiritur. Deinde aſſenſus fidei. Oratio requiritur. Ordo tandem a[…] ctuum. [...]uitus ſequitur, & affectus.

uator, *quidquid orantes petitis, accipietis:* igitur, vt intellectus firmum intuitum fidei in re illa meditata figat, & circa eam amoroſo affectu effundatur, quod fit per contemplationem, actus illi prærequiruntur.

Quare regulariter ſic fit.

Dixi *regulariter*: quia hoc, & non alio modo incipientes, & proficientes, & ipſimet perfecti, interdum contemplantur: & hic ordo docendus, ac tenendus eſt à contemplatiuis, vt docent pręfati DD. Si autem ex peculiari Dei fauore aliquis percepta per lectionem, vel auditum re aliqua, vel per illuminationem illa ſibi oſtendatur, & ſine meditatione, vel oratione, ſtatim à Deo rapiatur ad contemplationem, ideſt ſimplicem, & fixum intuitum veritatis rei illius, caſus iſte non cadit ſub regula; quia loquimur de ijs, qui via ordinaria, cùm Dei tamen auxilio, vacant contemplationi.

Aliquando non ſeruatur ille ordo, ex peculiari Dei fauore

Prob. ſecunda pars, quòd præfati actus non ſunt de eſſentia contemplationis, nec pars illius. Nam contemplatio ex definitionibus ſupra allatis eſt ſimplex, & firmus intuitus certæ, & reuelatæ veritatis cũ animi ſuſpenſione, & admiratione: igitur licèt pręrequirat, non tamen eſſentialiter includit præfatos actus: ſic enim non eſſet ſimplex intuitus, immò neque vnus actus, ſed aggregatio plurium actuum: ſicut à pari, licet concluſio in aliquo argumento prærequirat actus primæ, & ſecundæ operationis intellectus; tamen eſſentialiter eas non includit; & ita dicẽdum de actu fidei, qui licèt pręrequirat apprehẽſionẽ rei credendę; eſſentialiter tamen eam non includit: immò vt propriùs ad rem accedamus meditatio præ requirit lectionem, vel auditionem, & cogitationem rei meditandæ; & tamen actus illi non ſunt, nec eſſentia meditationis, nec eius pars.

Illi actus non ſunt de eſſentia contemplationis.

A paritate concluſionis illata à præm: ſi arg.

Ideò S. Bernardus *in Floribus c. 55.* inquit: *contempla*

Ex S. Bernard. arg.

platio eſt mentis in Deum ſuſpenſio æternæ dulcedinis gaudia deguſtans. Deinde ſubdit aliam definitionem. *Contemplatio eſt verus, certuſque intuitus animi de quacumque re, &c.* Igitur alij præfati actus ad eam, præuii non conſtituunt illam, nec ſunt illius pars.

CAP. X.

An Contemplatio diſtinguatur in acquiſitam, & infuſam.

ADu. 1. de hac duplici ſpecie contemplationis inter antiquos contemplatiuos, & myſticos Theologos nullam eſſe quęſtionẽ; vtramq; enim admittunt, vt patebit. Sed cum aliquibus modernis eſt quęſtio, qui putant, nullam aliam dari contemplationem præter infuſam; & ſic nullum eſſe contemplatiuum, qui communiter cum hominibus viuat, & qui non ſit totus ſpiritualis, perfectus, extra ſe ſæpiſſimè raptus, & extaticus, continuò cum Deo alloquens, viſiones, & reuelationes participans diuinas.

Olim nulla fuit controuerſia de duplici hac ſpecie Motiuum controuerſiæ.

Adu. 2. quòd contemplatio, quæ dicitur acquiſita, & poteſt eſſe in omnis ſtatus hominibus, vt poſtea patebit, dicitur etiam *naturalis*, non quia ſolis naturæ viribus, ſine ſpeciali Dei auxilio exerceri poſſit; ſed dicitur talis, quia naturali, & proprio etiam ſtudio, poteſt cum Dei auxilio haberi, ad differentiam infuſæ, ac ſupernaturalis, quæ, vt in ſuo loco dicetur, eſt totaliter à Deo trahente, ſpecialiſſimè illuminante, & veritates ſupernaturales demonſtrante, extra ſe hominem rapiente, omnium potentiarum inferiorum actus ſuſpendente, multaque contemplanti reuelante; & hæc propriè eſt myſtica theologia, vt in ſuo tractatu dicam.

Acquiſita dicitur etiam naturalis, & quare.

Contemplatio autem infuſa quę ſit, & quæ eius proprietates.

Dico igitur. Præter contemplationem infuſam

(de

Dari debet acquiſita contemplatio Ex S. Bernardo.

(de qua poſtea) admitti debet contemplatio acquiſita, communis dicta, ac naturalis.

Prob. S. Bern. *in Floribus c. 55.* inquit, *debemus aſſueſcere in contemplatione*: aſſuefactio autem fit per actuũ frequentationem: Hæc verò eſt acquiſitio: ergo.

In S. Bern. Oper. Abbas Gilbertus *Ser. 11. in Cant.* dicit *Contemplatio non excidet in futuro ſaculo; ideò homo tibi partem elige in præſenti, ſicut Maria, quæ optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea in æternum*. Et Bernardus ipſe *ſerm. 5.* de Aſſumpt. Mariæ, ait, *Quiſquis ad intelligentiam peruenire deſiderat, neceſſe eſt, vt per omnia bona ſe diligenter exerceat; quia dicitur, fili concupiſcens ſapientiam, conſerua iuſtitiam, & Deus præbebit illam tibi; & alibi fide præparans corda eorum; quæ fides? quæ per dilectionem operatur. Maria habet ſpeciem contemplantis, dum ſedet, dum tacet, & interpellata non reſpondet; ſed toto intenta ſtudio* Dei *verbum audit*.

Sæpe de ea loquitur S. Bernardus.

Docet faciendam.

Idem Bernard. *in tract. de octo Punctis, puncto 1.* docens media ad contemplandum, præ alijs dicit, *Verumtamen eſt, quòd nullus mortalium poteſt huic contemplationi iugiter inhærere; ſed ideò dictum eſt, vbi ſcias, vbi mentis intentionem debeas habere fixam; & ad quam deſtinationem ſemper animæ tuæ reuoces initium; quam ſi poterit obtinere mens gaudeat; & à qua abſtractam ſe doleat, atque ſuſpiret quotieſcumque ab illo intuitu ſe deprehenderit ſeparatam querulosâ voce mihi obuiare volueris, te diu in eodem ſtatu manere non poſſe. Noſcere debes, quòd diuina virtus plus poteſt facere, quàm homo cogitare; & quòd frequentia actus ſimilem ſibi habitum generare conſueuit. Vnde ſæpiùs contingit, quòd ad illud, ad quod fortaſſis homo ſe à principio adſtrinxit cum quadam violentia, & difficultate, poſtea faciliter operabitur; & tandem cum magna delectatione; dummodo non deſiſtat*.

Multa argumenta ex Bernardo.

Euidens concluſio

Patet ergo, quòd homo, cum ſtudio, ac diligentia iux-

iuxta S. Bernardi doctrinam, Dei adiutus auxilio poteſt contemplationi vacare;& cum actuum frequentia ad habitum contemplandi peruenire.

Plura de hac re ex eodem Bernardo adducam infra, cum de initio contemplandi, & ad illud prærequiſitis, & de remediis contra impedimenta contemplationis loquar: omnia enim ad idem ſunt.

Riccardus de S. Victore *l. 5. c. 1.* inter alia multa de contemplatione, dicit, *Aliud eſt contemplationis gratiam diuinitus percipere; atque aliud eſt de huiuſmodi doni Dei quidem cooperatione proprio exercitio comparare.* In cap. 2. ait, *Hos igitur contemplationis modos experiuntur, qui ad ſummam vſque eiuſmodi gratiæ arcem ſubleuari merentur. Primus ſurgit ex induſtria humana. Tertius ex ſola gratia diuina; medius autem ex vtriuſque permixtione, humanæ videlicet induſtriæ, & gratiæ diuinæ.*

S. Bonau. *de luminaribus Eccleſiæ ſerm. 2.* inquit, *contemplatio fit per gratiam, tamen ad hoc iuuat induſtria, vt ſeparetur homo ab omni eo, quod Deus nõ eſt, & etiam à ſeipſo.*

Idem Sanctus de 7. itiner. æternit. diſt. 4. art. 1. dicit, *Gradus ad contemplationem diſponentes ſunt illi, qui adiuuant intellectum, & affectum ad contemplandum, & ſunt velut ſcala, per quam aſcenditur ad contemplationem, quia nemo inquit Greg. infima deſerens, repentè fit ſummus, & hoc fit tranſcendendo de virtute in virtutem. pſal. 63. donec videatur Deus Deorum in Sion. Sicut oculus infirmus prius ſuſcipit lumen obſcurum; deinde magis confortatus, melius videt, poſtea totaliter perfectè. Sic oculus intellectualis exercendus prius in groſſioribus, poſtea in ſubtilioribus creſcente lumine diuino donec tandem in ipſum Deum figat obtutum: & ſic practicè paulatim oportet aſcendere. Et ſecundum Hugonem Contemplator priùs purgari oportet, poſtea illuminari, deinde perfici per contemplationem.*

Sequitur, *debet prius ordinari affectus circa exteriora,* vt

quòd detur acquiſita contemplatio.

Ex Riccardo.

S. Bonau. pluries.

Clara ratio S. Bonau.

Proſequitur S. Bonau.

Digitized by Google

vt obiecta ſincerè apprehendantur, bona appetantur, & mala fugiantur. Deinde *liberè quantum eſt in ſe intellectus, & affectus ordinant mentem ad petendum, & querendum ſummum bonum, & ad repellendum obſtacula.* Hæc autem omnia humano ſtudio, ac diligentia, cum Dei auxilio fieri poſſunt: Ergo acquiſita eſt talis contemplatio, non verò infuſa.

Ordo S. Bonau. ad contemplandum.

Idem *in ar.* 3. de ordine aſcendendi ad Deum dicit, *ex ſenſibilibus ad ſpiritualium cognitionem aſcenditur. Primo per ſenſus externos concipiuntur ſenſibilia, ſecundò per imaginationem, per quam rerum ſimilitudines concipiuntur. 3. per rationem, per quam concipiuntur rerum naturæ, 4. per intellectum, per quem percipiuntur ſpiritus creati. 5. Per intelligentiam, per quam percipitur ſpiritus increatus. 6. per ſapientiam, per quam aperitur ſpiritualis guſtus*: & ſequitur, *ſenſus percipit, imaginatio repræſentat, ratio intelligit, intellectus iudicat, memoria ſeruat; intelligentia comprehendit, & ad contemptationem adducit; ſed ſapientia guſtare poteſt, & ſic ab inferioribus ad ſuperiora fit aſcenſus, quia ſenſus externus percipit res corporeas, imaginatio eſt vis animæ, quæ rerum illarum ſimilitudines recipit, & intellectui miniſtrat; Ratio eſt vis animæ, quæ rerum corporearum naturas, & formas modo incorporeo percipit abſtrahens à corporeis, non actione, ſed conſideratione: & hæc ratio vera a falſis diſtinguit. Et hoc modo anima Deum cognoſcere poteſt; illum meditatur, & meditando contemplatur, & ſic eum amat. Intellectus eſt vis animæ, quæ inuiſibilia percipit, ſicut Angelus, & illa ad contemplationem cooperatur. Intellectus aliquando accipitur pro dono, & habitu primorum principiorum, & per iſtum veritates infallibiles cognoſcuntur. Intelligentia eſt quædam vis clarior, qua Deus, quantum in via fieri poteſt, immediatè cognoſcitur, & hic eſt quintus gradus aſcendendi ad æterna. Sextu gradus eſt ſapientia, ideſt ſapor, & guſtus viſorum per intelligentiam, & ſicut in illa viſione* *eſt*

Actus omnium potentiarum animæ.

Donum intellectus quid facit. Intelligentia quid facit.

eſt donum intellectus; ita in eo guſtu, & delectatione donum ſapientiæ: Hæc S. Bonau. & ſic patet, quòd proprio exercitio, ſtudio ac induſtria poteſt homo in contemplatione ſe exercere, & Deo dante ad perfectionem eiùs per præfatos gradus peruenire.

Gradus in contemplatione.

Idem S. Bonau. in contemplationis doctrina magiſter, non dedignatur aliorum Doctorum authoritatibus comprobare, quæ de ea docet. De 7. itiner. æternit. art. 4. ait, *Per Origenem gradus aſcendendi ad contemplationem plures ſunt. Primus vita actiua, quia ex Greg. l. 6. moral. qui arcem contemplationis aſcendere deſiderant, prius neceſſe eſt, vt in opere actionis perfectè ſe exerceant. 2. ſenſuum exteriorum retractio ad interiora, & collectio eorum in vnum, quia ex Auguſt. de vera Religione à temporalibus ad æterna regreſſio, eſt veteris hominis in nouum reformatio. 3. elongatio à phantaſmatibus imaginatiuis ad ſpiritualia. 4. tollere impedimenta retardantia animam ad obiecta ſuperiora tendentem, & ad diuinæ naturæ cognitionem; quod licet ſit præter rationem, non eſt tamen ſuper eam. 5. Verus contemplator eſt, ſi ſit ſuper omnia intelligibilia in caligine ignorantiæ, & vnitur, ſecundùm* Dioniſium *de myſtica Theologia c. 1. incomprehenſibilitati* Dei, *& excedit omnes cognitiones, & quaſi à ſeipſo ſegregatur, & per vnionem affectiuæ, & dilectionis vnitur Deo intellectualiter ignoto, cognitione multo maiori, quam ſit intellectualis in eo quod intellectualem derelinquit, & ſuper intellectum, & mentem* Deum *cognoſcit.* Hic vltimus gradus, vt in ſuo loco patebit, eſt contemplatio infuſa, cæteri verò ſpectant ad acquiſitam.

Aliud S. Bon. arg.

Ex Origene, & S. Auguſt.

Contemplatio infuſa innuitur.

Origenes ex S. Bonau. loco cit. ſic de gradibus loquitur, *contemplatorem verum, & certum te indico, ſi prius te perficiat actio; ſi ſenſum ab exterioribus reuoces; ſi imaginabilia fœlici motu pertranſeas, ſi rationabilia celeri motu curras; ſi intelligibilia fœlici, & illuminatiua fide*

cognoſcas, ſi in primo, vero, & ſummo bono intelligentiam, & voluntatem tuam ponas, ſugens vnde teneritudinem tuam nutrias, bibas vnde gaudeas, haurias vnde nunquam deficias. Hæc autem omnia hominis contemplantis viribus cum Dei auxilio, ſicut cætera meritoria opera fieri poſſunt.

Origenis diſcurſus

S. Thomæ diſcurſus

S. Tho. 2. 2. q. 189. art. 2. ad 3. dicit, *magis acceptum eſt Deo, quòd aliquis animam ſuam, & aliorum applicet contemplationi, quàm actioni*: & in reſp. *ad* 1. dicit, *ſignum expreſſionis charitatis in Chriſtum eſt, quòd aliquis prætermiſſis omnibus, quæ ad hanc vitam (ideſt actiuam) pertinent ſoli diuinæ contemplationi vacare delectetur*. Humana ergo ratione, cum Dei auxilio exercetur contemplatio, & non ſolum per infuſionem ſupernaturalem, qua Deus abſtrahit hominem à ſenſibilibus, & ſpecies intelligibiles diuinarum rerum ſpeciali lumine infundit animæ, & detinet eam fixam in earum intuitu: hæc enim, vt mox dicam, eſt infuſa contemplatio: At allati Doctores de hac hìc non loquuntur; ſed de ea, quæ fit, ſicut cæteræ orationes.

Multa ex S. Thoma.

Probari poteſt etiam à paritate; Meditatio acquiſita dari poteſt, & de facto datur, ergo & contemplatio acquiſita: antecedens à nemine negatur, omnes enim Religioſi; & Congregationes ſęcularium meditationi vacant: conſeq. prob. Quia, vt infra dicam, regulariter, & maximè in incipientibus actus contemplandi ſequitur ad actum meditandi; ea ergo virtute, eoque ſpiritu, cum Dei auxilio fit vterque actus. v. g. quis legit punctum de Incarnatione filii Dei, meditatur illud, credens primò ſiue actualiter, ſiue virtualiter factum; diſcurrit ſuper illud, conſiderans, quis ſit iſte, qui incarnatus eſt: & ex eo quòd ſit Perſona diuina conſiderat humilitatem eius charitatem in genus humanum, & finem propter

Diſcurſus à paritate meditationis acquiſitæ.

quem

quem facta eſt incarnatio, & alias circumſtantias: hucusque meditatus eſt. Si tunc in veritate illa incarnationis iam meditata figit oculum mentis intuendo illam, cum ſuſpenſione omnis alterius actus, & cum admiratione magnitudinis facti illius veri, tunc contemplatur. Quis neget hoc fieri poſſe à meditante? & ſic de alijs actibus contemplandi alia obiecta reuelata: ergo eſt acquiſita.

Exemplũ clari m contemplandi.

Confir. ex ſingulari documento, & monitione Ioannis Gerſonis inuitantis omnes, & præſertim Eccleſiaſticos ad contemplationem. *Is in tract. de contempl.* c. 18. dicit. *Non eſt dicendum, quòd tendens ad finem contemplationis, hoc eſt amandum Deum ſummè ex toto corde, talis tendat nimis in altum, aut præſumptuosè agat: Immò ſpecialiter Eccleſiaſtici, & Religioſi, quorum vita ad hoc ordinata eſt, omninò ſe dare debent ad vitam hanc, quàm ad aliam. Similiter, & Clerici, præcipuèque Theologi; aut certò eorum ſcientia non iam eis auxiliabitur, ſed iam inde inflabuntur, efficienturque vani, vacui, & ſuperbi.* Ergo contemplatio aliqua eſt virtus acquiſibilis, alioquin fruſtra ad eam hortaretur Gerſon.

Arg. Gerſonis.

Omnes inuitantur ad contẽplandum.

Validum argum.

Præterea ex modo introducendi, & exercendi ſe in contemplatione, quem docet S. Bonau. *in ſtim. diuini amoris par.* 2. *cap.* 7. clarè patet dari contemplationem acquiſitam, quæ ſcilicet humano modo, ſtudio, ac diligentia, ſicut cætera opera bona, & virtutum, cum Dei auxilio fieri poteſt; & ſic ait, *Qui vult cum actiua contemplatiuam vitam habere, vt ſuum Dominum in omnibus contempletur, videtur mihi, quòd via ſit breuis, & bona, videlicet, vt ſe totum recolligens intret ad cor ſuum, & intima cordis ingrediens ſe reſoluat in Deum, vt nihil nec videat, nec ſentiat niſi Deum &c.*

Ex documento ac quirendi eam per S. Bonau.

Poſſet aliis pluribus exemplis comprobari, quòd præter contemplationem infuſam purè ſupernatura-

 lem,

lem, vt poſtea dicam, detur etiam acquiſita, vulgò dicta naturalis, ſi ſedulò conſideretur, quid ſit, & quòd non eſt aliquid ſupra vires humanas, Dei auxilio adiutas. Philoſophi per vires purè naturales ab effectu peruenerunt ad cognitionem primæ cauſę, quę Deus eſt, eumque, & eius prædicata, quantum potuerunt conijcere, contemplati ſunt, ideſt ſine vlteriori diſcurſu aciem mentis cum aliorum actuum ſuſpenſione, & admiratione in eis fixerunt; Quare non poterit Chiſtianus Catholicus ſciens, & credens per fidem ipſum Deum, eiuſque mirabilia, prædicata, & attributa figere in eis aciem mentis intuendo illa cum ſuſpenſione aliorum actuum, & admiratione, atque affectu in ea? hæc autem eſt vera, & acquiſita contemplatio.

Acquiſita contemplatio euidenter cōcluditur.

A paritate Philoſophorum.

Argum. ex Philoſophis ſumptum.

2. Poteſt Catholicus Dei auxilio credere omnia reuelata, & in actibus credendi ſe exercere; poteſt actus Charitatis, & Spei Theologicę elicere, & eos frequentare; qui tamen difficiliores ſunt, quia inuiſa ſunt obiecta, & ſupra naturæ vires: quare iis obiectis cognitis, creditis, dilectis, & ſperatis, vt veris, & bonis, non poterit intellectus in eorum conſideratione admirando ſiſtere? certè non video cur hoc ſit negandum.

A paritate fidei, ſpei, charitatis.

Adde, quòd Dioniſius Cart. *de fonte Lucis* c. 8. ait, *contemplationi acquiſitæ in animabus purgatis regulariter ex Dei fauore ſuccedit infuſa, in qua conſiſtit fælicitas, quæ in hac vita haberi poteſt de cognitione Dei*.

Dioniſ. Cartuſ. acquiſitam fatetur.

Tandem concluditur dari contemplationem acquiſitam, & communem omnibus ex duplici praxi, prima eſt, quia multi in actibus contemplationis ſe exercent, qui ſunt de communi hominum genere, non ſolitarij, non ſilentiarij, non purgati à paſſionibus, nec remoti a ſęculi negotijs, nec cætera habent,

quæ

quę dicemus requiri à contemplatione infuſa. Secunda praxis eſt, quòd ſancti, & docti tradunt regulas (vt infra) de acquirenda, & exercenda contemplatione proprio ſtudio, & labore, quę regulę non dantur pro infuſa, quæ à ſolo Deo pendet; ſed narrantur tantùm ea, quæ tales contemplatiui dicunt, ſe obtinere, ac pati.

Ex facto, & praxi concluditur dari acquiſitam contemplationem

CAP. XI.

Quæ differentia ſit inter contemplationem acquiſitam, & infuſam.

ADuerto, quòd de contemplatione infuſa erit ſpeciale opuſculum, in quo quantùm ex Authoribus practicis colligere potui, diſtinctè loquar. Nunc autem aliqua tantùm obiter de ea dicam, vt magis innoteſcant, quæ in præcedenti de acquiſita dicta ſunt: ideò earum conuenientias, & in quibus, ac earum differentias, & in quibus ſint, adducam.

De infuſa erit ſpeciale opuſculum.

Dico 1. conueniunt in hoc, quòd vtraque eſt ſimplex intuitus intellectus ſine diſcurſu, adeò vt vtraque cum ſuſpenſione actuum aliarum potentiarum ſit fixa, cum ſtupore, & admiratione cognitio; licet cum maiori diſtractione, & alienatione à ſenſibus infuſa.

Inter acquiſitam, & infuſā prima cōuenientia ſine diſcurſu.

Dico 2. Conueniunt in eiſdem obiectis; vtraque enim tendit in Deum, ac diuina principaliter, & in omnia alia à Deo reuelata minus principaliter, cum ordine tamen ad Deum, vt infra de obiecto acquiſitæ dicam.

Dico 3. Conueniunt in medijs, quia vtraque per ſpecies intelligibiles, & ſępe etiam per imaginabiles cognoſcit, ſeu intuetur ea, quæ in eis repręſentantur;

Conueniētia ſecunda de eiſdem obiectis.

quia

3. In mediis conueniunt.

quia poteſt quis contemplari etiam corporalia per ſpecies vtriuſque generis.

4. In quibuſdam principiis conueniuntur.

Dico 4. Conueniunt in aliquibus principijs, vt in intellectu intuente, & voluntate affecta, ſeu amante; in auxilijs ſupernaturalibus, ſine quibus nullum opus bonum fieri poteſt, quod ſit fructuoſum, & meritorium; licet maiora requirantur in infuſa, & ſupernaturali.

Differentię inter eas multæ ſunt.

Differentię autem, quæ inter iſtas contemplationes aſſignantur, multę ſunt, vt patebit, cùm de infuſa loquar; aliquas tamen pro nunc afferam.

Prima ex parte ſubiecti, ſeu diſpoſitionum.

Prima differentia eſt ex parte ſubiecti, ſeu diſpoſitionum eius; quia pro acquiſita, & communi contemplatione fructuoſa, ſufficiunt illæmet diſpoſitiones, quę requiruntur pro meditatione fructuoſa, ſcilicet, vt ſit homo capax, inſtructus de natura, & qualitatibus contemplationis, & ſit in ſtatu gratiæ, ideſt, quòd examinata conſcientia cognoſcat ſe non habere mortale peccatum. At pro infuſa hæc diſpoſitio non ſufficit; ſed requiritur regulariter, vt per viã purgatiuam per multum tempus tranſierit; per virtutes morales refrenauerit paſſiones, ſecularia negotia deſeruerit, concupiſcentias omnes carnalium, ſeu corporalium, nec non etiam ſpiritualium ambitionis, honoris, famę, & gloriæ omnino abiecerit, & cætera plura, vt in proprio loco de via purgatiua dicam, expleuerit; & ſilentio, ac ſolitudini ſe dederit.

Plures pro infuſa.

Secunda differentia eſt, quòd contemplatio communis, & acquiſita regulariter poſt meditationem fit, & rarò ſine illa exceptis exercitatis in ea, qui apprehenſo obiecto reuelato, & ſuppoſita fide actuali, vel ſaltem virtuali de illo, poſſunt actum contemplationis elicere. At non ſic infuſa; quamuis enim aliquando habeatur cum meditatione pręuia, regula

rite r

riter ſine illa accidit, apprehenſo nempe reuelato obiecto intellectus ſtatim figit in eo aciem mentis, illud cum admiratione, & aliorum actuum ſuſpenſione intuendo.

2. Quia ſine meditatione poteſt haberi

Tertia differntia eſt, quia in acquiſita, & communi, contemplaturus eſt diuino adiutus auxilio; ſicut in meditatione, & alijs bonis operibus, proprio labore diſtrahit ſe ab externorum cogitatione, & à ſpeciebus; ſeu phantaſmatibus aliarum rerum, & figit mentem in obiecto, quod meditatus eſt, vel tunc, vel aliàs, vt dixi de exercitatis: Non ſic in ſupernaturali, ac infuſa contemplatione, quia ſtatim ac contemplaturus vult ſe ad contemplationem applicare, apprehenſo obiecto aliquo reuelato, Deus enim abſtrahit ab omnium exteriorum, & interiorum conſideratione, ſubtrahens concurſum inferioribus potentijs, ne perturbent; & adiuuat intellectum, vt intuitum figat, et firmet in cognitione illius veri reuelati, et eo detinetur, et non perturbatur ab aliquo creato.

3. quia à Deo fit diſtractio immediatè.

4. ob maiora auxilia diuina & lumen maius.

Quarta differentia, quia in acquiſita, et communi lumen ſupernaturale fidei cum auxilio actuali ſicut in actu fidei, et meditatione ſufficit. At in ſupernaturali, et infuſa lumen maius Deus infundit, et ita magnum, vt excedat vim intellectus, et quaſi obfuſcet illum, et ideò à myſticis vocatur *caligo*, *& tenebra*.

5 ob dona Spiritus Sancti.

Quinta differentia eſt, quòd in acquiſita, et communi, lumen fidei, vt dixi, et auxilium diuinum requiritur; at nullum donum Spiritus Sancti regulariter infunditur, quia tales contemplatiui non perfectè purgati, non ſunt effecti ſpirituales: ideſt à terrenis totaliter alieni. At cum infuſa Deus antecedenter concedit contemplatiuo duo dona Spiritus

San-

Sancti, ſcilicet donum intellectus ipſi intellectui, per quod clarè, et diſtinctè cognoſcit obiecta; quę contemplatur, et donum ſapientiæ, ideſt ſaporis, ac dulcedinis voluntati, quo illa obiecta, et Deum in illis ſaporosè, ac dulciter amat.

6. quia ſtatim, & fortior ēſt intuitus.

Sexta differentia eſt, quia per acquiſitam lentè, et cum aliquo labore per meditationem peruenitur ad intuitum veritatis; per infuſam vero fortiter, et ſtatim intellectus eam intuetur.

7. Alienatio aſcen ſibus.

Septima differentia, quia per acquiſitam incipientes non alienantur à ſenſibus, patientes extaſim, ſeu raptum, et proficientes aliquando; at per infuſam ſæpè.

8. Ob plura obiecta

Octaua differentia; quia per acquiſitam non videntur, aut cognoſcuntur aliæ veritates, niſi illæ, quæ aſſumuntur ad meditandum, et contemplandum. At per infuſam videntur aliæ, vel circa obiecta aſſumpta, tamquam eis annexæ, vel etiam diuerſæ de alijs obiectis, quas Deus contemplantibus, demonſtrat.

9. quia proxima vnioni cū Deo.

Nona differentia eſt, quia acquiſita valdè remota eſt ab vnione, ſeu oſculo Dei, in quo conſiſtit perfecta fœlicitas, quæ poteſt in hac vita mortali communicari hominibus à Deo. At infuſa eſt valdè proxima ad eam, & qui dono infuſæ contemplationis potiuntur regulariter donum obtinent vnionis. Nam, vt dicam in proprio loco, ad montem perfectionis in hac vita per hos gradus, & per hæc itinera peruenitur, per viam ſcilicet purgatiuam, per illuminatiuam, ideſt contemplatiuam, & per vnitiuam; & hic datur ſtatus: de his omnibus loquar in ſuo loco.

Decima differentia, quia per acquiſitam, vt experiuntur incipientes, immò & proficientes, non ſta-

tim

tim ſentitur dulcedo, ſapor, ac ſuauitas, ſed potiùs moleſtia, & amaritudo, ac repugnantia ſenſus, eo quia in eis adhuc non ſunt frænatę paſſiones. At in infuſa ſentitur ſapor de Deo, dulcedo, & ſuauitas ſtatim.

X. Quia dulcedinem, & ſuau itatē cau ſat.

Vndecima differentia; quia acquiſitā multi poſſunt adipiſci, ſi de ea inſtruantur, licet pauci proficiant; At infuſa pauciſſimis, ac raris, & perfectiſſimis hominibus à Deo conceditur.

XI. Quia rari obtinent ob excellentiam.

Duodecima differentia eſt; quia in acquiſita, & communi contemplans non ita ſupra ſe, & extra ſe ſit, vt non cognoſcat ſe, & reflectat in id, quod facit At in infuſa (vt ipſi contemplatiui teſtantur) contemplans ita eſt extra ſe, & ſupra ſe actus, vt nec ſe, nec aliud cognoſcat, ſed in ſolum obiectum, quod contemplatur firmiter, & fixè intendat.

XII. Quia eleuat hominem ſupra ſe, vt ſe non cognoſcat.

Decimatertia differentia eſt, quia poſt contemplationem acquiſitam, contemplans poteſt diſtinctè, & abſque difficultate narrare, & quod intuitus eſt, & modum, omneſque circumſtantias rei cognitæ, & modi cognoſcendi, ſicut poteſt etiam meditans. At infuſa non ſic; quia vt teſtantur, & in ſuo loco referentur, B. Angela de Fulginio, Sancta Thereſia, S. Petrus de Alcantara, & B. Ioannes de Cruce, poſtquam quis ab actu contemplandi redit ad ſe, non poteſt clarè, ac diſtinctè referre, nec quæ intuitus eſt, nec modum intuendi, in quo, & per quid; ſed dicit ſe neſcire explicare quid actum ſit; & referam eorum verba, quibus difficultatem, & ſtuporem explicant, & aliquid in confuſo referunt; quia reuera dicunt ineffabilia eſſe, & imperceptibilia.

XIII Quia cognita vix narrari poſſunt.

Sic referunt tales contemplatiui.

Alias plurimas differentias (& maximè effectuum) contemplationis infuſæ ab acquiſita nunc omitto, quia oporteret totum tractatum de ea hìc inſerere,

Aliæ plures adducentur differentiæ in ſuo loco.

& oſtendere plurima, & innumera bona infuſæ contemplationis : Sed differentiæ allatæ pro nunc ſufficiant, vt firmetur, valdè diuerſas eſſe inter ſe harum contemplationum ſpecies.

CAP. XII.

An Actus contemplandi neceſſariò prærequirat meditationem.

ADuerte quæſitum hoc habere duplicem ſenſum. Primus eſt, an omnis homo, qui vult vacare contemplationi; & vitam, vt dicunt, contemplatiuam ducere debeat priùs ſe in meditatione exercere. Secundus ſenſus eſt, an quoties quis vult actum contemplationis exercere, debeat prius meditari illud obiectum, quod vult contemplari.

Senſus quę ſiti duplex

Adu. 2. quòd vel ſermo eſt de incipientibus vitam contemplatiuam, vel de proficientibus, aut perfectis in contemplatiua acquiſita, ideſt habituatis in ea. Et de his diuerſimodè eſt loquendum.

Quando eſt inci piendum à meditatione.

Dico 1. Pro incipientibus vitam contemplatiuam regulariter eſt neceſſarium exercitium meditationis.

Prob. S. Bernardus *de Scala Clauſtrali, ſiue modo orandi* aſſignat quatuor gradus, per quos peruenitur ad dulcedinem gaudiorum in hac vita, ſcilicet, *lectionem, meditationem, orationem, & contemplationem* : deinde declarat omnium harum operationum munera : Igitur à meditatione tranſeundum eſt ad contemplationem. Et in §. *Officia* circa medium inquit, *Hi autem gradus ita concatenati ſunt, & vicaria ope ſibi inuicem deſeruiunt, quòd præcedentes ſine ſequentibus, aut parum, aut nihil poſſunt; ſequentes verò ſine præcedentibus, aut raro, aut nunquam haberi poſſunt.*

Incipientibus eſt neceſſaria meditatio

Sic docet S. Bernard

S. Bo-

S. Bonau. in titulo *Paruum bonum particula* 3. inquit, *Per meditationem aſcenditur ad contemplationem* : idem dicit *in ſtimulo amoris par.* 2. *c.* 7. & ideò ſemper ad meditationem hortabatur, & compoſuit integrum, & copioſum librum *de meditat. Vitæ Chriſti*, vt meditantes ad contemplationem, ac dilectionem Dei, & ad vnionem cum eo diſponeretur.

Idem dicit S. Bonau.

Idem S. Doctor in tract. *de* 7. *itiner. æternitatis* ſæpiſſimè de hoc tranſitu meditationis in contemplationem loquitur, & præcipuè *in* 2. *itinere diſt.* 6. in fine, vbi ex Riccardo, atque Hugone ait, *ecce iam ſtudioſa meditatio in tantum ſe excreuit, & perfecit, quòd in contemplationem tranſiuit*. Et poſt aliqua, ex Riccardo ait, *Veritatem diù quæſitam, & inuentam tandem, mens ſolet cum auiditate ſuſpicere, mirarique cum exultatione, eiuſdē quoque admirationi diutius inhærere, & hoc eſt, iam meditando meditationē excedere, & per meditationē in contēplationē tranſire*: & poſt ait S. B. *ex his apparere poteſt, quomodo ſpiritus humanus per meditationē æternorum à tēporalib. recedit, & æternis inhæret, vt dicat cū Apoſtolo, noſtra conuerſatio in Cœlis eſt*

Expreſſa eius, & aliorum D. D. mens, quòd à meditatione incipitur.

In ſequenti 7. *diſtinc.* dicit, *Videndum eſt, qualiter ſpiritus humanus ad veniendum per iter ſtudioſæ meditationis ad intrinſecum, & æternum* Domini *Ieſu ſecretum ab ipſo dulciter inuitatur, dicens ſponſæ, ſurge, propera amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni*. Et infra ait, *Meditationis enim ſedula exercitatio circa æterna, mentem purificat à temporalibus abſtrahendo, eam pulchrificat, & formoſam facit ad eterna extendendo*. Et poſt multa dicit, *aquæ Sapientiæ ſalutis aduenit, quæ iter noſtræ meditationis ab æternis non impedit; ſed promouet, dirigit, & proficit, ideò dicit veni: Nam æqua æſtiualis, ideſt ſapientia ſpiritum tuum in meditationibus ad veniendum ad meam æternitatem ſurſum erigit, ad meam æternitatem ſalire facit, ad meam æternitatem introducit*.

Sepè id replicat S. Bonau.

Meditationem exaltat S. Bon.

Meditatio diſponit ad contẽplationẽ.

Quòd verò meditationis præfatum exercitium diſponat ad contemplationem, idem Seraphicus Doctor immediatè confirmat in ſequenti tertio æternitatis itinere dicens, *Tertium iter æternitatis, per quod ſpiritus humanus venit ad intrinſecum, & æternum manerium Ieſu, eſt æternorum limpida contemplatio.* Et ſtatim inquit quę ſit contemplationis neceſſitas, & quare hoc iter ſequatur immediate meditationem; & hanc aſſignat rationem, ſic. *Cùm meditatio æternorum ſit quædam inueſtigatio, & inquiſitio cum magna animi induſtria veritatis æternorum, nec ab inquiſitione deſiſtat, donec inuenit, & quod quærit quantum poteſt; planum eſt, quod ſpiritus humanus per ipſam meditationem in æternis non figitur, nec quietatur, donec per contemplationem ei oſtendatur, quod per meditationem quærebatur, ſed quam citò quæſitum inuenitur, & ſpiritus illi quaſi acquieſcendo cum admiratione inhærere cœperit, tam citò meditatio eſſe deſinit, & in contemplationem tranſiit;* & poſtquam Riccardi ſententiam conformem retulit, ſic ſubdit. *Ex his igitur patere poteſt iſtius itineris neceſſitas, quia motus, & inueſtigatio meditationis imperfectus, & minus vtilis permaneret ſine termino, & quiete contemplationis, cùm meditatio terminetur, & tranſeat in contemplationem, tamquam in illud, quod perfectius eſt. Ex his etiam patet ordo iſtius itineris contemplationis ad iter meditationis, ex quo ſtudio meditationis ſpiritus humanus ſurgit ad iter contemplationis, & per veritatis contemplationem homo conuertitur ad iuſtitiam, & confirmatur ad gloriam;* hęc S. Bonau.

Ratio S. Bon. cur meditatio debet præcedere cõtemplationem.

Meditatio terminatur, & trãſit in contemplationem.

Riccard. à S. Victore relatus ibi à S. Bonau. ſic ait in lib. 1. de arca myſtica c. 4. *Per meditationem, diù quæſitam veritatem, tandemque inuentam mens ſolet cum auiditate ſuſcipere, mirari cum exultatione, eiuſdem quoque admiratione diuinis inhærere. Et hoc eſt meditationem meditando excedere, & per meditationem in contemplationem tranſire.*

re. Proprium eſt enim contemplationi iucunditatis ſuæ ſpectaculo cum admiratione inhærere: Meditationi verò proprium eſt ſua promotione ſemper in vlteriora tendere.

Riccardi ſententia circa hoc.

Ex modernis, qui facto, & ſcripto de contemplatione multa docuit P. Philippus de SS. Trinitate Carmelita Diſcalceatus *de myſt. Theol. tract. 1. diſc. 4. art. 9.* poſtquam complura beneficia diuina meditãdo retulit, in calce dicit; P*rædictis harum omniũ meditationum notitijs debet occupari memoria ſaltem in pricipio conuerſionis, vt alijs nociuis, & inutilibus ſuperiùs expreſſis euacuata, ac penitus liberata, ſoli* Deo *vacare poſſit, & ad contemplationem hac purgatione memoriæ valeat diſponi:* hæc ille.

P. Philippus de SS. Trinit.

Dico ſecundò, In perfectis meditatiuis, & proficientibus contemplatiuis, aut infuſa contemplatione pollentibus, non in omni actu contemplandi requiritur antecedens meditatio; ſed ſola veri reuelati obiecti reminiſcẽtia dici poterit meditationis actus.

In perfectis non ſemper meditatio præerequiritur.

Declaratur, & prob. prima pars. Perfectus meditatiuus ideſt ex frequentatione meditandi, in meditatione habituatus, & aliqualiter in contemplatione poſt meditationem exercitatus, dum ex lectione etiam accidentaria alicuius libri, vel auditione alterius legentis, concionantis, vel familiariter loquentis, audit rem aliquam, vel dictum, quod aliàs meditatus eſt, & contemplatus: poterit ſine aliquo diſcurſu, ſeu meditatione in re illa mentis oculum figere, & cum admiratione verum illud intueri. In omni enim profeſſione exercitatis hoc accidit, vt de rebus aliàs diſcurſis recordentur, & ſine alio circa eas diſcurſu in earum conſideratione ab omni alia cogitatione diſtracti, ſiſtant.

Quando non eſt neceſſe eam præmittere.

Ita in caſu v. g. quis eſt aſſuetus meditari myſterium Trinitatis, vel Incarnationis, vel aliquid aliud ſimi-

ſimile, & contemplari illa; poſt longum exercitium in eiuſmodi actibus, interdum ex caſu legens aliquem librum, vel audiens aliquem de aliquo ex ijs myſterijs loquentem, vel de eo reminiſcens, fieri poteſt, vt ſine vllo diſcurſu, aut meditatione circa illud, hoc fiat ſibi ita pręſens, manifeſtum, ac ſi tunc fuiſſet meditatus ipſum; & ſic in intuitu eius cum admiratione ſiſtat, & de eo delectetur, atque in ipſum amore afficiatur. Hęc meo videri, clara & facilia ſunt; & ita ſine meditatione in habituatis accidere poteſt contemplatio.

Exemplificatur.

Quomodo ſine actuali meditatione quis poſſit contemplari.

De ijs tandem, qui dono infuſæ contemplationis potiuntur, faciliùs probatur, quòd ſine præuia meditatione, accidere poteſt contemplatio; quia cùm ſe exponunt ad orandum, & meditandum præuia lectione alicuius puncti, vel recordatione illius, Deus ſępè illos rapit à lectione, vel recordatione, & per ſpeciem à ſe infuſam, vel alio modo, vt in ſuo loco dicam, facit, vt intellectus illorum ſiſtat in intuitu obiecti per eam ſpeciem repręſentati cum ſuſpenſione actuum ſenſuum, & cum admiratione, delectatione, & amore.

Qui infuſa pollent cōtemplatione faciliùs ſine meditatione contemplantur.

At exiſtimo in incipientibus ſemper eſſe neceſſariam meditationem, cùm quis contemplari vult, ex rationibus allatis S. Bernardi, ac S. Bonau.

Contemplatiuis incipientib. neceſſaria meditatio

Exiſtimo pariter etiam proficientibus, & perfectis in contemplatione acquiſita, neceſſariam eſſe meditationem regulariter, vt conſiderato obiecto meditando, eoque diſcuſſo, & credito, tranſiri poſſit ad contemplationem illius: ratio eſt; quia intellectus, aliæque pontentię inferiores ab externis ſenſibilibus, & humanis neceſſitatibus continuò occupatę, non facilè obtinent hoc, vt ipſis vel in phantaſia per ſpeciem ſenſibilem, ac imaginariam, vel in

Proficientibus etiā, & perfectis in acquiſita.

intellectu per ſpeciem intelligibilem, vel in vtriſque appareat obiectum aliquod aliàs meditatum, creditum, & contemplatum cum tanta diſtrinctione, claritate, & energia, ſeu efficacia, cum quanta apparuit in meditationibus, & contemplationibus illius, aliàs de eo habitis, vt poteſt quiſque in ſe experiri de alijs rebus aliàs frequenter, & cum magna applicatione cogitatis. Ideò neceſſe eſt, vt volens contemplari aliquod myſterium, ſe internè recolligat, illud meditetur diſcurrẽdo ſuper omnes eius partes, & circumſtantias; deinde aciem mentis in illo figat, cum aliarum potentiarum ſuſpenſione ac admiratione, affectu, & dilectione.

Ratio euidens cur etiam proficientibus ſit neceſſaria meditatio.

Et ſic via ordinaria in acquiſita contemplatione procedendum eſt, niſi Deus aliter de contemplante diſponat, vt ſupra dixi, eum præueniendo.

Regulariter per meditationẽ tranſitur ad contẽplationem.

Immò de pollente infuſa contemplatione idem dicerem, vt ſcilicet accingens ſe contemplationi, ſicut de more facere ſolet ſtatutis horis, præuia conſueta inuocatione Spiritus Sancti, &c. legat punctum, & meditetur, vt tranſire poſſit ad contemplationem; ne videatur tentare Deum, expectans, vt ipſum abſtrahat, rapiat, ſupernaturali modo rem contemplandam oſtendat, ipſo nihil agente. Nam aliquando, & pluries, Deus contemplantes non rapit, nec diſtrahit, aut alienat à ſenſibus, ſicut ſæpè facit, ſed permittit, vt ſuo labore, ſtudio, & induſtria id faciant: & propterea debent ſe diſponere ad contemplationem, meditando, vt ſi nolit Deus diſtrahere, rapere, ac modo ſupernaturali non procedere tunc cum illis; vacui non remanent, et præſumptuoſi iudicentur, expectantes raptum, & ſupernaturalem Dei motum, quaſi eſſet ei debitus.

Contemplatiuus habens infuſam à meditatione quoque incipiat

Ne tenetur Deus.

CAP.

CAP XIII.

Quodnam ſit Contemplationis acquiſitæ obiectum.

Senſus quæſiti.

ADu. quòd nomine obiecti contemplationis intelligitur materia, ſeu id, quod contemplandum eſt. Et nota, quòd aliud eſt loqui de eo, quod contemplandum eſt, aliud verò de medio, in quo repræſentatur, ſeu apparet, atque cognoſcitur id, quod quis contemplatur. De hoc ſecundo poſtea loquar, nunc verò de primo; & ſenſus eſt, an ſolus Deus ideſt Sanctiſſima Trinitas, Perſonæ, prædicata, & attributa diuina ſint obiecta, ſeu materia contemplationis; an etiam aliæ res, & quæ, num etiam corporales.

Quid nomine obiecti venit.

Omnia diuina ſunt primariũ obiectum contemplationis.

Dico 1. Deus, ideſt Sanctiſſima Trinitas, omnes Perſonę diuinę, & omnia eſſentialia Dei prædicata ſeu perfectiones, ſunt primarium obiectum contemplationis, etiam acquiſitæ.

Omnes ita docent, & quare.

Omnes Myſtici, nemine excepto in hoc conueniunt; tum quia omnium operationum ſanctarum finis, eſt Sanctiſſima Trinitas cum ſuis perfectionibus; tum etiam, quia contemplatio Beatorum in Patria, quæ ſuccedit contemplationi vię, & vt ait Greg. *hic inchoatur, ibi preficitur*, habet pro obiecto primario Sanctiſſimam Trinitatem cum ſuis prædicatis, & perfectionibus, ergo etiam contemplatio viæ.

S. Bernard

S. Bernardus *homil. infra oct. Epiph.* dicit obiecta contemplanda, *eſſe Deum, Dei eſſentiam, Potentiam, Sapientiam, Bonitatem, Iuſtitiam, Miſericordiam, &c.*

S. Greg. Mag.

S. Greg. *lib. 6. Moral.* c. 8. ait *in contemplatione principium, quod eſt Deus, quæritur.*

S. Thom. 2. 2 *q.* 180. *art.* 4. idem prorſus docet, &

ex Auguſtino *in lib. 1. de Trin. cap. 8.* comprobat, eo quòd in Patria hoc eſt obiectum principale, ac primarium illius æternę, ac fæliciſſimæ contempl. S. Tho.

S. Bonau. ſępiſſimè id docet, *de 7. itiner. ætern. de paruo bono, de ſtimulo diuini amoris, &c.* neque de hoc eſt difficultas, quia Deus eſt vltimus finis, & vltimus terminus orationis, quę eſſentialiter eſt aſcenſio mentis ad Deum, ſeu, vt dicit S. Baſilius, eſt collocutio hominis cum Deo, & aſcenſio mentis ad eum. S. Bonau.

Dico 2. Primum obiectum poſt Sanctiſſimam Trinitatem, quod contemplari poteſt, ac debet, eſt Chriſtus vt homo Deus, eius vita, operationes, paſſio, & mors. Chriſtus, & eius opera ſunt obiectum contemplationis.

Prob. S. Bernardus *de Vita ſolitaria* enixè hortatur fideles ad meditationem, & contemplationem Chriſti, ac vitæ, & mortis eius. *Sit tibi ſemper Ieſus in corde; & numquam imago Crucifixi ab animo tuo recedat. Hic tibi ſit cibus, & potus, dulcedo, & conſolatio mel tuum, & deſiderium tuum, lectio, tua, & meditatio tua; oratio tua, & contemplatio tua; mors, vita, & reſurrectio tua.* S. Bernard

S. Thom. 2. 2. q. 82. art. 3. ad 2. ait, *ea quæ ſunt diuinitatis, ſunt ſecundùm ſe maximè excitantia dilectionem, & per conſequens deuotionem, quia Deus eſt ſuper omnia diligendus: ſed ex debilitate mentis humanæ eſt, quòd ſicut indiget manuductione ad cognitionem diuinorum, ita ad dilectionem per aliqua ſenſibilia nobis nota, inter quæ præcipuum eſt humanitas Chriſti, ſecundùm quod in præfatione dicitur, vt dum viſibiliter Deum cognoſcimus, per hunc in inuiſibilium amorem rapiamur. Et ideò ea quæ pertinent ad Chriſti humanitatem per modum cuiuſdam manuductionis, maximè deuotionem excitant. cùm tamen deuotio principaliter circa ea, quæ ſunt diuinitatis, conſiſtat.* S. Thom. Optima S. Thom. ratio.

S. Bon. *in tract. de medit. Vita Chriſti cap. 50.* quod prætitulat *de tribus generibus contemplationis*, ait, *ſcire*

S. Bonau. ſententia

debes contemplationis tria eſſe genera, duo principalia propter perfectos, tertium additur pro imperfectis. Duo perfectorum ſunt contemplatio Maieſtatis Dei, & curiæ cæleſtis. Tertium pro incipientibus, & imperfectis eſt contemplatio humanitatis Chriſti. Et ideò ab hac tibi incipiendum eſt, ſi vis aſcendere ad maiora, aliàs non tàm aſcendere, quàm reuerti poſſes. Numquam enim ad ſublimia Dei mente eleuare te poſſe confidas, niſi in hac te diligenter, & longo tempore exerceas: & diffusè diſcurrit de duobus primis generibus; & in cap. 51. quod eſt *de contemplatione humanitatis Chriſti*, prolixe de ea diſcurrit; in cap. 52. *de contemplatione cæleſtis curiæ*, in c. 55. *de Contempl. Maieſtatis Dei*. Omnia ergo ad Chriſtum ſpectantia ſunt contemplationis obiecta.

Diuerſa obiecta diuerſis contemplantium gradibus aſſignat San Bonau.

Pluries id docet de Chriſto Domino.

Idem S. Bonau. *in ſtimulo amoris cap. 1.* inquit, *ò cæcitas filiorum Dei, per vulnera Chriſti neſciunt ad Deum introire. Si benè paſſionem Domini fueris meditatus, & multùm intraueris latus eius, citò peruenies ad cor eius. Quicumque enim ad contemplationis quietem, niſi per illud oſtium intrare voluerit, furem ſe reputet, ac latronem.*

S. Bonau.

Idem *in Theol. myſt. cap. 3.* ait, *latus ſuum ſanctiſſimum ferro lanceæ aperiri voluit, vt non niſi per plagas mens proficientis in intimis diuinitatis radicetur.*

Iterum S. Bonau.

In tit. *Paruum bonum particula tertia* inquit, *Vita, & paſſio Chriſti ſunt contemplanda.*

3. S. Bonau

Dico 3. Omnes creaturæ, vt important reſpectum ad Deum, poſſunt eſſe obiectum contemplationis religioſæ.

Creaturæ quomodo ſunt obiectum contemplationis.

Declaratur, & probatur; omnis oratio eſt aſcenſio mentis ad Deum, vt ſæpe diximus, ſeu collocutio cum Deo, vt ait S. Baſilius, ergo cùm contemplatio ſit perfectiſſima oratio, & collocutio cum Deo; ſi aliquid intuetur, eatenus eſt contemplatio, quatenus aliquo modo reſpicit Deum: ſed per crea-

tura.

Digitized by Google

turarum conſiderationem Deus conſiderari poteſt; nam ex Roman. 1. *Inuiſibilia Dei à creatura mundi per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas*: Et quia ſuppoſita fide creationis, & conſeruationis omnium creaturarum, & concurſus Dei ad omnes operationes omnium creaturarum rationalium, & irrationalium, ac etiam vegetabilium poteſt fidelis in cuiuslibet horum operum conſideratione Dei potentiam, ac ſapientiam conſiderare; ex hac oratione, & cum hac relatione ad Dei potentiam, & ſapientiam euadunt obiecta contemplationis religioſæ, quæ Deum reſpicit, ac diuinas perfectiones.

Ratio ex Apoſtolo.

Per Creaturas cognoſcitur Deus.

Quomodo hoc fiat.

Ex his manifeſtum eſt, quòd loquendo de omnibus rebus extra Deum in ordine naturæ, ſuppoſita fide, quòd à Deo ſint, eſſe poſſunt contemplationis materia; & ita incipiendo ab initio mundi, à primo capite Geneſis per totum Pentatheucum, & proſequendo per omnes libros hiſtoriales canonicos; omnia facta, & dicta, quæ in eis narrantur etiam ſi ordinis naturæ ſint, & mere geneologica, conſiderata, vt à Dei ſapientia, & potentia, ac prouidentia proueniunt; materia, & obiecta contemplationis eſſe poſſunt: omne ergo punctum, ſeu omnis veritas reuelata in Sacra Scriptura pertinens ad ordinem naturæ cadere poteſt ſub contemplationis obiecto; & ſic creatio mundi, Cœlorum, elementorum, mixtorum, hominis, &c. & omnia alia hiſtorica naturalia in toto Veteri Teſtamento, cum relatione illa ad Deum, vt facientem, conſeruantem, & quo ad modum eius potentię, ac ſapientiæ congruentem, ſunt obiecta contemplationis.

Corollarium notandum.

Omnia à Deo facta ab initio mundi vſq; nunc ſunt contemplationis obiecta.

Etiam, quæ ſunt ordinis naturæ.

Dico 4. Omnia creata in ordine gratiæ conſiderata cum ordine, & relatione ad Deum, vt efficien-

tem, ſapientem, miſericordem, benignum, &c. ſunt obiecta contemplationis religioſæ. Sic dico ad differentiam philoſophicæ.

Omnia ordinis gratiæ ſunt obiecta contemplationis.

Declaratur, & probatur facile: Omnia iſta habent formale obiectum contemplationis, nempe diuinitatem, eiuſque prædicata in eis relucentia; in operibus enim gratiæ maximè Deus relucet: *nam gratiam & gloriam dabit Dominus pſal.* 83. Etſi enim circa opera naturæ delirarunt Philoſophi, opera tamen gratiæ ſuis ſpeculationibus attingere non potuerunt, ideò in eis omninò ignari dormierunt. Ac propterea ſuppoſita fide operum gratię, non poteſt aliquis niſi explicito ad Deum gratificantem reſpectu, aliquod eorum conſiderare; & ſic Deum in opere illo intueri.

Quomodo opera gratiæ ſint contemplationis obiectum

Primum autem opus tàm reſpectu efficientis, quàm reſpectu finis termini, & effectuum, eſt opus incarnationis; item omnia dona ſupernaturalia Chriſti animæ collata, lumen gloriæ, ſumma gratia, omnia dona Spiritus Sancti, omnes gratiæ gratis datæ, eius beatitudo à primo inſtanti creationis animæ, &c. immò omnia eius opera ſupernaturalia, & miraculoſa, quia à Chriſto homine Deo fiebant, & ideò theandrica dicta ratione efficientis, ad ordinem gratiæ ſpectant; & propterea legimus in multis leuaſſe oculos ad Cęlum, & gratias Deo egiſſe, quia eum ſemper audiebat.

Incarnatio eſt primum opus gratię contemplandum, & omnia Chriſti dona, & opera.

Omnia Chriſti dona, & opera ſunt cõtemplationis obiecta.

Præterea omnia miracula, prodigia, portenta, aliaque ſupra naturæ ordinem à Deo patrata, vel immediatè, vel per Angelos, aut homines in Sacra Scriptura relata, ſunt materia, ſeu obiecta contemplationis: et in his omnibus contemplatiui exercentur.

Omnia prodigia, & miracula à Deo facta.

Dico 5. Quatuor nouiſſima, vt Deum reſpiciunt, quod

quodlibet in ſuo ordine, ſunt materia, ſeu obiecta contemplationis Religoſæ.

Declaratur, et probatur. Nouiſſimum Gloriæ ex natura ſua includit actus videndi Deum, ac illo fruendi, et ipſum Deum vt obiectum. Nouiſſimum Mortis reſpicit Deum, vt Authore vitæ, ac mortis. Nouiſſimum Iudicij reſpicit Deum, vt iuſtum, et ſeuerum iudicem. Nouiſſimum Inferni reſpicit Deum, vt exigentem pœnas pro delictis. Ad hoc etiam caput reduci poteſt Purgatorium, licet pœnæ ſint temporales. Cùm ergo hęc omnia ſint materia aſcendendi ad Deum, eumque conſiderandi ac intuendi ſub ratione iuſti remuneratoris, quoad prœmia, et ſupplicia, omnia poſſunt eſſe contemplationis obiecta.

Nouiſſima ſunt contemplationis obiecta.

Dico 6. Omnia reuelata in vtroque Teſtamento, quocumque modo reſpicentia Deum, eſſe poſſunt contemplationis materia ſeu obiecta.

Ratio omnium cur ſunt obiecta Contempl.

Prob. et declaratur. Nihil eis deficit, quin talia ſint, nam reuelata, et ideo credita, quod eſt cuiuslibet meditationis, et contemplationis fundamentum. Deus in eis inuoluitur, velut finis: quodlibet horum eſt quid diuinum; ideoque contemplabile.

Dico 7. Septem Sacramenta ſunt cõtemplationis materia, ſeu obiecta, et ex S. Bonauentura tota Eccleſia eſt contemplationis obiectum.

Septem Sacramenta ſunt cõtempl. obiectum.

Prob. et declaratur. Sacramenta, excepta Euchariſtia, duplici ex capite reſpiciunt Deum, et vt authorem eorum, et vt effectorem gratię, & remiſſorem peccatorum: Euchariſtia autem, ne dum ex his motiuis, ſed vt contentum verè, et realiter in ipſa, ideòque omnia ſunt materia, ſeu obiecta contemplationis, ſicut Eccleſiæ Hierarchia cum ſuo capite, & membris à Deo diſpoſita.

Item tota Eccleſia.

Virtutes Theologicæ ſunt cõtempl. obiecta, alia Dei dona, &c.

Dico 8. Virtutes Theologicæ, dona Spiritus Sancti gratiæ gratis datæ, auxilia diuinæ gratiæ, miracula, et cætera ſimilia Dei dona ſunt materia, ſeu obiecta contemplationis.

Prob. eodem modo. Omnia hæc reſpiciunt Deũ, vt eorum effectorem, & vt concurrentem ad opera ſupernaturalia; igitur per omnia iſta poteſt mens aſcendere ad Deum, & illum fixè, ac ſimplici intuitu cognoſcere, & cum eodem colloqui.

Omnis res creata poteſt eſſe contem plationis obiectum

Dico 9. Omnis res creata cuiuſcumque ordinis, & conditionis poteſt eſſe materia, ſeu obiectum contemplationis, vt reſpicit Deum.

Prob. & declaratur. Quælibet poteſt conſiderari, vt opus factum à Sapientia, & Potentia, Dei, vel ex beneuolentia, & amore Dei in genus humanum; ideòque poterit ex eis mens ad Deum aſcendere, & in eo obtutum figere, quod eſt contemplari.

Ex Riccardo, omnis materia meditationis poteſt eſſe materia contẽplationis.

Riccardus de S. Vict. quem S. Thom & S. Bonau. in hac materia magnifaciunt, & ſequuntur *in lib. de Contemplat. c.* 3. vnico verbo rem totam huius quęſiti reſoluit, inquiens, eamdem eſſe poſſe materiam cogitationis, meditationis, & contemplationis, ſed cum alio modo, vt ſupra diximus referendo integram quamuis prolixam eius authoritatem. Omnia ergo increata, & creata cum reſpectu ad Deum poſſunt eſſe contemplationis obiecta.

CAP.

CAP. XIV.

An in contemplandis præfatis obiectis ſeruandus ſit aliquis ordo.

ADu. 1. ſenſum huius quæſiti eſſe hunc. An contẽplationi acquiſitæ vacantes ſeruare debeant aliquam methodum, ſeu ordinem circa obiecta contemplanda, vt nempe prius aliquod genus obiectorum, v. g. corporalia à Deo facta, ac facienda, quæ reuelata iam ſunt, contemplentur; deinde pertinentia ad vitam, opera, paſſionem, ac mortem Chriſti, & in his per aliquod tempus exerceri: et poſtea contemplari; ſpiritualia, animam, habitus ſpirituales, ac ſupernaturales, cæteraque opera gratiæ, Angelos, vitam, & mortem æternam; viſionem, ac fruitionem Dei, & in horum contemplatione exercitari: deinde in contemplatione attributorum Dei, Potentiæ, Sapientię, Iuſtitiæ, &c. poſtea in prædicatis conſtitutiuis Dei, Vnitatis eſſentiæ à ſe, infinitatis, æternitatis, intellectualitatis, &c. tandem in horum omnium contemplatione verſati, debeant contemplari Sanctiſſimam Trinitatem, & Perſonarum diuinarum productiones; an, inquam, iſte ordo ſeruandus ſit: an indifferenter de quouis iſtorum fieri poſſit contemplatio, nullo ſeruato contemplandi ordine; & de acquiſita contemplatione tantùm nunc loquimur. Senſusque ſiti.

Dico. 1. Regulariter loquendo incipens vacare contemplationi, debet ſe priùs exercere in contemplatione corporalium reuelatorum, in quibus relucet aliqua diuina perfectio. dixi *regulariter* quia poſſet Deus alicui aliter inſpirare; & hic deberet ſequi inſpirationem. Incipien(d)um à contemplat. ſenſibiliũ.

Prob.

Prob. ex S.Bonau.in Itinerario mentis ad Deum, c.1.dicente. *Quoniam igitur priùs eſt aſcendere in ſcala Iacob, primum gradum aſcenſionis collocamus in imo, ponendo totum iſtum mundum ſenſibilem, nobis, tamquam ſpeculum, per quod tranſeamus ad Deum opificem ſummum, vt ſimus cum Chriſto tranſeuntes ex hoc mundo ad Patrem, ſimus ſapientiæ amatores, quæ dicit Eccl. 24. Tranſite ad me omnes, qui concupiſcitis me. A magnitudine enim ſpeciei, & creaturæ cognoſcibiliter poterit horum creator videri. Relucet autem creatoris ſumma potentia, & ſapientia in rebus creatis*: & poſt aliqua aſſignat quæ in rebus creatis contemplari poſſint, in quibus diuina relucet virtus ſic *Aſpectus contemplantis res in ſeipſis conſiderans, videt in eis pondus, numerum, & menſuram: pondus quoad ſitum, vbi inclinantur, numerum, quo diſtinguuntur, & menſuram, qua limitantur. Ac per hoc videt in eis modum, ſpeciem, & ordinem, nec non ſubſtantiam, virtutem, & operationem, ex quibus conſurgere poteſt, ſicut ex veſtigio, ad intelligendum potentiam, ſapientiam, & bonitatem creatoris immenſam. Secundò aſpectus fidelis conſiderans hunc mundum, attendit originem, decurſum, & terminum, nam fide credimus aptata eſſe ſæcula Verbo vitæ: Fide credimus tria legum tempora, ſcilicet naturæ, ſcripturæ, & gratiæ ſibi ſuccedere, & ordinatiſſimè decurriſſe; Fide credimus, mundum per finalem iudicium terminandum fore. In primo potentiam; in ſecundo prouidentiam; in tertio iuſtitiam ſummi principij aduertimus. Tertiò aſpectus ratiocinantis inueſtigans videt quædam tantùm eſſe, & viuere; quædam verò eſſe, viuere, & diſcernere. Videt iterum quædam eſſe corporalia; quædam partim corporalia, partim ſpiritualia; ex quo aduertit aliqua eſſe verè ſpiritualia, tamquam vtriſque meliora, & digniora. Videt nihilominus quædam eſſe mutabilia, & corruptibilia, vt terreſtria; quædam mutabilia, & corruptibilia, vt Cæleſtia; ex quo aduer-*

S.Bonau. ſic docet.

Ordo contemplandorum.

uertit quædam eſſe immutabilia, & incorruptibilia, vt ſupercæleſtia. Ex *bis ergo viſibilibus conſurgit ad conſiderandum Dei Potentiam, Sapientiam, &* Bonitatem, *vt exiſtentem, viuentem, & intelligentem merè ſpiritualem, & incorruptibilem, & intranſmutabilem.* Hæc S.Bonau.

Immò vt contemplatiuus incipiens, ac proficiens poſſit faciliùs, & commodiùs ex his creatis corporalibus aſcendere ad contemplationem alicuius, vel plurium ex diuinis perfectionibus, quæ in hiſce ſenſibilibus relucent, ad ſupradicta verba, hæc ſubnectit.

Hæc autem conſideratio dilatatur ſecundùm ſeptiformem conditionem creaturarum, quæ eſt diuinæ Potentiæ, Sapientiæ, ac Bonitatis teſtimonium ſeptiforme, ſi conſideretur cunctarum rerum origo, magnitudo, multitudo, pulcbritudo, plenitudo, operatio, & ordo: origo namque rerum ſecundùm creationem, diſtinctionem, & ornatum quantum ad opera ſex dierum, diuinam prædicat Potentiam cuncta de nibilo producentem, Sapientiam cuncta lucidè diſtinguentem, Bonitatem *cuncta largiter adornantem. Magnitudo autem rerum ſecundùm molem longitudinis, latitudinis, & profunditatis; ſecundùm virtutis excellentiam longè, latèque, & profundè ſe extendentis, ſicut patet in diffuſione lucis; ſecundùm efficaciam operationis intimæ, continuæ, & diffuſæ, ſicut patet in operatione ignis, manifeſtè indicat immenſitatem Potentiæ, Sapientiæ, & Bonitatis trini* Dei, *qui in cunctis creaturis per potentiam, eſſentiam, & præſentiam incircumſcriptus exiſtit.*

Species rerum cōtemplandorum.

Origo rerum.

Magnitudo.

Multitudo verò rerum ſecundùm diuerſitatem generalem, ſpecialem, & indiuidualem in ſubſtantia, in forma, ſeu figura, & efficacia vltra omnem humanam æſtimationem, manifeſtè trium prædictarum conditionum in Deo immenſitatem inſinuat, & oſtendit.

Multitudo.

Pulcbritudo autem rerum ſecundùm varietatem hominum,

num, figurarum, colorumque in corporibus ſimplicibus, & mixtis, & etiam complexionibus, ſiue in corporibus cæleſtibus, & mineralibus, ſicut lapidibus, metallis, plantis, & animabus, tria prædicta euidenter proclamat.

Pulchritudo.

Plenitudo

Plenitudo autem rerum ſecundùm quòd materia plena eſt formis, ſecundùm rationes ſeminales; forma eſt plena virtute, ſecundùm actiuam potentiam; virtus eſt plena effectibus, ſecundùm efficientiam, idipſum manifeſtè declarat.

Operatio.

Operatio multiplex, ſecundùm quòd eſt naturalis, artificialis, & moralis, ſua multipliciſſima varietate oſtendit immenſitatem illius virtutis, artis, & bonitatis, quæ quidem eſt omnibus cauſa eſſendi, ratio intelligendi, & ordo viuendi.

Ordo.

Ordo autem ſecundùm rationem durationis, ſituationis, & influentiæ, ſcilicet per prius, & poſterius; ſuperius, & inferius, nobilius, & ignobilius, in libro creaturæ manifeſtè inſinuat primi principij primitatem quantum ad infinitatem Potentiæ. Ordo verò diuinarum legum, præceptorum, & iudiciorum in libro ſcripturæ, immenſitatem Sapientiæ, Ordo diuinorum Sacramentorum, beneficiorum, & retributionum in corpore Eccleſiæ immenſitatem Bonitatis, ita quòd ipſe ordo in primum, & ſummum, potentiſſimum, ſapientiſſimum, atque optimum maniſeſtiſſimè manuducit.

Duo docet S. Bonau.

Ecce quòd Seraphicus Doctor docet duo: 1. quòd incipientes contemplationis exercitium incipere debent à contemplatione ſenſibilium, quæ manuducunt ad Dei cognitionem, vt dicit Paulus Rom. 1. *Inuiſibilia Dei à Creatura mundi per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur; ſempiterna eius quoque virtus, & diuinitas.* 2. docet ferè omnia ſenſibilium contemplandorum genera, in quibus relucet diuina Potentia, Sapientia, & Bonitas: Immo in eo capite ſic concludit. *Qui tanti rerum creatarum ſplendoribus non illu-*

ſtra-

ſtratur, cęcus eſt, qui tantis clamoribus non euigilat, ſurdus eſt; qui ex omnibus his effectibus Deum non laudat, mutus eſt qui tantis indicijs primum principium non aduertit, ſtultus eſt Ex his ergo ad Deum aſcenditur.

In cap. 2. eiuſdem Itinerarij, S. Bonau. refert omnes ferè omnium ſenſibilium rerum ſpecies, ex quibus tamquam ex veſtigio poteſt homo aſcendere, ad cognitionem, & contemplationem Dei, vt ipſe ibi docet.

Dico ſecundò. Vacans contemplationi, poſt notabile exercitium contemplandi Deum per ſenſibilia, in quibus relucet diuina perfectio, *regulariter loquendo*, debet ſe exercere in contemplatione animę rationalis, eiuſque potentiarum, & perfectionum, in quibus tamquam imagine Dei, Deus ipſe cognoſcitur. Quæ in 2. loco contemplanda ſunt.

Dixi *regulariter loquendo*; nam poſſet Deus aliter inſpirare contemplanti, vt ſcilicet contempletur diuina immeditatè.

Prob. nunc Concluſio ex eodem S. Bonau. contemplationis magiſtro theoricè, & practicè; Is in dicto *Itinerario mentis ad Deum*, poſtquam in duobus primis capitibus docuit, contemplantem debere incipere exercitium contemplationis à ſenſibilibus, prout in eis relucet diuina perfectio, *in cap. 3.* docet contemplandum deinceps Deum per animam, illius imaginem, naturalibus potentijs inſignitam; ſuppoſita enim fide, quòd homo factus ſit ad Dei imaginem *ex Geneſ.* 1. poteſt homo ex imagine ad prototipum per cognitionem manuduci: et oſtendit S. Doctor quomodo id fieri poſſit. Et quoniam anima dupliciter conſiderari poteſt imago Dei; in genere naturæ, & in genere gratię, ideſt, vt donis gratuitis prędita, S. Bonau. in dicto *cap. 3.* docet, quo- Dupliciter conſideratur anima.

modo ex anima ſecundùm naturalia aſcendi poſſit ad contemplationem Dei:*& in cap.* 4. docet quomodo ex conſideratione animæ gratuitis donis à Deo decoratæ, mens aſcendere poſſit ad contemplandum Deum, dona illa largientem; & dicit, hunc eſſe quartum contemplandi gradum; & docet à gratuito ſummo dono Incarnationis filij Dei incipiendum; & proſequendum per omnes actiones, & paſſiones Chriſti Domini, quibus promeruit omnia gratuita dona, reparationem, Sacramenta, virtutes Theologicas, iuſtificationem, & cętera cuncta ſpiritualia, ac ſupernaturalia dona; & ex his aſcendit homo ad contemplandum Potentiam, Sapientiam Bonitatem, & Charitatem Dei.

Gratuita dona conſideranda.

Diço 3. Poſtquam contemplans in præfatorum obiectorum contemplatione ſe exercuit per aliquod tempus, poterit Deum in ſe immediatè contemplari primò ſecundùm perfectionem primaria, quæ eſt *eſſe*.

Alia ſeries contemplandorum.

Prob. ex S. Bonau. qui *in cap.* 5. dicti *Itinerarij mentis ad Deum*, quod dictis verbis prætitulat, dicit, *qui exercitati ſunt in primo modo, ideſt per veſtigium contemplati ſunt Deum, intrauerunt iam in atrium ante tabernaculum; qui verò ſecundo modo, ideſt per imaginem, intrauerunt in Sancta Sanctorum; qui autem tertio modo, ideſt per gratuita, intrant cum Summo Pontifice in Sancta Sanctorum, vbi ſupra ſunt Cherubin gloriæ obumbrantia propitiatorium, per quæ intelligimus dictos modos, ſeu gradus contemplandi Dei inuiſibilia, æterna, quorum vnus verſatur circa Dei eſſentialia, alius circa propria Perſonarum. Primus modus primo, & principaliter defigit aſpectum in ipſum eſſe dicens, quòd qui eſt, primum eſt nomen Dei*: & multa dicit de hoc eſſe Dei, & de eſſentialibus eius.

Tandem *in cap.* 6. ait. *Poſt conſiderationem eſſentialium, eleuandus eſt oculus intelligentiæ ad conſiderationem*

Bea-

Beatiſſimæ Trinitatis. Sicut autem viſionis eſſentialium ipſum eſſe eſt principium radicale, & nomen, per quod cætera innoteſcunt; ſic contemplationis emanationum ipſum bonum eſt prinripaliſſimum fundamentum : Et de Perſonis diuinis complura contemplanda ſubtiliter docet. Tandem Sanctiſſimæ Trinitas contemplanda eſt.

Hic ergo ordo à contemplatiuis contemplationi acquiſitæ vacantibus ſeruari deberet, vt priùs Deum per ſenſibilia creata cognoſcant, & contemplentur; deinde per intelligibilia naturalia, & gratuita, tandem ipſum Deum ſecundùm prædicata eſſentialia, & Trinitatem Perſonarum, niſi aliter inſpiret Deus.

CAP. XV.

Sub quo conceptu apprehendi debet Deus in contemplatione acquiſita.

AD I. pro declaratione quæſiti, quòd ex communi omnium ſententia, duobus modis poteſt concipi, ſeu apprehendi Deus, ſcilicet ſub conceptu poſitiuo, & negatiuo; non quidem quòd Deus, vel eius perfectiones ſint negationes, vel entia negatiua, fatuum enim, & ſtultum eſſet hoc ſomniare: ſed ſic intelliguntur iſti modi. Deus eſt ens ſubſiſtens; eſt bonus, ſanctus, potens, iuſtus, ſapiens, &c. Certum eſt, quòd intellectus creatus, præſertim in via, cùm non adquæretur entitati, & intelligibilitati Dei, non poteſt concipere, nec apprehendere iſtas perfectiones Dei, vel aliquam earum quantum eſt apprehenſibilis ſecundùm totam ſuam latitudinem, ſeu ſecundùm omnes gradus eius, quia quælibet infinita eſt. Hoc autem ſuppoſito, poteſt aliquis concipere Dei entitatem v. g. poſitiuè ſicut quoddam ens continens formaliter, vel eminenter omne Ens; ſic Sapientiam, vt quam.

Senſus quæſiti declaratur.

Cõce ptus poſit iuus qui.

quamdam exceſſiuam virtutem omnes alias ſapientias ſuperantem: Immenſitatem, tanquam exiſtentiam in omni loco, & ita de alijs, & hoc modo concipitur poſitiuè. Negatiuo autem modo concipitur ſicut ens ſine imperfectione aliqua ex ijs, quę videntur in rebus creatis v. g. Deus ens abſque dependentia ab aliquo, abſque mutabilitate, &c. Sapientia, ſed non vt accidens quodam; non expoſita deceptioni; ſi concipitur ſubſtantia Dei ſub conceptu negatiuo, concipitur non eſſe, vt ſunt ſubſtantiæ creatæ, ſiue non viuentes, ſiue viuentes, non vt ſubſtantiæ hominum, vel Angelorum; vno verbo dicam, quoties concipitur aliqua perfectio Dei ſub hoc conceptu, quòd magna quidem ſit, & non ſicut perfectiones creaturarum, & ſine conditionibus, atq; accidentibus iſtarum, tunc dicitur concipi ſub conceptu negatiuo.

Negatiuus qui.

Adu. 2. quòd quæſtio hęc vtilis quidem eſt, ſed merè Theologica; nihilominus fuit explicanda pro Tyronibus, etiam contemplatiuis, vt ſciant, & in contemplatione, & extra eam (dum aliquem fidei actum eliciunt) concipere, Deum, quem credunt, & cui credunt omnia reuelata; poſſintque conceptum illum de Deo, eiuſque perfectionibus formatum in ſua memoria retinere, in eoque intuitum ſimplicem, ac firmum figere, dum contemplantur; ſiſtendo in conceptu illo, vt denudato ab omni imperfectione; licet hoc literatorum ſit, non rudium, & ſimplicium.

Cur hoc quæſitum diſcutitur

Dico ergo. Vtroque modo, nempe ſub conceptu poſitiuo, vel negatiuo, poteſt Deus concipi, tàm in caſu contemplationis, quàm extra, ſed præcipui Doctores conſulunt concipiendum ſub negatiuo, quaſi melius explicante perfectiones Dei, à creatura incomprænhenſibiles.

Vtroque modo poteſt Deus concipi.

Probare incipiam ſecundam partem. Qui hoc docent

cent fundantur in authoritate S. Dionyſij Areopagitæ, *qui in lib. de myſtica Theologia cap. 5. de Dei conceptu, ait, dicamus aſcendentes, quòd neque Deus, & anima, neque intellectus, nec ratio, neque intelligentia, nec dicitur, neque intelligitur, nec ſtat, neque mouetur, nec potentiam habet, neque potentia eſt, neque lumen, neque viuit, neque vita eſt; neque ſubſtantia eſt, nec ſcientia, aut veritas; neque ſapientia, nec vnum, nec vnitas, nec ſpiritus eſt, neque filiatio, nec paternitas, nec aliud quid nobis, nec alicui entium cognitorum; neque quid non entium, neque quid entium eſt, neque entia eam cognoſcunt, vt ipſa eſt. Neque ratio ipſius eſt, neque nomen, neque agnitio, nec lumen, nec error, nec veritas; neque eſt vniuerſaliter ipſius poſitio, neque oblatio. Omnia quippe incomparabiliter, ac inexcogitabiliter excedit; & nec numero, nec ſpecie, nec genere quidquam cum eo communicat.* Vult docere quòd nullum iſtorum adæquatè explicat Deum.

S. Thomas ſequitur S. Dionyſium in p. parte q. 84. art. 7. ad 3. dicens, *Deum autem, vt Dionyſius dicit, cognoſcimus vt cauſam, & per exceſſum, & per remotionem.* Clarius autem, & pleniùs id docet *in l. 1. contra Gentiles cap.* 14. quod ſic prætitulat; *Quòd ad cognitionem Dei oportet vti via remotionis.* In corpore quæſiti, ait, *eſt, autem via remotionis vtendum, præcipuè in conſideratione diuinæ ſubſtantiæ. Nam omnem ſubſtantiam, quam intellectus noſter attingit, ſua immenſitate excedit; & ſic ipſam apprehendere non poſſumus cognoſcendo quid eſt; ſed aliqualem eius habemus notitiam, cognoſcendo quid non eſt. Tantò enim eius notitiæ magis appropinquamus, quanto plurima per intellectum noſtrum ab eo poterimus remouere. Tantò enim vnumquodque perfectius cognoſcimus, quantò differencia eius ad alia pleniùs intuemur*; & ſequitur aliis multis. S. Thomas idem docet.

Ioannes Gerſon Cancellarius Pariſienſis *in tract. de* Gerſon.

de ſimplificatione cordis, idipſum docens, quòd nempè Deus concipiendus ſit, vt ens perfectiſſimum per negationem omnis imperfectionis, vtitur S. Dioniſij exemplo de Statuario, qui vt ſtatuam faciat perfectam aufert à lapide omnes illas partes, quæ impediebant formationem pulchræ, & nobilis ſtatuæ; ſic dum concipitur Deus, remouendæ ſunt omnes imperfectiones, & ſic remanet perfectiſſimus Dei conceptus. Sic autem loquitur. *Exemplum palpabile dat ipſe Dioniſius, pro manuductione iſtius Theologiæ myſticæ. Conſidera fabricatorem ſtatuarum, nonne hic format imaginem, vel ſtatuam, non addens quidquam, ſed reſcindens, & remouens; ex qua ſubtractione, remanet agalma, ideſt ſimulacrum pulcherrimum, imago pulchè figurata, vel ſculpta? ſic agit ſuo modo meditantis animus, dum ab hoc conceptu vago entis habito ab exterioribus ſenſatis intus facit abſtractionem remouendo ab hoc conceptu vago quidquid eſt imperfectionis in entibus cognitis per phantaſmata*; & poſt aliqua ad idem ait, *Qua abſtractione facta, dici, nequit quòd nihil remaneat, vt abſtrahentis animo cognitum, quin potiùs reſultat agalma pulcherrimum, ſeu remanet conceptus entis perfectè denudatus ab omni imporfectione: Et huiuſmodi eſt proprius Dei conceptus abſolutus, licet non intuitiuus*.

Optima Metaphora.

Dion. Carthuſ.

Dioniſ. Chartuſ. *de myſti. Theol. S. Dioniſij* refert duas ſententias de modo concipiendi Deum per cõceptum poſitiuum, vel negatiuum, ideſt, per remotionem imperfectionum, & hic ſecundus ei magis placet, dicens, *Deum ſub conceptu, entis abſoluti concipiendum remotis imperfectionibus; idem de Vita, de Bonitate, de Sapientia, de Potentia, & de conſimilibus prædicatis. Flecti videtur in iſtam ſententiam Auguſtinus in pluribus locis præſertim de Trinit., Bonau. quoque in ſuo Itinerario &c.*

Sed poſt S. Dioniſium, primus omnium, qui docuit,

cuit , Deum conceptu negatiuo meliùs concipi , quàm poſitiuo, fuit S. Cyprianus, qui in lib. de oper. Card. Chriſti, in prologo dicit. *Affirmatio quippe de Dei eſſentia in promptu haberi non poteſt: neque enim deffinibilis eſt diuinitas , ſed veriùs , ſinceriùſque remotio indicat , negando quid non ſit , quàm aſſerendo quid ſit: quoniam quidquid ſenſui ſubiacet illud eſſe non poteſt , quod omnem ſuperat intellectum.*

S Ciprianus.

At S. Bonau. vtramque opinionem refert in tract. *Paruum Bonum* p.3. vbi ſic habet.

Nota quòd aſpectus veritatis debet eſſe erectus ad incomprehenſibilia ; & hæc ſunt myſteria ſummæ Trinitatis , ad quæ erigimur contemplando ea , & hoc dupliciter ; vel per poſitionem , vel per ablationem . Primum ponit *Auguſtinus ; ſecundum* Dioniſius. *Per poſitionem primò intelligimus in diuinis eſſe quædam, vt communia , quædam vt propria ; quædam ſunt appropriata ; quædam ſunt media inter hæc , & illa. Intellige ergo , & contemplare, ſi potes, circa Deum communia, & vide quoniam Deus eſt eſſentia prima, natura perfecta , vita beata , quæ neceſſariam habent conſequentiam. Iterum intende, & vide , ſi potes , quoniam* Deus *eſt æternitas præſens , ſimplicitas replens, ſtabilitas mouens quæ ſimiliter conſequentiam habent, & connexionem naturalem. Poſtremò attende, & vide , quoniam* Deus *eſt lux inacceſſibilis, mens inuariabilis , pax incomprehenſibilis , quæ non tantùm eſſentiæ vnitatem , ſed etiam includunt perfectiſſimam* Trinitatem *, quæ ſunt propria diuinarum* Per*ſonarum.*

S. Bonau. refert vtrãque ſententiam.

Declarat vtramque

Deindè ſubnectit prædicata tàm propria , quàm appropriata eiſdem diuinis Perſonis ; & aliquibus alijs interiectis, ſic concludit. *Hæc eſt igitur erectio per viam affirmationis* : & proſequitur. *Sed alia eſt eminentior per viam negationis ; quoniam , vt dicit Dioniſius affirmationes incompactæ ſunt; negationes verò licet videantur*

nihil dicere, plus tamen dicunt : & hic modus erectionis eſt per abnegationem trium ; quod in negationibus illis ſit ordo, incipiendo ab inferioribus vſque ad ſuperiora. Vt tùm dicitur Deus non eſt quid ſenſibile, ſed ſuperſenſibile, nec imaginabile, ſed ſuperimaginabile ; nec intelligibile, ſed ſuperintelligibile ; nec exiſtens hoc, vel hoc ſed ſuper omne ens. Et tunc veritatis aſpectus fertur in mentis caliginem, & altiùs eleuatur, & profundiùs egreditur pro eo quod excedit ſe, & omne creatum : & hic eſt nobiliſſimus eleuationis modus. Sed tamen ad hoc, quòd ſit perfectus præexigit alium, ſicut perfectus illuminationem, & ſicut negatio affirmationem. Hic autem modus aſcendendi tantò eſt vigoroſior, quantò vis aſcendens eſt intimior : tantò affectuoſior, quantò affectio proximior, & ideò vtile valdè eſt in illo exercèri. Hæc S. Bonau. Cùm ergo aliter etiam modus S. Auguſtino placeat.

Modus negatiuus.

Perfectior eſt.

Prob. altera pars de concipiendo Deum poſitiuo conceptu ad effectum contemplandi. Quamuis doctis, & verſatis in Theologia facile ſit Deum, & diuina concipere ſub conceptu negatiuo, & ſic eum, eiuſque virtuales perfectiones ſine vlla difficultate contemplari, tamen Perſonis pijs quidem in actibus Fidei, Spei, & Charitatis, ac in meditationibus exercitatis, ſed illiteratis, eſſet difficile ſic depurare (vt ita loquar) cōceptu Dei, & aliarum perfectionū diuinarum antequam intuitum mentis figant in aliquam earum, & contēplentur intuendo ac amando.

Modus poſitiuus cognoſcendi Deum.

Et ex alia parte fideles omnes ab infantia inſtructi, & aſſueti ſunt concipere Deum, & diuina per conceptus poſitiuos, & ſub eis illa omnis ſemper crediderunt, quia & in Symbolo, & in Cateſchiſmo, & in Sacra Scriptura ſub poſitiuis conceptibus reuelantur, & explicantur. Omnes enim credimus *tres diuinas Perſonas*, credimus *diuinas perfectiones. Intelle-*

ctum,

ctum, *Voluntatem* , *Potentiam*, *Iuſtitiam*, *Miſericordiam* *Charitatem &c.* item, *diuinas productiones actiuas, & paſſiuas*, & cætera diuina, quæ quidem nullus puto fidelis (& à me incipio) quando iſta obiecta incæpit apprehendere, atque credere, & proſecutus eſt actus fidei, & meditationis circa ea facere, cogitauit de conceptibus negatiuis, ſeu (vt ita dicam) de depuratione intellectuali talium obiectorum ab omni creata imperfectione, vel perfectione; ſed ea apprehendunt omnes, & credunt, tamquam perfectiſſima, licet gradum talis perfectionis non attingant, ſed credunt eſſe infinita; & nullus Parochus, nullus Magiſter nullus Epiſcopus, nullus Papa, aut Concilium docuit, fideles ſub negatiuo conceptu apprehendere, aut credere debere Deum Trinitatem, & cęteras diuinas perfectiones.

Praxis cognoſcendi Deum, & credendi.

Præterea cùm Deus, (vt in Sacra Scriptura legitur) reuelauit ſe, aut ſuas perfectiones, ſub poſitiuis nominibus, & conceptibus reuelauit, Exodi 3. 14. dicit Moyſi, *Ego ſum qui ſum*. Quòd ſit vnus reuelauit poſitiuo vocabulo Deuter. 3. 24. dicens Moyſi, quòd eſt ſolus Deus, *neque eſt alius: Deus in Cœlo, vel in Terra*. Trinitatem reuelauit Chriſtus Matth. vlt. poſitiuis vocabulis, *baptizantes eos in nomine Patris, & filij, & Spiritus Sancti*. Vnitatem Perſonarum in eſſentia eodem modo reuelauit Chriſtus Io: 10. *Ego, & Pater vnum ſumus*. Immenſitatem reuelauit Deus vocabulo poſitiuo Ierem. 23. *Cœlum, & terram ego impleo*: Et nimis prolixum eſſet referre omnes Dei perfectiones, & attributa ab ipſomet Deo reuelata ſub poſitiuis conceptibus, vt facilè mihi eſſet, at quia non eſt neceſſarium, omitto.

Sub poſitiuis reuelata.

Concludo ergo, quòd ſupracitati Doctores opti-

Digitized by Google

Doctorũ cõcordia. quæ.

mè dicunt, quòd magis adæquatè, & magis plenè, ac perfectè conciperetur Deus, ſi eius eſſentia, & perfectiones poſitiuæ conciperentur per conceptum negatiuum, ideſt per actum intellectus, quo remouentur ab eis omnes imperfectiones: At non docent, nec dicunt, quòd non poſſint aliter, & ſub conceptu poſitiuo concipi, & quòd ſub hoc nequeant eſſe obiecta contemplationis. Quocùmque ergo modo concipiantur poſſunt eſſe contemplationis obiecta.

CAP XVI.

In quo medio contemplatio intuetur obiecta.

Mens authoris, cur de hac re agit. Qui Theologi, aut philoſophi non ſunt, non facilè hoc capiunt.

Multi in hoc pũcto deficiunt.

AD 1. quæſitum hoc verè, & propriè ad contemplatiuos Theologiæ, ac Philoſophiæ ignaros non pertinere, quia ſufficit contemplatiuo, ſi obiectum meditandum, & contemplandum apprehendens ſciat quos cognitionis actus debeat circa illud exercere, & eo modo quo ſæpè dictum eſt, nempe diſcurrendo in meditatione, & fixè, ac firmiter intuendo in contemplatione, parum curando de medio, in quo repræſentatur, ſiue in ſpecie imaginaria phantaſiæ, ſiue in ſpecie intelligibili intellectus contemplantis. Nihilominùs pro contemplatiuis Philoſophis, aut etiam Theologis, videtur diſcutiendum, & pro alijs ſtudioſis, & curioſis, quia puto multos in hoc puncto hallucinari.

Senſus quæſiti quis ſit. Quomodo cognoſcitur

Ad 2. Senſum quæſiti eſſe, an contemplatio fiat in ſpeciebus tantùm intelligibilibus, in quibus repræſentari debeant obiecta contemplabilia; ita vt cùm fit contemplatio, phantaſia, ſeu imaginatiua tunc otietur, ſicut otiantur ſenſus externi: An phantaſia aliquando, & circa quæ obiecta tendere poſſit, dum in-

intellectus contemptatur: his enim modis fit cognitio abſente obiecto.

obiectum abſens.

Adu. 3. hìc eſſe ſermonem de contemplatione acquiſita, ſeu naturali dicta, quæ communiter fieri ſolet, licet ex gratiæ auxilio, ſicut meditatio; nam de infuſa, ſeu ſupernaturali loquar poſtea, inquiramq; in quo medio fiat, an in eiſdem in quibus acquiſita, an in alijs.

De acquiſita contemplatione eſt ſermo.

Dico 1. obiecta merè ſpiritualia in ſolis ſpeciebus intelligibilibus ſunt contemplabilia, & nullo modo in phantaſmatibus imaginatiuę; & cùm intellectus ea contemplatur, imaginatio circa ea nihil operatur.

Spiritualia in ſolis ſpeciebus intelligibilibus cognoſcuntur.

Prob. & declaratur. Spiritualia cognoſci non poſſunt per ſenſus externos; ergo neque per imaginatiuam, ſeu phantaſiam; quia hæc non cognoſcit, niſi per externos ſenſus ei immittantur ſpecies cognitorum externè; & ſic cùm phantaſia non habeat ſpecies ſpiritualium, hæc nequeunt in phantaſmatibus repræſentari, & cognoſci. At ſpiritualia de facto cognoſcuntur, & creduntur, vt Deus, diuinæ perſonæ, perfectiones Dei, &c. Angeli, lumen gloriæ, habitus Theologici, dona Spiritus Sancti, &c. item anima ipſa, & alia ſimilia; igitur, ſi in ſpeciebus imaginarijs cognoſci non poſſunt, in intelligibilibus tantùm cognoſcuntur.

Quare per imagines ſeu phantaſmata.

Quocumque modo ex ſenſibilibus inſenſibilia, vt ait Apoſtolus *Rom.* 2. cognoſcantur, certum eſt, & vnuſquiſque in ſe cognoſcit, haberi cognitionem Dei, SS. Trinitatis, & diuinarum perfectionum per fidem: ita de Angelis, & aliis rebus ſpiritualibus. Iſta tamen vt dixi per phantaſmata repręſentari non poſſunt, ſed per ſolas ſpecies intelligibiles cauſatas in intellectu poſſibili per agentem, vt ex libris de Anima.

Omnes Deum cognoſcunt, & credũt, ſic & alia ſpiritualia.

Digitized by Google

ma ſuppono. Quando ergo legitur, vel auditur punctum contemplabile de aliquo ſpirituali, vel contemplans ſine lectione, vel auditione, ſed ex ſola recordatione cogitat de illo, & vult illud contemplari, ideſt figere obtutum in eo obiecto, manifeſtum eſt, quòd intuetur illud in ſuo repræſentatiuo; hoc autem aliud non eſt, niſi ſpecies intelligibilis. Immò vt mox dicam, etiam ſi obiectum contemplandum eſſet aliquod corporeum; cùm tamen hoc eatenus ſit contemplabile quatenus dicit reſpectum aliquem ad Deum; ſemper eſt neceſſaria ſpecies intelligibilis in contemplatione, quæ repræſentet Deum. Neque ſcio, aut capere poſſum quomodo aliter fieri poſſit iſtorum ſpiritualium contemplatio, ſeu pura cognitio.

Notabilis doct ina quomodo fiat cognitio ſpiritualium

Conf. à paritate actuum credendi, ſperandi, & amandi Deum, & diuina. Cùm enim homo exercet actus fidei de Deo, & de eius perfectionibus, de beatitudine, de lumine gloriæ &c. ac ſperat in illo, vel diligit, certum eſt, quòd eius intellectus, & voluntas habent pro obiecto Deum, & illa alia; at non in ſe præſentia obiectiuè, ſed in ſpeculo, & ænigmate, vt ait Apoſtolus, ideſt in ſpeciebus intelligibilibus, quas homo ille formauit de Deo, ac diuinis, cæteriſque ſpiritualibus, quæ ſpecies quomodo fiant, dicam poſtea cum S. Bonau. licet hoc ad rem noſtram non faciat: eas tamen habemus. Ideòque cùm contemplans ſpiritualia, eadem prorſus fixè, & ſimplici intuitu cognoſcat, ac intueatur, quæ per fidem credidit, in eiſdem pariter ſpeculis intuetur, in quibus prius cognita, fuerunt etiam credita. At non cognita, nec credita in phantaſmatibus, quia hæc non poſſunt repræſentare niſi corporalia, ergo cognita, & credita in ſpeciebus intelligibilibus, ſeu ſpiritualibus.

A paritate actuum credendi, diligendi ac ſperandi.

Id quod creditur contemplatur.

Di-

Dico 2. Si in contemplatione acquiſita obiecta contemplanda cum ordine ad Deum ſunt corporalia, poſſunt videri, & cognoſci, nedum in ſpeciebus intelligibilibus; ſed etiam in phantaſmatibus; ita tamen vt Deus, ſeu eius potentia, aut ſapientia, aliaue perfectio, quam reſpicit illud corporale, cognoſcatur in ſola ſpecie intelligibili.

Quomodo cognoſcuntur corporalia cum ſpiritualibus.

Prob. & declaratur. De omni obiecto cognito per ſenſus in phantaſia, ſeu imaginatiua, ſeu ſenſu communi (quæ preme, & Scotum idem ſunt) remanent ſpecies, ſeu imagines cognitorum, quæ appellantur phantaſmata: & ex his deputatis per intellectum agentem, producuntur ſpecie intelligibile, & ſpirituales, quæ reſident in intellectu, *poſſibili dicto*: & ſic vtriuſque rei corporeę cognitæ duo ſpecierum genera remanent in homine, ſenſibiles, & intelligibiles. Hoc poſito.

Quomodo cauſantur in intellectu ſpecies rerum omnium.

Dico, quòd contemplaturus aliquod corporale vt Chriſti humanitatem, aliudue de illo humanum; vel creationem mundi, iudicium, mortem, pœnas inferni, &c. iſta videt, ſeu videre, & intueri poteſt in vtriuſq; ſpeciebus; quia vtræque repræſentant illa, & mouent ad intuendum, immo ex illis ſpeciebus phantaſticis mouetur intellectus ad cognoſcendum intellectualiter, quia ex Philoſopho, *oportet intelligentem phantaſmata ſpeculari*, ſeu ad phantaſma conuerti; & hic eſt naturalis, & humanus in hac vita intelligendi modus, ac ſeries.

Quomodo res intelliguntur

Si ergo vult quis contemplari creationem Cœli, vel aliud ſimile corporeum, & in eo, vel ex eo potentiam, aut ſapientiam Dei facientis, tunc ex viſibilibus iuxta doctrinam Apoſtoli *Rom. 1.* tranſit ad inuiſibilia, & per ſpeciem intelligibilem ſpiritualem, quam habet de Dei potentia, ac ſapientia intuetur

fixè

Modus contemplādi per corporalia.

fixè potentiam, & ſapientiam. Immò aduerto, quòd cum quis iſta ſpiritualia ex corporalibus contemplatur, ſemper, vel quaſi ſemper (vt me docet frequens experientia) duo videt, vnum quaſi directè, & principaliter, ſcilicet potentiam, ſeu ſapientiam Dei, aut Deum, &c. & id in ſpecie intelligibili; aliud quaſi indirectè, & vt ita dicam obliquè, nempe rem illam corpoream in qua exercita eſt Dei potentia, & hanc rem corpoream licet cum minori attentione, & ſtudio, ſeu applicatione intuetur in ſua ſpecie propria, vel in ea, quę reſidet in intellectú, vel etiam in ea, quæ reſidet in phantaſia; & itá exiſtimo cognoſci, meditando, vel contemplando omnia ſpiritualia, quę ex corporalibus cognoſcuntur, habentque cum iſtis connexionem aliquam; & hoc regulariter loquendo. Quòd ſi quis ſpiritualia iſta ſine corporalibus illis, vult meditari, vel contemplari, poterit hoc facere, vim ſibi dulciter inferendo, vt relinquat intuitum corpuralium relucentium in phātaſmatibus, vel in proprijs ſpeciebus intelligibus, & attendat ad ſpiritualia tantùm, ſi poteſt.

In duplici ſpecie cognoſcūtur ſpiritualia, & corporalia.

Notanda doctrina.

Et hoc eſt graue illud documentum, quod ex S. Dioniſio Areopagita Myſtici tradunt contemplatiuis, *Deſere imagines, ſeu phantaſmata*; quod ſic intelligitur, ideſt cùm contemplaris mere ſpiritualia, *deſere imagines*, non ſolùm eas, per quas fortaſſe putares repræſentari poſſe ſpiritualia illa, cùm hoc impoſſibile ſit, ſed etiam alias imagines, ſeu phantaſmata aliarum rerum quę perturbare, impedire poſſunt intellectum contemplātem, & ſiſte in ſolo intuitu rei ſpiritualis, Item *deſere imagines*, ideſt quando contemplaris ſpiritualia, quæ connexionem habent cum corporalibus, ſiue per modum efficientis, ſiue finis, v. g. in exemplo allato de creatione mundi, vel

Reſolutio multarum difficultatum maximè notanda.

Quando deferendę ſpecies imaginariæ.

Imagines ſeu phantaſmata quando deſeri debent à contemplante.

de

de aliquo Chriſti opere; ſi vis Dei potentiam, vel ſapientiam, aut charitatē, vel diuinitatem ipſam contemplari, *deſere imagines* mundi, Cœli, materialiſue Chriſti operis, & intuere ſpirituałē illam veritatem. At ſi vis illud ſpirituale contemplari, vt exercitum, ſeu in vſu poſitum illo corporali, non prohiberis hoc facere; neque hoc repugnat contemplationi acquiſitæ. De infuſa verò loquar poſtea. Ecce quando, & quales imagines deferendæ ſunt à contemplante.

CAP. XVII.

An omnes homines ſint capaces contemplationis acquſitæ.

ADu. 1. vnum, quod debui ſępè aduertere ad remouendas quorumdam mundanorum deridentium contemplantes obiectiones; quòd aliud eſt actum aliquem contemplationis exercere; aliud verò vitam contemplatiuam ducere: pauciora ſiquidem requiriuntur pro primis, quàm pro ſecundis; vt dicam de diſpoſitionibus contemplatiuorum, & de requiſitis ad eam ſeruandam.

Notabilis doctrina. Aliud eſt actum aliquem contemplandi exercere, aliud verò vitā contemplatiuam ducere.

Adu. 2. quòd aliud eſt loqui de contemplatione acquiſita, aliud de infuſa. De prima hic loquor, & in proprio opuſculo loquar de ſecunda, ad quam etiam prima diſponere poteſt.

De acquiſita eſt ſermo.

Dico 1. Omnes homines cuiuſcumque ſtatus, conditionis, & ſexus, ſi inſtruātur, ſunt capaces exercendi actus contemplationis acquiſitæ.

Omnes inſtructi ſunt apti ad aliquos contēplationis actus.

Prob. 1. Omnes tales, ſi inſtruuntur, ſunt capaces meditationis, vt in ſuo loco dictum eſt; ergo etiam contemplationis. Nam ſi apto ad meditandum dicatur, poſtquam conſideraſti, Chriſti. v.g. natiui-

Quomodo inſinuanda con-

templatio ei, qui ſci medi-tari facilè eſt docere aliquem contemplari, ſi capax ſit rationis.

tiuitatem, vel flagellationem, non diſcurras amplius circa circumſtantias illius facti, ſed ſiſte, & fige oculũ mentis in illo vero facto, tanquam ſi id habe res ante oculos, cum fide ad ipſum: homo ſic edoctus, & inſtructus id facilè faceret, ſi vellet; igitur cùm omnes rationis capaces poſſint ſic inſtrui, omnes fieri poſſunt contemplationis capaces, ſicut & meditationis.

Conf. Capaci meditationis præfatarum rerum dici poteſt, quòd dum res illas conſiderat, oculum mentis ad Deum dirigat hęc ex ſua in nos miſericordia ordinantem, cum admiratione, & ſuſpenſione animi ab omni alia operatione veritatem hanc intueatur, ſicut v. g. intueretur picturam aliquam, vel gemmam aliquam, aliamue ſimilem rem pulcherrimam, etiam abſentem, & in ſola phantaſia pręſentem cum admiratione, & ſuſpenſione animi ab omni alia re videret, ſeu conſideraret. Certè huiuſmodi operandi omnes homines ſunt capaces.

A paritate conſiderandi aliquod graue negotium.

Conf. 2. quilibet rationis capax aliquando negotium aliquod graue, & vrgens habet, ſiue commodum, ſiue incommodum, & in eo figit cogitatum, & ab eo difficilè remouetur. Is autem doceri, & inſtrui poteſt, quòd ſic prorſus facere debet, dum reuelatum aliquid cogitat, ſeu meditatur, ergo erit capax contemplationis, ſi ſic inſtruatur.

Ex S. Gr. omnes ſunt capaces contẽplationis.

Prob. 2. ex S. Greg. Magno *in Ezech. homil.* 17. poſt medium ſic dicente. *Non enim contemplationis gratia ſummis datur, & minimis non datur, ſed ſapè hanc ſummi, ſapè minimi, ſæpiùs remoti, aliquando etiam coniugati percipiunt. Si ergo nullum eſt fidelium officium, à quo poſſit gratia contemplationis excludi; quiſquis cor intus habet, illuſtrari etiam lumine contemplationis poteſt, vt nemo ex hac gratia quaſi de ſingularitate glorietur*: & poſt aliqua.

qua. *Non ſolùm alia Eccleſiæ membra, quæ præeminent habent contemplationis gratiam; ſed plerumque hoc donum etiam illa membra percipiunt, quæ etſi iam per deſiderium ad ſumma emicant, tamen adhuc in imis iacent. Niſi enim & his, qui deſpecti videntur, omnipotens Deus lumen contemplationis infuderit, feneſtræ in veſtibulis non fuiſſent.* Nota quòd Greg. explicat ſenſum myſticum templi, quod Ezechiel propheticè viderat, habens feneſtras in fronte, & in veſtibulis. Priores feneſtras Templi dicit eſse eos, qui in Eccleſia ſunt maiores poteſtate, & ſcientia; feneſtras veſtibuli dicit eſse inferiores, qui videntur deſpecti; & ſubdit Greg. *Videmus itaque alios in ſummis locis Sanctæ Eccleſiæ conſtitutos alta de Cæleſtibus loqui, miro ſtudio in quantum illuſtrata mens ſufficit ſupernæ Patriæ ſecreta rimari, feneſtræ ſunt in frontibus. Alij verò in Sanctæ Eccleſiæ ſinu continentur, & deſpecti humanis oculis videntur; ſed apud ſe ſapientiæ ſtudijs vacant, ad Cæleſtia anhelant, atque in quantum prævalent, gaudia æterna conſiderant: iſti feneſtræ obliquæ ſunt, ſed in veſtibulis.*

Cuiuſcumque conditionis homines ſũt eius capaces.

Non ergo alicui tantùm conditioni hominum eſt data contemplationis gratia, ſed poteſt omnibus ineſſe, ſi omnes inſtruerentur, & ad eam excendant à Deo illuminarentur; ſæpè enim, vt ait Apoſtolus 1. *Corint.* 1. 26. infirmiores ad huiuſmodi ſublimia vocantur. *Quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat fortia; & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quę ſunt deſtrueret, vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius.* Nullum ergo hominum genus, nullaque conditio à contemplationis exercitio reiicitur, ſi de eo inſtruatur, velitque Deo illuminante, inſpirante, & adiuuante, illi vacare.

Maiores, & Minores in Eccleſia poſſunt ex Dei gratia contemplari.

Sæpè infirmiores ad eam vocãtur.

Conſ. omnis homo rationis capax, eſt etiam ca

pax exercendi actus Fidei, Spei, & Charitatis erga Deum, ſi de iis exercendi inſtruatur; qui tamen actus difficiliores ſunt: ergo multò magis erunt capaces actuum contemplationis, quæ in Fide, & Charitate præcipuè fundantur, ſi de iis à perito directore inſtruantur.

Difficultas eluitur

Prob. 3. Potior difficultas, quę videtur obſtare, eſt, quia non omnes omnis conditionis homines poſſunt eſſe ſolitarii, celibes, ſine negotiis, vel curis domeſticis, & continuò reperiri in ſtatu gratiæ. Sed hæc difficultas non obſtat, quin omnes homines cuiuſcumque ſtatus, & conditionis poſſint elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis. 2. Non obſtat quin poſſint elicere actus meditationis Myſteriorum Fidei; omnes ſiquidem recitant Roſarium, & meditantur ea myſteria. 3. difficultas vrgeret, ſi nunc loquerer de vita contemplatiua, quæ vt dicam infra, plura requirit, quàm communes, & ſimplices actus contemplandi, qui præfatas conditiones in contemplante non requirunt. 4. eſt ratio præcedentis, vt aliquis Theologus, vel etiam Philoſophus ſpeculetur veritates ſupernaturales, ſeu reuelatas, & ſiſtat in earum conſideratione, non eſt neceſſe, vt ſit ſolitarius, celebs, ſine negotiis, aut curis domeſticis, & in ſtatu gratiæ, vt notum eſt: alioquin pauciſſimi inuenirentur Theologi; ſed quilibet Theologus cuiuſcumque ſtatus, & conditionis poteſt actus ſpeculandi, credendi, & conſiderandi Deum, eiuſque perfectiones, exercere, & in eis intuitum mentis figere. Ergo idem dicendum de actibus contemplandi pro quolibet ſtatu hominum, ſi iſti à perito directore inſtruantur, & cum fructu, ac meritoriè actus illos facient; ſi in ſtatu gratiæ facient, etiamſi coniugati, mercatores, curiales, agricolæ, aliiſue nego-

Non eſt neceſſariu ſtatus eremiticus vel ſimilis ad exercēdum actū contemplationis

Euidens ratio contra impugnantes communitatem contemplationis.

negotiis impliciti. Nam nec totam diem, nec maiorem eius partem, ſed minimam partem, vt mediam horam, vel etiam minorem in contemplatione (ſi ad eam ſint à Deo vocati) ſufficiet inſumere, ſicut in aliis deuotionibus, ac pietatis actibus inſumere poſſunt. Et quemadmodum, ſi fideles actus pietatis, deuotionis, meditationis, miſericordię, aliarumue virtutum, etiam fidei, &c. faciunt extra ſtatum gratiæ, non merentur, ſed bona opera faciunt; ita etiam qui actus meditandi, aut contemplandi faciunt extra gratiæ ſtatum, non merentur, ſed actus bonos faciunt.

Dico 2. Non omnes cuiuſuis ſtatus, & conditionis homines ſunt proximè apti, ſeu capaces vitę contemplatiuæ acquiſitæ. Dixi *proximè capaces;* quia remotè omnis homo rationis capax, aptus eſt ad eam, ſi à Deo vocatus velit ad eam ſe diſponere, ipſoque adiuuante proſequi. — *Non omnes ſunt capaces vitæ contemplatiuę. Proximè nō omnes, ſed remotè omnes.*

Prob. non omnis homo continuò, vel frequenter ſe exercet in actibus contemplandi, vt omnibus notum eſt. At ſine actuum frequentatione haberi nequit habitus, ac profeſſio, ſeu ſtatus alicuius virtutis: ergo non omnes ſunt proximè apti ad eam, hęc enim exigit frequentationem actuum. — *Ratio.*

Prob. 2. S. Bernard. *de modo benè viuendi ſerm.* 53. loquens de vita actiua, & contemplatiua, inquit, *Actiua vita communis eſt multorum; contemplatiua verò paucorum.* — *Actiua vita communis eſt multorum.*

Prob. 3. ex requiſitis, & ſignis eorum qui contemplatiuam degunt vitam à S. Bernardo in pręfato *ſerm.* 53. allatis, ſic. *Audi virtutes vitæ contemplatiuæ. Contemplatiua vita eſt, Charitatem Dei, & proximi tota mente retinere, ab exteriori actioni acquieſcere; ſoli deſiderio conditoris inhærere, ita vt iam nihil agere libeat, ſed deſ-* — *Multa requiruntur ad vitam cōtemplatiuam.*

pectis omnibus curis ſæculi ad videndum faciem ſui creatoris animus inardeſcat, itaut iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum mœrore portare; totiſque deſiderijs optare hymnidicis Angelorum Choris intereſſe: appetere admiſceri cœleſtibus ciuibus, de æterna incorruptione in conſpectu Dei gaudere: Et poſt aliqua ſequitur. *Quicumque priùs in vita actiua proficit, ad contemplatiuam benè conſcendit. Qui hanc temporalem gloriam, aut carnalem affectat concupiſcentiam, à contemplatiua prohibetur*. Hæc Bernardus: ſed nedum pauci, verùm pauciſſimi homines his conditionibus, & perfectionibus præditi ſunt, ergo nec omnes, nec multi ſunt capaces, ſeu apti ad vitam contemplatiuam ducendam. Alia requiſita adducuntur infra.

Ad contempl. requiſita ex S. Bernardo.

Pauci habent requiſita vitæ contemplatiuæ.

S. Bonau. pluries de requiſitis in contemplatiuo loquitur: in Centiloquio c. 46. ait. *proprietates contemplatiui præcipuæ ſunt iſtę, 1. Contuitus pulcbritudinis diuinæ maieſtatis cum dilectione reſpectu rationalis. 2. proprietas eſt quies reſpectu iraſcibilis. 3. eſt munditia cordis reſpectu concupiſcibilis. Charitatem Dei, & proximi retinet, ab exteriori operatione quieſcit, ſoli Dei deſiderio inhæret, & calcatis omnibus curis ad videndum faciem creatoris inardeſcit, & Cęli ciuibus miſceri*.

Ex S. Bonau. quæ ſunt neceſſaria pro vita contemplatiua.

In tract. de 7. *itine. ætern. diſt. 2.* ferè eadem repetit. *Contemplatiuus debet eſſe ſine peccato, alioquin impeditur, ne furſum feratur. Debet eſſe liber à cura temporalium; quia liber ſpiritus dimittitur, quando calcatis terrenis deſiderijs ab appetitione temporalium in ſecuritate mentis exoneratur ſecundùm Grego. 3. moral. Debet eſſe perſpicax, & ſanatus, oculum carnis à cupiditatibus auertens, & oculum mentis in Deo figens, & de hoc oculo dicit ſponſus, vulneraſti cor meum in vno oculorum tuorum* & cætera plura dicit Seraphicus Doctor de his, qui contemplatiuam vitam eligunt, vt ſequantur. At nec omnes homines, nec

Iterum S. Bonau.

Multa requiſita ad uitam contemplatiuam ex eodem.

nec multis his qualitatibus prædìti reperiuntur:ergo non omnes ſunt proximè idonei,ſeu apti ad ducendam vitam contemplatiuam.

Prob.4. ex diſpoſitionibus alijs multis,quas ad vitam contemplatiuam etiam acquiſitam dicemus requiri, ſiue antecedentes, ſiue comitantes, ſiue ſubſequentes, quæ nec omni homini, nec omni ſtatui perſonarum poſſunt regulariter conuenire; v.g. *Puritas cordis continua, vel quaſi continua, paſſionum frænatio per exercitium virtutum moralium acquiſita; fuga ſæculi abſtinentia à negotijs curiſque mundi; ſolitudo, taciturnitas; in humanis ſucceſſibus non lætandum, nec triſtandum pro amicis, & cognatis, ſed pro eis orandum, ſine multiloquio, voce remiſſa, placido vultu, & paucis verbis loquendum, ac reſpondendum, diligendum plus audire, quàm loqui: non innitendum propriæ prudentiæ, non eſſe ſapiens in oculis proprijs, nec ſenſibus confidendum; altiora non quærenda, & fortiora non ſcrutanda; numquam otioſum manendum, ſed ſemper legendum, orandum, vel aliquid meditandum; ſingulis horis ſingula tribuenda exercitia, conſiderandum quantum quis proficit, & quòd grandis reſtat via donec videatur Deus in Sion.* Hæc ex S. Bernardo, *tract. de octo punctis* requiruntur in homine ſpirituali contemplatiuo, & alia plura, vt dicam infrà. Hæc autem in omnibus non ſunt; ergo non omnes ſunt apti ad Vitam contemplatiuam.

Multæ aliæ diſpoſitiones ad eam requiruntur.

Diſpoſitiones, & conditiones vitæ contemplatiuæ.

Difficilè reperiuntur in multis.

OPVSCVLVM QVARTVM.

DE VITA ACTIVA, ET CONTEMPLATIVA.

CAP. I

In quo conſiſtant, & in quo differant iſta vita.

Neceſſitas ſoluendi hoc dubium.

ADVERTENDVM eſt, quòd de neceſſitate dubiū hoc ſoluendum fuit, ne fideles audientes tãtùm laudari, & extolli contemplatione, & videntes ſe ad eam ineptos, deſperēt de ſalute, vel perfectione; ſed ſciāt per aliam viam, atque vitam, nedum poſſe perfici, & ſaluari, ſed maximis cum meritis magnos gloriæ gradus poſſe adipiſci ſine contemplatione.

In vtraque, & alterutra vita ſalus.

Sicut enim Io. 14. ait Saluator, *in domo Patris mei manſiones multæ ſunt*: & ex 1. Corin. 15. 42. *ſicut ſtella differt à ſtella in claritate, ſic reſurrectio mortuorum, quia Deus reddet vnicuique ſecundùm opera eius*: ſic & in hoc ſæculo dantur multæ viæ, & multa media, per quæ ad ſublimes illas, diuerſaſq; manſiones perueniri poteſt, *vnus quidem ſic, alius verò ſic*, ait Apoſtolus.

Plures viæ perfectionis.

Omnes autem iſtę viæ ſeu viuendi modi (ſi martirium excipias) reducuntur ad iſtas vitas, ſeu viuendi modos,

dos, nempe *ad actiuam*, vel *contemplatiuam*, vel vt dicit S. Bonau. *mixtam* ex vtraque.

Adu. 2. & ſuppono, quòd ad ſalutem conſequendam ſufficiat ſeruare præcepta Dei, & Eccleſiæ, & decedere in gratiam, nam *Matth.* 19. Saluator interrogatus à quodam, *Magiſter bone, quid boni faciam, vt habeã vitam æternam?* reſpondit, *ſi vis ad vitam ingredi ſerua mandata*: & replicante illo; *Quæ;* Chriſtus enumerauit pręcepta Decalogi: At in noua Lege adſunt, vt ſuppono, præcepta Eccleſiæ, &c. Verum ad perfectionem in hoc ſęculo, & maiorem gloriam in futuro; ac tutiori medio acquirendam, eſt neceſſaria obſeruantia conſiliorum Euangelicorum, quia in eodem Matthæi loco idem, qui Dominum interrogauerat, ſubdidit, *hac omnia* [ideſt mandata] *cuſtodiui ab adoleſcentia mea, quid adhuc mihi deeſt?* Dominus reſpondit; *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis Theſaurum in Cælo, & veni ſequere me*. Hoc eſt vnum conſilium; & alia plura ſparſim tradidit in Euangelio, vt de Caſtitate exemplo *Caſtrantium ſe propter regnum Cælorum*, de patientia, cùm dixit, *Si quis te percuſſerit in vna maxilla, præbe ei & alteram* Matth. 5. & de manſuetudine, ac contemptu bonorum, *ei qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicumque angariauerit te mille paſſus, vade cum illo & alia duo. Qui petit à te, da ei, & volenti mutuari à te, ne auertaris*. Matt. ibidem: & ita de aliis conſiliis Euangelicis. At nota, quòd pro ſimplici aſſecutione gloriæ dixit, *ſerua mandata*. Vt verò ille eſſet perfectus hìc, & haberet *Theſaurum* in Cœlo ideſt maximam gloriam, dixit, *eſſe vendenda bona, & danda pauperibus*, quod ſub conſilio eſt, ſicut & cætera nuper dicta. Omnia tamen humana opera bona, ſiue

Ad ſalutẽ quæ ſunt neceſſaria

Conſilia obſeruanda ad perfectionem acquirendam.

Plura conſilia euangelica.

Digna cõſilia pro perfectione.

At pro ſalute, mandatorum obſeruantia ſufficit

præcepti, ſiue conſilii reducuntur ad vitam actiuam, vel contemplatiuam, quæ ex communi Patrum ſententia, & præſertim S. Auguſtini, figuratæ fuerunt in Martha, & Magdalena ſororibus, Chriſtũ hoſpitari ſolitis, & in duabus vxoribus Iacob, Rachele, & Lya, iſta operante, illa contemplante.

Duæ vitæ ex S. Aug.

Adu. 3. ex S. Auguſt. de Conſenſu Euangeliſtarum l. 1. c. 5. ſic de Vitis iſtis loquente. *Duæ virtutes propoſitæ ſunt in anima, vna actiua, altera contemplatiua. Illa, qua itur; iſta qua peruenitur. Illa qua laboratur, vt cor mundetur ad videndum* Deum; *iſta quæ vacatur, & videtur* Deus. *Illa eſt in præceptis exercendæ huius vitæ temporalis; iſta in doctrina illius vitæ ſempiternæ. Ac per hoc illa operatur; iſta requieſcit, quia illa eſt in purgatione peccatorum; iſta in lumine purgatorum. Ac per hoc in hac vita mortali illa eſt in opere bonæ conuerſationis; iſta verò magis in fide, & apud perpaucos per ſpeculum in ænigmate, & ex parte in aliqua viſione incommutabilis veritatis. Hæ duæ vitæ in duabus vxoribus Iacob figuratæ intelligũtur. Lya quippe interpret. laborans; Rachel autem viſũ princip.* De quo arg. latè loquitur cõtra Fau l. 22. c. 52. & ſeq.

Actiua, & contemplatiua.

De duplici hac vita eſt tractatus iſte

De his ergo duobus viuendi modis, qui communiter appellantur vita actiua, & contemplatiua, aliqua obiter dicemus; vt Tyrones Dei ſeruitio ſe accingentes, conſiderent, ad quam ſe videant propenſos, quamque cum Dei adiutorio velint eligere; & quid ipſius in alterutra ſit agendum, ne ſine fructu operentur, & in vanum eorum culpa Dei gratiam recipiant. Et quia ſancti, & pii viri de vtraque vita multa, & varia dixerunt, breuiori quo poterimus methodo, plura ex illis afferemus.

Aduerte tandem, & memoriter tene, ne decipiaris (quod ſciolis quibuſdam accidit) ex S. Thom. 2. 2. q. 81. art. 1. ad 5. *quòd Religioſi quamuis dici poſ-*

ſint

Digitized by Google

ſint omnes, qui Deum colunt, ſpecialiter tamen Religioſi dicuntur, qui totam vitam ſuam diuino cultui dedicant à mundanis negotijs ſe abſtrahentes. Sicut etiam contem plattui dicuntur, non qui contemplantur, ſed qui contemplationi totam vitam deputant: Et ego addo, & omnia alia requiſita ad vitam contemplatiuam habent, quæ paſſim aperientur hic, & prolixiùs cùm de diſpoſitionibus, & aliis ſequentibus loquemur. Non omnes qui Deum colunt ſunt Religioſi, ſed qui toto vitę tẽpore ſunt religioni addicti. Ex S. Thomà.

Dico primò. Vita actiua fidelium, præcipuè conſiſtit in continuo, vel frequenti (pro poſſe) exercitio operum miſericordiæ ſpiritualis, & corporalis in proximos; & frequenti virtutum exercitio circa ſuimet directionem erga Deum; ac proximum, ſiue opera ſint præcepti, ſiue conſilii. In quo cõſiſtit vita actiua fidelium.

Prob. prima pars de operibus miſericordiæ in proximos, ex totidem, & diſtinctis verbis S. Bernardi, qui docens quamdam Dominam de vtraque vita, *in tract. de modo benè viuendi Serm. 52.* vbi reſcribit omnia adamuſſim, quæ ſex ante ſæculis docuerat, & ſcripſerat Sanctus Gregorius Magnus in homil. 14. in Ezech. dicit, *Soror Chariſſima inter actiuam vitam, & contemplatiuam maxima eſt differentia. Actiua vita eſt panem eſurienti dare; verbum ſapientiæ, proximos docere; errantem corrigere; ad viam humilitatis ſuperbientem reducere; diſcordiam ad concordiam reuocare; infirmos viſitare; mortuos ſepelire; captiuos, & in carcere poſitos redimere; quæ ſingulis quibuſcumque expediant diſpenſare; neceſſaria vnicuique prouidere*, hæc S. Bernar. In quibus opera miſericordię ſpiritualis, & corporalis. S. Bern. ex S. Gregor. Magno.

S. Thom. 2. 2. q. 181. per quatuor articulos, expedit tractatum de vita contemplatiua, & eadem dicit, quæ S. Bernerdus; addens, quòd exercitium omnium virtutum moralium ſpectat ad vitam actiuam; quod confirmat ex Ariſt. Etic. 10. c. 7. & 8. dicente, *Virtutes morales ordinant ad fælicitatem actiuam*. S. Thom. dicit idem In virtutũ moral. exercitio.

Digitized by Google

S. Bonau. Idem.

S. Bonau. eadem docet cum Bernardo, & præcipuè *in pharetra lib. 4. tit. de Actione, & Contemplatione*. Et replicat *in tract. de 7. itiner. atern. diſt. 6. & 7.* vbi de natura, perfectione, & operibus vtriuſque vitæ diffuſè agit ſequens D. Gregorium, & Iſidorum.

S. Proſper ante eos id docuerat, & S. Auguſt & Ambroſ.

Ante eos eadem, & pluribus docuerat S. Proſper, ſeu Iulianus Pomerius *in libris primo, ac tertio de vita contemplatiua*. Et ante eum hanc primam partem docuerant Sancti Auguſtinus, Hieronymus, Ambroſius &c. qui de Marthæ, & Magdalenę operibus erga Chriſtum in earum domo docentem locuti ſunt.

Alia opera moralia ſpectãtia ad vitam actiuam.

Prob. modò ſecunda pars de aliis operibus moralibus, quæ circa propriam Perſonam, vel circa Deum, aut Sanctos, vel circa proximos fiunt, & ad actiuam vitam reducuntur ex S. Bernardo relato à S. Bonau. qui eum ſequitur *in tract. de Meditat. Vita Chriſti cap.* 48. Sic autem dicit Bernardus; *Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere. Arbitror autem, quòd tu, qui in Congregatione es, benè viuis, ſi viuis ordinabiliter, ſocialiter, humiliter. Ordinabiliter, ſi in conuerſatione tua ſollicitus ſis obſeruare vias tuas in conſpectu* Domini, *& in conſpectu proximi, cauens & tibi à peccato, & illi à ſcandalo. Socialiter, ſi ſtudens amari, & amare, & blandum te, & affabilem exhibere, ſupportare, non ſolùm patienter, ſed & libenter infirmitates fratrum tuorum, tàm morum, quàm corporum. Humiliter, vt cùm hæc omnia feceris ſpiritũ vanitatis ſtudeas exufflare, qui ex huiuſmodi naſci ſolet: & quantumcumque illum ſenſeris, nega omnino conſenſum. Sic & in patiendo malum, triplicem te oportet habere prouidentiam; quia triplex eſt: eſt enim quod à te pateris, quod à primo, quod à Deo. Primum eſt auſteritas punientis. Secundum vexatio alienæ malitiæ. Tertium flagellum correptionis diuinæ. In eo quod à te*

Ex S. Bonau. multa

Directio ſui erga Deum, & proximos pertinet ad vitam actiuam.

Virtutes morales

te pateris, debes volũtariè ſacrificare. Quod à proximo, patiẽter ferre. Quod à Deo, ſine murmuratione, & cũ gratiarũ actio ne ſuſtinere. Hęc & alia plura in eo c. *de exerc. vitæ actiuæ* prędixerat Ber. & cõcludit, *& hæc de exercitio vitæ act.*

pertinent etiam ad actiuam vitam.

Ideò S. Bonau. *de medit. Vitæ Chriſti cap.* 47. dicit, Vitam actiuam duas habere partes, vnam, quę reſpicit directionem ſui, aliam quæ reſpicit proximorum. Patet ergo, quòd exercium omnium virtutum moralium tàm principalium, quàm ſpecierum earumdem, ſiue reſpiciant ipſum habentem in directione, & correctione ſuorum morum, ſiue mortificatione carnis; ſiue reſpiciant Deum, aut Sanctos in latria, dulia, ac deuotionibus cunctis; ſiue tandem reſpiciant proximos, ad actiuam vitam pertinere dicendũ eſt.

Vita actiua ex San Bonauent. duas habet partes vna reſpicit directionem ſui erga Deum alia erga proximũ.

Ex quibus, habes primò, quòd omnes homines, qui aliquid de actiua vita participant (nequioribus exceptis, qui nec proximis, nec ſibi conſulunt) in aliquarum moralium virtutum exercitio vehementiùs laborant. Aliqui tamen plus, aliqui minus; aliqui in pluribus; aliqui in paucioribus, & aliqui in vno tantum virtutum genere ſe exercent frequentiùs, in alijs vrgente præcepto.

Corollaria.

Habes. 2. quod omnia mortificationis propriæ vitæ opera, ad vitam actiuam ſpectant, ſiue ſint ex præcepto, & obligatione, ſiue ex conſilio, & ex ſupererogatione; & ſic ieiunia, ciliciorum vſus, flagellationes, itinera, ſilentia, vigiliæ, ſolitudines, & ſimilia, quibus corpus affligitur, ad actiuam ſpectant.

Omnes habent exercitiũ aliquod vitæ actiuæ.

Habes 3. quòd omnia miſericordię ſpiritualis, aut corporalis in proximos opera, ad actiuam pertinent; vt docere ignaros, admonere peccatores, conſolari afflictos, condonare offenſas, orare Deum pro Defunctis, pro viuis, maximè pro hæreticorum, & aliorum peccatorum conuerſione. Item corporalia, vt elee-

Omnes mortificationes pertinent ad actiuam vitam.

eleemoſina, ſeu cibum date egenis, & eſurientibus, potum ſitientibus; veſtimentum nudis, viſitare infirmos, vel carceratos, redimere captiuos, ac ſepelire mortuos, alia his ſimilia in proximorum neceſſitatibus facere ad actiuam ſpectant vitam.

Omnia opera miſericordiæ ad vitam actiuam ſpectant.

Habes 4 quòd vacare, operibus pietatis in Deum, & Sanctam Virginem, cœteroſque Sanctos per latriæ, hyperduliæ, ac duliæ actus, per Sacramentorum, & vocalium orationum frequentiam, vel per alias corporales afflictiones, ac deuotiones ad actiuam ſpectat, licet dici poſſet ſpectare ad mixtam ex actiua contemplatiua, & ob mentalem conperationem, vt dicam poſtea.

Omnes actus deuotionis, mortificationis, &c. ad vitam actiuam ſpectant. Item orationes vocales.

Habes 5. Omnes ſuperiores, ſiue Eccleſiaſtici, ſiue ſæculares exercentes iuriſdictionem coactiuam, ſiue etiam ſolùm directiuam in alios ſecundùm rectas regulas vitam actiuam exercere, Deo gratam, vtpote à Deo inſtitutam, quia ex Rom. 13. 1. *Omnis poteſtas eſt à Deo, & quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt, & qui poteſtati reſiſtit* Dei *ordinationi reſiſtit*. Ideo Epiſcopi ex Auguſt. *lib. 9. de Ciu. c. 19.* actiuam exercent vitam, & ipſe conſulit eis mixtam. Curam animarum exercentes, inferiores Epiſcopis, quouis vocentur nomine, ſiue ſæculares, ſiue Regulares vitam actiuam ducunt, & debent mixtam ducere. Item Concionatores, Confeſſarij, ſcholarum Magiſtri; doctrinam Chriſtianam docentes, & huiuſmodi animarum directores in Congregationibus, vel extra actiuam agunt vitam. Qui autem aliquod eiuſmodi inſtitutum ex voto exercent, maiori cum merito faciunt. Quo verò ad Iudices, et Principes, qui alijs præſunt, vt proſint, et regulas ſacras, et ab Eccleſia permiſſas, in iudicijs, et ordinationibus ſeruant, actiuam, et rectam vitam ducunt; ſi minus, malam; et hæc

Omnes ſuperiores exercentes iuriſdictionē in ſubditos, exercent vitā actiuam, ſi rectè operantur. Eccleſiaſtici omnes curam habentes ex S. Aug. deberent vitam mixtam ducere. Directores animarum vitā actiuam ducunt.

obi

obiter de actiua dixiſſe ſufficiat.

Dico 2. Vita contemplatiua conſiſtit in continua, ſeu frequenti Dei, ac diuinorum, et omnium reuelatorum cõſideratione, et charitate cum totali abdicatione ſęculi, puritate cordis, ac paſſionum domatione, &c. Vita contemplatiua quæ ſit

Prob. ex S. Bernard. vbi ſupra ſerm. 53. vbi pariter exarat de verbo ad verbum ea quæ docuerat, et ſcripſerat S. Greg. Mag. hom. 14. in Ezech. *Contemplatiua vita eſt Charitatem Dei, & proximi tota mente retinere; ab exteriori actione acquieſcere, ſoli deſiderio conditoris inhærere, ita vt iam nihil agere libeat, ſed deſpectis omnibus curis ſæculi ad videndum faciem ſui creatoris inardeſcat; ita vt iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum mærore portare, totiſque deſiderijs optare hymnidicis Angelorum choris intereſſe, appetere admiſceri cæleſtibus ciuibus, de æterna incorruptione in conſpectu Dei gaudere*: hæc S. Bernardus. S. Bernard ex S. Greg narratque ſpectant ad vitam contemplatiuam. Multa requiruntur ad Vitam contemplatiuam

S. Bonau. lib. de medit. Vitæ Chriſti cap. 55. ait *in contemplatiua vita aliter, & longè aliter in actiua te viuere oportet. Contemplator enim ſoli Deo vacare debet & manere in ſolitudine ſaltem mentis. Nihil ad eum de aliquibus rebus communibus, vel proprijs; nihil ad eum de proximis quantum ad obſequia corporalia pro illo tempore, ſed ratione, deuotione, & compaſſione intendit ad eos, nihil etiam ad eum de ſeipſo. Omnia breuiter debet poſt tergum proijcere, & tanquam inſenſibilis, & mortuus erit ut ſoli Deo vacare poſſit; nihil eum neceſſitas implicet vel inuitum. Oportet enim, quòd hanc ſapientiam diſcat in otio. Oportet, quòd minoretur actu, & taceat exemplo Mariæ quantumcumque, & quotieſcumque interpelletur; & ipſius exemplo dimittat Dominum reſpondere, & facere, vt omnia digniſſimæ prouidentiæ ſuæ committat*. Ex S. Bon. Ex S. Bon. purima requirit vita contéplatiua.

Deindè adducit alias conditiones Vitæ contempla-

platiuæ allatas à S. Bernardo Serm. 5. de Aſſumpt. B. Mariæ Virginis, ſic. *Habet Martha, dum agit, formam benè operantis. Maria verò ſpeciem explicat contemplantis, dum ſedet, dum tacet, dum interpellata non reſpondet; ſed tantùm in Dei verbum toto mentis ſtudio intendit ad ſolam quam diligit gratiam diuinæ cognitionis, cætera reſpuens, medullitus haurit, foriſque vt inſenſibilis redditur, dum intus ad contemplanda Dei ſui gaudia fœliciſſimè rapitur.* Alia plura de exercitio vitæ contemplatiuæ dixerat Sanctus Bonau. in eodem tract. *de Medit. vitæ Chriſti cap.* 49. & nos multa alia dicemus infra de diſpoſitionibus ad vitam contemplatiuam eſſe neceſſaria: Ita quòd eam ducens, agens, ſeu exercens, ita ſpiritualis eſſe debet, vt abnegato ſemetipſo, mundo moriatur, & tollat crucem ſuam, & ſequatur Chriſtum.

Aliæ multæ conditiones vitæ contemplatiuæ, ex S. Bonau.

Tandem in fine illius 55. capitis S. Bonau. ex S. Bern. hæc dicit Contemplatori. *Simplex eſto non tantùm ſine dolo, ſed etiam abſque multiplicitate occupationum, vt tecum ſit ſermocinatio eius* (ideſt ſponſi) *cuius & vox dulcis, & facies decora. Verum caue ne incipias abundare in ſenſu tuo, & velis plus ſapere, quàm oportet; ne fortè dum lucem ſectaris impingas in tenebras, illudente tibi Dæmonio meridiano.* & S. Bonau. de ſuo addit. *Vidiſti quoniam contemplator debet omnia dimittere, occupationes, & exercitia corporalia, quia occupatio rectè opponitur vacationi, & eſt vnum de maioribus impedimentis, quæ poſſit habere contemplator, nam pluribus modis impedit eum, & non ſolùm cùm eſt in occupatione, ſed poſtea, & primò, reddendo mentem ſollicitam, & inquietam circa id quod facit, aut facere habet; etiam, & relinquendo imaginationes & phantaſmata.* Hæc Bonau.

Addit alia

Alia plura in vita cõtemplatiua ſunt neceſſaria

Ex his ergo de vita contemplatiua dictis conijcere poteſt qui putat ſe contemplatiuæ addictum, an

an contemplatiuam agat, necne, ſi per aliquod temporis ſpatium aliquando, vel quotidie actum aliquem contemplationis facit: maxima ſiquidem eſt differentia inter contemplantem, & vitam contemplatiuam agentem. Quilibet enim inſtructus poteſt actum aliquem contemplandi exercere, & fructuosè, ſi in ſtatu gratiæ ſit, etiam ſi negotiis mundi implicitus; & ſine fructu poteſt pariter contemplari in peccato exiſtens, vt ſæpè accidit, & in hæreticis; ac ſchiſmaticis ſemper. At non proinde iſti ducunt vitam contemplatiuam, & perfectam, (quæ à Sanctis laudatur, & anthonomaſticè *contemplatiua* nuncupatur), ſi prę fatis careant conditionibus.

Magna differẽtia inter contẽplantem, & vitam contemplatiuam ducentem.

CAP. II.

De Vita mixta ex Actiua, & Contemplatiua.

Adu. quòd quamuis Sancti Patres, vt aduertit S. Bonau. *in tract. de medit. Vitæ Chriſti c.* 45. vitam humanam moralem ex facto duarum ſororum Marthæ laborantis, & Magdalenę contemplantis diſtinguant in vitam actiuam, & contemplatiuam, quę etiam dici ſolent actuoſa, & otioſa, non propterea opinandum eſt, quòd iſtę vitę ita ſint inter ſe contrariæ, vt in eodem homine coniungi non poſſint, & ſic ex vtriuſque viciſſitudinario exercitio maius, & copioſius meritum obtineri: vnde Seraphicus Doctor *in tract. de luminaribus Eccleſiæ*, dicit, tres morales vitas dari, Actuoſam, Otioſam, & Mixtam. At quęnam iſtarum ſit perfectior, dicetur poſtea.

Vita actiua poteſt coniungi cum contemplatiua in eodem ſubiecto.

Adu. 2. quòd S. Auguſt. *ſerm.* 17. *de Verb. Dom. de vtraque vita*, ſic loquitur de Martha, & Magdalena.

Ex Aug. vtraq; vita lauda.

In duabus fœminis, quæ ſuſceperunt Dominum *remanſerunt duæ vitæ, ambæ innocentes, ambæ laudabiles, vna laborioſa, altera otioſa; nulla facinoroſa, nulla deſidioſa; nulla facinoroſa, quam cauere debet laborioſa; nulla deſidioſa, quam cauere debet otioſa*: igitur vnitæ perfectiorem faciunt habentem ideo.

Poteſt quis actiuam, & contemplatiuam habere, eiſq; pro oportunitate vti.

Dico. Actiua, & contemplatiua ſic poſſunt copulari, quòd poſſit homo fidelis, ac deuotus, & ſpiritualis ab actiua vita aſcendere ad contemplatiuam & cùm neceſſitas vrget à contemplatiua ob bonum proximi deſcendere ad actiuam, & poſtea redire ad contemplatiuam.

Ab vna ad aliam aſcenditur, & deſcenditur.

Prob. totidem ferè S. Greg. verbis hom 14. in Ezech. *Ante actiua agitur, vt ad contemplatiuam poſt modum perueniatur, ſed ſciendum eſt, quòd ſicut bonus ordo viuendi eſt, vt ab actiua in contemplatiuam tendatur, ita plerumque vtiliter à contemplatiua animus ad actiuam reflectitur, vt per hoc quò contemplatiua mentem accenderit, perfectiùs actiua teneatur. Debet ergo nos actiua ad contemplatiuam trāſmittere, & aliquando tamen ex eo, quod interſus mente conſpeximus, contemplatiuam meliùs ad actiuam reuocare. Quia poſt viſum principium, laborioſa vita boni operis, non eſt funditus deſerenda.*

S. Bernard

S. Bernard *de modo benè viuendi ſerm. 53.* idem dicit quod S. Greg. *Qui priùs in actiua proficit, ad contemplatiuam benè contendit*, & infra, *Viri Sancti ſicut aliquando egrediuntur à ſecreto contemplationis ad actiuam vitam, ita rurſus ab actiua vita reuertuntur ad ſecretum intimæ contemplationis, vt intimè Deum laudent, vbi acceperunt vnde foris ad eius gloriam operentur. Sicut Deus vult, vt aliquando contemplatiui egrediantur ad actiuam vitam, vt alijs proficiant, ita aliquando vult, vt nemo eos inquietet, ſed vt quieſcant in ſecreto contemplationis ſuauiſſimæ. Et hoc eſt quod dicitur in Canticis, Adiuro vos filiæ Ieruſalem,*

Tranſitus ab vna vita ad aliā, & e conuerſo.

lem, ne ſuſcitetis, nec euigilare faciatis animam diuina contemplationi deditam, orationibus, & diuinis lectionibus occupatam, &c.

S. Bonau. *in Pharetra lib. 4. cap. de Actione, & Contemplatione* multa digna dicit, præſortim ex S. Auguſt. *de Ciuita. Dei lib. 19. cap. 19.* ſic. *Ex tribus illis vita generibus, ſcilicet otioſo, actuoſo, & ex vtroque compoſito, quamuis ſalua fide quiſque poſſit in quolibet eorum vitam ducere, & ad ſempiterna præmia peruenire: intereſt tamen, quid amore teneat veritatis, quid amore Charitatis impendat, nec ſic eſſe debet vnuſquiſque otioſus, vt in eodem otio vtilitatem non cogitet proximi; nec ſic actuoſus, vt contemplationem non requirat Dei. Otium Sanctum quærit Charitas veritatis; negotium iuſtum ſuſcipit neceſſitas Charitatis.* Et infra ex Bernardo. *Bonum acquirit gradum, qui benè miniſtrauerit proximo; forte meliorem, qui benè vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus eſt in vtroque.* Ex S. Bon. Vitam mixtam exaltat S. Doctor. Qui vtramque habet perfectior eſt.

De viciſſitudine operandi in vtraque vita loquitur Seraphicus Doctor *in tract. de medit. Vitæ Chriſti cap. 47.* ſic. *Hæc ſiquidem vera, & caſta contemplatio habet, ut mentem, quam diuino igne uehementer ſuccenderit tanto interdum repleat zelo, & deſiderio acquirendi Deum quæ eum ſimiliter diligat, ut otium contemplationis pro ſtudio prædicationis libentiſſimè intermittat, & rurſum petita notis in hac parte tanto ardentiùs redeat ad ipſum, quantò ſe fructuoſiùs intermiſſa meminerit, & iterum ſumpto contemplationis guſtu uiolentiùs ad acquirenda lucra ſolita alacriter recurrat.* Viciſſim exercentur iſtę vitę.

Et de his in vtraque vita exercitatis, ait S. Doctor, quòd æſtuant, & fluctuant, quam pro aliquo tempore debeant exercere, ſic. *Cęterum inter has uiciſſitudines plerumque mens fluctuat, metuens, & uehementer eſtuans alteri horum dum ſuis affectionibus hinc inde di-*

Viciſſitu do in exer cenda alte rutra vita

S. Bonau. ex S. Bernardo.

ſtrabitur plus iuſto inhæreat, & ſic in utroque uel modicum à diuina deuiet uoluntate. Et fortaſſis aliquid tale Sanctus Iob patiebatur, cùm diceret, ſi dormiero, dico quando conſurgam, & rurſus expectabo ueſperam; hoc eſt, & quietus neglecti operis, & occupatus, perturbata nihilominus quietis me arguo. Vides uirum Sanctum inter fructum operis, & ſomnum contemplationis grauiter æſtuare, & in bonis licet ſemper conuerſantem, ſemper tamen quaſi de malis pœnitentiam agere, & Dei cum gemitu ſingulis momentis inquirere uoluntatem: hęc ex S. Bernard. S. Bonau.

Conſiliũ in dubio exercendi alterutram.

In his autem caſibus fluctuationis, & ęſtuationis in homine ſpirituali exercitato in vita actiua, & contemplatiua, an & quando alterutram debeat exercere, dicit idem S. Doctor ibidem ſic. *Vnicum quippe in huiuſmodi remedium, ſeu refugium, oratio eſt, & frequens gemitus ad Deum, ut quid quando, & quatenus nos facere uelit, nobis demonſtrare dignetur.*

Ex S. Aug. quæ vita exercenda & quando.

S. Auguſt. in lib. 19. de Ciuit. cap. 19. præter ea, quæ ſupra cum S. Bonau. referente eius verba, diximus, commendans mixtionem vitæ actiuæ cum contemplatiua, ita proſequitur; *In otio non iners uacatio delectare debet: ſed aut inquiſitio, aut inuentio ueritatis, ut in ea quiſque proficiat, & quod inuenerit teneat, & alteri non inuideat. In actione uerò non amandus eſt honor in hac uita, ſiue potentia, quoniam omnia uana ſub ſole, ſed opus ipſius, quod per eumdem honorem, uel potentiam fit, ſi rectè, atque vtiliter fit, ideſt, vt valeat ad eam ſalutem ſubditorum, quæ ſecundùm Deum eſt: Propter quod ait Apoſtolus, qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat:* declarans deinde, quòd Epiſcopus Græcum vocabulum eſt, quod latinè ſonat ſuperintendens, ideſt vitam actiuam agens circa ſe, & ſubditos dirigendos, *vt intelligat non ſe eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit,*

rit, non prodeſſe, ſubdit. *Itaque a ſtudio cognoſcendæ veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium. Locus verò ſuperior, ſine quo regi populus non poteſt, etſi ita teneatur, atque adminiſtretur, vt decet; tamen indecenter appetitur. Quamobrem otium ſanctum quærit Charitas veritatis; negotium iuſtum ſuſcipit neceſſitas Charitatis; quam ſarcinam ſi nullus imponit, percipiendæ, atque intuendę vacandum eſt veritati: ſi autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter Charitatis neceſſitatem. Sed nec ſic omnimodè veritatis delectatio deſerenda eſt, ne ſubtrahatur illa ſuauitas, & opprimat iſta neceſſitas* Digna quidem, vt de more, dicit Sanctus Magiſter Auguſtinus.

Epiſcopi in vtraq; vita exerceri debēt

Modò vna modò altera exercenda.

Ex his ergo, & ex primis ſupra cum S. Bonau. allatis S. Auguſtini dictis, plura colliguntur & ſancta documenta. Primum, quòd vita actiua coniungi poteſt, & deberet cum contemplatiua. 2. quòd pro opportunitate, modò in vna, modò in alia poteſt homo operari: ſi non vrgeat præceptum Charitatis, contemplatiuæ vacet; ſi neceſſitas proximi vrget, vacandum eſt actiuæ, & illa ceſſante redeundum ad contemplatiuam. Tertium eſt, quòd licet aliquę dignitates, & honores pręſtent modum exercendi actiuam, vt Epiſcopatus v. g. & aliæ ſimiles, tunc propter opus illud, ſeu actiuam vitam exercendam, appeti poſſunt, non ex alio motiuo. Quartum, quòd Epiſcopus, alijue Pręlati non debent delectari, quòd præſunt alijs, ſed quòd proſunt. Quintum, quòd iſti, & actiuæ, & contemplatiuæ poſſunt, & debent vacare. 6. quòd ſubditi, qui ſarcinam ſubiectionis portant, ſi contemplationi vacant, dum eis à ſuis ſuperioribus præcipitur, vt proximi neceſſitati conſulant, parere debent, omittendo ad tempus contemplationem; vt poſtea pręterita neceſſitate ſucurrendi proximo, ad illam redeant.

Plura documenta, circa has duas vitas

Plura corollaria vtilia.

Pro Prælatis documenta.

Alia pro ſubditis.

Dam-

Damnanda igitur, vt de Illuminatis damnata fuit, quorumdam fatuorum opinio, aſſerens, quòd ſi ſubditus Religioſus vacans contemplationi præceptum habeat à Superiore de aliquo actiuæ vitæ opere exequendo, non teneatur exequi; vel ſi eiuſdem conditionis vxor præceptum habeat à marito, vel filius à Patre de aliquo domeſtico opere peragendo, non teneatur obedire. Si quidem ex iuſtitia tenentur obedire; & tunc in eiuſmodi operibus vitam exercent actiuam in ſuimet directione.

A contemplatiuis petendū eſt Prælatis.

Error Illuminatorū.

Hinc eſt, quòd præcipui Sancti, ipſiuſmet Domini Ieſu Chriſti exemplo, qui vtramque vitam ſummè perfectam duxit, vt in ſequenti dicam, in vtraque pariter pro opportunitate ſeſe exercuerunt, vt Apoſtoli, qui in Euangelij prædicatione, moralium, atque Theologalium virtutum exercitio, verbo, & exemplo in proximorum vtilitatem laborantes, meditationes, & contemplationes diuinarum rerum pro temporum opportunitatibus non omiſerunt. Sic de Sanctis Doctoribus Græcis, ac Latinis legimus; etſi enim in concionibus, & librorum, quibus Eccleſiam illuſtrarunt, & mundum docuerunt, ſcriptione tantum, vt vix credibile ſit, deſudarunt; contemplationem tamen diuinorum non requirunt; immò ex hac illuminati, ad ea prædicanda, & ſcribenda aptiores, & promptiores ſunt affecti.

Chriſtus vtramque exercitu.

SS. Doctores vtriq; vacarunt.

Notandum autem eſt, pro fidelium Piorum conſolatione, quòd hic, contemplationis vocabulo, intelligitur, nedum pura, ac ſublimis infuſa, vel acquiſita contemplatio, id eſt ſimplex intuitus reuelatæ veritatis ſine diſcurſu; ſed etiam meditatio, quæ cum diſcurſu fit; ſemper enim, vt exercitati experiuntur, in meditatione alicuius puncti reuelati, aliquis contemplationis, eſto per tranſitum, & modicus ſaltim, gra-

Hic nomine contēplationis veniat etiam contemplatio

gradus interuenit: Immò ad maiorem conſolationem fidelium dico cum S. Thoma, quòd actus omnes præparatorij ad contemplationem acquiſitam, ac ad meditationem, vt examen conſcientiæ, lectió puncti meditandi, contemplandi, gratiarum actio, & petitio, ad contemplationem reducuntur. Is ergo, qui mundo corde, actiuæ vitæ operam vacat, & ſuis temporibus, mentalibus hiſce orationibus, vel alterutri incumbit, gradeat in Domino, certuſque de maximo præmio, oret Deum vt vſque in finem in hac mixta, & coniuncta vita perſeueret, et æternam, omniſque laboris, & actuoſæ vitæ expertem, euidentem, ac facialem Dei contemplatione conſequatur.

CAP. III.

An Contemplatiua vita ſit melior actiua, an e contra, vel mixta ex vtraque.

ADu. quòd Sancti Patres vnanimiter vtramque vitam collaudant, & perfectam dicunt, & perfectiorem, immò optimam ex Christi oráculo *Lucæ* 10. contemplatiuam. At de meritis earum video illos non vniformiter loqui, quænam ſcilicet earum ſit magis meritoria; neque mirum ideò.

Adu. 2. quòd non ſemper omnis res, omniſque humana actio, quæ præcellit alteri in perfectione, præcellit etiam in ratione meritorij: fieri enim poteſt, vt res aliqua perfectior ſecundùm ſuam eſſentiam, nedum non ſit ita meritoria, ſicut alia imperfectior; ſed neque vllo modo ſit meritoria; immò vel ſit comprincipium actionis meritoriæ, vel ſit præmium illius. v. g. omnes habitus infuſi, Fides, Spes, & *Non ſemper aliquid perfectum eſt magis meritorium.*

& Charitas, & alij, ſi dentur, ſunt principia actionum meritoriarum, & comprincipia hominis merentis per earum actus; ipſi tamen habitus nec ſunt merita, quia non actiones, neque merentes, quia non ſunt ſuppoſita viuentia, quibus competit mereri. Ita de lumine gloriæ, de contemplatione, ſeu viſione, ac fruitione Dei in Patria; perfectiſſimæ, & optimæ omnium res, actiones ſunt, at non merita, nec meritoriæ, ſed meritorum terminus, ac præmium. Ideò nemo miretur ſi in Authore aliquo, ſeu ſancti alicuius Doctoris libro legat, merita maiora, modò actiuæ, modò contemplatiuæ, & tamen legatur in eis contemplatiua perfectior.

Exempla multa.

Omnes iſtæ, tres vitæ ſunt perfectæ, & meritoriæ.

Dico ergo primò: tàm actiua, & contemplatiua vita, quàm mixta ex vtraque, ſunt laudabiles, et meritoriæ, ac perfectæ.

Prob. primò ex dictis in præcedentibus, & ex dicendis in ſequenti concluſione, quæ ad idem eſt. 2. prob. de actiua Saluator præcipit, *eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter Cæleſtis miſericors eſt*: immò proteſtatur, quòd de operibus miſericordiæ in proximum exacta ratio ſumenda ſit ab ipſo in die iudicij, & præmium, ac ſupplicium ad eorum menſuram ſit conferendum, dicet enim, *eſuriui, & dediſtis mihi manducare; ſitiui & dediſtis mihi bibere; hoſpes eram, infirmus &c. Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum &c.* Reprobis vero, *eſuriui ſitiui &c. & non dediſtis; ite maledicti in ignem æternum, &c.* ergo;

Actiua vita à Christo commendata.

Idem Saluator aſcenſurus ad Cœlum præcipit Apoſtolis vitæ actiuæ exercitium, *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ, batizantes &c. docentes eos ſeruare omnia quæcumque mandaui vobis*. Illi autem profecti prædicauerunt vbique: & labores quos Apoſtoli peregerunt, in earum actibus referun-

Præcipitur.

ferũtur. Hæc autem actiuæ vitæ opera ſunt, ergo perfecta eſt.

De vtraque vita S.Greg.in Ezech. hom. 14. ait, *Benè vtraſque vitas duæ illæ mulieres ſignauerant, Martha, & Maria, quarum vna ſatagebat circa frequens miniſterium: alia verò ſedebat ad pedes Domini, & audiebat verba de ore eius, & dum Martha quæreretur, Dominus dicit, Maria optimam partem elegit, quæ non auferètur ab ea. Neque enim bonam partem dicit elegiſſe Mariam, ſed optimam, vt etiam pars Marthæ indicaretur bona.* Ex S.Greg vtraque bona.

S. Bonau. *lib.4.Pharetræ*, ex S. Bernardo vtramque commendat in cap. *de actione, & contemplatione*, & vtramque dicit ad æternam vitam conducere; & ex eodem ſubdit. *Bonum acquirit gradum, qui benè miniſtrauerit proximo, forte meliorem, qui bene vacauerit* Deo: *optimum autem, qui perfectus eſt in vtroque.* Omnes itaque perfectę ſunt, ſed vna perfectior alia: Mixta autem ſupra ſingulas. Ex S.Bon.

Dico 2. Contemplatiua Vita eſt perfectior actiua, immò reſpectu huius optima. Contem. platiua eſt perfectior

Prob. ex Chriſti oraculo Lucæ 10. in fine, qui Martha laborante, & Maria ſedente ad pedes Chriſti, & audiente illum docentem, dum Martha doleret, quòd Maria eam non adiuuaret, Saluator dixit, *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.*

At quare ſit optima, & vnde id ſibi competat, videndum eſt, ſuppoſito ex ſupradictis cum Sanctis Patribus, quòd Maria fuerit figura vitę contemplatiuæ, Martha verò actiuæ. S.Greg. *hom. 14. in Ezech.* dicit, contemplatiuam eſſe optimam ea ratione, quam aſſignat Chriſtus, *quia non auferetur* ab habente: Actiua enim deſinit cum temporali vita, at contemplatiua ſequitur animam, & manet in æternum: Contem platiua optima, quare.

S. Greg. dicit, quòd permanet poſt mortem.

quia ait Grego. *hic inhoatur, in Patria perficitur*. Gregorium ſecuti ſunt S. Bernardus, S. Bonau. S. Thom. Gloſa ord. in illud c. Lucæ. At ipſe Grego. à S. Auguſtino noſcitur accepiſſe.

S. Thom. ex octo motiuis dicit eſſe optimam.

S. Thom. 2. 2. q. 182. *art.* 1. *in corpor.* docet ob octo motiua contemplatiuam eſſe optimam reſpectu actiuæ. Primum eſt, quia exercetur per actus nobiliſſimos intellectus, & voluntatis, qui conueniunt homini ſecundùm quòd homo eſt, & circa nobiliſſimum obiectum, Deum nempe, & diuina: actiua verò circa exteriora, & per actus inferiores. 2. quia poteſt eſſe magis continua, licet non quantum ad ſummum gradum contemplationis; ideò de Maria dicitur, quòd *ſecus pedes Domini aſſiduè ſedebat*. 3. quia maior eſt delectatio contemplatiuę, quàm actiuæ, ideo Martha triſtabatur, ait S. Auguſtino Maria vero epulabatur. 4. quia in ea homo paucioribus indiget, quàm in actiua, ideo Marthę dicitur, *turbaris erga plurima*. 5. quia contemplatiua propter ſe diligitur, actiua propter aliud. 6. quia contemplatiua conſiſtit in quadam vacatione, & quiete, ideo in pſal. 45. dicitur. *Vacate, & videte, quòniam ego ſum Deus*. 7. quia eſt circa diuina; actiua vero circa humana. 8. quia eſt ſecundùm id, quod eſt magis proprium homini ſecundùm intellectum, at in operationibus vitæ actiuę communicant etiam inferiores vires, quæ ſunt nobis, & brutis communes. Nonum additur ex dicto Domini, *Maria optimam elegit, quæ non auferetur ab ea*: hæc, & alias S. Thom.

Multæ rationes ad idem.

Ex S. Bon.

S. Bonau. *de* 7. *itiner. æternitatis, itiner.* 3. *diſt.* 4. *art.* 5. inter innumeras huius vitæ perfectiones ex diuerſis PP. & ex ſemetipſo has enunciat, ſic. *Vita contemplatiua eſt ſummum beneficium, quod conferri poteſt ani-*

ma:

ma habet enim ſibi annexas perfectiſſimas, & ſupremas & vltimas delectationes conſequentes virtutes, dona, beatitudines, & fructus, magnificatiuas, & contentiuas, & vnitiuas ſpiritus creati rationalis, & Dei increati tantò fœlicius quantò immediatiùs, ſicut dicit Orig. ſigna familiaritatis patent in Euangelio. *Spiritus humanus ambulans per itinera vitæ contemplatiuæ vigili ſomno quietatur, & illuminatur poſt luctam vitæ actiuæ; ſic Iacob poſt luctam dicit. Vidi* Dominum *facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea*: & infrà. *Spiritus in itinere contemplationis facie pulchrificatur, viſu clarificatur, vnde Hugo dicit,* Contemplatio *eſt Deifica ſimilitudo, quia dum per eam illuminati lucentes fiunt, quodammodo ipſius luminis lucentis ſimilitudinem accipiunt; & Greg. dicit. Vita contemplatiua ſpecioſa eſt in anima contemplantis, vnde dicitur, Tota pulchra es amica mea. Quintò, ſpiritus humanus ambulans in vita contemplatiua dulciter, & multipliciter reficitur. nam cibatur primò, vt fortificetur; comedere autem animæ ſpirituale, eſt ſupernæ lucis contemplatione paſci, ait Greg. ſubdens. Contemplatiua vita amabilis valde dulcedo eſt, quæ ſupra ſemetipſam animam rapit, cæleſtia aperit, terrena autem debere eſſe contemptui oſtendit, ſpiritualia oculis mentis patefacit, corporalia abſcondit, vt contemplatrix dicat, ego dormio, & cor meum vigilat. Vigilante enim corde dormit, quòd dum interiùs contemplando proficit, ab inquieto corporis opere foris quieſcit. Neque adhuc tamen præſens Deus in ſua claritate conſpicitur, ſed quædam ſub ipſa ſpeculatur anima, vnde refecta proficiat, & poſt ad viſionis gloriam pertingat. De hac refectione gloriatur anima contemplatiua, Cant. 2. ſe expertam, fructus eius dulcis gutturi meo. Item in hoc itinere vitæ contemplatiuæ anima reficitur potu inebriantis gratiæ; ideò contemplatrix dicit, introduxit me in Cellam vinariam, Cant. 1.*

Multa dicuntur de contemplatiua.

Dignæ perfectiones vitæ contemplatiuæ.

Vnde Gloſa ait, quàm citò guttur meum dulcedinem gratiæ eius attingit, ita me recreatam ſpiritu, & ab amore terrenorum in ſuperna translatam ſentio, ac ſi in cellam introducta nouo ſuo meri odore, & poculo inebriata ſim.Item in hac via ambulantibus Deus aſſociatur, & cum eis confabulatur, eoſque, vt comes ſuis confabulationibus releuat: cum eis Deus habet dulcia ſuſurria, ex Origene; quibus tantò fortiùs clamat, quantò efficaciùs ſuſurrat; ideò contemplatiua dicit, Vox dilecti mei pulſantis, &c. Item ambulans in hoc contemplationis itinere, vltra omnia inferiora mentaliter eleuatur, in cæleſtibus floribus ſpiritualiter commoratur, & in Sancta Trinitate ineffabiliter iucundatur, vnde Hugo dicit, Contemplatio Clauſtrum animæ dicitur, cuius ſinu dum ſe recipit animus, ſola cæleſtia meditatur, à terrenis ſeparatur, à turba carnalium cogitationum longè ponitur; dulces carnis refugit effectus, vagos ſenſuum aſtringit motus, in Domino *delectatur, angelica dulcedine fruitur, legit in libro vitæ; pro ſilentio pacem tenet, in choro virtutum ſeruat concordiam morum, ſummi Patris potentiam conſiderat; ſapientiam Filij intelligit, Spiritus Sancti benignitatem amat.* Hæc, & alia plura S. Bon. ex quibus euidenter colligitur exceſſus perfectionum contemplatiuæ vitæ ſupra actiuam, cui præfata non competunt.

Dico 3. Vita mixta ex contemplatiua, & actiua eſt perfectior alterutra.

Vita mixta eſt perfectior.

Prob. ex S.Bernard. quem affert S. Bonau. vbi ſupra, *Bonum acquirit gradum, qui benè miniſtrauerit proximo; fortè meliorem, qui benè vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus eſt vtroque;* & ratio euidens, eſt quia cùm vtraque vita ſit bona, & perfecta ſingulariter ſumpta, ſi vniantur, maius efficiunt. Et quamuis pars Mariæ appelletur à Chriſto *optima*, id intelligitur reſpectu partis Marthæ, quæ bona erat:

erat: non quia dari nequeat ſtatus perfectior ſtatu Mariæ, ſi ſtatus iſte vniatur cum illo alio etiam perfecto.

Ideò Chriſtus Dominus, Magiſter, & Doctor noſter, virtutum omnium exemplar, ac Prototypus, in vtraque vita perfectiſſimè voluit ſe exercere, fuit enim, ſicut & nunc eſt continuus Dei, ac diuinorum omnium contemplator, quia à primo inſtanti ſuæ conceptionis beatus, Deum clarè, & ſemper videns, omneſque eius perfectiones, tàm ad intra, quàm ad extra, creaturas ſcilicet in Deo reſplendentes; & potentiam, iuſtitiam, ſapientiam, charitatem, miſericordiam, &c. per ſcientiam beatam, ac infuſam intuens. Præterea in operibus miſericordiæ in genus humanum perpetuò fuit occupatus; etſi enim vſque ad trigeſimum annum non legamus eius opera exteriora ad vtilitatem humani generis conducētia; perpetuam tamen eius orationem pro noſtra ſalute, & applicationem ſuorum laborum, paupertatis, ieiuniorum pro nobis iam ab initio ſuæ formationis in vtero matris, omnes piè credimus. Ab anno verò trigeſimo, ideſt à baptiſmo per Ioannem accepto, & à Quadrageſimali ieiunio vſque ad ignominioſam mortem, ac ſepulturam, & ab ea vſque ad Aſcenſionem in Cœlum, fide credimus, ipſum in actiua vita pro humani generis ſalute, & vtilitate continuo exercitatum: omniaque ſpiritualia, ac ſupernaturalia, quæ abundè habemus, ad ſalutem media, & ianuæ Cœli aperitionem, ſuis laboribus, & ſanguinis effuſione, ac ignominioſa morte nobis comparaſſe.

Chriſtus vtramque vitam exercuit.

Et actiuā ſemper.

Saluatorem imitati ſunt Apoſtoli, alijque Sanctiſſimi viri, ac præcipui Eccleſiæ Doctores, qui nedum Dei, diuinarumq; eius perfectionum, tàm ad intra, quàm ad extra contemplationi ſedulò vacarunt, &

Apoſtoli, & alii San cti in vtraque vita perfecti fuere.

de illi tot, tantiſque libris fideles erudierunt, ſed etiam in miſericordiæ operibus in alios ſemetipſos aſſiduè exercuerunt, vt notorium eſt, de SS. Cypriano, Grego. Naz. & Magno Baſilio, Chriſoſtomo, Athanaſio, Ambroſio, Auguſtino, Hieronymo, & de nouiſſimis Thoma, ac Bonau. vt cæteros omittam, & de omnium iſtorum poſt Apoſtolos Anteſignano, Dioniſio Areopagita, qui verbo, & exemplo in vtraque vita præcelluit.

Immò S. Greg. Magnus in Paſtorali *part.* 2. *cap.* 1. dicit, Eccleſiæ Præpoſitos in vtraque vita debere excellere. *Sit Rector in actione præcipuus; præ cunctis in contemplatione ſuſpenſus.*

Pastores Eccleſiæ in vtraque vita exerceri debent.

Ante illum S. Auguſt. *de Ciu. lib.* 19. *c.* 19. primò dicit, *ex tribus verò illis vitæ generibus, otioſo, actuoſo, & ex vtroq; compoſito, quamuis ſalua fide quiſq; poſſit in quolibet eorum vitam ducere, & ad ſempiterna præmia peruenire, intereſt tamen quid amore teneat veritatis, quid officio Charitatis impendat. Nec ſic quiſque debet eſſe otioſus, vt in eodem otio vtilitatem non cogitet proximi, nec ſic actuoſus, vt contemplationem non requirat Dei.* Deinde declarans illud Apoſtoli. *Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat*, pluribus, docet, Epiſcopum vitæ mixte ex actiua, & contemplatiua incumbere debere, & pro oportunitate modò hanc, modò illam exercere, ſubdens. *Otium Sanctum quærit Charitas veritatis; negotium iuſtum ſuſcipit neceſſitas Charitatis. Quam ſarcinam* (ideſt Epiſcopatus) *ſi nullus imponit, percipendæ, atque intuendæ vacandum eſt veritati. Si autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter Charitatis neceſſitatem. Sed nec ſic omnimodè veritatis delectatio deſerenda eſt, ne ſubtrahatur illa ſuauitas, & opprimat iſta neceſſitas.*

Vtrumque docet Auguſt. & quòd vita mixta ſit perfectior, nam per eam Charitas in Deum, & pro

xi-

ximum exercetur;& quòd Prælati Eccleſiæ, cùm ſint in ſtatu perfectionis exercendæ, vtrique debent incumbere.

Dico 4. quoad merita alterutrius vitæ (ſalua pace) cæteris paribus æqualis meriti eſſe poſſunt, ſi tamen Charitas pręcellat in alterutra, illa in qua præcellit, maioris meriti dicenda eſt.

Illæ vitæ in meritis poſſunt eſſe æquales.

Prob. prima pars ex S. Bonau. *in Pharetra lib. 4. cap. de Actione, & Contemplatione* in fine, vbi ex S. Bernardo comparante Martham actiuam ad Mariam contemplatiuam dicit. *Optimam partem elegit ſibi Maria; licet non minoris fortaſſe meriti ſit apud Deum humilis conuerſatio Marthæ: de electione Mariæ laudatur, quoniam illa quidem omninò quantum ad nos ſpectat nobis eligenda; hæc ſi iniungitur patienter eſt toleranda*, quæ verba, vt patuit ſunt S. Auguſt.

Ex S. Bonau.

Dixi *cæteris paribus*, ideſt ſi duo v.g. æqualiter ſint habituati, vnus in vna, alter in altera vita, tunc exiſtimo habere locum S. Bon. ac S. Bernardi dictum de æqualitate meritorum; ſecus nequaquam.

Conf. hæc prima pars. Charitas in proximum valdè commendatur à Chriſto, *qui Matth. 22. 37.* interrogatus, quod eſt mandatum magnum in lege, reſpondit, *diliges Dominum Deum tuum, &c. ſecundum autem ſimile eſt huic, diliges proximum tuum. In his duobus pręceptis tota lex pendet, & Prophetę*. Notandum, quòd dicit, *ſecundùm ſimile eſt huic*, quaſi diceret, non minoris meriti eſt obſeruatio huius ſecundi pręcepti. Deinde notand. eſt, quòd Chriſtus in die iudicii dicit, ſe rationem exacturum de operibus miſericordiæ principaliter, & iis qui eas exercuerunt, ſe dicturum, *Venite benedicti Patris mei* &c. iis verò, qui non exercuerunt. *Ite maledicti in ignem æternum*. Ergo actiua vita magni meriti eſt,

Duo pręcepta mādata Charitatis.

&

Magna vitæ actiuæ merita.

& quo magis perfecta, eò maioris meriti. 3. quia vita actiua laborat, contemplatiua vacat: Actiua turbatur, contemplatiua iucundatur. Multi in proximorum commodum, nedum omnia ſua tradiderunt, quod ex Chriſti oraculo ad perfectionem ſpectat; ſed ſemetipſos pro eorum redemptione vendiderunt; vt S. Paulinus, qui vtrumque fecit. 4. Quia actiui cùm ab innumeris conſpiciantur in ſuis actionibus abundare, iis omnibus ſunt exemplum ad eaſdem faciendas, & ſic eos facto erudiunt. Magni ergo & æqualis meriti eſſe poteſt actiua vita.

Quò maior eſt Charitas, eò maius meritum

Prob. 2. pars. Omne meritum principalius pendet à gratia, & charitate. At fieri poteſt, vt exercens actiuam vitam maiori polleat gratia, & charitate, tunc autem maius erit iſtius meritum: nam accidere poteſt, vt tàm actiuus, quàm contemplatiuus æquali charitate tendat in Deum: & tamen actiuus maiorem exerceat charitatem in proximum: v. g. exponat ſe vitæ periculo propter proximum, vt Sancti multi, qui non ſolùm ſeruituti ſe ſubegerunt, vt fratres liberarent; ſed & alii plures, vt Virgines aliquas à Tyrannorum proſtitutione liberarent, mutatis veſtibus, virgines è carceribus exire procurarunt deceptis cuſtodibus, & ipſi intus remanſerunt; quam ob rem mortem per Martirium oppetiere, quod quidem contemplatiui in Cellis, vel eremitoriis non faciunt. Hos autem Saluator maximè commendat. *Maiorem Charitatem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*; quod adeò verum eſt, vt Apoſt. Rom 9. diceret, *Optabam ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis*. Quod exponens Chriſoſtomus *lib. de Compunctione* dicit. *Ita totam mentem eius demerſerat amor Chriſti, vt etiam hoc quod ei præ cæteris omnibus amabilius erat eſſe cum Chriſto,*

Charitas à Chriſto exaltatur.

ſto, rurſus idipſum, quia ita placeret Chriſto, contemneret. Igitur ex magnitudine Charitatis actiua eſſe poteſt maioris meriti.

CAP. IV.

De Gradibus Vitæ contemplatiuæ acquiſitę.

ADu, 1. quòd Doctores, ac Theologi Myſtici de diuerſitate, ſeu graduatione Vitæ contemplatiuæ, & ipſiuſmet contemplationis, varijs vocabulis loquuntur: quidam diſtinguunt in genera, quidam in gradus; qui planè modi loquendi rem non variant, vt patebit; nam diuerſitas, vel oritur ab obiectis contemplandis; vel ex actuum contemplandi, & affectuum intenſione, ac feruore; vel à modo concipiendi obiecta præuiis, vel non præuiis ſenſationibus externis, ac internis; vel ex imperfectione contemplantium, de quibus poſtea; vel ex alio capite, ideò Myſticorum de hac re loquentium dicta adducam, vt qui huic exercitio incumbit, vel alios in eo inſtruit, calleat quid faciat, & an contempletur, necne, dum mentaliter operatur, ne decipiatur, aut decipiat. Variè loquuntur DD. de Gradibus

S. Bonau. tract. *de 7. itiner. ætern. itiner. 3. diſt. 4. art.* 1. dicit, quòd eſt aliud loqui de gradibus contemplationis, & aliud loqui de diſpoſitionibus, per quas peruenitur ad contemplationem. De ſecundis ego nunc non loquar, quia de eis diffusè loquar infra; ſed de primis, de quibus ait, S. Doctor, *Gradus contemplationis* (ſeu vitæ contemplatiuę) *ſunt quidam progreſſus, & profectus intellectualis cognitionis, & ſapientia dilectionis ad contemplandum Deum ſub ratione veri, & boni, Vnde Greg. lib.* 12. *Moral. ait, Gradus* S. Bon. optimè diſtinguit, & docet.

ſunt menſuræ creſcentium virtutum. Tales autem gradus profectuum ſunt innumerabiles. Ita quidem; quia ſicut in cęteris virtutibus, & ſcientiis vnus eſt alio doctior, ac perfectior, ita in virtute contemplationis; quia vt ex Gregorio ait Bonau. *Nemò de repente fit ſummus*, ſed gradatim proceditur in omni profeſſione.

Idem S. Bonau. *in tract. de Gradibus contemplationis*, in Tom. 2. Opuſcul. dicit, ſeptem eſſe. Et ſunt, *ignis, vnctio, extaſis, ſpeculatio, guſtus, quies, gloria*. Inquiens primò, *anima ignita vngitur; vncta rapitur; rapta ſpeculatur, ſeu contemplatur; contemplans guſtat, guſtando quieſcit; hæc in via poſſunt acquiri, non tamen ſubitò, ſed gradatim. Citius autem hæc experitur, qui frequentiùs in ſpiritualibus ſe exercet; Septimus in Patria confertur, abundantiùs his qui ſe in præcedentibus gradibus exercuerunt*. Deinde incipit gradus iſtos declarare, quid importent. At quia, vt video, gradus iſti ſpectant veriùs ad contemplationem infuſam, cùm de illa agam, eos cum S. Doctore referam, & explicabo.

S. Bernar. aliter aſſignat.

S. Bernardus gradus diuerſos contemplatiuę Vitæ aliquando aſſignat ex parte actuum contemplationi annexorum, & aliquando ex parte Perſonarum contemplantium. De prioribus loquitur in lib. 5. de Conſiderat. ad Eug. c. vlt. ſic dicens. *Aduerte in quatuor iſtis, contemplationis ſpecies quatuor. Prima, & maxima contemplatio eſt admiratio Maieſtatis. Hæc requirit cor purgatum, vt à vitijs liberum, & exoneratum peccatis, facilè ad ſuperna leuet, & interdum quoque, vel per aliquas morulas ſtupore, & extaſi ſuſpenſum teneat admirantem. Secunda autem ſpecies acceſſoria eſt huic: eſt enim intuens iudicia Dei, quo ſanè pauido aſpectu intuens iudicia Dei, dum vehementiùs concutit intuentem, fugat vitia, fundat virtutes, initiat ad ſapientiam; Virtutum ſiqui-*

ſiquidem bonum, ac ſtabile fundamentum humilitas. Tertia contemplatio occupatur, vel potiùs otiatur circa memoriam beneficiorum, & ne dimittat ingratum, ſollicitat memorantem ad amorem benefactoris: de talibus dicit pſalm. 144. Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt. Quarta, quæ retro ſunt obliuiſcens, in ſola requieſcit expectatione promiſſorum, quæ cùm ſit conſideratio æternitatis, longanimitatem alit, & perſeuerantiæ dat vigorem. Et ſubdit. *Puto, quatuor hæc noſtra, quatuor illis Apoſtoli aſſignare, dum longitudinem comprehendit conſideratio promiſſorum, latitudinem recordatio beneficiorum, ſublimitatem contemplatio maieſtatis, & profundum inſpectio iudiciorum*; vbi vides, quòd penes diuerſitatem actuum aſſignat Bernardus diuerſitatem graduum, ſeu ſpecierum Contemplationis.

Idem Bernardus *homil. infra oct. Epiphaniæ* ex alio capite diſtinguit contemplationis, & contemplantium gradus, nempe ex parte obiectorum, ſic. *Sunt enim multa genera contemplationis: ac ſpiritualium viſionum, quæ tamen omnia, vel ad Dei ſapientiam, vel ad Dei benignitatem pertinere neſcuntur. Nam ſi cogitetur Deus reſpectu omnium, vt cauſa quorumdam vt ſint; quorumdam autem, vt rationales, ac ſapientiæ capaces ſint; multorum etiam, vt beati ſint; primum potentiæ, alterum ſapientiæ, vltimum adſcribam bonitati.* Et poſt aliqua. *Ergo in rerum creatione contemplamur potentiam, in forma ſapientiam, bonitatem in vſu.*

Alio modo S. Ber. aſſignat diuerſa genera contemplationum.

Deinde docet contemplanda opera Chriſti, & incipiens à Natiuitate proſequitur narrando, vt contemplationis obiecta, opera infantiæ, adoleſcentię, & virilitatis, miracula, labores, &c.

Vides ergo, quòd etiam corporalia, & imaginaria ſunt cõtemplationis obiecta, vt dicunt reſpectum ad Deum, ſicut diximus de Contemplationis obiecto.

3. Modo S.Bernard diſtinguit contem plationis ſpecies.

Idem S. Bernardus *in tract. de modo benè viuendi cap.* 53. diſtinguit gradus vitæ contemplatiuæ ex parte Perſonarum, inquiens, *Duo ſunt contemplatiuorum genera. Alij namque viuunt in communi in Monaſterijs. Alij verò ſunt ſolitarij, & ab omnibus ſeparati.* Deinde dicit, aliquos contemplatiuos in neceſſitate proximi tranſire ad actiuam prædicando, docendo, &c. & redire poſtea ad contemplandum. Et è contra multos ab actiua tranſire ad contemplatiuam, de quo tranſitu multa diximus, cùm de vita mixta loqueremur. Poſtea ſubdit, *Multos ſæculares homines viſitat Deus, & per ſuam gratiam eleuat ad altitudinem contemplationis; & multos contemplatiuos iuſto iudicio ſuo, atque occulto Deus in terrenis actibus lapſos derelinquit.*

Lincolnienſis ex S. Bonau.

Lincolnienſis relatus à S. Bonau. loco cit. *diſt.* 4. gradus contemplatiuæ vitæ diſtinguit per maiorem, aut minorem perfectionem, & claritatem intuendi, ſeu cognoſcendi obiectum contemplatum, ex Bonau. ſic. *Sicut oculi carnis infirmiores priùs ſuſcipiunt lumen ſolis obſcurum, & magis coloribus ſuperfuſum; deinde magis confortati ſuſcipiunt illud à coloratis medijs coloribus; & poſtea viſu roborato plus ſuſcipiunt illud ſuperfulgidum coloribus albis; deinde verò plus aucta ſanitate ſuſcipiunt illud fulgentibus coloribus ſuperfuſum, vt ſpeculis; tandem oculi perfectè ſanati ſuſcipiunt ſolarem radium, non autem alicui ſuperfuſum, ſed in ſe purum ipſum ſolem in ipſo puro ſolari lumine irreuerberante conſpicientes. Sic etiam oportet mentis oculum infirmiorem prius aſſuefieri ad contemplandum lumen ſolis intelligentiæ in groſſioribus, deindè ſubtilioribus, donec tandem ex ipſa luminis datione multis multipliciter ſuperfuſa extendamur, & reſtituamur in ſimplicem ipſius radium.*

Ex quibus concludit S. Bonau. ibi, *quòd tàm in radioſo lumine contemplationis ſpeculatiuæ, quàm in ſaporoſo guſtu*

guſtu contemplationis practica oportet paulatim, & gradatim proficiendo aſcendere, & aſcendendo clariùs cognoſcere Deum, quia Hugo ſuper Angelica Hier. dicit quantò magis creſcit aſcenſio, tanto magis creſcit cognitio, donec oculus intellectualis magis, ac magis illuminetur, & confortetur, & affectus mentalis magis purificetur, & inflammetur, & totus homo exterior, & interior in Deum ordinetur, & hoc veriùs, & perfectiùs videtur fieri per gradus illos, qui mentem ad ſimilitudinem Cœleſtis hierachiæ purgant, illuminant, & perficiunt: hæc, & alia multa de hac partitione refert ex Hugone Bonauentura.

Concluſio S. Bon.

Riccardus de S. Victore aliam partitionem graduum contemplationis aſſignat, vt refert S. Bonau. in eodem *tract. de itiner. ætern. itin. 3. diſt. 4. ar. 2.* per actus præuios tendentes ad vltimum, & proprium actum contemplationis. Sic autem loquitur Riccard. *Sex ſunt contemplationis ſpecies, ſeu gradus. Primus, infimuſque gradus eſt in imaginatione, quæ nō eſt actus intellectualis, ſed longè inferior intellectu, & affectu, & ab illa aſcenditur gradatim vſque ad cognitionem increatæ veritatis;* quia ait Riccard. *Nos debemus à nouiſſimis incipere, & per exteriorum notitiam ad inuiſibilium cognitionem aſcendere, & tunc contemplatio noſtra in imaginatione verſatur, & ſecundùm ſolam imaginationem formatur, quando nihil arguendo quęrimus, & ratiocinando inueſtigamus; ſed liberè mens noſtra huc, illucque diſcurrit, quò eam in hoc genere ſpeculationis admiratio rapit, dum imaginamur, quàm ſint multa, & varia, & pulchara, & iucūda; taliū enim forma, & imaginatio in cōſiderationem adducta inferunt ſtuporem, & admirationem. Et de imaginatione diſtingit, quòd duplex eſt, beſtialis, & rationalis. Prima eſt quando circa ea quæ ante vidimus, vel fecimus, ſine vtilitate, & abſque deliberatione, huc illuc vaga mente diſcurrimus. Rationalis eſt, quando aliqua imaginamur rationabiliter ex his, quæ vidimus, & illis vti-*

mur

Riccard. aliter diſtinguit gradus cōtemplationis.

Ordo contemplandi per Riccardum.

Primus gradus eſt imaginatio.

mur in contemplatione; & ait Bonau. *licet imaginatio non ſit aliquis gradus intellectus, eſt tamen diſpoſitio ad intellectum, & rationi famulatur, ideò aliqualiter gradus contemplationis dicitur*. Sic Bonauent. Notent ergo moderni, qui imaginationes, ſeu phantaſmata à contemplatione, tamquam ei contraria rejiciunt, cùm tamen ex Bonau. & Riccardo famulentur contemplationi.

2. Gradus ex Riccardo eſt rationis fundatæ in imaginatione.

Secundus gradus contemplationis ex Riccardo, & Bonau. ibi, *conſiſtit in imaginatione, tamen ſecundùm rationem formatur, & procedit ratiocinando circa ea, quæ imaginationi præſentantur; quod fit quando ea quæ in imaginatione verſamus, & ad primum gradum pertinent, ratione quærimus, & inuenimus, & inuenta in conſiderationem cum admiratione adducimus: & hic gradus eſt ſuperior primo. quia ratio in cooperatur, licet cum imaginatione, quæ rationi ſubijcitur: imaginatio enim ad rationem non aſcendit; ſed ei à longe quaſi oſtendit quædam ad quæ ipſa non poteſt peruenire. Et hic dicitur gradus contemplationis, quia humanus ſpiritus magis appropinquat, & aſcendit ad veram contemplationem, quàm primus gradus.*

3. gradus.

Tertius gradus, ex Riccardo, & Bonau. ibi, eſt, *qui in ratione ſecundùm imaginationem formatur. Iſto enim gradu tunc veraciter vtimur, quando rerum viſibilium ſimilitudine* (ait Riccard.) *in rerum inuiſibilium ſpeculationem ſubleuamur* (ideſt, ego dico, ex ſpeciebus phantaſticis intelligibiles formamus) *Hæc ſpeculatio in ratione conſiſtit, dicitur autem ſecundùm imaginationē formari, quia ex rerum viſibilium imaginatione in hac ſpeculatione ſimilitudo trahitur, vnde in rerum inuiſibilium inueſtigatione animus adiuuatur. Et hic gradus eſt perfectior præcedentibus, eo quòd ſe extendit ad contemplationem inuiſibilium, & ſpiritualium, licet ex imaginatione viſibilium ſimilitudinē trahat, quia inuiſibilia Dei à creatura mundi per*

Ex imaginatione ratio format ſpeculationem per ſpeciem intelligibilem rei.

ea,

ea, quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, & ſubdit Riccardus *ex quo colligi poteſt, quòd ad inuiſibilium cognitionem numquam ratio conſurgit, niſi & ſua ancilla imaginatio rerum inuiſibilium formam repreſentaret*. Et his certè docetur modus, quo intellectus cognoſcit ſpiritualia formans ſpecies intelligibiles ex imaginationibus, ſeu phantaſmatibus.

Quartus gradus contemplationis ait Riccard. ex Bonau. ibi, *in ratione conſiſtit, & ſecundùm rationem formatur, quod vtique fit, cùm ſemoto omni officio imaginationis, animus ſolùm illis intendit, quæ imaginatio non nouit, ſed mens ex ratiocinatione colligit, vel per rationem deprehendit. Tali enim, ait ſpeculationi inſiſtimus, quando per inuiſibilia noſtra, quæ per experientiam nouimus in cæleſtium contemplationem aſſurgimus. Et hæc in ratione conſiſtit, quia amotis ſenſibilibus, intelligibilibus intendit; & hæc contemplatio ab inuiſibilibus noſtris videtur initium, & fundamentum ſumere*. Hic gradus dicit San. Bonauen. *alijs præcedentibus videtur perfectior, eò quòd tàm à corporalibus, quàm ab incorporalibus elongatur, & ſpiritus magis in eo purificatur, & æternis vnitur*; hæc, & plura Bonau. 4. Gradus contemplationis.

Quintus gradus contemplationis ait Riccardus ex S. Bonau. ibi, dicitur ille, *qui eſt ſupra rationem, ſed non præter rationem; & eſt, quando mentis ſpeculatione aſcendimus ad ea, quæ per reuelationem cognoſcimus, quæ nulla ratione humana comprehendere valemus, nec vlla ratiocinatione intelligere, & inueſtigare ſufficimus, vt ſunt illa, quæ de diuinitatis natura in illa ſimplici eſſentia credimus, & diuinarum ſcripturarum authoritate approbamus. Tunc contemplatione animus aſcendit ſupra rationem, quia humanæ capacitatis metas tranſcendit. At non eſt præter rationem, quia ei quod per intelligentiæ aciem cernitur, humana ratio contraire non poteſt, quin potiùs acquieſcit, quia* 5. Gradus ex Riccar. qui eſt ſupra rationem, ſed non præter rationem.

reue-

Digitized by Google

reuelata ſunt, & ſubdit Riccardus *quædam ſunt infra rationem, vt ſunt; ea, quæ ſenſu percipimus. Quædam ſecundùm rationem ſolam, & ſunt illa, quæ ratione inueſtigamus. Quædam ſupra rationem, vt ſunt illa, quæ ſola reuelatione ſcimus credendo, & nulla ratione humana, nec experimento, nec intellectu comprehendere poſſumus; ſed veraciter ea credimus.*

6. Gradus cõtemp'. eſt eorum quæ ſunt præter rationem.

Sextus tandem contemplationis gradus ex Riccardo, & Bonau. ibidem, *eſt ille, qui verſatur in ijs, quæ ſunt ſupra rationem, & videntur eſſe præter rationem, ſeu contra rationem. in hac ſuprema contemplationis ſpecula tunc animus exultat, atque tripudiat quando illa ex diuini luminis irradiatione cognoſcit, atque conſiderat; quibus humana ratio reclamat. Talia ſunt, quæ de diuinarum Perſonarum Trinitate credere iubemur; de quibus cùm humana ratio conſulitur nihil aliud, quàm contraire videtur. Iſte gradus perfectior eſt omnibus præcedentibus, eo quòd in eo pura intelligentia operatur, quæ ad contemplationem diuinæ maieſtatis admittitur.* Sic Riccardus.

Plures cauſę huius gradus.

De hoc ſupremo contemplationis gradu, quoad magnalia Dei ex eius beneplacito contemplanda mens ſubleuatur, ſubdit Riccard. ex Bonau. *Hæc ſubleuatio, quæ quandoque extenditur vſque ad mentis eleuationem, fit ex tribus; quandoque ex magnitudine deuotionis, quandoque ex magnitudine admirationis, quandoque ex magnitudine exultationis. Ex magnitudine deuotionis, quando mens ſupra ſemetipſam eleuatur, & tanto cæleſtis deſiderij igne ſuccenditur, vt amoris intimi flamma vltra humanum modum excreſcat, quæ animam ad ceræ ſimilitudinem liquefactam à priſtino ſtatu reſoluat, & ad inſtar fumi extenuatam in ſuprema eleuet, & ad ſumma emittat. Magnitudine admirationis anima ſupra ſeipſam ducitur, quando diuino, lumine irradiata, & ſummi, ac*

Effectus illius ex admiratione.

ſum-

ſummæ pulchritudinis admiratione ſuſpenſa; tàm vehementi ſtupore concutitur, vt à ſuo ſtatu funditùs concutiatur; & in modum fulgoris coruſcantis ex deſpectu ſui in ſe ad ima deijciatur, & tantò ſublimiùs, ac celeriùs per ſummorum deſiderium reuerberata, & ſupra ſeipſam rapta in ſublime eleuatur. Magnitudine verò exultationis, & iucunditatis mens humana ſupra ſe ipſam rapitur, & à ſe alienatur, quando intima illa æternæ ſuauitatis abundantia potata, immò plenè inebriata, quid ſit, quid fuerit, penitus obliuiſcitur, & in alienationis exceſſum tripudij ſui nimietate traducitur, & ſuper mundanum affectum ſub quodam miræ fælicitatis ſtatu raptim transformatur. Hæc ex Riccardo, San Bonauentura, licet gradus hic vltimus ad infuſam contemplationem magis proprie ſpectet. Effectus exultationis.

Placuit ſic diffusè gradus iſtos à Riccardo aſſignatos, & à S. Bonau. approbatos referre, vt qui contemplationi incumbit, vel de ea loquitur, ſciat quid faciat, & quid dicat; ſciat quinam ſint actus proprij contemplationis, qui reductitij ad eam; quę nam ſunt obiecta contemplationis, & quod non ſolùm obiecta contemplationis ſunt illa diuina reuelata, ad quæ non poteſt pertingere humana ratio, ſed ſola fide creduntur, vt Vnitas eſſentiæ cum Trinitate Perſonarum, vnio hypoſtatica, &c. ſed etiam alia diuina reuelata, circa quæ humana mens poteſt ratiocinari, vt diuina potentia, ſapientia, iuſtitia, &c. quę dicunt perfectione, & ea tribuimus Deo; ſed etiam tandem corporalia, & imaginaria, quę dicunt ordinem, ac relationem ad Deum, vt diximus de obiecto contemplationis. Et ſic vitæ etiam contemplatiuę ſtatus ab eiuſmodi graduum contemplandi diuerſitate diuerſificantur. Plura contemplationis obiecta.

Alia vitę contemplatiuæ partitio, ſeu graduatio

Alia diuiſio vitæ cõtemplatiuæ incipientium.

eſt de incipientibus, proficientibus, & perfectis, quorum gradum ſigna per effectus in ſuo loco adducentur.

Vltima tandem diuiſio, ſeu graduatio vitæ contemplatiuæ eſt in acquiſitam, ac infuſam: harum differentias multas ſupra adduximus, et in opuſculo de infuſa adducemus. At communis, & palmaria, ac omnibus nota differentia eſt, quia acquiſita ex auxilio quidem gratię fit cum proprio contemplantis labore, ſtudio, ac diligentia, ſicut meditatio: Infuſa verò ex diuino prorſus fauore ſine humano ſtudio. Alias plures differentias ſupra adduxi, & pleniùs adducam cùm de infuſa loquar.

Alia diuiſio acquiſitæ, & infuſę.

CAP. V.

An inter gradus contemplationis detur ille, qui dicitur Oratio quietis, *& in quo conſiſtat.*

Quies quid ſit.

ADu. 1. quòd tàm apud Gramaticos, quàm apud Philoſophos, *quies*, idem eſt, ac vacatio, otium, tranquillitas, ac ceſſatio à labore. Vnde Romani ex S. Auguſt. de Ciuit. *lib. 4 c. 16.* ſicut venerabantur Deam *Murciam*, quæ facit hominem murcidum, & inactuoſum, & Deam *Strenuam* quę facit hominem ſtrenuum, ita Deam *Quietem*, quę facit hominem ceſſare à labore, & tranquillum, cui ædificarunt ędem extra portam Collinam: eam tamen dicit Auguſtinus publicè colere noluerunt. Ego puto id contigiſſe, eo quòd vellent, Ciues in laboribus, non in quiete exerceri.

Dea quies apud Romanos.

Adu. 2. quòd Theologi myſtici cum analogia aliqua ad quietem Gramaticalem, & Philoſophicam, docuerunt, inter gradus, ſeu actus contempla

plationis, dari actum, ſeu gradum quemdam dictum *quietis*, non quia ſit ſine vllo prorſus intellectus, & voluntatis actu (fatuum enim eſſet hoc dicere, quia eo ipſo, quòd eſt actus contemplationis, *eſt actus intellectus cum ſaporoſa dilectione*, vt dicit S. Bonau.) ſed dicitur *Quietis* ex alio capite, quia ſcilicet, cùm Deus ſpeciali fauore animam contemplantem viſitat lumine aliquo maiori, quo perfectiùs Deum, & diuina cognoſcit, non ſolùm potentię inferiores vacant ab omni operatione, ſed anima eſt in magna pace, ac tranquillitate intuendo Deum ipſum, & quod ſibi Deus oſtendit, eoque fruendo. Quietem quomodo ſumunt myſtici.

Adu. 3. plura hic eſſe videnda; primò, an in contemplatiuis detur gradus, ſeu actus iſte. 2. an detur in contemplatione infuſa tantùm; an etiam in acquiſita. 3. cùm in contemplatione acquiſita exerceantur incipientes, proficientes, ac perfecti; videndum eſt, an omnes iſti ſint capaces iſtius gradus, ſeu idonei ad illum. 4. an dentur gradus *Quietis* diuerſæ rationis, & ſpeciei, an eiuſdem, & in quo conſiſtant gradus iſti quietis. Notandum autem, quòd actus iſte, ſiue in infuſa, ſiue in acquiſita contemplatione, appellatur, *Oratio*, ſicut omnis contemplatio vocatur oratio, ex ea generali ratione, quia eſt aſcenſio mentis ad Deum, ita eſt gradus iſte. Quietis diuerſi gradus. Cur dicitur oratio

Adu. 4. quòd licet omis actus contemplationis à Sanctis Patribus, & DD. appelletur, *Quies* & otium, ex eo capite, quòd intellectus, & voluntas per eam quieſcant in ſuo termino iam inuento, in intuitu ſcilicet, ac dilectione primi veri, & ſummi boni, vt optimè docet S. Greg. hom. 14. in Ezechiel ſic. *In contemplatione iam quietis interna guſtus contingitur*: & infrà, *cùm ergo quies contemplatiuæ vitæ agitur in mente, ſilentium fit in Cœlo, quia cùm terrenorum actuum ſtrepi-*

tus quieſcit à cogitatione ad ſecretum initmum auris animum apponit. Sed quia hæc quies mentis in hac vita perfecta eſſe non poteſt, nequaquam horæ integra factum eſt in Cœlo ſilentium dicitur, ſed quaſi media hora, vt neque ipſa media hora ſentiatur, cùm præmittitur quaſi, quia mox vt ſe animus ſubleuare cœperit, & quietis intimæ lumine perfundi, redeunte citiùs cogitationum ſtrepitu, de ſemetipſo confunditur, & confuſus cæcatur; & ſic patet, quòd ipſa contemplatio eſt quies; tamen gradus iſte quietis, de quo hic loquimur eſt ſpecialior quies, & peculiari perfectione decoratus.

Omnis contemplatio dicitur quies

Dico 1. Pro perſonis ſpiritualibus perfectis tàm in contemplatione infuſa, quàm in acquiſita perfecta ex ſpeciali Dei fauore datur aliquando quidam gradus contemplationis dictus *Quietis*, in ſuaui animæ pace, & tranquillitate conſiſtens.

Datur gradus contē plationis dictus Quies.

Prob. de infuſa 1. ex S. Bonau. *in tract. de ſeptem grad. contempl.* inter quos ſexto loco ponit *Quietem*. Declarans poſtea quid ſit, & quibus contemplatiuis, & quomodo iſtis competat, inquit. *Quies eſt totius animæ mira quædam, & ſuauis tranquillitas per infuſam nobis ex frequentia orationis dulcedinem concreata: ſolis valdè ſpiritualibus experientia huius quietis conceditur quibus, & datur etiam ipſas ſupercæleſtes ſubſtantias tranſcendere. Super ignota enim bonitas ipſis familiaris ſeipſam eis immittit, & ipſi tota virtute dilatato ſinu ſancti deſiderij potenter ſuſcipiunt beatas immiſſiones animalibus, & præſumptuoſis omninò incognitas. Sic igitur puris Sanctorum contemplatiuorum animabus tàm inſueto nutrimento ditiſſimè adimpletis, ſplendeſcit ipſorum mens, dulceſcit concupiſcentia, hilareſcit iraſcibilis, ex dilectione quorum Deificam illam quietem non ambigimus emanare*. Hæc Seraphicus Doctor.

Ex S. Bonau. ſolis valde ſpiritualibus competit.

Prob. 2. ex dictis S. Thereſiæ *in libro via perfectionis*

cap.

cap. 31. vbi loquens de *Quiete* inquit. *Hæc oratio dici poteſt quædam amoris ſcintilla, quàm Deus accendit in anima. Vult enim, quòd diuinum ſuum amorem cum ſuauitate experiamur. Hic anima manifeſtè percipit, ſed via non ordinaria, quòd multum acceſſit ad Deum, & quòd parum eſt, qui in eum per vnionem amoris transformetur. Non quòd ipſum* Deum, *vel externis, vel internis oculis videat, ſed quia Deus hoc ei mirabili modo, ipſique animæ prorſus ignoto manifeſtat, & ſentit propè ſe regem ſuum: quod tantam in eo cauſat reuerentiam, vt nihil ab ipſo audeat poſtulare. Et ſimul cum hac quiete ſumma ſatisfactio, & gaudium animæ, maximaque corpori accidit delectatio. Nam anima tàm læta ex hoc ſolo remanet, quòd ſe propè fontem vitæ ſentiat; quòd penè ſatiata ſibi videatur, etiam ſi nondum biberit; nec reputat aliquid vltra deſiderandum; Tàm quietæ ſunt potentiæ, quòd nec audent ſe mouere; non quòd ſuſpenſæ ſint, vel ligatæ, immò ſentiunt ſe propè Deum eſſe; & memoria, ac intellectus ſunt liberi ad proprias operationes; ſola voluntas manet captiua, & Deo vnita, ſique patitur in hoc ſtatu aliquid patitur, hoc eſt, quòd ad ſuam priſtinam libertatem, ſeu proprium operandi modum redire poſſit. Nollet enim intellectus aliquid aliud intelligere nec memoria in alij occupari, clarè enim vident hoc vnum eſſe neceſſarium, cæteraque omnia extra illud multum inquietare. Nollent quòd corpus moueretur: timent etiam, ne vel minimo eius motu, quam poſſident pacem amittant. Loqui faſtidium parit, & vix ſpatio vnius horæ dominicam orationem poſſunt recitare. Hic accidunt quædam lacrimæ dulces, & cum magna ſuauitate profluentes. Videtur bis, quòd non ſunt de hoc mundo; nec quidquam aliud videre, vel audire vellent, quàm Deum ipſum. Nihil ipſis cauſat laborem, nec cauſare poſſe videtur. Denique toto tempore quo durat hæc pax, & interna quies, voluntas propter delicias, quibus fruitur, ſic manet abſorpta, vt nihil*

Ex S. Thereſia.

Infuſę quietis effectus.

Quid faciunt potentię in illa quiete.

Voluntas aliud nollet videre ne e audire.

nihil ſibi vlteriùs videatur optandum, *& libenter cum Sancto Petro diceret*, *Domine bonum eſt nos hic eſſe*, *faciamus tria tabernacula*. Hactenus S. Thereſia: Sed hæc infuſa eſt.

De eadem oratione *Quietis* infuſa pluribus aliis in locis ſuorum operum loquitur, & mirabilia dicit eadem S. Thereſia, nempe *in cap. 14. ſuę vitæ*, vbi diffusè de ea agit, *in manſione 4. cap. 2. & 3.* & alibi ſæpè.

Ex S. Thoma à Ieſu quid facit quies, illa

De hac infuſa oratione *Quietis* loquens Thomas à Ieſu Carmelita Diſcalceatus *in l. 3. de oratione infuſa*, ait. *Demum eſt alia contemplationis ſpecies, quæ Quies in Deum vocatur, in qua Deus infuſo; ac eminenti amore poſſidetur, & ipſe in anima cum dilectione prolabitur, alterque alterius in poſſeſſione, & quiete mutua requieſcit. In ea ſpiritus clarificatur, & totus diuino lumine, ac fulgore perfunditur, & Deus cum ipſo, & ipſe cum Deo mira Charitatis adhæſione, & iucunditate adinuicem conglutinantur. Hæc iucundiſſima quies à pura Dei contemplatione prouenire ſolet, eſtque proxima ad vnionem fruitiuam diſpoſitio.*

Ex Patre Balthaſare Aluarez.

Prob, 3. ex doctrina inſignis, ac piiſſimi Viri Balthaſaris Aluarez Ieſuitæ, qui à Ludouico de Ponte aſſeritur Magiſter Sanctæ Thereſiæ; Is ergo Balthaſar ex eodem Ludou. in vita eius c. 13. & ſeqq. nedum orationem *quietis*, ſeu *præſentiæ Dei* mirum in modum commendat, & deſcribit (vt infra) in quo conſiſtat, ſed viris perfectis ex ſingulari Dei fauore concedi; & ad Dei gloriam fatetur ſe poſt 16. annos exercitiorum, ac meditationum, à Deo eam obtinuiſſe, immò quia imperitis quibuſdam videbatur noua forma orandi, & exotica, iuſſu Generalis *Euerandi Mercuriani*, vt iſtius ſuæ *orationi Quietis*, ſeu *præſentiæ Dei* rationem redderet, Commentariolum de hac re ſcripſit, & ad

Ge-

Generalem miſit, in quo poſtquam narrauit ſuæ vitę in exercitiis meditationum ſeriem, de oratione Quietis, ait, *ex quo largitatem hanc tantam in me Deus effudit hæc mea præcationis eſt forma. Diuinæ illius præſentiæ ſiſto me, quam mihi intimè; extimèq; ſpectandam per modum habitus permanenter ipſe mihi obtulit; cùm ſemel ipſius ſuauitate cum ipſo perfruerer*. Et cum D. Thoma probat multis (de quibus poſtea) hunc modum orandi cum quiete in Deo, perfectum eſſe: & ſequitur. *Inter orandum, aliàs diuinorum à ſacris paginis verborum ſignificata, ſenſuſque arcanos anima mecum ipſe commentor, taceo aliàs, & quieſco: at hoc coram Deo cum quiete ſilentium theſaurus eſt ingens. Deo enim loquuntur omnia; eiuſque oculis res nulla non patet: meum cor, mea vota, meus animus, conatus mei, quidquid intra me ipſum eſt, quæ ſcio, quæ valeo Diuini Numinis oculi ſunt, qui mea poſſent euellere vitia, cupiditates meas incendere; alas ſufficere ad volandum, mei boni, ſuique obſequij appetentiore ipſo quam me*. &c. plura. Et infra. *Id verò illud eſt, quod in præſentia primum ſpecto, recreorque profectò, quòd eius oculis, pro quo ipſius voluntate acceptum me, exercitumque contemplor. Iam verò quandoquidem hanc precandi rationem ingreſſus obiurgantem intra me ſenſi, ſi ab ea ad vſus alios ratiocinandi deflecterem, contuli ad Authores, rationeſque perueſtigandas, quibus eam effulcirem*: Et numerat Sanctos Doctores, qui eam commendant, quos in ſuo referam loco. & poſt. *Hoc enim ferculum tàm dulce, vacuumque periculo, alia mitti, quàm ipſius* (Dei) *manu non poteſt*, Rationes plures adducit, cur in Deo inuento quieſcendum, quia Dauid inquit, *Guſtate, & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus, & huiuſce vitæ ſublimitas compluribus notis à diuino ſpiritu Sap 8. deſcribitur. Cùm primùm verò ſpiritus hic ſapientiæ in animam influit, tantum illi accedit pretij vt nihil apud*

Deſcribitur oratio quietis.

A Deo obtinuiſſe dicit.

Conſulit alios de illa oratione quietis

Magna bona adducit oratio quietis.

apud mortalium oculos ſuos fulgore defigat; quo cum poſſit illa conferri, non aurum &c. omnia cum illa bona ſubeunt. Suauis eſt enim Dominus, benignus, locuples &c. cuius guſtum, vbi quis cœperit, dimittit ab ſe omnia, quibus antea ſeruierat, ſuique incipit, eſſe iuris, ac liber.

Poſtea aſſignat plures rationes huius formæ orandi: *Prima, ait, licet abſit ab ea fermè ratiocinatio; petitio tamen adeſt; in eaque quàm Deus animæ impertit quiete virtutum plena excogitatio eſt, ibidem petitio intercedit non in actu ſignato, ſed in actu exercito, &c.* vt dicam poſtea de exercitio, & vſu huius orationis. *Alia ratio, quòd ea eſt forma, qua ſentitur de Deo præſtantiùs; hoc verò excelſæ illius Maieſtatis par eſt. Tertia; oratur hoc modo prolixius, compluriumque ſanctiſſimorum virorum preces eiuſmodi fuiſſe probatur mentis enim agitatio defatigat; illorum verò aſſidua erat precatio. Quarta, quod emendare in anima ratiocinando connitimur, compendioſiùs à Deo fieri apparet. Hac via atq; eiuſmodi homines ſtudioſiores virtutum ſunt, ſubiectiores Præpoſitis, ſuis cupiditatibus maiores, efficatioreſque cum proximis.*

Prima ratio huius formæ orandi.

2.

3.

4.

At ſubdit. *At enim hæc vtique via non omnes admittit. Admittit quidem illa, quam Sanctiſſimus Pater Ignatius in Societate conſtituit.* &c. Et poſtea dicit ipſum quoque S. Ignatium eadem via inceſſiſſe, quia *de eo in ipſius vita legitur, quòd poſtea erat Patiens diuina:* Quod perfectorum contemplatiuorum eſt proprium.

Dicit quòd Sanctiſſimi viri ea vſi ſunt ex Dei fauore.

Non omnes ſunt eius capaces.

Et infra Ludouicus de Ponte de Balthaſare dicit, *Poſtremò ait, præcelſam illam, in quam euectus eſt à Deo per orationem ex altiſſimis fuiſſe gradibus contemplationis diuinæ; intimus nempe; quo ornari conſueuere à Deo perpauci;* & in ſequenti *cap.* 14. quia fortè commentarius iſte Balthaſaris aliquas pati videbatur difficultates, ipſemet Ludouicus de Ponte, eas diluit, aſſignat

Maximus gradus eſt.

Digitized by Google

gnatque primò cur dicatur, *oratio præſentiæ Dei* 2. cur dicatur *oratio Quietis*. 3. cur *oratio Silentij* de quibus vocabulis, eorumque ethimologijs dicam poſtea; nunc enim ſubſiſtentiam huius orationis in perfectis ſpiritualibus ab ipſius Magiſtris diſcere ſtuduimus, & Deo duce inuenimus.

Perfectis Deus illã concedit.

Cõfirmari poteſt ex ijs, quæ docet doctiſſimus, ac pijſſimus Pater Philippus de Sanctiſsima Trinitate *in Theol. myſtica part. 3. tract. 1. cap. 2. de oratione quietis* in qua recapitulat omnia, quæ nos ex S. Thereſia adduximus, & in *cap. ſequenti* adducemus. Et ex ijs, quæ ipſe notat ſignis huius veræ orationis, euidenter colligitur, quòd loquitur de ea oratione quietis, quæ reperitur in contemplatiuis, vel meditatiuis perfectis poſt longum meditationum exercitium. Signa autem ex ipſo ſunt iſta, *Pax interna, remanens etiam tranſacta illa quiete; profunda humilitas; habilitas, & diſpoſitio ad exercitia ſpiritualia, lux cæleſtis in intellectu, & in voluntate firmitas ad bonum, & virtutes, quas Dominus ipſe multò excellentiores concedit, quàm poſſit propria induſtria acquirere, nam humilitas hic conceſſa propriam generat confuſionem, & certam noſtræ infirmitatis cognitionem inſpirat, qua vellemus nos ipſos coram* Deo *annihilare*, &c. plura; & ſubdit. *Sed inter alios effectus orationis quietis, ſpecialis eſt, deſiderium proficiendi in oratione, & eius exercitium non dimittendi, licet in eo continuando foret multum laborandum. Deinde quędam moralis certitudo propriæ ſalutis, ſed humilitati coniuncta ſeruilem excludens timorem damnationis, inducit filialem : ibi purum amorem Dei, abſque propriæ vtilitatis, aut mercedis intuitu anima experitur. Vellet diutiùs in ſolitudine remanere, vt abundantiùs tanto bono frui poſſet. Nec tunc poteſt dubitare, quin hæc quieta communicatio ſit Dei ſecum familiariter agentis*.

P. Philippus de SS. Trinitate.

Signa veręorationis quietis.

Multa bona ſpiritualia relinquit in anima.

Singularis & proprius effectus eſt guſtus, & ſuauitas à Deo conceſſa.

Proſequitur. *Sed proprius, & ſingularis huius orationis effectus eſt guſtus, & mira ſuauitas, quam ponit in anima; nam guſtus hic à Deo communicatus, quia Deum, vt principium, & vt finem habet, cor mirabiliter dilatat: ex hac verò ſuauitate, & cordis dilatatione procedit, quòd multùm audet, dum aliquid ad maiorem Dei gloriam efficiendum occurit, expellitur timor amittendi ſanitatem in mortificationis exercitio; videt ſe omnia poſſe in Deo, qui illum confortat; non formidat labores, vt antea ſolebat, ſed eos deſiderat; mundi gaudia deſpicit; tandem in omni virtute profectum experitur.* Quæ omnia perfecti ſpirituales tantùm experiuntur.

Et alii cõſequentes plures.

Concluſio ergo horum omnium euidens, & firma eſt pro nunc, quòd in perfectis ſpiritualibus, vel alijs, ex ſingulari Dei fauore datur oratio iſta dicta *Quietis*. An verò detur in alijs, & quæ, mox dicetur.

CAP. VI.

An in contemplatione acquiſita detur gradus dictus, oratio quietis, *inferior iam dicto; & in quo conſiſtat.*

Senſus quæſiti quis ſit.

AD 1. ſenſum huius quæſiti hunc eſſe, an ſcilicet præter orationem *quietis*, quæ, vt ſupra patuit, confertur à Deo in contemplatione infuſa, eſtque magnum Dei donum, quòd proximè diſponit ad perfectam vnionem cum Deo, detur aliud genus orationis *quietis* inferius illo, vtpote oratio non ſimpliciter infuſa, ſed dicta *acquiſita*, ſeu naturalis, quia, licet ex adiutorio ſupernaturali efficiatur, tamen ex ſtudio, & labore etiam noſtro fit, & vt infra dicam ex Balthaſare Aluarez, dicitur etiam *præſentiæ Dei ac ſilentij*, & ab alijs *puræ fidei* de hac quærimus, an detur, in quo conſiſtat; at qui ſint eius capaces, dicetur poſtea.

Adu. 2. vt bona à malis ſecernamus, ne puſilli decipiantur, eliminandos omnium primò eſſe Illuminatorum, & aliorum quorumcumque errores, qui circa orationem mentalem ad hunc vſque diem ſparſi ſunt. Phanatici enim illi homines, inter alia ad negotium noſtrum ſpectantia docuerunt *in num.* 10. quod *orans mentaliter ita ſe colligere debet, quòd nec diſcurrat, nec meditetur, nec in Ieſu Chriſti quidem paſſione, multò verò minus in ſanctæ humanitatis cogitatione immoretur, num.* 11. quòd *nullo modo vnquam ſit vacandum imaginibus, vt quis ſe ad orandum colligat, cùm ipſæ tantùm, vt blandimenta, & illecebræ cenſeantur.* Alios eorum errores, ſicut & Beguardorum, ac Beguinarum retuli *in Opuſcul. de oratione mentali cap.* 4. quos hic referre non eſt neceſſarium; ſed ibi videantur.

Cauendũ errori- bus quo- rumdam.

Illumina- torum hæ- reſes.

Omnes aliorũ errores re lati fuerũt in opuſc. de oratio- ne menta li c. 4.

Adu. 3. quòd quamuis aliqui Sancti, & myſtici, aliique Doctores variè adumbrarint, ac deſcripſerint gradum iſtum contemplationis acquiſitæ dictũ, *oratio quietis*, vt mox referam; & alij libellos plures pro eius defenſione ſcripſerint, nullus tamen, quem legerim, apertis, & claris verbis declarauit in quo conſiſtat, niſi vnus Balthaſar Aluarez pius, & deuotus Ieſuita, vt refert Ludouicus de Ponte in eius vita *cap.* 13 §. 1. Is enim à Generali ſuo Euerardo Mercuriano compulſus fateri, in quo conſiſtat *hæc oratio quietis*, quam commendabat, & frequentabat, ſcripſit, vt diximus, ſummarium, profectò legendum, de toto negotio; & primo dicit. *Hæc meæ præcationis eſt forma; Diuinæ illius præſentiæ ſiſto me, quam mihi intimè, extimèque ſpectandam per modum habitus permanenter ipſe mihi tunc obtulit, cùm ſemel ipſius ſuauitate, cum ipſo perfruerer:* dicit deinde, quæ in ea fiunt, & quæ facienda occurrunt, vt poſtea.

Balthaſar Aluarez explicat quid ſit oratio quietis.

Quomodo ſit.

In hoc ergo dicitur conſiſtere *oratio quietis acquiſita*, quę gradus, ſeu ſpecies contemplationis eſt, *vt iuſtus ſpiritualis aliquo tempore, vel magno, vel paruo iuxta deuotionis ſpiritum ab omni temporalium cura ſe abſtrahens, & ab omni alia cogitatione, ſiue pręcedente aliquo meditationis, alteriuſue præparationis actu, ſiue cum ſola Spiritus Sancti inuocatione, ſemetipſum in ſe, ideſt in animo ſuo, recolligens, ſibi præfigat in ſe* [*ſicut re vera eſt*) Dei *præſentiam, eamque credendo firmiter, (omne phantaſma, ſeu imaginationem fugans, quia nequit Deus per imagines phantaſticas repræſentari) Deo præſenti inhæreat per fidem intuendo, eoque perfruatur amando*. In hoc ergo conſiſtit gradus hic acquiſitę contemplationis dictus *præſentiæ Dei, vel ſilentij*, ſeu *oratio quietis*. An autem in ea anima per potentias patiatur tantùm, vel agat, & quid agat, dicam infra. De hac ergo quærimus, an detur, an bona, & vtilis ſit; & qui illius ſunt capaces, quę dubia partim hic, partim poſtea ſoluentur.

In quo conſiſtat.

Et quòd admittenda ſit, & quod ſit bona, religioſa, & vtilis, ac myſticis familiaris, nullum poteſt eſſe dubium, quia eſt actus verę, & puræ contemplationis, ſed de modo eam agendi, ac de circunſtantijs eius eſſe poteſt dubium; quia, & audio, & experior à quibuſdam adulterari, & defectibus, ac erroribus multis ſic conſpurcari, vt non videatur ampliùs penes ipſos precatio, ſed potiùs imprecatio, nec quietem in eis pariat, ſed inquietudinem; & ideò in capitibus ſequentibus eam ab eiuſmodi iniuris, Deo duce, vindicare conabor.

A myſticis admittitur oratio quietis acquiſita.

Dico 1. Gradus contemplationis acquiſitæ dictus, *oratio quietis*, cum ſuis debitis circumſtantijs à ſanctis, ac myſticis Doctoribus admittitur; & modis varijs, ad idem tamen tendentibus, explicatur.

Prob.

Prob. & declaratur. S. Bonau. *de ſtimulo amoris par. 2. cap. 7.* videtur hoc aliud inferius genus *orationis quietis* docere, ſic. *Qui vult cum actiua contemplatiuam vitam habere, vt ſuum Dominum in omnibus contempletur, videtur mihi, quòd via ſit breuis, & bona, videlicet, vt ſe totum recolligens intret ad cor ſuum, & intima cordis ingrediens, ſe reſoluat in Deum, vt nihil nec videat, nec ſentiat niſi Deum.* Sic autem incipit oratio quietis, nempe per recollectionem in ſeipſo: Aliquis orans, relictis omnibus curis, & cogitationibus omnium rerum, recolligit ſe ad cor ſuum, & cogitat, atque per fidem credit, Deum eſſe ſibi intimè præſentem per illapſum generalem immenſitatis, fide ipſe illum intuetur, eoque fruitur amando, & in eo quieſcit, tamquam in termino à ſe optato, quæſito, & inuento. Et hoc modo adumbrata, ſeu deſcripta videtur acquiſita contemplatio *quietis*. S. Bonau.

In qua Seraphici doctrina plura notanda ſunt. Primò quòd non ſolùm purus contemplatiuus poteſt ad hunc gradum contemplationis quietis peruenire; ſed etiam qui vitam ducit actiuam, & tamen contemplari cupit; quia ait, *qui vult cum actiua contemplatiuam vitam habere, vt ſuum Dominum in omnibus contempletur.* Secundò debet ſe totum recolligere, id eſt de nulla alia re cogitare: dicit enim, *ſe totum recolligens.* Tertiò, *in cordis arcanum ingredi debet*; quia ait, *intret ad cor ſuum.* Quartò debet fide Deum ſibi inexiſtentem inuenire, quia dicit, *& intima cordis ingrediens ſe reſoluat in Deum.* Quintò debet Deum ſolum, & nihil aliud videre, aut audire; quia dicit, *vt nihil nec videat, nec ſentiat, niſi Deum.* Ecce quis ſit homo poſitus in contemplatione, ſeu oratione, *quietis*: alias circumſtantias dicam infra. At quod maximè notandum In S. Bon. doctrina præfata plura notanda ſunt

Eſt actus acquiſitus

dum venit, eſt quòd actus iſte nō eſt de infuſis, ſed acquiſitus, labore ſcilicet proprio electus, licet cum Dei adiutorio, ſine quo nihil boni fieri poteſt; quia ait, *qui vult cum actiua contemplatiuam habere*; ecce electio propria. Proponitur ei via, quam eligat: *recolligit ſe*; *&* ſic non recolligitur ab alio: *intrat ad cor ſuum*, *reſoluit ſe in Deum*, *quem intuetur*, *& amat*: ecce quòd in omnibus his functionibus homo ille agit, & non agitur, quod eſſet proprium infuſionis.

Sancta Thereſia, quę in ſeculo præterito fuit magiſtra contemplationis, præter orationem quietis infuſam in præcedenti capite relatam, videtur aſſignare aliam quamdam, illa inferiorem, & meo, ac omnium videri acquiſitam, ſeu acquiſibilem labore proprio, cum Dei adiutorio, eamque docebat moniales, cęteroſque fideles. Patienter legat lector, quæ ego ex S. illa Magiſtra patienter exaro.

Patienter legenda quæ Author patiẽter ex S. Thereſia exarat.

Primò in capite 14. *vitę ſuæ* comparat ſpiritualem orantem hortulano, qui aquam è puteo haurit adminiculo rotæ, aut tuborum; in quo caſu plus haurit, ac minore cum labore, & non oportet continuò labore, ſed aliquantum quieſcit; & ſtatim ſubdit. *Hunc ego hauriendi modùm ſimilem eſſe dico orationi, quam quietis vocant, & de illa in præſentiarum agere conſtitui. Hic ergo anima ſe recoligere incipit, & hic quidam ſupernaturale quodamodo tangit; Nam quantumcumque adhibeat diligentiam, nullo tamen modo id ſibi ipſa poterit acquirere. Fateor tamen, eam ſe in rota hac verſanda, & per intellectum operando, vt tubos aqua repleret, aliquantum defatigaſſe videri; at acqua hic altior eſt; vnde etiam minor in ea educenda labor inſumitur, quàm dum ea è profundo puteo haurienda eſt. Dico aquam viciniorem eſſe, quòd hic gratia ſe animæ clariùs cognoſcendam præbeat. Hoc nihil aliud eſt, quàm quædam potentiarum animæ re-*

S. Thereſia de acquiſita loquitur ſic.

Labore proprio parta cū

recollectio intra ſe, vt maiori cum guſtu hac voluptate, & gaudio fruantur. Non tamen propterea hæ, aut perduntur, aut dormitant; ſed ſola voluntas occupatur, adeò vt neſciens quomodo captiuetur, conſenſum duntaxat præſtat, vt eam Deus captiuet.

Dei auxilio [illegible]

Ex quo diſcurſu, quamuis ſublimi, ex metaphora tamen haurientis aquam per rotam, aut tubos, applicata orationi quietis, colligitur, quòd labore, & ſtudio proprio, & non grandi, fit hęc oratio: *ex recollectione potentiarum*, habetur, quòd ſic orans, ab alijs curis debet eſſe alienus: ex hoc, quòd *pauco labore ex gratia præſentia id facit*, colligitur, quòd auxilium ſpeciale gratię concurrat; ex hoc, quòd ſic orans *ſupernaturale aliquid tangit*, & voluntas in eo fruendo occupatur, colligitur, quòd Deum per fidem intuetur ſic orans, & in eius delectatione quieſcit, Ex hoc quòd dicit, *potentias non perdi, nec dormitare*, colligitur, quòd operantur, intellectus intuendo per fidem cum admiratione, & voluntas cum amore, gaudio, ac delectatione fruitur.

Ex metaphora haurientis aquam per rotam colligitur quod ſit acquiſita.

In cap. vero 15. eiuſdem ſuæ vitæ, Sancta Thereſia rurſus ex profeſſo de ea oratione loquitur, ſic. *Quies hæc, & recollectio animæ maximè ſentitur in ſatisfactione, & pace, quæ ex ea ſequitur, cum maxima potentiarum delectatione, quietatione, ac ſuauiſſima quadam voluptate. Quòd autem anima vlteriùs non aſcenderit, nihil ei videtur eſſe, quod vltra deſideret, & libenter cum Sancto Petro peteret, vt ſuum ei hic tabernaculum conſtruere liceret: non ſe vel minimum, mouere, aut aliorſum reflectere audet, quod hoc ſibi bonum è manibus putet elapſurum, & aufugiturum. Immò interdum, ne reſpirare quidem vellet; & neſcit miſella, quòd cùm per ſeipſam bonum hoc ad ſe trahere prorſus nō potuerit; minus multo ipſum diutiùs, quàm Domino viſum fuerit, retinere, & conſeruare poterit:* & cætera plura.

Alius S. Thereſiæ locus in quo ex profeſſo de oratione quietis loquitur.

Ex

Ex ſpeciali Dei fauore conceditur oratio quietis.

Ex qua doctrina duo colligo ad rem noſtram, & quòd ex ſpeciali Dei gratia conceditur hæc quietis oratio: & quòd hęc, de qua hìc Sancta loquitur, non eſt infuſa, ſed acquiſita; quia in illa homo non aduertit quid facit, ſed patitur, nec reflectit in ſe; in iſta verò agnoſcit quid facit, reflectit ad quod videt, & de quo delectatur, vellet perpetuò in ea ſtare; nollet eam perdere, non ſe mouet, aut reſpirat, ne eam perdat: quæ operationes acquiſitæ tantum quieti competunt, & non infuſę.

Aliud arg. ex S. Thereſia.

Multi perueniunt ad orationem quietis.

Eadem Sancta in eiuſdem orationis quietis notitiam ſic proſequitur ſuum diſcurſum. *Permultæ ſunt animæ, quæ ad hunc quidem ſtatum Quietis perueniunt, paucæ verò, quæ vlterius aſcendunt, & neſcio quis hìc ſit in culpa. Certiſſimum quidem eſt, Deo adſcribendum non eſſe. Cùm enim hanc Maieſtas eius nobis gratiam præſtet, quòd ad hoc vſque punctum pertingimus, non credo fore, vt à maioribus, & amplioribus, nobis dandis ceſſaret, niſi à noſtra ipſi parte, per peccata, impedimentum obijceremus.* Et poſt aliqua, ait, *Rogo, vt quæ ad hunc ſtatum perueniunt, ſeipſas agnoſcant, & per ſanctam, & humilem quamdam præſumptionem, magni ęſtiment, quod ad ollas Aegypti non reuertantur.*

De acquiſita euidéter loquitur.

Ex quibus Sanctæ verbis rurſum colligo, orationem hanc *quietis*, de qua hìc loquitur, non eſſe infuſam, ſed acquiſitam; primò, quia dicit, *permultæ ſunt animę, quę ad hunc ſtatim perueniunt, & paucæ quę vlteriùs aſcendunt.* Cùm certiſſimum ſit, vt experientia docet, non permultas, ſed perpauciſſimas animas peruenire ad infuſam contemplatione, & ad perfectiores gradus eius, inter quos eſt *quies*, quæ iuxta S. Bonau. doctrinam in aſcenſu eſt penultimus, ſeu ſextus, nec alius remanet acquirendus, niſi ſupremus, ideſt, vnio: idcircò acquiſita quies eſt. 2. quia dicit, ſe neſcire, cur il-

læ

Digitized by Google

læ permultæ animæ, quæ ad ſtatum *Quietis* peruenerunt, vlterius non aſcendant; nec eſſe adſcribendum Deo; ex quo clarum eſt, quietem acquiſitam eſſe; non infuſam; quia hæc totaliter à Deo eſt, & eam concedit, quando vult. 3. quia perfecti contemplatiui ex Dei fauore non ſic facilè cadunt, vt priuentur aſcenſu ſuperiori, cùm iam pollent infuſa. 4. quia habentes infuſam, paulo plus aſcendere poſſunt: de acquiſita ergo in hoc loco loquitur. — Ex multis capitibus colligitur

Proſequitur S. Thereſia in eodem *cap.* 15. *ſuæ vitæ* ſic. *Hæc ergo oratio veluti ſcintillula eſt, quam Dominus in anima excitare, & accendere incipit, ueri amoris ſui; & hæc ſcintillula à Deo ueniens quamtumlibet parua, magnum tamen excitat crepitum, & fragorem, & niſi noſtra culpa extinguatur, luculentum illum in nobis accendere ignem incipit, qui, vt ſuo loco oſtendam, maximi amoris diuini, illius ſcilicet, quem in animabus perfectis Maieſtas eius excitat, flamas à ſe emittit. Hæc quoque ſcintilla ſignum quodam, vel pignus eſt à Deo animæ huic ad hoc datum, quòd illa iam ad tàm magna, & ampla deligat, ſi ad ea capienda ſeipſam diſponat.* — Aliud arg. ex S. Ther.

Ecce quartò eiudens argumentum, & verè palmarium, quòd non de oratione quietis infuſa, ſed acquiſita loquatur, dicit enim, *eſſe ſcintillulam à Deo excitatam, vt incipiat ad amorem ſuum accendere*; et hoc eſt proprium incipientium, non perfectorum infuſa contemplatione pollentium; iſti enim non ſcintillulam, ſed flammas magnas diuini amoris poſſident. 2. dicit *eſſe ſignum, vel pignus, quòd Deus animam illam ad magna, & ampla deligat*; igitur incipientium, & acquirentium eſt, non habituatorum & infuſa contemplatione donatorum; quia iſti iam pridem fuerunt ad magna, & ampla, nedum delecti, ſed iam ad ea promoti, & exaltati: tandem dicit *ſi ad ea ſe* — 4. Ratio quòd de acquiſita hic loquitur.

Digitized by Google

diſponit, id etiam, incipientium eſt, non perfectorum, qui, cùm habituati magnis ſint, diſponi non egent.

Aliud argum ex S. Thereſ. de actibus animæ in ea quiete.

Videamus modò, quid faciat anima in oratione iſta quietis ex S. Thereſia. Proſequitur hoc, & diffusè, in eodem capite 15. ſic. *Nihil autem animam tempore huius quietis facere oportet, quàm vt ſuauiter, & ſine ſtrepitu vllo ſe teneat.* Ecce quòd infuſa non eſt, quia in iſta anima non reflectit ad ſe, nec ſe regit, ſed regitur à Deo. Sequitur, *ſtrepitum autem voco, per intellectum verba, & conſiderationes multas hinc inde indagare, ad Deo pro huiuſmodi beneficio gratias agendas, & peccata ſua, nec non, & imperfectiones velunt aceruum cumulare, vt ſe illorum intuitu nihil huiuſmodi promereri colliget. Omnia iſta hic velut ſtrepitum intellectus quoque repreſentat, memoria ferúet; hæ quippe potentiæ non rarò defatigant.* En aliud euidens ſignum, quòd oratio iſta quietis non ſit infuſa, quia in contemplatione infuſa nullus potentiarum ſtrepitus inſurgit, cùm actus earum circa alia ſuſpendantur à Deo, & ſolus intuitus intellectus videntis, & audientis quid Deus loquatur, & actus voluntatis eum amantis, ſolùm permittantur. Si ergo in anima quietè orante poſſunt potentię, vt intellectus, & memoria ſtrepere, acquiſita, quę his perturbationibus ſubiacet dicenda eſt, Sequitur. *Ideircò voluntas hoc ipſo tempore leniter, & maturè ſibi perſuadeat, nihil ſunt, quod Deum per violentiam, & magnam corporis contentionem obtineri. Hæc quippe ſunt velut vaſta quędam ligna temerè congeſta ad ſcintillam hanc extinguendam. Ipſa igitur hoc intelligat, & cum humilitate dicat, Domine quid ego hic facere poſſum? Quid ancilla cum Domino, quid terra cum cælo negotij eſſe queat? aut alia id genus amorem ſpirantia verba, quæ occurrent, ita tamen, vt voluntas benè fundata ſit, & ſciat*

Euidens ſignũ quòd ſit acquiſita.

Aliud ſignum ad idem.

ſciat verum eſſe id, quod dicit; & de intellectu non magnoperè laboret, quòd is vexator ſit, & importunus. Si autem ipſa eum participem facere voluerit eius, quo fruitur, aut eum quietum reddere, & recolligere conetur (ſæpè enim homo voluntatem recollectam, & quietam eſſe videbit, intellectum verò inquietum, & turbatum) inconſulta faciet, nec proficiet; ſatius quippè eſt, vt eum ſic dimittat, quàm poſt currendo eum inſectetur. Voluntas inquam hac gratia fruens ſe in quiete teneat, & inſtar ſapientis apiculæ domi maneat; nam ſi nulla omninò apis alueare ingrederetur, vel quo ſe mutuo in alueare cogerent, omnes auolarent, ægrè admodum mel confici poſſet. Ideò, cùm anima multum amiſſura ſit, ſi hîc ſe prudenter non gerat, præſertim ſi ingenio acuto ſit, & ſubtili; nam cùm argumenta formare, & rationes inquirere incipit quantumlibet parum ſi modò eæ bonæ, & conuenientes ſint, aliquid ſe putabit efficere. Vnica autem, quæ hîc debet formari ratio, hæc eſt, clarè ſcilicet intelligere, nullam omninò rationem eſſe, cur tàm magnam Deus conferat gratiam, quàm vnicam ipſius bonitatem, ac conſiderare, quòd ei adeò propè ſimus.

Euidentia ſigna orationis quietis acquiſitæ.

Digna quidem tàm ſancta, ac à Deo edocta, documenta. Docet interum, in primis, quid ſit hæc quietis oratio, quid in ea fiat; & in omni fere linea adſunt euidentia ſigna, quòd non loquitur de infuſa, ſed de acquiſita; nam in quouis actu contemplationis infuſæ, vt in ſuo loco dicetur, anima ſic remanet à Deo abſorpta, & ſuſpenſa, vt nec ſe, nec ſuas potentias, aut actus, aliudue creatum videat; nec diſcurrat, aut reflectat in id, quod facit, aut patitur. In hac verò de qua loquitur Sancta, hæc omnia adſunt, & præterea collocutiones cum Deo; item & refrænatio voluntatis, aliarumque potentiarum, et diſcurſus multiplex; quæ aliena prorſus ſunt ab oratione quietis infuſa, & à cęteris infuſis contemplationis gradi-

Nulla remanet dubitandi ratio quòd loquatur de acquiſita.

bus, vt cuique myſtico notum eſt.

Aliud ex S. Thereſ. argum.

Sequitur Sancta; *Intellectus quoque hic excitatur ad concinnas, & benè compoſitas gratias agendas, ſed voluntas eſt in ſua quiete, & ita cum publicano, nec oculos quidem attollere audet, meliùs fortaſſe gratias agit, quàm intellectus, quocumque demum rethorico artificio facere poſſet;* Denique *mentalis oratio penitus hic ommittenda non eſt, vel nec verba aliqua etiam vocalia, ſi interdum ea vſurpare, aut velint, aut poſſint. Si enim ipſa quies magna eſt, vix homo loqui poteſt, niſi ſumma cum moleſtia. Et nunc, vt quidem ego arbitror, ſentitur, & percipitur, quando ſit ſpiritus Dei, vel quando ipſi tale quid procuremus: idque ex initijs deuotionis, quam Deus dat. Et primò quidem, vt nos ad hanc voluntatis quietem tranſeamus, diſpoſiti ſumus: tunc quippe nullam ſpiritus hic edit operationem, ſed illicò pertranſit, magnamque poſt ſe ariditatem relinquit: ſi verò à Diabolo id perueniat, facilè meo iudicio id anima excitata intelligit, quòd magnam inquietitudinem, & parum humilitatis, & paruam ad effectus, quos ille qui à Deo eſt ſpiritus producit, habet diſpoſitionem. Ad hæc nullam in intellectu lucem, nec in veritate conſtantiam poſt ſe relinquit.* Parum, *& fortaſſe nihil hic Diabolus nocere poteſt; Si quam anima hic ſentit delectationem, & ſuauitatem ad Deum referat, ſuaſque in eo cogitationes, & deſideria collocet. Nihil ergo hic malignus ſpiritus lucrari poteſt, immò permittit potiùs Deus, vt per illam, quæ in anima cauſatur ſuauitatem, & delectationem multum non perdat. Ita enim fiet, ut anima dum ſibi à Deo prouenire cogitabit, ſæpè ſe ad orandum applicet, idque cum quodam eius habendi deſiderio; & ſi anima humilis, non verò curioſa, nec delectationum, aut conſolationum, (tametſi ſpirituales ſint) appetens, ſed è contra crucis amica ſit, guſtus, quem Diabolus ſubminiſtrat, parum curabit: ſed ſi ſpiritus Dei ſit, id facere non poterit, ſed magni eum facere tenebitur.* Sed in *ijs, quæ à Diabolo veniunt,*

Quando diabolus ſe immiſcet in oratione, quomodo cognoſcitur

Signum quòd à Diabolo non mouetur.

niunt, ſicut ipſe totus mendax eſt, ita & animam propter guſtus hoſce, & conſolationes ſe humiliare videat, ſæpiùs ad eam non redibit, uidens quantum inde damnum ſibi obueniat. Quando ſpiritus Dei eſt, non eſt, quòd multa reuoluamus, & inquiramus, quo humilitatem, & confuſionem quamdam in nobis excitemus; nam Dominus ipſe eam dat modo longe differente ab eo, quo noſtris nos conſideratiunculis eam acquirere poſſemus, quæ ſanè meræ cuiuſdam humilitatis eſt luce quadam, quam Dominus hìc docet, prouenientis reſpectu, nihil planè ſunt, quæ humilitas tantam confuſionem cauſat, vt homo propè deficiat. Notiſſimum eſt, cognitionem, quam Deus in nobis dat, ut cognoſcamus nihil nos à nobis ipſis benè habere, intenſum nobis ad in oratione progrediendum, quacumque demum moleſtia nobis occurrente ommittendum deſiderium excitare, anima ſe ad omnia intrepidè offerente. Ex ipſa præterea quadam oritur de futura gloria, & ſaluationis ſecuritas, humilitate, & metu nixa ſeruilem quoque timorem ſtatim ab anima expellit, & filialem ei longe iam maiorem, quàm antè erat, inſerit. Quiſquis autem hanc cognitionem habet, quemdam amorem Dei (qui quæ ſua ſunt, & ſemetipſum non quærat) in ſe oriri incipere ſentit, vnde, & ſæpè ſolitudinem captat, quo bono hoc diutius, & quietiùs fruatur. Immò tunc temporis non poterit non credere, quin Dominus apud ſe fuerit, quoad vſque ſe relabi, & imperfectiones admittere videat; tunc quippè omnia timet. Eſt & alius effectus huius orationis quietis in intellectu, qui eo quòd huic ſe vicinum videat, tunc maxima claritate perfunditur, vt etiam ego, cùm ſim, quæ ſum, iam tota videar alia, & eſto nil penè intelligam eorum quæ latinè lego, præſertim è pſalterio; tamen dum in hac quietis oratione ſum, non ſolùm quid verſus latinus ſonaret in lingua materna; ſed etiam vlteriùs progreſſa ſum, ſenſum illius in lingua hiſpanica magna cum voluptate recogitando.

Signa, quibus noſcitur an à Deo, vel à Diabolo ſit conſolatio.

Effectus cognitionis à Deo prouenientis.

Alii effectus orationis quietis.

Alter effectus in intellectu.

Et hìc terminat S. Thereſia totum diſcurſum orationis *Quietis* acquiſitę, in quo, & naturam, & modum eam faciendi, eiuſque effectus, atque omnia, quæ in ea accidere poſſunt non minus clarè, quam piè declarat, vt parum addi poſſit ad eius explicationem.

Parcat lector prolixitatem. Res enim alicuius momenti eſt, nec ab alijs diſcenda fuit, quàm à Magiſtra orationis, à Deo maximè illuminata.

PP. Aluarez, & Rada eam approbarũt.

Hęc oratio *Quietis*, quam Sancta Thereſia docebat ſuas moniales, & ipſamet ea vtebatur comprobata fuit, vt bona, a doctiſſimis, & pijſſimis Patribus Didaco Aluarez Dominicano poſtea Archiepiſcopo Tranenſi, & Ioanne Rada Frãciſcano Obſeruante, poſtea Epiſcopo Pacenſi. Cùm enim tempore Cononizationis S. Thereſiæ multæ cenſurę contra eius ſcripta opponerentur, 12. erat contra orationem quietis, quaſi inutilem, eo quòd docuiſſet animam in ea nihil agere, ſed otioſam manere & pati tantùm; & omnes potentias tunc eſſe ſuſpenſas, &c. Doctores illi de commiſſione Papæ qualificantes oppoſitionem ex lectura ſcriptorum ipſius Sanctæ decreuerunt orationem iſtam eſſe bonam & impoſturam eſſe, quòd in ea oratione anima nihil agat; quia Sancta docet, quòd intellectus per fidem tunc Deum intuetur, & voluntas per charitatem Deo fruitur. Tota hiſtoria legi poteſt in *Annal. Carmelit. Diſcalc.* Romę impreſsis *lib.* 2. *c.* 44.

Quia fuerat acquiſita.

Neque de illa in ſe ſpectata cum ſuis debitis circumſtantijs aliqua poteſt eſſe controuerſia; quia eſt actus honeſtus veræ religionis, & vera contemplatio, tàm ratione obiecti, quàm ratione principiorum ad eam concurrentium. Sicut enim quis capax, & peritus, in contemplatione acquiſita poteſt con-

Eſt actus contemplationis.

tem-

templari Deum in ſe, figendo intuitum mentis in ea veritate, quòd Deus ſit, eum amando; ita quis præfigens ſibi Deum pręſentem, poteſt intuitum mentis in eo figere, illumque amare, in illo quieſcere, nil aliud tunc, nec mente, nec imaginatione cogitando. In hoc actu adeſt obiectum principale contemplationis, Deus ibi præſens, adeſt intuitus fixus in eum adeſt ſaporoſa dilectio. Igitur eſt verus actus contemplationis.

Quomodo purè fieri debet

Præterea per hunc nobilem actum homo Deo adhæret ſtrictiùs, quàm per alios actus, quàm per ſolam fidem, & charitatem; hæc autem adhærentia maximè optabilis eſt pſal. 71. *mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domine Deo meo ſpem meam*. Et ex 1. Corint. 6. 17. *qui autem adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt*, & ex Auguſtino in Enchir. cap. 3. *tribus hiſce colitur Deus, Fide, Spe. & Charitate*. Et hæc interueniunt in hac à nobis deſcripta oratione *Quietis*: igitur eſt vera contemplatio, & verus actus religionis ſecundùm ſe ſpectat.

Per eam qui ſ adhęret Deo.

At quia circa modum, & abuſum oratione illa vtentium eſt difficultas, ideò quęro.

CAP. VII.

Quomodo, ex præfatorum Piorum dictis, Oratio Quietis *facienda ſit, vt bona ſit*.

AD. 1. quòd in hoc, & ſeqq. cap. colligitur fructus præfatorum diſcurſum, & aliorum, qui in multis modernorum libellis de hac materia leguntur; ſubtiles quidem, & ad diſputandum idonei, at non omnium captui ad fructum colligendum accomodati. Vt ergo fructus aliquis colligatur;

Intentum Authoris eſt bonũ proximi.

tur ; claris verbis aperiendum eſt fidelibus, pręſertim tyronibus, in quo conſiſtat, ſeu quomodo fiat *Oratio quietis* acquiſita; quid in ea agatur; an ſine vllo potentiarum actu manendum in ea ſit, ſed expectandum, quòd Deus ſic oranti loquatur illuminando, & inſpirandò aliquid: item, à quibus ſic orans cauere debeat; & alia plura his connexa; alioquin, vel fieret ſine fructu, vel cum errore aliquo, vt de aliquibus cum dolore accepi. De ſubiectis, ſeu perſonis capacibus illius, dicam in ſequenti capite.

Dubia declaranda.

Adu. 2. quòd vt ſupra, & in præced. cum P. Balthaſare Aluarez in ſuo Commentariolo *orationis Quietis* notaui, hæc oratio eſt actus contemplationis vni obiecto addictus, ſcilicet *præſentiæ Dei*; & plura ſoritur nomina, iuxta plures proprietates, ſeu circumſtantias: dicitur enim, *oratio quietis, puræ fidei, & oratio ſilentij*: Horum nominum ethimologias facilè aſſignabimus; cùm rem ipſam, clarè, ſine ambagibus, ac ſophiſmis, & ab erroribus immunem declarauerimus; pro quo peragendo.

Obiectū orationis quietis quale.

Dico 1. *oratio quietis* acquiſita, vt bona ſit, hoc modo facienda eſt. Fidelis inuocato Spiritus Sancti adiutorio, pręuio conſcientiæ examine, cum dolore peccatorum, etiam venialium, ac propoſito non committendi de cætero, & ſi adſit mortale, præuia confeſſione illius, & ſi opportunitas non adſit, pręuia vera contritione; meditari poterit aliquod fidei myſterium, vel ſaltem myſterium immenſitatis Dei, & elicere actum fidei, quòd Deus eſt ibi, & ſibimet intrinſecè, & extrinſece præſens. Deinde debet ſe intra cor ſuum, vt dicunt S. Bonau. & S. Thereſia, recolligere, ideſt ab opere externo, ac ab interna aliarum rerum cogitatione ſe retrahere, & ſiſtere ſe Deo, ideſt cogitare, et credere, quòd ſit coram Deo;

Quomodo facienda oratio quietis, vt bona ſit.

Exordium orationis.

Deo; eum intimo cordis affectu venerari, mente dicens, *Adoro te Sanctiſſima Trinitas, Pater Fili, & Spiritus Sancte, tre Perſonæ, vnus Deus: ante Maieſtatem tuam ex gratia tua me ſiſto Domine; dignare illabi cordi meo, adiuua me, vt attentè, ac dignè contempler Maieſtatem tuam mihi præſentem, eamque humiliter venerer, ac diligam, ſicut oportet*.

Dico 2. homo ſic conſtitutus ante Dei pręſentiam, non debet manere otioſus, ideſt nihil prorſus agens, et quaſi dormiens; ſed per intellectum debet fixè, et firmiter intuitu fidei Deum intueri ſibi præſentem, et per voluntatem amare, illi ſe reſignare, cor ſuum coram eo effundere, optare, vt vnus ſpiritus cum eo ſit: nil aliud cupiat amare, niſi ipſum, internè dicens, *Domine ecce me ſeruum tuum, fac de me quod vis; in te ſummo bono quieſco, & nil aliud quæro; iube quod vis, ſed fac quod iubes*. Et in quiete, ac ſuauitate horum internorum actuum morari; et in fine gratias agere, et petere ſaluti ſuæ neceſſaria. — *Aliȩ partes oratio nis quietis*

Ratio euidens eſt; quia, vt optimè Balthaſar Aluarez ait, *hęc oratio quietis* eſt actus veræ contemplationis; ideòq; eſt intuitus obiecti præſentis oranti, cum amore illius; quia ex his duobus actibus intuitione, & ſaporoſa dilectione contemplatio conſtituitur.

Secunda ratio eſt, quia eſt naturaliter impoſſibile, quòd homo vigilans ſuſpendere poſſit omnem actum intellectus: & inter Theologos eſt accerrima quæſtio, an dari poſſit pura omiſſio voluntatis, ideſt ſuſpenſio omnis actus, etiam per modicum tempus: quomodo poſſet homo per mediam horam, vel quadrantem ex ſe ſuſpendere omnem actum, nedum inferiorum potentiarum, vt ſupponitur, ſed etiam intellectus, voluntatis? Certè eſſet neceſſarium mi- — *Euidens ratio quòd in ea homo operari debet*

raculum, quo Deus negaret concurſum ſuum illis potentijs, ne operentur; quòd non facit, neque in contemplatione infuſa, in qua abſtrahit quidem intellectum, & voluntatem ab omni alio obiecto, denegans pro eo tempore concurſum ad alia; ſed detinet eas potentias applicatas ad obiectum, quod contemplantur, intuendo, & amando. Igitur ſuſpenſio iſta actuum intellectus, & voluntatis in præſitá oratione *quietis*, non eſt excogitabilis; & etiam ſi eſſet poſſibilis, foret inutilis. Ad quid enim homo ſe conſtitueret ante Deum, ſi de eo, nec vellet cogitare, nec eum amare, neque cum eo mentaliter alloqui, petendo, laudando, vel gratias agendo? Meo videri hæc actuum ſeſpenſio, ſi dari poſſet naturaliter, quod non credo, irreuerentia potiùs eſſet in Deum, quàm deuotio. Operari ergo debet intellectus intuendo per fidem, & voluntas diligendo per charitatem.

Suſpenſio omnis actus inutilis, & impoſſibilis.

Tertia ratio eſt: quia hęc oratio *quietis* ex generica, & ſpecifica ratione orationis eſt eleuatio mentis ad Deum; alioquin nullum haberet orationis conceptum: eleuatio autem, ſeu aſcenſio mentis ad Deum fit per actus mentis, ideſt intellectus, ac voluntatis. Si ergo actus iſti tollantur, nihil de oratione remanet; ſed nomine tantùm ſic diceretur.

Ratio à priori.

Quarta ratio. Oratio *quietis* infuſa, vt ex *S. Bonau.* & *S. Thereſia* patuit, actus intellectus videntis, & voluntatis amantis includit; immò dicunt, quòd in ea remanet voluntas captiuata in dilectione, & delectatione. Ergo multò magis acquiſita, qua Deus quęritur, vt ametur, & voluntas in eo viſo per fidem, amando delectetur.

A fortiori de infuſa.

Quinta ratio. Ipſamet S. Thereſia, vt patuitur, docet, quòd in hac oratione potentiæ non perduntur,

Digitized by Google

ideſt earum actus; neque dormitant, ſed operantur. Immò ait, quòd tunc anima videns ſe in eo ſtatu quietis delectatur, & gadet, ita vt nollet eam relinque, & compellit intellectum, vt in ea perſeueret; ergo, ne in vanum ſe coram Deo ſiſtat, operari debet intuendo, & diligendo. — Ex S. Thereſia ratio.

Sexta ratio. Actus hic orandi eſt actus contemplationis verè, ac proprie. At non eſt maior, nec magis perfectus, quàm ſit contemplatio beatorum, qui tamen intuentur clarè Deum, illum diligunt, gaudent, delectantur, laudant, gratias agunt, diuinæ voluntati ſe conformant, & pro nobis orant. Ergo multò minus in hac contemplatione quietis otioſè, & deſidioſè ſtandum eſt, ſed in dictis in concluſione actibus, & alijs, à Deo inſpiratis exercendus eſt orator. — A maiori de cõtemplatione beatorum

Dico 3. Homo applicans ſe actu ad orationem *quietis* non debet eo fine, & intentione ad eam ſe applicare, vt nihil ipſe agens per intellectum, ac voluntatem, velit expectare, quid ſibi loquatur Deus per illuminationem, ac inſpirationem, vel alio modo; ſed ſolo fine eum intuendi per fidem, & amandi per chariratem. — A quo debet abſti neri orãs.

Prob. & declaratur. Aliqui putant, orationem *quietis* in hoc cõſiſtere, vt differat à cęteribus actibus contemplandi, quòd quis pręfigens ſibi Deum præſentem, ante illum ſe ſiſtat, eoque humillimè adorato, nihil cogitet, neque de Deo; nihilque amet, neque ipſum Deum, ſed expectet, & ſperet, quòd Deus tunc videns ſuas miſerias, & quæ ſibi ſunt neceſſaria, eum doceat illuminando, inſpirando, vel alio modo loquendo, aut reuelando. Dico hoc nullatenus intendi deberi pro fine orationis *quietis*. — Non debet expectare quòd ſibi loquatur Deus.

Pro hoc documento (in hac materia apprimè neceſ-

ceſſaria) firmando, doctrina S. Thomę *lib.* 3. contra Gentes *c.* 135. maximè apta eſt. *Expectare à Deo ſubſidium, in quibus ſe aliquis poteſt per propriam actionem iuuare, prætermiſſa propria actione, eſt inſipientis, ac Deum tentantis. Hoc enim ad diuinam bonitatem pertinet vt rebus prouideat, non immediatè omnia faciendo; ſed alia mouendo ad proprias actiones. Non eſt igitur expectandum à Deo, vt omni actione propria, qua ſibi poſſit quis ſubuenire, prætermiſſa, Deus ei ſubueniat. Hoc enim diuinæ ordinationi repugnat, & bonitati.*

S. Thom.

Tentat Deum.

Præterea meo videri, hæc eſſet præſumptio quædam, quòd Deus deberet ei aliquid internè; vel externè loqui; quod cauendum eſt; quia vt ait S. Bernardus, *non debemus quaſi Deum tentando diuina præſumere.* Magna autem dona, & beneficia diuina ſunt locutiones, reuelationes, illuſtrationes Dei in ijs, quæ ad ſalutem non ſunt ſimpliciter neceſſaria, et propterea ab eo non ſunt præſumenda; nec eo animo, & intentione debet quis ante Deum ſe exponere, vt ab illo eas expectando exigat.

Videtur præſumptio.

S. Thereſia in manſione 6. *cap.* 7. circa medium, improbat meditatiuos, & contemplatiuos, qui dum ariditatem conſuetarum illuſtrationum, & conſolationum patiuntur, ad alia opera ſe non applicant; ſed vellent, vt Deus eas conferret, eaſque expectant, dicens, *Bonum ne eſſet animam in hac ariditate agentem, ignem è Cælo expectare, qui ſacrificium, quod illa de ſeipſa Deo facit, incendat, quemadmodum eum aliàs S. Pater Elias, expectauit? nequaquam. Neque enim conſultum eſt miracula cœlitus expectare. Faciet illa Deus, cùm ei placuerit in rem animæ huius.* Sic de his orantibus, & expectantibus allocutiones, ſeu illuminationes, & inſpirationes Dei dicendum eſt; ſcilicet, non eſſe illis benè conſultum; ſed faciant, quod in

S. Thereſ.

ſe

ſe eſt; per fidem fixè intueantur, diligant, & Deo ſe offerant, vt de eis faciat, quod ei placuerit in eius gloriam vergens.

Dico 4. Sic orans, ſi ab aliqua extranea cogitatione, alioue imaginario motu abſtrahatur, non debet, cum aduertit, otioſus, ac deſidioſus manere pro eo tempore, quod ſolebat in oratione inſumere: ſed debet iterum, & tertiò, ſi opus ſit, ſe remittere ad opus cæptum per alium actum intuitus per fidem, & dilectionis. Si difficultatem patiatur, iaculatoriè oret Deum, vt ipſum adiuuet; ſi autem ſic vehemens ſit diſtratio, ſeu tentatio, non cedat totaliter, ſed meditetur aliquod fidei myſterium; ſi non poſſit, legat in aliquo libro ſpirituali, aut in Sacra Scriptura, vel oret vocaliter, pſallendo, vel coronam, aliasve orationes recitando.

Si diſtra hatur quid faciet.

Prob. & declaratur; quia caſus iſte communis eſt omni orationi mentali meditatiuæ, & contemplatiuæ. Dicunt aliqui, & perperam (quia ſine rationabili fundamento) quòd ſi ſic orans, ex accidenti aliquo, vt ſæpe accidit, diſtrahitur, non debet iterare actum fidei, uel amoris, quia illi primi virtualiter, vel ſaltem habitualiter manent, ſed debet quieſcere, & ſine vllo alio actu perſeuerare in eodem ſitu per tempus conſuetum, & pati tribulationem illam.

Notabilia documenta.

Huic dicto contradico omninò, & priùs contra fundamentum, quòd prior ille actus fidei maneat virtualiter; primò, quia in Philoſophia, & Theologia permanentia virtualis ſoli intentioni, ſeu volitioni conceditur; v. g. ſi quis longo operi ſe accingat, vult illud facere, ac incipit facere; & vtitur mediis ad illud faciendum; ſi diſtrahatur, & tamen proſequitur in vſu mediorum, dicitur virtualiter inten-

Virtualis permanentia quomodo declaratur.

ten-

tendere, quia in vſu mediorum reſidet virtus primæ intentionis, v.g. in recitatione officij, aut Miſſæ, in longo itinere, & cęteris negotijs, ſi accidat diſtractio, omnes illæ operationes virtualiter intentæ dicuntur. At hoc non competit vlli alteri actui aliarum potentiarum. Si enim oculus videt, auris audit, tactus tangit, &c. ceſſantibus his actibus, nullus eorum perſeuerat virtualiter. Sic cum intellectus intelligit, vel credit, ceſſante actu, hic non remanet virtualiter, quia in nullo medio ab illo imperato reſidet virtus eius. Igitur ſine vllo fundamento aſſeritur remanentia iſta virtualiter primi actus fidei iam per diſtractionem ceſſantis, nihil enim imperauit, aut fecit, in quo virtualiter ſit. Si autem intellectus non intueatur per fidem illam primam, nec voluntas amet; ambo deſides manerent, & otioſi nihil prorſus operantes. Quid ſic manenti prodeſſet otium illud? immò multùm (vt vereor) noceret, quia expoſitus proximè eſset tentationibus multis; Ideò S. Bern. hominem ſpiritualem, immò omnem, ſic monet, *fac, vt dæmon ſemper te inueniat occupatum*.

Exemplū virtualitatis.

Prob. modò Concluſio ex documentis Contemplatiuorum, præter ea, quæ allata ſunt, *in opuſc. de orat. ment. c.* 13. P. Balthaſar Aluarez *tom. 3. p. 2. c. 12.* loquens de ijs, qui contemplationis actum incipiunt, & deſeruntur à gratia contemplationis, docet quid facere debeant, ſic. *Inſuper tempore conſuetæ orationis, in quo conſueuerat donum contemplationis experiri, ne deſes, ne otioſus ſedeat, ſed communi gratia adiutus, quod eſt in ſe faciat. Diuina myſteria Vitæ, & Paſſionis Domini, vel Diuinas perfectiones, aut beneficia conſideret, & in ſeipſum reflectat, & ſancta propoſita concipiat, affectus virtutum, & amoris, & gratiarum actionis, & laudis, vt ſupra expoſuimus, eliciat, & illam horam orationi deſtinatam, ſicut* quan-

Orator cur non debet otioſus manere.

Ex Balthaſare Aluarez.

quando erat in ſtatu meditantium, vtiliter inſumat. Id à S. Bernardo didicerat. Nam.

S. Bern. *de Scala Clauſtral. ſeu de modo orandi* §. *penult. Hic oſtendunt* &c. circa finem, dicit, *Cùm verò mentis humanæ acies infirma veri luminis illuſtrationem diutiùs ſuſtinere non poterit, ad aliquem trium graduum, per quos aſcenderat, leniter, & ordinatè deſcendat, & alternatim modò in vno, modò in altero ſecundùm motum liberi arbitrij pro ratione loci, & temporis demoretur.* At tres gradus iſti, ad quos remittit Bernardus, & per quos aſcenditur ad contemplationem, ſunt illi, quos dixerat initio tractatus, ſcilicet, *lectio, meditatio, & oratio.* Qui ergo, vel in oratione *quietis*, vel in alio contemplationis actu diſtrahitur per cogitationes extraneas, aut tentationes, & deſeritur à gratia illa, qua in ea detinebatur, non debet otioſus manere, & nihil facere, aut obſtinatè deſes manere; ſed aliquid præfatorum facere debet. S. Bern. Cõſilium S. Bern.

Recordetur de Chriſto in horto in extremo vitæ periculo certo expoſito, & Patrem orante, *vt ſi fieri poſſet tranſiret ab illo calix paſſionis.* Qui quamuis voluntariè intermittens duplici vice orationem illam, pergens ad tres Apoſtolos, cùm tamen rediit ad locum orationis, & procidit in faciem ſuam, non putauit (ad noſtram inſtructionem) ſibi ſufficere, quod prima vice orauerit, & ſuum deſiderium Patri explicitè oſtenderit, vt deindè otioſè coram eo maneret; ſed iterum, ac tertiò, & prolixiùs eumdem ſermonem explicauit. Diſcat orans, quòd non ſufficit ſibi primus ille actus fidei, & amoris, ſi diſtractus, vel gratia ſic orandi deſtitutus, vult conſuetum tempus in ea oratione terere; ſed debet, ſi poteſt, actus replicare, vel legere, vel meditari, vel vocaliter orare. Exemplũ Saluatoris in horto.

Dico

Digitized by Google

Quomodo vti debet imaginibus internis.

Dico 5. Licet orans oratione *quietis* in eo actu, & pro eo actu non egeat, nec vti poſſit internis imaginibus ſeu phantaſmatibus, tamen & antecedenter, & conſequenter, immò aliquando etiam comitanter, poteſt eis vti, & ad ea reſpicere.

Prob. & per ſingulas partes declaratur; ideo enim in hoc puncto, ſicut, & in alijs actibus contemplationis magnam fieri quæſtionem, quæ tamen ſine fundamento mihi videtur, ſi adhibeatur diſtinctio, quam attuli in *c.16.* præc. opuſculi, quod eſt, *de medio, in quo cognoſcuntur contemplationis obiecta*.

Diuinitas non poteſt per phantaſmata repreſentari.

Prima ergo pars prob. Dei pręſentia, quæ eſt obiectum orationis quietis non poteſt per imaginem ſenſibilem, ſeu phantaſma repreſentari, ſicut nec ipſa diuinitas, vel aliquod prædicatum, ſeu perfectio diuina, hæc enim vt ſupponimus etiam in hac vita per ſpecies intelligibiles, ac ſpirituales tantùm cognoſcuntur. Ergo oratio iſta, vt ad Dei præſentiam tendit, ab eaque mouetur, & ad eam terminatur, nequit vti ſenſibili interna imaginatione, ſeu phantaſmate: neque de hoc poteſt eſſe quæſtio. Hoc enim eſt illud tritum S. Dioniſij ad Thimot. & omnium myſticorum documentum, *deſere ſenſus* dum diuina ſpectacula ſunt intuenda; quia ſenſus ea percipere non poteſt.

Quando ſunt neceſſaria phantaſmata.

Prob. 2. pars de vſu phantaſmatum antecedenti. Cùm enim quis ad orationem iſtam ſe applicat, poteſt, immò debet aliquod myſterium fidei meditari, puta vitę, vel paſſionis, aut mortis Chriſti, immò & externam aliquam imaginem eiuſmodi aliquid repreſentantem ſtudioſè aſpicere, vel in libro aliquo legere, vt ad deuotionem ſe excitet: hic enim vt in ſuo loco diximus ex S. Bernar. *de Scal. Clauſtral. initio*, eſt verus, ac proprius modus aſcendendi ad

actum contemplandi: nempe per lectionem, meditationem, & orationem; & poſt hanc homo contemplatur. Non enim video, quomodo poſſit quis ex abrupto ſine aliqua iſtarum diſpoſitionum prę uia, & excitatione ad deuotionem, ſtatim, & immediatè præſentiam Dei concipere, eique ſe ſiſtere, niſi à Deo ſpecialiſſimè ad eam vocatus, admiſſus, & detentus, quod rariſſimè, & in viris perfectis accidere poteſt: regulariter ergo per viam phantaſmatum ad contemplationem acquiſitam cuiuſcumque diuini obiecti acceditur, & ſic accedendum eſt ad orationem *quietis*. Diſpoſitiones ad cōtemplationem.

2. Quia ex ſenſibilibus creaturis exiſtentibus in mundo, & præſertim ex exiſtentia, & replicatione animæ rationalis in toto corpore, poteſt concipi præſentia Dei in omni re creata, & in omni homine per generalem, vt dicunt, Theologi, illapſum, ſeu immenſitatem, & per hanc cognitionem imaginariam, & phantaſticam orans tranſiret ad concipiendum intellectualiter Deum ſibi præſentem. Hoc ergo duplici modo poſſunt oranti in quiete eſſe neceſſaria phantaſmata, & imagines, nedum internæ, ſed etiam externæ, quod palam eſt cuicunque rectè ratiocinanti. Ex modo cognoſcēdi per creaturas ratio.

Proba. 3. pars de vſu imaginum, ſeu phantaſmatum conſequenti. Poſtquam orans contemplatus eſt Deum, vt ſibi pręſentem, eumque affectu eſt proſæcutus, certè gratias Deo aget de beneficijs, vel de aliquibus particularibus; & ab eo aliquid poſtulabit in bonum animæ ſuæ, vel corporis, vel vtriuſque: Item, vt debet, pro Eccleſia, eius capite, ac miniſtris; pro Regum, ac Principum pace, pro hæreſum extirpatione &c. hæc quidem nullatenus exequi poterit ſine phantaſmatum adiutorio, igitur con- Ex conſequenti neceſſaria ſunt phantaſmata.

ſequenter etiam ſunt ſic oranti neceſſaria, vt humanè operetur.

Prob. 4. pars de concomitanti vſu alicuius phantaſmatis: Contemplans Deum ſibi intimè præſentem, neceſſariò intuetur Deum, vt in ipſomet orante exiſtentem; hoc enim eſt de ratione præſentis alicui, ſi cognoſcitur, vt pręſens, quòd non poſſit cognoſci res præſens, ſine eo, cui ſit præſens; quia *Præſens* eſt quodam complexum ex re, & præſentia: præſentia autem eſt quid relatiuum, quod ſine termino, ad quem eſt, cognoſci non poteſt: id enim eſt de intrinſeca ratione relatiuorum, vt ſint cum ſuis terminis ſemper ſimul tempore, & cognitione; ergo ſic orans, neceſſariò pręter Deum, quem directè intuetur, oblique ſaltem ſeipſum intuetur, vt præſentiæ Dei terminum, vel vt ita dicam ſubiectum; ſic ſuimet phantaſmate vtitur comitanter.

Concomitanter etiã neceſſaria

Conſ. totum hoc à pari. Qui contemplatur aliquod attributum diuinum dicens reſpectum ad extra, vt potentiam, iuſtitiam, miſericordiam &c. non poteſt illud intueri ſine reſpectu ad terminum illius attributi, & tunc phantaſmate etiam vtitur talis termini, ſi corporeus ſit, & ita directè & principaliter Deum potentem, iuſtum, &c. intuetur in ſpecie intelligibili, ac ſpirituali, & terminum corporeum comitanter, & indirectè, & obliquè in phantaſmate illum repreſentante.

Argum. à pari.

Conſ. 2. ab oppoſito. Cùm quis contemplatur Deum, vel aliquod pręedicatum eius abſolutum nil aliud reſpicit extra illud, & intellectus quieſcit, quia intuetur obiectum ſicuti eſt, ſine ordine ad aliud; at quando contemplatur prædicatum reſpectiuum, intellectus non acquieſcit, niſi terminum aliquo modo, ſaltim confuſè, intueatur: hæc enim ex natura obie-

Argum ab oppoſito.

obiectorum, & cognitionum procedunt. Igitur, ſi quis intueatur Deum præſentem ſibi, ſeipſum comitanter intuetur. Et hęc ad abundatiorem notitiam dicta ſint, ne quis ita acriter perſequatur phantaſmata, ſine quibus pauca cognoſcimus.

Obligatio orantium.

Dico 6. Vacans orationi quietis, vel alteri mentali, meditatiuę, aut contemplatiuæ, vel vocali, non eſt exemptus ab obſeruantia præceptorum Dei, & Eccleſiæ, & contrarium aſſerere eſt hæreſis.

Prob. 1. De fide eſt, & in Concil. Trident. definitũ *in ſeſſ 4. can. 19. & 20.* quemlibet Chriſtianum ad ea teneri; nam in primo loco ſic habet. *Si quis dixerit nihil præceptum eſſe in Euangelio præter fidem, & cætera eſſe indifferentia, neque præcepta, neq; prohibita, ſed libera, anath. ſit.* In ſecundo autem loco qui magis ad rem facit, habetur. *Si quis hominem iuſtificatum, & quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad obſeruantiam mandatorum Dei, & Eccleſiæ, ſed tantùm ad credendum, &c. anathema ſit.*

Concilij Trident. decreta.

Conf. Hic erat vnus ex erroribus Illuminatorum, quartus in ordine, quòd ſcilicet nulli ſuperiori ſit obediendum, nec Patri, nec Prælato, nec Marito quoties præcipiunt aliquid orationem mentalem impediens. Inſana autem eorum ratiò in primo errore fundata erat, nempe quòd oratio mentalis diuino iure ſic eſt iniuncta, quòd per eam ſolam, omnia diuina, & humana pręcepta adimpleantur: Inmò orationem mentalem eſſe Sacramentum quodam ſub accidentibus, per quod omnia præcepta ſeruantur: Similem dementiam docebant Beguardi, quòd nempe poſſet homo ad talem perfectionis gradum peruenire, vt eximeretur ab obſeruantia præceptorum Dei, & Eccleſiæ. Inſani ſunt; dimittamus eos.

Error Illuminatorũ.

Digitized by Google

Sic orans non eximitur ab obedientia ſuperiorum

Dico 7. Frequentans orationem *quietis*, vel quamlibet alteram mentalem, meditatiuam, vel contem, platiuam, aut vocalem, non eximitur ab obedientia ſuorum ſuperiorum prætextu orationis.

Prob. primò de omnibus ſuperioribus in genere ex Hebr. 13. 17. *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim peruigilant, quaſi rationem de animabus veſtris redditur*: & ex *can. Quæ contra diſti.* 8. inferior tenetur obedire ſuperiori. Nullum autem opus bonum, nullaque perfectio ſupererogatoria diſpenſat in lege diuina, naturali, aut poſitiua, vt phanaticè dicebant hæretici ſupradicti de oratione mentali.

Nec parentum.

De obeditentia debita parentibus, præter præceptum diuinum *honorandi parentes*, habentur plura loca Sacræ Scripturæ de obedientia eis pręſtanda. Eph. 6. 1. Coloſſ. 3. 20. *Filij obedite parentibus veſtris in Domino, hoc enim iuſtum eſt, honora Patrem tuum, & Matrem tuam, quod eſt mandatum primum in promiſſione*; ita ad Eph. Immò ex Concil. Gangrenſi can. 16. *Filij non obedientes parentibus ex ſuperſtitione ob Dei cultum ſunt anathema*. Non enim, vt ſupradixi, ob bonum ſupererogationis poteſt quis tranſgredi diuinum præceptum: & ideò fuerunt damnati ſupradicti hæretici Illuminati; ſed verius cœci.

Nec dominorum.

De obedientia ſeruorum ad Dominos carnales habentur plura Scripturæ Sanctę loca. Epheſ. 6. 5. *Serui obedite Dominis carnalibus cum timore, & tremore in ſimplicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto*. Idem replicat ad Coloſſ. 3. 22. *Serui obedite Dominis ueſtris carnalibus, non ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus placentes, ſed in ſimplicitate cordis timentes Deum*. Ideò propter opus ſupererogationis, vt eſt iſta oratio, non debet quis pręcepti opus omittere, aut tranſgredi, vt præfat docebant hæretici.

De

De coniugibus verò eiuſmodi orationibus vacantibus, cum diſtinctione loquendum eſt. Nam vxor quidem in omnibus licitis obedire debet viro; vir autem ſolùm circa debitum coniugale parere debet vxori; & propterea prætextu orationis non poteſt vir vxori non obtemperare quoad coniugale debitum; Vxor verò neque in iſto, neque in alijs rationabilibus, prætextu orationis poteſt viro non obedire.

Quid dicendũ circa coniuges.

Probantur ſingula. Subiectio vxoris ad virum, eſt de iure diuino, Gen. 3. 17. *Sub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui*: & Epheſ. 5. 5. *mulieres viris ſuis ſubditæ ſunt, quoniam vir eſt caput mulieris* Cùm autem lex iſta diuina ſit, non poteſt mulier prętextu orationis cuiuſcumque ſupererogatoriæ ſe ſubducere ab obedientia viri.

Vxor ſubdita viro.

De mutua verò ſubiectione, & æquali quoad debitum coniugale, clara eſt lex Apoſtoli 1. Corint. 7. 3. *Vir vxori debitum reddat, ſimiliter & vxor viro.* Et rationem aſſignat, mutuam nempè ſubiectionem: *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: ſimiliter vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier. Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipſum, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam veſtram.* Itaque vir in hoc tantùm ſubiectus eſt vxori; vt non poſſit eam defraudare quoad coniugale debitum prætextu orationis ſupererogatoriæ, niſi ex conſenſu vxoris, & ad tempus: Vxor verò, nedum in hoc eſt ſubiecta viro, & non poteſt eum in eiſdem actibus, ac iuribus defraudare, ſed nec in vllo alio, niſi ex conſenſu illius. Non poteſt ergo prætextu cuiuslibet, vel orationis, vel alterius ſupererogatorij operis, ſe ab obedientia viri eximere.

Mutuò circa coniugale debitum.

De Religioſis reſpectu Prælatorum ſuorum, vel

maiorum, euidens eſt ratio, quòd prætextu cuiuſuis orationis, alteriuſue operis ſupererogatorij non poſſunt ſe ab eorum obedientia eximere. Iſti enim ratione voti ſe illis ſubdiderunt, & ſe abnegarunt, ſuamque voluntatem in manibus ſuperiorum depoſitarunt. Cùm ergo Religioſis imponitur aliquod honeſtum faciendum, ſiue ſit iuxta regulę directionem, ſiue præter eam, dummodo non contra eam, non poſſunt ſe ab obedientia ſubducere, prætextu orationis faciendæ. Oppoſitum de omnibus hiſce obedientijs tàm Religioſorum, quàm vxorum, ſeruorum, & ſimilium ſubditorum docebant iam dicti damnati hæretici, liberando orantes mentaliter ab omni obedientia, etiam Eccleſiæ; quem errorem, vt in ſuo loco dixi ab Orco elapſis annis reuocarunt peſſimi quidam homines, ſed damnati ſunt.

Orans Religioſus circa ſu periorem.

De omnibus Chriſtianis reſpectu ſuorum Epiſcoporum, & de cunctis, tàm Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus reſpectu Papæ, quòd ſcilicet nullius orationis prętextu ſint exempti ab eorum iuriſdictione, & obedientia in rebus, & operibus à lege canonica, vel diuina regulatis, probatur; &

Reſpectu Epiſcoporum.

Primò de Epiſcopis. Nam vt ſupra dictum eſt, Paulus Hebr. 13. 17. ait, *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis; ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*. Et meritò, quia *Act.* 17. ſcribitur Epiſcopis, *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus poſuit vos Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*. Theophil. dicit, etiam ſi diſcoli ſint, eſt eis obediendum in ijs, quę ad ſalutem animæ pertinent; ipſi enim ſunt Chriſti legati, & Patres ſpirituales fidelium ex *Clem. de Pœnis* cap. 1. §. *nec ſuper hæc*: & hoc docuit Paulus 2. Corin. 5. 20. *Pro Chriſto ergo legatione fungimur tamquam Deo exhortante per nos*. Et Epiſcopi

te-

tenent locum Apoſtolorum ex *Clem.* 1. epiſt. 1. can. *quorum vices* diſt. 68. & ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. Subditi ergo eorum, ratione cuiuſcumque perfecti operis, nequeunt ſe ab eorum obedientia ſubtrahere in ſpectantibus ad regimen animæ.

De Summo Pontifice, Fides docet, totum Chriſtianum populum in ſpiritualibus teneri ei obedire, totum enim ei ſubdidit Chriſtus, Ioan. 21. inquiens Petro, *Paſce oues meas*; in Petro autem data fuit etiam eius ſucceſſoribus poteſtas, ex Eug. 4. *Conſt.* 17. in Conc. Florent. *Lętentur*, & Extra. *Vnam Sanctam de Maior. & obedient.* Immò ex eadem, ſubeſſe Romano Pontifici eſt de neceſſitate ſalutis; nullus ergo Chriſtianus quauis perfectione præditus à ſubiectione, & obedientia Romani Pontificis in ſpiritualibus poteſt ſe eximere. Alia innumeras authoritates pro hoc argumento omitto.

Reſpectu Papæ.

Nemo exẽptus eſt ab obediẽtia Papæ.

Dico 8. Qui eiuſmodi, vel ſimili mentali orationi, ſiue contemplatiuę, ſiue meditatiuę vacat; alios ei non vacantes, ſed vocali, vel alteri deuotioni operam dantes, non ſpernat, ſed Deo de collato ſibi dono gratias agens cæteros non iudicet.

Non ſpernendi, qui aliter orãt

Prob. & declaratur. Saluator Io. 14. ait, *in domo Patris mei manſiones multæ ſunt*: ſic etiam in Eccleſia ait Apoſtolus, non omnes Prophetæ, non omnes Apoſtoli, non omnes Doctores, non omnes gratiam curationum habentes, non omnes loquentes linguis; & concludit, *æmulamini Chariſmata meliora*, 1. Corint. 12. 29. & in cap. 7. *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem Spiritus, qui operatur omnia in omnibus.* Aſſignat poſtea nouem gratias gratis datas, quorum vnus habet vnam, alius aliam, & dicit, *Hæc autem omnia operatur vnus, atque idem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult.* Et in eod. c. 7. ait *Vnuſquiſque proprium donum*

Singuli ſingulas gratias habẽt

num habet, alius quidem ſic, alius verò ſic. Et Rom. 14. 4 *Qui manducat, non manducantem non ſpernat, & qui non manducat, manducantem non iudicet. Tu quis es qui iudicas alienum ſeruum?* Hoc eſt ſpiritualis hominis proprium, neminem iudicare.

Non ſpernẽdã vocalis oratio.

De vocali præſertim oratione loquendo, caueat mentali vacans, ne eam ſpernat, aut deſerat, cùm Eccleſia illam commendet, eaque vtatur, & illa vſus ſit Chriſtus, atq; vſi ſint Apoſtoli, ne in hæreſim Illuminatorum incidat; illi enim in 2. errore docuerunt *orationem vocalem exigui eſſe momenti.* Moderni verò ſceleſtiores docuerunt vocalem reſpectu mentalis eſſe, *vt eſt ſurfur reſpectu farinæ, & palea reſpectu tritici, &c.*

Sacræ Imagines venerandæ ſunt à quouis perfecto.

Dico tandem. Vacans huic orationi, vel alteri mentali meditatiuæ, aut contemplatiuæ, caueat, ne venerationem, vel conſpectum ſacrarum Imaginum relinquat, aut abiiciat, quia in maximo errore, & hæreſi verſaretur.

Prob. & declaratur. Licet, quando quis in actu contemplationis eſt, ab omni externo corporali obiecto, ſiue prophano, ſiue ſacro, ne diſtrahatur, diuertere poſſit: tamen extra actum illum debet, ac tenetur ſacras Imagines reuereri *ex Conc. Niceno* 2. ſicut cæteri Chriſtiani, cùm nullo diuino priuilegio exemptus ſit à legibus Eccleſiaſticis, diuinas præſertim declarantibus, vt in caſu: Hic enim fuit vndecimus Illuminatorum, & nonus error modernorum.

Hic ergo, & alijs ſimilibus cautelis ſeruatis, poteſt homo inſtructus, orationi *quietis*, omnique mentali, & contemplatiuæ cum Dei ſpeciali gratia vacare.

CAP.

CAP. VIII.

Qui nam ſint capaces huius Orationis Qietis.

ADu. 1. quòd in quolibet orante, vel alia virtutum opera exercente duplex poteſt conſiderari capacitas, vna naturalis, alia moralis. Prima conſiſtit in congrua ſenſuum internorum diſpoſitione, per quam anima ſine difficultate poteſt per ſenſus operari, apprehendendo, iudicando, & diſcurrendo de rebus per ſenſus cognitis, vt accidit in habentibus perfectum vſum rationis, & non obtuſis, nec impeditis ex imaginatiuæ, ſeu phantaſiæ indiſpoſitione. Secunda eſt moralis, quæ in anima conſiſtit; eſtque qualitas quædam, ſeu plurium qualitatum complexio ex Diuina, vel Eccleſiaſtica, aliaue ſuperiorum lege requiſita ad aliquod opus faciendum, vt oportet, conformiter ad eam legem. De hac duplici capacitate breuibus hìc loquemur, quia *in primo Opuſc. cap.* 12. & *in opuſcu. de oratione mentali c.* 9. ac *in opuſc. de Contempl. c.* 1. de his capacitatibus multa diximus, quę ad idem ſunt, et ſufficeret ea dixiſſe, niſi de hac oratione eſſet peculiaris difficultas; quia multi ex communi hominum vulgarium cœtu ſe exiſtimant ad eam idoneos.

Duplex capacitas

Naturalis & moralis.

Adu. 2. quòd, ſicut in locis citatis diximus, vel ſermo eſt de hac oratione facienda cum fructu, vel per vſum, vt dicitur; & ſine fructu, vt à nonnullis fieri audio, qui tempus perdunt, & operam, ſicut dicitur *Eccleſiaſtici* 18. 23. *Deum tentant*, quia ſine pręparatione, ad Deum in oratione accedunt.

Dico 1. Loquendo de capacitate naturali, omnes homines, habentes perfectum vſum rationis, & non im-

Omnes ſanæ mentis ſunt naturaliter capaces, ſi doceantur.

impeditum, qui nec ſunt duri, & obtuſi, & ſunt ad alia negotia alicuius momenti apti, ſi inſtruantur à perito directore, ſunt capaces huius orationis, *quietis*, regulariter loquendo.

Prob. eiſdem prorſus medijs, quibus in citatis locis probauimus capacitatem meditationis, & contemplationis, nam S. Gregorius nullam hominum conditionem, neque coniugatorum, excludit à contemplatione, quę quidem, cùm ſit actus religionis, omni Chriſtiano inſtructo debet eſſe communis. Rationes in ijs locis videri poſſunt, ne eaſdem ſine neceſſitate replicemus.

Capaces moraliter qui ſunt.

Dico 2. Loquendo de capacitate morali, facturus orationem *quietis* cum fructu, debet habere conditiones, & qualitates, quas habere debent cæteri contemplatiui, & omnium primè munditiam cordis.

Prob. 1. Diſplicet Deo, quòd peccator ſine pœnitentia ad eum accedat, & de eius perfectionbus loquatur; ait enim Dauid *pſal. 49. Peccatori autem dixit Deus, quare enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Quantò magis ſi velit ei in peccato manens adhærere, & in eo ſuauiter quieſcere? Multa alia ſunt Scripturę loca, quæ deterrent peccatorem ab orando, niſi pœniteat priuſquam oret.

Peccatum carere debet orans vel pœnitere.

Loca ſcripturæ.

Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo non exaudiet Dominus, pſal. 65. Longè eſt Deus ab impijs, & orationes iuſtorum exaudiet, Prou. 15. 18. Qui declinat aures ſuas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis, Prou. 28. 9. Si iniquitatem, quæ eſt in manu tua abſtuleris à te, & non manſerit in tabernaculo tuo iniuſtitia; tunc leuare poteris faciem tuam abſque macula, &c. Scimus, quia Deus peccatores non exaudit, ſed ſi qui Dei cultor eſt, & voluntatem eius facit, hunc exaudit, Ioan. 9. 31. Chariſſimi, ſi cor noſtrum non reprahendit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petie-

ri-

rimus, accipiemus ab eo, primo Ioannis 1. 31.

S. Bernardus *de interiori domo cap.* 13. & 14. docens modum contemplandi, omnium primò id ponit. *Tergere debet ſpeculum animæ à peccatis operis, & cogitationis: Deus enim, qui munditiæ amator eſt, cor pollutum habitare non poteſt.* S. Bern.

Idem docuerunt S. Bonau. & S. Thomas, vt infra, quia omnis actus contemplationis (vt eſt hęc oratio *quietis*) dicit S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 180. *art.* 7. procedit à charitate: qui autem eſt in peccato mortali, ea caret; ergo, niſi pœniteat, capax non eſt.

Non omittam tamen referre, quòd P. Ioannes à Ieſu Maria, refert de quadam S. Thereſię ſententia, ſed cautè intelligenda. Is enim *in tom.* 2. de Myſt. Theol. cap. 3. ait, *ex hoc efficitur diuinam contemplationem, niſi ex dono Deo ſupernaturali nemini contingere: tametſi nonnullis in culpa mortali iacentibus, ob infinitæ bonitatis magnitudinem contemplationem indulgeri Beata Mater Thereſia crediderit.* Quòd ego ſano modo intelligendum exiſtimo; vel quòd intellexerit de peccatore contrito, vel quòd per contemplationem velit Deus eum vocare, & ad pœnitentiam conuertere, vel quòd de infructuoſa contemplatione loquatur: ſic enim omnes etiam hęretici, ſchiſmatici, ipſiq; Ethnici contemplari poſſunt. At de fructuoſa, & religioſa acquiſita contemplatione, & quiete intelligi nequit: Peccatum enim cum charitate non manet. Munditia ergo cordis eſt vnum ex requiſitis ad capacitatem moralem orantis fructuosè. Caute intelligendũ S. Thereſ. dicunt.

Dico 3. alia requiſita ad capacitatem moralem pro oratione *quietis*, ſunt illa eadem, quæ pro vita contemplatiua requiruntur, vt remotio à curis ſęculi, à propria gloria, & mundanorum affectu, & purgatio vitę cum virtutum moralium vſu, iuxta pro- Alia requiſita pro capacitate morali.

 por-

portionem ſtatus orantis; ſcilicet incipientium, proficientium, & perfectorum.

Proba. & declaratur. Vtens oratione *quietis*, in eo actu, vt ſæpè diximus, contemplatur Deum ſibi præſentem. Fieri autem poteſt, vt ſit de numero, vel incipentium, vel proficientium ſaltem, vel perfectorum. Certum autem eſt, quòd incipientes non adhuc domarunt ſenſus, vel purgarunt ſe internè, & externè ab omni vitio, & paſſione, quia hoc magni temporis opus, eſt, adhuc tamen, vt poſſint contemplari, aliqua requiſita ex his ſaltem inchoatiuè habere debent. Hęc dicimus requiri in orante oratione *quietis*, & hæc in hoc loco ſubnectam ex ſanctis, & myſticis Theologis.

Incipientes quid facient.

Dico ergo, quòd etiam incipientes vitam contemplatiuam, vt ſint ad contemplandum, & quietè orandum apti, & moraliter capaces, debent etiam toto conatu incipere ſe exercere in ijs, quæ in concluſione hac tertiam dicta ſunt, & in eo exercitio progredi, cùm nemo poſſit repentè fieri ſummus. Nam S. Bernardus *Ser. 53. de modo benè viuendi*, ait. *Qui vult perfectè vitam contemplatiuam tenere, debet ab omni opere terreno ceſſare, ideò dicit ego dormio, & cor meum vigilat; ac ſi dicat, iam, à mundanis tumultibus externis dormio; in interiori cogitatione, quæ ſunt cæleſtia, & ſpiritualia penſo.* Et infra. *Quicumque temporalem gloriam, & carnalem concupiſcentiam affectat, à contemplatione prohibetur, Qui in vita actiua proficit, ad contemplationem benè conſcendit.*

Exercere ſe debent in notatis hic.

S. Bern.

Idem S. Bern. de interiori domo ſer. 70. ait *Qui vult contemplationi vacare, debet quieſcere non ſolùm ab operibus malis ſed à cogitationibus ſuperuacuis, multis; ſiquidem etſi ſciant vacare corpore, neſciunt tamen vacare corde, neſcientes facere ſabatum ex ſabato; ideò non valent imple-*

Idem S. Bernard.

plere illud pſalmi, vacate, & videte quàm ſuauis eſt Dominus: & alia plura, vt dicetur *in Opuſc. de diſpoſitionibus requiſitis ad vitam contemplatiuam*.

S. Bonau. *in centiloquio cap. 46*. ait, *Contemplatio eſt contuitus diuinæ Maieſtatis cum dilectione; eſt quies reſpectu iraſcibilis; eſt munditia reſpectu concupiſcibilis; Charitatem* Dei, *& proximi retinet, ab operatione quieſcit; ſoli Deo deſiderio inhæret, & calcatis omnibus curis ad videndum faciem creatoris inardeſcit, & Cœli ciuibus miſceri*. Qui ergo in his ſe exercet capax eſt contemplationis, & orationis *Quietis*. S. Bonau.

Idem S. Bonau. in tract. *Paruum bonum particula prima* prolixo diſcurſu, quem referam in citato *Opuſculo de diſpoſitionibus*; narrat per extenſum omnia requiſita in aliquo, vt vacet vitæ contemplatiuæ, & ſit contemplationis capax, vbi incipit loqui de incipientibus, qui purgatione vitiorum, & paſſionum indigent, inquiens, *Si vis purgari verte te ad conſcientiæ ſtimulum. Si illuminari ad intelligentiæ radium. Si perfici ad ſapientiæ igniculum*. Deinde de purgatione ait. *Ad ſtimulum conſcientiæ debet homo exercere ſeipſum, hoc modo; meditando in via purgatiua, vt primò exaſperet ſeipſum, ſecundò euacuet, tertiò dirigat*. Declarat poſtea diffusè quomodo iſta fiant, vt in cit. loco dicetur. At omnia conſiſtunt in moderatione paſſionum concupiſcibilis circa omnia mundana, & iraſcibilis circa omnia diſplicentia; in omni mortificationum genere, cùm dicat Apoſtolus; *Si autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij* Dei. In his ergo, & alijs, vt ibi dicetur, exerceri debent, qui contemplationi, & orationi *quietis* vacare volunt. Idem S Bonau. Requiſita per S. Bonau. Quænam purgatio facienda.

At, ne fideles turbentur, & diffidant, ſe non poſſe vmquam huic exercitio incumbere, qui ſe nec

pur-

Conſiliũ notandum pro incipientibus. purgatos, nec ſpirituales agnoſcunt; ideò dixi in concluſione *iuxta proportionem ſtatuum orantium*. Quapropter ſciant incipientes, quòd pro eis ſufficit incipere, & proſequi purgationem iſtam affectuum, ac paſſionum, animo in ea perſeuerandi; non enim poterit in modico tempore obtineri, neque regulariter Deus ſubitò vocat ad ſummum, ſed paulatim: ait enim S. *Bern. de domo interiori cap. 13. &* 14. de his, qui vitam contemplatiuam incipiunt. *Tergere debet ſpeculum animæ à peccatis operis, & cogitationis: Deus enim, qui munditiæ amator eſt, cor pollutum habitare non poteſt. Cor à terrenis retrahere debet. Sic faciens incipiet ei quædam diuini luminis charitas interlucere, & quidam inſolitæ viſionis radius oculis cordis apparere, qua luminis viſione animus inflammatur; incipit in Deum, ac ſuperna conſpicere, Deum diligere, Deo inhærere cunctis ſuis affectibus renunciat, & amori Dei incumbit. Sed ad tantam gratiam numquam pertingit mens per propriam induſtriam: quia donum* Dei *eſt hoc. Per hoc deſerit curam ſæculi, & agit curam ſui, conſiderans quid ſit, quid agit, quantum proficit, quibus tentationibus agitatur, & quomodo ſuperat, & ſic poterit ad contemplationem ſubleuari, & ad contemplationem Dei.*

S Bern. or do incipiẽdi, & proſequendi.

En ergo, quæ neceſſaria ſunt: & pro incipiente etiam ſufficiunt, vt dicatur, & ſit capax moraliter contemplationis, & orationis *quietis*, & fructuosè eam faciat.

De proficientibus, & perfectis ſermo.

De proficientibus, & perfectis nil remanet dicendum; ipſi enim, cùm purgationem affectuum, ac paſſionum iam ex toto, vel parte perfecerint, & pro reliqua parte incumbant, capacitate morali, ad contemplandum, & quietè orandum præditi ſunt.

E contra verò, qui animam à peccatis operis, & cogitationis non tergunt, & occaſiones peccandi

non

Digitized by Google

non vitant; nec à ſæcularibus, mundaniſque negotiis,ſe abſtrahunt (ijs tamen exceptis,quæ ad vitam,& ſuę conditionis ſt tum ſine peccati periculo fieri poſſunt) nec à ſenſuum voluptatibus ſe remouent, & purgationi paſſionum non incumbunt, nec contemplationis vllius fructuoſæ, nec orationis *quietis* capaces ſunt.

Quidam non ſunt capaces orationis quietis.

Concludendum ergo eſt, quòd illi, qui neque totaliter, neque partialiter paſſiones domauerunt, nec per morales virtutes habitus vitiorum abiecerunt, & à mundanis negotijs ſe abſtinere non poſſunt, neque inceperunt hæc peragere, neque de his curant, aut cogitant; neque huius orationis, neque alterius gradus contemplationis fructuoſæ capaces ſunt; ait enim Apoſtolus 2. Corint. 6. 4. *Quæ ſocietas lucis ad tenebras? quę autem conuentio Chriſti ad Belial?* ita cum proportione, *quæ ſocietas ſpiritus cum carne, & mundo?* Aduertant ergo, qui orationi huic vacare putant, ne aerem verberent. Inquit enim Caſſian. collat. 4. cap. 3. *Fruſtra ad conſpectum Dei tendit, qui vitiorum contagia non declinat. Spiritus namque Dei effugiet peccatum, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis.*

Notanda pro hac oratione vtentibus.

CAP. XI.

De Nominibus, quibus, vocari ſolet oratio Quietis.

Dico, quòd, vt ſupra innuimus, gradus iſte contemplationis variis vocabulis, appellatur, nempe dicitur *oratio Quietis*, *Præſentia Dei*, *Puræ fidei*, *ac ſilentij*; ideò ne exotica videantur hæc vocabula, eorum ethimologiam, & rationem explicabimus.

Dicitur primò oratio *Quietis*, ſeu vt dicit Ludo-

ui-

Cur dicitur quiet s ſpeciali modo.

uicus de Ponte in Vita P. Balthaſaris c. 14. §. 1. *Vacationis internæ*, non quia anima in ea nihil agat, quia; vt ſupra diximus, per intellectum præuio actu fidei Deum intuetur, & per voluntatem actu charitatis diligit, & ſeipſam Deo offert, vt de ea faciat, quod ſibi placet; ſed ex duplici capite ſic dicitur, quia in Deo (qui erat ſcopus ſui deſiderij) iam inuento, cum tranquillitate quieſcit, & iucundatur. 2. quia nec potentiæ inferiores aliquid tunc operantur, & intellectus ipſe à cogitationibus alienus, ab actibus componendi, & diuidendi, qui per ſecundam operationem fiunt, & à diſcurſibus abſtinet, non ſolùm circa obiecta creata, verum circa ipſum Deum, & ſolo ſimplici intuitu fidei, eum ſibi præſentem cognoſcit, & voluntas nil aliud volens, aut imperans in ſimplici Dei amore captiuata manet, & in eo iucundatur. Dici etiam poteſt oratio *quietis* ex alio capite, quia nempe, & orans quieſcit in Deo, & Deus in eo, ſicut inquit Apoſtolus Ioan. 1. cap. 4. *Deus Charitas eſt, & qui manet in Charitate in Deo manet, & Deus in eo*. Et Cantic. 3. habetur hæc amoris reciprocatio inter animam ſponſam Deo caram, & Deum ſponſum, inquit enim ſponſa, *inueni quem diligit anima mea, tenui eum, & non dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ*. Et ſponſus ait. *Adiuro vos filię Ieruſalem ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit*. Et Ioan. 14. 23. Saluator inquit, *ſi quis diligit me, Pater meus diliget eum. Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*. Qui ergo orans Deo Charitate coniungitur, eum diligit; in eo tamquam centro ſui appetitus, quieſcit, & Deus in eo tamquam in ſuo dilecto.

Ex tranquillitate animi in Deo quieſcentis. *Et ex potētiarum inferiorum quiete.* *Ex Canticis.* *Ex Ioannis Euangelio.* *Cur dicitur præſentia Dei.*

Dicitur ſecundò, oratio *præſentiæ Dei*, ratione pro-

prij

prij obiecti, quod eſt Deus, vt præſens oranti: hunc enim ſibi pręfigit orans, & hunc intuetur ſub hac præciſa ratione; & tantum bonum, vt præſens, cognitum, & creditum voluntas diligit; & ſicut ſcientia de Deo dicitur Theologia, *à Theos*, ideſt Deus, & viſio Dei in Patria dicitur *beatifica*, quia eſt de obiecto beato, ac beante, & ſic de alijs denominationibus ab obiectis prouenentibus; ita hęc à proprio obiecto talis dicitur.

Ab obiecto.

Dicitur, oratio *Puræ fidei*, non quaſi ſic orans de cęteris virtutum actibus non curet, & ſola fides ſibi ſufficiat, quaſi ipſa iuſtificet, ac ſaluet, vt perperam (à Concilio Tridentino iam damnati) docebant hæretici; ſed dicitur puræ fidei ex triplici capite; primò quia cùm ſit contemplatio, hoc ſingulare habet, vt non ſit diſcurſiua de vna re in aliam, vt eſt meditatio, ſed eſt ſimplex actus ad Deum, vt pręſentem, terminatus. 2. quia intuitus ille non eſt beatificus, ſed obſcurus, & viſio *per ſpeculum in ænigmat*, vt ait Apoſtolus 1. *Corint.* 13. ad differentiam beatorum *facie ad faciem videntium*, vt ibidem dicit Paulus; ideò qui Deum, vt ſibi pręſentem, conſiderat, fide pura conſiderat; & hoc verificatur in oratione *quietis* acquiſita, in qua fide ſola Deus conſpicitur: in infuſa verò per donum intellectus. Tertiò dicitur puræ fidei, quia anima relictis omnibus obiectis ſenſibilibus, & intelligibilibus ratione humana quocumque modo cognitis, ſiue in oratione infuſa, ſiue in acquiſita, captiuat intellectum in obſequium fidei; qua velut in lucido ſpeculo, obſcurè quidem, ſed firmiter, ac fixè credens *Deum eſſe ibi ſibi præſentem*, intuetur, ac diligit, vt in alijs contemplationibus contingit, vt ex S. Dionìſio *myſtica Theol. cap.* 1. habetur iuxta S. Thomæ intellectum in eo capite, ait

Cur puræ fidei.

Quia ſimplex actus Deum intuens per fidem, nō euidenter.

Aliæ rationes cur ſic dicatur.

enim. *Tù verò Thimotee cariſſime, intenſiſſima contendis ſpectaculis myſticis exercitatione, & ſenſus linque, & intellectuales operationes; & ſenſibilia; & intelligibilia, & quę ſunt, & quæ non ſunt omnia, & vt illi iungaris, qui ſupra omnem ſubſtantiam, & ſupra omnem ſcientiam eſt ignoto pro viribus teipſum intende. Enim verò abs te ipſo, atquè omnibus libere, & abſolute, ac pure exercendo, ad ſubſtantialem diuinæ caliginis, radium ſublatis omnibus, & abſolutus ex omnibus euolabis.*

Ex S Dionifio iuxta D.Th.

Ex quibus duo colliguntur, & quòd contemplatio, cuius gradus, ſeu ſpecies eſt oratio *quietis*, ab omnibus alijs rebus ſenſibilibus, & intelligibilibus diuertens, ſolis diuinis intendit per puram fidem; & quòd homo à Deo adiutus poteſt ſua induſtria ab his diuertere, & Deum per fidem intueri.

Cur oratio Silentij.

Dicitur tandem oratio *Silentij*, ſicut omnis contemplatio; & hoc non ſolùm quia orans non loquitur vocaliter; nam omnis mentalis oratio, ac meditatio talis eſt: neque dicitur *Silentij*, quaſi anima tunc ab omni actu cuiuſcumque potentiæ, etiam intellectiuæ, & volitiuæ ſit ſuſpenſa; quia, vt ſupra diximus, anima cum intellectu per fidem Deum pręſentem intuetur, & cum voluntate amat; ſed quia in eo actu nihil, nec intellectualiter, petit, & cum admiratione pro obiecti maieſtate ſuſpenſa illuminationem aliquam à Deo recipiens, ac inflammationem, vt ex S Bernardo in capite præcedenti diximus, ſtupida tunc quaſi magiſtrum docentum audiens ipſa ſilet; ſed perſeuerat intueri, & amare, cùm Deus illuminando, & inſpirando, quaſi vt Magiſter, aliquando doceat ad cor loquendo; hoc enim modo regulariter Deum ad cor loquitur, cum ei illuminare, & inſpirare placet aliquid. Quia ergo ſæpe Deus ſic orantem, & ſimiliter ſe illi offerentem, ac ſubijcen-

Intellectus & voluntas in ea non ſilent.

Digitized by Google

centem illuminat, & inſlammat, ipſeque orans cum ſtupore, & admiratione recipiat, ſilenter ſe continet, poſtea verò humillimas agit gratias: Quæ de hoc gradu contemplationis dicto *Quietis* dixiſſe ſufficiat, cum ad alia gradum facere opus ſit, quæ pro exacta contemplationis acquiſitæ notitia exiſtimo neceſſaria.

✠

OPVSCVLVM QVINTVM.

DE CAVSIS, EFFECTIBVS, AC PROPRIETATIBVS CONTEMPLATIONIS ACQVISITÆ.

CAP. I.

Quænam potentiæ concurrant ad actum contemplandi.

ADVERTENDVM 1. quòd, cùm contemplatio, ſiue infuſa, ſiue acquiſita, ſit actio vitalis, homo contemplans per potentiam aliquam vitalem debet ad eam concurrere; ideò quærimus quænam potentia eam vitaliter efficiat. Senſus quæſiti.

Adu. 2. quòd aliud eſt loqui de diſpoſitionibus ad contemplationem, vel ad vitam contemplatiuam requiſitis; & aliud loqui de cauſis, ſeu principijs effectiuis ipſius actus contemplandi: de his nunc quærimus.

Adu. 3. quòd aliud eſt loqui de potentia præparatiua ad contemplationem, aliud verò de effectiua; de hac ſecunda principaliter quærimus.

Dico primò, Potentiæ præparatiuæ ad contemplationem acquiſitam regulariter ſunt ſenſus, tàm externi, quàm interni.

Potentiæ præparatiuæ ſunt ſenſus.

Prob. facilè ex ſæpè dictis ex S. Bernardo *de Scala Clauſtral. ſeu de modo orandi*: *Per lectionem, meditationem, & orationem fit tranſitus ad contemplationem*: primæ autem functiones fiunt per ſenſus externos, & internos; ergo.

Confirmatur: Sæpe numerò ex conſpectu horum mirabilium, quæ ſunt in mundo, & ex eorum conſideratione homo aſcendit ad contemplationem Dei primi veri, ac ſummi boni, iuxta illud Rom. 1. *Inuiſibilia Dei à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna eius quoque virtus, & diuinitas*: igitur tàm ſenſus externi, quam interni concipientes hæc viſibilia, & materialia creata, ſunt potentiæ præparatiuæ, ſeu diſpoſitiuæ ad contemplationem.

Ex creaturis aſcenditur ad contemplationē Dei.

Dixi *regulariter*, quia incipientes præſertim, ac proficientes, & aliquando etiam perfecti, ſic eliciunt actus contemplationis, legendo ſcilicet, vel audiendo, vel per imaginationem, ſeu phantaſiam aliquando reflectunt ad lecta, & audita, & per ſpecies illas ſenſibiles excitantur intelligibiles repreſentantes obiecta contemplanda; hic enim eſt modus connaturalis, nedum recordandi, ſed primò intelligendi quæcumque obiecta. Immò, vt dicam de contemplatione infuſa, exiſtimo, quòd dum Deus ſine præuia lectione, aut meditatione illuminat, ac excitat aliquem ad contemplandum ea, quæ alijs vicibus contemplatus eſt, vel ſimpliciter credidit, aut cognouit, mouet ſpecies earum rerum, quæ ſunt in phantaſia, & iſtę excitant ſpecies intelligibiles contemplabilium, quæ ſunt in intellectu: & in earum

Regulariter ſic fit.

in-

intuitu detinet intellectum fixum ad videndum, & voluntatem ad amandum.

Concludamus ergo, quòd potentiæ ſenſitiuę externæ, & internæ *regulariter* pręparant ad contemplationem, ſicut præparant ad omnem intellectionem; & de hoc argumento latè locuti ſumus in Opuſculo *de Contemplatione cap.* 14. ſub titulo, *In quo medio contemplatio intuetur obiecta*: ibi videndum eſt quod hìc deficit.

Potentiæ immediatè effectiuæ contẽpl. ſunt intellectus, & voluntas.

Dico 2. Potentiæ propriæ, & immediatè effectiuę cauſæ contemplationis completæ, ac fructuoſæ ſunt intellectus intuens obiectum contemplabile; & voluntas amans illud, ac ſe delectans in illo.

Probata manet hæc concluſio *ex cap. 3. in Opuſc. 3. quod eſt de Contemplatione*, in quo euidenter ex SS. Patribus, & ex myſticis DD. probatum eſt, contemplationem conſiſtere in actu intellectus, & voluntatis, quia eſt intuitus Dei cũ ſaporoſa eius dilectione.

Conf. quia contemplatio in Patria ſuccedit contemplationi viæ, immò, vt ex S. Greg. diximus, illa eſt eadem cum iſta, excepto quòd illa eſt euidens, hęc obſcura; & ideo eſt optima, vt dixit Saluator, quia durat poſt mortem, ait S. Greg.

Rationes euidentes.

Conf. 2. quia ad contemplationem ſaltem perfectorum concurrunt duo dona Spiritus Sancti, ſcilicet donum intellectus, & donum ſapientiæ, idest ſaporis, ac ſuauis guſtus: illud ſe tenet ex potentię intellectiuæ, hoc ex parte etiam voluntatis. Præterea, ſi hæc dona non conferuntur incipientibus, & proficientibus, tamen ipſis, vt mox dicam, conferuntur illuminationes, & inſpirationes ſpeciales; illa autem ſe tenent ex parte intellectus, iſtæ ex parte voluntatis.

Arg. ab exaſi.

Conf. 3. Interdum, vt de effectibus Contemplatio-

tionis dicam, hæc fit cum extaſi, vel raptu, ideſt cum alienatione à ſenſibus placida, vt in extaſi, vel cum violentia, aut ſtrepitu, vt in raptu. Quando autem homo alienatus à ſenſibus videt, & vult per alias potentias operari, non poteſt niſi per intellectum, & voluntatem.

Prob. tandem à ſufficienti. Cauſæ efficientes contemplationis non poſſunt eſſe ſenſus, nec externi, nec interni: ergo intellectus, ac voluntas; aliæ enim cognoſcitiuę potentiæ aſſignari nequeunt. Antec. prob. Obiectum principale contemplationis eſt Deus prima veritas, & ſummum bonum: At nullus ſenſus nec internus, nec externus poteſt Deum ſub hac ratione percipere, quia ſenſus omnes corporalia tantum percipiunt, Deus autem, omneſque eius perfectiones ſpiritualia entia ſunt: ergo. — Arg. à ſufficienti enumeratione.

Neque obſtant, quæ diximus *in Opuſc. 3. de Contempl. cap. 3.* quòd omnia creata, mundus, Cœlum, elementa, & mixta, Humanitas Chriſti, Eccleſia, Sacramenta, Nouiſſima, &c. ſunt obiecta contemplationis; quæ tamen corporalia ſunt, & à ſenſibus perceptibilia, & ab imaginatiua, ſeu phantaſia etiam iudicabilia; & ſic iſta quoq; potentia ſaltim eſt principium, ſeu efficiens cauſa aliquarum contemplationum. Non obſtante, inquam; quia, vt ibi videre eſt, diximus hæc omnia eſſe obiecta contemplationis ſecundùm ordinem, quem dicunt ad Deum, vel vt efficientem, vel vt ſapientem, vt iuſtum, miſericordem, immenſum, omnipotentem, omniſcientem, &c. Et ſic non ea ſunt formale obiectum, ac terminus contemplationis, ſed Deus; & propterea in hac prima concluſione dixi, quòd potentiæ iſtæ ſunt præparatiuę contemplationis, non effectiuę. — Reſp. ad tacitam obiectionem. — Corporalia q uo modo ſunt obiecta contemplationis.

CAP.

CAP. II.

An ex parte animæ ad contemplationem requirantur comprincipia, & quæ.

Senſus quæſiti.

ADu. 1. Senſum quæſiti hunc eſſe, an in anima, vel eius potentijs requiratur aliquis habitus ſupernaturalis, vel aliquid aliud actuale confortans, ac iuuans potentias ad eliciendum actum contemplationis, & cuius generis iſta ſint, num de genere ordinariarum gratiarum, ac habituum, an de genere extraordinariarum.

Sermo eſt de fructuoſa contemplatione.

Adu. 2. quòd, vt ſępè dixi, ſermo eſſe poteſt, vel de contemplatione infructuoſa, quæ eſſe poteſt pænes etiam Gentiles, ac hæreticos, & peſſimos peccatores, vel de fructuoſa exiſtentium in gratia, & per viam perfectionis incedentium. De prima non curo, quia eſt actus purè philoſophicus, quo Dei perfectiones, & attributa, ipſeque Deus conſideratur, & fortè etiam amatur, ſed loquor de ſecunda, & quæro à quibus comprincipiis potentias adiuuantibus dependeat.

Adu. 3. quòd hic loquor de contemplatione acquiſita, non de infuſa, de qua loquor in proprio Opuſculo; de acquiſita inquam tàm incipientium, quàm proficientium, & perfectorum, quia de ſingulis eſt diuerſa difficultas (ob ſtatuum diuerſitatem) in perfectione actuum.

Virtutes Theologales concurrunt.

Dico primò. In anima contemplantis omnium primò prærequiruntur vt comprincipia contemplationis, tres habitus Theologales, Fides, Spes, & Charitas.

Prob. 1. de omnibus. Contemplatio eſt actus reli-

religionis, ſeu cultus Dei: At Deus ex S. Auguſt. in Enchri. *cap. 3. Fide, Spe, & Charitate colitur:* & in lib. de orando Deo ad Probam ait, *Fide, Spe, & Charitate continuato deſiderio ſemper oramus.* Hi autem actus in homine fideli à ſuis habitibus procedunt. Ergo orans per contemplationem illis præditus eſſe debet.

Prob. 2. Actus contemplationis, *vt in 3. Opuſc.* dictum eſt, ex his duobus actibus coaleſcit, nempe intuitu ſimplici Dei per fidem, & dilectione eiuſdem per charitatem; cum his autem connexa eſt ſpes vnionis cum Deo, & amoris illius, quia per Auguſt. *lib. de Spir. & Animæ cap. 29. Fide ſperamus in Deum.* Nec vnquam ſtare poſſunt habitus Fidei, & Charitatis ſine Spe.

Prob. 3. ſpecialiter de Fide ex Hebr. 11. *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo*; & idem Apoſtolus enumerat omnes Sanctos Patres veteris Teſtamenti, quorum omnia geſta virtuoſa placuerunt Deo per fidem & S. Aug. *tract. 25. in Ioannem* diſcutiens locum iſtum ad Herb. ait, *ſine fide non valet opus bonum.* Igitur contemplatio, vt eſt effectus intellectus fide præditi, eſtque actus verus fidei, quo Deus videtur per ſpeculum in ænigmate, vt inquit Apoſtolus, ab habitu fidei eſt. Ratio de Fide.

Prob. Concluſio de habitu Charitatis *ex 1. Cor. 13* vbi Apoſtolus nullum cuiuſcumque virtutis opus exiſtimat bonum, ſi fiat ſine Charitate, etiam ſi quis Angelorum linguis loqueretur; etiam ſi prophetaret, etiam ſi omnia myſteria noſſet, etiam ſi fidem haberet, vt montes transferret, etiamſi omnem ſubſtantiam ſuam in pauperes erogaret; etiam ſi corpus ſuum traderet ad comburendum; hęc omnia dicit nihil eſſe ſi abſque charitate fierent: ergo multò minus actio iſta contemplandi, quę actum dilectionis Dei exigit, Ratio de Charitate

vt compleatur, fieri poterit niſi dependenter à Charitate.

Ratio ex munditia cordis.

Confirm. Quia vt ex S. Bernardo, ac Bonau. diximus de capacibus orationis *quietis*, & dicemus de diſpoſitionibus requiſitis in contemplatiuo, vnum principale eſt munditia cordis; hæc autem ſine habitu charitatis haberi nequit: ergo.

Ex S. Th. omnis perfectio ex Charitate

Conf. 2. ex ſingulari S. Thomæ doctrina 2. 2. q. 24. ar. 9. Vbi nedum principium, & profectum in contemplatione, ſed in via perfectionis, Charitati tribuit; & meritò quidem, quia *plenitudo legis*, vt ait Apoſtolus, *eſt dilectio*, & qui *diligit legem impleuit*, & Ioan. in 1. Epiſt. dicit, *ſi hoc fiat ſufficit*. Ait ergo S. Th. *Primus effectus charitatis eſt, vt homo à peccatis præteritis diſcedat, & futura præcaueat; & hic effectus dicitur charitas incipiens. Secundus effectus eſt, vt fiduciam de peccatorum liberatione habens, ſe extendat ad bonum adipiſcendum; & hæc eſt charitas proficiens. Tertius effectus eſt, vt homo ad bona quaſi connutritus quodammodo ſibi naturalia habeat ipſa, & in eo quieſcat, & delectetur, & hoc ad perfectam charitatem pertinet. Status autem medius duo habet. Vnum, ſecundùm quod comparatur ad primum ſtatum quia roboratur contra mala, de quibus charitas incipiens ſollicita eſt, Aliud quod nutritur, ſecundùm quod tendit ad ſtatum tertium, ad ſemper magis, ac magis bona quaſi ſibi comparanda. Similiter etiam perfecta charitas duos habet gradus, vnus eſt, ſecundùm quod in bonis communibus quaſi iam ſecura conquieſcit, & ſecundùm hoc dicitur perfecta; alius, ſecundùm quod ad qualibet difficilia manum mittit, & ſecundùm hoc dicitur perfectiſſima, vel perfectiſſima quantum ad ſtatum viæ, & perfecta in ordine ad ſtatum Patriæ*; & in 2. 2. quæſt. 180. art. 7. ait. *Vita contemplatiua propriè conſiſtit in contemplatione Dei, ad quam mouet charitas: & licet eſſentialiter conſiſtat in intellectu, principium tamen habet*

Notabilia charitatis priuilegia

in

in affectu, in quantum aliquis ex charitate ad Dei contemplationem excitatur. Hæc ex S. Th. Ex quibus euidenter demonſtratur, quòd ad quemlibet actum contemplandi, ſiue incipientium, ac proficientium, ſiue perfectorum concurrit habitus Charitatis, & actualis Charitas ab illo procedens, quæ modò eſt incipiens, modò perficiens, modò perfecta iuxta contemplantium ſtatum.

De Spe etiam prob. homo ſiquidem ſiue contemplationi, ſiue alteri perfectionis operi ſe applicans ob deſiderium, & ſpem vnionis cum Deo, in via quidem temporaliter, & in Patria æternaliter hoc facit, nam Rom. 8. 24. *ſpe enim ſalui facti ſumus*: & Heb. 7. 18. ait, *Confugimus ad tenendam propoſitam ſpem, quam ſicut anchoram habemus animę tutam; ac firmam, & inſedentem vſque ad interiora velaminis*, &c. & 1. *Cor.* 9. 10. vt oſtendat quòd homo omnia ſua bona opera propter Dei gratiam, ac miſericordiam, & tandem æternam vitam obtinendam operatur, vtitur exemplo agricolæ, ſic. *Propter nos ſcripta ſunt, quoniam debet in ſpe qui arat arare, & qui triturat in ſpe fructus percipiendi*: & ad Hebr. 11. *Fides eſt ſperandarum ſubſtantia rerum*, ideo qui per fidem operatur cum ſpe ſupernaturalium bonorum operatur, & ſic homo, ſiue deditus ſit vitæ actiuæ, ſiue contemplatiuæ omnia opera facit cum ſpe, vel actuali, vel ſaltem virtuali. æternæ vitę; omnes ergo virtutes theologicæ in contemplatiuo requiſitæ ad actus contemplationis influunt.

De Speratio.

Propter vitæ æternę ſpem homo operatur.

Dico 2. Ad eliciendum actum contemplationis acquiſitæ requiritur auxilium Dei ſupernaturale, ſpeciale, & extraordinarium.

Auxilium Dei ſpeciale concurrit.

Prob. & declaratur. De neceſſitate auxilii ſupernaturalis non eſt dubium, quia Saluator ait Ioan. 15. *ſine me nihil poteſtis facere*: & 2. Cor. 3. 5. *Fiduciam autem*

talem habemus per Chriſtum ad Deum, non quia ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis; ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt, Et ad Philip. 2. 13. *Deus enim operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Et multa adſunt decreta Conciliorum, & Summorum Pontificum de neceſſitate diuini auxilii, ſeu gratiæ ad opera bona, ac ſancta elicienda; *ex Innoc. I. epiſt. 24. & 25. & Cæleſt. I. epiſt. 1. ex Concil. Mileuit. c. 5. ex Conc. Afric. c. 8. ex Concil. Arauſ.* per totum; *ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 10.*

De auxilio ſupernaturali non eſt dubium.

Sed dubium eſt de ſpeciali auxilio, & non communi, ſed extraordinario. Myſtici enim Theologi tale auxilium exiſtimant neceſſarium ad contemplationis actus exercendos. Prima ratio comunis eſt, quia quo magis opus eſt difficile, ac perfectum, eo maius, & ſpecialius requiritur auxilium: ſecunda ex ipſorum dictis ſummitur.

Ex Riccardo.

Riccard. de S. Vict. *l. 5. cap. 2.* de acquiſita contempl. dicit plura: primò, *Aliquando ex ſola gratia, aliquando ex adiunctа induſtria proficimus;* & poſt multa. *Sed quod induſtriæ operatione dicimus, non ſic accipi volumus quaſi ſine gratiæ comparatione aliquid omnino poſſimus, cùm qualibet induſtria noſtra non ſit, niſi ex gratia. Sed aliud eſt contemplationis gratiam diuinitus percipere, atque aliud eſt de huiuſmodi dono Dei quidem cooperatione proprio exercitio comparare.* Vbi nota, quòd gratiam hanc requiſitam in contemplatione cum induſtria, & labore noſtro, vocat *donum Dei.* Et ſic ſpeciale quodam eſt, non commune omnibus operibus bonis auxilium.

Ratio quia eſt opus difficile.

Probari poteſt ex dictis *in Opuſc. 3. cap. 10.* vbi de contemplatione acquiſita ex S. Bernar. diximus eſſe ex gratia, & dono Dei: ita in *l. de octo punctis puncto primo.* Ex S. Bonau. *de luminaribus Eccleſiæ ſer. 2. de 7. itin. ætern. diſt. 4. art. 3. & 4.* Ex S. Th. 2. 2. q. 180. ar. 2. *ad 1. & ad 3.* vbi docet, *Contemplationi vacare, eſt magnum*

gnum

gnum ſacrificium Deo offerre; & eſſe expreſſum ſignum Charitatis in Chriſtum,& ex Dioniſ.Cart.*de fonte lucis cap.*8.*Contemplationi acquiſitæ Dei fauore regulatæ in animabus purgatis ſuccedit infuſa*.

Conf. Contemplatio fructuoſa requirit frenationem paſſionum animæ,& vitiorũ remotionem, vt de requiſitis ad vitam contemplatiuã in proprio Opuſc. dicetur. Ideoque contemplatio eſt difficilis; & pauci vitam contemplatiuam amplectuntur:ergo requirit maius,& ſpecialius auxilium diuinum, quàm cætera pia opera minus difficilia. Requirit frenum Paſſionum

S. Bernard.*de interiori domo cap.*13.*&* 14.docens incipientes quomodo incipere debent contemplari, dicit, *Primò tergere debet ſpeculum animæ à peccatis operis, & cogitationis,* Deus *enim qui munditiæ amator eſt, cor pollutum habitare non poteſt, Cor a terrenis retrahere debet.* Concedamus quòd hoc totum fiat per communem gratiam, quod non admitto: at ſequitur Bernard. *Sic faciens, incipiet ei quædam diuini luminis claritas interlucere; & quidam inſolitæ viſionis radius oculis cordis apparere, qua luminis viſione animus inflammatur, incipit in Deum,& ſuperna conſpicere, Deum diligere, Deo inhærere. Cunctis ſuis affectibus renunciat, & amori* Dei *incumbit,ſed ad tantam gratiam numquam pertingit mens per propriam induſtriam, quia donum* Dei *eſt hoc. Per hoc deſerit curam ſæculi & agit curam ſui, conſiderans quid ſit, quid agit, quantum proficit, quibus tentationibus agitatur, & quomodo ſuperat,& ſic poterit ſubleuari ad contemplationem Dei,* Hoc autem lumen, hoc adiutorium, hęc gratia, non ſunt de communibus,vt manifeſtum eſt, quia pauci ea obtinent. Speciale auxilium Euidens ratio.

Conf. ex generali principio Epiſt. Iacobi *omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt deſcendens à Patre luminum*: at contemplatio ex Chri-

ſti

Digitized by Google

Quia eſt donum perfectum

ſti oraculo eſt optima res; ergo ad eam concurrit Deus per donum perfectum, & datum optimum; ideoque ſupernaturale auxilium ad eam influens non eſt de communibus.

Dico 2. Cum anima perfectè contemplante concurrunt duo dona Spiritus Sancti ſcilicet donum intellectus ex parte potentiæ intellectiuę, & donum ſapientiæ ex parte volitiuæ, modò cum maiori, modò cum minori illuſtratione, ac inflammatione iuxta Dei prouidentiam, & ſtatum contemplantium.

Dona duo Spiritus Sancti cõcurrunt.

Prob. & declaratur. Supponendo priùs quid ſint, & quid faciant iſta dona. Donum intellectus eſt qualitas quædam ſupernaturalis intellectui à Deo infuſa, per quam intellectus illuſtratur ad clariùs, & diſtinctiùs cognoſcendum obiecta fidei: ita S. Bonau. *in tract. de donis S. S. cap.* 3. inquiens, *eſt lumen ſupernaturale, quo velamina dictarum veritatum reuelatarum penetrantur, & ueritates abſconditæ manifeſtentur; quod vtiq; Spiritus Sanctus facit dum donum intellectus nobis inſpirat.*

Quid ſit donum intellectus.

Donum ſapientiæ eſt qualitas ſupernaturalis infuſa voluntati, quæ ſaporem, & guſtum in ea cauſat de re credita, & cognita per donum intellectus, quia ſapientia, vt hic ſumitur ex *Eccleſiaſt.* 6. iuxta Lyranum, *à ſapore nomen habet*, quia facit ſapere, & guſtare de rebus cognitis: ideo dicitur, *Guſtate, & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus.* In tract. *de luminaribus Eccleſiæ cap.* 5. *ſerm. de dono intellectus*, S. Bonau. ait, *Intellectus eſt clauis contemplationum. Cæleſtium: ille triformis intellectus eſt proprie donum Spiritus Sancti, igitur ab intellectu inchoemus vt ad ſapientiam veniamus: Is enim eſt ordo. In Sapientia legimus, Cibauit illum Dominus pane vitæ, & intellectus, & acqua ſapientiæ ſalutaris potauit illum.* Alex. Alen. p. p. quæſt. 73. ar. 2. m. 3. ait *Sapientia ſecundùm nomen ſuum eſt cognitio cum ſapore, & ſic eſt*

do-

Digitized by Google

donum Spiritus Sancti. S. Bernar. *in tract. de donis S. S. cap.* 8. dicit, *donum ſapientiæ eſt quidam internus ſapor, ac ſuauiſſimus guſtus, vnde pſalmiſta, Guſtate, & videte quoniam ſuauis eſt Dominus.* His ergo ſuppoſitis, quoniam vt infra dicetur, in contemplatione hæc duo, ex Dei fauore ſępè obtinentur, nempe cognitio rei reuelatæ clarior, quam habebatur per actum fidei, & ſentitur guſtus, & dulcis ſapor de eadem re; iſti effectus prouenient à propriis cauſis quæ ſunt dona intellectus, & ſapientiæ; ideoque ad eos cauſandos iſta duo dona concurrunt.

Effectus talium donorumqui

Dixi *modò maiori, modò minori illuſtratione, & inflammatione iuxta Dei prouidentiam, & ſtatum cōtemplantium*: ex hoc enim duplici capite oritur hæc diuerſitas. Nam cùm ſint Dei dona, ea diſtribuit, ſicut ſecundùm altiſſimę, ac infinitæ ſuę ſapientiæ in comprehenſibilis iudicium exiſtimat conferre, modò plus, modò minus. Poteſt etiam hæc diuerſitas oriri, non quidem effectiuè, ſed motiuè ex diuerſitate ſtatuum contemplantium; nam regulariter Deus maiora dona confert magis exercitatis, & perfectis, quàm minus exercitatis, proficientibus, vel incipentibus, vt ipſimet contemplatiui experiuntur, atque teſtantur; quamuis aliquando ex ſua benignitate, Deus conferat etiam incipientibus dona quædam, quæ proficientibus, & perfectis regulariter confert, ad alliciendum eos in ſancto hoc exercitio, vt infra dicam de effectibus contemplationis quæ dona poſtea in eorum humilationem, ac patientię meritum ſubtrahit.

Tales effectus modò maiores, modò minores ſun:

CAP.

CAP. III.

De proprietatibus Contemplationis acquiſitæ.

Sensus quæſiti.

AD u. 1. quòd hìc loquimur de quibuſdam qualitatibus, quæ actui contemplationis inſunt; non verò de vita contemplatiua, de qua ſupra in proprio loco *Opuſc.* 4. locuti ſumus: & hac occaſione rurſum obiter tangemus in primo loco naturam præſtantiſſimi iſtius actus, vt lector ſine vagatione recordetur cuinam actioni cõpetant quę dicentur.

Quid ſit intrinſecè contemplatio.

Dico ergo primò. Actui contemplandi, vt ab actu credendi, quem ſupponit, diſtinguitur, intrinſecè competit eſſe intuitum ſimplicem, firmum, & fixum cum ſaporoſa delectatione circa diuinum aliquod verum reuelatum.

Differentia eius ab actu fidei.

Prob. & declaratur hæc Concluſio ex *Opuſc.* 3. *cap.* 2. *&* 3. in quibus ex S. S. Eccleſiæ DD. Thom, ac Bonau. &c. contemplatio definita eſt, quòd ſit *firmus, & fixus, ac ſimplex intuitus primæ Veritatis*: dico modò, quòd cùm omnis actus contemplationis ſemper ſuponat actualem, aut virtualem aſſenſum fidei circa verum diuinum reuelatum, differt ab actu fidei, quia hic eſt aſſenſus, quo intellectus compoſitiue operatur, dicendo *ſic eſt*, quia Deus reuelauit. Actus verò contemplandi eſt alius actus, quo intellectus poſt aſſenſum illum, figit aciem ſuam, ſimplici intuitu firmiter intuendo verum illud iam creditum, ſequente ad talem intuitum ſaporoſa dilectione voluntatis: v. g. credit quis Deum eſſe vnum in eſſentia, & trinum in perſonis, ſi nihil aliud facit, iam elicuit actum fidei: Si verò vult verum huiuſmodi contemplari, ſiſtere debet in conſideratione illius

Intuitus ſimplex, & ſaporoſa dilectio.

ve-

veritatis non componendo, nec diſcurrendo circa eam, ſed intuendo illam ſimplici actu licet obſcurè, ac per ſpeculum,&cum guſtu,ſeu ſapore illam amando. Ideo dicitur in pſal.31. *Guſtate, & videte quoniam ſuauis eſt Dominus*. Quòd ſi verum hoc appareret euidenter, vt apparet Beatis in Patria, ille intuitus ſimplex,ac firmus eſſet viſio euidens, ac facialis, vt inquit Apoſtolus 1.Cor.14.*Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate; tunc autem facie ad faciem*. Et hinc eſt,quòd, vt in ſuo loco diximus ex S.Greg.*contemplatiua vita eſt perfectior actiua, quia hæc in morte deficit; illa perſeuerat*: Sed cum hac differentia, quòd nunc eſt cum ſimplici quidem, ac firmo intuitu, ſed obſcuro, & ænigmatico, in Patria verò euidenti, & clariſſimo.

Dico 2.in omni vera contẽplatione primò hæc tria adſunt, ſtupor, timor, & amor; deinde alia ſimilia.

Prob. ex Gilber. Abbat. proſequente opera San. Bernardi *ſerm.20.* dicente, *Viſio comprehendit; timor comprimit: ſuſpendit ſtupor; rapit, & vnit amor. Animum timor humiliat; ſtupor quaſi infatuat; Amor conglutinat. Caſſa viſio eſt, nec contemplationis digna vocabulo, quæ talibus non eſt veſtita affectibus. An illum videre diffiniet, qui de myſterij cognitione non timet, nec ſtupet, nec ardet? Timore ſobrius fit animus; ſtupore abſorptus, amore conſertus, & aſſociatus. Huiuſmodi virtutis contemplationis gratia conſtrati, ſed ſtupore magis, & amore. Nam ſtupore, & admiratione mens excedit, amore accedit*. Timorem exiſtimo reuerentialem. Tria adſunt in cõtemplatione. Stupor, timor, & amor.

Ex S. Th.2.2. quæſt. 18. tres ſunt conditiones bonæ contemplationis, *reuerentia caſta, firmitas indeclinabilis, & amor*.

Ex S.Bonau. *de ſeptem itiner. æternitatis, itinere 3. diſt.2.* hæ aliæ ſunt contemplationis proprietas. *Quia*

S. Bonau. *ex Riccardo contemplatio eſt libera mentis perſpicacia in ſapientię ſpectacula cum admiratione ſuſpenſa*, Dicit S. Doctor, *ſpiritus contemplatiuus debet eſſe ſine peccato; aliàs impeditur, ne ſurſum feratur; debet eſſe liber à cura temporalium; debet eſſe perſpicax, ideſt ſanatus, quia oculus contemplantis videre debet quę ſupra ſunt: & remotè ab imaginibus reſpicit lumen, figit oculos; & hac de cauſa ſponſus dicit, vulneraſti cor meum in vno oculorum tuorum. 3. eſſe debet directus in ſpectacula diuinæ ſapientiæ, & ſic non eſt actus intellectus præciſe, ſed includit ſaporoſam dilectionem; quia ſpectacula ſapientiæ ſunt amor veri, & amor, ac ſapor boni, immò dilectio adiuuat cognitionem, & iuxta menſuram dilectionis manifeſtationis menſura diſpenſatur. Et ſic duo includit contemplatio, cognitionem, & ſaporoſam dilectionem. Quartum quod eſt in contemplatione eſt mentalis ſuſpenſio, & admiratio, quę ex rei viſione: ſeu notitia oritur, quæ eſt ſupra ſpem, & exiſtimationem. ex admiratione creſcit attentio, ex attentione cognitio, & ex his ſuſpenſio, dum intelligentia diuino lumine illuſtrata in intelligibilium admiratione, ſuſpenditur in eorum admiratione.*

Multę proprietates contemplationis.

In Centiloquio cap. 46. idem S. Bonau. dicit. *Contemplatio eſt intuitus diuinæ maieſtatis cum dilectione reſpectu rationalis partis. Secunda proprietas eſt quies reſpectu iraſcibilis. Tertia eſt munditia reſpectu concupiſcibilis. Charitatem Dei, & proximi retinet; ab operatione quieſcit, ſoli Deo deſiderio inhæret; & calcatis omnibus curis ad videndum faciem creatoris inardeſcit, & cæli ciuibus miſceri.*

Ex S. Greg. *hom.* 14. *in Ezech.* alia proprietas contemplationis eſt diuturnitas, quia inquit, *hìc incipit vt in Cęleſti Patria perficiatur; nam amoris ignis, qui ardere incboat, cum ipſum, quem amat uiderit, in amore ipſius amplius igneſcit.*

Ex communi ſententiæ, & contemplantium expe-

perientia alia proprietas, ſeu veriùs effectus omnis contemplationis eſt delectatio, quæ ex intuitione; & amore ſummi veri, & ſũmni amabilis boni, quo fruitur contemplans, oritur; quæ excedit omnem corporalem delectatione, cùm enim ex Cicerone, *delectatio aliud non ſit quàm voluptas, quæ ex ſuauitate obiecti proportionati appetitui oritur*, & Deus per fidem in via cognitus & dilectus ſit obiectum nobiliſſimum, & proportionatum naturæ humanę eleuatæ ad eius fruitionem, dum actu per fidem videtur, & amator, magnam in vidente, & amante efficit delectationem. Quid, ſit delectatio

Ex Alberto Magno *in l. adherendo Deo* habetur, hanc eſſe magnam contemplationis perfectionẽ, per quam à Philoſophorum contemplatione ſecernitur, quia illa ſiſtit in intellectu, & ideo finis illorum eſt ſola cognitio contemplantis. At contemplatio fidelium non ſiſtit in intellectu, ſed eſt propter amorem Dei contemplati, quia intuitus ille contemplantis tranſit in amorem contemplati; vnde Sancti in contemplatione ſua habent amorem Dei, tamquam principaliter intentum: hæc Albertus.

Ex S. Th. 2.2. q. 180. art. 7. ait. *Vita contemplatiua conſiſtit in contemplatione Dei, ad quam mouet charitas*. Et *licet eſſentialiter conſiſtat in intellectu, principium tamen manet iu affectu, in quantum aliquis ex charitate ad amorem Dei excitatur*. Magna ergo contemplationis perfectio eſt, quòd ex charitate Dei excitetur, & in charitate Dei terminetur, & compleatur.

Aliæ multæ ſunt proprietates, & perfectiones contemplationis, ſeu contemplatiuæ vitæ; quia hæc eſt via illuminatiua per quam pergitur ad vnitiuam, ſeu ad perfectionem. Omnes ſiquidem Doctores myſtici, cum S. Bonau. *tract. Paruum bonum, & tract. de myſtica Theol.* vnanimiter docent, tres eſſe vias, Eſt illuminatiua via

ſeu gradus, per quos peruenitur ad perfectionem magnam, quæ haberi poteſt in hac vita, nempe Purgatiuam, Illuminatiuam, & Vnitiuam. De Purgatiua, quæ eſt fundamentalis diſpoſitio ad alias duas, agemus *in Opuſc.* ſequenti. Contemplatiua autem, tàm acquiſita, quàm infuſa, de qua *in Opuſc.* 7. ad quā diſponit illa, dicitur Illuminatiua via, per eam enim homo illuminatur ad meliùs cognoſcendum Deum, eius eſſentiam, perfectiones, & attributa, potentiam, iuſtitiam, bonitatem, miſericordiam, & omnia ab eo creata, quæ ſunt contemplationis obiecta.

Diſponit ad infusā contemplationē.

Per eam diſponitur homo ad contemplationem infuſam, quæ eſt magnum Dei donum: hęc enim eſt myſtica, ideſt ſecreta Theologia, ſeu Dei cognitio, qua Deus magis clarè, ac lucidè cognoſcitur, ſe, & ſua reuelans prout vult, licet ſemper obſcurè.

Diſponit ad perfectam vnionem cum Deo.

Per eam tandem diſponitur homo ad perfectiſſimam vnionem, quæ poteſt cum Deo haberi in hac vita, de qua *in Opuſc.* 8. Pręclaræ igitur, & amabiles ſunt contemplatiuæ vitæ proprietates.

CAP. IV.

De effectibus Contemplationis acquiſitæ.

Diuerſi ſtatus contemplantium.

AD 1. quòd ſicut in omni virtute, ac profeſſione dantur diuerſi ſtatus, incipientium, proficientium, & perfectorum, ita in virtute, ac profeſſione religionis, ac deuotionis acquiſitę. & ſicut aliæ virtutes, ac profeſſiones habent ſuos effectus, & numerari ſoleant qui ſint, licet non ſemper, nec ſtatim, nec ſecundùm omnem gradum perfectionis reperiantur in omnibus; ſed tantùm in aliquibus: ita pariformiter dicendum de effectibus contemplatio-

tionis, quòd; licet multi ſint, non propterea in omni contemplante, nec ſtatim, nec omnes, nec in eodem gradu omnes de illis participant.

Dico ergo: abſque controueſia effectus contemplationis ſunt ſequentes. Effectus cõtemplationis qui

Primus effectus eſt animæ tranquillitas; nam cùm peruenerit ad ſuum rerminum, quem poteſt in hac vita acquirere, in eo quieſcit: totus enim vitæ huius curſus eò tendit, vt Dei perfecta cognitio, perfectuſque amor obtineatur. Ideo ſponſa ait, *quæram quem diligit anima mea*, & poſtquam *per vias, & plateas*, ideſt per multos labores, inuenit Sponſum Dominum, ait, *tenui eum, nec dimittam. Faſciculus myrrhæ dilectus meus, inter vbera mea commorabitur.* Tranquillitate magna tunc fruitur contemplatiuus, quia cum Deo manet: Deus autem Charitas eſt, & qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo inquit Ioan. *in ep.* 1. *cap.* 4. & Saluator Io. 15. ſic promiſit, *Qui diligit me, Pater meus diliget eum; ad eum veniemus, & manſione apud eum faciemus.* Quid autem tranquillius quàm cum Deo manere, eum diligere, & cum eo confidenter alloqui; Primus, tranquillitas.

Secundus effectus eſt contemptus rerum temporalium; & deſiderium ęternorum; dum enim anima ſpititualibus bonis frequenter fruitur auerſa fit à temporalibus; ideo S. Greg. *hom.* 14. *in Ezech.* de contemplatione dicit, *Contemplatiua vita eſt ab exteriori actione quieſcere, ſoli deſiderio conditoris inhærere, vt nil agere libeat, ſed calcatis curis omnibus ad videndum faciem ſui creatoris animus inardeſcat, itaut iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum mærore portare, totiſque deſiderijs appetere illis hymnidicis Angelorum choris intereſſe, admiſceri cæleſtibus ciuibus de æterna in conſpectu Dei incorruptione gaudere.* Ad hæc anhelat comtemplatiuus, & 2. Conceptus temporalium.

Tertius effectus contemplationis eſt tolerantia laborum, & afflictionum huius vitæ: credit enim breui tranſitura, & cogitat cum Apoſtolo Rom. 8. 18. *quòd non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam*, & cum Saluatore, quod *arcta eſt via quæ ducit ad vitam*, & oportet *per aſpera ad patriam duci*.

3. Toleran tia laborũ

Quartus contemplationis effectus eſt libertas ſpiritus; & ſuperioritas eius ad omnia mundana & caduca; & per eam omnia mala quæ accidunt deſpiciuntur. Qui enim in hac virtute perfecti ſunt poſſunt cum S. Ignatio Martire dicere, *Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus, nihil de his quæ videntur deſiderans vt Ieſum Chriſtum inueniam. Ignis, crux, Beſtiæ, oſſium confractio, membrorumque diuiſio, & totius corporis contritio, & omnia tota tormenta diaboli in me veniant, tantum vt Chriſto fruar.* Hæc conſtantia in contemplatiuis perfectis adeſt; ideo eorum multi martyrium quoque ardenti deſiderio cupientes ſubire, ad loca tyrannorum fidem perſequentium ſe contulere, licet poſtea aliud de illis iudicauerit Deus, vt patet de Sanctis Franciſco, Antonio Patauino, Thereſia, & alijs contemplatiuis, mundana omnia, omniaque mala ex ſpiritus libertate ac ſuperioritate deſpicientibus, & nihili facientibus.

4. Libertas ſpiritus.

Et omniũ malorum tolerãtia.

Quintus contemplationis effectus eſt colligare animam cum Deo; non quidem, vt eam reddat impeccabilem, ſemper enim eſt viatrix, & potens labi, vnde Apoſt. 1. Cor. 10. 12. ait. *Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat*. Et ex Concil. Vien. *ac Clem. de Hær. cap. fin.* Homo in hac vita per quamcumque virtutem, ac perfectionem, acquirere non poteſt impeccabilitatem, vt falsò aſſerebant Beguardi; & nouiſſimæ renouare intendebant quidam de oratione mentali, quòd reddere poſſet impecabiles: ſed dicimus.

5. Colligatio animæ cum Deo.

mus quòd perfecti contemplatiui colligantur cum Deo, eo modo, quo poteſt homo admitti inter amicos Dei, vt ita facile non labantur in mortali, quia, vt ſupra dictum eſt, manent in Deo per charitatem, & Deus in eis, & Saluator promiſit, *manſionem apud eum faciemus*.

6. Multiplex eſt.

Sextus effectus contemplationis multiplex eſt ex S. Bernard. in tract. *Meditationes deuotiſſimæ* cap. 7. in fine ſic *Nihil in hac vita dulcius ſentitur, nil auidius ſumitur, nil ita mentem ab amore mundi ſeparat, nil ſic animam contra tentationes roborat, nil hominem ita excitat, & adiuuat ad omne opus bonum, & ad omnem laborem, quam gratia contemplationis*. Ex S. Ber

Et *de interiori domo cap. vlt.* dicit cum S. Greg. *Veritatis contemplatio in hac vita inchoatur, in futura iugi perpetuitate celebratur. Per veritatis contemplationem eruditur homo ad iuſtitiam, conſumatur ad gloriam. Gratia contemplationi, cor ab omni mundano amore, non ſolùm emundat, ſed ſanctificat, & animum ad cœleſtium amorem inflammat. Qui diuina inſpiratione, & reuelatione ad contemplationis gratiam promouetur, quaſdam arrhas futuræ illius plenitudinis accipit, vbi ſempiternæ contemplationi perpetuò inhærebit*. Et qui plenius cupit omnes contemplationis effectus ſcire, legat eiuſdem Bern. tractatum *de Conuerſione ad Clericos cap. 21.* Ex eodem ſæpè.

Septimum effectum ſuggerit nobis Ioannes Gerſon *de Mentali Contempl. cap.* 27. vbi docet contemplatiuos, nedum ſibi, ſed alijs multum prodeſſe, ſic. *Contemplatiui per deuotas ſuas orationes omnibus alijs proſunt, & accidit ſæpiùs quòd propter eorum merita Deus faciat quibuſdam mundanis, licet etiam mali ſint, quoddam maximum bonum puta pacem alicuius Regni, vel conſimilia, quia nihil poſſumus ſine gratia Dei ſpeciali, quam citiùs boni Contemplatiui impetrant à Deo, quàm Actiui*. Ex Gerſone.

Mul-

Multùm ergo diligendi ſunt contemplatiui, & ratione virtutis, quæ in eis commendabilis valde eſt; & quia alijs poſſunt prodeſſe.

CAP. V.

An in contemplatione acquiſita obtineatur clarior cognitio, & delectabilior dilectio Diuinorum.

Valde notabilis cognitio.

ADu. 1. hoc eſſe vnum ex præcipuis huius materiæ dubijs, & de neceſſitate explicandum: Certum quippe eſt, quòd fidelis homo per fidem cognoſcit Deum, & ait Apoſtolus *videt per ſpeculum in ænigmate*, ideſt obſcurè cognoſcit; in Patria verò videbit Deum, ac diuina euidenter, & in ſe. Certum pariter eſt, quòd fidelis per charitatem diligit Deum, & diuina, & in ea dilectione delectatur. Nunc autem quærimus, an per contemplationem fidelis magis videat, ac quomodo; & an per dilectionem magis delectetur de viſis, & quomodo.

Senſusque ſiti.

Omnia contemplationis obiecta ſunt obiecta fidei.

Adu. 2. & recolo quæ dixi *in Opuſ. 3. cap.* 14. quòd omnia obiecta, quæ cognoſcuntur in contemplatione acquiſita, illa eadem ſunt, quæ priùs fuerunt apprehenſa, & credita per actum fidei; & conſequenter per contemplationem non cognoſcuntur in ſeipſis, ſed in ſuis repreſentatiuis, nempe in ſpeciebus intelligibilibus; vel etiam in ſenſibilibus, quando obiecta ſunt ſenſibilia, vt ibi fusè explicaui. Et propterea quæritur, an contemplans in illa ſpecie, in qua priùs apprehenderat, & crediderat obiectum reuelatum obſcure; quando poſtea illud contemplatur, conoſcat illud cum eadem obſcuritate; vel ſi minus obſcurè, & cum aliquo gradu charitatis, vnde proueniat iſta claritas, vel obſcuritatis diminutio. Idem

de ſuauitate, ac delectatione reſpectu voluntatis dicendum eſt;& ideò ad hoc firmandum.

Dico 1. Quomodocumque contemplans cognoſcat obiectum creditum, ſiue minus obſcurè, ſiue cum aliquo claritatis gradu, numquam euidenter, & in ſe illud cognoſcit, ſed abſtractiuè, & in ſpecie proportionata illud repreſentante. Hæc concluſio quamuis prolixè probata fuerit in dict. *Opuſc. 3. cap.* 14. tamen ob ordinem dicendorum, quæ, vt mox patebit, in ea fundantur, debuit iterum hic replicari.

Numquā contemplans cognoſcit euidenter; ſed ſem perob ſcu rè, magis, vel minus

Prob. ex Vgone Card. in epiſt. 1. ad Cor. cap. 12. *In contemplatione videt anima pulcritudinem per pulcritudinem, ſicut dicit Auguſtinus, quia adhuc videt eam per imaginationem, ſed tantùm intenta eſt pulchitudini illi, quod videtur ei, quòd videat eam, non per imaginem, de qua non cogitat*: & adducit ſimilitudinem licet fabuloſam, *ſicut Narciſus ſe per imaginem comprehendens, quòd eſſet imago nullo modo cogitabat*. Notandum autem, quòd imaginem non intelligit purum phantaſma; ſed omnem ſpeciem, ſiue intelligibilem, ſiue ſenſibilem iuxta conditionem obiecti contemplabilis; ſpiritualia enim, & diuina ſpiritualibus, ideſt intelligibilibus tantùm repreſentari poſſunt obſcurè, atque confuſè, & in ijs cognoſci; quamuis per ſenſibilia, vt ait Apoſt. Rom. 2. ad ea peruenire poſſit.

Ex Hugone Card.

Conf. ex 1. Cor. 13. 12. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*. Duo dicit; *per ſpeculum*, ideſt in aliquo repreſentante; & in *ænigmate*, ideſt obſcurè, & confusè; tale quid ſignificat ęnigma. Super hunc locum Græci pro ſpeculo ponunt vocabulum, quod latinè ſonat *introſpectorium*, quaſi medium alicuius rei videndæ. Neque de hoc eſt dubium, quia res abſentes non poſſunt aliter

Quid per ſpeculum & quid pe ænigma.

cognoſci, quam per proprias ſpecies ſenſibiles, ac intelligibiles.

Per contemplationẽ minus obſcu. è videtur res.

Dico 2. Per contemplationem ex Dei dono obiecta credita, & per eam cognita minùs obſcurè, & aliquantulum clarè cognoſcuntur, quàm antea per ſolum actum fidei; ſemper tamen ineuidenter, & in ſpeciebus repræſentatiuis.

Ex Bern.

Prob. 1. ex S. Bernardo, *tract. de inter. domo c. 14.* vbi poſtquam docuit, quòd vacaturus contemplationi tergere debet ſpeculum animæ à peccatis operis, & cogitationis, & cor à terrenis retrahere; ait. *Sic faciens, incipiet ei quædam diuini luminis claritas interlucere, & quidam inſolita viſionis radius oculis cordis apparere.* Subdit poſtea quid accidat in voluntate, vt infra.

Ex eodem Bern.

Idem S. Bernard. *in floribus cap. 5.* ait *Quanto ampliùs in cæleſtium contemplatione delectaris, & delectando admiraris, tantò profundiùs illuminaris: ſemper in illis inueniens, vnde delecteris, & quod mireris. Nuſquam eſt copioſior materia admirandi, & nuſquam vtilior cauſa delectandi:* lumen ergo in intellectu contemplantis, & delectatio adeſt in voluntate.

Ex S. Greg.

S. Greg. *hom. 14. in Ezech.* aſſignans rationem, cur parum duret contemplatio, præ cæteris ad rem noſtram, dicit, *ad ſemetiſpam anima protinus reuerberata reuertitur, atque ab ea luce, ad quam reſpirando tranſijt, ad ſua cecitatis tenebras ſuſpiranda redijt,* ergo lumine aliquo potieba tur contemplando.

Ex S. Bon.

Idem *S. homil. 17. in Ezech.* ait, *Mentes contemplantium quamuis aliquid tenuiter de vero lumine videant, in ſeipſis tamen magna amplitudine dilatantur.*

S. Bon. de luminaribus Eccleſiæ *ſer. 3.* diſcurrens *de 7. diebus primis* in creatione mundi, die quarta, dicit; *Intelligentia per contemplationem ſuſpenſa intelligitur in*

in opere quartæ diei, quando facti ſunt Sol, & Luna, & Stellæ. Qui non habet contemplationem, non habet ornamentum Solis, Lunæ, & Stellarum. Debet anima Sunamitis amiciri Sole, Luna, & Stellis, & in *Ser.* 2 circa finem ait, quòd Dioniſ. eam vocat *intelligentiam tenebroſam propter incomprehenſibilitatem Dei: & radioſam, quia anima intuens eam, ſummè illuſtratur.*

Idem S. Doctor. *de 7. itiner. æter. itin. 3. diſt. 4.* vbi loquitur de Gradibus Contempl. præ cæteris ex Vgone dicit. *Quantò magis creſcit aſcenſio, tantò magis creſcit cognitio, donec oculus intellectualis magis, ac magis illuſtretur, & confortetur; & affectus mentalis magis purificetur, & inflammetur.* Igitur ſemper in intellectu illuſtratio, & in voluntate inflammatio ſiue minor, ſiue maior, vt in proficientibus, & perfectis, reperitur. Idem S. Bonau.

Dico 3. Per contemplationem dilectio Dei, quæ in actu fidei erat dulcis, ac delectabilis, in ea eſt delectabilior; ac dulcior. Guſtus delectabilior.

Prob. ex S. Bern. loco citato, vbi poſt illuminationem intellectus per radium illum diuinę lucis ſubdit, *qua luminis viſione animus inflammatur*, &c. *De Scala Clauſtrali.* §. 1. ait *Contemplatio eſt mentis in Deum ſuſpenſæ eleuatio, æternæ dulcedinis gaudia deguſtans*; & in §. 2. ait, *Contemplatio eſt ipſa dulcedo, quæ iucundat, & reficit.* Ex S. Bern.

S. Greg. hom. 14. in Ezech. ait, *Contemplatiua vita hic incipitur, vt in cæleſti Patria perficiatur, quia amoris ignis, qui hic ardere incipit, cùm ipſum quem amat, viderit, in eius amore ampliùs igneſcit*: ergo maior amor, maiorque delectatio, ac dulcedo in contemplatione habetur, quàm antea habebatur. Ex S. Greg.

Idem S. Greg. ibidem infra, ait, *Contemplatiuæ etenim vitæ amabilis valde dulcedo eſt*; & poſt multa dicit, *in qua contemplatione iam quietis intimæ guſtus contingitur*, Ex eodem Greg.

Digitized by Google

S.Bonau. *l. 4. Pharetra cap. 29.* ex profeſſo loquitur de guſtu, qui in contemplatione percipitur adducens Sanctorum, & aliorum dicta de hoc: ex S. Greg. *dum magnò deſiderio mens ad cæleſtia inhiat, miro modo hoc ipſum quod accipere quærit deguſtat:* ex eodem *ſi quis iam cordis ore guſtauerit, quæ ſit illa dulcedo cæleſtium præmiorum, qui illi hymnidici chori Angelorum, quæ incomprehenſibilis viſio Trinitatis, huic quantò dulce eſt, quod in his videt, tantò in amaritudinem vertitur, quod foris ſuſtinet:* ex eodem, *Contemplatiua ſapore intimo venturam requiem deguſtat.* Ex Auguſt. *Fac precor me Domine guſtare per amorem, quod guſto per agnitionem, ſentiam per affectum, quod ſentio per intellectum:* ex eodem, *Quamdiù ſumus in corpore, & peregrinamur a Domino guſtamus ſaltem quàm ſuauis eſt Dominus, qui dedit nobis pignus ſpiritus, in quo ſentiamus, eius dulcedinem:* ex eodem. *Hæc eſt requies cordis noſtris, cùm in Dei amore per deſiderium figitur, hæc eſt vita cordis noſtri, dum Deum ſuum contemplatur, & ipſa ſua conſolatione ſuauiter reficitur. Mentis viſio eſt intelligentia, guſtus ſapientia; illa contemplatur, iſta delectatur.* Ex S.Bernardo. *Os meum ad te aperio Domine, & attraho ſpiritum, & nonnumquam Domine quaſi clauſis oculis ad te inhianti mittis mihi in eos cordis, quod non licet mihi ſcire quid ſit; ſaporem quidem ſentio, dulcedinem adeò confortantem, vt ſi perficeretur in me, nihil vltra quærerem:* hæc, & alia plura ibi adducit S.Bonau. de guſtu, & dulcedine contemplationis.

S.Bon. ex Gregorio.

Multa Gr. dicta ex Bonau.

Ex S.Bern S.Bonau.

De vtroque autem effectu loquitur idem S. Bon. *tract. de 7. itiner. ætern. itin. 3. diſt. 4. art. 1.* vbi poſtquam ex Lincoln. docuit, mentem humanam in contemplatione paulatim illuſtrari, & inflammari, exemplo oculi infirmi qui non potuit radium ſolis videre; ſed paulatim cum in cipit ſanari lucem minorem, poſtea maiorem, & cùm totaliter ſanatus eſt, videt ra-

S.Bonau. de vtroque effectu.

radium ſolis ſine difficultate; ita mens contemplantis ſe habet, vt paulatim illuſtretur, ac inflammetur; & quò magis quis in contemplatione exercetur, eò magis illuminatur, & inflammatur. His præſuppoſitis S. Bonau. ſubdit, *Ex prædictis apparet, quòd tàm in radioſo lumine contemplationis ſpeculatiuæ, quàm in ſaporſo guſtu contemplationis practicæ oportet paulatim, & gradatim proficiendo aſcendere, & aſcendendo clariùs cognoſcere Deum; Quia ſicut dicit Vgo quantò magis creſcit aſcenſio, tantò magis creſcit cognitio, donec oculus intellectualis magis, ac magis illuminetur, & confortetur; & affectus mentalis magis purificetur, ac inflammetur, & totus homo exterior, & interior ad Deum ordinetur. Et hoc veriùs, & perfectius videtur fieri per gradus illos, qui mentem ad ſimilitudinem cœleſtis Hierachiæ purgant, illuminant, & perficiunt*: & ſequitur. *Quia ait Vgo mens, quæ* Deum *vult contemplari, primùm purgetur, poſtea illuminetur; deinde perficiatur; Et tales quantò magis aſcendunt; tantò magis appropinquant Diuinitati. Quantò autem magis appropinquant diuinitati, tantò magis contemplantur.*

Exemplũ oculi.

Ex Vgone.

Confirmari poteſt totum hoc ex confeſſione eorum, qui ex profeſſo vacant contemplationi. Fatentur enim, in contemplatione diuinorum, & omnium reuelatorum ſe, licet abſtractiuè, & in ſpeculo (quia fide præuia) ex diuino fauore magis clarè cognoſcere obiecta illa, quàm antea ex eorum apprehenſione, & conſideratione cognoſcebant, & guſtum, ac ſuauitatem, ſeu delectationem in ea ſentire, quàm antea non ſentiebant. Poſſunt hos effectus in ſemetipſis experiri, qui mundo corde, purgatis paſſionibus, vel eas actualiter purgando, volunt contemplationi vacare; & certè confitebuntur, *O quàm ſuauis eſt Domine ſpiritus tuus.*

Ex confeſſione contẽpla̋tium

CAP.

CAP. VI.

An Extaſes, & Raptus ſint effectus Contemplationis acquiſitæ.

Authoris aduertentia.

Quid ſit extaſis, quid raptus.

Effectus raptus.

ADu. 1. quòd de materia Extaſis: ac Raptus latè egi *in tomo 4. in tertium ſent. diſp. 20. art. 23.* vbi dixi, quòd *Extaſis* græcum nomen eſt; latinè verò ſignificat exceſſum mentis, ſeu alienationem mentis à ſenſibus. Raptus item pro eodem accipitur; ſed myſtici dicunt eſſe quidem alienationem mentis à ſenſibus, ſed cum aliquo violento corporis motu, quod in contemplatione infuſa aliquando accidit: videmus enim ſic alienatos in altum eleuari, & interdum ſic à terra eleuatos per aliquod tempus manere; aliquando retrorſum agi, velut volando, & iterum anteorſum ferri: iſtæ alienationes à ſenſibus cum his motibus peculiari nomine dicuntur *raptus*; ſed communi nomine omnes *extaſes* dicuntur *raptus*. Cùm ergo homo tali ſtupore arripitur, vt maneat quaſi inſenſatus, vt nullo ſenſu vtatur (vndecumque hoc proueniat) vt mox dicam, dicitur *extaticus*, ſeu extaſim pati.

Extaſis eſt multiplex.

Documentum pro tyronibus.

Adu. 2. quòd, vt in eodem loco fusè dixi, *Extaſis*, ſeu raptus duplex eſt; quidam naturalis, quidam præternaturalis, vel ſupernaturalis: & vtraq; extaſis adhuc duplex: Naturalis enim vel eſt morboſa, vel ſana. Præternaturalis, vel eſt diuina, vel dæmoniaca. De his omnibus breuis aliqua notitia tradenda eſt, ne tyrones contemplatiui aliquando exceſſum aliquem patientes, aut videntes alios pati, decipiantur incauti, putantes extaſim bonam, aut diuinam, quæ talis fortè non eſt.

Adu.

Adu. igitur 3. quòd extaſis naturalis morboſa eſt exceſſus, ſeu alienatio à ſenſibus, quæ prouenit ab aliquo morbo; vt quæ procedit à ſpaſmo, ab ebrietate, vel aliquo medicamento ſomnifero, à phreneſi, vel ab obſtinatione melanconici delirij, vt in phræneticis: ita Stephanus Rodericus Luſitanus, *in tract. de Aſiria cap. 26.* Hanc vltimam ex Dei maledictione paſſus eſt Nabuch Rex Babiloniæ, qui per tot annos phanaticus ab hominum commercio ſe abducens in desertis habitauit, & fœnum vt bos comedit. De hac extaſi non loquimur. Extaſis naturalis ſana eſt, quæ oritur ex vehementi apprehenſione alicuius obiecti prædilecti, acquiſiti, vel perditi, vel alicuius inſoliti, ac noliti magni euentus, quorum exempla mox afferam. Cauſa verò immediata, cur extatici naturales ſic detineantur, ex Paulo Zacchia *in quæſt. Medicolegalibus* lib 4 quæſt. 6 eſt, quia in cerebrum confluunt omnes ſpiritus animales deſtinati internis, & externis ſenſibus, ac motiuæ potentiæ; & ideo ſic alienati, non operantur, & videntur ſibi multa conſpicere, & loqui cum alijs: additque Zacchias, quòd inter ſomniantes, & extaticos, hæc eſt differentia, quòd illi in ſomno, iſti in vigilia ſunt à ſenſibus alienati; & quòd mirabile dicit præfatus Stephanus Luſitanus, & cauſam aſſignare neſcit, eſt, quòd aliqui voluntariè extaſim naturalem in ſe cauſant; & S. Aug. *de Ciuitate Dei lib. 14. cap. 24.* adducit exemplum de Presbytero *Reſtituto Calamenſis Parochiæ*, qui quoties ſibi placebat, extaſim in ſe cauſabat; & efficiebatur inſenſatus velut mortuus, & longo diſcurſu Auguſtinus rem narrat. At quid quid ſit de hoc, quod fortaſsè dæmoniacum erat; hoc pro re noſtra certum eſt, quòd naturaliter ex vehementi apprehenſione alicuius rei maximè volitæ, vel nolitæ, vel

Extaſis morboſa

Extaſis naturalis ſana.

Extaticus naturalis, eſt veluti ſomnians

Aliqui voluntariè in ſe cauſant.

gra-

grauiſſimæ, & inſolitæ, oriri poteſt alienatio a ſenſibus. Sic Iſaac *Gen.*27.33. aduertens, quòd pro Eſau benedixit Iacob, & hunc conſtituerat Dominum illius, *Expauit ſtupore vehementi, & vltra quàm credi poteſt.* Iacob *Gen.*25. audiens, quòd Ioſeph, quem per 23. annos tenebat mortuum laceratum à fera, viuebat Prorex Ægipti, *quaſi de graui ſomno euigilans ait,* &c. 2. Paral. 9. de Regina Sabba vidente magnificentiam Salomonis, eiuſque ſapientiam experiente, dicitur, *Non erat præ ſtupore vltra in ea ſpiritus*. Et 1. Reg. 23. de Nabal, qui negauerat Dauidi fugienti victualia, & audierat ab Vxore Abigail, Dauidem eſſe contra ſe iratum, dicitur, *emortuum eſt cor eius intrinſecùs, & factus eſt quaſi lapis.* Aliud exemplum extaſis naturalis ex timore adducit Plutar. *in Bruto*, de Portia vxore Bruti expectante exitum coniurationis in Iulium Cæſarem, & per nuncios audiente quæ fiebant, *præ dolore non ſubſtinuerunt vltra corporis vires, ſed animo fluctuatione æſtuante; & fatiſcens &c. repente animi ſtuper eam corripuit*, *animi defectus adfuit, color mutatus, vox ſuppreſſa, &c.*

Exempla de naturali ex S. Scriptur.

De alienatione animi præ gaudio Ioſeph Hebr. *lib.* 19. *Antiquit. cap.* 2. de Claudio dicit, quòd *interfecto Caligola, cùm metu periculi ſe abdidiſſet in angulo latens à militibus ad imperium raperetur, præ gaudio, ſimul, & metum pedibus inſiſtere minimè valens, ſublatus in humeros in caſtra eſt deportatus.* Alia multa poſſent adduci horum exceſſuum naturalium exempla; ſed hæc pro nunc ſufficiant.

Extaſis dæmoniaca quæ.

Extaſis ſeu raptus præternaturalis dæmoniacus, eſt alienatio mentis à Dæmone ſenſus obſtupefaciente inducta, De hoc enim maximè gloriantur Magi, & Lamiæ, quòd poſſint homines dementare, & obſtupefacere; de quibus loquitur S. Auguſt. *in epiſt.* 56.

&

& de Ciu. l. 8.*cap.* 14. Sic de multis refertur, vt de *Plotino, Olimpio, Aurelio, Iamblico, Apolonio Tianæo,* & alijs multis, qui ope dæmonis eiuſmodi extaſes inducebant: poteſt enim Dæmon impedire ſpiritus animales ne è cerebro in ſenſus externos defluant.

Extaſis tandem præternaturalis diuina eſt alienatio ſenſuum à Deo alienante mentem à ſenſibus inducta. Extaſis Diuina.

Exempla iſtius in ſcriptura habemus: 1. Gen. 2. *Immiſit Deus ſoporem in Adam.* Tertull. *in l. de Anima* cap. 21. & 44. dicit fuiſſe *extaſim*, & clariùs in c. 46. dicens, *Hanc enim extaſim dicimus exceſſum ſenſus, & amentiæ inſtar: ſic in primordio ſomnus cum extaſi dedicatus; & miſit Deus extaſim in Adam, & obdormiuit, &c.* idem dicit S. Auguſt. in Gen. ad lit. lib. 9. cap. 19. Item *pſal.* 30. inſcribitur *Pſalmus Dauid pro extaſi.* verſu 23. dicit. *Ego dixi in exceſſu mentis meæ.* & v. 28. *Beniamin adoleſcentulus in mentis exceſſu:* & pſal. 115. *ego dixi in exceſſu meo, omni homo mendax.* Act. 8. *Aſcendẽte Petro in ſuperiora, vt oraret, cæcidit in eum exceſſus, & vidit cælum apertum.* Et 2. Cor. 12. Paulus ait, *ſcio hominem in Chriſto, ſiue in corpore, ſiue extra corpus neſcio, Deus ſcit, raptum huiuſmodi vſque ad tertium cælum, ſiue in corpore, ſiue extra corpus neſcio, Deus ſcit*, quoniam raptus eſt in Paradiſum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Tandem, vt de omnibus Prophetis taceam, & de Moyſe in Monte Sinai Deum ſibi loquentem audiente, & non vidente; notum eſt totam Apocalipſim Ioanni Apoſtolo in Diuina extaſi fuiſſe communicatam; ſic enim ipſe de ſe loquitur. *Fui in Spiritu in Dominica die, & audiui poſt me vocem magnam, &c.* Interl. *in ſpiritu* dicit *in exceſſu mentis*; Lyran. dicit in extaſi: idem docuerat Aug.

Diuini raptus.

Innumeræ leguntur in S. Scrip.

l. 12. de Gen. ad lit. cap. 2. & in *l. de Anima, & eius orig. cap. 21.*

His ergo breuiter prælibatis pro notitia extaſum, videndum eſt, an cum contemplatione acquiſita coniungatur extaſis, ſaltem in perfectis, aut proficientibus. Quid verò in extaſi videatur, dicitur poſtea.

Nō eſt neceſſariè coniuncta extaſis contēplationi.

Dico ergo. Cum contemplatione acquiſita non eſt coniuncta extaſis, aut raptus; poteſt tamen aliquando accidere, vt adeò vehemens ſit applicatio, vt naturalem extaſim quis patiatur in contemplatione.

Ratio ex facto poſteriori.

Prima pars probatur. Tum ex facto, & à poſteriori, quia eiuſmodi contemplatiui regulariter non patiuntur talem mentis exceſſum; tum à priori, quia acquiſita contemplatio ex natura ſua non requirit tàm vehementem applicationem ad obiectum contemplatum, vt omnes animales ſpiritus confluere debeant ad cerebrum roborandum, & confortandum, & ſic in externis ſenſibus deperdatur motus; ſed intuitus fixus in obiectum contemplatum, cum ſaporoſa dilectione ſufficit in contemplatione quacumque, qui quidem actus non requirunt alienationem à ſenſibus, nec eam efficiunt: & euidenter patet in Theologis etiam profundè ſpeculantibus obiecta reuelata difficillima, vt Trinitatem Perſonarum cum Vnitate eſſentiæ, Incarnationem Verbi, Myſterium Euchariſtiæ &c. qui tamen, etſi fixè ſpeculentur, non proptereà patiuntur alienationem à ſenſibus: ergo neque neceſſaria eſt; immò neque accidentaria regulariter in contemplatione acquiſita.

A priori ratio ex natura cōtemplationis.

Secunda pars, quòd ſcilicet aliquando poſſit (quamuis rarò) accidere, prob. Ex vehementi conſidera-

deratione alicuius caſus læti, aut mœſti poteſt alienatio à ſenſibus accidere, & homo remanere ſtupidus, ergo etiam in caſu vehementis applicationis in contemplatione. Antec. ſupra patuit de Nabal Carmeli, qui auditis ab vxore minis Dauid contra ſe irati ex timore, ac mærore ita obſtupefactus eſt, vt dicat Scriptura, *emortuum eſt cor eius intrinſecùs, & factus eſt quaſi lapis* 1. Reg. cap. 23. Sinardus filius Daniæ Regis audito nuncio de morte Patris ab Hella Britaniæ Rege per abiectionem illius inter ſerpens, ex merore ſic ſtupefactus eſt, vt dũ cogitabundus hæreret, haſtili, quod in manu tenebat, caſu ſuum pedem ſine dolore perforauit: ita *Saxo l. 9.* Multæ alię adduci poſſent ſtupiditates, & alienationes, ſeu exceſſus mentis naturales prophanę, quæ breuitatis gratia omittuntur.

Aliquandõ poteſt naturaliter accidere.

Exempla.

Conſequentia prima, quòd nempe accidere poſſint contemplatiuo ſine miraculo, & naturaliter, prob. à pari; quia applicatio in contemplatione aliqua poteſt eſſe ita vehemens, quod omnes ſpiritus vitales in cerebrum confugiant, & ſenſus externi eis deſtituti, immoti maneant, non eſt enim maior ratio de aliis applicationibus vehementibus, quam de iſta. Etſi enim, vt in ſuo loco dictum eſt, ad actum fructuosè contemplandi requiratur ſpecialis gratia; quando tamen per eam iam habitam quis in actu contemplationis eſt, poteſt etiam ſuo conatu intenſiùs, immò intenſiſſimè in eo actu applicari, & tunc accidere poteſt naturalis alienatio, ſeu extaſis, quamuis raró.

A pari etiam in contemplatione.

Conf. ex iis quæ docet S.Bern. *de inter. domo, cap. 18. Qui in amore Dei iugiter delectatur, & frequenter mentis exceſſum patitur, ab omnibus præſentibus, & terrenis raptus coram Deo præſentatur*: & poſt multa dicit, *Volet*

Ex S. Bernardo.

ergo, & non deficiat, volet donec ante Regem perueniat, ibique ploret, & ſuſpiret, &c. igitur abſque miraculo poterit naturaliter accidere extaſis.

Conf. ex Riccardo de S. Vict. *l. 5. de Contempl. cap. 1.* vbi docet ex triplici capite prouenire poſſe alienationem à ſenſibus in contemplatione, ſcilicet ex *admiratione*, *ex magnitudine amoris*, & ex *magnitudine delectationis*. Ratio primi, inquit, eſt, quia contemplans ex Dei fauore intuetur obiectum aliquo lumine illuſtratum, & præ admiratione ſuſpenſus manet, ac alienatus a ſenſibus. Ratio ſecundi, quia, cùm obiectum vehementer amatur, amans quaſi abſorptus ab omni alio actu ſuſpenſus, ab amato obiecto rapitur. Ratio tertii eſt, quia maxima delectatio abſorbet contemplantem, & ab omni alia actione ſuſpendit. Immò extaſes naturales accidunt magis ex debilitate virium, quàm ex nobilitate obiecti; non ita ſe habent extaſes diuinæ. Patet ergo, quòd aliquę extaſes naturales ſunt.

Ratio alienationis ex triplici capite.

Conf. 3. ex S. Bonau. de ſeptem gradibus contemplationis, vbi præ cæteris, dicit, *Contemplans guſtat, guſtans quieſcit, hæc in via poſſunt acquiri; non tamen ſubitò, ſed gradatim. Citiùs autem hæc experitur, qui in ſpiritualibus frequentiùs ſe exercet.* Et poſtea ait, *Amor extaſim facit.* Priùs autem dixerat. *Extaſis eſt, deſerto exteriori homine, ſui ipſius ſupra ſe voluptuoſa quædam eleuatio ad ſuperintellectualem diuini amoris fontem mediantibus ſurſum actiuis virtutibus pro viribus ſe extendens. Virtutes ſurſum actiuas voco humilitatem, & puritatem.* Ideoq; cùm poſſit contemplans exercitatus, ſuo ſtudio, ac diligentia vehementer applicari in conſideratione, & dilectione contemplati obiecti, poterit etiam in eo caſu alienari à ſenſibus, ſine miraculo.

Ex S. Bon.

Et hinc eſt, quod, vt iam per annos ferę 30, expertus

tus ſum, cùm agitur de canonizatione alicuius ſerui Dei, & fit ſcrutinium de miraculis, inter ea non adnumerantur extaſes, niſi euidenti aliquo ſupernaturali ſigno ſint adminiculatæ; & ratio eſt, quia, vt dixi, eſſe poſſunt naturales; iſtæ autem, etſi mirabiles dici poſſint, non tamen miraculosè, vel miracula.

Dico 2. Cum contemplatione acquiſita regulariter non ſunt coniunctæ extaſes diuinæ, ſeu miraculoſæ, quamuis ex Dei ſpeciali fauore poſſint alicui à Deo concedi.

Extaſes diuinæ non ſunt neceſſariò connexe cum contemplatione.

Prob. & declaratur prima pars. Ex nuper dictis regulariter non datur in ea extaſis naturalis, quia non eſt neceſſariò connexa cum actu contemplandi; igitur multò minus diuina, & miraculoſa; conſeq. prob. ex Franciſco de Maironis *in lib.* 1. S. Aug. *de mirabil. S. Script. c.* 20. *Multitudo miraculorum vitanda eſt, vbi ſaluari poteſt Scriptura per pauciora miracula*: in noſtro autem caſu, nec agitur de ſaluanda Scriptura, neque de neceſſitate miraculi; immò vt in *Opuſc. de Contempl. infuſa* dicam, non omni tali contemplatiuo concedi tur extaſis diuina.

Miracula non facile adſtruenda.

Riccard. de S. Vict. *l.* 4. *de Contempl. cap.* 22. poſtquam omnes gradus contemplationis, tàm acquiſitę, quàm infuſæ declarauit, & prolixè de omnibus locutus eſt, ait, omnia hęc contemplationum genera poſſe vtroque modo fieri; & modò per mentis exceſſum, modò ſine aliquo mentis exceſſu exerceri.

Secunda pars, quòd ex ſua benignitate Deus alicui extaſim concedere poſſit; & concedat in contemplatione acquiſita, facilis probatu eſt. Potuit concedere, & de facto conceſſit ſine actuali contemplatione omnibus Prophetis cùm eos de propheti-

Aliquando Deus concedere poteſt.

cis

Prophetis conceſſæ extaſes.

cis reuelationibus edocuit, non enim legimus, quòd actu contemplabantur, dum eos ſe audiendum eleuauit. Igitur ſic poteſt contemplantes eleuare; & ſic legimus accidiſſe Sancto Petro Act. 10. qui fuit adeò eleuatus, vt contemplaretur, *Aſcendens enim vt oraret circa horam ſextam, eſuriuit, & petijt manducare; Parantibus autem illis, cecidit ſuper eum mentis exceſſus, & vidit cælum apertum, &c.*

Immò docent myſtici, quòd ſępe Deus extaſes, & alias ſimiles gratias concedere ſolet incipientibus, vt eos in ſui amorem, & exercitij frequentiam, & perſeuerantiam alliciat; quas tamen in progreſsu eiſdem non concedit; Dominus enim eſt. At in contemplatiuis perfectis frequentiores eſse ſolent. Non tamen, vt dixi ex ipſius contemplationis natura, neque ex contemplantis conditione, aut merito, ſed Dei ipſius benignitate, ac liberalitate; & interdum ſic diſponit contemplantem per gratiarum abundantiam, vt velit eſſe etiam contemplantis merita, quæ ſunt ſua dona inquit Auguſt. & ex eo Concil. Trid. *ſeſſ. 6. cap. 16.* De extaſi ergo curare non debet contemplatiuus; neque triſtetur ſi eam non obtineat, ſed curare debet de Charitatis in Deum, ac proximum feruore, & de perſeuerantia in exercitio contemplationis in via, cui ſuccedet contemplatio in Patria.

Corollarium notabile.

Dico 3. Interdum contemplatiui decipi poſſunt per extaſes Dęmoniacas.

Prob. permittit Deus, vt ſerui ſui dæmonum tentationibus ſubiaceant, vt humiliari diſcant. Dæmon ſiquidem, ut ait Apoſtolus 2. Cor. 11. *transfiguratſe in Angelum lucis*, vt decipiat; poteſt illudere, & de facto ſæpè illudit Dei ſeruos inſerendo in phantaſia ſpecies aliquas rerum, quæ in re non ſunt,

Extaſes dæmoniacæ.

& mouere poteſt in phantaſia ſpecies inhoneſtarum rerum; et appetitum ſenſitiuum accendere; poteſt impedire ſenſus externos, ne operentur, impediendo concurſum ſpirituum vitalium in illos;& ſic exceſſum, & alienationem à ſenſibus efficere. Vnum ſufficiat exemplum è Sacra Scriptura deſumptum. Act. 8. de Simone Mago dicitur *quòd appellabatur Virtus Dei, propter quod multo tempore magijs ſuis dementauerat eos* idest Samaritanos; Interl. dicit, *fallendo*. Gl.ord. ait *Dementare eſt rationalem mentem abſentare*, Lyran. dicit, *cùm dementaſſet eos, ideſt mentes eorum alienaſſet*. Poteſt ergo extaſes in hominibus etiam Dei ſeruis Dæmon efficere, ſicut poteſt, & externè, & internè decipere falſa pro veris demonſtrando; ſic autem impudens eſt, vt putauerit ipſummet Sanctũ Sanctorum Chriſtũ poſſe illudere, ac dementare, cùm in mõte ſupra quem eum portauerat, tentare præſumpſit, *oſtendens ei regna mundi in momento temporis* promittens ei illa, ſi ipſum adoraret: hoc autem ſic accidit. Quãuis Sanctus Cyprianus *tract. de ieiunio, & tentatione Chriſti* dicat, *diabolum ſpecies imaginarias regnorum, & gloriæ eorum in Chriſti phantaſia* (eo permittente) *produxiſſe, & ſic illum illudere voluiſſe*. tamen, quia cum S. Gregorio Magno teneo, *omnem Chriſti tentationem foris, eo permittente, & non intùs fuiſſe*, teneo cum alijs, nempe *Authore operis imperfecti*, cum *Eutimio*, *Toleto*, *Franciſco Burgenſi*, &c. id feciſſe Diabolum per ſpecies viſibiles repreſentantes Regna, & gloriam eorum, & per artem Perſpectiuæ, vel Opticæ, cuius Dęmon eſt peritiſſimus, quia peccando non fuit diminutus in naturalibus. Et ſic etiam alterutram ſententiam tenendo, (quia vtrumque potuit ex humilitate, & manſuetudine ad ſuum meritum, & noſtrum documentum permitterre) patet diabolum, & in viſione, ac re-

Quomodo eas efficiat dæmon.

Simon Magus.

Dæmon tentabat illudere Chriſtum.

reuelatione, & extaſi poſſe homines decipere; cùm, (& ſi fruſtra) tentauerit Sanctum Sanctorum illudere. Cauti ergo ſint contemplatiui, ac meditatiui, immò omnes orantes, ne decipiantur; & in his caſibus probos, doctoſque viros conſulant.

CAP. VII.

Quomodo cognoſcatur, extaſes eſſe naturales, diuinas, aut dæmoniacas.

Diſcretio ſpirituum.

AD 1. quòd, ſicut diximus *in tom. 4. in 3. ſent. diſp 19. art.* 10. diſcretio ſpirituum non ſolùm tendit ad vtilitatem proximi, eo quòd ſit gratia gratis data, quæ vt ait Apoſt. 1. *Cor. cap.* 12. datur ad vtilitatem, ideſt Eccleſiæ, ac proximi, ſed reſpicit etiam perſonam propriam, vt ſciat fidelis ſemetipſum regere, quando quædam nouæ cogitationes inſurgunt, vel apparitiones nouas videt, aut reuelationes nouas ſibi inſinuari internè audit. Quoniam S. Hieron. in dictum locum Pauli ibi, *diſcretio ſpirituum* ait, *vt qualis, vel quo ſpiritu veniat, aut loquatur, intelligatur*, Gl. interl. dicit: *vt diſcernat quod audit, quo ſpiritu, bono an malo dicatur; quoniam, & diabolus bona ſeductiuè dicit:* ita de xetaſibus dicendum cum proportione eſt; quoniam, & natura, & Diabolus, vt patuit, & Deus ipſe poteſt eas efficere. Et quoniam non omnes homines, etiam contemplatiui habent hanc gratiam gratis datam, vt proprio ſpiritu ex ſe poſſint diſcernere hæc præternaturalia, aliqua aſſignabimus ſigna diſcernendi eiuſmodi facta. De Viſionibus, apparentijs, & reuelationibus loquemur poſtea.

Magna cautela, adhibenda.

Signum extaſis naturalis.

Dico ergo. Quando in extaſi homo contemplans nil aliud boni, vel mali experitur, niſi quod in alijs con-

contemplationibus experiebatur, nec cum maiori, aut minori deuotione ex ea extaſi ad ſe reuertitur; ſignum eſt, quod fuit naturalis, non diuina, nec dæmoniaca.

Prob. a paritate apparitionum, de quibus poſtea loquar, ex S. Auguſtino lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 12. *Cùm ſpiritualis viſio penitùs alienato à corporis ſenſibus animo imaginibus corporalium detinetur, ſiue in ſomnis, ſiue in extaſi, ſi nihil ſignificant quæ videntur, ipſius animæ ſunt imaginationes. Sicut etiam vigilantes, & ſani, & nulla alienatione moti multorum corporum quæ non adſunt ſenſibus corporis, cogitatione imagines verſant. Si autem aliquid ſignificant &c.* Ita etiam de extaſi dicendum. Si enim nihil noui adducit, quod contemplatio ſine extaſi non adducebat, nec boni, vt maiorem illuſtrationem ex parte intellectus, aut dilectionem, delectationem, ſaporem, vel ſuauitatem ex parte voluntatis, vel reuelationem aliquam priuatam bonam, vel aliud ſimile(vt dicetur infra) quæ à Deo ſemper ſunt; dici non poteſt extaſis diuina. Sic etiam è contra, ſi nihil mali, aut ad malum ſuadens adducit, vel etiam ſi bonum, tamen cum malis circumſtantiis, vt facere ſolet regulariter Sathanas, qui *transfigurat ſe in Angelum lucis*, non eſt dæmoniaca; reſtat ergo, vt talis extaſis, naturalis cenſenda ſit, ex vehementi nempe applicatione, & imaginatione.

S. Auguſtini animaduerſio.

Si nil boni adducit non eſt diuina.

Si nil mali non eſt dæmoniaca.

Dico 2. Extaſis dœmonica dicenda eſt, quando in ea, vel conſulitur aliquod malum, vel apparet fieri aliquid ad nullum bonum ordinatum, vel etiam ſi conſulatur bonum, non tamen ob finem bonum, vel multùm turbat, & turbatum relinquit.

Extaſis dæmoniacæ ſigna.

Prob. de ſingulis. Prima pars de conſilio ad malum eſt euidens, quia Deus non conſulit malum;

igitur externus ille loquens in extaſi, & conſulens malum, alius nequit eſſe, niſi dæmon; qui *circuit quærens quem deuoret*. Et ideo Sathan appellatur, ideſt inſidiator; facilè autem cognoſcitur, dum manifeſtè malum aliquod conſulit, quod eſt contra legem, vel naturæ, vel poſitiuam Dei, vel Eccleſiæ; & hic eſt vnus caſus Dęmoniacæ extaſis.

Si malum conſulit.

Prob. 2. pars. Ex 2. Cor. 11. *Sathanas ſe transfigurat in Angelum lucis*, Interl. dicit, *in Chriſtum, vel Angelum*, & conſulit, ſeu reuelat aliqua nullum finem bonum habentia; vel aliqua bona, ſed ob finem aliquem malum: ideo Gl. ord. in eum locum, dicit. *Se transfigurat &c. ad tentandum eos, quos ita erudire opus eſt, vel ad decipiendum prout iuſtum eſt. Ne quiſquam, cùm Angelos bonos ſe habere putat; habeat malos dæmones, fictos amicos, eoſque tantò nocentiores, quantò aſtutiores, ac fallaciores patitur inimicos. Neque enim ſancti, & fideles, veri Dei cultores ab eorum fallacijs, & multiformi tentatione ſecuri ſunt*. Et poſt aliqua. *Vnde cùm Sathan ſe fingens bonum, ea vel facit, vel dicit, quæ congruunt bonis Angelis, etiam ſi credatur bonus, non eſt error periculoſus, aut morboſus. Cùm verò per hæc aliena ad ſua ducere incipit, ne quis poſt eum eat, opus eſt magna vigilantia, quod nemo poteſt abſque Deo*. At Lyr. in eum locum ait, *Multis modis Sathan ſe transfigurat in Angelum lucis, aliquando viſibiliter aſſumendo corpus apparens, ſicut apparuit Beato Martino, & multos alios decepit. Alio modo inuiſibiliter, formando vocem audibilem*, vt B. Franciſco volens eum *retrahere à pœnitentiæ rigore; aliquando peruertendo iudicium ſenſuum, faciens apparere quod non eſt*. Ideo B. Ioannes in epiſt. 1. cap. 4. dicit *Probate vtrum ſpiritus ex Deo ſint*.

Si dicit aliquod nullum finem bonũ habens.

Eruditio bonis neceſſaria.

Varijs modis dæmon decipit.

Multa habemus exempla de huiuſmodi deceptionibus Dœmonis, modò in extasi, modò in ſomno, mo-

modò etiam in vigilia. Ephrem Syrus in vita S. Abram Eremitæ refert, quòd dum in media nocte diuinas laudes caneret, lux magna apparuit in cella, & vocem vit Dei audiuit dicentem, *Beatus es, nulluſque ei ſimilis, qui omnes voluntates meas expleſti*; at vir Dei ignoſcens fallaciam, ait. *O plene dolo, atque fallacia. Ego homo peccator ſum, ſed nomen Domini mei Ieſu Chriſti, quem dilexi, & diligo, mihi murus eſt, in quo te increpto immunde canis, &* ſtatim euanuit. Aliquæ deceptiones dæmonis referuntur. Eremitæ Abraham

Et Simeoni Stylitæ in cacumine montis habitanti apparuit dœmon dicens, *Dominus miſit me Angelum ſuum, vt rapiam te, ſicut rapui Eliam. Aſcende ergo mecum in currum; & eamus in cælos, optant te videre Sancti Angeli, Apoſtoli, Martires, Prophetæ, & Maria Mater Domini*: At cùm Simeon eleuans dexterum pedem, vt aſcenderet in currum, ſignaret ſe ſigno crucis, ſtatim dæmon euanuit. Ita narrat Antonius diſcipulus Simeonis in huius vita. Simeonis Stylitę.

In vita S. Pachomii ex Dioniſio habetur, quòd quadam vice eo orante apparuit illi Dęmon dicens *Pachomi, ego ſum Chriſtus, & venio ad te fidelem amicum meum.* At Pachomius dixit intra ſe; *Aduentus Chriſti tranquillus eſt; ego autem nunc turbatus varijs cogitationibus æſtuo*: & formans ſignum Crucis, ac exufflans in illum, dixit, *Diſcede à me diabole, quia maledictus es tu, & & viſio tua, & artes inſidiarum tuarum, nec habes locum apud famulos Dei*, & relicto fætore quodam, diſceſſit. Id autem, quod ſolet facere Dæmon in ſomno, aut vigilia, maiori cum fiducia facit in extaſi, quàm ipſe efficit in ſeruis Dei, qui niſi cauti ſint, faciliùs in oratione illa ſecreta decipi poſſunt. Pachomii.

Hic autem effectus turbationis in Pachomio ad loquelam Diaboli, cum cogitationum æſtuatione, debet ſumi pro vno ſigno viſionis, ſeu reuelationis, Turbatio magna eſt ſignum dęmoniacæ extaſis.

& extaſis dœmoniacæ; Et quamuis aliquando in diuinis etiam apparitionibus, ac reuelationibus ſoleat initio accidere aliqua turbatio, vt accidit Abrahæ *Gen.* 15. & Zaccariæ *Luca* 2. cùm ei apparuit Gabriel in templo; & B. Virgini ibidem cum eodem Gabriele, ambo enim turbati ſunt; & ſic de alijs multis; in iſtis tamen diuinis apparitionibus, ac reuelationibus ſi initio turbatio accidit, nec vehemens eſt, nec multùm durat; qui enim his fauoribus digni fiunt, paulò poſt conſolantur, & in delectatione quieſcunt.

Cautela de diuinis apparitionibus.

Hæc ergo in genere dici poſſunt dęmoniacæ extaſis ſigna, quando in ea pręcipitur, aut conſulitur malum contra legem, fidem, aut mores; vel præcipitur, aut conſulitur aliquod inſolitum, aut etiam bonum, ſed ad malum finem; vel turbat, & turbatum relinquit, Ideò optimè faciet qui aliquid horum experitur, ſi doctos conſulat, & Deo ſe commendet, ne decipiatur: confidens in Deo, quòd etſi permittat eum ſic tentari, & probari, ipſum non derelinquat, nec permittat decipi; ſed, vt dicit Apoſtolus, *faciet cum tentatione prouentum*.

Alia ſigna dæmoniacæ extaſis

Dico 3. Extaſis ſupernaturalis, ſeu diuinę, ſiue totaliter à Deo productæ, ſiue partialiter, à Deo ſcilicet concurrente, in contemplatiuo inſurgentis ſigna, ſunt animi tranquillitas, ſuauitas, atque iucunditas, humilitas, deuotio, ad ſanctè viuendi deſiderium, & bona ſuadens.

Diuinę extaſis ſigna

Prob. & declaratur: aliquando vel in contemplatione, vel extra eam, Deus ſe ſolo abſque applicatione vehementi contemplantis facit extaſim, ſeu exceſſum, & alienationem mentis in homine: aliquando verò ipſo homine vehementer applicante in conſideratione obiecti contemplati, Deus cum eo con-

concurrit ad producendam extaſim, ſeu alienationem mentis: hoc poſito; dico, quòd ſigna iſtarum extaſum ſunt illa, quæ in concluſione dicta ſunt, & ſic oſtenditur.

A paritate apparitionum, & reuelationum diuinarum; eſt enim eadem ratio, quia extaſes ad illas ordinantur, vt in Prophetis omnibus accidit; etenim extra ſe poſiti à Deo audierunt, & eodem operante viderunt quę ſcripſerunt. De his omnibus dico, quòd licet interdum diuinæ apparitiones, & reuelationes in principio afferant timorem aliquem, vel turbationem; in progreſſu tamen iucundę ſapidæ, & delectabiles ſunt, tranquillitatem in anima adducentes, nam, vt innui in præced. concl. *Gen.* 15. 12. de Abraham legitur, *Cùmque ſol occubuiſſet, ſopor irruit ſuper Abraham, & horror magnus, ac tenebroſus inuaſit eum* ſed ſtatim conſolatus eſt, quia Deus prædixit ei multa, & quòd ſemen ſuum, ideſt Populus Hæbraicus futurum erat peregrinum in Ægypto 400. annis; & in generatione quarta reuerſurum erat cum magna ſubſtantia in terra Canaam, in qua futuri erant Domini, & quòd Deus ipſe flagellaturus erat Ægyptios: ipſe autem Abraham in ſenectute bona abiturus arat ad Patres ſuos, & alia plura.

A paritate

Initio turbant.

Sed poſtea tranquillũ ſaciunt.

Exempl. primum Abrahę.

De Iacob legitur Gen. 28. quòd cùm iacens in monte Moria in ſomno vidiſſet *Scalam è terra ad Cœlum innixam, & Angelos aſcendentes, & deſcendentes per eam, & Dominum innixum ſcalæ*, ac promittentem ſibi poſteritatem multam, protectionem, cuſtodiam, ac reductionem à Meſopotamia ad eumdem locum: primò quidem timuit, *& exclamans dixit, ò quàm metuendus eſt locus iſte*, ſed ex largis proſſionibus conſolatus eſt, & erigens lapidem in titulum votum vouit Domino, & proſperatus eſt.

Iacob.

3. De

Iob.

3. De Iob in eius *libro cap. 4.* habetur, *& cùm ſpiritus me præſente tranſiret, inhorruerunt pili carnis meæ:* At ſtatim ſubdit *ſtetit quidam cuius non agnoſcebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quaſi aure leuis audiui*; & ſequuntur verba conſolationis.

Ex nouo teſta. Zacariæ.

Alia triam adducam exempla ex lege noua. Primum habetur Lucæ 1. de Zaccharia Sacerdote, qui dum iuxta Aram templi Angelum videret, *turbatus eſt, & timor irruit ſuper eum*, at parum durauit, quia Angelus ei dixit, *ne timeas Zaccaria; quia exaudita eſt oratio tua; & vxor tua Eliſabet pariet tibi filium* &c. quòd eius filius eſſet futurus præcurſor Meſſiæ.

Beatæ Virginis exépl.

Secundum exemplum eſt de B. V. Maria quæ ſalutata ab Angelo, *turbata eſt in ſermone eius, & cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio*. At parum durauit turbatio, quia ſtatim Gabriel ei dixit, *Ne timeas Maria, inueniſti enim gratiam apud Dominum*, & annunciauit gaudium maximum, quòd cum virginitate conceptura eſſet Dei filium.

De Paſtoribus exemplum.

Tertium tandem exemplum, vt alia omittam, ſit de Paſtoribus turis gregis, quibus vigilantibus de nocte ſuper gregem ſuum, *Angelus Domini ſtetit iuxtà illos, & claritas Dei circumfulſit illos, & timuerunt timore magno*. At parum durauit timor; quia Angelus dixit, *Nolite timere, Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum* &c. *Et facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis laudantium Deum, & dicentiũ, Gloria in altiſſimis* Deo, *& in terra pax, &c.*

Omnes diuinæ extaſes conſolationem adducunt inprogreſſu; licet initio timorem.

Omnes ergo viſitationes diuinæ, ſiue mediatè per Angelos factæ, ſiue immediatè ab ipſo Deo, qualeſcumque ſint, vel apparitiones, vel reuelationes, vel alienationes à ſenſibus, vt in extaſi vel eleuationes hominum in altum, vt refert hiſtoria de S. Maria Magdalena, & alijs, licet initio timore ali

quem,

quem, vel turbationem efferant, paulò poſt tamen conſolationem, delectationem, & tranquillitatem animi adducunt.

Vnde Iacobus in ſua Epiſt. cap. 1. 17. ait, *Quæ autem deſurſum eſt ſapientia, primùm quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordiæ, & fructibus bonis.* Dona omnia, & fauores omnes à Deo in anima alicuius prouenientes eiuſmodi effectus producunt.

Item lætitiam, & conſolationem, humilitatem, & deuotione, vt ex S. Scriptura habetur de omnibus, quos dignatus eſt Deus reuelationibus, vel apparitionibus honorare; vt patet de Abrahamo Patre credentium, Iſaac filio, & Iacob nepote, de Moyſe, de ipſomet licet gentili Iob; de Dauide, de omnibus Prophetis. Et in nouo Teſtamento, de Zaccaria Patre Baptiſtæ; de ipſo Baptiſta; de B. Virgine, Ioſepho, de Apoſtolis, cæteriſque Dei ſeruis; omnes enim iſti in præfatis Dei fauoribus apparitionum locutionum, ſeu reuelationum, alienationum à ſenſibus, eleuationum è terra; animi tranquillitatem, humilitate, iucunditatem, ſpirituale m delectationem, deuotionem, deſiderium ſanctè viendi bona faciendi, & Deo placendi experti ſunt.

Humilitatem, deuotionē &c.

Exempla plurium Sanctorū.

CAP. VIII.

An in extaſi habeatur aliqua viſio, ſeu reuelatio noua priuata, & quomodo.

AD. 1. ex D. Bonau. *tract. de lumindr. Eccleſiæ ſer. 3. de dono intellectus* quòd viſio præternaturalis in ſui prima diſtinctione eſt triplex, corporalis, imaginatia, & intellectualis: duæ primæ ſine ter

Viſio præternaturalis triplex

tertia parum proſunt, Adducit omnium exempla. Viſio Balthaſari, *cùm vidit manum ſcribentem in pariete, Mane, Tecel, Phares Dan. 3. 25.* fuit viſio merè corporalis, ſine intelligentia rei viſe, quia eam explicauit Daniel. Viſio imaginaria, eſt illa quæ habetur in phantaſia per ſpecies ſenſibiles, vt fuit illa Pharaonis *cùm vidit ſeptem boues pingues, & ſeptem macros, boſq; deuorare illos*, item illa cùm vidit *ſeptem ſpicas plenas, & ſptem vacuas, haſq; deuorare illas, Gen. 41.* quas Pharao non intellexit, ſed eas declarauit Ioſeph de ſeptem annis abundantię, & ſeptē penuriæ. Viſio intellectualis eſt, quæ habetur de aliquo ſupernaturaliter quidem oſtenſo, ſed cum intelligentia ſignificati talis oſtenſi, vt illa quam habuerunt ipſimet ſupradicti Daniel, Ioſpeh, alijque Prophetæ, & Ioannes Euangeliſta in Apocal. &c. Diſtiguit poſtea idem S. Bonau. Viſionem intelligentiæ in plures ſpecies, & ſunt; Viſio intelligentiæ per naturam inditę *quia ſignatum eſt ſupra non lumen vultus Domini*. 2. intelligentię per fidem eleuatę; quia fidelis perfectiùs intelligit obiecta fidei communia, quàm infidelis; alia verò non communia fidelis tantùm intelligit, nullo autem modo infidelis. 3. intelligentiæ per ſcripturam eruditæ, quia meliùs intelligit diuina Theologus, vel alius fidelis, qui lectioni, & ſtudio Sacræ Scripturæ incumbit, quàm cæteri. 4. intelligentiæ per prophetiam illuſtratæ. Prophetæ enim, dum eis Deus reuelat, vident, & intelligunt illa perfectè; alij autem, quibus Prophetę ea narrant non, ita. 5. eſt viſio intelligentiæ in Deum abſorptæ per raptum, ſeu extaſim; quando Deus vult extaticis, ſeu raptis, aliquo, licet obſcuro, & confuſo modo, ſe demonſtrare, vt fecit cum Moyſe, & Paulo; qui tamen non viderunt diuinam eſſentiam clarè, euidenter, &

Corporalis.

Imaginaria.

Et intellectualis.

Intellectualis multiplex

Quinque ſpecies intellectiuæ viſionis aſſignat S. Bonau.

& vt in ſe eſt Videndum nunc eſt, an extatici aliquid videant, & quid, & quomodo videant.

Adu. 2. quòd reuelatio aliud non eſt quàm manifeſtatio alicuius rei occultæ; ſiue præteritæ, ſiue præſentis, ſiue futuræ. Deus autem aliquando ſeruis reuelat aliqua in bonum ipſorum, vel proximi, vel Eccleſiæ, vt ex pluribus S. Scripuræ locis manifeſtum eſt. Solet autem dupliciter reuelare hominibus, vel immediatè per ſeipſum, vel per Angelos: habemus periter exempla S. Scripturæ in vtroque Teſtamento; quamuis S. Auguſt. doceat, Deum per Angelos ſemper locutum fuiſſe, etiam Prophetis. Item notandum quòd reuelationes fieri ſolent, vel in ſomno, vel in extaſi, vel extra extaſim in vigilia,

Reuelatio quid ſit.

Deus reuelat immediatè, vel mediante aliquo Angelo.

Reuelationes fiunt in ſomno, vigilia, & extaſi.

Adu. 3. ex S. Bonau. *de Proceſſu* Religionis *cap.* 18. quòd tot ſunt genera viſionum, quot reuelationum ex parte modi apparendi, manifeſtandi, & cognoſcendi, ſicut ſupra diximus: nempe corporales, imaginariæ, & intellectuales. Et notat S. Doctor, quòd omnes cognitiones, quæ per omnes ſenſus habentur, in ſacro textu appellari ſolent viſiones; nam *Exodi* 26. de hebreis dicitur, *videbant lampades, & voces, & ſonitum buccinæ &c.* quid quid ergo per quemlibet ſenſum cognoſcitur, cùm præter naturam apparet, dicitur *Viſio*. Si verò per ſpecies ſenſibiles, ille eadem, vel alia ſenſibilia cuiuſcumque ſenſus in Phantaſia appareant, dicuntur viſiones imaginariæ. Si tandem illa eadem per ſpecies ſpirituales, ſeu intelligibiles intellectui appareant, dicuntur viſiones intellectuales, omnia enim ſenſibilia hoc triplici modo cognoſci poſſunt, & hoc eodem triplici modo poſſunt à Deo demonſtrari, & eodem triplici modo Deo permittente, poſsũt à Dæmone deceptore repreſentari.

Omnium ſenſuum cognitiones vocantur viſiones.

Triplici ter apparent offunt ſenſibilia.

Nõ ſic ſpiritualia.

Spiritualia verò non ſic, ſed modo ſpirituali, id eſt per intelligibiles tantum ſpecies repreſentari poſſunt.

Adu. 4. quod ipſæmet viſiones dici poſſunt reuelationes, & è contra, ſi de rebus occultis, ſiue futuris, ſiue præſentibus, ſiue præteritis ſint. Ex parte enim Dei, vel etiam deceptoris Dæmonis oſtendentis aliquo ex modis ſepradictis dicitur reuelatio; maximè quando adeſt locutio corporalis, imaginaria, vel intellectualis; his enim omnibus modis Deus reuelauit, & Sanctis, & aliis ſeruis ſuis, vt Adæ, Noe, Abrahæ, Moyſi, & Prophetis quatuor maioribus, & 12. minoribus; Iob, Dauid, Salamoni &c. ac Ioanni in Apocalipſi. Ex parte autem recipientis dicitur viſio, auditio &c. iuxta modum oſtenſionis, & tamen appellabitur viſio, aut ſi adſit locutio, dicetur reuelationis receptio ſeu auditio.

Viſiones dici etiam poſſunt reuelationes

Adu. tandem, quod dum quærimus, an alicui in extaſi Deus aliquid nouum reuelet, ſenſus non eſt de reuelatione obligante Eccleſiam tamquam articulo fidei, vel alio modo: ſed ſenſus eſt de reuelatione priuata ad vtilitatem ipſius extatici, vel proximi, vel cætus fidelium, ſine obligatione aliquid de nouo credendi, ſicut per Prophetas multa mala Deus comminabatur Populo, & multa bona facienda hortabatur: & tunc per Eccleſiam examinanda eſſet talis reuelatio, ſi ex Deo eſſet, an ex proprio contemplatiui cerebro; quia etiam per puerum Samuelem Deus comminatus eſt Eli, & filijs eius multa mala. 1. Reg. 2. 11.

Duo diſcutienda.

His autem ſuppoſitis, duo diſcutienda ſunt. Primum, an extatici habeant nouas viſiones, ſeu reuelationes. Secundum quomodo diſcernantur, an ſint bonæ, ac diuinæ; an malæ, & dæmoniacæ.

Dico

Dico 1. Extaſi, raptui, aut ſimplici contemplationi non ſunt ſemper, aut de neceſſitate coniunctæ viſiones, aut reuelationes diuinæ; ſed iſtæ conceduntur cui ex ſua benignitate vult Deus.

Extaſibus non ſunt neceſſariò connexæ viſiones ſupernaturales.

Prob. prima pars. Fauores, ſeu gratiæ iſtæ pendent à mera Dei voluntate, nuſpiam autem in Sacra Scriptura videntur promiſſa, aut decreta alicui actionum, aut perſonarum generi: ergo non ſunt de neceſſitate connexa extaſi, raptui, aut ſimplici contemplationi.

Ex facto, & experiẽtia conſtat.

Conf. ex facto, quia contemplatiui quamplures, nec viſiones, nec reuelationes habuerunt, vel habẽt, ſed ſimplices illuſtrationes, iuxta obiecta, quæ contemplantur; & qui extaſim, ſeu raptum patiuntur eodem modo ſe habent; non enim omnes; neque ſemper aliquid nouum vident, aut audiunt, ſed circa credenda, & agenda magis illuminantur; raris autem, etiam in contemplatione infuſa, & rariſſimis in acquiſita, eiuſmodi viſiones, ac reuelationes à Deo conceduntur, vt docet experientia.

Viſiones, & reuelationes non ſemper ſunt ſigna ſanctitatis.

Conf. 2. Viſiones, & reuelationes etiam diuinitùs conceſſæ non ſemper ſunt ſigna ſanctitatis in eo, qui eas accipit; igitur non fuit neceſſarium, vt Deus ſtatueret eas concedere contemplantibus etiam extaticis, aut raptis. Antecedens patet de viſionibus, quia vt notat S. Bonau. plures Gentiles, & ſceleſti, etiam viſiones diuinas habuerunt: Pharao enim, vt ſupra dixi, vidit boues pinguens, & extenuatos, ſpicas plenas, & vacuas: & horum alteras deuorare alias. *Balaam, Magus*, vadens ad maledicendum populo Dei, locuta aſina, & renuente vlteriùs incedere, videt Angelum euaginato gladio contra ſe ſtantem. *Nabuch* vidit prima vice ſtatuam magnam vario, & miro modo compoſitam; alia vice vidit arborem ma-

Pharao habuit viſiones.

Ballaam.

Nabuch bis vidit.

gnam per totam Aſiam extenſam, & animalia ſub ea paſcentia: quas viſiones declarauit Daniel. Balthaſar filius Nabuch in conuiuio vidit manum in pariete incognitis caracteribus ſcribentem: & alii plures has viſiones cælitùs conceſſas viderunt, qui tamen ethnici erant.

Balthaſar.

Alij plures.

De reuelationibus etiam certum eſt, quòd plures ethnici, & ſceleſti eas habuerunt. Patet primò de Caino, cui bis locutus eſt Deus. De Pharaone, cui, rapta vxore Abrahæ, Deus præcepit, vt reſtitueret. De Abimelech Philiſtæo Rege, cui rapta pariter vxore Abrahæ, Deus dixit, vt redderet; quia erat vxor iſtius, qui erat Propheta, & oraturus erat pro illo, & parcebat ipſi regi Deus, quia cum ſimplicitate fecerat; tandem vt alia exempla omittam, patet de *Laban* idolatra ſocere, & auunculo Iacob, cui Iacobum inſequenti, Deus dixit in ſomno, *Caue ne quidquam aſperè loquaris contra Iacob, Gen.* 31. Patet ergo quòd viſiones, & reuelationes diuinæ non conceduntur ſolis ſanctis, ſed etiam aliis; neque omnibus omninò; ſed iuxta Diuinæ ſapientiæ diſpenſationem: & ſic mirari non debent contemplatiui, ſi nec extaſi (ſi quandoque eis accidit) nec extra extasim obtinent viſiones, aut reuelationes diuinas; quia non ſunt effectus neceſſariò conſequentes contemplationem, aut extasim, ſed effectus, & fauores diuinæ prouidentiæ.

Reuelationes Diuinæ etiam malis factę

Caino.

Pharaoni

Abimelech.

Dico 2. Aliquando contemplatiuis, ſiue in extaſi, ſiue extra eam Deus concedit viſiones aliquas, aut reuelationes nouas in bonum proprium, vel aliorum; & aliquando etiam extra contemplationem in vigilia, aut in ſomno.

Cõtemplatiuis aliquando Deus concedit viſiones ſiue in extaſi, ſiue extra.

Prob. facilè incipiendo ab vltimo, nempe in ſomno, vel extaſi. Reuelauit Deus Adę, *quòd tulerat vnam*

de

de coſtis eius, & ædificauit eam in mulierem, & repleuit carnem pro ea. Item, quòd matrimonii vinculum eſſet perpetuum, quia per os Adę dixit Deus; *propter quod relinquet homo &c. & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna*.

Exempla in ſomno vel extaſi.

In ſomno Gen. 28. Iacob viſionem, & reuelationem habuit, *vidit enim ſcalam terræ fixam, & ad cœlum pertingentem; Angelos aſcendentes, & deſcendentes per eam, ac Dominum innixum ſcalæ*. Habuit etiam tunc reuelationes; Deus enim tunc multa illi promiſit, vt ibi legere eſt; *& quòd in ſemine eius benedicentur omnes tribus terræ*; ſcilicet in Meſſia ab omnibus nationibus recipiendo.

In ſomno Iacob.

Ioſeph eius filius *Gen.* 37. in ſomno duas illas viſiones habuit, quæ fratribus narratę fuerunt cauſa ſuę perſecutionis, & venditionis. Vidit primò, ſe cum fratribus *in campo ligare manipulos, & manipulum ſuum ſtare, & manipulos fratrum adorare ſuum*: alia vice *vidit Solem, Lunam, & Stellas vndecim adorare ſe*; quæ poſt 24. fere annos acciderunt cùm in Ægypto Prorex adoratus fuit à Patre, & fratibus.

Ioſeph in ſomnis videt.

Ioſeph Sponſus B. ſemper Virginis in ſomno habuit viſionem Angeli, & reuelationem, quòd eius ſponſa erat grauida de Chriſto, ſed opere Spiritus Sancti *Matt.* 1. In ſomno pariter exiens è Ieruſalem poſt Purificationem Marię, & Præſentationem Chriſti in templo habuit reuelationem, *tolle puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum; futurum eſt enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum*. Secunda vice Matt. 2. dum eſſet in AEgypto, defuncto Herode, iterum *apparuit ei Angelus in ſomnis*, & reuelans, *Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Iſrael, defuncti ſunt enim qui quærebant animam pueri*.

Ioſeph ſponſus B. Mariæ in ſomnis.

Ter habuit viſiones, & reuelationes.

De viſionibus, & reuelationibus habitis in vigilia habe-

Viſiones, & reuelationes in vigilia.

Adamo. Caino Noe. Iſaac. Iacob. Moyſi ſæpiſſimè.

habemus innumera S. Scripturæ exempla. Omnium primum eſt cùm Deus creatis Adamo, & Eua eis apparuit, multaque eis dixit ſimul, *creſcite, & multiplicamini &c.* Alia vice, cùm poſt peccatum eiſdem apparuit, & multa (proh dolor!) dixit, ac prædixit. Apparuit deinde Caino bis, multaque ei dixit, ac prædixit. Apparuit Noe, multaq; ei dixit, ac prædixit. Gen. 6. Apparuit pluries Abrahæ, & plura ei reuelauit, Gen. cap. 12. cap. 17. cap. 18. &c. Apparuit Iſaac Gen 26. ac multa ei reuelauit. Apparuit pluries Iacob, ſæpiſſimè Moyſi, vt ex tot libris Exodi, Leuitici, Numeri, & Deuteronomii: alias innumeras omitto. Apparitiones iſtæ, & reuelationes, vt alias omittam, patet, quòd in vigilia fuerunt. Aduertit tamen S. Auguſtinus, quòd non Deus immediatè apparebat, ſed per Angelum aliquem in perſona Dei loquentem.

Apparitiones, & reuelationes in extaſi.

De apparitionibus, & reuelationibus in extaſi aliqua etiam habemus exempla in S. Scriptura. Primum eſt de Adamo, cùm Deus miſit ſoporem in illum, alii dicunt exceſſum, eique reuelauit ea, quæ ſupra dixi. Exemplum ſecundum eſt de Abraham Gen. 14. *cùm ſopor irruit ſuper eum, & horror maximus inuaſit eum*, & tunc Deus reuelauit ei multa, vt ibi. De Moyſe in Monte Synai, in quo extra ſe poſito ſine cibo, & potu per dies 40. duplici vice Deus ei reuelauit, nedum legem, ſed ſtructuram tabernaculi adamuſſim cum ſingulis partibus, inſtitutionem, & conſecrationem ſacerdotis, veſtes eius, ritum ſacrificiorum, & cætera plura.

Extaſis Petri. Viſio & reuelatio.

In nouo Teſtamento habemus extaſes, & apparitiones, & reuelationes factas Petro, ac Ioanni Apoſtolis: Actuum 10. 10. *Super Petrum cecidit exceſſus mentis, & vidit cœlum apertum, & deſcendens vas quoddam &c.*

Digitized by Google

&c. in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentes terræ, & volatilia cœli, & facta eſt vox ad eum ſurge Petre, occide & manduca &c. vt ibi, quam reuelationem poſtea ipſemet Petrus narrat *in c.* 11.5. quòd ſignificabat conuerſionem gentium ad fidem. De Ioanne habetur *Apocal.* 1. quòd *in ſpiritu vidit, & audiuit* omnia illa mirabilia quæ per 22. capita narrat.

Extaſis & Ioannis, S. reuelationes.

Dico 3. Dantur etiam præternaturales viſiones, & reuelationes dæmoniacæ in ſomno, in vigilia, & in extaſi.

Dæmoniacæ viſiones

Prob. facilè ex dictis de extaſi; quia dæmon, vt decipiat, *transfigurat ſe in Angelum lucis*, ideo Sathan vocatur, ideſt inſidiator, & ſicut monet S. Petrus ſemper *circuit quærens quem deuoret*. Adducam duo ſolemnia S. Scripturæ exempla, de viſionibus, & apparitionibus in vigilia. *Gen.* 3. Diabolus intrans in corpus ſerpentis loquitur cum Eua interrogans, cur non comederent de quodam fructu exiſtente in medio Paradiſi, & dicente illa, quod prohibuerat Deus, *ne fortè morerentur; dixit, Nequaquam moriemini. Scit enim Deus, quòd in quacumque die comederitis ex eo, aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut Dij ſcientes bonum, & malum*. Quid nam clarius facto diaboli circa Saluatorem noſtrum in deſerto, in pinnaculo templi, & in monte, ipſo Domino permittente, qui dicto, facto, & promiſſione regnorum, cum oſtenſione illorum in ſenſibilibus ſpeciebus, Domino apparens, eum tentauit; ſi autem Sanctum Sanctorum decipere tentauit, quid faciet cum miſeris hominibus, qui deceptionis ſint capaces?

Reuelatio Dæmonica facta Euæ.

Promiſſio diaboli facta Chriſto.

Immò, quod valde notandum eſt, in hoc gloriatur diabolus, quòd homines decipiat, & faciat eos mendacia prophetare ſuggerens eis mendacia. Caſus notabilis habetur *in lib. 3. Reg. cap.* 22. 22. Co-

gi-

gitans Rex Iuda Ioſaphat cum Rege Samariæ Acab bellum committere contra Regem Siriæ, conſuluerunt Michæam prophetam de belli exitu: hic S. Propheta, conſulto Domino, dixit. *Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium ſuum, & omnem exercitum Cœli aſſiſtentem ei à dextris, & à ſiniſtris, & ait Dominus, quis decipiet Acab regem Iſrael, vt aſcendat, & cadat in Ramoth. Galaad, & egreſſus ſpiritus (ideſt diabolus) ſtetit coram* Domino, *& ait*, Ego *decipiam illum, cui dixit* Dominus *in quo? & ille ait, egrediar, & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dicit Dominus, decipe, & præualebis; egredere, & fac ita.* Et ita factum eſt; quia Prophetæ Acab dixerunt, eum repotaturum victoriam, contrarium dicente Michea, propter quod alapam in facie accepit à Sedecia pſeudopropheta Acab, & à Rege Acab miſſus eſt in carcerem vſque ad exitum belli, quod inire voluit ex falſa reuelatione pſeudoprophetarum; quod tamen ei peſſimè ceſſit, quia exercitus totus fuſus eſt, & Rex ipſe Acab cum alijs mortuus eſt. En quanta ruina dæmoniacæ reuelationis de futura victoria.

Notabilis caſus in S. Scriptura.

Dæmon gloriatur ſe decipere.

Deceptio multorum Prophetarum falſorum.

Alias innumeras apparitiones, & reuelationes tam diuinas, quam dæmoniacas ex Chronicis, & vitis Sanctorum excerptas, non curaui hic adducere, licet in præcedenti capite nonnullas adduxerim, quia poſſunt in vitis Sanctorum legendis paſſim reperiri, ſed curaui canonicas referre, à quibus procul eſt omnis dubietas.

Hoc tamen pro certo ſupponendum, quòd ſi apparitiones ſunt externę, & ſenſibiles, ſiue Diuinæ, ſiue demoniacæ in corporibus aſſumptis, vel aereis fiunt. Si autem internæ ſenſibiles, in ſpeciebus imaginarijs, ſeu phantaſmatibus, ſi purè in-

Notabile de modo apparendi & reuelandi.

intelligibiles, per ſpecies intelligibiles, ſeu ſpirituales, vt de contemplatione purè ſpiritualium acquiſita, vel infuſa in ſuis locis dictum eſt.

Dico tandem. Signa, quibus cognoſci poteſt, an viſiones, aut reuelationes ſint diuinæ, vel demoniacæ, ſunt illa eadem, quæ aſſignauimus in præcedenti capite de extaſi naturali, diuina, ac demoniaca, ibi videnda.

Signa cognoſcēdi qualitatis viſionum.

Ratio eſt, quia ex eiſdem principijs prouenire poſſunt tàm extaſes, quàm viſiones, ac reuelationes: diuinæ quidem ad bonum finem; dæmoniacæ verò ad malum: Ideo ex fine facilè dignoſcentur. Item diuinæ rem honeſtam oſtendunt, aut conſulunt, vel præcipiunt; ſecus dęmoniacæ. At quoniam rem honeſtam, & propter finem bonum ſaltem apparentem poteſt Diabolus demonſtrare aliquid in viſione, & conſulere, aut præcipere in reuelatione, tunc contemplans debet ſe Deo commendare, vt illuminetur, & doctiores conſulere, ſi res noua ſit, & inſolita. Si enim cum humilitate, & abſque vanitate cupiat edoceri, non permittet Deus eum decipi, *fidelis enim eſt, & non permittet aliquem tentari ſupra poſſe, ſed faciet cum tentatione prouentum*, ait Apoſtolus 2. Cor. 1. cap. 13.

Eadem ac ſigna extaſum.

Diuinæ reddunt tranquillum, & quietum; & licet (vt ſupra dixi) initio interdum turbent, poſtea tamen hilarem, & quietum reddunt, demoníacæ econtra, vel ab initio turbant, & ſic proſequuntur; vel ſi initio alliciunt, & ſuaues apparent, in progreſſu tamen ſemper turbant, & inquietant, ac iuquietum relinquunt. Exempla iſtorum in præced. capite allata ſunt; quæ replicare non oportet. At hoc ſemper firmum tenendum eſt, quod apparentię inhoneſtę ac deformes, ſemper Dęmoniacę ſunt. 2. ſi ad nul

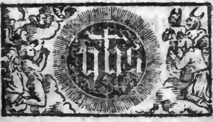
Diuinæ reddunt tranquillũ

Notanda plura ad cognoſcēdum dęmoniacas viſiones, & reuelationes.

lum finem, vel non bonum, ſint, eiuſdem farinę ſunt. Item reuelationes, vel conſilia, ſi contra legem Dei, vel Eccleſię, vel aliam approbatam, aut contra bonos mores, aut contra conſuetudinem Eccleſiaſticam, demoniacę ſunt. Si bona conſulantur, ſed cum laude, & encomio eius, cui conſulitur, ſuſpecta ſunt de dęmoniaco conſilio; diuina ſiquidem conſilia, vt dicit Iacobus, *modeſta*, *& pudica ſunt*, & abſque vanitate. Ab omni autem deceptione Dei ſeruus liberabitur, ſi eiuſmodi viſiones, & reuelationes non ambiat. Et ſi ad eius probationem, Deus permittat illum aliquas pati à dęmone, cum de eis dubitat, Deo ſe commendet, & Angelum ſuum Cuſtodem, & Sanctos ſuos Patronos oret, vt pro ipſo intercedant à Deo, ne decipiatur.

Conſilium in eiuſmodi dubijs.

✠

OPVS-

Digitized by Google

OPVSCVLVM SEXTVM.

DE DISPOSITIONIBVS REQVISITIS AD VITAM CONTEMPLATIVAM INCIPIENDAM, ET PROSEQVENDAM.

CAP. I.

De Vocatione ad Vitam Contemplatiuam.

ADVERTO, & frequenter in memoriam reuoco id, quod docet S. Thomas 2. 2. qu 81. art. 1. ad 5. quòd *contemplatiui dicuntur, non qui contemplantur, ſed qui contemplationi totam vitam ſuam deputant*, non quia continuè tota die, ac nocte in contemplatione debeant perſeuerare, vt hæretici Euchitæ docebant, hoc enim impoſſibile eſt; immò S. Greg. *homil.* 14 *in Ezechiel.* ſuper illud Apocal. *factum eſt ſilentium in Cœlo quaſi media hora*, dicit, tanto tempore, & vix durare poſſe contemplationem in hac vita, nam anima à ſtrepitu naturalium cogitationum perturbata ad eas reuocatur; ſed intelligitur ſic, quòd per totam vitam debet ſeruare ea, quæ requi- Qui ſunt contéplatiui. Quomodo intelligitur quòd per totam vitam quis contéplecur.

Tt 2 run-

Digitized by Google

runtur in homine vitam contemplatiuam ducente, vt munditiam cordis, vitiorum, ac paſſionum per frequentes virtutum actus abolitionem; Sacramentorum frequentiam, à ſçculi curis, negotijs, honoribus, ac deliciis abſtinentiam, ſolitudinem, Sacræ Scripturæ, ac librorum ſpiritualium lectionem, ieiunia, ac cętera in ſequentibus adducenda iuxta perſonarum conditionem. Qui ergo hæc per totam vitam exequitur, & ſtatutis temporibus contemplationi vacat, dicitur contemplatiuam vitam ducere, & verè, ac propriè contemplatiuus: non verò qui curis ſæculi, ambitioni, conuerſationibus, ac delicijs dediti, vitamque ſicut cæteri non ſpirituales, ſed mundani ducentes, actus contemplationis quandoque eliciunt; his enim contemplatiui nomen nullo modo competit, quod perfectorum, vel etiam ſupradicto modo proficientium, ac degentium proprium eſt.

Qui non debent dici contemplatiui.

De his ergo, qui Contemplatiuorum numero adſcribi cupiunt in toto hoc opuſculo loquar; & ab ouo, vt dicitur, ideſt à principio, ac deliberatione ad Vitam contemplatiuam incipiēdam exordiar; quod quidem à Deo vocante eſt.

Initiū vitæ contēplatiuæ eſt diuina vocatio.

Dico ergo, Initium Vitę contemplatiuę, primumque omnium prętequiſitum ad illam, eſt diuina vocatio, vel interna tantum, vel externa cum interna.

Prob. 1. ex Io. 15. *ſine me nihil poteſtis facere*, ideſt nihil boni ſpiritualis conducentis ad ſalutem. 2. ex epiſt. Iacobi, *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à Patre luminum*, 3. ex 2. Cor. 3. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis tamquam ex nobis*. Et ideò ex Concil. Arauſ. 2. *cap.* 18. in omni opere bono, gratia Dei præcedit, vt fiat; *& in can. vlt. in omni opere bono quod facit homo, Deus eſt, qui*

Omne opus bonū a Deo eſt.

qui incipit; & falſum eſt dicere, quòd homo incipit, & poſtea Deus adiuuat.

Dixi, vel vocatione interna; quia ſæpenumero Deus excitat, & illuminat hominem ad bonum aliquod faciendum abſque eo quòd quis externa voce, vel lectione libri aliquid de illo audierit, vel legerit v.g. ad ſtatum vitæ eligendum, vt religioſum, &c. vel excitat, illuminat; ac inſpirat, vt librum aliquem legat, vel perſonam aliquam adeat, non innuens ei finem, ob quem ad legendum, vel adeundum impellat; & ex lectione libri, vel conuerſatione cum perſona innoteſcit ſibi aliquod bonum opus, vel ſtatus aliquis vitæ, vel exercitium ſpirituale, quod ſibi, Deo inſpirationem proſequente, placet, & idem Deo adiuuante aggreditur: ita prorsùs multis accidit, qui vitam contemplatiuam aggrediuntur.

Ali quando vocation e interna Deus vocat.

Dixi, uel externè, ac internè uocantur; ſic enim regulariter accidit, nempe uel aliquo modo ſpeciali per Angelum, ut fecit Deus cum Cornelio Centurione gentili, dùm eum uocauit ad fidem, uel mediantibus Prædicatoribus, ut factum eſt per Apoſtolos, per diſcipulos eorum, cæteroſque, qui mundum vniuerſum conuerterunt ad fidem; immò & per ipſummet Saluatorem, cum per annos tres, & ampliùs prædicauit, & multos ſuis concionibus, miraculis, & vitæ ſanctitate ad ſe traxit, vel librorum lectione; vel ex Sanctorum miraculis, vt de tot miriadibus conuerſorum legimus: Sic ad contemplatiuam vitam vocantur, qui ei vacant; iis enim mediis eos Deus ad illa vocat.

Regulariter internè, & externè fit vocatio.

Dixi, ſimul cum interna: non enim ſufficit externa vocatio per prædicatorem, vel lectionem librorum ad opus bonum ſupernaturale peragendum & multò minus ad ſtatum vitæ deligendum, vt malè do-

Non ſufficit externa vocatio.

docuit Pelagius acriter à S. Auguſtino impugnatus; docebat enim, gratiam Chriſti, quæ ad bona opera facienda eſt neceſſaria, eſſe legem, ſeu doctrinam Euangelicam, & hanc cum libero hominis arbitrio ſufficere inſipienter docebat, & hęreticè: requiruntur enim interna excitatio, illuminatio, & inſpiratio, & adiuuans auxilium (dum auditur, aut legitur doctrina) vt quis poſſit benè, ac ſupernaturaliter operari. Ideò S. Auguſt. *in epiſt. 1. S. Ioan. tract. 3.* circa finem ſuper illud, *Non habetis neceſſitatem, vt aliquis doceat vos, quia vnctio ipſius (id eſt Spiritus) docet vos de omnibus*, multa dicit de internis auxilijs, & vocationibus; *Videte magnum Sacramentum fratres. Sonus verborum noſtrorum aures percutit; magiſter intus eſt. Si non ſit intus qui doceat, inanis fit ſtrepitus noſter. Magiſteria forinſecùs adiutoria quædam ſunt, & admonitiones. Cathedram in Cœlo habet qui corda docet. Propterea dicit in Euangelio, Vnus eſt Magiſter Chriſtus. Ipſe ergo vobis intus loquitur, quia nemo hominum illic eſt. Interiùs eſt magiſter, qui docet; Chriſtus docet, inſpiratio ipſius docet. Vbi illius inſpiratio non eſt, & vnctio, forinſecùs inaniter perſtrepunt verba.*

Interna ſemper neceſſaria ad opus bonum.

Ex S. Aug.

Deinde adducit exemplum de agricola aquam fundente circa arborem; qui tamen dare non poteſt virtutem faciendi poma: Sic & prædicator prædicans doctrinam, non poteſt dare virtutem exequendi, concludens cum Paulo dicente, *Ego plantaui, Apollo rigauit, & Deus incrementum dedit. Neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus.* Semper igitur ad bonum operandum, & ſtatum vitæ eligendum Deo gratum, eſt neceſſaria interna vocatio, ſeu illuminatio, ac inſpiratio.

Initio, & dei nceps pro vita contéplatiuaeſt neceſſaria gratiaDei

Sicut autem, vt initium detur Vitæ contemplatiuæ, neceſſaria eſt diuina inſpiratio, ſic in proſecutione eſt neceſſarium diuinum adiutorium ad ſingulos

actus

actus bonos, & ſupernaturales, neceſſarioſq; ad acquiſitionem, progreſſum, & ſtatum Vitæ contemplatiuæ, de quibus mox loquemur; & ad vitiorum reſecationem, & paſſionum, per virtutum exercitium, domationem; tentationum victoriam; ſeculi negotiorum, ac pomparum, deliciarumque fugam, & alia his ſimilia ſuperanda per quorum remotionem, homo de carnali fit ſpiritualis, Deoque dicatus. Pro his ergo omnibus, contemplationi vacaturis, nedum ſingulis diebus, & horis, ſed ſingulis momentis Dei auxilia ſunt neceſſaria: qua propter confidenter Deum, ac frequenter orare quis debet, vt illum in ſuo exercitio, ad quod vocatus eſt, adiuuare non deſinat, & confidat ſic futurum, cùm Saluator ſic promiſerit, *Petite, & accipietis; quærite, & inuenietis, pulſate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit accipit, &c.* Deus frequenter orandus.

CAP. II.

An ad Vitam contemplatiuam acquirendam prærequiratur purgatio Vitæ, & in quo conſiſtat.

ADu. communem, vt S. Bonau. notat, eſſe Myſticorum ſententiam, quòd ad montem Perfectionis, ſeu ad perfectam, quæ in hoc ſæculo obtineri poteſt, vitam, regulariter per tres vias ſucceſſiuè, ac ordinatè incedendum eſt, nempe per purgatiuam illuminatiuam, & vnitiuam. De ſingulis iſtis erit ſermo. At de prima, quę ante alias calcanda eſt, hìc loquimur. Tres viæ ad perfe-ctionē acquirendā.

Adu. 2. quòd ſicut ait S. Greg. homil. 14. in Ezechielem, *nemo de repente fit ſummus*; ideò quia purgatio vitiorum, ac defectuum in vocatis à Deo ad con-

contemplationem difficillima eſt; immò impoſſibile regulariter, quod fiat illicò, vel in paruo tempore: paulatim, & cum diſcretione directoris facienda eſt; alioquin incipientes, difficultate impotentiæ obruti, antequam inciperent, à propoſito etiam incipiendi recederent, quę autem purganda erunt, paſſim dicam.

Primò curare debēt vt ſint ſine mortali peccato.

Dico 1. Omnium primò nedum incipientes vitam contemplatiuam, ſed & proficientes, ac perfecti curare debent, vt ſint ſine mortali peccato; ideò hæc erit prima purgatio.

Prob. ex S. Bern. qui tract. de interiori domo cap. 13. ait, *Priùs tergere debet ſpeculum animæ à peccatis operis, & cogitationis, Deus enim, qui munditiæ amator eſt, cor pollutum habitare non poteſt. Cor à terrenis retrahere debet; ſic faciens incipiet ei quadam diuini luminis claritas interlucere, & quidam inſolitæ viſionis radius oculis cordis apparere, qua luminis viſione animus inflammatus, incipit in Deum, ac ſuperna conſpirare, Deum diligere, eique inhęrere*: & in ſer. 80. *Qui vult contemplationi vacare, debet quieſcere non ſolùm ab operibus malis, ſed à cogitationibus ſuperuacuis. Multi ſiquidem, etſi ſciant vacare corpore; neſciunt tamen vacare corde, neſcientes facere ſabatum ex ſabato, ideò non valent implere illud pſalmi, vacate, & videte quoniam ſuauis eſt Dominus. Nam, & Saluator ipſe Matt. 5. ait, Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Contemplatio autem, vt ſępè diximus, eſt intuitus alicuius diuinæ veritatis, *& in maleuolam animam non intrabit ſapientia, Sap. 1. nec habitabit in corpore ſubdito peccatis*, & Pſal. 9. *Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Et Sap. 1. *Spiritus Sanctus diſciplinæ effugiet fictum*, ideſt in peccato exiſtentem. Quoniam ergo homo vacaturus contemplationi, Spiritus Sancti

Qui ſine peccato ſunt contemplari valent.

ctidona eſt recepturus, & ſapientiæ diuinæ particeps futurus, omnium primò animam à peccatis purgare debet per Pœnitentiæ Sacramentum, & curare cum Dei auxilio ſic purgatam conſeruare.

Dico 2. Vacaturus contemplationi purgare ſe debet ab omni habitu vitioſo, & ab omni mala inclinatione, vt ſe purum, & immaculatum quantum fieri poteſt, coram Deo exponat, iuxta S. Bonauenturæ doctrinam. *Ab omni vitii habitu debet purgari.*

Prob. ex longo diſcurſu S. Bonau. qui in tract. *Paruum bonum particula prima, de Purgatiua vita*, ſic loquitur. *Si vis purgari, verte te ad conſcientiæ ſtimulum. Si illuminari ad intelligentiæ radium; ſi perfici ad ſapientiæ igniculum.* Deinde de primò ait. *Ad ſtimulum conſcientiæ debet homo exercere ſe ipſum, hoc modo meditando in via purgatiua, vt primò ſe ipſum exaſperet, ſecundò euacuet, tertiò dirigat. Nam exaſperandus eſt recordatione peccati, euacuandus circumſpectione ſui, rectificandus conſideratione boni: recordatio peccati ſic fit. Arguat ſe animus de multiplici negligentia, concupiſcentia, & nequitia: ferè enim omnia peccata reduci poſſunt ad hæc tria. Circa negligentiam, recogitare debet homo ſi in ſe fuerit negligentia cordis cuſtodiendi, temporis expendendi, & finis intendendi; debet enim benè cuſtodire cor, tempus vtiliter expendere, & finem debitum in omni opere præcogitare. 2. cogitare debet ſi fuerit negligens in oratione, in lectione, in boni operis executione. 3. debet cogitare ſi fuerit negligens ad pœnitendum, ad reſiſtendum, & ad proficiendum; debet enim ſumma cum diligentia deflere culpam commiſſam, repellere tentationem diabolicam, proficere de vna virtute in aliam, vt poſſit peruenire ad terram promiſſam.* *S. Bonau.* *Documẽta S. Bon pro purgatione.* *Exaſperatio neceſſaria, & quæ.*

Circa concupiſcentiam autem, debet cogitare homo ſi in eo viuat concupiſcentia voluptatis, curioſitatis, & vanitatis, quæ ſunt radices totius mali. Primo igitur recogitanda *Concupiſcentia frenanda, & quomodo.*

da eſt concupiſcentia voluptatis, quæ tunc in homine viuit, ſi, fuerit in eo appetitus dulcium, mollium, & carnalium, hoc eſt ſi homo quærit cibaria ſaporoſa, veſtimenta delicata, & oblectamenta luxurioſa. Quæ omnia, non ſolùm reprehenſibile eſt appetere cum conſenſu, ſed etiam debet homo reſpuere in primo motu.

Circa delicias.

Secundò recogitanda eſt concupiſcentia curioſitatis, ſi viuat, vel vixerit in homine. Hoc autem deprahenditur, cùm quis appetit ſcire occulta, videre pulchra, & habere chara. In omnibus his eſt vitium auaritiæ, & curioſitatis. Multum reprehenſibile hoc eſt in homine.

Circa curioſitatem

Tertiò recogitanda eſt concupiſcentia vanitatis, quæ tunc viuit in homine, ſi in eo fuerit appetitus fauoris, laudis, & honoris, quæ omnia vana ſunt, quæ hominem vanum reddunt, & ita fugienda ſunt, ſicut concupiſcentia mulierum. Et de omni tali debet conſcientia reprehendere cor humanum.

Circa vanitates.

Circa nequitiam autem debet cogitare homo, ſi in eo vigeat, vel aliquando viguerit iracundia, inuidia, & acedia, quæ faciunt hominem nequam. Iracundiæ nequitia recogitanda, quæ conſiſtit in animo, in ſigno, & in verbo, vel in corde, in facie, & clamore; vel in affectu, afflatu, & effectu. Secundò recogitanda eſt nequitia inuidiæ, quæ in alienam proſperitatem tabeſcit, in aliena aduerſitate hilareſcit, & in aliena mendicitate frigeſcit. Tertiò recogitanda eſt nequitia acediæ, ex qua oriuntur ſuſpiciones, malæ cogitationes, blaſphemiæ, & detractiones malignæ. Omnis talis nequitia multùm deteſtanda eſt. Ex hac trifaria recordatione tripliciter debet exaſperari ſtimulus conſcientiæ, & amaricari anima, vt poſſit homo conſequi ſalutem.

Circa nequitiam.

Id eſt circa omnia mala.

Videndum modò eſt quomodo exacuendus ſit ſtimulus conſcientiæ in circumſpectione ſui. Tria autem debet homo circumſpicere, diem mortis imminentem, ſanguinem Chriſti recentem, & faciem Iudicis præſentem. In his tribus

Notabilis S. Bonau. doctrina de purgatione animæ.

bus acuitur ſtimulus conſcientiæ contra omne malum.

Poſt hæc ſequitur S. Bonau. *Tria ſunt bona meditanda, in quorum acquiſitione rectificatur ſtimulus conſcientiæ, ſcilicet ſtrenuitas contra negligentiam, ſeueritas contra concupiſcentiam, & benignitas contra nequitiam; his enim tribus habitis fit conſcientia bona, munda, & recta. Primò igitur incipiendum à ſtrenuitate, quæ viam præbet alijs, eſt enim vigor quidam animi excutiens omnem negligentiam, & diſponens animam ad omnia bona opera facienda. Secundò ſequitur ſeueritas, quæ eſt vigor animi reſtringens omnem concupiſcentiam, & habilitans animam; ac feruentem reddens eam ad amorem aſperitatis, paupertatis, ac vtilitatis. Tertiò ſequitur benignitas, quæ eſt quidam dulcor animæ excludans omnem nequitiam, & habilitans animam ad beneuolentiam, tolerantiam, & ad internam lætitiam.*

Med itatio qua ſit purgato.

Et hic, ſubdit Seraphicus Doctor, *eſt terminus purgationis ſecundùm viam meditationis; Nam omnis conſcientia munda læta eſt, & iucunda. Qui igitur purgari vult, vertat ſe modo prædicto ad ſtimulum conſcientiæ. In prædicta tamen exercitatione à quolibet præmiſſorum debet inchoari noſtra meditatio: tranſeundum eſt etiam ab vno ad aliud, & tandiu immorandum, quouſque tranquillitas, & ſerenitas acquiratur, & percipiatur, ex qua oritur ſpiritualis iucunditas: qua adepta, promptus eſt animus, vt ſurſum tendat. Incipit ergo via illa à ſtimulo conſcientiæ, & terminatur in affectum ſpiritualis lætitiæ*: hæc, & alia plura S. Bonau.

Terminus purgationis eſt ſpiritualis lætitia.

Hæc autem purgatio, vt manifeſtè patet, fit per exercitium omnium virtutum moralium, ideſt per dictamina, & principia eorum, per quæ actus illarum exercentur; paſſiones concupiſcibilis domantur, ac frænantur, & per frequentationem actuum illorum habitus acquiruntur, quibus acquiſitis, adeſt

Purgatio fit per virtutum moralium exercitia.

Digitized by Google

in anima pax à paſſionibus,& fit magis capax diuinarum illuminationum, quæ contemplatiuis ſolent à Deo concedi.

Nec prætermittendum puto quæ alii Doctores Myſtici de eiuſmodi purgatione contemplatiuis, præſertim incipientibus, neceſſaria tradunt; quæ tamen ſub aliis terminis, & phraſibus eadem ſunt cum relatis ex Doctore Seraphico: At pro deuotorum notitia, breuiter ea percurram.

Ex ſententia aliorũ purgatio quomodo facienda.

Quoniam, inquiunt, & benè, anima multis modis a paſſionibus turbatur, & quatitur, non poterit quis contemplationi, nec meditationi, immò nec vlli operi bono vacare, niſi illæ vel ſuperentur per contrarios virtutum actus, vel fræuentur. Sunt autem ſequentes. *Amor*, *Deſiderium*, *Gaudium*, *Odium*, *Abominatio*, *Fuga*, *Triſtitia*, *Spes*, *Deſperatio*, *Audacia*, *Timor*, & *Ira*. Omnes autem iſtæ paſſiones, ſi ſecundùm regulam rationis moderentur, ad actus bonos inducunt; ſi contra regulam rationis, ad malos; ideò aliqua de his moderandis regula eſt aſſignanda, ne ad malum Inducant.

Paſſiones moderandæ quæ, & quot ſint.

Amoris moderatio.

Amoris paſſio poteſt ad malum inducere ratione obiecti, finis, vel modi. Nam multa obiecta mala ſunt, ac prohibita, & hæc certè amanda non ſunt. Multa vero bona, & licita; tamen amor eorum eſſe poteſt malus ratione finis mali, vel ratione exceſſus, ſeu modi in amando, v.g. Cognati, amici, bona neceſſaria ad victum, & veſtitum, bona fama, ſcientiæ, & cętera ſimilia: & amor eorum moderari debet ratione finis, vt propter ſummum amabile, nempe Deum, amentur, & in eorum amore non excedatur.

Deſiderii paſſio.

Deſiderij paſſio, ſeu concupiſcentiæ, quæ ex amore alicuius rei naſcitur, vel eſt circa rem malam, ac pro-

prohibitam, vel circa bonam,& licitam; hæc etiam, vt paſſio amoris, moderanda eſt.

Gaudij, ſeu delectationis paſſio, quæ eſt motus quidam ſenſitiui appetitus quieſcens in termino, ſeu obiecto amato, ac poſſeſſo, de prohibito numquam debet admitti; de licito verò non debet excedere, ſicut dictum eſt de deſiderio, quia hoc eſt circa abſens, gaudium verò circa præſens. Gaudii paſſio.

Odij paſſio, quæ eſt fuga alicuius obiecti apprehenſi, vt ſibi nociui, ſic regulari debet, vt ſemper omne malum morale, ſeu prohibitum odio habeatur. Non ſic autem omnia mala naturalia, niſi ea, quæ lædunt vitam, membra; bona famæ, ac fortunę; quæ tamen ſi accidant, ad mortificationem, bono animo; & cum conformitate ad Dei voluntatem ſunt acceptanda. Odii paſſio.

Abominationis, ſeu fugæ paſſio, quæ prouenit ex amore, & concupiſcentia ſui, timente malum aliquod ſibi inferendum, ſicut Odium, debet regulari. Abominationis paſſio.

Doloris, ac triſtitiæ paſſio, quæ oritur ex ijs, quæ nobis nolentibus accidunt, ſicut ex poſſeſſione obiecti amati oritur gaudium, & delectatio, cùm ſit anguſtia quædam, & oppreſſio animi, moderanda eſt, ne ſit immoderata, & turbet rationem; omnia enim mala nobis aduenientia, tamquam à Deo immiſſa toleranda ſunt. Doloris paſſio.

Spei paſſio, cùm ſit motus quidam appetitiuæ potentiæ de re abſente, & ardua obtineri, & differat à deſiderio, quia hoc abſtrahit à poſſibili, & impoſſibili, ſpes verò eſt circa poſſibile, de malo numquam eſt permittenda: De bono autem admitti poteſt ſine exceſſu mediorum, modi, & finis, ne cum anxietate, & inquietudine ſit. Spei paſſio.

Deſperationis paſſio, quę eſt motus potentię iraſcibilis, Deſperationis paſſio.

bilis, quando obiectum ſperatum redditur impoſſibile, vel non obtinetur, ſic moderanda eſt; ſi obiectum ſit bonum, & ad ſalutem neceſſarium, confidendo de Dei miſericordia, ſi verò indifferens, non curando.

Audaciæ paſſio. *Audaciæ* paſſio, quæ eſt motus iraſcibilis tendens in rem arduam, non conſiderata virium poteſtate, omninò frenari debet, nec permitti, vt in actum exeat: & per hoc differt à fortitudine; quia per hanc homo ardua quidem licita à ratione dictata aggreditur ſed prudenter penſata virium facultate.

Timoris paſſio. *Timoris* paſſio, quę eſt ægritudo quædam animi, quòd imminenti malo reſiſtere non poſſit, cauſans erubeſcentiam, ſtuporem, & agoniam; moderari debet, cum ſpe in Deo euadendi malum illud imminens, & ſe conformando eius voluntati, quatenus euadi nequeat, vt de Chriſto Domino in horto orante legimus ſic feciſſe in timore mortis.

Iræ paſſio. *Iræ* paſſio, quę eſt motus iraſcibilis tendens in vindictam alicuius offendentis, vel offenſuri, moderari debet per patientiam, ac fortitudinem, ſicut de ipſomet Saluatore toties iniurijs, blaſphemijs, & lapidibus appetito, legimus.

CAP. III.

De alijs diſpoſitionibus, & purgationibus ad Contemplatiuam vitam neceſſarijs.

Ad clariorem notitiam ponuntur. ADu. quòd licèt in documentis S. Bonau. in præcedenti capite allatis contineantur omnes ferè purgationum, & diſpoſitionum ſpecies, quæ pro incipiente, ac proficiente in vita contemplatiuà neceſſatiæ ſunt; tamen ad claritatem, & diſtinctiorem

rem

rem pro tyronibus notitiam diſpoſitiones, & purgationes multas prærequiſitas, comitantes, & ſubſequentes contemplatiuam vitam referemus.

Adu. 2. Inter eiuſmodi requiſita, & purgationes, non inferiorem, aut contemnendum locum tenere mortificationem, quam enixè commendat Apoſtolus Rom. 8. *Si autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: quicumque Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei*. Et Coloſſ. 3. *Quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram. Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo*. Et infra, *Mortificate ergo membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram*. Ideò de mortificatione tàm ſenſitiuę, quàm rationalis partium hìc loquemur, quæ alio vocabulo dicuntur mortificationes exterioris, & interioris hominis, quę contemtiuo ſunt neceſſarię, vt ad perfectionem perueniat. Mortificatio neceſſaria. Interioris & exterioris hominis mortificatio.

Adu. 3. quòd nomen *mortificatus* à morte deriuatur; ſicut enim mortuus homo nullam animi perturbationem, aut ſenſationem percipit, quantumcumque in illum deſæuiatur, ita mortificatus, ac ſi abſque ſenſu eſſet, omnia percipit; & rationi, ac legi diuinæ, nec non & conſilijs euangelicis conformis, & imperturbatus viuit, quia carnem, ſeu partem inferiorem ſpiritui ſubiecit. Itaque verè, ac propriè *mortificatio eſt voluntaria caſtigatio corporis, vel animi, qua appetitus frænatur, non ſolùm à perturbationibus illicitis gaudij, iræ, odij, concupiſcentiæ*, &c. *ſed etiam multoties à licitis*, vt docet S. Gregorius *lib. 4. Dialog. cap.* 11. Vnde dicitur mortificatio.

Dico ergo 1. Ad contemplatiuam vitam perfectè acquirendam neceſſaria eſt mortificatio ſenſuum circa omnia ſenſibilia. Mortificatio ſenſuũ neceſſaria ad vitam contẽplatiuam.

Prob. S. Auguſtinus explicans verba Pauli ad Rom. 8. *Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis* ait,

Hoc

Hoc eſt opus veſtrum in hac vita, actiones carnis ſpiritu mortificare, quotidiè affligere, euacuare, frænare, interimere. Quàm multos enim proficientes non delectant, quæ antea delectabant. Quod ergo delectabat, & non ei conſentiebatur, quia iam non delectat mortificatum eſt. Calca mortuum, tranſi ad viuum, calca iacentem, confligе cum reſiſtente. Mortua eſt enim vna delectatio, ſed viuit altera; illam dum non conſentis, mortificas. Cùm cœperit omninò non delectare mortificaſti. Hæc eſt actio noſtra, hæc eſt militia noſtra.

Conf. ex Rom. 12. 1. vbi ait Apoſtolus, *Obſecro vos fratres per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum.* Deinde monet quomodò ſacrificium hoc morale ſit faciendum. *Non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Et poſt multa, inquit: *Siue miniſter in miniſtrando, ſiue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exortando, qui tribuit in ſimplicitate, qui praeſt in ſollicitudine, qui miſereretur in hilaritate. Dilectio ſine ſimulatione. Odientes malum, adhærentes bono. Charitate fraternitatis inuicem diligentes, honore inuicem præuenientes. Sollicitudine non pigri, ſpiritu feruentes. Orationi inſtantes. Neceſſitatibus ſanctorum communicantes; Domino ſeruientes, Spe gaudentes; In tribulatione patientes. Hoſpitalitatem ſectantes. Benedicite perſequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere. Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus; Idipſum inuicem ſapientes. Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes. Nolite eſſe prudentes apud vos metipſos. Nulli malum pro malo redentes; prouidentes bona, non tantùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus. Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes. Non voſmetipſos defendentes cariſſimi, ſed date locum iræ. Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum; ſi ſitit, potum da illi, &c.* Placuit totum

Actus mortificationis qui.

Ex Apoſtolo quomodo fit mortificatio.

Apoſtolus docet integram purgationem, & mortificationem.

tum hoc ferè caput hic referre; quia multùm facit ad totius hominis tàm exterioris, quàm interioris, tàm quoad ſenſitiuæ, quàm quoad rationalis partis mortificationem, ac humiliationem; quæ eſt fundamentum mortificationis; totiuſque ſpiritualis ædificii, ac perfectionis.

Origenes explicans verba Apoſtoli conſulentis, vt offeramus corpora noſtra hoſtiam Deo viuentem ait, hoc fieri per mortificationem corporis, inquiens. *Si ſuperbiam corporis tui vincas, & reſeces, immolas Deo Vitulum: ſi iracundiam Arietem: ſi libidinem Hircum: ſi vagos, & lubricos cogitationum volatus, Columbam, & Turturem.* Origenes

Mortificatio ergo ſenſitiuæ partis aliud non eſt, quàm ſubiecto carnis ad ſpiritum, non ſolùm per remotionem illicitorum, ſed etiam per amputationem licitorum, ac indifferentium, ad quæ appetitus ſenſitiuus inclinatur, quod quidem regulariter fit per orationes crebras, ieiunia, flagellationes, peregrinationes, ſolitudines, ſilentia; vno verbo dici poteſt, per abnegationem ſui, quam conſulit Saluator Lucæ 9. *Qui vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Mortifica tio ſenſitiuæ partis quæ ſit.

S. Bonau. in Pharetra lib. 4. cap. 8. quod eſt de mortificatione ex S. Greg. ait, *Niſi quiſque à ſemetipſo deficiat, ad eum, qui ſupra ipſum eſt, non appropinquat; nec valet apprehendere quod ſupra ipſum eſt, qui neſcit mactare quod eſt.* Et ex Auguſtino ait, *Carnem veſtram domate ieiunijs, & abſtinentia eſcæ, & potus quantum valetudo permittit, quando autem aliquis non poteſt ieiunare, non tamen extra horam prandij aliquid alimentorum ſumat, niſi cùm ægrotat.* Et ex eodem Auguſt. ait, *Faciliùs concupiſcentia refrænatur, quæ nulla expectatione ſuccenditur.* Et alibi, *amputanda ſunt omnia nobis quæ-* Ex S. Bon. mortificatio.

 cum-

cumque igniferi fomitis ſulfuratibus flammis ſentiens fornax ebullientis carnis exæſtuat, vt vel tenuit quidem ſcintilla ſeruata, maiora conflet incendia. Et ex eodem Auguſtino alibi, *Mori oportet hominem in carne Mundo, ne moriatur in anima Chriſto, nam tunc quiſque viuere dicitur, ſi ſecundùm ſæculum moriens, in ſolo Deo viuere delectetur.* Et ex Caſſiodoro ait, *Væ carni, quæ ſuperata non fuerit. Nam quæ in hac conuerſatione vincitur, illic ſine dubio coronabitur.* Et ex San Bernardo inquit; *Duriùs quidem tractandum eſt corpus, ne rebellet, ne inſoleſcat; ſic tamen, vt ſeruire ſufficiat, quia ad ſeruiendum ſpiritui datum eſt; nec ſic habendum eſt, tamquam propter illud viuamus, ſed tamquam ſine quo viuere non poſſimus.*

In quo ſiſtit cō-

Iterum S. Bonau. de mortificatione.

Idem S. Bonau. ex Seneca ait, *Vetas me Cælo intereſſe, ideſt iubes me viuere capite demiſſo. Maior ſum, & ad maiora genitus, quàm vt mancipium mei corporis; quod quidem non aliter aſpicio, quàm vt vinculum aliquod meæ libertati circumdatum.* Et alibi, *Honeſtum ciuile eſt, cui corpus nimis clarum eſt: agatur eius diligentiſſima cura, ita tamen, vt cùm exiget ratio, cùm dignitas, cùm fides mittendum ſit in ignes.* Et alibi, *Hanc ſanam, & ſalubrem formam vitæ tenere, vt corporis tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini ſatis eſt; duriùs etiam tractandum eſt, nè animo malè pareat.* Hæc Bonau. de corporis mortificatione, quæ non dedignatur ex aliis diſcere, & docere.

Cicero de mortificatione loquitur.

Et Cicero in Tuſculanis ait, *Tota Philoſophorum vita, vt inquit Plato, commentatio mortis eſt. Nam quid aliud agimus, cùm à voluptate, ideſt à corpore, cùm à re familiari, quæ eſt famula, & miniſtra corporis; cùm à republica; cum à negotio reuocamus animum; quid inquam tunc agimus, niſi animum ad ſe ipſum aduocamus, & ſecum eſſe cogimus? ſecernere autem animum a corpore non*

quid-

quidquam aliud eſt, quàm emori diſcere. Quare hoc commentemur, mihi crede, diſiungamuſque nos à corporibus, ideſt conſueſcamus mori. Hoc & dum erimus in terris, erit illi cœleſti vitæ ſimile, & cùm illuc ex his vinculis emiſſi fuerimus, minus tardabitur curſus animorũ. Vides ergo, quòd Ethnici etiam Philoſophi putarunt mortificationem ad perfectionem valdè conducere.

Ad particularia deſcendendo, de quolibet ſenſu aliqua ad eorum mortificationem neceſſaria, dicenda ſunt.

Senſus Viſus periculoſiſſimus eſt, quia vulgò dicitur, mors intrat in animam per oculorum feneſtras. Et Ieremias 3. 51. ait, *Oculus meus depredatus eſt animam meam.* Vnde S. Hieron. in epiſt. ad Nepotianum inquit, *Nec Sampſone fortior, nec Dauide ſanctior, nec Salomone ſapientior eſſe poteris; memento ſemper, quòd Paradiſi colonum de poſſeſſione ſua eiecit mulier. Iſti enim per viſum decepti errarunt.* Mortificandus eſt ergo ſenſus viſus per abſtinentiam ab aſpectu ſpectaculorum, mulierum, & omnium ſimilium etiam licitorum, quę ad appetitum eorum allicere poſſunt; & librorum ſacrorum lectioni applicetur, & hoc modo mortificabitur.

Particularium ſenſuum mortificationes.

Viſus periculoſiſſimus.

Senſus Auditus mortificandus eſt primò per fugam conuerſationum, in quibus fieri ſolet ſermo de laſciuiis, detractionibus, murmurationibus, aliiſque inhoneſtis. Secundò auertendo auditum à ridiculis, ac ſcurrilibus colloquiis, à nouellis, cæteriſque curioſis ſucceſſibus.

Auditus mortificatio.

Senſus odoratus mortificatur per remotionem illius ab odoribus, & fragrantis; Nam Chryſoſt. *homil. 4. de Lazaro* ait, *Miles ſpiritualis non dormit in lecto eburneo, non oblinitur vnguentis, nam iſta cura eſt meretriciis amoribus implicatorum, perditorum, mentiſque deprauatæ homi-*

Odoratus mortificatio.

minum. Te verò non oportet olere vnguentum, ſed ſpirare virtutem: Corporis enim fragrantia arguit intus animam graueolentem.

Guſtus mortificatio.

Senſus Guſtus, quia periculoſiſſimus eſt, ſeuerè mortificandus eſt per eum enim genus humanum in Paradiſo naufragatum eſt, ſtatum innocentiæ, & immortalitatem amiſit, & miſerias omnes animæ, & corporis incurrit. Sic autem mortificandus eſt primò per ſubtractionem delicatorum alimẽtorum. Secundò, vt communia non ſumantur ad ſatietatem. Tertio vt non ad delectationem, ſed ad neceſſitatem ſumantur: nam ex S. Auguſt. lib. 10. Confeſſ. cap. 30. *alimenta, vt medicamenta ſumenda ſunt, ad neceſſitatem ſcilicet, non ad ſatietatem*. Multa enim mala inducunt, excitant enim delectationes moroſas, libidinoſas, verba ſcurrilia, inhoneſta, & ſimilia.

Periculoſiſſimus eſt.

Tactus mortificatio.

Senſus Tactus, cum ad omnes ſenſus, totumque corpus extendatur, *ex S. Baſilio lib. de Virginibus*, eſt omnium periculoſiſſimus, & ideo totum hominem ad illecebras allicit, vt exeperientia conſtat, ſi enim aliquis alterius ſexus etiam in parte honeſta tangatur, etiam ex bono, aut indifferenti fine, flamma concupiſcentiæ ſtantim inſurgit. Mortificari autem debet per remotionem omnium rerum, quæ perturbare, ſeu inquietare poſſunt, & flagellis, ieiunijs, aſpera veſte, cubatione dura, &c.

In hac corporis mortificatione legimus tot Sanctas, Sanctoſque multum exercitatos, & quod caput omnium eſt, ipſummet Sanctum Sanctorum Chriſtum Dominum, de quo quamuis ſanctiſſimo, innocente, impolluto, & à peccatoribus ſegregato, ac Dei filio, & Deo, pro nobis tamen ait Petrus epiſt. 1. 3. *mortificatus quidem carne, viuificatus autem ſpiritu*. Et Paulus, *exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens*.

Quis

Quis magis Saluatore mortificatus in victu, veſtitu, ieiunio, vigilia, itinere, patientia in perſecutione, iniuriis, flagellis, ſpinis, clauis, cruce, ſanguinis efſuſione, ac morte? cur hoc? *quia*, inquit Petrus, *voluit nobis relinquere exemplum, vt ſequamur veſtigia eius.*

Inter puros homines *nullus maior Ioanne Baptiſta*, dixit Saluator: hic in vtero matris ſanctificatus, ac confirmatus fuit in gratia; & tamen ab infantia vſq; ad annum fœrè trigeſimum in duriſſima corporis maceratione, veſte ex camelorum pilis confecta indutus, & excalceatus, continuò in terra cubans, locuſtis, & mele ſilueſtri nutriebatur. Ioannes Baptiſta.

De Magdalena S. Greg. homil. 13. in Euang. ait, *quot habuit de ſe oblectamenta, tot de ſe fecit holocauſta; conuertit ad numerum virtutum numerum criminum, vt totum ſeruaret Deo in pœnitentia quidquid ex ſe Deum contempſerat in culpa.* Magdalena.

De Apoſtolis omnibus pauca quidem ex hiſtorijs habemus; ſed credimus illos Chriſti exemplo, & mandato olim ſibi impoſito vſos, vt irent ſine pera, ſine baculo, ſine calceis, nec æs in zonis haberent: ex quibus magna inſurgit corporum mortificatio. Vnde Paulus ad Timot. 3. ait, *habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus*. S. Petrus ex Chryſoſtomo ſolis lupinis plerùmque reficiebatur. Apoſtoli.

Eorum exemplo tot Anachoretis, tot Eremitis, tot Monachis extremæ corporis mortificationi deditis tot deſerta, tot monaſteria, & clauſtra repleta ſunt, vt Dei famulatui in ſancta meditatione, & contemplatione aſſueſcerent. Inde Paulus primus Eremita, qui veſte ex palmarum folijs formata in nuda carne vtebatur. Hinc Antonius, Onufrius, cęterique mortificati Anachoritæ. Hinc Stylitæ Simeon, & Daniel, ita dicti, quia in columnis, ideſt cacumi- Eremitæ, & cæteri religioſi. Stylitę Simeon, & Daniel.

ni-

nibus montium, herbis tantùm nutriti, totam vitam aeris, niuis, ac ventorum inclementiæ expoſiti duxerunt.

S. Franciſcus.

Et vt innumeros omittam, qui in Vitis Patrum legi poſſunt, Sanctum meum Patrem Franciſcum (etſi indignus, & minimè ei conformis filius) non omittam. Is enim, vt ex S. Bonau. in eius vita, *à ſua conuerſationis primordijs tanta diſciplinæ rigiditate carnem crucifigebat cum vitiis, motuſque ſenſuales tàm ſtricta frænabat modeſtiæ lege, vt vix neceſſaria ſumeret ſubſtentationi naturæ; nam cocta cibaria ſanitatis tempore vix admittebat, & rarò: admiſſa verò, aut commixtione cineris interdum faciebat amara, aut aquei ſuperinfuſione liquoris, vt plurimùm reddebat inſipida: & de aqua frigida, cùm ſitis æſtuabat ardore, vix audebat ad ſufficientiam bibere. Nuda humus, & ſepiùs, lectulus erat laſſato corpuſculo, ceruical lapis, vel lignum: veſtiſque ſimplex, rugoſa, & hiſpida tegumentum; pro eo quod experientia certa didicerat, hoſtes malignos duris, & aſperis in fugam conuerti, delicatis autem, & mollibus ad tentandum fortiùs animari. Rigidus in diſciplina, & cuſtodia impretiabilis theſauri caſtitas. Plenum tam carnis videbatur aſſecutus dominium, & fœdus cum oculis ſic pepegiſſe videbatur, quòd non ſolùm carnalem aſpectum procul refugeret, ſed & curioſum vanitatis cuiuſcumque contuitum omninò caueret &c.* Deinde de eius humilitate, ac paupertate, & omnibus ferè virtutibus illius, quę perfectum exteriorem, & interiorem hominem repræſentant, mira dicit eius filius Seraphicus Doctor. Et hęc de carnis mortificatione, & purgatione dixiſſe ſufficiat.

CAP.

CAP. IV.

De interioris hominis purgatione, ac mortificatione.

ADuerto, quòd ſicut exterioris hominis nomine intelligitur pars ſenſitiua, ideſt corpus ſecundùm omnes ſenſus; ita interioris hominis nomine intelligitur homo ſecundum eſſe cognoſcitiuum, & appetitiuum tàm rationale, quàm imaginatiuum. Videndum nunc eſt, an vtraque pars cognoſcitiua, & appetitiua ſit purganda, & mortificanda, & in quo conſiſtat hæc purgatio, & mortificatio earum.

Interior homo quid ſit.

Potentiæ interræ mortificandæ.

Dico 1. Homo contemplationi vacans, vt ad perfectionem perueniat, debet etiam internas potentias cognoſcitiuas, & appetitiuas purgare, ac mortificare.

Prob. Exterior tantùm mortificatio ſine interiori non ſufficit: primò, quia hæc eſſet vera hypocriſis; et de hypocritis dicit Saluator, quòd *ſunt velut ſepulchra dealbata, quæ foris apparent ſpecioſa, intùs vero ſunt plena oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia.* Et alibi, *quòd apparent in veſtimentis ouium, intrinſecùs autem ſunt lupi rapaces.*

Chriſti doctrina.

Secundò ex Sancto Cipriano *de duplici martirio* ſic dicente, *Neque enim locus deſertus, ſaccus pro veſte, legumen pro cibo, neque ieiunia, neque charumeniæ, ideſt humi dormitiones monachum abſoluunt, ſub his enim inuolucris interdum latet animus valdè mundanus.*

Ex S. Cipriano.

Euſebius Emiſſenus *homil. ſuper verbis Apoſtoli, Fratres videte vocationem veſtram,* ait, *Venire ad clauſtrum, aut eremum ſumma perfectionis exordium eſt: ſed non perfectè in eremo viuere ſumma damnatio eſt. Quid prodeſt, ſi locus clauſtralis, & quietus teneatur, & inquietitudo in corde.*

Euſebius Emiſſenus.

corde verſetur? Quid prodeſt, ſi in habitatione ſilentium ſit, & inhabitantibus ſit vitiorum tumultus; & paſſionum colluctatio, ſi exteriora noſtra ſerenitas tenet, & interiora tempeſtas?

Intellectus mortificatio quæ.

Dico 2. mortificari, & purgari debet intellectus circa multitudinem ſcientiarum, ac ſubtilitates earum, & maximè circa doctrinas fidei, & humiliter ſentiendum quod Sancti Patres docent, vel Eccleſia proponit.

Prob. 1. ex Eccleſiaſt. 3. 22. *Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper, & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. Non eſt enim tibi neceſſarium ea, quæ abſcondita ſunt, videre oculis tuis. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter.* Et infrà, *Multos enim ſupplantauit ſuſpicio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus illorum.*

Conf. ex Rom. 12. 3. *Dico per gratiam, quæ data eſt mihi, omnibus, qui ſunt inter vos, Non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Nam Saluator dixit, *Confiteor tibi Pater, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis. Scientia enim inflat, & charitas ædificat.*

Quòd verò Paulus ſpecialiter loquatur de abſtineando à curioſitatibus, & ſubtilitatibus rerum fidei, patet ex textu; ſubdit enim, *Vnicuique ſicut Deus diuiſit menſuram fidei.* Sufficit enim homini ſpirituali, & contemplationi vacanti (niſi ex officio, ac dignitate aliter ſibi competat) ſcire, quæ neceſſaria, & quæ vtilia ſunt ad ſalutem, & regulas benè orandi, & contemplandi; & circa res fidei ſcire, cum ſimplicitate, ea, quæ proponit Eccleſia, & de ſubtilioribus curare non debet; quia ex Prouerb. 25. *Scrutator maieſtatis oprimitur à gloria.* Et ex Concilio Tolet. 14. *Fidei myſteria non ſunt iudicanda, & diſputanda,*

da, ſed credenda. Spiritualis ergo, & contemplatiuus intellectum purgare debet, ac mortificare, non applicando aliis ſcientiis, ac doctrinis, niſi iis, quæ ad ſalutem, ac perfectionem, iuxta directoris regulas, conferunt; & ſubtilitates, quæ in his occurrunt, non inquirat, ſed in ſimplicitate credat, & operetur, iuxta Apoſtoli documentum ad Philipp. 3. qui vbi de ſcientię, & fidei cognitione multa dixit, concludit, *Quicumque ergo perfecti ſumus, hoc ſentiamus. Et ſi quid aliter ſapitis, & hoc vobis Deus reuelabit. Verumtamen ad quod perueniмus vt idem ſapiamus, & in eadem permaneamus regula*. Interlin. dicit, *& ſic reuelabit Deus, quod aliter ſapimus; & vt regula dicit, fidei doctrina vna*.

Dico 3. Purgandus, & mortificandus eſt intellectus circa agibilia, ne nimis ſibi fidat in eis diſponendis, ſitque ſuæ opinionis tenax, ſed doctiorum conſilio vtatur, & Deum conſulat, & in eo confidat. Mortificatio intellectus circa agibilia.

Prob. ex Prouerb. 3. *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ*. Et infrà *Ne ſis ſapiens apud temetipſum*. Beda ait, *innititur prudentiæ ſuæ, qui ea quæ ſibi agenda, vel dicenda videntur, Patrum decretis præponit. Sapiens verò apud ſemetipſum eſt is, qui in illis, quæ ex Patrum magiſterio potuit rectè cognoſcere, ſe ſe præ cæteris quaſi doctior extollit*. Et hoc eſt quod monet Apoſtolus Rom. 12. 16. *Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos*. Et Eccleſiaſtici 8. 13. habetur, *Non te prætereat narratio ſeniorum, ipſi enim didicerunt à Patribus ſuis, vt ſcias in tempore oportuno dare reſponſum*.

S. Baſil. in reg. breu. cap. 25. dicit, *Sicut in vniuerſum vti propria libertate, arbitrione, alienum eſt à recta ratione; ita maioris partis iudicio non ſtare, eſt contumaciæ, & peruicaciæ periculum incurrere*.

S. Bernardus in ſerm. de Reſurrect. inquit, *lepra-*

proprii iudicii eò perniciosior eſt, quo magis occulta, & quò magis abundat. Hęc illorum eſt; qui zelum Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam, ſequuntur errorem ſuum, obſtinati in eo, ita vt nullius velint conſilijs acquieſcere.

Hi ſunt vnitatis diuiſores, inimici pacis, charitatis expertes, nouitate tumentes, placentes ſibi, & magni in oculis ſuis, ignorantes Dei iuſtitiam, & ſuam volentes conſtituere.

Dico 4. Potentia ſenſitiua cognoſcitiua interna à contemplatiuo eſt purganda, ſeu mortificanda.

Prob. & declaratur. Quidquid ſit de ſenſitiua potentia, an ſit multiplex; ſcilicet ſenſus communis, phantaſia, imaginatiua, & æſtimatiua, quas ego cum Scoto non diſtinguo pęnes ſubſtantiam, ſed pęnes officia, & omnes iſtas appello ſenſum communem, ac phantaſiam, & omnes earum ſpecies voco imagines, ſeu phantaſmata: dico ſenſitiuam, vel ſi velis dicere ſenſitiuas, halce potentias purgari debere per remotionem, obliuionem, & quando inſurgunt, per reiectionem imaginum, ſeu phantaſmatum earum rerum, quæ alliciunt ad concupiſcentiam vel vanitatem, vel curioſitatem, vel diſtrahere, & alienare poſſunt à contemplatione, vel meditatione. Iſtæ enim ſpecies ſunt quæ in abſentia rerum conturbant, & alliciunt intellectum ad earum applicationem, & voluntatem ad affectum; & ſine illis nunquam poſſet intellectus recordari ſenſibilium, quæ alias cognouit, nec voluntas in ea inclinari, eaque diligere.

Dico 5. Pars affectiua rationalis, id eſt voluntas, purgari, & mortificari debet à contemplatiuo.

Prob. & declaratur. Voluntas humana, quia ob originale peccatum ſauciata, concupiſcentiam incli-

clinantem habet annexam, ad ſui amorem, & excellentiam primo inclinata eſt, & ſibi magna cupit, quæ Deo non placent, vnde Auguſtinus dixit. *Duo amores fecerunt ſibi duas ciuitates; Amor Dei vſque ad contemptum ſui, ciuitatem fecit Dei. Amor ſui uſque ad contemptum Dei, ciuitatem Diaboli*. Hic amor purgandus eſt, non ſolum cum illicitus eſt, vt dicit Saluator, *Qui amat animam ſuam pluſquam me, non eſt me dignus*; ſed etiam circa licita, vt qui amat ſcientias plures, vel in ſummo perfectas, vel alios habitus ſiue naturales, ſiue ſupernaturales, non tamē ad ſalutem ſimpliciter neceſſarios, vel magnas illuminationes, vel reuelationes, vel virtutem miraculorum, & cætera eiuſmodi Spiritus Sancti dona. Purgari igitur circa hæc debet voluntas, ſubijciens ſe in omnibus voluntati Diuinæ, nec plura, aut maiora dona quærere, quam ea quæ placent Deo. Huius deſiderij exemplum ſuis ſeruis reliquit Chriſtus dicens, *Quæ placita ſunt Patri, hæc facio ſemper*. Et in Horto petens, vt tranſiret à ſe calix ille paſſionis, in qua ex nequitia Iudæorum intercedere debebant multę Dei offenſæ, & multorum damnationes, nihilominus ſubdit, *Non mea, ſed tua voluntas fiat*. Sic ergo ſpiritualis, & contemplationis homo, amorem ſui, & ſuorum cognatorum, & omnium ſic debet moderari, vt non ſolum ſupra Chriſtum, id eſt cum offenſa Dei eos non diligat, ſed neque multum eſto ſine Dei offenſa; ſed conformet ſe Dei voluntati, vt velit, quæ Deo placent, & ſic pro eis obtinendis oret.

Voluntas per originale ſauciata.

Circa quę mortificanda voluntas.

Quomodo diligere, debet ſe, & ſuos

Dico 6. Potentia interna ſenſitiua affectiua purganda, & mortificanda eſt à contemplatiuo, nedum circa illicita, ſed etiam circa licita, ne excedat.

Senſitiua affectiua mortificanda eſt.

Prob. & declaratur. Potentia affectiua interior,

correſpondet imaginatiuæ, ſeu phantaſię, ac ſenſui communi, ſicut voluntas intellectui. Et ipſa eſt, quę in omnia ſenſibilia per omnes ſenſus externos percepta tendit, ſiue ſint honeſta, ſiue inhoneſta, & ad ea modo brutali inclinatur, & niſi à recta ratione ex alicuius virtutis regula dirigatur, trahit voluntatem ad conſenſum; & hæc eſt illa ſæua, & nobis inimica lex membrorum, de qua loquitur Paulus. Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis*. Fomes ſiquidem concupiſcentiæ, ac iraſcibilis excitat quidem ad omne appetibile ſenſibile, ſed potentia affectiua vult illud; & niſi frenetur, trahit voluntatem ad conſenſum. Hæc ergo purganda, ſeu mortificanda eſt à contemplatiuo, vt neque circa licita excedat; nam de illicitis eſt lex communis pro omni homine. Cauere ergo debet ab apetitu honorum, ac dignitatum; & dum ad hæc non petens aſſumitur, humiliter ſe gerat, iuxta regulas earum, ſincerè, & sine faſtu, aut luxu operetur, & ad Dei gloriam, & proximorum commodum continuò ſe exerceat. Sic enim Sancti plures, Doctores, Epiſcopi, Cardinales, Summique Pontifices fecerunt, dignitatem per contemplationem regulantes, & in humilitate ſe continentes.

Lex membrorum inimica hominum quæ.

Præterea debet contemplatiuus circa alia ſenſibilia appetitum ſenſitiuum purgare, vt circa bona fortunæ, ſeu diuitias, aliaque commoda; circa delicias, commeſſationes, conuerſationes, & alia theatrica oblectamenta, & ſimilia.

Imaginatiua noxia appetitiuæ.

Et notandum, quòd, cùm Phantaſia, ſeu ſenſus communis omnium ſenſibilium obiectorum ſpecies, quæ aliquo ſenſu aliquando perceptæ fuere, ſecum re-

retineat,& frequenter ex connexione cum aliqua re de nouo cognita ſpecies illę in eadem phantaſia relu ceant,toties excitatur in potẽtia appetitiua ſenſitiua motus, ſeu ſtimulus appetendi res illas in ſpeciebus phantaſticis,ſeu imaginarijs relucentes. Et ſic adeſt frequens periculum illas appetendi, & trahendi voluntatem, (ſine qua nec venialiter peccari poteſt, aut deliberatè operari) vt ad earum appetitum conſentiat.

Modus autem purgandi, aut mortificandi eiuſmodi potentias, eſt diuerſio ad aliquod opus bonum, puta ad orationem, ſaltem iaculatoriam; vel ad meditationem alicuius myſterij fidei, præſertim vitæ, aut paſſionis Chriſti,vel ad lectionem alicuius ſacri,aut ſpiritualis libri.

Modus mortificã di appeti tiuam.

Et hęc breuiter dixiſſe ſufficiat de actiua purgatione exterioris, & interioris hominis.

CAP. V.

De Purgatione, ſeu mortificatione paſſiua partis ſenſitiuæ.

AD Du.quòd directores, & Doctores vitæ ſpiritualis duplicem purgationem faciendam aſſerunt, tàm in parte ſenſitiua, quàm intellectiua; vnam dicunt actiuam, eſtque illa, de qua hucuſque locuti ſumus; & dicitur talis, quia propria actione homo eam exercet in corpore, vel anima ſua; & aliam paſſiuam, quam homo nec facit, nec quærit, ſed eam patitur tantùm,vel à Deo immediatè immiſſam, vel permiſſam per creaturas in homine,v.g.per morbos,per iacturam bonorum, famæ,amicorum,& cognatorum,vel per tentationes carnis,aliaſue corpo rales

A ctiua,& paſſiua purgatio in omni potentia hominis.

Quænam ſint.

Incipientes ſolent initio multas conſolationes habere.

rales, aut ſpirituales; ideò de duplici paſſiua purgatione agemus, ſcilicet ſenſibili, ſeu partis ſenſitiuæ, & ſpirituali, ſeu partis rationalis.

Adu. 3. ex peritis in arte, quòd contemplatiui incipientes, initio ſolent multas conſolationes experiri, nullamque moleſtiam ſentire, ita vt eis videatur iam perueniſſe ad terminum in quem tendebant: ſed progreſſu temporis, multa experiuntur ſenſibilia incommoda, quæ hic afferemus; vt ſciant, quòd non ſunt à Deo derelicti, neque quòd ſua exercitia Deo diſpliceant, vt plerumque ſuſpicantur: ſed ſciant, quòd per ea incommoda paſſiuè purgantur, vt humilientur, & non ſuperbiant de præhabitis conſolationibus, & in patientia, humilitate, oratione, ac recurſu ad Deum exerceantur.

Paſſiua purgatio multiplex.

Dico ergo. Contemplatiui, ſiue incipientes, ſiue proficientes, & ſæpè etiam perfecti, multis modis paſſiuè purgari poſſunt, vt humilientur.

Prob. ex peritorum dictis. Contemplationi vacantes interdum prolixis laborant morbis, interdum amiſſione totali ſalutis, cæcitate, ſurditate, & ſimilibus morbis, quibus Deus probat, ſeu, vt dicit Sacra Scriptura, *tentat* ſuos ſeruos, vt dicitur de Abrahamo Gen. 22. 3. *Tentauit Deus Abraham.* Et Pſalm. 25. *Proba me Domine, & tenta me.* Et 1. Cor. 10. 13. dicit Paulus, *Non permittet vos tentari ſupra id, quod poteſtis, ſed faciet cum tentatione prouentum.* Quia in his incommodis exercetur patientia iuſti, & purgatur à concupiſcentia, ac libera inclinatione ad obiecta iis incommodis oppoſita, & remanet humiliatus, immò turbatus cuncta mala patitur, ſentit ſe anguſtiatum, & afflictum, ſæpè examinat conſcientiam, & nihil graue inueniens, gemit, & ſuſpicatur ſe à Deo derelictum; verum ita non eſt, ſed Deus illum probat.

Deus probat ſuos ſeruos.

2. Pur-

2. Purgatio paſſiua, præſertim incipientium fit per crebras carnis tentationes, quæ in eis fortes & vehementes ſunt; & cum terribilibus venereis imaginationibus à quibus die, noctuq; horribiliter concutiuntur, & in frigore intenſiſſimo exiſtentes, ſe exæſtuare experiuntur; quam tentationem ipſemet Paulus Vas electionis expertus eſt 2. Cor. 12. *Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ Angelus Satanæ, qui me colaphizet*; & aſſignat rationem, *Ne magnitudo reuelationum extollat me*. Eandem paſſi ſunt fere omnes Sancti orationi vacantes.

Per tentationes validas fit paſſiua purgatio.

Pauli exēplum.

Et quod intolerabilius eis videtur, eſt, quia in æſtu illo magnis cruciantur ſcrupulis, an ijs carnis illecebris aliquem præbeant conſenſum, nec ne; & ſic multiplici torquentur anguſtia.

Aliis præterea modis pars ſenſitiua paſſiuè purgatur, nempe dæmonum perſecutione; modò enim horribilioribus figuris homini ſpirituali apparent, vt deterreant; modò eos trahunt huc, atque illuc; modò eos flagellant; modò iniuriis afficiunt, modò deridènt, modò clamoribus maximis terrorem, ac ſtuporem incutiunt, modò aliis vijs exaſperant, vt in vitis Patrum legi poteſt: Et adeò vehemens, ac periculoſa eſt hæc purgatio, vt plures incipientes ab incæpto deficiant, putantes ſe in ſuorum defectuum pœnam à Deo eſſe derelictos.

Perſecutione dæmonū etiā fit paſſiua purgatio.

Solent etiam purgari perſecutionibus malorum hominum, & aliquando etiam bonorum, qui bona quidem intentione, licet malè informati, iuſtos perſequuntur, eoſque mortificant. De malis non eſt mirandum, quia dicit Dauid. pſal. 36. *Conſiderat peccatoriuſtum, & quærit mortificare eum*. At quòd boni eos perſequantur, hoc eis videtur durum, & intolerabile; ideò Dauid pſal. 54. ait, *Si inimicus meus maledixiſſet*

Purgatio paſſiua etiam per perſecutionem hominum bonorum.

mihi

mihi, ſuſtinuiſſem vtique; & ſi is, qui oderat mè, magna locutus fuiſſet ſuper me, abſcondiſſem me forſitan ab eo: Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus, qui ſimul mecum dulces capiebas cibos, &c. Conquæritur de amicis, dum & ab ipſo filio Abſalone mortalem perſecutionem cum ſeuo bello paſſus eſt.

Hęc Dauid purgatio.

Hæc fuit maxima in Iob purgatio, cùm ſederet in ſterquilinio per ſeptem annos *teſta ſaniem radens*, & poſt filiorum, bonorumque omnium amiſſionem, nedum amici, ſed & propria vxor ei exprobrabat, & malè, & quòd eſſet à Deo derelictus, vnde dicebat, *Benedic Deo*(ideſt maledic) *& morere*.

Hæc Iob.

Purgatio per amiſſionẽ bonorum, filiorum, &c.

Solent inſuper iuſti purgari, & mortificari amiſſione bonorum temporalium, cognatorum, filiorum, & vxorum, morte illorum, vel ablatione. Exemplum magnum eſt caſus eiuſdem Iob, qui bona fortunæ, filios, ac filias, & ſanitatem, Deo ſic permittente, amiſit. Abrahamo Dei amico bis erepta fuit Vxor à Pharaone, & Abimelech Rege Geraræ. Iſaac Deo carus, cœcitate percuſſus, multos annos vixit, & ſic interiit. Iacob Ioſeph filio (neſciens quomodo) orbatus, per viginti tres ãnos eum fleuit: Et ſic de aliis Dei amicis, qui à Deo his, aliiſue modis mortificati, & purgati sũt, vt ex ſacro textu, & ex vitis Patrum notum eſt.

Purgatio per ſuperiores Eccleſiaſticos

Aliqui iuſti à Superioribus etiam Eccleſiaſticis, & ſupremis malè informatis, (Deo permittente) purgantur, & mortificantur; de quibus, maximè inter regulares, longam poſſem texere hiſtoriam. Sint pro exẽplo Sanctus Pater Franciſcus, quem Frater Helias Vicarius Generalis Ordinis ſic vilipendebat, vt quadam vice coram multis fratribus dixerit, ipſum Sanctum Patrem fore ruinam Ordinis; & Sanctus Antonius, qui ab eodem Fratre Helia maximam paſſus fuit perſecutionem.

Quam-

Quamuis autem his, aliiſque modis Serui Dei ſpirituales, vel contemplatiui, Deo volente, vel permittente, paſſiuè purgentur, vt perficiantur, & ad Dei vnionem perueniant; ne tamen in eiuſmodi duris, & valdè ſenſibilibus calamitatibus obruti deficiant, aliqua ſunt eis proponenda conſolationis, & ſubleuationis remedia, vt confortati reſiſtant, & faciant, vt dicit Apoſtolus *cum tentatione prouentum*. Hęc autem eſſe poſſunt remedia.

Cōſolatio iſtorum, quòd à Deo non deſerantur.

Primò, recordentur, quòd ex *Prouerb. 27. ſicut in fornace probatur aurum, ita iuſti in tribulatione*, & ideò Sap. 3. 5. de iuſtis dicitur, *In paucis vexati, in multis benè diſponentur, quia Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos ſe; tamquam aurum in fornace probauit illos; & in tempore erit reſpectus illorum; & fulgebunt iuſti, & tamquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent, &c.*

Remedia pro his mortificatis.

2. Recordentur de promiſſione Dei, qui verax & fidelis eſt, & in pſal. 90. dicitur, *Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cū ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum, longitudine dierum adimplebo eum, & oſtendam illi ſalutare meum.*

3. In memoriam reuocent quæ docuit Paulus Rom. 8. 28. *Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooparantur in bonum iis, qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt ſancti*. Et ideò omnia illa ſenſibilia mala in bonum ſpirituale cooperantur.

4. Reflectant ad Sanctos, nedum Martyres, ſed & Confeſſores vtriuſque Teſtamenti, ad Abraham, Iſaac, Iacob, Ioſeph, Populum totum Hæbraicum in AEgypto, & in Deſerto per annos 40. ad Dauid, ad Prophetas, & tandem ad clauſulam, vt dicit Tertull. Vet. Teſt. Ioannem Baptiſtam; qui omnes ſæuas perſecutiones paſſi ſunt, & aliqui vſq; ad ſanguinis effuſionem. Reflectant ad Dominum ſuum Ieſum Chri-

Memoriæ Sanctorū.

Et Chriſti Domini.

ſtum à 40. natiuitatis die perſecutionem Herodis pa-ti incipientem, & deinde toto prædicationis triennio modò iniuriis, modò inſidijs, modò periculo lapidationis, & tandem iniuſta, dura, ac ſæua, & ignominioſa totius paſſionis cataſtrophe tribulatum.

Conſilia pro his.

5. Recurrant ad directores, & ſpirituales magiſtros, quorum consilijs vtantur; ab his enim diſcent, quòd Deus hæc incommoda in eis permittit, non in pœnam, aut odium ipſorum, ſed in probationem patientię, & humilitatis, & vt ad perfectam cum eo vnionem diſponantur. Item, vt à dęmonum illuſionibus liberentur: iſti enim ſolent quaſdam ſenſibiles conſolationes in eis excitare: Item, quòd Deus ea permittit in agnitionem propriæ miſeriæ.

Alia remedia.

6. Recurrant ad orationes iaculatorias, de quibus dictum eſt in proprio loco: commendent ſe cum affectu Deo, Beatæ Marię Virgini, ſuo Angelo Cuſtodi, Sanctis ſuis Patronis; legant libros Sacros, vel Sanctorum vitas ad diuertendum ſeſnam in *pſal.* 49. habetur, *inuoca me in die tribulationis, eruam te, &c.*

Fidei actus magnum remedium.

7. In qualibet ex his tentationibus, tàm ſenſitiuis, quam intellectiuis, recurratur ad actus fidei, ſicut docet Petrus, *reſiſtite fortes in fide.* Et Paulus Epheſ. 6. *ſcutum ſumentes fidei.* Ioannes in Epiſt. 1. c. 5. *Hęc eſt Victoria, qua vincit Mundum, fides noſtra.* Et Prouerb. 30. *Omnis ſermo Doi clypeus eſt omnibus ſperantibus in eum.*

Fiducia in Deum.

8. Habeant fiduciam in Deum, cum conſideratione, quòd omnes ſerui ſuas patiuntur mortificationes, ſiue ſenſitiuas, ſiue intellectiuas; & quòd Deus tempore opportuno eos ſubleuat, & conſolatur, ſicut ait Paulus 1. Cor. 1. *Benedictus Deus, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra.*

Fuga occaſionum.

9. Fugant occaſiones, quę inducunt tentationes Vnde S. Bonau. deteſtatur, quòd Patres ſpirituales

cum

cum fœminis loquentes de rebus ſpiritualibus, miſcent colloquia de affectu etiam honeſto inter ſe, quia diſcurſus iſti prouocant tentationes, & cogitationes inhoneſtas.

Alia remedia ad reſiſtendum,& ſuperandum præfatas ſenſitiuas tribulationes,habes in ſequenti Capite de Purgatione partis intellectiuæ, & de remediis pro ea.

CAP VI.

De Paſſiua purgatione, ſeu mortificatione partis intellectiuæ.

ADu. quòd nomine partis intellectiuæ intelligimus partem rationalem. Et quia in hac etiam parte accidere poſſunt,Deo volente, & efficiente, immediatè,vel permittente,multa incommoda,quæ turbant,& multùm affligunt hominem,per eam dicitur homo mortificari,ſeu purgari:non enim à ſe ſibi ea cauſat,aut agit,ſed ab alio agente patitur,ideò dicitur paſſiua purgatio. Pars rationalis paſſiue purganda.

Dico 1. Multis modis accidere poteſt purgatio paſſiua intellectualis. Multis modis fit.

Prob. Primum purgationis huius genus eſt priuatio illuminationum,ac inſpirationum diuinarum, & deuotionis conſuetæ,quæ quidem magis affligunt, quàm ſenſitiua mala ſupradicta;nam affligunt ſpiritum, cauſant tenebras, ac mortem in mente; & trahunt voluntatem ad alienationem ab exercitio, & deſperationem,eo quòd non poſſit eleuari ad meditanda,vel contemplanda cœleſtia;& in tenebris viuitur,quæ quidem grauiſſimè affligunt. Priuatio illuminationum.

2. Purgatio hæc intellectualis fit per tentatio- 2. Per tentationes contra fidem.

Digitized by Google

nes contra fidem; quia occurrunt quædam ſubtiles ſpeculationes circa obiecta fidei puta circa Trinitatem Perſonarum cum vnitate Eſſentię, Incarnationem, Euchariſtiam, &c. in quibus intellectus inuoluitur, & implicatur; & ſibi vacillare videtur, & manet implexus.

Tentatio reprobationis.

3. Purgatio fit per grauiſſimas tentationes reprobationis, & deſperationis; & quòd vita, & opera eius Deo non placeant, & eò vſque nihil profecerit, & ſic turbatus, & afflictus, nulli pio exercitio poteſt applicare.

Per ſcrupul.

4. Fit per magnam, variamque ſcrupulorum multitudinem, vt nullum pene opus poſſit efficere, in quo non vrgeatur aliquo ſcrupulo, quòd ex circumſtantia aliqua malum putet, quod facit.

5. Per timorem derelictionis Diuinæ, ob ſcelera, quę fortè ipſe neſcit; & putat, quòd conſolationes, quas de præterito habuit, fuerint illuſiones dæmonis; ex quo inconſolabiliter affligitur.

Per tentationem blaſphemandi.

6. Per tentationes, ac blaſphemias contra Trinitatem, Ieſum Chriſtum, Beatam Virginem, Angelos, & Sanctos, & continuò timet, an eas protulerit, vel internum aſſenſum præbuerit; & dum his ambagibus torquetur, nullum actum pietatis circa eos audet exercere.

Ex S. Bon. aliæ ſex purgationis paſſiuè ſpecies.

Per alias tentationum ſpecies purgatur anima contemplatiui, quas S. Bonau. *in progreſſu* 4. *religionis* reducit ad ſex, quarum aliquas retulimus; ſunt autem iſtæ per ordinem. Prima eſt *ſubtractio, & inopia deuotionis*, quæ eſt refugium in omni tribulatione, & ideo ex eius ſubtractione contemplatiuus redditur inermis ad omne opus. Secunda eſt *difficultas ad benè operandum*, ſicut qui vult ſaxum magnum mouere, & non poteſt; & iſti affliguntur, tàm ex remorſu conſcien-

Deuotionis carentia.

ſcientiæ, quàm ex dolore tardi,& ferè nullius profe-ctus,& ex deſiderio vitæ ſanctioris. Tertia eſt *faſti-dium, quod experiuntur in omni bono exercitio*, tædet enim eos orare, legere,meditari,loqui, vel audire verba ſpiritus,etiamſi cum paruo labore hęc eſſent facien-da,& diffidunt poſſe ad maiora procedere.Quarta ex prçcedenti ſequens *eſt tentatio impatientiæ contra Deum*, quòd tàm durus, & immiſericors ſit cum tribulato; quare tàm parcus in dando gratiam egeno tàm anxiè petenti,& tàm importunè pulſanti. Quinta magis periculoſa eſt,*quando ex longo tempore ſubtractionis gratię, & inter anxia deſideria recuperandæ gratiæ ſolitæ deuotionis homo quaſi laſſus remittit animum ab intentione quærendi, & ſub colore patientiæ, deſinit vlteriùs quærere auxilia; & cum indignante humilitate cogitat, ſe fore indignum tali gratia, & quod Deus illum ordinauerit ad alia opera exteriora, & ſic deſinit ab interioribus*. Sexta tentatio, dicit S. Bon.plures includit, & eſt, *hæſitatio in Fide Catholica, vel deſperatio de Dei miſericordia. Spiritus blaſphemiæ in Deum, & Sanctos, inijciendi contra ſe manus, ac perimendi; & perplexitas querulosa conſcientiæ medicinale conſilium contra hæc mala non admittendi.*

Difficultas benè operandi.

Faſtidium in oratione.

Impatientia in Deũ

Hæſitatio in fide, & deſperatio.

Sed in cap.7.vbi legitur *ſexta præfata tentatio*, dicit S. Bonau. quòd ſunt aliæ plurimæ tentationum ſpecies, quas referre longum eſſet; & ſicut plurimi ſunt corporis morbi,ſic & animæ. In capite tandem 9. dicit dari generaliſſimam, qua omnes in hoc mari magno quaſſamur, & hanc poſſe ad omnem conflictum vitiorum referri; & ita quot paſſiones, & quot dantur vitia, tot dantur tentationes; & propterea dicitur generaliſſima, ideſt genus ſupremum omnium, quibus omnis homo agitari poteſt.

Plurimæ tentationes, ſicuti plurimi corporis morbi, ſic animæ.

Remedia contra has tentationes hæc aſſignat Se-

ra-

raphicus Doctor. Primum, vt qui eas patiuntur, conſolentur, quòd eis magis proficient ad meritum, quàm ad detrimentum. 2. quod patienter tolerent, ſicut ſi Satanas aliquem viſibiliter, aut ſenſibiliter tribularet. 3. de illis non curent, nec ratiocinando eis reſiſtant; quia ex hoc quaſi confirmatæ magis inflammarentur, ſed ad alia tractãda ſe conuertant, per quæ earum paſſionum obliuiſcantur. 4. per orationes proprias, & aliorum bonorum hominum miſericordiæ diuinæ remedium implorent: hæc S. Bon. Et nos alia ſimilia remedia in præcedenti capite adduximus.

Contra tẽtationes remedia ex S. Bon.

S. Bernardus ſer. 15. in pſal. *Qui habitat*, ſuper illud, *cum ipſo ſum in tribulatione*, ait, *Omne gaudium exiſtimemus, cùm in tentationes varias inciderimus fratres mei. Non modò, quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei: ſed quia iuxta eſt Dominus his, qui tribulati ſunt corde, & humiles ſpiritu ſaluabit, ex pſal. 7. & multæ tribulationes iuſtorum, & de his omnibus liberabit eos Dominus, & ſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.*

Ex S. Bernardo remedia.

Præterea ſpiritualis, & contemplatiuus conſolationem in his tentationibus inueniet, ſi conſideret Saluatoris documenta, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam, & ſequatur me*: Et quòd *hæc opportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam*: Et quòd Apoſtolus ait de Chriſto Hebr. 2. 18 & cap. 4. 13. *Chriſtum tentatum, & paſſum per omnia.* Ab initio enim vitæ vſque ad finem, tentatum eum legimus perſecutionibus, inuidia, iniuriis, flagellis, ſpinis, clauis, crudeli paſſione; item à diabolo formiter tentatum credimus; in deſerto ad probandum ſi filius Dei erat per conuerſionem lapidum in panes: credimus, quòd tentari ſe permiſit per aſportationem à deſerto opera diaboli ad pinnaculum, ſupremam tem-

Alia remedia contra tentationes.

Tentati Chriſti cõſideratio.

templi partem, ibique tentari iterum, an eſſet Dei Filius, per ſaltum è pinnaculo ad terram ſine læſione; & tertiò à pinnaculo tēpli permiſit ſe aſportari ab eodem diabolo per plura milliaria ad montem excelſum, ibique tentari ad adorandum flexis genibus ipſum diabolum ſub promiſſione temporalium rerum; & tandem in cruce à Iudæis, dicentibus, *Si Rex Iſrael eſt, deſcendat modò de cruce, & credimus ei*: & ab iniquo latrone Geſtas dicente, *ſi filius Dei es, ſalua temetipſum, & nos, deſcendens de cruce.* Multoties tentatus Chriſtus.

Et ad imitationem Chriſti ſit contentus illas perpeti tentationes, quę illi proderunt ad præmium. Et eò magis conſoletur, quia Paulus Heb. 2. 18 dicit, *In eo enim, in quo paſſus eſt ipſe, & tentatus, potens eſt & eis, qui tentantur, auxiliari.* Et in c. 4. 15. dicit, *Chriſtum pro nobis tentatum per omnia*: & ſubdit, *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, vt miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.*

Cogitet ergo contemplatiuus, vel meditatiuus in tentationum tempore, congruum ſibi eſſe, quòd eas patiatur, vt ſui magiſtri Ieſu diſcipulus ſit, & imitator in tribulationibus illis, vt poſſit deinde particeps fieri conſolationum, gratiæ, & gloriæ illius. Nam ait Apoſtolus 2. Cor. 1. 7. *Scientes, quòd ſicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis.* Econtra autem dicit Thomas de Kempis, l. 2. de imit. Chriſti c. 12. *Ieſu habet nunc multos amatores gloriæ cęleſtis; ſed paucos baiulatores crucis: habet multos deſideratores conſolationis, ſed paucos tribulationis; plures inuenit ſocios menſæ, ſed paucos abſtinentiæ; omnes cupiunt cum eo gaudere, pauci volunt cum eo, aut pro eo aliquid ſuſtinere: multi Ieſum ſequuntur vſque ad fractionem panis, pauci vſque ad bibendum calicem paſſionis*; & alia plura. Hæc in corde teneat contemplatiuus, & conſolabitur. Ad Chriſti exemplum dantur tentationes.

CAP.

CAP. VII.

De Purgatione paſſiua partis Intellectiuæ per ariditatem.

Ratio cur ſpecialiter de hac re agitur.

ADuerto 1. quod de hac purgatione placuit mihi ſpeciale caput inſtituere, quia maximè cruciat ſpirituales, ſeu contemplatiuos, ac meditatiuos: licèt aliqua de ea dixerim de meditatione loquens, & aliqua pariter in cap. 4. huius tractatus de Purgatione. Hìc ergo ex profeſſo dicam, in quo conſiſtat, & quā ob cauſam Deus ſpiritualibus ariditatem iſtam immittit.

Ariditas quid ſit.

Aduerto 2. quòd *ariditas* pænes grammaticos, ac philoſophos idem eſt, ac ſiccitas, quæ humiditati opponitur, iuxta Ouidii dictum, *frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis*, & ſignificat corpus, ſeu materiale aliquod carens humore, ſiue per naturam, vt lapides, ferrum, aurum, &c. ſiue per accidens, quia ablatus eſt ab eo humor, quo pollebat, vel pollere poterat, & ei non infunditur. Tamen metaphoricè *ariditas* moraliter accepta tribuitur hominibus parcis, & parum benignis, carentibus liberalitate, vel facundia, vel abundantia factorum, aut dictorum. Vnde Plautus de Rud. in contumeliam cuiuſdam eius farinæ, dicit, *ſeruas gloriam ariditatis*. At myſtici Theologi cum analogia, & metaphora ad vtrumque, vocant *ariditatem* deficiētiam diuinarum illuminationum, inſpirationum, vel conſolationum, quas ſolet Deus conferre ſpiritualibus perſonis, contemplatiuis, vel meditatiuis. Vnde Num. 11. 6. dicitur, *Anima noſtra arida eſt*. Et Iſaiæ cap. 11. vbi prædicitur Aduentus Meſſiæ cum abundantia gratiarum, habetur, *Repleta eſt terra ſcientia*

Triplex, naturalis, moralis, & myſtica.

Carentia illuminationum.

Do-

Domini, ſicut aquæ maris operientes. Et in *cap.* 35. vbi prædicuntur omnia bona, quæ mundo eſſent euentura per Meſſiam, dicitur, *Sciſſæ ſunt in deſerto aquæ, & torrentes in ſolitudine. Et quæ erat arida, erit in ſtagnum, & ſitiens in fontes aquarum*. Hac ergo ſimilitudine vtuntur Myſtici omnes, cùm loquuntur de anima carente diuinis illuminationibus, quibus antea frui conſueuerat; & hanc ariditatem inter purgationis paſſiuæ ſpecies ponunt, quia reuera maxima mortificatio, & afflictio eſt, vt patientes teſtantur. Cur autem Deus id faciat, dicetur ex Sancti Patribus infra. Deus ſæpè immittit ariditatē in animā contemplatiui.

Dico ergo. Sæpe Deus ariditatem, ideſt priuationem conſolationis, illuminationis, & deuotionis in animabus ſeruorum ſuorum efficit, in magnum illorum bonum, & profectum.

Prob. ex æquiualentibus Sancti Bonau. verbis totam hanc theſim docentis in *proceſſu ſeptimo Religionis cap.* 21. *Fit etiam plerumque ſtudioſis deuotionis, vt dum magis conantur habere deuotionis gratiam, minus habeant; & cùm vehementiùs inſtant, aridiores, & duriores corde fiunt.* Et aliqua dat exempla: & infra ait, *quare Deus tunc ſubtrahit bonis, & ſtudioſis deuotionis gratiam, cùm eam libentiùs haberent, & inſtantiùs quærunt, poſſunt rationes ſuper hoc aſſignari. Prima, humilitatio, quia magis humiliatur homo, & confunditur in ſe ipſo. Secunda, purgatio peccati; quia fortè per alia exercitia minus purgatus eſt, vel aliqua habet delicta, quæ non recolit. Tertia, vt ex hoc eruditior in gratia fiat, quòd a Deo ſit, non ab homine, & quòd non poteſt homo pro voluntate ſui arbitrij habere, ſed Deus, qui dat ex ſe, quando vult, infundit, & quando vult, ſubtrahit, prout ſibi placet, & prout accipienti iudicat conuenire. Et ſi daret ſemper quando quæreretur, putaretur eam dare ſecundùm merita requirentium, & non ſecundùm gratiæ liberalitatem. Ideò quandoque quærentibus negat ex iuſtitia, & non quærentibus* S. Bonau. Alia purgatio vtilis. Quare Deus denegat conſolationes.

quandoque dat ex gratia. Et addit Seraphicus Doctor, quòd duæ ſunt tentationes, in nouis, ſeu incipientibus, & imperfectis; *hæſitatio* ſcilicet, *& elatio*. Hæſitatio, an à Deo ſit illa deuotio, an Dœmonis illuſio, vel quòd homo per ſuos motus illam deuotionem procuret; & ſic dum deuotionis gratia ſubtrahitur, dupliciter tribulatur, & de ſubtractione, & de hæſitatione, an ſit à Deo: & adducit exemplum de Apoſtolis, qui poſt reſurrectionem Chriſti, modò de eo conſolabantur, & modò vacillabant; ita accidit deuotis, modò gaudent de conſolatione, modò triſtantur. Ideò autem Deus modò eis concedit, modò ſubtrahit, donec pluribus iudiciis experiantur veritatem, & vtilitatem ſuæ viſitationis; præſente gratia gaudent de conſolatione, & ſecuri ſunt de veritate; abſente ea, vtriuſque muneris ſolatio carent. Quò verò *ad elationem*, dicit, extolluntur deuoti quatruppliciter: quia aut gloriantur, ſe præcedentibus ſuis ſtudiis, ac laboribus eam gratiam deuotionis, & conſolationis meruiſſe; aut præ cæteris, qui eam non habent, ſe eſſe à Deo prædilectos; aut maiorem gratiam eis eſſe datam, quàm ſit in veritate; aut ſe melius ea ſcire vti; gratiùs recipere, ac fructuoſiùs impendere, quàm alii, & minùs ſe negligere quàm alii, qui donum illud receperunt: Ideò, ait S. Bonau. Deus ſubrahit gratiam deuotionis, ſeu conſolationis, & inſurgit ariditas.

Duæ magnæ tentationes, hæſitatio, & elatio.

Exemplũ Apoſtolorum.

Deus modò concedit, modò ſubtrahit conſolationes, & quare.

Quarta ratio ariditatis, & ſubtractæ deuotionis, dicit Seraphicus Doctor, eſt, *quia aliquando ſtudioſiùs quæritur, & ex impetuoſo cordis conatu libertas mentis obruitur, dum quaſi per violentam extorſionem accelerat affectum deuotionis exprimere. Et ſi non iuxta deſiderium cordis ſtatim poteſt elicere gratiam quæſitam, contriſtatur, & ampliùs ex hoc induratur; & quò impetuoſiùs cupit ſe ad deuotio-*

Ariditatis quarta ratio.

uotionem erigere, minus proficit, & ampliùs deficit. Sicut qui botros in torculari, vel oliuas prelo ſubito, & nimis vehementer comprimit, liquor magis turbidus, & inſipidus fluit, quàm ſi paulatim, & moderatiùs compreſſiſſet. Quò enim liberior, eò pinguior eſt deuotionis effectus; ideò alio tempore eſt homo deuotior, quia tunc ſpiritus ſuæ libertati relictus, ſe ſponte eleuat in ſublime. Violenta namque acceleratio præfocat ſpiritum in corpore; moroſa autem reſpiratio cordis refrigeratio eſt.

Exemplũ exprimentis vinum ex vuis.

Quinta ariditatis ratio, ait S. Bonau. *eſſe poteſt meritum maioris gratiæ, & gloriæ; dum deſiderium non adimpletum affligendo purgat animam, & patientia deſolationis, & humilis ſufferentia mæroris, quaſi lima, reddit animam clariorem, & magis ſuſceptibilem diuinæ, & amplioris gratiæ, & gloriæ capacem. Vultus enim, & fulgor claritatis Dei non omnibus ſemper æqualiter effulget; ſed quantò purior eſt anima, & à vitio liberior, magis capax lucis eſt, & illuminationis deſuper effluentis, ſicut vitrum clarum, vel metallum benè limatum, & politum radios lucis amplius recipit, & ſplendidius efficitur. Quia igitur afflictio lima eſt animæ, quæ rubiginem vitiorum abradit, vel deterſo peccato, quod ſua obſcuritate radios Diuini luminis, & fulgoris, velut obex animæ excluſerat, lucem gratiæ reciperet.*

5. Ariditatis ratio.

Meritum maioris gratiæ.

Concludit Seraphicus Doctor. *Purgat Deus aliquando corda deuotorum per ſubtractionem illius conſolationis, cuius carentia, maxima eſt eis afflictio, vt ſic purgati aptiores fiant abundantioris gratiæ percipiendæ in præſenti, & gloriæ in futuro, etiamſi hanc afflictionem ſpecialis culpæ merito non contraxerint.*

Remedia autem contra ariditatem, ſunt eadem quæ ſupra. Poterit inſuper illam patiens orationibus iaculatoriis ſæpè vti, *Deus in adiutorium meum intende. Deus meus, Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti?*

S. Bonau. concluſio de cauſis ariditatis

Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam; infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia.

Remedia contra ariditatem.

Recordetur, quòd Saluator in cruce his prorſus verbis exorauit Patrem. Non deſperet, ſed patienter ſuſtineat, quia Deus *non permittet eum tentari ſupra poſſe; ſed dabit ei auxilium in tempore oportuno, & faciet,* vt inquit Apoſtolus, *cum tentatione prouentum*. Exinde enim humilis euadet, circumſpectus, & attentus in ſuis operibus; vt ne in minimo quidem Deo diſpliceat, continuò conſiderans, quòd *Deus non deſerit, niſi priùs deſeratur*; ne ex parte ſua præbeat Deo occaſionem deſerendi.

Confidendũ in Deo in ariditate.

CAP. VIII.

An purgationes iſtæ ſolis incipientibus ſint neceſſariæ; an etiam proficientibus, & perfectis.

Ratio, cur Auctor de hoc ſpecialiter agat.

ADuerto, quòd neceſsarium duxi hoc quæſitum exagitare: quia aliqui ex hoc, quòd à Myſticis pro curſu vitæ ſpiritualis aſſignari ſolẽt tres viæ, purgatiua pro incipientibus, illuminatiua pro proficientibus, & vnitiua pro perfectis; exiſtimant, quòd omnis purgatio, tàm actiua, quam paſſiua; tam ſenſitiua, quàm intellectiua expleatur, & conſumetur in ſolis Nouitiis, ſeu incipentibus, vitæ ſpiritualis, meditatiuæ, vel contemplatiuæ, quaſi quod proficientes, ac perfecti ſint à tribulationibus illis ſenſitiuis, & intellectiuis exempti; id ergo videndum breuiter eſt.

Aduertò 2. quòd, vt ſupra diximus, plures purgationis actiuæ gradus dantur. Primus omnium eſt pec-

peccatorum per Pœnitentiæ Sacramentum amputatio. 2. eſt habitualium vitiorum per virtutum contrariarum actus remotio. 3. ſenſuum ab omnium illicitorum obiectis frænatio. 4. occaſionum omnium peccandi fuga. Et ſic de alijs ſenſibilibus purgandis fruticibus, à quorum amputatione, & purgatione incipiendum eſt à cupientibus ſpiritualem vitam ducere; debent enim priùs ſpoliare veterem, ideſt carnalem hominem, vt induant nouum, ideſt ſpiritualem, cùm non poſſint ſimul ſtare; nam ait Apoſtolus, *quænam pars lucis ad tenebras?* Et ideò purgatiua Vita dicitur incipientium, quia ab hac purgatione initium habet ſpiritualis vita, ſicut qui Syluam magnis, & paruis arboribus, & arbuſtis, ac vepribus denſam extirpare vult, à groſſioribus amputandis incipit, deinde faciliùs alias eruit. At quoniam ſemper aliquæ remanent profundę radices, quæ progreſſu temporis ſuos emittunt frutices; ideò eſt tunc neceſſaria noua, etſi non ita difficilis, purgatio.

Plures gradus purgationis actiuæ.

Cur purgatiua vita dicitur incipientiū.

Aduerto 3. idem prorſus dicendum eſſe de actiua purgatione intellectiua; nam omnes ferè defectus, cogitationes, procliuitates ad malum, etſi mortificatæ, non tamen penitus mortuę ſunt; ideoque in proficientibus etiam, & perfectis interdum repullulant, vt ex factis patebit, ac propterea purgandæ ſunt.

Sēper neceſſaria purgatio.

Aduerto 4. quòd de purgatione paſſiua, tam ſenſitiua, quàm intellectiua, cùm à Deo efficiente, vel permittente proueniat, iuxta altiſſimæ ſapientiæ, ac prouidentiæ ſuę conſilium, ac propoſitum, dari nequit certa regula, an ſcilicet ſolis incipientibus, an etiam proficientibus, ac perfectis ſit neceſſaria, licet à poſteriori poſſit affirmatiue concludi; quia omnes contemplatiui cuiuſcumque gradus perfectionis extiterint, paſſi ſunt aliquod paſſiuæ purgationis genus, tàm

De purgatione paſſiua cur nequit dari certa regula.

in

in ſenſitiua, quàm in intellectiua parte; & planè pluries, & aliquando vſque ad deſolationem, & ferè ad tædium, & deſperationem.

Omnibus neceſſaria purgatio actiua ſenſitiua.

Dico ergo. Purgatio actiua ſenſitiua, nedum incipientibus, ſed omnibus, & proficientibus, & perfectis, quoties fomes ſubminiſtrat materiam vitioſam, vel ad vitia inclinantem, neceſſaria eſt.

Prob. Tranſeuntes à ſtatu incipientium ad alios ſuperiores non ſunt impeccabiles, aut confirmati in gratia, nec extinguitur in eis fomes omnis concupiſcibilis, aut iraſcibilis, ergo cùm poſſint peccare, & interdum peccent, indigent purgatione, tam ad impediendum peccatum, quàm ad delendum, ſi accidat. Antecedens pluribus modis prob. nam Prouerb. 24. 16. *Septies cadet iuſtus, & reſurget.* 1. Cor. 10. 12. *Qui ſe exiſtimat ſtare, videat, ne cadat.* Ex Concil. Vienn. vt ex Clem. *de Hæret. cap. ad noſtrum, Homo in hac vita non poteſt tantum proficere, vt euadat impeccabilis.* Ex Concil. Trid. ſeſſ. 5. de pecc. Orig. *Concupiſcentia in baptizato remanet ad agonem:* Omnis autem homo quantumuis perfectus vſque ad exitum vitæ agonizat; ergo ſemper plus, aut minus ei ſubiacet.

Ratione fomitis non extincti.

S. Bernardus *ſer.* 58. *in Cant.* loquens de Vitiis ait, *Credite mihi, & putata repullulant, & fugata redeunt, & reſtincta reaccenduntur, & ſopita denuò excitantur. Parum eſt ſemel putaſſe; ſæpè putandum eſt; immò ſi fieri poteſt, ſemper, quia ſemper quod putari poteſt, ſi non diſſimulas, inuenies.*

S. Bernardus.

Prob. 2. S. Paulus perfectus erat, ac vas electionis, & tamen fatetur, ſe expoſitum concupiſcentiæ tentationi; & timori lapſus rogabat Dominum, vt illum protegeret: ergo multò magis alij proficientes, vel perfecti ſubiacent eiuſmodi paſſionum periculis; & ideò indigent purgatione, vel curatiua, vel præuentiua. Antec. prob. primò generaliter, poſtea ſpecialiter.

Ex facto Pauli.

liter. Rom. 7. 23. inquit Apoſtolus, *Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infælix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Ieſum Chriſtum.* 2. ſpecialiter prob. ex ſpeciali facto Pauli. 2. Cor. 12. 7. *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ Angelus Satanæ, qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogaui, vt auferretur à me.* Quidquid ſit iſte ſtimulus, omnes tamen dicunt, ad concupiſcentiam pertinere. Si ergo Paulus, vas electionis, huic ſubiacebat paſſioni, quis ſe ab ea liberum dicet?

Apertè docet Paulus humanam miſeriā ſomitis perpetui.

Vnde Author libri *de Spir. & Anima*, qui eſt inter Opera S. Auguſt. conſiderans hanc animæ captiuitatem, ſeu inclinationem ad vitia, in cap. 62. ait, *Audi, ò anima, qualis ſis, onerata peccati, irretita vitijs, capta illecebris, affixa membris, confixa curis, diſtricta negotijs contracta timoribus, afflicta doloribus, erroribus vaga, ſuſpicionibus inquieta, ſollicitudinibus anxia, aduena in terra inimicorum, coinquinata cum mortuis, deputata cum ijs, qui in inferno ſunt.* Semper ergo, & in quouis ſtatu vitæ funibus, ac laqueis iſtis homo ſe conſpicit illaqueatum, vt de lapſu timere debeat. Et Paulus ipſe tam perfectus, tàm ſanctus 1. Cor. 9. 27. de ſe ait, *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè cùm alijs prædicauerim, ipſe reprobus efficiar.* Et tamen de ſe dicebat, *Viuo ergo, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.* & alibi, *Adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea.*

Miſeriæ animæ.

TimorPauli, ne à tento ſ... vincatur.

Chryſoſt. ſuper hunc locum dicit, *Caſtigo corpus meum; multum ſuſtineo laborem, vt ſobriè viuam; ſiquidem intractabilis eſt cupiditas, ventris voracitas; verumtamen eam cohibeo, & non trado me affectibus, ſed affectus comprimo, & ipſam naturam multis ſudoribus ſubijcio; hæc autem dico, vt nemo à certando deſperet pro virtute, nam laborioſum eſt.*

Chryſoſt.

Hinc

Sãctiſſimi Monachi de hoc timebãt, ne caderent.

Hinc ſanctiſſimi illi Monachi, qui in deſertis habitabant, etſi virtutibus magnis præditi, ac perfecti, tot ieiunijs, & macerationibus ſua corpora affligebant, vt ea in ſeruitutem ſpiritus redigerent, & in officio continerent, ne rebellarent. Videndi ſunt Sanctus Hieronymus in Vitis SS. Hilarionis; Pauli; & Malchi; item S. Athanaſius in vita S. Antonij; Theodoretus in vita S. Simeonis Stylitæ, qui 80. annis ſuper columna, id eſt in cacumine montis, die, noctuque vix cibum, vix ſomnum admittens, vitam degit.

S. Franciſcus conti nuò purgationi vacabat.

Et Sanctus Pater Franciſus adeò ſanctus, adeò perfectus, tamen adhuc ſtimulis concupiſcentiæ laceſſitus, modo in niue, modo inter vepres volutabatur, carnem purgans, vt eam in ſpiritus redigeret ſeruitutem. Sanctorum Vitæ ſunt legendæ, in quibus videbitur, eos omnes quantumuis virtutibus multis præfulgentes, contiuo tamen vſque ad vitæ exitum, in agone, cum cuiuslibet generis concupiſcentiis certantes, ſiue carnis, ſiue honorum, ſiue bonorum fortunæ, ſiue aliarum rerum, vitam ſenſitiuam purgaſſe.

Purgatio intellectiua, & affectiua, omnibus ſemper neceſſaria.

Dico 2. Purgatio actiua intellectiua, & affectiua nedum incipientibus, ſed etiam proficientibus, ac perfectis multoties neceſſaria eſt.

Prob. Ex dictis in præced. capitibus 3. & 4. Purgatio actiua intellectiua conſiſtit in remotione defectuum, & vitiorum, quę in intellectu inſurgunt, v. g. ſubtilitates, & curioſitates ſuperuacuæ circa altiſſima fidei myſteria; & vt ait Apoſtolus, *non plus ſapere, quàm oportet*. ſapere. Et Eccleſiaſtici 3. *In ſuperuacaneis rebus noli ſcrutari multipliciter; multos enim ſupplantauit ſuſpicio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus illorum*. Multis actibus poteſt intellectus peccare, tàm circa credibilia, quàm circa agibilia, poſſent enim, quòd

Quare intellectiua

quòd adſit, aliquod fidei obiectum negare, vel de eo dubitare. Et circa agibilia poteſt opiniones aliquas erroneas tenere, & dictare ſic agendum; poteſt de Dei miſericordia, vel iuſtitia circa ſe vacillare, & alia facere, quę dicta ſunt in c. 2. 3. & 4. quæ intellectui competunt.

At incipientes, & proficientes in contemplatione, & vita ſpirituali ſubiacent periculo lapſus in eiuſmodi, immò continuò vrgentur tentationibus circa præfata mala, & peiora intellectualia. Ergo egent purgatione curatiua, vel ſaltem præſeruatiua à caſu. Exempla multa habemus de magnis, & doctis viris, qui miſerè lapſi ſunt: conſiderentur Salomon; Nicolaus, Origenes, Pelagius; immò & Sanctus Cyprianus, qui ante Martyrium tenebat, baptizatos ab hæreticis eſſe rebaptizandos, & contendebat cum Stephano Papa docente contrarium; ſed acquieuit, & illam externam maculam glorioſo martyrio eluit. Quilibet ergo incipiens, vel proficiens, vel etiam perfectus in acquiſita contemplatiua timeat, & audiat Apoſtolum, *Qui putat ſe ſtare, videat, ne cadat*. Et iterum dicit, *Vereor, ne cùm alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiar*. Quid dicet ſimplex homo?

Tàm incipientes, quàm alii ſub iacent periculo peccandi.

Etiam magni viri.

Idem dicendum de parte affectiua rationali, in qua inſurgere poſſunt peccata ei propria, vt in cap. 3. dictum eſt. Quilibet autem, cuiuſcumque perfectionis ſit, vſq; ad mortem peccare poteſt, & ſaltim actu tentatur ad peccata: ergo quilibet per totam vitam eget purgatione medicinali, vel præſeruatiua, vel curatiua.

Etiam affectiua purgatio ſemper neceſſaria.

Dico 3. Purgatio paſſiua cuicumque homini ſpirituali, ſiue incipienti, ſiue proficienti, ac perfecto vtillima, immò ad maius meritum, neceſſaria eſt.

Purgatio paſſiua vtillima omni hominis ſtatui.

Prob. ex factis. Deus enim per morborum, perſe-

cutionum, & diabolicarum vexationum immiſſiones, ſeu tentationes probauit, & exaltauit homines perfectos, ſibique caros: ergo. Antecedens exemplis, etſi aliàs etiam adductis, probatur. Ex Sacra Scriptura. Deus pluries tentauit Abraham ſuum dilectum, Patrem credentium; primò per amiſſionem Vxoris, quam abſtulerat Pharao. 2. per amiſſionem eiuſdem, quam abſtulerat Abimelech Rex Geraræ. 3. cùm præcepit ei Deus *Tolle filium tuum, quem diligis Iſaac, & offer mihi in holocauſtum ſuper vnum montium, quem monſtrauero.* Gen. 22. Iſaac Sanctiſſimus per cæcitatem multorum annorum, & Tobias Sanctus homo, cęcitate à Deo immiſſa, purgabantur; & ait ibi Scriptura, *Hanc autem tentationem ideò Deus fieri permiſit, vt poſteris daretur, exemplum patientiæ: Iob. 2.* Sanctum Iob, eſto gentilem, tamen perfectum, in innocentia adhuc permanentem purgauit Deus tot calamitatibus, bonorum fortunæ, ac filiorum amiſſione, ſeptennij morbi, ac vlcerationis, & in ſterquilinio permanentiæ afflictione: vnde in cap. 23. de ſe ait, *Probauit me quaſi aurum, quod per ignem tranſit.*

Ex factis.

Abra hæ purgatio multiplex

Iſaac.

Tobiæ purgatio.

Iob. 2.

Ezechiam Regem tot meritis perfectum, idolatrię euerſorem, legiſque Diuinæ pijſſimum cultorem purgauit Deus timore, ac terrore Sennacherib Regis Aſſyriorum, qui cum 185. millibus militibus obſidebat Ieruſalem, & per ſingulos dies, immò & horas, per nuncios minis, & ludibrijs eum deterrebat.

Ezechiæ Regis ſancti.

Apoſtolus Paulus 2. Cor. 1. 8. ait, *Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione noſtra, quæ facta eſt in Aſia, quoniam ſupra modum grauati ſumus ſupra virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere; ſed ipſi in nobiſmetipſis reſponſum mortis habuimus, vt non ſimus fidentes in nobis,* &c. in cap. 7. 5. *Cùm veniſſemus Macedoniam, nullam habuit requiem caro noſtra, foris pugnæ, intus timores.*

Pauli.

S. Petrus *in epiſt. 1. c 4. ait, Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis.* Et S. Iacobus in ſua epiſt. cap. 1. inquit, *Omne gaudium exiſtimate fratres, cùm in varias tentationes incideritis.*

Petri, & Iacobi documenta.

Enumerat Paulus in *Epiſt. ad Hebr. cap.* 11. varias tribulationes quibus Deus purgauit innumeros Veteris Teſtamenti Sanctos, his verbis, *Alij autem diſtenti ſunt, alij verò ludibria, & verbera experti, inſuper & vincula, & carcere, lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt; circuierunt in melotis in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat Mundus, in ſolitudinibus errantes, in montibus, in ſpeluncis, & in cauernis, terræ &c.*

Plurium Sanctorũ paſſiua purgatio.

At ſi vixiſſet Apoſtolus vſque ad tempora Conſtantini, & vidiſſet totam Neronianam perſecutionem, deinde alias Domitiani, Traiani, Antonini, Veri, Seueri, Maximini, Decij, Aureliani, Diocletiani, Maximiani, Maxentij, Licinij, &c. qui crudelibus, & inexcogitatis tormentis tot Chriſtianorum myriades perſecuti, occiderunt, pleniori ſtylo clamaſſet cum Salomone Sap. 3. 6. *Hi omnes in paucis vexati, in multis bene diſpoſiti ſunt, quoniam Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos ſe. Tamquàm aurum in fornace probauit illos, & quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos, & in tempore erit reſpectus eorum. Fulgebunt iuſti, & tamquàm ſcintillæ in arundineto diſcurrent, iudicabunt nationes, & dominabuntur populis, &c.*

Ex perſecutionib. Christianorũ exẽpla.

Hic ergo eſt paſſiuæ purgationis iuſtorum fructus, gratiæ augmentum, fortitudo ad ſufferendum, vnio cum Deo, & æternæ gloriæ conſecutio.

Fructus paſſiuę purgationis.

Non ergo ſpirituales, & contemplatiui horreant eiuſmodi paſſiuas purgationes, ac tentationes extrinſecas Deo volente, aut permittente, ſiue in corpore, ſiue in animam immiſſas; neque ex hoc putent ſe

Cõſilium optimum

à Deo derelictos, aut minimè amari, vel odio haberi, ſed cogitent, Sanctos omnes Veteris, & Noui Teſtamenti his modis fuiſſe à Deo purgatos ad gratiæ, & gloriæ ipſorum augmentum. Quo verò ad quaſcumque Dæmonis tentationes, recordentur, & ſeriò recogitent quod dicit S Hieron. *in epiſt. ad Galat. Si Saluator noſter tentatus eſt; qui poteſt eſſe ſecurus, intentatum ſe huius vitæ maria tranſire?* Recogitet quod dicit Paulus, *faciet Deus cum tentatione prouentum*.

CAP. IX.

Breuis inſtructio pro incipientibus, ac proficientibus, ex præmiſſis octo capitibus excerpta.

Admonitio neceſſaria pro incipientibus.

ADuerto, quòd quamuis contemplatiui perfecti, etiam in acquiſitâ, ad omnium præfatarum purgationum perfectionem peruenire poſſint, & interdum perueniant ex peculiari Dei dono, vel ſaltim ad eam accedant: tamen non eſt neceſſarium, vt omnes qui contemplationi vacare intendunt, debeãt prius ad perfectam illam purgationem peruenire; ſed ſufficit, ſi aliquam purgationem perfectè, vel vt melius poſſunt, faciant; cæteras verò paulatim, ac ſucceſſiuè in dies faciant, ſi ad apicem perfectæ contemplationis, etiam acquiſitæ, cupiunt aſcendere. Ideò pro iſtorum conſolatione aliquas regulas ex iam prolixè allatis pro incipientibus, ac proficientibus ſubnectam.

Prima regula.

Prima regula eſt, *vt tergant ſpeculum animæ*, ex Sanctis Bernardo, & Bonau. id eſt ſi in peccatis ſunt, per Sacramentalem confeſſionem animam purgent; & pro viribus in poſterum ab eis abſtinere curent. Euchariſtię Sanctiſſimæ ſumptione frequenter ſe mu-

niant; Dei præcepta, & Eccleſiæ promptè, ac deuotè obſeruent. Dei, & proximi dilectioni ſedulo incumbant; Miſsas cum reuerentia, ac pietate auſcultent; Sanctorum, & præſertim Beatæ Virginis, ſui Angeli Cuſtodis, ac ſuorum Protectorum precibus, & obſequiis incumbant. Multa pia opera.

Secunda regula eſt, vt in actibus meditandi ſe exerceant per multum tempus antequam contemplationis viam ingrediantur; hæc enim eſt communis, & regularis praxis ſpiritualium, vt docet S. Bernardus *de Scal. Clauſtral. initio*, & nos in *Opuſc. 3. cap.* 12. docuimus; immò ex modo loquendi illius, videtur, quòd contemplatiuæ ſe applicans, non ſolùm debeat eſſe in meditationibus verſatus, ſed quòd in quolibet actu contemplandi, debeat priùs actum mediandi facere circa obiectum contemplandum; ait enim, hæc per ordinem ſe habere, *lectionem, meditationem, orationem, & contemplationem*. Et Sanct. Bonau. *in tract. Paruum Bonum particula* 3. inquit, *per meditationem aſcenditur ad contemplationem*. Plura de hoc argumento diximus in citato Opuſc. & capite. Incipiens ergo, & proficiens debet per multum tempus exerceri in via meditationis; & poſtea quoties vult obiectum aliquod contemplari, debet illud priùs meditari, & circa illud diſcurrere, vt ad deuotionem, & affectum excitetur; deinde illud contemplari, & hunc modum, ac regulam ſequi quouſque ſic habituetur, vt ſtatim ac legit, vel audit, vel cogitat aliquod obiectum contemplabile, excitetur animus ad figendum in eo oculum mentis, illudq; ſtatim intueri, ac amare incipiat, nullo præuio diſcurſus, ac meditatione. 2. Regula. Meditatio neceſſaria Exercitiũ meditationis debet eſſe diuturnum.

Tertia regula incipientium, & proficientium eſt, vt ſe in actiua vita exerceant, ideſt in actibus miſe- 3. Regula

ſericordiæ ſpiritualis, & corporalis; hæc regula eſt S. Bernardi *in tract. de modo benè viuendi ſer. 53.* vbi ait, *Qui priùs in actiua vita proficit, ad contemplationem benè conſcendit.* Et ſubdit, *Actiua vita in operibus miſericordiæ ſeruit, dum pauperes paſcit, recipit, veſtit, viſitat, conſolatur, & cætera opera miſericordiæ facit.* Idem docet; & fuſiùs, S. Bonau. vt in *c. 2. huius Opuſc.* & de vita actiua *in Opuſc. 4.* dictum fuit, quia in actiua exercentur virtutes morales.

In vita actiua debet exerceri.

Ex SS. Bern. & Bonau.

Quarta regula incipientium, & proficientium, eſt, honores, & gloriam temporalem huius Mundi non quærere, nec appetere, ita docet S. Bern. *in tract. de modo benè viuendi ſer. 52. Quicumque ad temporalem gloriam affectat, à contemplatione prohibetur.*

4. Regula

Non quærere mundi honores.

Quinta eorumdem regula, eaque plena habetur, ex S. Bern. de interiori domo cap. 14. *eſt cordis acie ſuperna, & interna conſpicere, Deum diligere, Deo inhærere; cuncta, quæ adſunt, tamquam non ſint conſiderat, cunctis ſuis affectibus renunciat, & totus ſoli incumbit Dei amori. Porrò ad tantam gratiam numquam pertinget mens per propriam induſtriam: donum Dei eſt hoc, non hominis meritum. Sed abſque dubio talem, ac tantam gratiam ille accipit, qui deſerit curam ſeculi, & agit curam ſui ſtudet ſe frequenter cogitare, & diligenter cognoſcere quid ipſe eſt. Redi ergo ad cor tuum, & diligenter diſcute te ipſum. Conſidera vnde venis, quo tendis, quomodo viuis, quid agis, quid amittis, quantum quotidie proficis, vel quantum deficis: quibus cogitationibus magis inuerſaris, quibus affectionibus frequentius tangaris, vel quibus tentationum aculeis à maligno acriùs impugnaris. Cùm totam interioris, exteriorisq; hominis ſtatum, & habitum in quantum poſſibile eſt, plenè cognoueris, & non ſolum qualis ſis, ſed qualis eſſe debueras, de cogitatione poteris ſubleuari ad contemplationem Dei. Quantum namque in cognitione proficis, tantùm ad altio-*

5. Regula

Dei amor.

De Deo ſæpè cogitare, & ei adhærere.

altiora ſemper tendis. Sic Bernardus.

Sexta regula eſt, vt incipientes, & proficientes quotidie ſtudeant, vt ſpirituales euadant, paſſiones, & vitioſas inclinationes; quibus vident ſe affici ſuperando per moralium virtutum exercitium, quarum victoria nequit ſtatim, aut facilè obtineri, ideò dietim debent huic pugnæ incumbere.

At S. Bern. *in tract. vltimo ſuorum operum*, inſcripto *Octo puncta, per quæ peruenitur ad perfectionem vitæ ſpiritualis*, diſtinctè declarat quæ ſunt; & ego compendiose ea referam in gratiam ſpiritualium contemplantium, & maximè incipientium, & proficientium quia Sanctus iſte per eorum obſeruantiam magna promittit, ſic dicens: *Hæc octo ſi benè excolueris, omnium virtutum perfectionem, & conſummationem per gratiam Dei conſequeris*.

Primum punctum, *vt purè, & integrè peccata tua ſæpè confitearis cum magno dolore, & propoſito non plus faciendi*.

Fortitudo in aduerſis.

Secundum, *vt non frangaris in aduerſitate, & tentatione, ſed ſta in iuſtitia, ac timore, & præpara animam tuam ad tentationem*, & cætera plura, *quia, ait, D. Greg. permittit Dominus ſeruos ſuos lacerari detractionibus, vt in humilitate conſeruentur*.

Solitudo,

Tertium, *vt non miſceas te hominibus interioribus, nec exterioribus in quantum potes bono modo; ſed tenete ſolitarium ſponſo tuo Chriſto; & fuge rumores ſeculi, & vana colloquia, &c.*

Puritas cordis.

Quartum, *Omni tempore debes puritati cordis ſtudere, & cordis oſtia à formis ſenſibilium, ac terrenorum imaginibus, quantum poſſibile eſt, habeas diligenter ſerata. Puritas itaque cordis inter omnia exercitia ſpiritualia eſt quodammodò finalis intentio, ac laborum omnium retributio, quam in hac vita miles Chriſti emeritus recipere conſueuit*. Et poſt

mul-

Digitized by Google

multa, *ſuper omnia autem alia tibi ſemper ſit principalis conatus, vt animum ſemper ſurſum in contemplatione diuinorum eleuatum habeas, ne diuinis rebus, ac Deo mens iugiter transferatur. Quidquid autem ab his diuerſum eſt, quam uis magna videantur, ſicut corporis caſtigatio, ieiunium, vel vigilia, & ſimilia virtutis exercitia quaſi ſecundaria, & inferiora, indicanda ſunt tantùm expedientia, quantùm ad cordis proficiunt puritatem. Inde eſt, quòd pauciſſimi ad veram perfectionem perueniunt, quia in medijs non multùm proficuis tempus, & vires, expendunt.* Et poſt alia multa ait, *ſæpiùs contingit, quòd illud; ad quod fortaſſis homo ſe in principio aſtrinxit cum quadam violentia, & difficultate, poſteà faciliter operabitur; & tandem cum magna delectatione, dummodò non deſiſtat.* Et poſt prolixum diſcurſum concludit hoc punctum ſic. *Hæc eſt, fili, ſalutis, via, quàm tuus Arſenius ſeruauit, & ſeruari ſuis diſcipulis mandauit. Fuge, tace, quieſce. Hæc, inquam, ſunt præcepta ſalutis. Hæc æterna ſapientia ad diſcipulum. Item ſtatim ſubinſeruit. Fons, & origo omnium bonorum homini ſpirituali eſt in cella ſua iugiter commorari.*

Animum ſurſum habere.

Pauciſſimi ad perfectione m perueniũt & quare.

Quintum punctum eſt, *vt non lateris, neque contriſteris, aut ſolliciteris pro amicis, aut cognatis tuis; ſed committe eos Deo, & ſpirituale ſubſidium, ſcilicet orationum tuarum ſuffragia eis impende te autem mundo crucifixum reputa, & mundum tibi ad interiora extendere, tamquam omnibus amicis orbatus,*

5. Amor carnalis amicorum, & cognatorum deferendus.

Sextum, *vt ſis feruens in orationibus, & meditationibus ſanctis, & non tepeſcas. Homo enim remiſſus ſi aliquid incipiat, in principio aliquantulum ſtrenuè agit, deinde diminuendo procedit; quia multorum eſt incipere, paucorum finire; ſola tamen conſtantia coronabitur ſola accipiet brauium. Nulla ſine labore virtus, & ad magnam præmia non peruenitur, niſi per magnos labores. Regnum enim cœlorum non deſides, non remiſſi, non delicati; ſed violenti rapiunt*

6. Feruor in orationibus.

piunt illud. Et poſt multa, *Sis diſcretus, non iudicabis aliorum facta, nec moueas te ſi videris aliquos minus diſcretos, alios ignaros, alios indoctos, alios remiſſos in horis, aut quibuſcumque vitiis obnoxios; claude oculos quantum potes ad aliorum facta perſcrutanda;* & alia multa, quæ charitatem proximi, & animi tranquillitatem concernunt.

Septimum punctum, *Sis tacens, & non multa loquens vbicumque fueris loquendo, vel reſpondendo leuiter, & remiſſa voce, placido vultu, diſciplinatis moribus, pauca, & rationabilia verba loquaris; plùs diligas audire, quàm audiri, vt interrogatio magis aperiat os tuum, quàm ad non interrogata reſpondere. Non innitaris tuæ prudentiæ, neque confidas in proprijs ſenſibus, & non ſis ſapiens in oculis tuis. Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed diſcretum, modeſtum, & ordinatum in omnibus te exhibeas, &c.* Silētium. 7. Loquendi modeſtia.

Octauum punctum. *Numquam ſis otioſus; nam in deſiderijs eſt omnis otioſus. Ama igitur ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua varijs perturbationibus; quæ ſi pectori tuo inſederint, dominabuntur tui, & ducent te ad delictum maximum. Semper igitur legas, aut ores, aut aliquid de ſacris meditaberis. Otioſitas eſt mors animæ, viui hominis ſepultura, & ſentina omnium malorum. Singulis horis ſingula tribue exercitia; ſpiritualibus ſpiritualia, corporalibus corporalia, In omnibus caueas tibi à peccato, & proximo à ſcandalo. Statim cùm ſentis teſtimulari à vana gloria, vel quacumque tentatione principijs obſta, & ſis agilis ad quæcumque agenda, quæ ex alicuius admonitione, vel Diuina inſtigatione intelligas eſſe facienda. Diſcas tibi ipſi præeſſe, & te ipſum regere, non alios. Vitam tuam ordina, mores tuos compone, te ipſum iudica, apud temetipſum accuſa, & condemna, nec impunitum dimitte exceſſum. Tibi ipſi eſto durus, numquam alijs.* 8. Otii fuga. Quid faciendum, vt otioſus quis non ſit. Multa cōſideranda.

Mane, præteritæ noctis fac à te ipſo exactionem, & futuræ diei tibi indicito cautionem: Veſpere, præteritæ diei rationem. Conſidera quantum proficias, quantum adhuc tibi reſtat itineris, grandis enim tibi reſtat via, antequam videatur Deus Deorum in Sion.

Cōcluſio. Concludit tandem. *cùm in his octo iam præmiſſis te exercueris, de virtute in virtutem proficiendo, eſto cautus contra inſidias Diaboli, ne te abducat ab eis.* Et hoc digno fine expliciunt omnes S. Bern. tractatus.

Et hoc ego fine explicíam inſtructionem incipientium contemplatiuorum. Cœtera ex præmiſſis alijs octo capitibus huius Opuſculi accipienda ſunt.

De proficientibus iſdem dicendum. De proficientibus autem, nil aliud occurrit dicendum, niſi quod ex diuerſis monet S. Bonau. *de 7. itiner. ætern. itin. 3. d. 4. art. 1. nempe, quòd dantur gradus in contemplatiuis, quod,* ait, *oſtendit Greg. lib. 22. moralium dicens, Nemo infima deſerens, repente fit ſummus, quia ad obtinendum, perfectionis meritum, oportet, vt mens quotidie in altum quaſi quibuſdam aſcenſionis gradibus perueniat, vnde, & rectè, Pſalmiſta, dicit, Ibunt de virtute in virtutem, donec videatur Deus Deorum in Sion. Et idem Deus in gradibus eius cognoſcetur, ſcilicet, contemplationis, cùm ſuſcipiet eam contemplator.*

Ex S. Bonau. ordo proficiendi. Deinde adducit exemplum Lincoln. *Sicut oculi carnis infirmiores priùs ſuſcipiunt lumen ſolis obſcurum, & magis coloribus ſuperfuſum, deinde magis confortati ſuſcipiunt illud à coloratis medijs coloribus, & poſteà viſu roborato plus ſuſcipiunt illud ſuperfulgidum coloribus albis deindè verò plus acuta ſanitate, ſuſcipiunt illud fulgentibus coloribus ſuperfuſum, vt ſpeculis, tandem oculis perfectè ſanatis ſuſcipiunt ſolarem radium, non autem alicui ſuperfuſum, ſed in ſe purum ipſum ſolem in ipſo ſolari lumine irreuerberatè conſpicientes. Sic etiam oportet mentis oculum infirmiorem aſſueſieri ad concupiſcendum lumen ſolis intelligētiæ priùs in groſſioribus, deinde in ſubtilioribus donec*

Exemplū proficientium.

De oculo infirmo, & paulatim ſanato.

tan

tandem ex ipſa luminis datione multis multipliciter ſuperfuſa extendantur, & reſtituantur in ſimplicem eius radium. Et ſubdit S.D. *Ex prædictis apparet, quòd tam in radioſo lumine contemplationis ſpeculatiuæ, quàm in ſaporoſo guſtu contemplationis practicæ oportet paulatim, & gradatim proficiendo aſcendere, & aſcendendo clariùs cognoſcere Deum, quia ſicut dicit Vgo ſuper Angelica Hierarchia quantò magis creſcit aſcenſio, tantò magis creſcit cognitio, donec oculus intellectualis magis, ac magis illuminetur, & inflammetur, & totus homo exterior, & interior in Deum ordinetur & hoc veriùs, & perfectiùs videtur fieri per gradus illos, qui mentem ad ſimilitudinem cœleſtis Hierarchiæ purgant, illuminant, & perficiunt. Ait enim Vgo, quòd mens, quæ vult Deum contemplari, primùm purgetur, poſteà illuminetur, deinde perficiatur, & tales quantò magis aſcendunt, tantò magis appropinquãt Diuinitati; & tales gradus, dicit Dionyſius, tam in mente Angelica, quàm in humana eſſe benè ordinatos.*

Lincolinienſis doctrina de ordine proficiendi.

His ergo regulis inſtructus incipiens, Deo adiuuante, proficere poterit in virtute contemplationis; cętera eum *docebit Vnctio.*

CAP. X.

De Duratione Contemplationis.

ADuerto, quòd de hoc argumento locuti ſumus *in Opuſc.* 2.*cap.*12. loquentes de meditatione; & ibi dicta ſufficere poſſent; quia tamen poſſet aliqua difficultas peculiaris eſſe de contemplatione, quæ requirit maiorem abſtractionem à ſenſibus, ideoque laborem maiorem; tyronibus ſatisfacie mus. Senſus ergo eſt, quanto temporis ſpatio durare debet actus contemplandi in contemplatione acquiſita.

Ratio cur hoc dubium replicatur.

Senſus quæſiti.

Digitized by Google

De omnibus concurrentibus ad contemplationē.

Aduerto 2. quòd duplex eſſe poteſt ſenſus quæſiti,ſicut dupliciter ſumi poteſt contemplatio . Vel enim ſumitur pro toto aggregato ex præparatione, meditatione,(ſi fiat præuia meditatione)contemplatione ipſa,gratiarum actione,& petitione; Vel ſumitur pro ſolo actu contemplandi. Et notandum,quòd loquimur de contemplatione acquiſita; infuſa enim durat quandiù Deus detinet in ea animam , cui illam infundit,vt in proprio Opuſculo dicetur.

Actus cōtemplandi non poteſt multùm durare.

Dico ergo. Actus contemplandi non poteſt multum durare, ſed iuxta diſpoſitionem, & habituationem contemplantis; ad ſummum autem durare poteſt per mediam horam.

Anima retrahitur à ſenſibus.

S. Auguſt.

Prob. prima pars ex defectu naturæ à ſenſibilibus obrutæ , quæ nequit per multum tempus eorum cogitatione, & affectione carere; obſtrepunt enim phantaſmata, deficit vigor, & attentio, & anima ad ſenſibilia reuertitur; quod mirè confirmat S. Auguſtinus *in epiſt.* 121. quæ eſt de orando Deo,ſic. *Dicuntur fratres Ægypti crebras quidem habere orationes, ſed eas tamen breuiſſimas, raptim quodammodò iaculatas, ne illa vigilanter erecta, quæ oranti plurimùm neceſſaria eſt , per productiores moras euaneſcat, atque hebetetur intentio.*

Iterum S. Auguſt.

Idem S. Aug. *Confeſſ. lib.* 10. *cap.* 40. de hac incertitudine durationis in contemplatione dicit. *Aliquando intromittis me in affectum multùm inuſitatum introrſùm ad neſcio quam dulcitudinem, quæ ſi perficiatur in me, neſcio quid erit, quòd vita iſta non erit, ſed recido in hæc ærumnoſis ponderibus, & reſorbeor ſolitis, & teneor, & multùm fleo; ſed multùm teneor; tantùm conſuetudinibus ſarcina digna eſt. Hîc eſſe valeo, nec volo; illic eſſe volo, nec valeo, miſer vtrobique.*

S. Greg.

De qua animæ luctâ cum ſenſibus locutus eſt etiam S. Greg. *homil.* 14. *in Ezech.* inquiens, *Eſt autem con-*

contemplatiua magna mentis contentio, cùm ſe ſe ad cæleſtia erigit, cùm in rebus ſpiritualibus animum tendit, cùm tranſgredi nititur omne, quod corporaliter videtur, cùm ſe anguſtat, & dilatatur. Et aliquando quidem vincit, & reluctantes tenebras ſuæ cæcitatis exuperat, vt de incircumſcripto lumine quiddam furtim, & tenuiter attingat; ſed tamen ad ſemetipſam protinus verberata reuertitur, atque ab ea luce, ad quam reſpirando tranſijt, ad ſuæ cæcitatis tenebras ſuſpirando redit: & infra. *Anima, quæ contemplari Deum nititur, velut in quodam certamine poſita, modò quaſi exuperat, quia intelligendo, & ſentiendo, aliquid de incircumſcripto lumine deguſtat; modò ſuccumbit, quia ex deguſtando iterum deficit.* Agitatio animæ cõtemplantis. Sequitur S. Greg.

S. Bernardus pluries de re iſta loquitur: *Ser. 51. in Cantic.* ſuper illud, *fulcite me floribus, quia amore langueo,* ait. *Ergo ex bonis operibus in fide radicatis recipit conſolationem mens affecta quieti, quoties ſibi, vt aſſolet, lux contemplationis ſubtrahitur. Quis enim, non dico continuè, ſed aliquandiù, dum in hoc corpore manet lumine contemplationis fruatur? At quoties, vt dixi, corruit à contemplatiua, in actiuam ſe recipit; quoniam ſunt inuicem contubernales hæ duæ, & cohabitant pariter.* Hoc ergo eſt pro contemplatiuo remedium, vt ſi in actu contemplandi nequeat multùm durare, in actibus actiuæ vitæ ſe exerceat, vocaliter v. g. orando, legendo Sacram Scripturam, vel ſpirituales libros, gratias Deo agendo, petendo à Deo beneficia pro ſe, aut proximo, & pro Eccleſia. S Bern. Notanda miſeria animæ.

S. Thomas de hac duratione bis loquitur. primò de omni oratione 2. 2. q. 83. art. 14. in corp. dicens, *Oratio tantum duret, quantum eſt vtile ad excitandum interioris deſiderij feruorem. Cùm verò hanc menſuram excedit, ita quòd ſine tædio durare non poſſit, non eſt vlteriùs protendenda*; & refert dictum Sancti Auguſtini ſupra allatum de Monachis Ægypti, qui crebras, ſed breuiſ- S. Thom.

ſimas

ſimas orationes faciebant. 2. in quæſt. 180. art. 8. ad 2. dicit. *Contemplatio diù durare non poteſt, tamen quantùm ad alios contemplationis actus durare diù poteſt*: id eſt quantum ad actus antecedentes præparatorios; & quantùm ad conſequentes, vt ſunt, gratiarum actio, oblatio, & petitio.

Per medii horam.

De duratione per mediam horam ad ſummum, omnium primò locutus eſt S. Greg. *homil.* 14. in Ezechielem, vbi explicans illud Apocal. 8. *Factum eſt ſilentium in Cælo quaſi media hora*, tropologicè de anima contemplante intelligit, dicens, *Cælum eſt anima iuſti quia Dominus dicit, Cælum mihi ſedes eſt, & Cæli enarrant gloriam Dei. Cùm ergo quies contemplatiuæ vitæ agitur in mente, ſilentium fit in Cælo; quia cùm terrenorum actuum ſtrepitus quieſcit à cogitatione ad ſecretum intimum autem animus apponit. Sed quia hæc quies mentis in hac vita perfecta eſſe non poteſt; nequaquàm hora integra factum in Cælo ſilentium dicitur; ſed quaſi media hora; vt neque ipſa media hor aplenè ſentiatur, cùm premittitur quaſi; quia mox, vt ſe animus ſubleuare cœperit, & quietis intimæ lumine perfundi; redeunte citiùs cogitationum ſtrepitu, de ſemetipſo confunditur, & confuſus cęcatur.*

Ex S. Gr.

Digna S. Greg. obſeruatio.

Idem S. Gregorius lib. 30. Moral. cap. 12. miro quidem modo id confirmat, & rationem ex conditione naturæ humanæ aſſignat. *Itaque bene conuerſantibus, primùm ſolitudo mentes tribuitur, vt exurgentem intrinſecùs ſtrepitum terrenorum deſideriorum premant, vt ebullientes ab infimis curas cordis, per ſuperni gratiam reſtinguant amoris omneſque motus importune ſe offerentium leuium cogitationum, quaſi quaſdam circumuolantes muſcas ab oculis mentis abigant manu grauitatis, & quodam ſibi cum Domino intra ſe ſecretum quęrant, vbi cum illo, exteriori ceſſante ſtrepitu, per interna deſideria ſilenter loquantur. De hoc ſecreto cordis aliàs dictum eſt. Factum eſt ſilentium in Cælo, quaſi* di-

Iterum Greg.

dimidia hora. Cælum quippe Eccleſia vocatur electorum, quæ ad æterna, & ſublimia, dum per ſubleuationem contemplationis intendit, ſurgentes ab infirmis cogitationum tumultus premit, atq; intra ſe Deo quodam, ſilentiũ facit. Quod quidẽ ſilentiũ cõtẽplationis, quia in hac vita perfectũ eſſe non poteſt, factũ dimidia hora dicitur. Nolenti quippe animo, dũ cogitationum tumultuoſi ſe ſtrepitus ingerunt etiam ſublimibus intendentem, rursùm ad reſpicienda terrena oculum cordis trahunt. Vnde ſcriptum eſt corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Benè ergo factum ſilentiùm non integra, ſed dimidia hora deſcribitur, quia hìc contemplatio nequaquam perficitur, quamuis ardenter inchoetur. Hæc S. Gregor. Ex quibus duo habentur; & quòd parum durare poſſit actus contemplandi; & quòd de acquiſita contemplatione loquatur, quia ſtrepitui, & infeſtationi cogitationum ſubiecta eſt, & ceſſare cogitur; non ſic eſt infuſa, quæ tamdiu durat, quamdiù à Deo conſeruatur, & ſtrepitui cogitationum terrenarum ſubiecta non eſt.

Quomodò infelix anima à ſenſibilibus diſtrahitur, ne ſuperna cogitet.

S. Bernardus de modo benè viuendi ſer. 53. ex illo Sponſi Cant. 2. 7. *Ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis Dilectam, donec ipſa velit,* tropologice declarat de anima contemplante, ſic. *Ne ſuſcitetis animam Diuinæ contemplationi deditam, orationibus, & diuinis lectionibus occupatam, & non eam ad exteriora opera inquietare velitis, donec ipſa velit, hoc eſt donec expleto contemplationis tempore, admonente corpori fragilitate, velit ipſa ſuſcitari à ſomno internæ quietis, & intimæ dulcedinis. Sed tamen in hac mortali vita nemo poteſt perfectè contemplari Deum.* Et ſtatim adducit dictum Apocal. *de media hora*, & totam fere periodum explicationis S. Gregorij nuper adductam, quam replicare ſuperfluum eſt.

S. Bern.

De media hora Bern. refert dictũ S. Greg.

CAP.

CAP. XI.

An honeſtum, & religioſum ſit procurare, & petere à Deo virtutem contemplationis.

Ratio cur hoc dubium diſcutitur.

ADuerto, non ſine cauſa hoc dubium hîc proponi. Ratio eſt, quia quamplures, vt egomet experimento comperi, quia ignaui, deſides, & mundo dediti, derident eos, qui ſancto contemplationis exercitio incumbunt; immò & damnant quaſi ex ambitione id faciant, vt pro Sanctis habeantur; & quòd peius eſt, vocant præſumptuoſos, quia appetunt virtutem ſolis perfectis à Deo tributam; & contra documentum Spiritus Sancti, *Eccleſiaſtici 3. 22. Altiora te ne quæſieris, & fortiora te neſcrutatus fueris; ſed quæ præcipit tibi Deus, illa cogita ſemper; & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus.* Hæc, & ſimilia ſeruis Dei contemplatiuis obiiciuntur. Vt ergo à calumniis Dei ſeruos liberem.

Ignari, & indeuoti derident contemplatiuos.

Honeſtū eſt contēplationē appetere.

Dico, bonum, honeſtum, ac religioſum eſt contemplationis virtutem appetere, pro viribus procurare, eamque à Deo petere.

Prob. euidentèr. Bonum, honeſtum, immò perfectum eſt, Dei cognitionem perfectam, eiuſque dilectionem appetere, procurare, & à Deo petere; hæc duo habentur in contemplatione; ergo &c. Immò ex S. Gregorio ſæpè allato præſentis vitæ contemplatio, æternæ eſt inchoatio. Maior prob. Ad hæc duo collimat mens fidelium; & Io. 17. dicit Chriſtus, *Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, quia miſiſti Ieſum Chriſtum.* Et Matt. 22. interrogatus, *Quòd eſt mandatum magnum in lege?* reſpondit, *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota mente tua.*

&c.

&c. Min.prob. ex ſępè dictis in toto tractatu, quòd contemplatio principaliter eſt contuitus Diuinæ Maieſtatis per fidem, cum ſaporoſa eius dilectione. Conſequentia eſt euidens, bonum ſcilicet eſſe hæc appetere, petere, & procurare, ſicut aliæ virtutes appetuntur, procurantur, & à Deo petuntur; vnde Iacobus in ſua Epiſt. 1. c. 5. ait, *Qui indiget ſapientia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Poſtulet autem in fide nihil hæſitans*, Et Salomon Sap. 7. de ſe dicit *Inuocaui, & venit in me ſpiritus ſapientiæ, & intellectus*. Peti ergo à Deo poteſt, quia vt idem Iacobus ait, *omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſursùm eſt, deſcendens à Patre luminum*. Poſtulanda eſt à Deo ex S. Iacobo.

Confirmatur ex Ioanne Gerſone *de Monte Contemplat. cap. 18. & de Theol. Myſt. Conſider. 4.* qui contra damnantes illos, qui ad contemplationem aſpirant, ait. *Non eſt dicendum, quòd tendens ad finem contemplationis, hoc eſt amandum Deum toto corde, nimis in altum tendat, aut præſumptuoſè agat. Immò Eccleſiaſtici, & Religioſi, quorum vita ad hoc ordinata eſt, omninò ſe dare debent ad hanc potiùs, quàm ad aliam: ſimiliter & Clerici, præcipuèque Theologi; aut certè eorum ſcientia iam non eis auxiliabitur; aut certè inflabuntur, efficienturque vani, & ſuperbi*. Ergo bonum eſt ad contemplationis virtutem aſpirare, eamque procurare, & à Deo petere. Ioannis Gerſonis monitio.

Confirmatur, nam, vt ex Myſticis dicam, etiam contemplatio infuſa appeti poteſt, & à Deo humiliter peti. Siquidem Saluator Matt. 48 ait, *Eſtote ergo perfecti, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt*. S. Petrus epiſt. 1. c. 1. dicit, *Ipſi in omni conuerſatione ſancti ſitis, quoniam ſcriptum eſt, ſancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum*. S. Iacobus in cap. 1. inquit, *Vt ſitis perfecti, & integri* Saluator adhoc hortatur.

tegri in nullo deficientes. Siue ergo verba iſta pertineant ad pręceptum, ſiue ad conſilium, nunc parum refert diſcutere; ſufficit ſcire, quòd cupere poſſumus tales eſſe. At Paulus 2. ad Co. 3. 5. teſtatur, *quòd nõ ſumus ſufficiẽtes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, ſed omnis ſufficientia noſtra ex Deo eſt*. Et Salu. Io. 15. ait, *Sine me nihil poteſtis facere*. Et Matt. 7. 7. docet nos, vt, à Deo petamus ſpiritum bonum. *Petite, & accipietis; quærite, & inuenietis; pulſate, & aperietur vobis*. Et infra, *Quantò magis Pater veſter dabit ſpiritum bonum petentibus ſe*. Contemplatio autem eſt ſpiritus, nedum bonus; ſed optimus ex Chriſti oraculo dicente de Maria Magdalena contemplante *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea*.

Sępè id facit Chriſtus Dominus.

Ex s. Leone quia homo eſt imago Dei.

Et præclarè S. Leo *in ſer. 1. de ieiunio*, docet, hominem curare debere, vt ſit Dei imago in perfectionibus, ſic. *Inuenimus hominem ideò ad imaginem Dei conditum, vt imitator ſui eſſet authoris; & hanc eſſe naturalem noſtri ſeminis dignitatem, ſi in nobis, quaſi in quodam ſpeculo Diuinæ Bonitatis forma reſplendeat*. S. Gregorius *lib. 10. Moral. c. 16.* ſuper illud *Pauli Act. 27. 28. Nos Dei genus ſumus*, ait. *Genus eius ſumus, non ex eius natura editi, ſed per ſpiritum illius voluntariè conditi, & adoptiuè recreati. Tantò ergo ad hanc nobilitatem quiſque erigitur, quãtò per imaginẽ ad ſimilitudinẽ illius ex imitatione renouatur*.

Ex s. Gregor. quia homo eſt de genere Dei.

Et hoc eſt, quod inſinuat Apoſt. *ad Epheſ. 5. 2. Eſtote imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi*. Vnde S. Bernard. *in ſer. ad fratres de Monte Dei*, ait, *Eſt alia imago Dei propinqua ſimilitudo, in quantùm voluntaria, quæ in virtutibus conſiſtit, in qua anima virtutis magnitudine, ſummi boni quaſi imitari geſtit magnitudinem; & perſeuerantiæ in bono conſtantia æternitatis eius incommutabilitatem*. Poteſt ergo homo licitè, & honeſtè petere à Deo virtutem contemplationis, omnemque aliam, vt ad Dei perfectio-

Homo eſt ſimilitudo Dei.

Digitized by Google

fectionem, quantum homini fas eſt, iuxta Chriſti documentum, accedere poſſit. Et Balthaſar Aluarez t. 3. lib. 3. part. 2. t. 13. docet, etiam infuſam poſſe appeti, ſic. *Quamuis æquum ſit, & expediens viris perfectis, à vitijs emundatis, & omni virtute prædițis, perfectam contemplationem ardenter deſiderare, & humiliter petere: nemo tamen debet ad eam conari, aut quaſi in ea ſe ponere; quia non eſt in poteſtate humana, ſed venit ex benignitate diuina.* Adde, quòd vocatio ad eam ſine hominis petitione à Deo, eſt; & tandē ſi poteſt homo petere à Deo, & vehementer appetere cōtēplationē Dei in patria euidentē, & æternā; cur non poterit petere obſcuram, & temporalem, cui illa æterna ſuccedit?

Ad illud arg. *Altiora te ne quæſieris*, &c. dicit Lyran. id eſt ſecreta Diuinitatis, *quia ſcrutator maieſtatis opprimitur à gloria*. 2. Intelligitur de prophanis rebus, non ſpectantibus ad perfectionem, alioquin ad nullam perfectionem poſſet homo aſpirare; omnes enim altiores illo ſunt; & tamen Chriſtus docet, vt eas procuremus.

CAP. XII.

Pro Dei ſeruis contemplatiuis, cæteriſque ſpiritualibus, qui à Mundanis irridentur, Conſolatio.

ADuerto, quòd ſicut caro contraria eſt ſpiritui, & ſicut ait Apoſtolus, *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum*; ita homines mundani, & carnales contrarij ſunt ſpiritualibus, & contemplatiuis; ita quòd ridiculis nominibus eos cognominent, & vehementer perturbent, adeò vt pudeat eos cum mundanis conuerſari, ne derideantur. Ideò operæ pretium duxi aliquo modo eos conſolari; & ad patientiam hortari, Authoris intentio.

ri, quia ſancti, & ſanctiſſimi viri talia paſſi ſunt; & quod caput eſt ipſemet Sanctus Sanctorum eiuſmodi ſe ſubmiſit irriſionibus, vt ſuos ſeruos, & verbo firmaret, & exemplo; &, vt inquit Petrus, talia paſſus, *Nobis reliquit exemplum, vt ſequamur veſtigia eius*.

Spirituales derídentur.

Conſolari debẽt ſpirituales, eò quia ſemper ita factum eſt ſanctis.

Dico ergo primò. Conſolari debent ſpirituales, & contemplatiui homines, cùm irridentur, & vituperantur; quia omnes ſerui Dei, Deo permittente ad meritum, ſemper eiuſmodi irriſionibus, & ignominijs fuerunt ſubiecti.

Prædicta fuit hæc ſpiritualiũ irriſio.

Prob. primò ex generali quodam dicto *Sap.* 5. 4. vbi Salomon introducit eiuſmodi ſpiritualium irriſores damnatos, & ſcientes gloriam ſpiritualium, ſic dicentes; *Hi ſunt, quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam; & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt. Ergo errauimus à via veritatis, & iuſtitiæ lumen non luxit nobis*. Ita planè verum dicunt iſti; ſed ſine fructu; deriſores ſpiritualium *cæci ſunt*, &, vt Chriſtus dixit, *duces cæcorum*.

Exempla Sacræ Scripturæ. Iob irridetur.

Sacræ Scripturæ plura habemus exempla irridentium Dei ſeruos. Sit omnium primum de Vxore Iob, quæ ſanctiſſimum virum tot miſeriis afflictum ſic illudebat, *Adhuc tu permanes in ſimpliciter tua; benedic Deo* (ideſt maledic) *& morere*. Sed dignum temeritate, & irriſione retulit reſponſum, *quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es*.

Tobias quoque.

Tobiam Seniorem ſanctum virum cęcitate afflictum eodem modo irriſum legimus *Tob.* 2. *Sicut B. Iob inſultabant reges* (Eliphas &c.) *ita Tobiæ parentes: vbi eſt ſpes tua, pro qua eleæmoſinas, & ſepulturas faciebas? At Tobias increpabat eos, &c.*

Dauid irridetur ab Vxore.

Dauidem, ante Arcam Domini, cùm portaretur à do-

à domo Obededom in Ieruſalem, ludentem, ſaltantem, & propheticè cantantem irriſit Michol vxor eius, ironicè dicens, *quàm glorioſus apparuiſti hodie Rex Iſrael!* 2. Reg. 6. At grauiter obiurgauit eam Dauid, tamquam filiam Regis à Deo reprobati ob nequitias.

Eliſeum prophetam, poſtquam miraculosè aquas ſalſas Iericho dulcoraſſet, iuuenes quidam deridebant, & illudebant dicentes, *aſcende calue*. Sed *duo Vrſi exeuntes è deſerto, occiderunt 42. ex illis* 4. Reg. 2.

Eliſeus Propheta irridetur, ſed ſequitur Dei vindicta.

Ex hiſtorijs multa poſſent adduci exempla ſanctorum, ac ſpiritualium virorum à mundanis irriſorum. Adducam vnum regium Sancti Ludouici Francorum Regis ex eius vita apud *Surium* t. 4. Nuncius Comitis Gheldriæ miſſus ad Regem pro negotio, reuerſus ad illum, & interrogatus, an vidiſſet Regem Ludouicum, reſpondit, ſubſanans, & collum contorquens, *Vidi illum miſerum Papilardum Regem griſea veſte indutum, ad ſcapulas caputium geſtantem*. Humillimus erat Sanctus ille Rex. Sed vix hæc verba finierat, *& ecce facies eius retrorsùm acta; & ita contorta perpetuò permanſit*.

S. Ludouicus irridetur.

Sequitur vindicta.

Aliud adducam de S. Ambroſio Mediol. Archiepiſcopo ex Paulino in vita eius, & Baron. anno 397. Donatus quidam Afer, ſed Mediolanenſis Eccleſiæ presbiter, defuncto Ambroſio, in conuiuio quodam deridebat Ambroſium, eiuſque ſanctitatem; ſed ſubitò graui percuſſus vlcere, è loco, in quo iacebat, per alios ſubleuatus, in ſepulchrum ductus eſt.

S. Ambroſius irridetur.

Sequitur vindicta.

Sed redeamus ad Sacram Scripturam. Paulus Apoſtolus, vas electionis, organum Spiritus Sancti, *Act.* 17. Athenis prædicans irriſus eſt à multis Philoſophis Stoicis: quidam dicebant, *Quid vult ſeminerbius hic?* & irridebant eum. Quid plura? Iudicabatur inſanus. Act. 26, 25. Præſes Feſtus dicit ei, *inſanis Paule;*

Paulus Apoſtolus irridetur.

le; multæ te litteræ ad inſaniam conuertunt. Alias alibi ſuſtinuit irriſiones, & inſanum audiuit ſe teneri, & vocari. Vnde ad conſolationem ſeruorum Dei de hoc gloriatur, *Nos ſtulti propter Chriſtum*, ideſt tales reputamur à mundanis. Comune quidem inter mundanos proloquium eſt, cùm aliquem Dei ſeruum, ac ſpiritualem cernunt, non ambulantem per eorum vias: Eſt, dicunt, inſanus, hippocondriacus, hypocrita; energumenus; aliquid internè fouet, &c.

Appellatur inſanus ob nouam doctrinam

At quid vltra quærimus exempla ſpiritualium deriſorum, & mundanorum deridentium? Conuertamus mentis oculos ad prototypum, ad Magiſtrum noſtrum, & Saluatorem Ieſum Chriſtum; & conſideremus quot, qualeſque deriſiones, & illuſiones ob ſingularem, præcellentemque ſanctitatem, ſpiritualitatemque, factis, ac verbis oſtenſam, paſſus eſt; & in eo conſoletur ſpiritualis, cùm irridetur, ac illuditur. Quam iniuriam, quam calumniam omnis generis non audiuit Sanctorum Sanctiſſimus? Non tædeat ſpiritualem audire, quæ ad cumulum meritorum, & ad noſtrum exemplum audire paſſus eſt Dominus ob ſanctitatem vitæ, ac doctrinæ. Nunc enim ex nouitate doctrinæ vocant eum *Samaritanum*, ideſt à fide vera Apoſtatam, *Samaritanus es tu, Io. 9. 18.* Nunc Dæmonium habentem, *Dæmonium habes*, ibid. Nunc dęmonium habentem, & inſanum, *Dæmonium habet, & inſanit; Io. 10. 20. Et exierunt tenere eum, dicebant enim, quia in furorem verſus eſt: Marci 3. 22.* Nunc calumniantur, tamquàm Magum; & diabolica virtute operantem miracula, *Beelzebub habet, & in Beelzebub principe dæmoniorum eijcit dæmonia, Marci ibid.* Nunc vocant peruerſorem populi cum ſua doctrina, *inuenimus hominem hunc ſubuertentm gentem noſtram, Lucæ 23. 3.* Nunc impedientem obedientiam ſub-

De ipſomet Chriſto illuſo, & irriſo multa exempla.

In Chriſto conſolatio ſpiritualis. Chriſtus has calamitates paſſus eſt.

Vocatus Samaritanus.

Inſanus.

Demoniacus Magus

ſubditorum ad ſuperiores, *& prohibentem tributa dari Cæſari, Lucæ* ibidem. Nunc dicunt eum non bonum hominem, ſed ſeductorem; *Alij dicebant, quia bonus non eſt, ſed ſeducit turbas, Ioan.* 7. 12. Neque poſt mortem Chriſti, abſtinent ab hac calumnia, *Seductor ille, dum adbuc viueret, Matt.* 27. 63. Alij voracem, & vini amicum, *Vorax eſt, & potator vini, Matt.* 11. 19. Alij quòd malè inſtruebat diſcipulos, non faciens eos ieiunare, ſicut faciebat Ioannes Baptiſta cum diſcipulis ſuis. *Matt.* 9. 14. Nunc dicunt illum amicum peſſimorum hominum, conuerſantem, & manducantem cum illis, *Publicanorum, & peccatorum amicus; manducat, & bibit cum publicanis, & peccatoribus.* Nunc, quòd non eſt verè Propheta; *Hic, ſi eſſet verè Propheta, ſciret vtique, quæ, & qualis eſt mulier, quæ tangit illum, Lucæ* 7. 39. Erat enim Magdalena peccatrix. Tædet alia ignominioſa referre, quibus Sanctiſſimo Sanctorum ob doctrinæ nouitatem, ac ſanctitatem, quibus Phariſæi, & Iudæi omnes carebant, impiè conuiciabantur.

Subuerſor.

Auertens a Principis obedientia.

Malus.

Vorax.

Potator Vini.

Amicus peccatorum.

Quod non eſſet Propheta.

Verùm hic non ſiſtunt mundani aduersùs ſpirituales: modò derident conditiones perſonarum, quòd ſint viles, vel artifices, muliones, paſtores, vel ſerui, alteriuſue vilis conditionis; modò derident ſingularitatem doctrinarum, vel exercitiorum, à quibus mundani auerſi ſunt. At hæc etiam in Chriſto Domino deridebant; dicebant enim, *Nonne hic eſt faber, & filius fabri? Nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus, & Ioſeph, Simon, & Iudas? Et Sorores eius nonne omnes apud nos ſunt? Vnde ergo huic omnia iſta? & ſcandalizabantur in eo, Matt.* 13. 55 *& Marci* 6. 3. Quaſi Deus non potuiſſet fabrum, & filium fabri (etiam ſi talis fuiſſet Chriſtus) eleuare ad gradum propheticum, qui potuit ad eundem gradum eleuare

Aliæ mundanorum perſecutiones.

In Chriſto alia deridebant mundani.

uare

Infimos eleuat Deus uare Dauidem paſtorem ouium, Eliſeum actu cum bobus arantem per Eliam manus ei imponentem iuſſu Dei, & ſic de aliis Prophetis omnis conditionis.

Dauid. Eliſeum.

Mirantur de litteratura.

Mirabantur ſerpentes Saluatorem Phariſei, *quomodo hic litteras ſcit, cùm non didicerit?* Quaſi non poſſet Deus ſcientiam alicui infundere, ſicut fecit cum Adamo, Salomone, Iſaia, Dauide, & Prophetis omnibus, qui futura in lege etiam gratiæ à Deo didicerunt, & poſteros docuerunt. Et ſic reſpondit, Saluator, *doctrina mea non eſt mea, ſed eius, qui miſit me Patris, Ioan.* 9.18. quia à Deo ſibi erat infuſa.

Scandaliʒantur de multis.

Mirabantur, & ſcandalizabantur de nouitate doctrinæ, & poteſtate expellendi dæmones, Marci 1.27 *Quidnam eſt hoc? quænam doctrina hæc noua, quia in poteſtate etiam ſpiritibus immundis imperat, & obediunt ei?* Quaſi non poſſet Deus communicare poteſtatem faciendi miracula, qui eam communicauerat Moyſi per annos quadraginta; poſtea Ioſue, Heliæ, Eliſeo, & cæteris. Et ita de aliis multis phariſaicis ſcandalis circa opera, noua quidem, & grandia Saluatoris. Inuidebant ei, quia ea ipſi facere non poterant; ſed ignaui erant, & obcęcati ex inuidia; quia ſi voluiſſent ſequi Chriſtum, facere potuiſſent ſimilia; nam Chriſtus Ioan. 14.12. dicit, *Amen dico vobis, Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet.*

Si voluiſſent, ipſi etiam facere potuiſſent miracula.

Ita prorſus mundani erga contemplatiuos, meditatiuos, cæteroſque ſpirituales faciunt. Contemnunt eos, quòd, vel ſunt viles perſonæ, vel famuli, vel illiterati, vel negotiis applicati; vel coniungati, & huiuſmodi, quaſi ſolis Nobilibus, vel litteratis, vel anachoretis, vel vxore carentibus, vel aliis determinati ſtatus perſonis, Deus ſtatuerit dona ſua ſpi-

Sic faciũt mundani cum ſpiritualibus.

ſpiritualia largiri; & non alijs. Decipitur qui talia cogitat. *Non eſt acceptio perſonarum apud Deum; non eſt apud eum diſtinctio Iudæi, & Græci*, ait Apoſtolus, *ſed idem Dominus omnium, diuidit ſingulis prout vult*. Immò Saluator teſtatur, humilibus Perſonis hæc reuelari, *Confiteor tibi Pater, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis*, *Matt.* 11. 25. & rationem aſſignat, *Quia ita placitum fuit ante te*. Et Deus in *Exodo* 33. 19. ait, *Miſerebor cui voluero, & clemens ero, in quem mihi placuerit*.

Humilib. Deus ſua confertdona ſpiritualia.

Et hæc eſt grauis illa S. Ambroſij ſententia, quam ſemper magnifecit S. Auguſtinus contra Pelagium, & ſequaces; *Deus, quos dignatur vocat, & quem vult religioſum, facit*.

S. Ambroſij ſententia.

Hæc illa Magni Gregorij *homil.* 17. *in Ezechiel. Non enim contemplationis gratia ſummis datur, & minimis non datur, ſed hanc ſæpè ſummi, ſæpè minimi, ſæpiùs remoti; aliquando etiam coniugati percipiunt. Si ergo nullum eſt fidelium officium, à quo poſſit gratia contemplationis excludi, quiſque cor intùs habens, illuſtrari etiam lumine contemplationis poteſt*. Audiant mundani; & ſpirituales non irrideant, neque iudicent: ſed mirentur, & imitentur illos, cuiuſcumque conditionis ſint, quia Dei ſerui ſunt, & à Deo vocati.

S. Greg. digna ſententia.

Conſolentur, & gaudeant contemplatiui, actiui, meditatiui, omniſque generis ſpirituales, cùm irridentur, illuduntur, ac iudicantur à mundanis; & patienter ferant; participes enim ſunt paſſionum Chriſti Domini, ac Magiſtri, qui hæc de ſeruis ſuis præuidens, dixit, *Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur*. *Ioan.* 15. 20. quia inquit *Matt.* 10. 24. *Non eſt diſcipulus ſuper Magi-*

Spiritualium conſolatio ex imitatione Chriſti.

 ſtrum,

ſtrum, nec ſeruus ſuper Dominum ſuum; ſufficit diſcipulo, ſi ſit, ſicut Magiſter eius, & ſeruo, ſicut Dominus eius. Vobis, ait Petrus epiſtola 1. *cap. 2. relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius.* Saluator enim *Lucæ* 21. in horum ſolatium concludit, *In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Amen.*

Patientiæ præmium vita æterna.

OPVS-

OPVSCVLVM SEPTIMVM.

DE CONTEMPLATIONE INFVSA, AC SVPERNATVRALI.

TERRAM incognitam peragraturus, quid de ea, eiuſque incolis dicam, ignoro. Imitabor Sanctum Euangeliſtam Lucam, qui de Chriſti operibus, ac vita, ſcripturus, cùm eum non agnouerit, teſtatur, ſe ſcribere ea, quæ ab ijs audierat, qui cum eo fuerant conuerſati. Sic & ego, qui altiſſimam hanc virtutem non ſum expertus; ea de ipſa dicam, quæ ab aliquibus expertis audiui, & ex aliorum libris legi. Diſtinctè tamen, & breuiter rem peragam, illa deuitans, quæ omnes ſciunt, & à præſenti negotio ſunt aliena.

CAP. PRIMVM.

An detur ſpecies Contemplationis dicta infuſa, *ac* ſupernaturalis.

ADuerto 1. quod vocabula hæc, *infuſa, & ſupernaturalis*, in Sacra Scriptura non leguntur frequenter: cùm tamen ex eorum declaratione pendeat potior notitia huius excellentiſſimæ virtutis,

ſtrum, nec ſeruus ſuper Dominum ſuum; ſufficit diſcipulo, ſi ſit, ſicut Magiſter eius, & ſeruo, ſicut Dominus eius. Vobis, ait Petrus epiſtola 1. cap. 2. relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Saluator enim Lucæ 21. in horum ſolatium concludit, In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras.

Patientiæ præmium vita æterna.

Amen.

OPVS-

OPVSCVLVM SEPTIMVM.

DE CONTEMPLATIONE INFVSA, AC SVPERNATVRALI.

TERRAM incognitam peragraturus, quid de ea, eiuſque incolis dicam, ignoro. Imitabor Sanctum Euangeliſtam Lucam, qui de Chriſti operibus, ac vita, ſcripturus, cùm eum non agnouerit, teſtatur; ſe ſcribere ea, quæ ab ijs audierat, qui cum eo fuerant conuerſati. Sic & ego, qui altiſſimam hanc virtutem non ſum expertus; ea de ipſa dicam, quæ ab aliquibus expertis audiui, & ex aliorum libris legi. Diſtinctè tamen, & breuiter rem peragam, illa deuitans, quæ omnes ſciunt, & à præſenti negotio ſunt aliena.

CAP. PRIMVM.

An detur ſpecies Contemplationis dicta infuſa, *ac* ſupernaturalis.

ADuerto 1. quod vocabula hæc, *infuſa*, & *ſupernaturalis*, in Sacra Scriptura non leguntur frequenter: cùm tamen ex eorum declaratione pendeat potior notitia huius excellentiſſimæ virtutis.

Hæ voces in Sacra Scriptura non legũtur.

accuratè ſunt declaranda: Ideò notandum, quòd ex Gramaticis, ac Philoſophis *infundere* ſignificat rem aliquam in vas aliquod immittere:& cum hac analogia Theologi actionem illam, qua Deus ſiue in ordine naturæ, ſiue in ordine gratiæ aliquid immittit in aliquo, appellant infuſionem, vt patet de infuſione animæ; de infuſione habituum &c. De *immiſſione* tamen habemus exempla in Sacra Scriptura. Gen. 2. 21 *immiſit Deus ſoporem in Adam.* Reg. 4. 19. *Ecce ego immittam eis ſpiritum.* Pſalm. 39. *immiſit in os meum canticum nouum.* Concilia tamen Vienn. & Trident. loquentia de productione, & immiſſione habituum ſupernaturalium Fidei, Spei, & Charitatis in Baptiſmo, etiam paruulorum, vtuntur verbo *infuſionis*. Videndum ergo, an detur aliqua ſpecies contemplationis, quæ à Deo immediatè in aliqua anima immittitur, ſeu infunditur.

Immiſſionis exempla.

Difficultas quòd dicatur infuſa.

Adu. 2. difficultatem (cum doctis nunc loquor) ex eo oriri, quòd cùm quælibet contemplatio conſiſtat in actibus intellectus, & affectus, ſeu voluntatis, qui cum ſint vitales neceſſariò exigunt produci à principijs intrinſecis; non videtur quomodo poſſent dici infuſi à Deo. Scio, Scotum cum alijs docere, quòd Deus de potentia abſoluta poteſt ſe ſolo producere actum vitalem in potentia, hac ſe habente merè paſſiuè, & per eum tendere in ſuum obiectum, v.g. actum intelligendi in intellectu, & volendi in voluntate; tamen hoc non videtur dicendum in hac materia, quia ſine cauſa multiplicari non debent miracula; nec Scotus id concederet, cùm crebrò perfecti contemplatiui actus contemplandi exerceant: ideò videndum, quonam modo dicatur infuſa contemplatio, quæ à potentijs animæ producitur.

Adu. 3. ſimilem ferè eſſe difficultatem de vocabulo

ſu

ſupernaturali; quomodo ſcilicet dici poſſit ſupernaturalis abſolutè, & quaſi anthonomaſticè, ad differentiam acquiſitæ, cùm hæc etiam ſit ſupernaturalis ratione obiecti, ac principij, quia ad eam concurrit auxilium ſupernaturale, immò ſpeciale, & extraordinarium, ſicuti ſunt actus Fidei, Spei, Charitatis, & Pœnitentiæ in adultis ſe præparantibus etiam ad primam iuſtificationem, quia hi omnes ad hoc vt fiant, ſicut oportet, *ex Spiritus Sancti inſpiratione, atque adiutorio faciendi ſunt, ex Concil. Trid. ſeſſ. 6. can.* 3. Hoc ergo dubium eſt diſcutiendum; & ſic paulatim natura contemplationis iſtius nobiliſſimæ pauciſſimis conceſſæ, facilè innoteſcet: His præmiſſis,

Difficultas quomodo ſupernaturalis.

Dico 1. Datur ſpecies quædam contemplationis valdè diuerſa ab acquiſita, quæ dicitur *infuſa* à Deo, ac *ſupernaturalis*. Eſt communis ſententia inter Theologos Myſticos.

Datur infuſa contéplatio.

Prob. Datur quædam mentalis diuinorum cognitio, & amor cum tanta illuſtratione, & claritate ex parte intellectus, & inflammatione, dulcedine, ac ſuauitate ex parte voluntatis, quæ humana induſtria, aut labore haberi non poſſunt; & quæ non omnibus Dei ſeruis meditationi, aut contemplationi vacantibus, ſunt communes, vt iſti fatentur, ergo ſunt à Deo, immiſſæ, & ſic infuſæ. Conſeq. eſt euidens, id enim vocamus infuſum, quod in anima reperitur, & ordinis naturæ non eſt.

Antec. patet ex confeſſione Sanctorum, qui eas qualitates in ſe ipſis experti ſunt, & in ſuis ſcriptis id teſtati ſunt; ſicut S.S. Dioniſ. Areop. Bernardus, Thomas, Bonau, Thereſia, & alij plures. Si igitur illi talem contemplationem experti ſunt, alij vero non; & illa non poteſt eſſe à Dœmonis virtute, eſt à Deo; quia ex epiſtola Iacobi, *Omne datum optimum, & omne donum*

Ex confeſſione Sanctorum.

per-

Digitized by Google

perfectum de ſurſum eſt; deſcendens à Patre luminum.

Prob, 2. ex multis qualitatibus antecedenter, comitanter, & conſequenter ad hanc contemplationis ſpeciem concurrentibus, quæ non niſi à Deo produci, ac immitti poſſunt in anima, vt paſſim ex dicendis patebit: ergo admittenda eſt hæc contemplationis ſpecies dicta *infuſa*, & *ſupernaturalis*; neque vlla eſt inter Theologos præſertim Myſticos de re iſta controuerſia, ſed de ſequentibus: ideo.

Cur infuſa.

Dico, 2. quamuis actus illi cognoſcendi, & amandi, in quibus conſiſtit contemplatio hæc, ſint elicita ab intellectu, & voluntate creati, tamen ex connexione multarum qualitatum infuſarum, contemplatio dicenda eſt infuſa.

Prima pars clara eſt, quia omnis contemplatio, etiam Beata in Patria, eſt viſio, & fruitio Dei elicita ab intellectu vidente, & voluntate amante; & in toto præcedente tractatu de contemplatione ex his actibus conſtituta, iugiter locuti ſumus: hæc autem, quã dicimus infuſam, in eſſentialibus conſtitutiuis cõuenit, immò eſt eadem cum acquiſita, vtraq; enim eſt Dei, ſeu diuinorum intuitus, cum ſaporoſa dilectione.

Prob. ſecunda pars, & declaratur partim hic, partim in ſequenti capite. Multa infuſa à Deo, vt dicemus, concurrunt ad hanc contemplationem. Omnium primò, efficax Dei auxilium, quo Deus retrahit intellectum, & voluntatem contemplantis à conſideratione, ac affectu aliarum omnium rerum. 2. infuſum, eſt donum Spiritus Sancti, quod vocatur intellectus concurrens cum potentia intellectiua ad actum intuendi. 3. infuſum, eſt donum Spiritus Sancti dictum ſapientia, quæ facit ſapere, guſtare, & delectari de obiecto cognito. 4. infuſum, eſt efficax

Multa infuſa.

adiu-

adiutorium, quo Deus concurrit cum intellectu ad actum illum intuendi, & cum voluptate ad actum fruendi illo; & detinet has potentias in illis actibus, nec permittit eas diſtrahi ad alia obiecta. 5. infuſum, eſt productio ſpeciei nouæ præſentantis obiectum; vel noua ordinatio antiquæ, ſi aderat, ad clariùs repræſentandum. 6. infuſum, eſt magnum lumen ſeu magna illuſtratio in intellectu, itaut quaſi euidenter videat obiectum, & magna inflammatio in voluntate, itaut ſibi videatur ardere. 7. infuſum; eſt vehemens ſuauitas, iucunditas, ac delectatio ſequens. Septem infuſa concurrunt.

Ex his ergo tot infuſis perfectionibus actibus illis intuendi, ac amandi coniunctis, totum hoc complexum dicitur infuſum; & ſic contemplatio illa iure optimo dicitur infuſa; quia denominatio ſemper fit à digniori; quę quidem qualitates, ac dona infuſa non concurrunt in contemplatione acquiſita; ergò ex hoc capite dicitur infuſa.

Dico 3. Quamuis actus intuendi, & amandi, in quibus conſiſtit contemplatio, eliciantur à potentijs creatis; tamen ratione principiorum ad eos concurrentium, aliarumque qualitatum connexarum ſupernaturalium, contemplatio eſt ſupernaturalis.

Prima pars patet ex præcedenti concluſione; quia intuitus obiecti diuini, ſeu reuelati, elicitur ab intellectu humano, & amor à voluntate; Potentiæ iſtæ creatæ ſunt, & naturales: ideò Cur ſuper naturalis.

Secunda pars probatur quoque, ſicut præcedens; omnia enim illa, quæ diximus concurrere ad contemplationem, & denominant eam infuſam, ſunt ſupernaturalia, quia à Deo procedentia, operante, non in ordine naturę, ſed ordine gratię, igitur actus ab eis procedentes ſunt ſupernaturales, ideſt ſuper naturæ vires eliciti.

Con-

Confirmatur à pari: Actus Fidei, Spei, Charitatis, Pœnitentiæ, &c. qui proueniunt ab his habitibus ſupernaturalibus; vel etiam ab auxilijs ſolis ſupernaturalibus, vt accidit in prima adultorum iuſtificatione per Baptiſmum, communiter à Theologis ſupernaturales exiſtimantur, quia ſupra vires naturæ facti: ergo multò magis contemplatio, de qua loquimur; cùm ad eam concurrant tot principia ſupernaturalia, & comitentur alia plura ſupernaturalia.

A paritate fidei, &c.

Neque obſtat, quòd ad eam concurrat natura, eo quòd ſit actus vitalis, & hominis: quia ſunt plura, & potiora principia, & comitantia ſupernaturalia, quæ ad eam concurrunt, quàm ſit ipſa natura, ac proinde à dignioribus denominatur; ſicut contemplatio Beatorum licet à potentiis creatis ſit: quia tamen iſtæ eleuatæ ſunt per habitus ſupernaturales luminis gloriæ, & charitatis conſumatę, qui ſupernaturales ſunt, & obiectum eſt ſupernaturale, beata illa contemplatio, eſt, & dicitur ſupernaturalis; ita in caſu noſtro.

Paritas de Beati.

Dices, Acquiſita quoque contemplatio pendet à principio, & obiecto ſupernaturalibus; & tamen non dicitur ſupernaturalis, ſed communiter dicitur naturalis. Item actus Fidei, Spei, Charitatis &c. ſic ſe habent, ergo non datur contemplatio dicta abſolutè ſupernaturalis.

Reſp. quòd etiam illa, ſicut & actus Fidei, & Spei, &c. ſunt de ordine ſupernaturalium communium, quę regulariter eueniunt. At iſta, ad quam tot ſupernaturalia concurrunt, & raro accidit, & pauciſſimis conceditur, ſupernaturalior (vt ita dicam) eſt, & anthonomaſticè, ac per excellentiam talis dicenda eſt.

Diuerſus ordo ſupernaturalium.

CAP.

Digitized by Google

CAP. II.

Quibus nominibus deſcribatur infuſa hæc contemplatio.

ADu.1. hanc nobilem virtutem ratione excellentiæ, ſiue ſui, ſiue cauſarum, ſiue effectum, ſiue proprietatum eius, diuerſis vocabulis vocari à Myſticis Theologis. Ideò, vt paulatim eius notitia legentibus innoteſcat, hæc nomina, eorumque ethimologias explicabo.

Adu.2. Contemplationem infuſam his nominibus appellari: *Myſtita Theologia: Sponſalitium animæ cum Deo; Oſculum Dei; Ingreſſus animæ in diuinam caliginem; Silentium, & Otium; liquefactio animæ; Annihilatio Experimentalis Dei cognitio habita de Deo per amoris vnitiui complexum.* Singula declaremus.

Dicitur *Myſtica Theologia*, quod eſt principale nomen; quia eſt ſecreta cum Deo collocutio; & ſic dicitur, eo quòd myſtica ſignificat *ſecretum*, & theologia *eſt ſermo Dei*. Myſtica Theologia cur.

Dicitur *Sponſalitium* animæ cum Deo, & deſumitur ex Canticis, vbi de ſponſa, & ſponſo ſæpe fit mentio. Tropologicè autem ſumpta ſponſa, eſt anima: ſponſus verò Chriſtus, & tale dicitur ab effectu, quia per eximiam Charitatem anima contemplantis vnitur; ac deſponſatur cum Deo. De hoc ſponſalitio fit ſæpè mentio in Sacro textu Cant. 3. 11. *in die deſpenſationis eius, & lætitiæ cordis illius.* Oſeæ 2. *ſponſabo te mihi in ſempiternum*, & infra *ſponſabo te mihi in fide.* Sponſalitium.

Dicitur *Oſculum Dei* ab effectu, & deſumitur ex *Cant. primo, oſculetur me oſculo oris ſui*, & in c. 2. atque 8. Sponſa, quæ tropologicè eſt anima, dicit. *Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Oſculum

Ingreſſus in caliginem.

Dicitur *ingreſſus animæ in diuinam caliginem*, ab effectu, & deſumitur ab Exodi 24. *Vocauit Dominus Moysē de medio caliginis die ſeptimo*. Tantum enim eſt lumen in intellectu, tantaque illuſtratio, vt obfuſcetur, & caliget; à paritate oculi corporei aſpicientis Solem, ex cuius lumine obfuſcatur, & caligat; ſic ſe habet cōtemplans diuina in tanto lumine, vt poſtea dicetur, cum hac tamen differentia, quòd oculus corporis à tanto lumine læditur, at intellectus à lumine illo Diuino confortatur.

Silentium

Dicitur *Silentium*, ab effectu, quia dum anima detinetur in contemplatione, nec vocaliter cum Deo loquitur petendo, laudando, aut gratias agendo, tacet, quaſi diſcipulus audiens ſuum magiſtrum Deum ei loquentem, ſeu reuelantem aliquid, vel ſimpliciter oſtendentem aliquod obiectum, quod anima intuēs, admirans, & ſuſpenſa ſilenter manet.

Otium.

Dicitur *Otium*, ab effectu, non quia anima contemplans nullum actum per ſuas potentias intellectum, & voluntatem faciat; nam vere, & realiter intellectus vitali modo intuetur diuinum, ſeu reuelatum obiectum, & voluntas ſuauiter illud amat; & hę ſunt maiores, & digniores actiones, quas poteſt anima in hac vita ſortiri. vnde S. Bern. ait, *Contemplatio non eſt otium, ſed omnium negotiorum negotium*. Sed dicitur otium animæ, quia dum hæc detinetur à Deo, in contemplatione ſui, Dei, vel alterius reuelati obiecti; ipſa non poteſt vti potentijs inferioribus, neque ipſomet intellectu, aut voluntate ad cognitionem alterius obiecti, vel ſuimet, nec vllum alium actum poteſt exercere, & ideò dicitur *otioſa* manere, & propterea à Sanctis Auguſtino, Gregorio, Bonauent. & alijs vita contemplatiua dicitur *otioſa*, actiua verò laborioſa, figuratæ in Magdalena, &

Mar-

Martha, hac laborente, illa otiante, vt in ſuo loco dictum eſt.

Liquefactio.

Dicitur *liquefactio*, ab effectu, & deſumitur ex Cant. 5. *Anima mea liquefacta eſt, vt locutus eſt*, ideſt, *ſponſus meus*. Et ex pſalm. 21. *factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens*: ſimilitudo ſumitur à Sole, vel igne liquefaciente ceram, vel glaciem: ſic anima contemplantis Deum, aut aliquid reuelatum à Deo, cùm priùs velut glacies ſe habebat, ex Dei auditu, & feruore charitatis in Deum, inflammata, quaſi liquefit: & hoc fortaſſe voluit exprimere Apoſtolus in 2. Cor. c. 3. *Nos autem omnes reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes, & in eamdem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tamquam à Domini ſpiritu*.

Annihilatio.

Dicitur *Annihilatio*; & deſumitur à pſal. 3. 86. *ſubſtantia mea tamquam nihilum ante te*, Quia per contemplationem, & vnionem cum Deo, & transformationem in eum; ſe habet, ac ſi non eſſet, vnde Apoſtolus ad Galat. 2. 29. *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus*; & ideo anima in contemplatione obliuiſcitur omnium creaturarum, & ſuimet, quaſi non ſit; vt de effectibus contemplationis dicetur.

Secretiſſima Dei locutio.

Dicitur à Dioniſ. Cartuſ. *Secretiſſima Dei locutio cum anima; & ardentiſſima Diuinæ Caliginis intuitio; cum ſapore magno, & dulcedine*.

Sapientia

Dicitur à S. Dioniſio Areop. *de diu. nom. c. 3.* Sapientia; & hoc non ſolùm, quia eſt altiſſimorum reuelatorum cognitio, ſed quia ſaporem ſuauiſſimum in anima contemplantis adducit, ideò *ſapida, ſeu ſaporoſa eſt contemplanti*.

Alia deſcriptio.

A Ioanne Gerſone *Alphabeto 3.* ſic deſcribitur, *Infuſa contemplatio eſt experimentalis cognitio habita de Deo per amoris vnitiui complexum. Vel ſapida cognitio de Deo, dum ei ſupremus apex affectiua potentiæ realiter per amorem vnitur*.

His, talijſque dignis encomijs deſcribitur, & appellatur ſancta hæc contemplatio à Deo infuſa, ac ſupernaturalis.

Non eſt ſcientia, & cur.

Omnes autem Theologi Myſtici, in hoc conueniunt, quòd contemplatio hæc non ſit dicenda ſcientia; quia ſcientia eſt diſcurſiua, & euidens cognitio: non ſic contemplatio, cùm ſit ſimplex intuitus veritatis reuelatę, cum obſcuritate; licet lato vocabulo, & ex alio capite dici debeat ſcientia, quia eſt diuinorum certiſſima, & infallibilis notitia.

CAP. III.

Quomodo definiri poſſit infuſa, ac ſupernaturalis contemplatio.

Ad u. 1. quòd tales, tantæque ſunt huius nobiliſſimæ virtutis perfectiones, tàm ratione principiorum, & effectuum, atque eam concomitantium, quàm ratione ſuæ intrinſecè naturæ, vt nullatenus poſſit rigoroſa, ſeu dialectica definitione per genus, & differentiam tantùm explicari. Ideoque, qua breuiori, & expreſſiori poterimus deſcriptione, eam explicabimus pro nunc: ſingulas autem qualitates; principia, effectus, & comitantia illius, in progreſſu iſtius operis aperiemus.

Difficultas definiendi eam.

Adu. 2. quòd ex duobus præcedentibus capitibus adumbrata fortè videtur infuſæ huius contemplationis natura: nihilominus pro faciliori notitia, breuiori formula, quæ poſſit memoriter retineri, definitionem, ſeu veriùs deſcriptionem eius cum ſua explicatione hìc ſubnectam, ideo.

Dico, quòd infuſa contemplatio ſic poteſt definiri. *Eſt ſimplex intellectualis intuitus cum ſapida dilectione diui-*

diuinorum, aliorumque reuelatorum, procedens à Deo ſpeciali modo applicante intellectum ad intuendum, & voluntatem ad diligendum ea reuelata, & concurrente ad eos actus per dona Spiritus Sãcti, intellectum, & ſapientiam cum magna illuſtratione intellectus, & inflammatione voluntatis. Definitio infuſæ contempl.

Prob. ſeu explicatur hæc definitio: dicitur *ſimplex intellectualis intuitus*; ſic enim definitur à SS. Thoma, & Bonau. contemplatio genericè ſumpta, cuius hæc eſt ſpecies, vt diximus in *Opuſc. 3. c. 3.* ad differentiam meditationis, & Theologiæ ſpeculatiuæ, quę ſunt diſcurſiue.

Dicitur, *cum ſapida dilectione voluntatis*, quia, vt in citato loco dictum eſt, in duobus his actibus intellectus, & voluntatis conſiſtit contemplatio quæcumque; ad differentiam Theologiæ, ſiue fidelium, ſiue infidelium, quæ conſiderat Deum, at ſine affectu, ſeu dilectione: Contemplatio verò de neceſſitate includit vtrumque. Particulæ diffinitionis.

Dicitur, *Diuinorum, aliorumque reuelatorum*; quia, vt diximus *in Opuſc. 3. c. 13.* hæc ſunt obiecta contemplationis genericè ſumptæ; ad differentiam ſcientiarum naturalium, quæ intellectuales quidem ſunt; at non habent pro obiecto reuelata diuina, & creata.

Dicitur, *procedens à Deo ſpeciali modo applicante intellectum ad intuendum, & voluntatem ad diligendum ea obiecta*, ad differentiam contemplationis acquiſitæ, ad quam proprio labore, & ſtudio, licet cum Dei auxilio, homo ſe applicat, & diſtrahit ſe à cogitatione aliarum rerum. At pro infuſa res aliter ſe habet; nam ſiue homo legat, ſiue audiat aliquem loquentem de myſterio aliquo reuelato, ſiue de illo cogitet, ſiue illud meditetur: de repente Deus firmat, & figit illum in eius intuitu, ac dilectione, impediens omne aliud, ſiue cauſam, ſiue obiectum, quod poſſit diſtrahere; & in-

interdum ſine lectione, auditione, aut meditatione, Deus infundit cogitationem aliquam, mouendo in intellectu ſpeciem alicuius myſterii, & firmat, ac figit intellectum in eius intuitu, & voluntatem in eius dilectione, & ſic Deus immediatè applicat has potentias ad eos actus, & prohibet, ne alio diuertant.

Dicitur, *Deo concurrente ad actus illos cum potentiis per dona Spiritus Sancti, dicta intellectus, ac ſapientiæ*: Hæc enim, vt dicemus, ſunt principia, ſeu cauſæ contemplationis infuſę, ad differentiam contemplationis acquiſitæ, quæ non procedit ex his donis.

Dicitur, cum magna illuſtratione intellectus, & cum magna inflammatione voluntatis; quia donum intellectus, & ſapientiæ hoc efficiunt, vt infra dicetur. Nam, vt Myſtici dicunt, per fidem obiectum videtur, tamquam in nocte obſcura; per donum intellectus videtur quaſi in aurora; per lumen gloriæ in Patria, euidenter, quaſi in meridie: & voluntas charitate maxima inflammata obiectum illud ſic ab intellectu viſum ardenter diligit, & per ſapientiæ donum, in eo ſuauiſſimè delectatur, & iucundatur. Experientia contemplatiuorum, à quibus iſta didici, hæc docet.

Magna inflammatio & illuſtratio.

Hæc eſt compendioſa infuſæ, ac ſupernaturalis contemplationis deſcriptio; hęc autem omnia, ſicut & alia plura ei connexa diſtinctiùs, & diffuſiùs explicabimus in ſequentibus.

Qui ergo cōperiet, hæc prædicta in ſe certò, & ſine vllo dubio verificari; ſciat, ſe à Deo infuſam contemplationem eleuatum; ideſt, ſi experiatur ſe abſque ſuo labore diſtractum à creaturarum conſideratione, & fixum in alicuius diuini reuelati intuitu, & cum guſtu, ac dulcedine illud amare, ac lumine magno illuminari, & charitate inflammatum omnia alia contemnere,

nere, infuſa contemplatione potitur; ſed conſulat doctos, ne decipiatur, putans ea habere, & non habeat.

CAP. IV.

In quibus conueniunt contemplatio infuſa, & acquiſita.

ADu. quòd quamquam in Opuſc. 3. in cap. 11. de conuenientia, & diſconuentia harum contemplationum multa dixerimus; ab re tamen non erit ſi eadem, & alia hìc replicamus, vt notitia infuſæ cõtemplationis clariùs eluceſcat. Alibi de hoc actum eſt.

Dico ergo. Iſtæ contemplationum ſpecies, ſeu gradus, conueniunt primò in eſſentialibus naturalibus. Ambæ enim conſiſtunt in actibus intellectus, & voluntatis, nempe in ſimplici intuitu obiecti reuelati, & dilectione eiuſdem: neque de hoc eſt vlla difficultas.

Dico 2. Conueniunt in ſubiectis earum. Ambæ enim ſubiectantur in eiſdem potentiis immediatè, intellectu ſcilicet, ac voluntate: quia actus vitales in eiſdem potentijs recipiunt, a quibus eliciuntur, cùm ſint immanentes. In quibus conueniũt

Dico 3. Conueniunt in aliquibus ſubiectorum diſpoſitionibus tàm extrinſecùs, quàm intrinſecùs: de primis probatur; quia vtrique contemplantes debent eſſe exercitati in vita actiua, ſeu exercitio virtutum moralium. Vtrique eſſe debent exercitati in meditatione, ac lectione, vel auditione Scripturæ Sacræ, ac librorum ſpiritualium (regulariter loquendo) nam poſſet Deus aliter diſponere. Vtrique debent eſſe in vita purgatiua aliqualiter exercitati; ideo dixi *in aliquibus*; quia plura & maiora præfatorum exercitia requiruntur in contemplatiuis per infuſam, quàm in

in contemplatiuis per acquiſitam, De intrinſecis aliquibus pariter notum eſt; quia in vtriſque requiritur munditia cordis, ſeu ſtatus gratię, motiuum charitatis, auxilium Dei efficaciter vocantis, & adiuuantis: illuſtratio aliqua in intellectu, & inflammatio in voluntate, licet maiores in infuſa, quàm in acquiſita, & actus virtutum Theologalium.

Regulariter requiſita.

Dico 4. Hæc duę contemplationes conueniunt in obiectis contemplabilibus, licet ad plura ex Dei fauore ſe extendat infuſa. Ratio primi eſt; quia omnia reuelata, & per fidem credita, atque credenda attingere poteſt acquiſita, & infuſa, eaq; ſimplici, ac firmo intuitu intueri, & affectu proſequi, cum ordine ad Deum ſi creata ſint, immediatè verò, ſi diuina.

Eadem obiecta.

Ratio ſecundi; quòd ſcilicet plura ex Dei fauore reſpicit infuſa, eſt; quia in hac Deus oſtendit aliquando, & reuelat aliqua noua nondum reuelata, ſpectantia ad bonum priuatum contemplantis, vel alterius, aut etiam ad bonum publicum agibile, vel ſi illa, quæ oſtendit iam reuelata ſunt, cum aliqua tamen noua, & adhuc non reuelata circumſtantia interdum oſtendit, ſeu reuelat in infuſa, & alia obiecta noua; in quibus caſibus nouarum reuelationum, hæ magna maturitate erunt ab Eccleſia examinandæ, ne adſit deceptio.

Dico 5. Conueniunt regulariter in mediis cognoſcendi, ſeu intuendi obiecta. Quia vtrique contemplantes cognoſcunt, ſeu intuentur obiecta non in ſeipſis, ſed in ſpeciebus ea repræſentantibus intelligibilibus, & imaginariis: ſi materialia, ſeu corporalia ſint obiecta in imaginariis; ſi purè ſpiritualia in intelligibilibus vt dictum fuit in *Opuſc. 3. cap.* 14. & dicetur infra *in cap.* 13. An verò alio modo poſſit Deus ea oſtendere, quam per ſpecies; & an etiam corporalia,

In mediis cognoſcendi obiecta conueniũt

Digitized by Google

ralia, vel ſpiritualia, ex corporalibus deſumpta poſſint ſine imaginarijs ſpeciebus, ideſt ſine phantaſmatibus, cognoſci per ſolas intelligibiles, vel alio modo infra in *c.13.* diſcutietur.

CAP. V.

In quibus differant Contemplatio infuſa, & acquiſita.

ADu, quòd in hoc Capite maximè innoteſcet natura, ac perfectio infuſæ contemplationis: & licet *in Opuſc.3. c.11.* omnes ferè inter eas adduxerimus differentias pro diſcernenda acquiſita contemplatione, quam indocti aliqui negabant, nunc verò pro diſcernenda infuſa, iterum eas referemus.

Dico 1. Prima differentia eſt, quia regulariter infuſa requirit in ſubiecto contemplante multò plures diſpoſitiones, quàm acquiſita, nempe vt per viam purgatiuam tranſierit, & per multum tempus in ea ſe exercuerit, donec paſſiones concupiſcentiæ, & iracūdiæ domuerit, & per omnium virtutum moralium exercitium, carnem, ſeu ſenſum rationi ſubiecerit; omniumq; rerum, famæ, honoris, gloriæ mundanæ &c. deſiderium compreſſerit, & alias purgationes fecerit, quas in *Opuſc.6.* per plura Capita retulimus; quæ quidem diſpoſitiones non omnes ſunt neceſſariæ in acquiſita, ſed aliquæ ſufficiunt. Differentiæ plures Prima.

Dico 2. Secunda differentia eſt, quia in acquiſita, homo proprio labore, & multa cum difficultate, præuiaque lectione, vel recordatione, in meditatione alicuius obiecti reuelati diſtrahit ſe à cogitatione aliarum rerum, & applicat ſe ad fixe, & ſimpliciter intuendum illud, ac amandum. At in infuſa homo legens, vel cogitans, aut meditans aliquod obiectum Secunda.

reuelatum, ſine ſuo labore, aut ſtudio à Deo diſtrahitur à cogitatione omnium aliarum rerum, & ab eodem applicatur, & detinetur ſic applicatus ad intuitum, & amorem illius obiecti cum admiratione eius.

Tertia Notabilis differentia.

Dico 3. Tertia differentia eſt; quòd pro acquiſita lumen fidei cum auxilio ſupernaturali ſufficit ad intuendum obiectum reuelatum: At pro infuſa hæc non ſufficiunt, ſed lumen maius concurrit, & adeò magnum interdum, vt intellectus caliget, & obfuſcetur; ſed ab eodem confortetur.

Dico 4. Quarta differentia, eſt, quòd pro infuſa Deus concedit animæ contemplatiui duo dona Spiritus Sancti in gradu eminenti, nempe donum intellectus, & donum ſapientiæ; quæ concurrunt effectiuè cum potentijs intellectu, & voluntate ad contemplationem; quæ dona non conceduntur pro contemplatione acquiſita. Quid autem faciant iſta dona, dicetur poſtea.

Quarta.

Quinta.

Dico 5. Quinta differentia eſt, quòd in acquiſita raró accidit extaſis, ſeu perfecta alienatio à ſenſibus omnibus; At in infuſa accidit ſæpè.

Sexta.

Dico 6. Sexta differentia, eſt quòd per acquiſitam non agnoſcuntur alia obiecta, niſi ea, quæ antea per fidem erant credita; neque acquiruntur nouæ ſpecies aliorum obiectorum priùs non cognitorum. At per infuſam Deus non oſtendit ſolùm ea, quæ ante fuerant credita; ſed vel oſtendit eadem cum nouis circumſtantiis, ac perfectionibus, vel reuelat noua obiecta infundendo nouas eorum ſpecies; vt poſtea dicetur.

Septima.

Dico 7. Septima differentia eſt, quòd acquiſita multùm remota eſt ab oſculo Dei, ac perfecta vnione animæ cũ Deo, in qua conſiſtit perfectio, & fælicitas, quæ obtineri poteſt à Deo in hac vita mortali.

At

At infuſa eſt valdè proxima tali oſculo, & vnioni, vt dicetur de effectibus infuſæ.

Dico 8. Octaua differentia, eſt, quòd in acquiſita, nec ſtatim, nec in magno aliquo gradu ſentitur ſuauis, ac dulcis ſapor, & guſtus, qui ſentitur in infuſa: ſed potiùs moleſtia, amaritudo, & repugnantia ſenſus, eo quia in illis contemplatiuis adhuc frenatæ non ſunt paſſiones. At in infuſa contrariũ accidit; quia ea regulariter non conceditur, niſi perfectè purgatis, & ſic nulla eſt in eis moleſtia, nullaque repugnantia, ſed perfecta ſubiectio rationi, & Deo eam regenti. Octaua differetia.

Dico 9. Nona differentia eſt, quòd de adipiſcenda acquiſita multæ dantur regulæ, & ſi omnes vellent illam adipiſci, eas obſeruantes adipiſcerentur. Non ſic ſe habet infuſa; nullæ enim aſſignari poſſunt regulæ, per quas certò, & infallibiliter, ſi homines vellent, poſſent ad eam peruenire; ſed Deus pro ſua benignitate concedit eam cui vult; & licet vita actiua etiam perfecta, ipſaque acquiſita contemplatio ſint bonę diſpoſitiones, à quibus moueri poſſet Deus ad concedendum infuſam; tamen nec neceſſario, nec infallibiliter ad eam perducunt; ideo rariſſimi, vt notum eſt, ea potiuntur. Nona.

Dico 10. Decima differentia eſt, quòd per acquiſitam homo non ita fit ſupra ſe, & extra ſe, vt dum in ea eſt, nil aliud, neque ſeipſum dignoſcat, nec reflectere poſſit ſupra ſe: At hoc accidit in infuſa, in qua exiſtens, obliuiſcitur omnium, etiam ſui, nec poteſt reflectere ſupra ſeipſum, nec reflectere in ea cognitione. Decima.

Dico 11. Vndecima differentia eſt, quòd poſt actum contemplationis acquiſitæ poteſt homo recordari eorum, quæ contemplatus eſt, & aliis narrare. At poſt actum infuſæ, qui eam habuit rariſſimè re- Vndecima

Digitized by Google

Multa digna pro infuſa. cordetur de ijs, quæ vidit; & neſcit, nec poteſt aliis narrare, vt teſtantur B. Angela de Fulgineo, S. Thereſia, S. Petrus de Alcantara, & B. Ioannes de Cruce; qui omnes dicunt ſe non potuiſſe diſtinctè referre, quæ in ea contemplatione videre ſolebant, & inuenire non potuiſſe verba, quæ ea explicarent; niſi quando Deus aliqua reuelabat, quæ alijs eſſent communicanda; & de eiuſmodi contemplatione fortè locutus eſt Paulus, 2. *cor.* 12. quando *raptus eſt vſque ad tertium Cælum*, & dicit, *ſiue in corpore, ſiue extra corpus, neſcio, Deus ſcit. Et vidi, & audiui arcana verba, quæ non licet homini loqui.*

Duodecima. Dico 12. Duodecima differentia eſt, quòd modus operandi acquiſitæ humanus eſt, vt ſunt actus meditandi, credendi, ſperandi &c. At modus operandi infuſæ eſt ſupra naturam, tales enim contemplatiui aguntur potiùs, quàm agunt; de quibus verificatur illud Apoſt. Rom. 8. *Qui ſpiritu Dei aguntur, ij ſunt filij Dei.* Nam à Deo abſtrahuntur à conſideratione aliarum rerum; ab ipſo rapiuntur, & applicantur ad intuitum obiecti reuelati, & amorē illius; & ab eodem in eius intuitu, & amore detinentur quantum Deo placet.

De illuſtratione, ſuauitate, & alijs effectibus magnis, & mirabilibus infuſæ, loquemur infra.

CAP. VI.

De obiecto Contemplationis infuſæ.

ADu. 1. Quòd hîc inquirimus quid videat contemplans per hanc infuſam contemplationem; num ſola diuina; num etiam creata, & an aliquando videat Dei eſſentiam euidenter, & clarè vt eſt in ſe, ſicut Beati.

Adu.

Adu. 2. Quòd Deus, & diuinæ eius perfectiones regulariter duplici modo à fidelibus apprehenduntur, & cognoſcuntur, nempe per poſitionem, & negationem: primo modo per conceptus poſitiuos, vt ens ſubſtantiale, infinitum, immenſum, omnipotens, omniſciens, optimum, amabiliſſimum, &c. Secundo autem modo per conceptus negatiuos, ideſt cum omnibus præfatis prædicatis, remotis imperfectionibus, v. g. vt ens ſine principio, & fine; vt ſubſtantia ſimplex, ſine vlla compoſitione; & ſine accidentibus; vt à ſe ſine dependentia ab aliquo, & cæteris ſimilibus. Non puto neceſſarium de his ſubtilitatibus hic loqui; quia neque contemplanti neceſſariæ ſunt; intuetur enim, & amat obiectum eo modo, quo ſibi à Deo oſtenditur; & ſi Deus ſe ei oſtendat ſub conceptu poſitiuo, ſic illum intuetur, & amat, ſic etiam ſi ſub negatiuo. In acquiſita verò eligi poteſt modus contemplandi, ſcilicet per affirmationem, vel negationem. Dupliciter apprehenditur diuina.

Dico 1. Principale obiectum infuſæ contemplationis eſt Deus, ſeu Sanctiſſima Trinitas, cum ſuis diuinis intrinſecis perfectionibus. Principale obiectũ eſt Deus.

Prob. 1. ex communis orationis definitione, quæ *eſt aſcenſio, ſeu eleuatio mentis ad Deum*; omniſque proinde oratio Deum primario reſpicit, ergo etiam hæc contemplatio.

2. Hæc contemplatio eſt (vt ſupra dixi) *Secretiſſima locutio cum Deo*; & ideo dicitur *Miſtica Theologia*. Ergo primarium eius obiectum eſt Deus, ac Diuina.

3. Theologia Scolaſtica habet pro obiecto principali Deum; quia de eo inquirit primario: ergo Theologia hæc Miſtica, & experimentalis, vt ait Gerſon, Deum principaliter reſpicit.

4. Per hanc fit ſponſalitium animæ cum Deo; ipſe-

Multa digna pro infuſa.

cordetur de ijs, quæ vidit; & neſcit, nec poteſt aliis narrare, vt teſtantur B. Angela de Fulgineo, S. Thereſia, S. Petrus de Alcantara, & B. Ioannes de Cruce; qui omnes dicunt ſe non potuiſſe diſtinctè referre, quæ in ea contemplatione videre ſolebant, & inuenire non potuiſſe verba, quæ ea explicarent; niſi quando Deus aliqua reuelabat, quæ alijs eſſent communicanda; & de eiuſmodi contemplatione fortè locutus eſt Paulus, 2. *Cor.* 12. quando *raptus eſt vſque ad tertium Cælum*, & dicit, *ſiue in corpore, ſiue extra corpus, neſcio, Deus ſcit. Et vidi, & audiui arcana verba, quæ non licet homini loqui.*

Duodecima.

Dico 12. Duodecima differentia eſt, quòd modus operandi acquiſitæ humanus eſt, vt ſunt actus meditandi, credendi, ſperandi &c. At modus operandi infuſæ eſt ſupra naturam, tales enim contemplatiui aguntur potiùs, quàm agunt; de quibus verificatur illud Apoſt. Rom. 8. *Qui ſpiritu Dei aguntur, ij ſunt filij Dei.* Nam à Deo abſtrahuntur à conſideratione aliarum rerum; ab ipſo rapiuntur, & applicantur ad intuitum obiecti reuelati, & amorẽ illius; & ab eodem in eius intuitu, & amore detinentur quantum Deo placet.

De illuſtratione, ſuauitate, & alijs effectibus magnis, & mirabilibus infuſæ, loquemur infra.

CAP. VI.

De obiecto Contemplationis infuſæ.

ADu. 1. Quòd hìc inquirimus quid videat contemplans per hanc infuſam contemplationem; num ſola diuina; num etiam creata, & an aliquando videat Dei eſſentiam euidenter, & clarè vt eſt in ſe, ſicut Beati.

Adu.

Adu. 2. Quòd Deus, & diuinæ eius perfectiones regulariter duplici modo à fidelibus apprehenduntur,& cognoſcuntur,nempe per poſitionem,& negationem: primo modo per conceptus poſitiuos, vt ens ſubſtantiale, infinitum, immenſum, omnipotens, omniſciens, optimum, amabiliſſimum, &c. Secundo autem modo per conceptus negatiuos, ideſt cum omnibus præfatis prædicatis, remotis imperfectionibus, v g. vt ens ſine principio, & fine; vt ſubſtantia ſimplex, ſine vlla compoſitione; & ſine accidentibus; vt à ſe ſine dependentia ab aliquo, & cæteris ſimilibus. Non puto neceſſarium de his ſubtilitatibus hic loqui; quia neque contemplanti neceſſariæ ſunt; intuetur enim, & amat obiectum eo modo, quo ſibi à Deo oſtenditur; & ſi Deus ſe ei oſtendat ſub conceptu poſitiuo, ſic illum intuetur, & amat, ſic etiam ſi ſub negatiuo. In acquiſita verò eligi poteſt modus contemplandi,ſcilicet per affirmationem, vel negationem. Dupliciter apprehendũtur diuina.

Dico 1. Principale obiectum infuſæ contemplationis eſt Deus, ſeu Sanctiſſima Trinitas, cum ſuis diuinis intrinſecis perfectionibus. Principale obiectũ eſt Deus.

Prob. 1. ex communis orationis definitione, quæ *eſt aſcenſio, ſeu eleuatio mentis ad Deum*; õmniſque proinde oratio Deum primario reſpicit, ergo etiam hæc contemplatio.

2. Hæc contemplatio eſt (vt ſupra dixi) *Secretiſſima locutio cum Deo*;& ideò dicitur *Miſtica Theologia*, Ergo primarium eius obiectum eſt Deus, ac Diuina.

3. Theologia Scolaſtica habet pro obiecto principali Deum; quia de eo inquirit primario: ergo Theologia hæc Miſtica, & experimentalis, vt ait Gerſon, Deum principaliter reſpicit.

4. Per hanc fit ſponſalitium animæ cum Deo; ipſe-

ipſeque Deus ſit ſponſus animæ. Ergo ipſe principaliter eſt huius contractus extremum.

Multæ rationis.

5. Hæc contemplatio dicitur, *ingreſſus caliginis*, eo quod oculus mentis in magna claritate, ac lumine diuini obiecti caligat, & obfuſcatur; ergo obiectum hoc Deus eſt.

6. Contemplatio acquiſita habet Deum pro principali obiecto: ergo etiam infuſa.

7. Contemplationi iſti ex S. Gregorio ſuccedit contemplatio beata in Patria: ergo cum hæc habeat Deum vt principale obiectum, etiam iſta.

Dico 2. Omnia facta, & dicta reuelata in S. Scriptura ſunt obiecta ſecundaria infuſæ cõtemplationis.

Obiecta ſecundaria.

Prob. Omnia hæc ſunt obiecta contemplationis acquiſitæ: ergo etiam infuſæ: Antecedens patuit in op. 3. c. 13. Conſeq. prob. Accidere poteſt vt quis deuotus contempletur, vel meditetur, vel ſaltem cogitet aliquod ex factis, vel dictis, quæ in Sacra Scriptura habentur; & Deus illum rapiat à ſenſibus, & applicet ad fixè intuendum tale obiectum maiori cum illuſtratione, & perſpicaciore, atque clariore cognitione per donum intellectus, & maiori cum affectu, ac inflamatione per donum ſapientiæ; illud guſtet, & ita frequenter his contemplatiuis accidit.

Dico 3. Omnia dogmatica decreta de fide, ac moribus ab Eccleſia ſtabilita ſunt obiecta infuſæ contemplationis.

Omnia reuelata ſunt obiecta contemplationis infuſę.

Prob. Hæc omnia poteſt quis acquiſita contemplatione, vel meditatione, vel ſimplici cogitatione conſiderare, & tunc poſſet Deus eum rapere, ſeu abſtrahere à ſenſibus, & applicare eum per donum intellectus, ac ſapientię, & cum illuſtratione, ac inflammatione illud intueri, & affectu in illud ferri, ergo quodlibet eorum eſſe poteſt obiectum infuſæ

con-

contẽplationis,hoc enim modo fit hæc cõtemplatio.

Dico 4. Omnia prorſus creata ſiue facta, ſiue faciẽda, vt dicunt ordinem ad Dei potentiam, vel iuſtitiam, vel bonitatem, aut miſericordiam, ſunt obiecta infuſæ contemplationis.

Prob. eodem modo, ſicut tres præcedentes; quia pro ſingulis eorum fixè, ac ſimplici intuitu cognoſcendis, & amandis poteſt Deus intellectum rapere, & applicare, ac per donum intellectus ipſum illuminare, & voluntatem inflammare; & ſic perſpicuè cognoſcere, & ardenter diligere.

Ioannes Caſſianus vnico diſcurſu complectitur omnia fere obiecta contemplationis; tam infuſæ, quàm acquiſitæ, ſic enim loquitur in *Collat. 1. cap. 15* *Contemplatio verò Dei multifariè concipitur, Nam Deus, non ſola incomprehenſibilis illius ſubſtantiæ ſuæ admiratione cognoſcitur, quod tamen adhuc in ſpe promiſſionis abſconditum eſt; ſed etiam creaturarum ſuarum magnitudine, vel æquitatis ſuæ conſideratione, vel quotidianæ diſpenſationis auxilio peruidetur; quando ſcilicet cum Sanctis ſuis, quæ per ſingulas generationes egerit mente puriſſima perluſtramus, cùm potentiam ipſius, qua vniuerſa gubernat, moderatur, ac regit; cùm immenſitatem ſcientiæ eius, & oculum quem ſecreta cordium latere non poſſunt trementi corde miramur, cùm arenam maris, vndarumque numerum immenſum ei cognitum pauidi cogitamus, cùm pluuiarum guttas, cùm ſæculorum horas, ac dies; cùm præterita futuraue vniuerſa obſtupeſcentes ſcientia eius aſſiſtere contemplamur; cùm ineffabilem clementiam eius conſideramus, quæ innumera flagitia, quæ ſingulis quibuſque momentis ſub ipſius committuntur aſpectu, indefeſſa longanimitate ſuſtentat; cùm imuemur vocationem, qua nos nullis præcedentibus meritis gratia ſuæ miſerationis aſciuit; cùm denique occaſiones ſalutis tribuit adoptandis? cùm quodam admirationis intuemur exceſſu, quòd ita*

Caſſianus omnia obiecta cõplectitur.

ita nos naſci præcipit, vt ab ipſis incunabulis gratia infunderetur nobis, legiſque ſuæ notitia traderetur; quòd ipſe aduerſarium in nobis vincens pro ſolo bonæ voluntatis aſſenſu, æterna beatitudine, ac perpetuis nos præmÿs munerat; cùm poſtremò diſpenſationem ſuæ incarnationis pro noſtra ſalute ſuſcepit, ac mirabilia myſteriorum ſuorum in cunctis gentibus dilatauit. Sunt autem aliæ quoque huiuſmodi contemplationes innumeræ, quæ pro qualitate vitæ, ac puritate cordis in noſtris ſenſibus oriuntur, quibus Deus, vel videtur mundis obtutibus, vel tenetur, Hæc illæ.

Omnia contemplabilia.

Omnia ergo creata, & creabilia in quouis rerum ordine, ſi à mundi initio incipiatur, & nedum ad finem ſæculorum, ſed vltra eum per totam æternitatem à parte poſt diſcuſſio protrahatur, ſunt obiecta contemplationis tam infuſæ, quàm acquiſitæ; quia in eis omnibus relucet Deus, ideſt aliqua, aut plures ex eius perfectionibus, vt meritò Apoſtolus Rom. 1. 19. dixerit. *Inuiſibilia Dei à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt intellecta, conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas.*

Omnia reuelata etiã creata ſunt obiecta cõtempl. infuſæ.

Si ergo aliqua ex iſtis creatis rebus quis conſideret, cum ſuo ordine ad Deum, qui eam fecit, aut facit, & in eius veritate proprio labore obtutum ſimplicem figat, iam per acquiſitam contemplationem intuetur: ſi verò abſque proprio labore à Deo immediatè ad eius intuitum applicetur, & in eo detineatur, per infuſam contemplatur.

CAP. VII.

De cauſis contemplationis infuſæ.

ADu. quòd licet ex definitione contemplationis infuſæ ſufficienter innotuerint cauſæ omnes

ad

ad eam concurrentes; tamen clarioris notitiæ gratia ſingillatim, ſed breuiter, denuò de illis loquemur.

Dico 1. Cauſę efficientes naturales ex parte animę ſunt intellectus, & voluntas.

Prob. euidenter. Contemplatio quęlibet ex ſæpè dictis conſiſtit in ſimplici fixo, & firmo intuitu obiecti diuini, vel alterius reuelati, & ſaporoſa dilectione eiuſdem, Hi autem ſunt actus illarum potentiarum. Ergo. Cauſæ infuſæ contẽplationis.

Dico 2. Cauſæ efficientes ſupernaturales concurrentes cum potentiis ad pręfatos actus, intuitum ſimplicem, & dilectionem ſaporoſam dicti obiecti ſunt plures mox referendę.

Prob. Concurrit ſpeciali modo Deus per efficax auxilium vocationis, ac adiuuationis ſubtrahentis illas potentias à cognitione, & amore aliarum rerum & detinentis eas potentias in intuitu, & affectu obiecti reuelati; influens in eos actus per dona Spiritus Sancti, intellectus, & ſapientiæ illuſtrantis, & inflammantis illas potentias. Concurrit ipſum obiectum ſupernaturali modo demonſtratum; nam vt docet S. Auguſtinus, *ex cognoſcente, & cognitio paritur notitia.* Alias cauſas efficientes nemo agnoſcit, ſi lumen quodam excipias ſupernaturale. Supernaturales cauſæ.

Dico 3. Cauſa materialis, ſeu ſubiectiua mediata eſt anima: immediata ſunt intellectus, & voluntas.

Prob. facilè. Anima eſt ſubiectus, omnium potentiarum vitalium, & conſequenter omnium actuum illarum, qui eis inſunt, ac inhærent. Ipſa eſt ſponſa, quæ cum Deo loquitur per potentias; ipſa eſt, quæ per eas Deum videt, & audit loquentem, ac reuelantem ea, quę ipſi Deo placet loqui, ac reuelare. Neque in contemplatione tantùm, ſed in omni alia intellectuali functione Anima eſt ſubiectum mediatum il- Cauſa materialis quæ.

 lius.

Anima mediata, potentiæ immediata. lius. Secunda pars de ſubiecto, ſeu cauſa materiali immediata patet; nam actus vitales ſunt immanentes, & intranſitiui, de quorum ratione eſt, vt recipiantur in potentiis, à quibus emanant; intuitu autem intellectualis cuiuſcumque obiecti, & dilectio illius ſunt actus vitales immanentes intellectus, ac voluntatis; igitur in eis ſubiectantur immediate.

Cauſa formalis. Dico 4. Cauſa formalis infuſæ contemplationis eſt ipſamet formalitas intuendi, & diligendi obiectũ reuelatum, tali modo ſupernaturali producta, taliterque intuens, ac diligens obiectum reuelatum.

Prob. In omni re, vniuerſaliter loquendo, illa dicitur forma rei, quæ eam conſtituit; & facit illam differre ab omni alia re. Sic ſe habet hic ſimplex, & fixus intuitus, cum ſapida dilectione, & illis aliis circumſtantiis in definitione infuſæ contemplationis appoſitis; quia per eas conſtituitur, & differt ab acquiſita, & ab omni alia intellectuali operatione; ergo hæc eſt cauſa formalis eius. (Ipſamet cõtemplatio.)

Cauſa finalis. Dico 5. Cauſa finalis intrinſeca infuſæ contemplationis, eſt clara illa, & eleuata cognitio, cum feruido illo obiecti cogniti amore. Cauſa verò finalis extrinſeca eſt vnio illa perfecta cum Deo, quæ in hac vita haberi poteſt, & eſt acquiſibilis per eam cognitionem, & amorem.

Intrinſeca. Prima pars prob. Ex Philoſophicis, omnis cauſa finalis intrinſeca alicuius operantis, præſertim practicæ eſt ipſamet operatio, ſeu opus; hoc enim intendit operans. Patet de quolibet artifice, de quolibet æconomo, & politico: item de dialectico formante ſyllogiſmum; de quolibet diſputante, formante legitimum argumentum, de quolibet prudente dirigente ſuas operationes, & de quolibet Chriſtiano eliciente virtutum opera.

Se-

Secunda pars, prob. Finis extrinſecus contemplatiui pro alia vita, eſt Dei viſio,& fruitio; at finis extrinſecus pro præſenti vita, eſt perfectior cognitio,& amor quæ haberi poſſunt in hac vita;talis eſt vnio ad quam tendit contemplatio: ergo hæc eſt finis extrinſecus. Extrinſeca cauſa finalis.

CAP. VIII.

De donis intellectus, & ſapientiæ concurrentibus ad contemplationem infuſam.

Ad, communem eſſe Doctorum Myſticorum ſententiam, quòd ex parte animę hæc duo dona ei à Deo infuſa concurrant ad ſupernaturalem,ſeu infuſam contemplationem: ideò operæ pretium erit, declarare in quo conſiſtant hæc dona;& quē effectū peculiarem producant in ipſa contemplatione. Et quãuis ſupra de his donis aliqua dicta ſint,pleniùs tamen hic de illis diſſeretur,ſicut & de eorũ effectibus. Communis ſententia.

Dico primò. Donum Spiritus Sancti, quod dicitur *Intellectus*, conſiſtit in lumine quodam, quo intellectus fide præditus res à Deo reuelatas ita capit, ac penetrat, vt quaſi clarè, & ſiue obſcuritates eas intueatur; ita S.Bon.*De dono intellectus. c. 3.* Donum intellectus, quid.

Prob. totidem fere verbis eiuſdem. *Cùm veritates neceſſariæ ad ſalutem ſint nobis abſconditæ, & quaſi velatæ tàm in rerum naturis, quàm in Sacris Scripturis, in Diuinis Sacramentis, & figuris, in tantum, vt intellectus humanus ſine adiutorio ſupernaturalis luminis non poſſit ad eas apprehendendas pertingere, neceſſe fuit vt Spiritus Sanctus intellectui humano ſuperadderet aliquod lumen ſupernaturale, quo velamina dictarum veritatum penetraret, & veritates abſconditas apprehenderet, vt eas, ſic nobis manifeſtaret; quod vtiq; Spiritus Sanctus facit,dum donum intellectus nobis* Ex S. Bon

S.Bonau. *inſpirat*. Hæc S.Bon. Et in c.4. ait *Spiritus Sanctus per donum intellectus facit nos penetrare, & contemplari omnia velamina veritatis incarnatæ, & veritatis increatæ*. In cap. autem 5. loquens de vtroque dono ait, *Summa huius differentiæ eſt, quòd donũ intellectus eſt propriè penetratiuum, ſed donum ſapientiæ eſt propriè ſaporatiuum*.

S.Th. S. Tho. 2.2. q. 8. art. 1. inquit, *proprium eſſe doni intellectus ſub accidentibus naturam rei ſubſtantialis, ſub verbis ſignificatam, verborum ſub ſimilitudinibus, & figuris latentem veritatem, & in cauſis effectus latentes, & è conuerſo contemplari*. Hoc donum petebat Dauid. pſal. 118. 34. *Da mihi intellectum, & diſcam mandata tua. Da mihi intellectum, vt ſciam teſtimonia tua. Intellectum da mihi, & viuam: Iuxta eloquium tuum da mihi intellectum* Et ipſimet Apoſtoli, qui Lucæ 18. 34. dicente Chriſto ſe fore flagellandum conſpuendum, & crucifigendum, at poſt tres dies fore reſurrecturum, *Nihil horum intellexerunt, & erat verbum iſtud abſcōditum ab eis & non intelligebant quæ dicebantur*, poſt reſurrectionem, donum hoc habuerunt, nam Lucæ 24. 35. *tunc aperuit eis ſenſum, vt intelligerent ſcripturas*: id ergo facit hoc donũ.

Apoſtoli habuerũt.

Confirmatur ex Coloſſ. 1. 9. *Non ceſſamus pro vobis orantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius in omni ſapientia, & intellectu ſpirituali*. Interl. & Ord. dicunt *cognitione ſpiritualium, quæ ſunt contemplatiuæ*: Et in cap. 2. ait, *inſtructi charitate, & in omnes diuitias plenitudinis intellectus in agnitionem myſterii Dei Patris, & Chriſti Ieſu, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei abſconditi*. Interl. dicit, vt plenè intellectum habeant. Gloſ. ord. dicit, ideſt *Copias intellectus pleni, vbi perfectè de humanis, ac diuinis habeant intellectum*. Et in 2. Timot. 2. 7. ait, intellige quæ dico; *dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum*.

Ex Paulo.

Hoc etiam dono Sanctos Eccleſiæ Doctores, &

Con-

Conciliorum Patres exiſtimamus poſt Apoſtolos fuiſſe repletos, vt abditiſſima Sacræ Scripturæ ſenſa caperent, eaque Eccleſiam docerent, ad quæ Philoſophia pertingere minimè poterat; & hoc promiſerat Saluator *Ioan.*4. 26. cùm promiſit miſſionem Spiritus Sancti, *Ille inquit vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis*. Et in Apoſtolis primò verificatum eſt, cùm in die Pentecoſtes, *varijs linguis loquebantur mirabilia Dei*, cùm piſcatores, & illiterati priùs eſſent. SS. Patres illud habuerunt.

Conf. ex Eccleſiaſt. 39. 9. Vbi de Doctores alios erudiente, dicit, *Si enim Dominus magnus voluerit, ſpiritu intelligentię replebit illum, & ipſe tamquam imbres mittet eloquia ſapientię ſuæ, & in oratione confitebitur Domino, & ipſe diriget conſilium eius, & diſciplinam. Ipſe palam faciet diſciplinam doctrinæ ſuę, & in lege teſtamenti Domini gloriabitur*.

Item Eccleſiaſt. 15. De Doctoribus Eccleſiæ dicitur. *In medio Eccleſiæ aperiet os eius, & adimplebit illud ſpiritu ſapientiæ, & intellectus*. Interl. dicit, *vt dicant quæ ſapiunt, & intelligunt*. Et S. Auguſt. *lib. 4. de doctr. Chriſt. c.* 15. longo ſermone docet, quòd Doctores, vt poſſint ſine errore doctrinam fidei docere, donis ſapientiæ, ac intellectus indigent.

Hoc ergo donum *Intellectus* Deus infundit iis, quos dignatur infuſa contemplatione munerare, vt per illud obiecta, quæ iis demonſtrat, ſiue ante reuelata, ſiue de nouo manifeſtata, clariùs, ſeu minus obſcurè cognoſcant: &, vt dicit S. Bon. *penetrent* quæ per fidem cognoſcere ſoliti erant; & qui hoc dono digni ex Dei liberalitate fuerunt, ac ſunt, manifeſtè id teſtantur: aliqui tamen cum maiori, alii cum minori lumine, vt poſtea dicetur. Effectus doni intellectus.

Dico 2. Donum Spiritus Sancti, dictum *Sapientiæ* con-

Donum ſapientiæ quid ſit. conſiſtit in qualitate quadam infuſa, per quam anima intuens obiectum reuelatum guſtat ſaporem dulciſſimum, ac ſuauiſſimum de cognitione veritatis illius cognitę.

Prob. ex D. Bonau. *de 7. Itiner. ætern. itiner. 3. diſt. 2. Primarium Contemplationis obiectum eſt ipſe Deus ſub ratione qua verum, excitatiuum tamen voluntatis ad eius ſaporoſam delectationem, & ideo ſapientiæ actus eſt contemplari Deum, non quocumque modo, ſed cum dilectione, & cum quadam ſuauitate experimentali in affectu. Et in tract. de dono intellectus cap. 5.* ait. *Summa huius differentiæ eſt, quòd donum Intellectus eſt propriè penetratiuum; ſed donum ſapientiæ eſt propriè ſaporatiuum.* Vtrumque donum S. Bon. cum his effectibus docet ad ſupernaturalem, ſeu infuſam contemplationem concurrere. S. Bon.

Conf. ex Gloſ. in cap. 6. 23. Eccleſiaſt. *Sapientia cum doctrina nomen eſt eius, & non multis eſt manifeſta.* Lyr. *Sapientia*, ait, *à ſapore enim dicitur*; Et ideò pſal. 32. dicitur *Guſtate, & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus.*

Conf. 2. ex multis ſcripturæ locis, in quibus verbum Domini dicitur *ſuaue*, *ac dulce* ſapientibus illud. Prouerb. 24. 13. *Comede fili mi mel, quia bonum, & fauum; & dulciſſimum gutturi tuo; ſic & doctrina ſapientiæ animæ tuæ, quam cùm inueneris habebis in nouiſſimis ſpem, & ſpes tua non peribit.* pſal. 18. *Iudicia Domini dulciora ſuper mel, & fauum.* Cant. 2. 3. *Fructus eius dulcis gutturi meo*; & infra. *Vox enim tua dulcis*; & in c. 4. *Eloquium tuum dulce.* Eccleſiaſtici 24. habetur, *ſpiritus meus ſuper mel dulcis, & hereditas mea ſuper mel, & fauum*: hæc eſt dulcedo de qua loquitur S. Petrus epiſt. 2. 3. *Si tamen guſtaſtis, quoniam dulcis eſt Dominus.* Gloſ. ord. ait, *Si quanta eſt dulcedo ſaporis: nam qui de diuina dulcedine non guſtat, non eſt mirum ſi ſe terreſtribus deſideriis ſordidare non euitat.* Ex S. Script.

S. Bernardus *in lib. de Amore Dei cap.* 10. inquit

Digitized by Google

Guſtum autem, qui fit in ſapientia, ſequitur quædam ſaporis dulcedo, quam in interiori ſuo ſentiens anima modo quodam ſingulari cuncta diſcernit, & iudicat, ſeque, & omnes ſenſus vegetat, & confortat: & in ſer. *de fructu Vitis*, id eſt *de Paſſione Domini*, ait. *Sapientia à ſapore dicta eſt. Qui ergo in libro ſapientiæ legerunt, id eſt, qui ſaporem internum experti ſunt, dicant, & doceant nos, quis ſit iſte amor, qui, cùm ſit fortis, vt mors, facit amantes languere vſque ad mortem.* Et ſer. 85. *in Cantic.* dicit. *Nec dixerim reprehendendum, ſi quis ſapientiã ſaporem boni deffinierit, quare ſapientia à ſapore denominatur. Nunc ſaporẽ perdidimus ab ipſo pene exortu generis noſtris.* S. Bernar.

S. Thomas *p. p. q. 43. a. 5. ad 2.* inquit, *hæc propriè dicitur ſapientia, quaſi ſapida ſcientia, ſecundùm illud Eccleſiaſtici 6. Sapientia doctrina ſecundùm nomen eius eſt.* S. Th.

Scotus in 3. diſt. 34. ait, *Sapientia eſt, qua ſapit mihi Deus in ſe, & qua ſapit vt bonum; nam qui ſapit, & ſaporem in ſe approbat, & ſibi ſapit.* Scotus.

Alex. Aleſ. *in p. p. q. 73. memb. 2. ar. 3.* inquit. *Sapientia ſecundùm nomen ſuum eſt cognitio cum ſapore, & ſic eſt donum Spiritus Sancti.* Alenſ.

S. Auguſt. ſeu alius Author. *de Spir. & Anima c. 11.* ait, *ſapientia eſt ſapor boni, à ſapore enim dicitur.* Omnes autem effectus huius doni ſapientiæ egomet pro viribus recenſui *in tomo 4. in 3. l. Sent. Scoti diſp. 15. a. 14.* ex quo argumenta hæc excepi; principalis autem effectus, ad rem noſtram faciens eſt reddere ſapidum, amabile, dulce, ac ſuaue omne diuinum dictum; & mandatum ab eo reuelatum. S. Aug.

Hæc igitur duo dona infuſa animæ contemplantis concurrunt ad contemplationem infuſam, & faciunt vt obiectum à Deo demonſtratum clariùs cognoſcatur, & ſuauiùs ac dulciùs ametur ab aliis plus, ab aliis minus iuxta menſuram donorum, vt poſtea dicam.

CAP.

Digitized by Google

CAP. IX.

De Proprietatibus, & effectibus infuſæ Contemplationis.

Aliqui effectus coniũcti, alij ſequentes.

ADu. 1. quòd aliquæ proprietates, & aliqui effectus ſunt connexi cum ipſomet actu contemplandi, & quidam alij ſequuntur eum, ſeu veriùs habitum contemplandi, & contemplatiuam vitam. De his aliqua hìc dicemus: alia in propriis locis, in quibus loquemur de diuerſis ſtatibus huiuſmodi contemplatiuorum.

Status diuerſi.

Adu. 2. quòd ſicut in ordine meditatiuorum, & contemplatiuorum contemplatione acquiſita dantur tres gradus, ſeu ſtatus, nempe incipientium, proficientium, & perfectorum; ità in contemplatione infuſa, vt poſtea dicetur: ac propterea aliquæ proprietates, & effectus iſtius contemplationis reperiuntur in omni ſtatu, aliæ verò in proficientibus, quæ non in incipientibus; aliæ tandem in perfectis, quæ nec in primis, nec in ſecundis. Omnes autem eis pro ſua miſericordia, ac liberalitate Deus concedit, ac diſtribuit.

Proprietates.

Dico 1. Proprietates, ac effectus, qui à Myſticis aſſignari ſolent connexi (cum aliqua proportione, ac differentia ſtatuum) infusæ contemplationi, ſunt ſequentes.

Dulcedo amabilis.

Prima proprietas à S. Greg. *hom. 14. in Ezech.* hæc aſſignatur. *Contemplatio amabilis valdè dulcedo eſt; quæ ſuper ſemetipſam animam rapit, cæleſtia aperit, ſpiritualia mentis oculis patefacit.*

Secunda proprietas eſt illuſtratio, & illuminatio intellectus, & inflammatio voluntatis in Deum quæ per dona ſapientiæ, & intellectus obtinentur; ideò S. Greg. ibidem ait, *Cùm quis quem amat viderit,*

rit, in amorem ipſius ampliùs igneſcit.

Tertia proprietas, quæ plures complectitur, & contemplationi infuſę annexa ſemper eſt, à Dioniſ. Carthuſ. *l. de fonte lucis cap.* 13. hæc aſſignatur. *O quàm benè, & optimè eſt tunc anima amoroſè contemplantis; quàm ſerena, quàm iucunda, quàm cæliformia, & tranquilla ſunt omnia tunc in ea. Nulla tunc nebula viſitur, nulli turbines paſſionum, nullæ inuolutiones phantaſmatum, nullæ varietates diſcuſſionum, nulla inquietitudo tentationum. A præſentia ſolis iuſtitiæ, ac conſpectu, & ardore fulgoris ſapientiæ fugiunt omnia illa.* Illuminatio, & inflammatio. Multæ ſimul.

Quarta proprietas infuſę contemplationi annexa, eſt admiratio, & ſuſpenſio mentis quaſi ſtupidæ, & attonitæ. Admiratio, & ſuſpenſio.

Quinta proprietas eidem ſepiſſimè annexa, eſt raptus, ſeu extaſis, quæ vt in *Opuſc.* 5. *cap.* 8. dictum fuit, eſt exceſſus mentis, ſeu alienatio à ſenſibus. Extaſis.

Sexta proprietas eidem annexa, eſt deſiderium, permanendi perpetuò in ea contemplatione. Deſiderium.

Septima proprietas infuſæ contemplationi annexa eſt ineſtabilis ſuauitas, ac dulcedo inebrians animam de qua in pſal. 33. dicitur, *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Suauitas ineffabilis.

Alias plures, & ſublimiores pro ſtatuum Contemplatiuorum ſublimitate, in propriis locis adducam.

Dico 2. Infuſa contemplatio multos effectus ab ipſo actu contemplationis ſequentes, & ſeparatos producit in contemplante; ſunt autem ſequentes. Effectus ſequentes.

Primus, ſeu vnus; ex Dioniſ. Carthuſ. vbi ſupra, eſt *caſtigatio carnis.* Caſtigatio carnis.

2. Ex eodem ibi, eſt *cuſtodia cordis*, ſeu mentis à quouis genere mali propter Dei amorem filialem. Cuſtodia cordis.

3. Effectus eſt *gloriatio in aduerſis*, vnde Paulus 2. Cor. 12. *gloriabor in infirmitatibus meis*; ex eodem Carthuſ. Gloriatio in aduerſis.

Humilitas profunda.

4. Effectus eſt *profunda humilitas reſpectu omnium*, maiorum, æqualium, & minorum; & nihil de ſe præſumere: ex eod. Carthuſ.

Contemptus terrenorum.

5. Effectus ex eod. Carthuſ. *eſt contemptus omnium terrenorum*, tàm fortunæ, quàm honoris, voluntarius, & hilaris.

Deſideriũ æternorũ.

6. Effectus ex eod. eſt *continuum deſiderium æternorum*. Contemplatiui huiuſmodi cogitatio *eſt continua conuerſatio in Cælis*, vt dicebat Apoſtolus, & ideo continuè cum eodem, *cupit diſſolui, & eſſe cum Chriſto*.

Charitas perfecta.

7. Effectus infuſæ contemplationis, communiter aſſeritur *perfecta Charitas in Deum, & proximum*, ad quam ſequuntur alij omnes, qui Charitatis ſoboles genuinæ ſunt, eoſq; diſtinctè enumerat Paul. 1. Cor. 13. dicens. *Charitas patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur, non agit perperã; non inflatur; nõ eſt ambitioſa; nõ quærit quæ ſua ſunt; non irritatur; non cogitat malum; non gaudet ſuper iniquitate; congaudet autem veritati, omnia ſuffert; omnia ſuperat; omnia ſuſtinet*, & inclinat ad omnium virtutum opera.

Securitas de veritate.

8. Effectus huius nobiliſſimæ virtutis, eſt *ſecuritas de veritate cognita, & tranquillitas animæ in eius cognitione, & amore*.

Vulneratio animæ.

9. Effectus eſt *vulneratio animæ*, de qua fit mentio, Cant. 1.

Languor animæ.

10. Effectus eſt *languor animæ* præ Dei amore, de quo Sponſa Cant. 5. *fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo*.

Liquefactio.

11. Effectus infuſæ contemplationis, eſt *liquefactio* moralis animæ, de qua Cant. 5. *Anima mea liquefacta eſt, vt Sponſus meus locutus eſt*.

Transformatio in Deum.

12. Effectus eſt *transformatio in Deum*, de qua Paulus Gal. 2 *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus*.

13. Effectus infuſæ contemplationis, *eſt vnio perfecta cum Deo*, tota enim ſpiritualis vita ad hanc vnionem

nem collimat; quæ eſt maior perfectio quę poteſt in hac vita deſideri, & obtineri. In quo autem illa conſiſtat, poſteà dicam in ſuo loco. Vnio cum Deo.

CAP. X.

An optari poſſit infuſa Contemplatio, & quibus medijs obtineri valeat.

AD 1. quòd duo hæc ſimul inquirimus; quia connexionem habent. Qui enim efficaciter cupit aliquid; media quærit efficacia ad id conducentia: Quod ſi hæc non quærit, conuincitur, efficaciter non velle, quod velle dicebat. Et quoniam poteſt accidere, vt quis ex notitia nobiliſſimæ huius virtutis, & bonorum quæ adducit in anima, alliciatur ad eius deſiderium, ne longiùs euagetur ad quærendum media pro acquiſitione illius, & deſiderium, quod erat affectiuè tantum efficax, degeneret in velleitatem; ſubnecto media, quibus ex Dei miſericordia, ac benignitate poſſit voti fieri compos. Auctoris mens.

Ad 2. quòd licet, vt ſæpè diximus, ac dicemus, infuſa contemplatio non dependeat à labore, ſtudio ac induſtria humana, ſed ſit Dei donum, ac fauor ex liberalitate illius proueniens; nihil tamen impedit, quin homo aliquas apponere poſſit diſpoſitiones ex eodem Dei adiutorio, ad quarum intuitum dignetur Deus illam ex eadem ſua liberalitate concedere. Nam ex S. Aug. Concilium Trid. docet *in ſeſſ. 6. c. 16. Deus vult eſſe noſtra merita quæ ſunt ſua dona.* Nullũ enim maius donum excogitari poteſt, quàm æterna beatitudo, & tamen Deus vult, quòd per noſtra merita, quę ipſemet dignatur concedere, eam tamquam prę mium, & coronam aſſequamur. De his ergo medijs, Cur diſpoſitiones iuuent.

Digitized by Google

ac diſpoſitionibus loquimur, quibus ad infuſam cōtemplationem peruenire poteſt ſpiritualis homo.

Dico ergo primò. Optari licitè poteſt infuſa contemplatio, & à Deo poſtulari, ſi ſit ad eius gloriam.

Prob. (ſicut de acquiſita diximus) eſt bonum honeſtum, vtile, ac delectabile. Ergo.

Optari poteſt infuſa contēplatio.

2. Vnio æterna cum Deo per contemplationem, ſeu viſionem, ac fruitionem beatam, eſt optabilis, & poſtulabilis à Deo; neq; vllus homo mentis compos in mundo eſt, ſiue Catholicus, ſiue Hæreticus, ſiuę etiam Gentilis, qui ſi illam ſciret, eam non optet, & totis viribus non poſtulet. Igitur vnio hæc perfecta in via, quæ eſt arrha illius in Patria, & proxima diſpoſitio ad eam, eſt optabilis à Deo.

3. Apoſt. in Ep. 1. ad Cor. c. 12. præcipit, *Æmulamini charíſmata meliora.* Melius autem hac contemplationem non inuenitur; immò ex Saluatoris oraculo *Lucæ 10. eſt optimum.* De Magdalena enim contemplante dicit. *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab eâ.* Nam ait S. Greg. *durat vſque ad aliam vitam; hîc enim* (inquit) *inchoatur, ibi perficitur.*

Arg. valid. quòd poſſit licitè optari.

4. Moyſes, ex Dei oraculo fideliſſimus eius ſeruus, *cui Deus ore ad eos loquebatur*, Num. 12. tamen enixè petebat à Deo, Exodi 33. *Si inueni gratiam coram oculis tuis oſtende mihi faciem tuam*: cupiebat videre eum euidenter more beatorum, nam in caligine per infuſam contemplationem iam viderat longo tempo ris ſpatio in Monte Sinai per dies 40. prima vice, & per alios totidem ſecunda vice. Si ergo licitè, & abſque peccato licuit Moyſi optare in via Dei viſionem, multò magis licebit optare obſcuram Dei cognitionem.

Ad acquirendam infuſam.

Dico 2. Multa ſunt neceſſaria media, multæque diſpoſitiones, vt quis ad infuſam contemplationem perueniat; & ſunt ſequentes.

Pri-

Prima diſpoſitio, ſeu medium eſt efficax Dei auxilium ad eã vocans. *Exodi 24. Dominus vocauit Moyſem de medio caliginis die ſeptimo.* Et ratio eſt quia ex epiſt. Iac. c. 1. *Omne datũ optimũ, & omne danũ perfectum deſurſum eſt.* Et 2. Cor. 3. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, tamquam ex nobis, ſed omnis ſufficientia noſtra ex Deo.* Et S. Ambroſius multùm ab Auguſtino ſuper hoc argumento efficacis vocationis laudatus, ait, *Deus, quos dignatur vocat, & quem vult religioſum facit.* De quo argumentõ multa dixi *in Opuſc. 6. cap. 1. ex Cant. 2. Veni formoſa mea &c.* Multa neceſſaria. Auxilium Dei efficax Efficax vocatio.

Secunda diſpoſitio, ſeu medium perueniendi ad infuſam, eſt purgatio exacta à vitiis, & paſſionibus iuxta ea, quæ diximus *in 6. Opuſc. per 9. capita*, & continuatum exercitium in contemplatione acquiſita. Prob. ex Dioniſ. Carthuſ. *l. de Fonte Lucis, cap. 8 Contemplationi acquiſitæ in animabus purgatis regulariter ex Dei fauore ſuccedit infuſa, in qua conſiſtit fælicitas, quæ haberi poteſt in hac vita de cognitione Dei.* Exercitiũ ad acquiſitam.

Tertia diſpoſitio, ſeu medium ad eam perueniendi, eſt exercitium orationis, precum, & meditationis, nam S. Bern. *de Scala Clauſtral.* ait, *Raram, aut etiam prodigioſam eſſe contemplationem, quam orationis exercitia non præcedunt:* & alibi inquit. *Nec tamen vel in tranſitu preſto erit* (Deus) *ſic omni animæ, niſi illi dumtaxat, quam ingens deuotio, & deſiderium vehemens, & prædulcis affectus ſponſam probat, & dignam, ad quam gratia viſitandi acceſſurum Verbum decorem induat, formam ſponſi accipiens.* S. Bern. Exercitiũ meditationis.

Quarta diſpoſitio, ſeu medium perueniendi, eſt frequens, longumque bonorum operum exercitium ex S. Greg. *lib. 6. Moral. cap. 25. Qui ergo carnis contumelias edomuit; ſupereſt vt mentem pro ſtudio ſanctæ operationis exerceat, & quiſque iam mentem per ſancta opera dilatat, ſupereſt, vt hanc vſque ad ſecreta intimæ contemplationis extendat:* S. Greg. Bona opera.

dat: & cap. 27. *Si faſtigium contemplationis aſcendere deſideras, priùs te ipſum proba in planitie actionis.*

Dion. Carthuſ.

Quinta diſpoſitio ex Dion. Carth. *lib. de fonte lucis,* hæc eſt. *Ab exterioribus abſtrahat mentem ſuam eam recolligat, eius diſperſiones, & vagationes abijciendo: ſicque iuxtà S. Dioniſij documenta ſe conuertat ad radium ſupernam illuſtrationem optando, & pro ea orando, ſeque ad Dei conſiderationem, aut contemplationem pro viribus eleuando. Et tunc Deus ſublimi, qui ſapientiæ dux eſt, & Princeps totius illuminationis videns diligentiam hominis fidelem, ac pium eius conatum, manum applicabit, & porriget adiutricem, mentem per donum ſapientiæ illuſtrando, ſicut dicit Iſaias cap. 56. Requiem dabit tibi Dominus, & ſplendoribus implebit animam tuam. ipſe enim eſt ſol ſapientiæ, ac intelligentiæ, qua in anima ſplendeſcente, ac radiante, omnia mox clareſcunt, venuſtantur, & tranquillantur, & exhilarantur in ea. Sicque Creatoris ſui maieſtatem immenſam, pulchritudinem infinitam, ſapientiam, omnipotentiam, ac beatitudinem, perfectionem, & eminentiam prorſus interminabilem, incipit intueri, ac vehementiſſimè admirari, iucunde conſpicere, feruentes diligere, ac intimè congaudare, & in eo ad horam quieſcere.* Hæc Carthuſianus.

Alia plura faciendo.

Riccard.

Riccardus *de S. Vict. de præparat. ad contempl. c. 76.* arguens contra ſe de difficultate aſſequendi hanc contemplationem ſupernaturalem ſine ſpecialiſſimo Dei fauore, inquit. *Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco Sancto eius.* Et multa digna dicit; ſed præ cæteris. *In ſtando quidem labor ſed in aſcendendo maior; multi quidem in ipſa aſcenſione defecerunt propter nimium laborem aſcendendi: multi ab arduo eius vertice ociùs deſcenderunt propter laborem ſtandi. Hoc fortaſſe eis intolerabile videbatur, quoniam non ſolùm in hunc montem, niſi per magnum laborem, non aſcenditur; verùm etiam quia ſine magna difficultate ibi immorari non datur:* & cætera plura.

Diſpoſitio pro affectione.

Ex quibus concluditur, quòd diſpoſitiones, quibus ex ſua bonitate poſſit moueri Deus ad concedendum ſupernaturalem hanc contemplationem, difficiles, ac laborioſæ ſunt, & non ſolùm carnalibus, ſed etiam ſpiritualibus arduæ videntur. Purgatio enim à nobis in ſuo loco recenſita ardua eſt, virtutum omnium moralium, pro opportunitate, exercitium difficile, continua cordis munditia, moraliter impoſſibilis frequens, ac perſeuerans oratio, meditatio, vel acquiſita contemplatio, moleſta. ideò rariſſimi ad infuſam perueniunt. Difficultas aſſequendi vnde.

CAP. XI.

An infuſa contemplatio eſſe poſſit diuturna.

ADu. 1. quòd vt dixi *in Opuſc.* 12. de duratione meditationis, & in *Opuſc.* 6. *cap.* 10. de duratione acquiſitæ contemplationis, duplex eſſe poteſt huius quæſiti ſenſus. Primus eſt, an ſolùm in hac vita detur infuſa contemplatio; an etiam eſſe debeat in alia vita; & de hoc ſenſu hic non loquimur. 2. eſt, an actus contemplandi exigat determinatum tempus, quòd duret v.g. per horam, mediam horam, quadrantem, &c. Hic ſenſus inquiritur. Duplex ſenſus.

Adu. 2. quòd quamuis in nuper citato capite aſſignauerimus determinatum, ac indeterminatum ſpatium pro meditatione, & contemplatione acquiſita iuxta diſpoſitionem meditantis, & contemplantis, pluresque adduxerimus Patrum authoritates ad tale temporis ſpatium ſtabiliendum, illæ tamen rationes valere non poſſunt pro infuſa, quæ non ſubiacet perturbationi cauſarum naturalium, ſed ſoli Deo ſuſpendenti earum effectus, ne impediant contemplantem; ideo. Non eſt eadem ratio de infuſa.

Non durat ſemper.

Dico primò. Infuſa contemplatio non durat continuò in contemplante, itaut nil aliud agat, neque per plures continuos dies, neq; per integrum, aut per maiorem diei partem, neque per mediam diem, aut magnam partem diei, niſi in raris aliquibus caſibus in Sacra Scriptura expreſſis, vel aliis ſingularibus iuxta incomprehenſibile Dei iudicium, forte futuris.

Non durat multum.

Dixi, *niſi in raris caſibus in Sacra Scriptura expreſſis*; ob caſus Moyſis, Saluatoris, & Ioannis Euangeliſtæ. Moyſes enim quadraginta diebus, & 40. noctibus in Monte Sinai ſine cibo, & potu ſtetit ſub caligine in continua contemplatione Dei, *Exodi* 24. 18. Immò cùm ob peccatum idolatriæ Populi fregiſſet tabulas legis, altera vice ex Dei præcepto aſcendit in montem cum aliis duabus tabulis, & per alios 40. dies, ac noctes manſit in contemplatione Dei.

Moyſes 40 diebus, & noctibus.

De Saluatore noſtro habemus, quòd per integras, & plures noctes perſeuerauit in oratione; ſeu contemplatione Dei abſtinens ab alis operibus externis; quod addo, quia per totam vitam Deum videbat, contemplabatur, & pro nobis orabat, ſed operibus externis etiam vacabat; & hoc erat continuum miraculum.

Saluator per noctes plures.

De Ioanne Euangeliſta legimus Apocal. 1. quòd fuit *in ſpiritu in Dominica die*, & reuelata ſunt ei omnia illa dicta, & facta mirabilia, & ſucceſſiones multas habentia, quæ in vigintiduo capitibus Apocal. continentur: quæ non poterat breui tempore audire, & conſpicere.

Ioannes.

Dixi, *exceptis alijs caſibus*, in quibus vellet Deus aliquos eodem modo, & eiſdem temporũ ſpatiis in contemplatione detineri; Dominus enim, & omnipotens eſt. Et ſicut per totam æternitatem detinebit Angelos, animaſq; beatas in euidenti ſui contemplatione, ita,

ita,& multò magis, poteſt hìc quanto tempore ſibi placuerit detinere in contemplatione obſcura.

Ex futuro arg.

Prob.modò concluſio ex facto. Numquam in contemplatiuis durat, aut durauit, tàm prolixo tempore, contemplatio; immò omnes cum S.Greg. conueniunt quòd non duret regulariter pluſquam per mediam horam, iuxta illud *Apocal.8. factum eſt ſilentium in Cœlo, quaſi media hora*, vt ſæpè diximus.

Dico 2. Quamuis pro parua duratione tàm meditationis, quàm acquiſitæ contemplationis, aſſignari poſſint rationes naturales ob naturæ defectum; iſtæ tamen rationes nequeunt applicari etiam pro parua duratione infuſæ; ſed aliunde ex incomprehenſibili Dei iudicio deſumenda eſt ratio.

Diuerſa ratio de infuſa.

Prob. prima pars ex ipſomet S.Greg *l.3.moral.c.12.* Eatenus multùm durare non poteſt contemplatio, quia, *corpus quod corrumpitur aggrauat animam*, & rerum tàm naturalium, quàm mundanarum phantaſmata, & tentationes diaboli, vel propriæ concupiſcentiæ, aliarumque paſſionum, mentem perturbant, & retrahunt illam à contemplatione: & ſic parum durat: eam dē ratione replicat *in l.5.mor.c.23.& in hom.14.in Ezec.*

Paſſiones retrahunt.

Ante Greg. idem docuerat Caſſianus *collat.1.c.13.* dicens. *Inhærere quidem Deo iugiter, & contemplationi eius, quemadmodum dicitis, inſeparabiliter copulari, impoſſibile eſt homini iſtius carnis fragilitate circumdato.* Idem replicat in *collat.23.cap.5.* vbi impugnat eos, qui docebant poſſe hominem continuè ſine intermiſſione contemplationi diuinorum vacare, inquiens, *hoc eſſe, impoſſibile pro ſtatu præſentis viæ; ſed deſiderio tantùm, ac voluntate, non exercitio id fieri poſſe*: & ſic faciebat, & conſulebat Paulus, *Noſtra conuerſatio in cælis eſt, & ſine intermiſſione orate*, ideſt deſiderio.

Ante Caſſianum S.Auguſt. *l.7.Confeſſ.cap.17. Ra-*

piebar à te Domine decore tuo, moxque decipiebar abſte pondere meo,& ruebam in iſta cum gemitu,& pondus hoc conſuetudo carnalis eſt: & in *lib.* 10 *cap.*40. dicit, *Domine aliquando intromittis me in affectum inuſitatum multùm intror sùs ad neſcio quam dulcedinem,quæ ſi perficeretur in me,neſcio quid erit;ſcio quod vita iſta non erit, ſed recido in hæc ærumnoſis ponderibus, & reſorbeor ſolitis, & teneor;& multum fleo,& multùm teneor;Tantum conſuetudinis ſarcina degrauat. Hìc eſſe valeo,nec volo, illic eſſe volo,nec valeo,miſer vtrobique* Omnes Doctores Myſtici poſteriores, vt S. Bernardus, S. Th.& S. Bonau. ſequuti ſunt S. Auguſt. & S. Greg. in aſſignanda hac ratione,cur multùm durare non poſſit contemplatio, quia homo circumdatus eſt infirmitate concupiſcentiæ, & tumultibus terrenorũ,quæ omnia continuè diſtrahunt ab oratione.

S. Auguſtini ratio.

Secunda verò pars, quòd hæc ratio non poteſt applicari pro contemplatione infuſa, probatur euidenter; quia pro facienda contemplatione acquiſita,homo labore, ſtudio,& induſtria ſua ſe ſubtrahit ab aliis occupationibus,& cogitationibus; At poſtea cum contemplatur, quamuis ipſe,nec eas imperet,nec eas velit, ex ſe inſurgunt, & quia fortes ſunt, ac ſenſibiles, turbant,& diſtrahunt; inſuper inſurgit tædium, melancolia, curioſitas, & anxietas alterius negotij peragendi;tentatio carnis, quæ ſemper eſt prompta; tentatio diabolica vanitatis,acediæ,& cetera ſimilia, quæ omnia,& ſingula diſtrahunt à contemplatione acquiſita,& ideò parum durat.

Hæ rationes non valent pro infuſa.

At in contemplatione infuſa, iſta nequeunt habere locum, quia Deus eſt, qui diſtrahit hominem ab omnibus occupationibus, & alienis cogitationibus, & applicat,ac detinet illum in cognitione, ſeu intuitu, & amore ſui, vt dictum eſt in definitione infuſæ. Nam *Cant.*8.4. prohibet Sponſus omnibus externis, ne

ne ſuſcitent, ac retrahant Sponſam à dulci colloquio cum Sponſo: *Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me*, ait Sponſa; & ſubdit Sponſus, *Filiæ Ieruſalem ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam do nec ipſa velit*. Interl. *Suſcitetis*, dicit, *tumultu carnalium perturbationum à quiete placidiſſimæ deuotionis, qua conſpectibus ſui conditoris aſtare deliciatur*. Deus ergo impedit portionem inferiorem, omneſque ſenſus, & omnia phantaſmata, omneſque alienas cogitationes, & ſpecies, ne perturbent, & diſtrahant contemplantem; ideò ſequitur, quòd ratio paruitatis durationis in contemplatione infuſa, non ſit corporalis infirmitas, vel paſſionum, aut cogitationum perturbatio, aliaue ſimilis à natura præueniens impetitio, etiam inuoluntaria; ſed aliquid aliud. Ideo

Deus impedit diſtractione

Tertia pars, quòd ſcilicet ſit diuina diſpoſitio, prob. à ſufficienti partium enumeratione; cùm nequeat aliunde prouenire. Et hæc eſt regula generalis omnium gratuitorum, quæ proueniunt à Dei miſericordia, nullis præcedentibus meritis; omnia enim eiuſmodi concedit Deus, *quibus vult, quando vult, & quomodo vult*. Vnde Apoſtolus 1. Cor. 7. 7. *Vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic*: & in cap. 12. 4. *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus, & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus. Et diuiſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus*. Et proſequitur loqui de nouem gratijs gratis datis, dicens quòd vni datur vna, alteri altera, & ſic de ſingulis, concludens. *Hæc autem omnia operatur vnus, atque idem ſpiritus, diuidens ſingulis prout vult*: & ſicut dicemus, quòd in contemplatione infuſa alij ſunt alijs magis illuminati, magiſque perfecti in ea; immò, & quòd multis Sanctis Deus eam non concedit, & multis minus perfectis concedit,

A Dei diſpoſitione eſt.

Regula gratuitorum.

Eſt Dei voluntas.

CAP. IX.

De Proprietatibus, & effectibus infuſæ Contemplationis.

ADu. 1. quòd aliquæ proprietates, & aliqui effectus ſunt connexi cum ipſomet actu contemplandi, & quidam alij ſequuntur eum, ſeu veriùs habitum contemplandi, & contemplatiuam vitam. De his aliqua hìc dicemus: alia in propriis locis, in quibus loquemur de diuerſis ſtatibus huiuſmodi contemplatiuorum.

Aliqui effectus coniũcti, alij ſequentes.

Adu. 2. quòd ſicut in ordine meditatiuorum, & contemplatiuorum contemplatione acquiſita dantur tres gradus, ſeu ſtatus, nempe incipientium, proficientium, & perfectorum; ita in contemplatione infuſa, vt poſtea dicetur: ac propterea aliquæ proprietates, & effectus iſtius contemplationis reperiuntur in omni ſtatu; aliæ verò in proficientibus, quæ non in incipientibus; aliæ tandem in perfectis, quæ nec in primis, nec in ſecundis. Omnes autem eis pro ſua miſericordia, ac liberalitate Deus concedit, ac diſtribuit.

Status diuerſi.

Proprietates.

Dico 1. Proprietates, ac effectus, qui à Myſticis aſſignari ſolent connexi (cum aliqua proportione, ac differentia ſtatuum) infuſæ contemplationi, ſunt ſequentes.

Dulcedo amabilis.

Prima proprietas à S. Greg. *hom. 14. in Ezech.* hæc aſſignatur. *Contemplatio amabilis valdè dulcedo eſt; quæ ſuper ſemetipſam animam rapit, cæleſtia aperit, ſpiritualia mentis oculis patefacit.*

Secunda proprietas eſt illuſtratio, & illuminatio intellectus, & inflammatio voluntatis in Deum quæ per dona ſapientiæ, & intellectus obtinentur; ideò S. Greg. ibidem ait, *Cùm quis quem amat viderit,*

vit, in amorem ipſius ampliùs igneſcit.

Tertia proprietas, quæ plures complectitur, & contemplationi infuſę annexa ſemper eſt, à Dioniſ. Carthuſ. *l. de fonte lucis cap. 13.* hæc aſſignatur. *O quàm benè, & optimè eſt tunc anima amorosè contemplantis; quàm ſerena, quàm iucunda, quàm cæliformia, & tranquilla ſunt omnia tunc in ea. Nulla tunc nebula viſitur, nulli turbines paſſionum, nulla inuolutiones phantaſmatum, nulla varietates diſcuſſionum, nulla inquietitudo tentationum. A præſentia ſolis iuſtitiæ, ac conſpectu, & ardore fulgoris ſapientiæ fugiunt omnia illa.* Illuminatio, & inflammatio. Multæ ſimul.

Quarta proprietas infuſę contemplationi annexa, eſt admiratio, & ſuſpenſio mentis quaſi ſtupidæ, & attonitæ. Admiratio, & ſuſpenſio.

Quinta proprietas eidem ſepiſſimè annexa, eſt raptus, ſeu extaſis, quæ vt in *Opuſc. 5. cap. 8.* dictum fuit, eſt exceſſus mentis, ſeu alienatio à ſenſibus. Extaſis.

Sexta proprietas eidem annexa, eſt deſiderium, permanendi perpetuò in ea contemplatione. Deſiderium.

Septima proprietas infuſæ contemplationi annexa eſt ineffabilis ſuauitas, ac dulcedo inebrians animam de qua in pſal. 33. dicitur, *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Suauitas ineffabilis.

Alias plures, & ſublimiores pro ſtatuum Contemplatiuorum ſublimitate, in propriis locis adducam.

Dico 2. Infuſa contemplatio multos effectus ab ipſo actu contemplationis ſequentes, & ſeparatos producit in contemplante; ſunt autem ſequentes. Effectus ſequentes.

Primus, ſeu vnus; ex Dioniſ. Carthuſ. vbi ſupra, eſt *caſtigatio carnis.* Caſtigatio carnis.

2. Ex eodem ibi, eſt *cuſtodia cordis*, ſeu mentis à quouis genere mali propter Dei amorem filialem. Cuſtodia cordis.

3. Effectus eſt *gloriatio in aduerſis*, vnde Paulus 2. Cor. 12. *gloriabor in infirmitatibus meis*; ex eodem Carthuſ. Gloriatio in aduerſis.

Humilitas profunda.

4. Effectus eſt *profunda humilitas reſpectu omnium*, maiorum, æqualium, & minorum; & nihil de ſe præſumere: ex eod. Cartuſ.

Contemptus terrenorum.

5. Effectus ex eod. Carthuſ. *eſt contemptus omnium terrenorum*, tàm fortunæ, quàm honoris, voluntarius, & hilaris.

Deſiderium æternorum.

6. Effectus ex eod. eſt *continuum deſiderium æternorum*. Contemplatiui huiuſmodi cogitatio *eſt continua conuerſatio in Cælis*, vt dicebat Apoſtolus, & ideo continuè cum eodem, *cupit diſſolui, & eſſe cum Chriſto*.

Charitas perfecta.

7. Effectus infuſæ contemplationis, communiter aſſeritur *perfecta Charitas in Deum, & proximum*, ad quam ſequuntur alij omnes, qui Charitatis ſoboles genuinæ ſunt, eoſq; diſtinctè enumerat Paul. 1. Cor. 13. dicens. *Charitas patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur, non agit perperā; non inflatur; nō eſt ambitioſa; nō quærit quæ ſua ſunt; non irritatur; non cogitat malum; non gaudet ſuper iniquitate; congaudet autem veritati, omnia ſuffert, omnia ſuperat, omnia ſuſtinet*, & inclinat ad omnium virtutum opera.

Securitas de veritate.

8. Effectus huius nobiliſſimæ virtutis, eſt *ſecuritas de veritate cognita, & tranquillitas animæ in eius cognitione, & amore*.

Vulneratio animæ.

9. Effectus eſt *vulneratio animæ*, de qua fit mentio, Cant. 1.

Languor animæ.

10. Effectus eſt *languor animæ* præ Dei amore, de quo Sponſa Cant. 5. *fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo*.

Liquefactio.

11. Effectus infuſæ contemplationis, eſt *liquefactio* moralis animæ, de qua Cant. 5. *Anima mea liquefacta eſt, vt Sponſus meus locutus eſt*.

Transformatio in Deum.

12. Effectus eſt *transformatio in Deum*, de qua Paulus Gal. 2 *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus*.

13. Effectus infuſæ contemplationis, *eſt vnio perfecta cum Deo*, tota enim ſpiritualis vita ad hanc vnionem

nem collimat; quæ eſt maior perfectio quę poteſt in hac vita deſideri, & obtineri. In quo autem illa conſiſtat, poſteà dicam in ſuo loco. Vnio cum Deo.

C A P. X.

An optari poſſit infuſa Contemplatio, & quibus medijs obtineri valeat.

ADu. quòd duo hæc ſimul inquirimus; quia connexionem habent. Qui enim efficaciter cupit aliquid; media quærit efficacia ad id conducentia: Quod ſi hæc non quærit, conuincitur, efficaciter non velle, quod velle dicebat. Et quoniam poteſt accidere, vt quis ex notitia nobiliſſimæ huius virtutis, & bonorum quæ adducit in anima, alliciatur ad eius deſiderium, ne longiùs euagetur ad quærendum media pro acquiſitione illius, & deſiderium, quod erat affectiuè tantum efficax, degeneret in velleitatem; ſubnecto media, quibus ex Dei miſericordia, ac benignitate poſſit voti fieri compos. Auctoris mens.

Adu. 2. quòd licet, vt ſæpè diximus, ac dicemus, infuſa contemplatio non dependeat à labore, ſtudio ac induſtria humana, ſed ſit Dei, donum, ac fauor ex liberalitate illius proueniens; nihil tamen impedit, quin homo aliquas apponere poſſit diſpoſitiones ex eodem Dei adiutorio, ad quarum intuitum dignetur Deus illam ex eadem ſua liberalitate concedere. Nam ex S. Aug. Concilium Trid. docet *in ſeſſ. 6. c. 16. Deus vult eſſe noſtra merita quæ ſunt ſua dona.* Nullũ enim maius donum excogitari poteſt, quàm æterna beatitudo, & tamen Deus vult, quòd per noſtra merita, quę ipſemet dignatur concedere, eam tamquam prę mium, & coronam aſſequamur. De his ergo medijs, Cur diſpoſitiones iuuent.

 ac

Digitized by Google

ac diſpoſitionibus loquimur, quibus ad infuſam cõtemplationem peruenire poteſt ſpiritualis homo.

Dico ergo primò. Optari licitè poteſt infuſa contemplatio, & à Deo poſtulari, ſi ſit ad eius gloriam.

Prob. (ſicut de acquiſita diximus) eſt bonum honeſtum, vtile, ac delectabile. Ergo.

Optari poteſt infuſa contẽplatio.

2. Vnio æterna cum Deo per contemplationem, ſeu viſionem, ac fruitionem beatam, eſt optabilis, & poſtulabilis à Deo; neq; vllus homo mentis compos in mundo eſt, ſiue Catholicus, ſiue Hæreticus, ſiuę etiam Gentilis, qui ſi illam ſciret, eam non optet, & totis viribus non poſtulet. Igitur vnio hæc perfecta in via, quæ eſt arrha illius in Patria, & proxima diſpoſitio ad eam, eſt optabilis à Deo.

3. Apoſt. in Ep. 1. ad Cor. c. 12. præcipit, *Æmulamini chariſmata meliora.* Melius autem hac contemplationem non inuenitur; immò ex Saluatoris oraculo *Lucæ 10. eſt optimum.* De Magdalena enim contemplante dicit. *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Nam ait S. Greg. *durat vſque ad aliam vitam; hic enim* (inquit) *inchoatur, ibi perficitur.*

Arg. valid. Quòd poſſit licitè optari.

4. Moyſes, ex Dei oraculo fideliſſimus eius ſeruus, *cui Deus ore ad eos loquebatur*, Num. 12. tamen enixè petebat à Deo, Exodi 33. *Si inueni gratiam coram oculis tuis oſtende mihi faciem tuam*: cupiebat videre eum euidenter more beatorum, nam in caligine per infuſam contemplationem iam viderat longo tempo ris ſpatio in Monte Sinai per dies 40. prima vice, & per alios totidem ſecunda vice. Si ergo licitè, & abſque peccato licuit Moyſi optare in via Dei viſionem, multò magis licebit optare obſcuram Dei cognitionem.

Ad acquirendam infuſam.

Dico 2. Multa ſunt neceſſaria media, multæque diſpoſitiones, vt quis ad infuſam contemplationem perueniat; & ſunt ſequentes.

Pri-

Prima diſpoſitio, ſeu medium eſt efficax Dei auxilium ad eã vocans, *Exodi 24. Dominus vocauit Moyſem de medio caliginis die ſeptimo.* Et ratio eſt quia ex epiſt. Iac. c. 1. *Omne datũ optimũ, & omne danũ perfectum deſurſum eſt.* Et 2. Cor. 3. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, tamquam ex nobis, ſed omnis ſufficientia noſtra ex Deo.* Et S. Ambroſius multùm ab Auguſtino ſuper hoc argumento efficacis vocationis laudatus, ait, *Deus, quos dignatur vocat, & quem vult religioſum facit.* De quo argumentō multa dixi *in Opuſc. 6. cap. 1. ex Cant. 2. Veni formoſa mea &c.* *Multa neceſſaria.* *Auxilium Dei efficax* *Efficax vocatio.*

Secunda diſpoſitio, ſeu medium perueniendi ad infuſam, eſt purgatio exacta à vitiis, & paſſionibus iuxta ea, quæ diximus *in 6. Opuſc. per 9. capita*, & continuatum exercitium in contemplatione acquiſita. Prob. ex Dioniſ. Carthuſ. *l. de Fonte Lucis, cap.* 8 *Contemplationi acquiſitæ in animabus purgatis regulariter ex Dei fauore ſuccedit infuſa, in qua conſiſtit fælicitas, quæ haberi poteſt in hac vita de cognitione Dei.* *Exercitiũ ad acquiſitam.*

Tertia diſpoſitio, ſeu medium ad eam perueniendi, eſt exercitium orationis, precum, & meditationis, nam S. Bern. *de Scala Clauſtral.* ait, *Raram, aut etiam prodigioſam eſſe contemplationem, quam orationis exercitia non præcedunt:* & alibi inquit. *Nec tamen vel in tranſitu preſto erit* (Deus) *ſic omni animæ, niſi illi dumtaxat, quam ingens deuotio, & deſiderium vehemens, & prædulcis affectus ſponſam probat, & dignam, ad quam gratia viſitandi acceſſurum Verbum decorem induat, formam ſponſi accipiens.* *S. Bern.* *Exercitiũ meditationis.*

Quarta diſpoſitio, ſeu medium perueniendi, eſt frequens, longumque bonorum operum exercitium ex S. Greg. *lib. 6. Moral. cap. 25. Qui ergo carnis contumelias edomuit; ſupereſt vt mentem pro ſtudio ſanctæ operationis exerceat, & quiſque iam mentem per ſancta opera dilatat, ſupereſt, vt hanc vſque ad ſecreta intimæ contemplationis extendat:* *S. Greg.* *Bona opera.*

dat: & cap. 27. *Si faſtigium contemplationis aſcendere deſideras, priùs te ipſum proba in planitie actionis*.

Dion. Carthuſ.

Quinta diſpoſitio ex Dion. Carth. *lib. de fonte lucis*, hæc eſt. *Ab exterioribus abſtrahat mentem ſuam eam recolligat, eius diſperſiones, & vagationes abijciendo: ſicque iuxtà S. Dioniſij documenta ſe conuertat ad radium ſupernam illuſtrationem optando, & pro ea orando, ſeque ad Dei conſiderationem, aut contemplationem pro viribus eleuando. Et tunc Deus ſublimi, qui ſapientiæ dux eſt, & Princeps totius illuminationis videns diligentiam hominis fidelem, ac pium eius conatum, manum applicabit, & porriget adiutricem, mentem per donum ſapientiæ illuſtrando, ſicut dicit Iſaias cap. 56. Requiem dabit tibi Dominus, & ſplendoribus implebit animam tuam. ipſe enim eſt ſol ſapientiæ, ac intelligentiæ, qua in anima ſplendeſcente, ac radiante, omnia mox clareſcunt, venuſtantur, & tranquillantur, & exhilarantur in ea. Sicque Creatoris ſui maieſtatem immenſam, pulchritudinem infinitam, ſapientiam, omnipotentiam, ac beatitudinem, perfectionem, & eminentiam prorſus interminabilem, incipit intueri, ac vehementiſſimè admirari, iucunde conſpicere, feruentes diligere, ac intimè congaudare, & in eo ad horam quieſcere*. Hæc Carthuſianus.

Alia plura faciendo.

Riccard.

Riccardus *de* S. *Vict. de præparat. ad contempl. c.* 76. arguens contra ſe de difficultate aſſequendi hanc contemplationem ſupernaturalem ſine ſpecialiſſimo Dei fauore, inquit. *Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco Sancto eius*. Et multa digna dicit; ſed præ cæteris. *In ſtando quidem labor ſed in aſcendendo maior; multi quidem in ipſa aſcenſione defecerunt propter nimium laborem aſcendendi: multi ab arduo eius vertice ociùs deſcenderunt propter laborem ſtandi. Hoc fortaſſe eis intolerabile videbatur, quoniam non ſolùm in hunc montem, niſi per magnum laborem, non aſcenditur; verùm etiam quia ſine magna difficultate ibi immorari non datur*: & cætera plura.

Diſpoſitio pro aſſecutione.

Ex

Ex quibus concluditur, quòd diſpoſitiones, quibus ex ſua bonitate poſſit moueri Deus ad concedendum ſupernaturalem hanc contemplationem, difficiles, ac laborioſæ ſunt, & non ſolùm carnalibus, ſed etiam ſpiritualibus arduæ videntur. Purgatio enim à nobis in ſuo loco recenſita ardua eſt, virtutum omnium moralium, pro opportunitate, exercitium difficile, continua cordis munditia, moraliter impoſſibilis frequens, ac perſeuerans oratio, meditatio, vel acquiſita contemplatio, moleſta, ideò rariſſimi ad infuſam perueniunt.

Difficultas aſſequendi vnde.

CAP. XI.

An infuſa contemplatio eſſe poſſit diuturna.

ADu. 1. quòd vt dixi *in Opuſc.* 12. de duratione meditationis, & in *Opuſc.* 6. *cap.* 10. de duratione acquiſitæ contemplationis, duplex eſſe poteſt huius quæſiti ſenſus. Primus eſt, an ſolùm in hac vita detur infuſa contemplatio; an etiam eſſe debeat in alia vita; & de hoc ſenſu hic non loquimur. 2. eſt, an actus contemplandi exigat determinatum tempus, quòd duret v.g. per horam, mediam horam, quadrantem, &c. Hic ſenſus inquiritur.

Duplex ſenſus.

Adu. 2. quòd quamuis in nuper citato capite aſſignauerimus determinatum, ac indeterminatum ſpatium pro meditatione, & contemplatione acquiſita iuxta diſpoſitionem meditantis, & contemplantis, pluresque adduxerimus Patrum authoritates ad tale temporis ſpatium ſtabiliendum, illæ tamen rationes valere non poſſunt pro infuſa, quæ non ſubiacet perturbationi cauſarum naturalium, ſed ſoli Deo ſuſpendenti earum effectus, ne impediant contemplantem; ideo.

Non eſt eadem ratio de infuſa.

Dico

Non durat ſemper.

Dico primò. Infuſa contemplatio non durat continuò in contemplante, itaut nil aliud agat, neque per plures continuos dies, neq; per integrum, aut per maiorem diei partem, neque per mediam diem, aut magnam partem diei, niſi in raris aliquibus caſibus in Sacra Scriptura expreſſis, vel aliis ſingularibus iuxta incomprehenſibile Dei iudicium, forte futuris.

Non durat multum.

Dixi, *niſi in raris caſibus in Sacra Scriptura expreſſis*; ob caſus Moyſis, Saluatoris, & Ioannis Euangeliſtæ. Moyſes enim quadraginta diebus, & 40. noctibus in Monte Sinai ſine cibo, & potu ſtetit ſub caligine in continua contemplatione Dei, *Exodi* 24. 18. Immò cùm ob peccatum idolatriæ Populi fregiſſet tabulas legis, altera vice ex Dei precepto aſcendit in montem cum aliis duabus tabulis, & per alios 40. dies, ac noctes manſit in contemplatione Dei.

Moyſes 40 diebus, & noctibus.

De Saluatore noſtro habemus, quòd per integras, & plures noctes perſeuerauit in oratione, ſeu contemplatione Dei abſtinens ab alis operibus externis; quod addo, quia per totam vitam Deum videbat, contemplabatur, & pro nobis orabat, ſed operibus externis etiam vacabat; & hoc erat continuum miraculum.

Saluator per noctes plures.

De Ioanne Euangeliſta legimus Apocal. 1. quòd fuit *in ſpiritu in Dominica die*, & reuelata ſunt ei omnia illa dicta, & facta mirabilia, & ſucceſſiones multas habentia, quæ in vigintiduo capitibus Apocal. continentur: quæ non poterat breui tempore audire, & conſpicere.

Ioannes.

Dixi, *exceptis alijs caſibus*, in quibus vellet Deus aliquos eodem modo, & eiſdem temporũ ſpatiis in contemplatione detineri; Dominus enim, & omnipotens eſt. Et ſicut per totam æternitatem detinebit Angelos, animaſq; beatas in euidenti ſui contemplatione,

ita,

ita,& multò magis, poteſt hic quanto tempore ſibi placuerit detinere in contemplatione obſcura.

Ex futuro arg.

Prob. modò concluſio ex facto. Numquam in contemplatiuis durat, aut durauit, tàm prolixo tempore, contemplatio; immò omnes cum S.Greg. conueniunt quòd non duret regulariter pluſquam per mediam horam, iuxta illud *Apocal.8. factum eſt ſilentium in Cælo, quaſi media hora*, vt ſæpè diximus.

Dico 2. Quamuis pro parua duratione tàm meditationis, quàm acquiſitæ contemplationis, aſſignari poſſint rationes naturales ob naturæ defectum; iſtæ tamen rationes nequeunt applicari etiam pro parua duratione infuſæ; ſed aliunde ex incomprehenſibili Dei iudicio deſumenda eſt ratio.

Prob. prima pars ex ipſomet S.Greg *l.3.moral.c.12.* Eatenus multùm durare non poteſt contemplatio, quia, *corpus quod corrumpitur aggrauat animam*, & rerum tàm naturalium, quàm mundanarum phantaſmata, & tentationes diaboli, vel propriæ concupiſcentiæ, aliarumque paſſionum, mentem perturbant, & retrahunt illam à contemplatione: & ſic parum durat: eamdē rationē replicat *in l.5.mor.c.23.& in hom.14.in Ezec.*

Diuerſa ratio de infuſa.

Ante Greg. idem docuerat Caſſianus *collat.1.c.13.* dicens. *Inhærere quidem Deo iugiter, & contemplationi eius, quemadmodum dicitis, inſeparabiliter copulari, impoſſibile eſt homini iſtius carnis fragilitate circumdato.* Idem replicat in *collat.23.cap.5.* vbi impugnat eos, qui docebant poſſe hominem continuè ſine intermiſſione contemplationi diuinorum vacare, inquiens, *hoc eſſe, impoſſibile pro ſtatu præſentis viæ; ſed deſiderio tantùm, ac voluntate, non exercitio id fieri poſſe*: & ſic faciebat, & conſulebat Paulus, *Noſtra conuerſatio in cælis eſt, & ſine intermiſſione orate*, id eſt deſiderio.

Paſſiones retrahunt.

Ante Caſſianum S.Auguſt. *l.7.Confeſſ.cap.17.* Ra-

ne ſuſcitent, ac retrahant Sponſam a dulci colloquio cum Sponſo: *Laua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me*, ait Sponſa; & ſubdit Sponſus, *Filiæ Ieruſalem ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam do nec ipſa velit*. Interl. *Suſcitetis*, dicit, *tumultu carnalium perturbationum à quiete placidiſſimæ deuotionis, qua conſpectibus ſui conditoris aſtare deliciatur*. Deus ergo impedit portionem inferiorem, omneſque ſenſus, & omnia phantaſmata, omneſque alienas cogitationes, & ſpecies, ne perturbent, & diſtrahant contemplantem; ideò ſequitur; quòd ratio paruitatis durationis in contemplatione infuſa, non ſit corporalis infirmitas, vel paſſionum, aut cogitationum perturbatio, aliaue ſimilis à natura præueniens impetitio, etiam inuoluntaria; ſed aliquid aliud. Ideo

Deus impedit diſtractione

Tertia pars, quòd ſcilicet ſit diuina diſpoſitio, prob. à ſufficienti partium enumeratione; cùm nequeat aliunde prouenire. Et hæc eſt regula generalis omnium gratuitorum, quæ proueniunt à Dei miſericordia, nullis præcedentibus meritis; omnia enim eiuſmodi concedit Deus, *quibus vult, quando vult, & quomodo vult*. Vnde Apoſtolus 1. Cor. 7. 7. *Vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic*: & in cap. 12. 4. *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus, & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus. Et diuiſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus*. Et proſequitur loqui de nouem gratijs gratis datis, dicens quòd vni datur vna, alteri altera, & ſic de ſingulis, concludens. *Hæc autem omnia operatur vnus, atque idem ſpiritus, diuidens ſingulis prout vult*: & ſicut dicemus, quòd in contemplatione infuſa alij ſunt alijs magis illuminati, magiſque perfecti in ea; immò, & quòd multis Sanctis Deus eam non concedit, & multis minus perfectis concedit,

A Dei diſpoſitione eſt.

Regula gratuitorum.

Eſt Dei voluntas.

neque poteſt aſſignari alia cauſa, quàm Dei voluntas: *quis enim conſiliarius eius fuit?* inquit Paulus *Rom.* 11. 24. ita dicendum de ſpatio, ac menſura durationis in actu contemplationis infuſæ, quod nempe ceſſat dum Deus ſubtrahit concurſum.

C A P. XII.

Quibus Perſonis conceditur infuſa contemplatio.

Finis authoris.

ADu, quæſitum hoc agitari ad conſolationem piorum fidelium, ne exiſtiment, eos tantùm in Eccleſia eſſe perfectos, quibus donum hoc à Deo eis vident conceſſum; in cæteris autem perfectionem non reperiri, quos dono iſto vident carere.

Adu. 2. quòd, vt dixi de Vita contemplatiua in *Opuſc. 4. c. 3.* licet contemplatiua, iuxta Saluatoris oraculum ſit optima, & ideò perfectior quàm actiua; nõ propterea in hac ſola conſiſtit Chriſtiana perfectio, vt ibi dixi; rariſſimi namque contemplationi vacant, & maximè infuſæ, vt notorium eſt: innumeri verò meditationi; & tamen complures perfectos experimur canonizari, licet in proceſſibus pro eis factis de infuſa contemplatione non fiat mentio, ſed de alijs virtutibus in gradu heroico, & de miraculis fiat conſtans probatio.

Infuſa etiã non perfectis conceditur.

Dico ergo. Infuſa contemplatio interdum conceditur perfectis: interdum etiam nõ perfectis; ita quòd poſitio eius in aliquo nõ eſt præciſum ſignum perfectionis: nec carentia eius eſt ſignum præciſum non perfectionis, aut imperfectionis.

Prob. 1. auctoritate S. Gregorii, quam adduxi *in Opuſc. 3. c. 15.* Is enim, *homil. 17. in Ezech.* inquit. *Non enim contemplationis gratia ſummis datur, & minimis non datur;*

datur; ſed ſæpè hanc ſummi, ſæpè minimi, ſæpius remoti; aliquando etiam coniugati percipiunt. Si ergo nullum eſt fidelium officium, à quo poſſit gratia contemplationis excludi; quiſquis cor intus habet, illuſtrari etiam lumine contemplationis poteſt. Et poſt. *Nemo ex hac gratia; quaſi de ſingularitate glorietur, nullum ſe donum veri luminis exiſtimet habere priuatum; quia in eo quod ſe habere præcipuum putat, ſæpè alter eſt ditior, qui habere apud ſe aliquid boni non putat.* Hæc ille; Si itaque non ſolis ſummis, ideſt perfectis datur, ſed etiam medijs, & minimis, atque coniugatis, non eſt præciſum ſignum perfectionis eius; in quo inuenitur, nec imperfectionis, in quo non eſt. Ex S. Greg. clara probatio.

Conf. Ex infra dicendis in his contemplatiuis dantur gradus incipientium, proficientium, & perfectorum. Ergo, cùm incipientes, ac proficientes polleant infuſa contemplatione, & perfecti non ſint; contemplatio infuſa non eſt præciſum ſignum perfectionis, & negatio eius ſignum imperfectionis.

Prob. 2. Vnum ex præciſis ſignis perfectionis, eſt illud, quod Chriſtus aſſignauit. *Matt. 10.11. Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus Veni, & ſequere me*, quod multi fecerunt., & perfecti fuerunt. Ergo infuſa contemplatio non eſt præciſum ſignum perfectionis: nec eius carentia eſt ſignum imperfectionis. Signum perfectionis à Chriſto datum

Hinc eſt, quòd multis non adhuc perfectis Deus concedit donum iſtud; & multis perfectis non concedit: in primo caſu, *miſericordia ſuperexaltat iudicium; nam miſerationes eius ſuper omnia opera eius*, pſal. 144. Pro ſecundo caſu dicendum, quòd *incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius; & iuſtus Dominus*.

S. Bernard. in *Epiſt. ad Fratres de monte Dei*, initio, de huiuſmodi donorum Dei partitione, quæ mirabilis

S. Bernardi admiratio.

lis mundo videtur; plura dicit, Primò, quod *in paucis ſimplicibus* (id eſt Apoſtolis) *totum ſibi Mundum ſubiecit, ipſo Mundo mirante, licet enim magna, & diuina planè fuerint miracula, quæ Chriſtus geſſit in terris: hoc tamen vnum enituit ſuper omnia alia, & cætera cuncta illuſtrauit, quod, ſicut dictum eſt, in paucis ſimplicibus totum Mundum, & omnem ſapientiæ eius altitudinem ſibi ſubiugauit.* Secundò Fratres illos conſolatur, quòd Deus eos elegerit ad ſimilia ferè opera peragenda; ex Chriſti verbis *Lucæ 12. Ita Pater, quoniam ſic placitum eſt ante te. Quoniam abſcondiſti hæc à ſapientibus; & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis. Nolite ergo timere puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum.* Tertiò cum Apoſtolo 1. Corinth. 1. *Fratres videte vocationem veſtram: vbi ſapiens? vbi ſcriba? Nam etſi aliqui ſunt ſapientes inter vos per ſimplices tamen ſapientes aggregauit, qui Reges olim, & Philoſophos mundi huius per Piſcatores ſibi ſubiecit.* Et alia plura de hoc modo agendi, ac diſponendi Dei adducit. Nulli ergo mirum; ſi omnibus ſuis amicis, ac dilectis, quamuis perfectis in omni virtute, Deus infuſam contemplationem non concedit; nec mirum, ſi alijs minus perfectis, immò incipientibus vitam ſpiritualem, illam concedit. Sed quiſque miretur de incomprehenſibilitate iudiciorum eius, & inueſtigabilitate viarum eius; & cum Apoſtolo clamet; O altitudo diuitiarum, & ſapientiæ Dei, &c.

Deus concedit dona cui vult.

C A P. XIII.

In quibus medijs cognoſcantur obiecta per infuſam contemplationem.

AD 1. quòd de hac materia ſatis abundè, (& pro doctis, non pro ſimplicibus) loquutus ſum

in

in *Opuſc.* 3. *c.* 16. & ſenſus eſt, An ſic contemplans cognoſcat, ſeu intueatur obiecta ſibi reuelata, ſiue antiqua, ſiue noua in ſpeciebus, an alio modo; & ſi in ſpeciebus, an in ſolis intelligibilibus, an etiam in imaginariis, an in vtriſque: De harum ſpecierum diuerſitate, ac officio, in eo loco multa dixi, quæ nunc iterare non eſt neceſſe, ibi videantur. Specialis tamen diſcuſſio fit hìc de eodem argumento, eo quòd infuſa contemplatio ſublimior eſt; & forte aliquibus ſtudioſis videtur, quòd contemplantes iſti, alio, & altiori medio intueantur ea, quæ voluerit Deus eos cognoſcere, ac intueri. Senſus quæſiti aliàs reſoluti.

Ad 2. quòd, vt dixi in *Opuſc.* 3. *cap.* 13. licet principale obiectum contemplationis ſit Deus, eiuſque Diuinæ perfectiones, & Sanctiſſima Trinitas: quia tamen ad cognitionem ipſius Dei, & perfectionum eius ſecundùm aliquem conceptum ſaltem vniuerſalem poſſumus peruenire per cognitionem creaturarum, vt habetur, *Rom.* 1. *inuiſibilia Dei à creatura mundi per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur; ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas;* ideò diximus, quòd obiecta contemplabilia quædam ſunt creata, quædam increata; non quia intellectus contemplantis figit intuitum in re creata, ſed quia ex rebus creatis, vt dicit Apoſtolus, excitatur, & manuducitur, ad cognoſcendum increata; in iis enim relucet, vt ibi diximus, ſcintilla aliqua diuinitatis. Ex creatis autem, quædam ſunt corporalia; quædam ſpiritualia; & ex his omnibus, vt cum S. Bon. in eodem *Opuſc.* *c.* 16. & 17. diximus, intellectus aſcendit ad cognitionem diuinorum. Ita quòd homo, præſertim fide imbutus (quia Apoſtolus etiam Gentiles comprehendit) ex cognitione Cœlorum, Planetarum, & ſublunarium, ac terreſtrium; & motuum, ac generationum, atque Ex creatis aſcenditur ad increata.

cor-

corruptionum ipſarum rerum, venit in cognitionem primæ cauſæ, & in omnibus factis ſenſibilibus, quæ in Sacra Scriptura legit, intuetur Deum, qui ea fecit. Ex ſpiritualibus autem, quæ in nobis experimur, & credimus, venimus in cognitionem perfectionum Dei, potentiæ, iuſtitiæ, bonitatis, &c.

Præterea ex reuelatione cognoſcimus, & credimus Dei perfectiones immediatè, v. g. intellectum, voluntatem, actus eorum ad extra, & ad hæc cognoſcenda poſſumus ex cognitione noſtrarum potentiarum, & actuum earumdem peruenire, ſicut, & ad cognoſcenda omnia alia attributa. At adſunt in Deo quædam perfectiones, ad quarũ notitiam peruenire non poſſumus per creaturarum cognitionem, ſed ſola fide credimus; vt ſunt Trinitas Perſonarum cum vnitate eſſentię, Incarnatio vnius Perſonę ſine alia, cùm in eſſentia ſint vnum & idem; Infinitas, Immenſitas, Æternitas, Eſſe à ſe, &c.

Quædam diuina nõ poſſunt cognoſci ex creatis.

Cùm ergo omnia creata, ſiue in ordine naturę, ſiue in ordine gratiæ, & omnia increata, ſiue per creaturas cognoſcibiles, ſiue per ſolam fidem, poſſint eſſe obiecta contemplationis infuſæ, quærimus, quo modo Deus ea oſtendat contemplanti, num in ſeipſis, vel in ſeipſo; vel in ſpeciebus, & quibus.

Dico 1. Obiecta purè ſpiritualia, ſiue creata, ſiue increata, in contemplatione infuſa Deus oſtendit contemplanti in ſpeciebus ſpiritualibus, ſeu intelligibilibus.

Spiritualia in ſpeciebus intell. cognoſcuntur.

Prob. ſicut dictum eſt in *Opuſc. 3. cap. 16.* Iſta obiecta non poſſunt repræſentari per ſpecies ſenſibiles, ſeu imaginarias: nulla enim inter ea adeſt proportio, v. g. ſi vellet Deus oſtendere contemplanti naturam Angeli, aut animæ, aut alicuius habitus ſupernaturalis, fidei, charitatis, iuſtitiæ originalis, luminis glo-

gloriæ,&c.imaginariæ,& ſenſibiles ſpecies nequeunt aliquid eorum repræſentare. Item, ſi vellet Deus oſtendere contemplanti vnionem hypoſtaticam, vel aliquod attributum diuinum deſumptum ex creaturis, vt iuſtitiam, potentiam, miſericordiam,&c. non poſſet oſtendere per ſpeciem imaginariam, quę improportionatiſſima eſt talibus rebus. Tandem ſi vellet oſtendere contemplanti in obſcura cognitione Sanctiſſimam Trinitatem, ſeu diuinam eſſentiam, (quæ ſunt principale obiectum contemplationis) vt ea cognoſceret paulò clariùs, quàm faciat per fidem, non poſſet oſtendere in ſpecie imaginaria. Et hoc eſt præceptum S. Dioniſij, vt *in contemplatione ſpectaculorum Sapientię, deſerantur ſenſus*; nam ad ea ſunt imporportionati.

Quæ non poſſunt cognoſci per ſpecies ſẽſibiles.

Et hoc eſt, quod tam vehementer contra imaginaria ſpecies, ſeu phantaſmata contemplationi ſpiritualium, ac diuinorum aduerſantia, exagerat Riccard. de S. Victore *lib. 3. de contemplat. c. 1. Quid hic facit phantaſmatum corporalium creatrix, moderatrix & reparatrix imaginatio? Recedat procul ab hoc negotio tot phantaſmatum formatrix imaginatio, quæ tot corporalium formas quotidie nouas creat, antiquas reparat, & per tàm multiplices, varioſque modos pro arbitrio diſponit, & ordinat. Nihil hic proſunt, immò multùm obſunt ſuorum ſimulacrorum tàm copioſa multitudo. Quid te improbam huic te operæ ingeris? quid te in huius contemplationis officium cum tanta importunitate intrudis? Quid tu in hac officina? Quid tibi cum pura intelligentia? Neſcis purgare aurum, qua ſemper turbas intellectum purum.* Ex quibus vides, quòd non ſolùm phantaſmata nequeunt ſpiritualia, & diuina repręſentare; ſed quando iſta cognoſcenda ſunt arceri debent omnia corporalium rerum phantaſmata, ne turbent intelligentiam (ſic vocatur intellectus

Riccardi exageratio contra phantaſmata.

cognoſcens diuina per intelligibiles ſpecies.] Per ſpirituales ergo, ſeu intelligibiles ſpecies cognoſcuntur ſpiritualia in infuſa contemplatione, ſicut in acquiſita.

Dico 2. Dum in contemplatione infuſa Deus oſtendit, ſeu reuelat obiecta corporalia; repræſentat, ſeu poteſt repræſentare per ſpecies imaginarias, ſeu phantaſmata, vel etiam per ſpecies intelligibiles talium obiectorum; & per alterutras, ſiue antiquas iam exiſtentes in contemplante, ſiue nouas à Deo nouiter productas.

Corporalia per vtraq; poteſt Deus oſtendere.

Prob. & declaratur ſupponendo quod in *cit. Opuſc. & Capite* diximus, ſcilicet quòd de rebus corporeis per ſenſus cognitis, homo habet duo ſpecierum genera, vnum imaginarium, alterum intellectuale; ideſt phantaſmata in imaginatione, & ſpecies intelligibiles in intellectu. Hoc poſito, dico, quòd ſi Deus velit oſtendere contemplanti aliquid corporale factum, vel factibile, v.g. creationem Mundi, vel hominis; diluuium, ſacrificium Abrahæ de Iſaac, templum Salomonis, locum Purgatorii, aut Inferni, & cætera alia ex illis factis, quæ in Sacra Scriptura leguntur, aut alia facienda. Item ſi velit oſtendere aliquam Chriſti actionem, aut paſſionem, v.g. geſtationem in vtero matris, natiuitatem in ſtabulo, iacentiam in præſepio, & aliud eiuſmodi; vel partem aliquam paſſionis, & cruciatuum, &c. poteſt hoc facere duplici modo, primò per ſpecies imaginarias repræſentantes iſta facta, aut facienda; vel per imaginarias, quæ adſunt in contemplante; ordinando eas nobiliori, ac illuſtriori modo, ac lumine, vt poſtea dicam; & ſi non adſint, aut etiam ſi adſint, velit Deus alias puriores in imaginatione producere, per iſtas poteſt talia obiecta oſtendere; & ſic factum eſſe cum

Quomodo Deus oſtẽdere poteſt corporalia.

Prophetis docet S. Auguſtinus, quando eis corporalia reuelauit, ſiue præterita, ſiue futura. Sic cum Moyſe, dum ei creationem Mundi, Cœlorum, Elementorum, ac mixtorum, & omnia quę in toto libro Geneſis facta narrantur, ei reuelauit. Item & omnia, quæ in Exodo, Leuitico, Numer. libro, & Deuteronomio habentur.

Sic factum cũ Moiſe.

Poteſt etiam hæc eadem corporalia per ſpecies intelligibiles, ſiue nouas, ſiue antiquas illuſtriores per donum intellectus redditas, oſtendere, concurrentibus, vel etiam non concurrentibus phantaſmatibus: Deus enim in genere cauſæ efficientis poteſt facere ſe ſolo quidquid poteſt facere cum cauſis ſecundis, ſeu poſſunt cauſæ ſecundæ cum Dei concurſu. At homo per ſpecies intelligibiles, quas retinet in intellectu de rebus corporeis poteſt eas cognoſcere per cognitionem abſtractiuam in earum abſentia, in recordatione illarum, concurrentibus etiam phantaſmatibus ad talem cognitionem ſeu recordationem. Igitur hoc idem poteſt facere Deus, dum talia oſtendit, mouendo nempe, ſi adeſt ſpeciem intelligibilem talis rei corporeę, permittendo, quòd phantaſma etiam illius concurrat, quod eſt quid ſupernaturale. Si autem talis ſpecies non adſit in contemplante, poſſet Deus, vel vtramque producere, ſcilicet immaginariam, & intelligibilem, & permittere, vt vtraque concurrat; vel producere ſolam intelligibilem, & per hanc demonſtrare corporeum illud, quod dignatur contemplanti demonſtrare.

Poteſt per intelligibiles etiam ſpecies exteriores.

Dionif. Carthuſ. idem docet.

Dioniſius Carthuſianus apertè vtrumque docet in tract. *De Vita incluſ.* 19. vbi de perfecta hac contemplatione loquens, ait. *interdum fit per ſimilitudines corporales, interdum per formas imaginarias, interdum verò fit hoc ſublimiùs, puriùs, atque diuiniùs per ſpecies, &*

radios intellectuales, hoc eſt per ſolam intellectualem illuminationem, & ſpiritualis ſpeciei, aut luminis infuſionem. Sicque contingere ſolet perſonis perfectis, heroicis, ac diuinis quæ ſæpè inopinatis exceſſibus feruntur, ſeu potiùs rapiuntur in Deum.

Patet ergo, quòd in contemplatione infuſa, obiecta, quæ videntur, in his ſpeciebus videntur, ſicut placuerit Deo illa demonſtrare, cum debita proportione eorum.

CAP. XIV.

An in contemplatione infuſa interdum videatur eſſentia Dei, vt eſt in ſe.

ADu. 1. moueri hoc dubium ab omnibus Myſticis, vt innoteſcat, ad qualem, quantamque Dei notitiam peruenire poſſint contemplatiui in contemplatione infuſa: Et ſi non vident Dei eſſentiam immediatè, vt eſt in ſe, quid ampliùs videant, & cognoſcant de Deo ſupra contemplatiuos in acquiſita; ſiquidem iſti etiam cognoſcunt, & intuentur Deum abſtractiuè in ſpecie intelligibili ſecundùm conceptus communes cum excellentia ſupra creaturas, ſiue per affirmationem, ſiue per negationem, vt diximus *in Opuſc. 6. c. 16.*

Ratio quæſiti.

Adu. 2. quòd licet non inquiramus hìc, an aliquis homo vmquam viderit Deum, vt eſt in ſe, ſicut aliqui affirmant de Moyſe, & Paulo; quia loquimur de perſonis non ſic à Deo eleuatis, & de iis, quę frequenter accidere ſolent contemplatiuis, tamen ad firmandam communem Doctorum negatiuam ſententiam de contemplatiuis, omittere non poſſumus argumentum deſumptum à negatione talis viſionis, etiam in illis.

Dico

Dico ergo. In contemplatione infuſa nullus, quantumuis perfectus contemplatiuus peruenit ad videndam eſſentiam Dei vt eſt in ſe; immediatè, & euidenter. Eſt communis ex S.Th.S.Bonau.Scoto & omnibus, etiam Myſticis. Nullus cō templatiuus vidit Deum, vt eſt in ſe.

Prob. primò ex Dei ipſius oraculo dicentis, ſe non fore videndum ab homine, qui poſtea victurus eſſet. Nam Moyſes fideliſſimus Dei ſeruus *Exodi* 33. continuò loquens cum Deo, ex cuius colloquio cùm deſcenderet de monte *facies eius erat cornuta*, ideſt ſplendens, pluries petit faciem, & gloriam Dei videre, & Deus reſpondit, *oſtendam tibi omne bonum. Rurſumque ait, non poteris videre faciem meam; non enim videbit me homo, & viuet*. Et nihilominus paulò ante in eo dem capite dicitur, *loquebatur autem Dominus ad Moyſem facie ad faciem, ſicut amicus ad amicum*; ſi ergo Deus dicit, ſe, non videndum ab homine in hac vita, nullus contemplatiuorum ſic videt, ſed alio modo, vt dicam poſtea. Moyſes quomodo vidit, & non vidit Deum.

Confirmatur ex epiſt. 1. Io: cap. 4. 12. *Deum nemo vidit vnquam*; Interl. dicit, *nec Moyſes*. Gloſa ordin. dicit, *Nullus purus homo viuens in hoc corpore vidit Deum*. Et ex 1. Timot. 6. 16. *Deus lucem habitat inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt*. Gl. ord: dicit, *ſecundùm naturam, qua Deus eſt, nemo vidit*. S. Hieron. in hunc locum, ait, *lucem habitat inacceſſibilem omni creaturæ, nemo enim nouit Patrem, niſi filius; quem nullus hominum vidit, nemo nouit, ſed vnuſquiſque pro merito intelligit*. Ergo videri non poteſt. Ex S.Scrip. S.Hieron.

De contemplantibus autem loquendo, prob. quòd ad hanc altitudinem non proueniunt. Primus omnium, quem viderim expreſsè id negaſſe, eſt S.Greg. Magnus qui *homil. 14. in Ezech.* dicit, *Sciendum eſt, quia quandiù in hac mortali carne viuitur nullus ita in contem pla-* S Greg.

plationis virtute proficit, vt in ipſo incircumſcripto luminis radio mentis oculos infigat. Neque enim omnipotens Deus iam in ſua claritate conſpicitur, ſed quidam in illa ſpeculatur anima, vnde refecta proficiat, & poſt ad viſionis eius gloriam pertingat.

S. Auguſtinus etiam aliquando negat.

S. Aug. ante Greg. *in l. de videndo Deo, cap. 5.* conſiderans illa duo, *Beati mundo corde, quoniam ipſi* Deum *videbunt*, & illud Ioann. *Deum nemo uidit umquam*, ſubdit, *homines eſſe intelligendos; nam hoc Apoſtolus plenius explicans dicit, quem nemo vmquam hominum vidit, ſed nec videre poteſt. Sic ergo dictum eſt, Deum nemo vidit vmquam, ac ſi diceret nemo hominum;* in fine illius capitis dicit, *igitur, nec Patrem quiſquam putandus eſt vidiſſe, nec filium, ſecundùm quod Deus eſt.*

Iterum negat S. Aug

Et *in cap.* 8. ait *Inuiſibilis eſt naturæ Deus, Pij cupiunt Deum videre, non vt opinor in eam ſpeciem intuendam, qua vt vult apparet, quod ipſe non eſt, ſed in eam ſubſtantiam, qua ipſe eſt, quod eſt. Huius deſiderij fuit Moyſes, vbi ait Deo, cum quo vt amicus facie ad faciem loquebatur, Si inueni gratiam ante te, oſtende mihi temetipſum. Quid ergo ille non erat ipſe? Si non eſſet, non diceret oſtende mihi temetipſum, ſed diceret oſtende mihi Deum. Ipſe ergo erat in ea ſpecie, qua apparere voluerat. Non autem ipſe apparebat in natura propria, quam Moyſes videre cupiebat. Ea quippe promittebatur ſanctis in alia vita: Vnde quod reſponſũ eſt Moyſi verum eſt, quia nemo poteſt cũ in hac vita viuẽs uidere ſicuti eſt.*

S. Thomas

S. Thomas in 2. 2. *q.* 180. *art.* 5. ſequutus Gregor. ait, dicendum, ſicut S. Auguſt. *l.* 12. *ſuper Gen. ad lit. cap.* 27. quòd *nemo videns Deum viuit iſta vita, qua mortaliter viuitur in iſtis ſenſibus corporis.*

S. Bonau.

S. Bonau. *in itiner. mentis ad* Deum *cap.* 6. circa finem vbi de perfectiſſimo actu contemplationis loquitur, qua videtur Deus in caligine ſupernaturali ex Dioniſ. dicit quædam ſcitu digna, quid nempe videatur

de

de Deo, & quid non videatur: *Tu amice circa myſticas viſiones corroborato itinere, & ſenſus deſerere, & intellectuales operationes ad vnitatem(vt poſſibile eſt) inſcius reſtituere ipſias, qui eſt ſuper omnem eſſentiam, & ſcientiam, etenim teipſo, & omnibus immenſurabilis, & abſoluto puræ mentis exceſſu ad ſupereſſentialem diuinarum tenebrarum radium omnia afferens, & ab omni abſolutus aſcendes. Si autem quæris, quomodo hæc fiant, interroga gratiam, non doctrinam; deſiderium, non intellectum; gemitum orationis, non ſtudium lectionis, ſponſum, non magiſtrum; Deum, non hominem; caliginem, non claritatem; non lucem, ſed ignem totaliter inflammantem, & in* Deum *exceſſiuis vnctionibus, & ardentiſſimis affectionibus tranſferentem:* & paulò poſt, ait, poſt mortem tantùm videndum Deum. *Qui diligit hanc mortem, nempe in Chriſto, videre poteſt* Deum, *quia indubitanter verum eſt, non videbit me homo, & viuet. Moriamur ergo, &c.* Multa docet S. Bon.

Non cura alios authores pro hac ſententia adducere, quia omnes id confitentur de contemplatiuis, & ipſimet contemplatiui id fatentur; nec vllus eorum, qui de hac materia ſcripſit, id aſſeruit. Eſto ergo, quòd magnis radiis, & ſplendoribus illuſtraretur intellectus contemplantis, & obiecta reuelata clariùs videret, quàm per fidem videat, numquam tamen Dei eſſentiam clarè videt. Contemplatiui etiam id fatentur.

Verùm quia in Sacra Scriptura plures caſus ſunt; & prophetæ aſſerunt, ſe vidiſſe Deum, videndum eſt quomodo id intelligatur.

CAP. XV.

Quomodo Sancti, & Prophetę viderint Deum.

Ad, quòd in Sacra Scriptura legimus, quod plures dicunt, ſe vidiſſe Deum, & aliquando legimus

mus Deum apparuiſſe aliquibus ; & de Viſione hæc
Multæ viſiones, & apparitiones ex Sacra Scriptura.
adſunt exempla. *Gen.* 32.30. Iacob reuertens à Meſo-
potamia, cùm in ſomno vidiſſet, ſe luctari cum quo-
dam, qui poſtea dixit ei ſe eſſe Dominum, euigilans
è ſomno, dixit. *Vidi Deum facie ad faciem, & ſal-
Iacob.
ua facta eſt anima mea. Exodi* 24.10. dicitur quod *Moy-
ſes, & Aaron, Nadab, & Abiu, & ſeptuaginta de ſeniori-
bus Iſrael viderunt Deum Iſrael, & ſub pedibus eius quaſi
opus lapidis ſaphrini, & quaſi cælum, cùm ſerenum eſt*;
& infra, *videruntque Deum, & comederunt, & biberunt.*
Moyſes, & ſeniores,
3. *Reg.* 22.19. Micheas Propheta, dicit: *Vidi Dominum
ſedentem ſuper ſolium ſuum, & omnem exercitum Cæli aſſi-
Micheas.
ſtentem ei à dextris, & à ſiniſtris. Iſaiæ* 6.1. *Vidi Do-
minum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & eleuatum: Se-
Iſaias.
raphim ſtabant ſuper illud; ſex alæ vni, & ſex alæ alteri, &c.*

De apparitionibus Dei ad homines habemus plu-
ra exempla. Primum autem, & ſolemne eſt de ap-
paritione ad Adam *Gen.* 2. dum iſto iam creato, & in-
Multæ apparitiones Dei.
troducto in Paradiſo terreſtri, dixit ei, *de omni ligno,
quod eſt in Paradiſo, comede, de ligno autem ſcientiæ boni,
& mali, ne comedas &c.* Et cùm *adduxit ad Adam omnia
animantia*, vt imponeret ei nomina, quæcumque vel-
let. Et cùm formata Eua, dixit eis, *Creſcite, & multi-
plicamini, & replete terram*. Et cùm poſt eſum Pomi,
vocauit eum, *Adam vbi es?* Et cùm vtrumque inter-
Ad Adam.
rogauit, cur comediſſent, & maledixit eis; & indu-
tos tunicis pelliceis, eiecit è Paradiſo.

Gen. 6. Apparuit *Noe*, & præcepit ei formationem
Ad Noe.
Arcæ &c. *Gen.* 17. Apparuit Abrahæ, & iterum *Gen.*
18. apparuit. *Iſaac Gen.* 26. & iterum, atque iterum ei-
Ad Iſaac.
dem apparuit *Gen.* 13. Multa apparitiones ad Moy-
ſem legimus ab Exodo vſque ad Deuteron. *Primo Reg.*
3.21. apparuit Samueli. 3. *Reg.* 3.5. *Apparuit Dominus
Samueli.
Salomoni per ſomnium nocte dicens. Poſtula à me quid vis*

vt

vt dem tibi. In cap. 9. 2. apparuit ei ſecundò, &c.

Fieri autem poſſet, vt contemplanti per infuſam cõtemplationem appareret eodem modo Deus, quo Patribus illis, & Prophetis Veteris Teſtamenti apparuit. Cùm ergo in præc. cap. dixerimus, Deum non apparuiſse, nec apparere vnquam alicui in propria eſsẽtia, nec ita viſum fuiſſe, aut videri poſſe in hac vita, diſcutiendum eſt nunc, quomodo apparuerit, aut appareat, & quomodo viſus ab illis fuerit, aut videatur, in qua ſcilicet forma, aut figura; & an in ſpirituali, aut corporali. His poſitis. Sẽſus quæſiti.

Dico. Cùm Deus apparuit Patribus Veteris Teſtamenti, & ab eis viſus fuit; non in propria ſubſtantia, ſed in aliqua ſpecie, ſiue ſenſibili, ſiue ſpirituali, ſicut ei placuit, viſus eſt, & in ea fuit locutus. Quomodo Deus apparuit SS. Patrib. Ex S. Aug.

Prob. ex S. Auguſt. pluribus in locis. Primò ex libro *de videndo Deo c.* 5. allato in præcedente capite 2. ex c. 7. vbi ait, *Illi autem ideò viderunt quicumque viderunt Deum, quia eum viderunt ſicut voluit apparere ea ſpecie, quam voluntas elegit, etiam latente natura:* in cap. 8. inquit, *multi viderunt in eo quod voluntas elegit, non quod natura formauit.* Et poſt aliqua ſubnectens illud 1. *Ioan. cap.* 2. *Cùm apparuerit, videbimus eum ſicuti eſt,* dicit, *non ſicut homines viderunt, quando voluit in ſpecie, qua voluit, non in natura, qua in ſeipſo, etiam cùm videretur, latuit.*

Idem S. Auguſt. *tract.* 3. *in Ioannem,* ſuper illud, *Deum nemo vidit vnquam,* ait, *Moyſes vidit nubem, vidit Angelum, vidit ignem. Omnis illa creatura typum Domini ſui gerebat, non ipſius Domini præſentiam exhibebat.* Et poſt aliqua. *Facta ſunt illa viſibilia corporaliter per creaturam, in quibus typus oſtendebatur, non vtique ſubſtantia ipſa demonſtrabatur, & manifeſtabatur.* Ex S. Aug. iterum.

Idem S. Doctor *in lib.* 2. *de Trin. c.* 17. in fine dicit, *Viſiones, quæ fiebant, per creaturam commutabilem factæ*

ſunt, non propriè ſicut eſt, ſed ſignificatiuè ſicut pro rerum cauſis, & temporibus fieri oportuit.

S. Auguſt. tertio.

S.Dioniſ. Areop. *in epiſt. ad Caium Monachum* ait, *ſic aliquis videns Deum intellexit quid vidit, non ipſum Deum vidit, ſed aliquid eorum, quæ ſunt eius.*

S.Dioniſ.

S.Greg. quem refert, & ſequitur S. Thomas *in 2.2. quæſt. 180. ar. 5. ad primum, in homil. 14. in Ezech.* ait. *Nequaquam omnipotens Deus in ſua claritate conſpicitur, ſed quiddam ſub illa ſpeculatur anima, vnde erecta proficiat, & poſt ad viſionis eius gloriam pertingat. Per hoc ergo, quod Iacob dixit vidi Deum facie ad faciem* (inquit S.Thom.) *non eſt intelligendum, quòd Dei eſſentiam viderit, ſed quod formam, ſcilicet imaginariam vidit, in qua Deus locutus eſt ei.*

S.Grēg.

Ex S.Tho.

Gl. or. Io.

Gl. ord. in illud Ioannis *Deum nemo vidit vnquam*, inquit *Quod autem legitur Deum apparuiſſe hominibus, ſiue viſibiliter carnalibus oculis, ſiue inuiſibiliter propheticis viſionibus; per ſubiectam creaturam intelligendum eſt: Viſiones enim Prophetarum, quadam ſpirituali creatura factæ ſunt, quibus Deum vidiſſe perhibentur.*

Lyran. & alij.

Locum illum Gen. *Vidi Dominum facie ad faciem*, omnes cum Lyrano dicunt ſic intelligi, *vidi Angelum in corpore aſſumpto*, idem dicit ibi Cornelius à Lapide: Vidi Deum in ſpecie corporea ab Angelo repræſentatum. Certum eſt enim, Iacobum hac nocturna, & obſcura ſpecie non vidiſſe diuinam eſſentiam, immò nec Deum propriè, ſed Angelum, Deum repræſentantem in corpore aſſumpto: hæc ille.

Explicantur loca Scripturæ

Locus ille *Exodi 24.* quòd Moyſes Aaron, & *ſeniores viderunt Deum Iſrael, &c.* vbi ſupra, variè declaratur; at omnes in hoc conueniunt, quòd non viderint eſſentiam Dei.

Abulen. quomodo declarat.

Abulen. dicit, Deum apparuiſſe in forma nubis lucidæ, intra quam Dei maieſtas latere videbatur; ita ut Iudæi putarent in infima huius nubis parte conſiſtere

pe-

pedes Dei, in parte vero ſuperiori verſùs cœlum, cæterum corpus; & hoc reſpectu dici hìc *ſub pedibus Dei*, & fuiſſe quaſi opus lapidis ſaphirini; quod enim in forma hominis, aut animalis Deus hìc non apparuerit, patet *ex Deuter.* 4. *Non vidiſtis aliquam ſimilitudinem in die, qua locutus eſt vobis Dominus in Oreb in medio ignis, ne forte decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem.*

In qua forma apparuit Deus Populo Hebreo.

Sed alij, vt Caietanus, & Prado relati à Cornelio à Lapide in hoc loco, dicunt, quod in illo caſu Deus in humana forma apparuit, nimirum in ſpecie magnifici Principis, & Regis legiſlatoris; quia in hebreo illa vox *Deus* non importat nomen Dei *Tetagrammaton, ſed Elohim*, quæ ſignificat *Principem, Dominum, & Iudicem*; ideò & viſus eſt habere pedes, & ſub pedibus habere ſcabellum ſaphirinum; quia voluit Dominus hac ſpecie Legiſlatoris maieſtatem, & timorem ſenioribus, & per hos Populo demõſtrare, & imprimere. Hęc ille. Omnes alię apparitiones ſic explicantur.

Concluſio ergo generalis eſt, quòd omnes illæ apparitiones Dei, quę leguntur in Sacra Scriptura factę pluribns, vel fuerunt corporales ſenſibiles, & ſic factę per Angelos in forma corporea humana, nempe in corpore extrinſecè aſſumpto, aut in alia re ſenſibili; vel fuerunt imaginariæ, quæ dicuntur in ſpiritu, vt omnes apparitiones factæ Ioanni in Apocal. & alijs Prophetis Veteris Teſtamenti; & per ſpecies imaginarias, ſeu phantaſticas à Deo in imaginationem eorum productas; vel etiam per ſpecies intelligibiles, quia iſtæ quoque poſſunt repræſentare ſpiritualia, & corporalia modo ſpirituali, nam animæ ſeparatæ ea cognoſcũt. Quouis ergo horum modorum apparuerit; numquam per ſuam eſſentiam; hæc enim apparitio pro alia fœlici, & æterna vita reſeruatur; & ita verificatur dictum Ioãnis, ac Pauli, *Deum nemo vidit vm-*

Quomodo factæ illæ apparitiones.

Eſſentia Dei numquam viſa in hac vita

quam, & ipſiuſmet Dei, *Non videbit me homo, & viuet*.

Si ergo contemplanti, vel meditanti, vel aliter oranti, aut etiam non oranti fiat aliqua apparitio alicuius Perſonæ dicentis, ſe eſse Deum, vel ita loquentis, ac ſi eſset Deus (etiam ſi diuina, & non dœmoniaca ſit apparitio), ſciat, eſse creaturam aliquam, in qua dignatur loqui, vel aliud operari Deus, at non eſse ſubſtantiam, ſeu eſsentiam Dei: quomodo autem cognoſcatur, an diuinæ, vel dęmoniacæ ſint eiuſmodi apparitiones, aut locutiones, iam diximus *in Opuſc. 5. cap. 7.*

Admonitio.

Pro coronide autem huius argumenti ſciẽdum eſt ex S. Greg. *lib. 6. moral. cap. 2.* quòd habentes tales apparentias in contemplatione ſiſtere non debent in vmbris illis, ſed conſiderare debent ſimplicem veritatem; quia in hoc conſiſtit contemplatio, conſiderare nempe Deum, & benignitatem eius, & ea quæ tunc dicit, aut præcipit, & eum humiliter venerari, ac diligere.

Conſiliũ.

CAP. XVI.

De gradibus contemplationis infuſæ.

AD u. 1. quod *in Opuſc. 4. c. 4.* diffusè de hac materia locuti ſumus, ibi enim adduximus ſententias Myſticorum, diuerſimodè aſſignantium gradus contemplationis acquiſitæ, quarum aliquæ poſsunt applicari etiam infuſæ. Aliqui aſſignant diuerſitatem graduum ex parte ſubiecti magis, vel minus exercitati; indeq; aliquos dicunt incipientes, alios proficiẽtes, alios perfectos. Alij aſſignant diuerſitatem graduum ex parte obiecti, ex eo quia, vt dicit S. Bonau. *in itiner. mentis ad Deum* incipientes debent contemplari cor-

Alibi de hac re actum eſt.

corporalia, in quibus relucet veſtigium Dei,& ex eis manuduci ad contemplandum Deum proficientes debent contēmplari animam ſecundùm naturalia,& gratuita in quibus relucet imago Dei; & ſic contemplari Deum: perfecti verò contemplari debent diuina immediatè. Alii diſtinguunt gradus contemplationis ex modo contemplandi: quidam enim contemplantur præuia meditatione alicuius Diuini miſterii; quidam verò ſine meditatione, ſed audito aliquo myſterio ab aliquo legente, vel concionante, vel ex cogitatiōne, ſeu recordatione propria, ſtatim eriguntur ad contemplandum illud. Alij diſtinguunt gradus contemplationis per maiorem claritatem cognoſcēdi,& maiorem feruorem diligendi ipſimet actui contemplationis coniunctum. Alij aliter. Videndum modò ſi infuſę applicentur. Graduum diuerſitas.

Adu. 2. quòd Myſtici quidam diſtinxerunt gradus iſtos ſubtiliori quodam modo, ſed difficiliori pro comunitate Perſonarum, infuſę nullatenus applicabili, ſed referam tamen breuiter. Dicunt in vniuerſitate Contemplatiuorū aſſignari tres Hierarchias, ſicut in Angelis; & in qualibet Hierarchia tres ordines, ſicut in Angelis: & quòd contemplatiui infimi ordinis infimę Hierarchię, contemplantur corporalia inanimata, & ex ijs eriguntur ad contemplandum Deum. Secundi infimæ Hierarchiæ, animata viuentia tantum. Tertij ſenſitiua. In ſecunda Hierarchia, infimi contemplantur digniora &c. ſic procedendo vſq; ad diuina, quę reſeruata ſunt pro tertia Hierarchia; quę longo ſermone explicant; & ſic patet, quòd per obiecta diſtinguunt hos gradus. Certè graduationem iſtam aſcendendi ab infimis corporalibus ad ſpſritualia, & tandem ad diuina à S. Bonau. acceperunt, cuius verba adduximus *in Opuſc. 3. c. 14*. At S. Do- Ingenioſa ſed difficilis diuiſio. Non iuuat hęc diuiſio

Doctor non meminit ibi de hac confuſione Hierarchiarum, quæ ideales ſunt; & ad infuſam non inſeruiunt, ſed ad acquiſitam; quia Deus, qui eſt author infuſæ, non ſeruat hunc ordinem infundendo contemplationem, vt ſcilicet priùs infundat contemplationem corporalium inanimatorum; poſtea viuentium, & ſic aſcendendo vſque ad diuina immediatè; ſed facit contemplari quod ſibi placet.

Quid ſignificant gradus. Ex S. Bon.

Adu. 3. cum S. Bonau. *de 7. itiner. ætern. itin. 3. diſt. 4. ar. 1.* quòd *gradus contemplationis ſunt quidam progreſſus, & profectus intellectualis cognitionis, & ſaporoſæ dilectionis ad contemplandum Deum ſub ratione boni, & veri. Vnde Greg. lib. 22. Mor. dicit, Gradus dicuntur menſuræ creſcentium virtutum: tales autem gradus profectuum ſunt innumerabiles.* Deinde pluribus docet, quòd quidam ſunt gradus diſponentes intellectum, & affectum ad contemplandum, & hos gradus, cum eodem S. Greg. dicit, eſse opera virtutum; & gradus proprios contemplationis, dicit eſse ipſoſmet actus contemplandi cum maiori lumine, quo magis clare cognoſcuntur Deus, ac diuina, & cum maiori inflammatione diligitur Deus. His poſitis.

Gradũ diuerſitas ex S. Bon.

In infuſa dãtur gradus.

Dico 1. in contemplatione infuſa dantur gradus perfectionis maioris, ac minoris.

Prob. ex communi Myſticorum ſententia, quos in loco cit. allegat S. Bonau. & S. Greg. dicit in cit. loco, *Nemo infima deſerens repente fit ſummus, quia ad obtinendum perfectionis meritum oportet, vt mens quotidiè in altum quaſi quibuſdam gradibus aſcenſionis perueniat, vnde, & rectè in pſalmo dicitur, ibunt de virtute in virtutem donec videatur Deus Deorum in Sion; & idem Deus in gradibus eius cognoſcetur (ſcilicet contemplationis) cùm ſuſcipiat eam contemplator.* Hæc ex Greg. Bonau. Deinde adducit doctrinam Lincolnienſis, qui docet neceſſitatem admit-

mittendi gradus iſtos, cum exemplo aliàs *in Opuſc. 4. c. 4.* allato, & inferiùs iterum afferendo. Tandem adducit Ricardum eadem docentem; & omnia ipſe Sanctus Doctor confirmat. Vnde autem deſumatur hæc graduum differentia, mox dicetur. S Gre S. Bonau. & Riccard.

A pari.

Conf. In omni ordine rerum tàm naturalium, corporalium, & intellectualium, quàm ſupernaturalium, dantur gradus perfectionis, vt conſideranti patet de artibus, ſcientijs, virtutibus moralibus, & Theologicis; & de ipſamet Beatifica contemplatione, quę ex S. Greg. ſuccedit contemplationi huius vitę; immò dicit quod *eſt eadem, quæ hìc inchoatur, & ibi perficitur*, hìc obſcura, ibi clara, & euidens: Nam vt ait Apoſt. 1. Cor. 15. *ſicut differt ſtella à ſtella in claritate, ita & reſurrectio mortuorum*, & Saluator Io: 14. In domo Patris mei *manſiones multæ ſunt*. Interl. *manſiones* dicit, *diuerſa præmia meritorum*; & in pſal. 61. *Reddet vnicuique iuxta opera ſua*; & Saluator Mat. 16. 27. *Tunc reddet vnicuique ſecūdum opera eius*. Et ideò de fide eſt, quod Beatorum contemplatio, ſecundùm gradus diuerſa eſt in vno, ac in alio, accidentaliter tamen, & iuxta gradus meritorum.

In patria diuerſi gradus beatę contemplationis.

Igitur etiam contemplatio infuſa in hac vita capax eſt graduationis, vt modò ſit perfecta, modò perfectior; non ſolum in diuerſis contemplatiuis, ſed in eodem, qui ab initio eſt incipiēs, poſtea proficiens, & tandem perfectus, ſi Deus id ei concedat.

Dico 2. Diuerſitas graduum contemplationis infuſæ, diſpoſitiuè conſiderata, procedit à diuerſitate, & graduatione maiori, vel minori in exercitio virtutum moralium, & Theologalium, & ipſiuſmet acquiſitæ contemplationis, aut meditationis, & cœterarum pietatis actionum, in quibus ex Dei gratia ſe exercent contemplatiui.

Diuerſitas diſpoſitiua, vnde.

Prob.

Prob. ex nuper relatis S. Bonau. & S. Gregorii dictis, & ex iis, quæ diximus in hoc Opuſc. *cap.* 10. de medijs, quibus acquiri poſſit contemplatio infuſa, quò enim magis homo ſpiritualis ſe exercet in virtutum actibus; eò magis ex ſua benignitate mouetur Deus ad eum conſolandum. Ait enim Saluator Io: 14. *Si quis dilibit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & manſionem apud eum faciemus*, Et de iſtis ſic laborantibus, vt ad perfectionem perueniant, verè dicitur, *ibunt de virtute in virtutẽ, donec videatur Deus Deorũ in Siõ*; quia Deus eleuat paulatim ad contemplationis gradus, regulariter loquendo; nam poſſet ab initio ad ſupremum gradum contemplationis aliquem eleuare: ſed præcedẽtibus minoribus, & poſtea maioribus diſpoſitionibus ſolet eleuare; & qui in primis ãnis in minori gradu fuerat eleuatus, in virtutum actibus frequentiùs, & ferventiùs in ſequentibus annis ſe exerceat, experitur Deum benigniùs ſecum agere, & maiorem contemplationis gradum ſibi concedere. Id autem præfati Serui Dei contemplatione infuſa, ex Dei fauore, digni experiuntur.

Dei amor in nos.

Dico 3. Diuerſitas graduum infuſæ contemplationis, obiectiuè prouenit à diuerſitate obiectorum magis, aut minus ſublimium, aut imperceptibilium.

Diuerſitas ex obiectis.

Prob. & declaratur. Poteſt Deus ſiſtere mentem contemplantis in conſideratione alicuius perfectionis diuinæ quidem, ſed in conceptu aliquo communis cum creatura: et poteſt ſiſtere in conſideratione, ac intuitu obiecti ſublimioris, & nullatenus communis cum creatura, v. g. in intuitu Dei infiniti, immenſi, & ſuper omnia imperceptibilis, vnius in eſſentia, & trini in perſonis: hæc ſecunda contemplatio obiectiuè eſt altioris ordinis, quàm ſit prima.

Dico

Dico 4. Diuerſitas graduum infuſæ contemplationis effectiuè deſumenda eſt ex diuerſitate graduũ donorum intellectus,& ſapientiæ;quæ ad eã concurrũt.

Ex diuerſitate donorum.

Prob. 1.paritate aliarum operationum dependentium à ſupernaturalibus habitibus Fide,Spe, & Charitate; quò enim intenſiores ſunt habitus iſti, eò intenſiores, ac perfectiores ſunt actus ab eis procedentes. Prob. quoque paritate luminis gloriæ in Beatis; quò enim maius, ac intenſius eſt, eò maior, & intenſior eſt viſio beata; ergo idem dicendum de infusa contemplatione ex parte donorum intellectus, ac ſapientiæ effectiuè concurrentium ad illam. Non enim fruſtra Deus concedit cõtemplatiuis hæc dona in gradu diuerſo.

Quòd verò dona hæc in diuerſis gradibus concedantur,inde probari poteſt; quia non omnes contemplatiui ſunt æqualis perfectionis, ſed ſicut in cœteris ſtatibus perfectionis, vt ait Apoſtolus, *vnus quidem ſic, alius verò ſic*: Sunt enim gradus, ſicut in collatione habituum Fidei, Spei, & Charitatis adſunt gradus, non enim omnes æquè in illis perfecti ſunt; ſic etiam in gratijs gratis datis habent plures Serui Dei gratiam miraculorum; at non æqualem; vnus enim habet v.g. gratiam faciendi miracula tertij generis puta ſanitatum; quæ proceſſu temporis poterant per medicamenta obtineri. Alius habet circa tales ſanitates, & circa alia miracula ſecundi generis, nempe incurabiles, alius circa vtraque, & circa reſuſcitationem mortuorũ; quia Deus,ait Paulus, *diuidit ſingulis prout vult*. Sic dicendum de donorum diſtributione.

Diuerſitas donorum in gradibus.

Dico 5. Diuerſitas formalis graduum in contemplatione infuſa deſumenda eſt à diuerſitate ipſorum actuum contemplandi iuxta maiorem, aut minorem

Diuerſitas ex actibus

intenſionem, & claritatem in intuendo; & maiorem inflammationem; ſuauitatem, delectationem, ac dulcedinem in diligendo obiectum diuinum manifeſtatum contemplanti.

Prob. Vniuerſaliter loquendo omnis diuerſitas formalis in actibus eiuſdem potentiæ circa idē obiectum, deſumitur à formis, ſeu qualitatibus, ac perfectionibus, quæ in illis actibus reperiuntur, ſed in actibus contemplandi infuſis illæ qualitates diuerſæ inſunt, igitur pęnes illas diuerſificantur. Maior clara eſt de actibus cuiuſcumque virtutis; nam circa idem agibile, vnus homo eſt alio prudentior, vnus eſt alio iuſtior, vnus eſt alio fortior, & vnus alio temperantior: ita de virtutibus Theologicis, earumq; actibus. Circa idem credibile vnus elicit actum fidei intenſiorem alio fideli; ille eſt martirij cupidus, iſte non: ita dicendum de Spe, & de Charitate, vnus enim alio fidentiùs ſperat, vnus alio intenſius diligit. Differentia inter hos actus licet effectiuè proueniat ab habitibus, & auxilijs diuinis; formaliter tamen prouenit à perfectionibus diuerſis in illis actibus exiſtentib.

In eadem perſona poteſt eſſe hęc diuerſitas.

Quòd verò, non ſolum in diuerſis contemplatiuis, ſed etiam in eadem perſona in proceſſu temporis reperiantur actus contemplandi infuſi modò minus, modò magis perfecti, modò minus, modò magis intenſi, & intuitus obiectorum modò minus, modò magis clari, & affectus modò minus, modò magis inflammati, & ſuaues; omnes Myſtici, & experti confitentur. Placeat audire S. Bonau. quem aliàs retulimus pro gradibus acquiſitæ contemplationis. Is enim *in tract. de 7. gradibus Contemplationis* longo, ſed digno diſcurſu, de varietate horum graduum hęc

S. Bonau.

dicit. *Contemplatiuorum aquilinos obtutus acui, & ipſorum ſpirituale palatum perfundi dapibus ſupernæ dulcedinis* af-

affectans, ſeptem gradus eò glorioſiſſimos, quò ſcientia experientiæ probatiſſimos in medium cenſui deducendos, relatione quorum odorifera confido, quòd tàm intellectui ſplendoris copia, quàm affectui Deifici dulcoris affluentia pijſſimæ matris Thearchicæ exultabit. Primum igitur dicamus, ignem; ſecundum vnctionem; tertium extaſim; quartum ſpeculationem, quintum guſtum; ſextum quietem, ſeptimum gloriam. Primò igitur anima ignita vngitur, vncta rapitur; rapta ſpeculatur, vel contemplatur; contemplans guſtat, guſtando quieſcit. Hæc in via poſſunt acquiri, non tamen ſubitò, ſed gradatim. Citiùs autem hæc experitur, qui frequentiùs in ſpiritualibus ſe exercet. Septimus in Patria confertur. Ignis.

Incipit poſtea declarare proprietates horũ graduum.

Ignis eſt vehemens diuini caloris, & amoris feruor. Huius ignis calor contemplatiui, ſiue ſancti actiui viri animam, cùm ſe ad orandum Deum effuderit, in conſpectu Dei ſubitò eam valdè perlucido ſplendore irradiat, quam plurimum ignit, & ardentes motus, affectioneſque accendit, & cætera plura: & concludit quia ait Propheta pſal. 38. *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis; & iterum pſal. 72. inflammatum eſt cor meum, & renes mei commutati ſunt.* Ignis.

Vnctio eſt quidam velut roſeus liquor, qui per totam animam ſe diffundens, ipſammet erudit, corroborat, & confortat diſponens eam ſuauiter ad veritates luculentiùs ſuſcipiendas, atque pariter contemplandas. Hac cælica vnctione perlinitus fuerat, qui dicebat, Vnxit me vnctione miſericordiæ ſuæ, pſalm. 132. & poſt multa ſequitur. *Ros iſte contemplatiui viri mentem; & præcordia tàm irrigando fœcundans, quàm fœcundando irrigans, & calorem primi gradus leniter temperans, ne plus ardeat, quàm oportet. Quod enim purificat ignis concremando, vnctio mulcet ſuam pinguedinem perfundendo, vt capacibilior ſit diuinorum pulchriorum radiorum, &c.* Vnctio.

Digitized by Google

Extaſis. *Extaſis eſt deſerto exteriori homine ſui ſupra ſe voluptuoſa quædam eleuatio ad ſuperintellectualem diuini amoris fontem mediantibus ſurſum actiuis virtutibus pro viribus ſe extedens. Virtutes ſurſum actiuas voco humilitatem, & puritatem*; & cœtera plura.

Speculatio. *Speculatio eſt Beatorum, & ſupercæleſtium ſoli Deo ſcibilium diuitiarum intellectualis, & effectualis pia inueſtigatio. Contemplantur autem hi duo, ſcilicet intellectus, & affectus; ſed intellectus longe diſſimiliter ab affectu. Cùm enim actus contemplatiuus, ſenſibus ſpiritualibus ſuſpenſis, Syndereſim in ſpecula æterna extendit, apex intelligentiæ, & principalis affectio pariter feruntur, mutuò ſe in diuina promouentes, & æqualiter aſcendentes, illa ſpeculando, hæc verò deſiderando. Præcurrente autem intelligentia, nec ingredi queunte vtique per ſpeculum videns, foris remanet. Affectio verò quæ neſcia eſt ſpeculi intrans vnitur, & ſecundò illud.* 1. Cor. 8. *Qui adheret Deo, vnus ſpiritus eſt, ingreſſoque intellectu, qui ante conatu ſuo ingredi non poterat à ſupereſſentiali, & ſuperintellectuali Deificæ bonitate hilariter excipitur affectio ipſa; ſuſceptamque ſuper feruidè ipſam deſiderantem, & ſe ſurſum pro viribus impingentem ipſam in ſe profundiùs trahens, iam intelligentiæ ſuperclarorum radiorum pulchriacam, & ſuperimmenſi ſaporis ſuauiter ſanctum deſiderium nutriens, ſuauitatem ſuperlucidiſſimam elargitur. Poſtea illis ſic guſtantibus, illam magis deſiderantibus, magis ſeipſam diuina bonitas immittit, & abundantiùs ſuperfulget, quoniam multùm diligunt illam ſummam veritatem, hoc ſummum bonum. Fælix nimis qui huius gradus collem attingit*: Et alia plura ſubdit S. Doctor Bonauentura.

Guſtus. *Guſtus eſt ſuperinæſtimabilis diuinæ dulcedinis perſuauis quadam, & inclyta prælibatio ex cellario Sancti Spiritus in ſanctorum contemplatiuorum animas diſtillata. Prælibatio, dico, quoniam permodicum valdè eſt quod ex illa*

tàm ſupermagna diuinæ dulcedinis multitudine tribuitur, quod è ſuperineffabili thearchica bonitate fieri non eſt dubium. Dum enim ſtillatim æternis, & ſuperſuauibus illis influſſionibus recreamur, frequentiùs nos ipſos orationibus extendimus, atque ad cumulos omnimodæ plenitudinis anhelamus: hæc, & alia plura de hoc gradu S. Doctor.

Quies eſt totius animæ mira quædam, & ſuauis tranquillitas per infuſam nobis ex frequentia orationis dulcedinem cõcreata. Solis, & valdè ſpiritualibus experientia huius quietis conceditur; quibus & datur etiam ſupercæleſtes ſubſtantias contemplando tranſcendere; ſuper ignota enim bonitas ipſi familiaris ſeipſam eis immittit? & ipſi tota virtute dilatato ſinu ſancti deſiderij potenter ſuſcipiunt beatas immiſiones, & præſumptuoſis omninò incognitas. Sic igitur Sanctorum contemplatiuorum animabus tàm inſueto nutrimento ditiſſimè adimpletis, ſplendeſcit ipſorum ratio, dulceſcit concupiſcentia, bilareſcit iraſcibilis, ex quorum dilectione deificam illam quietem non ambigimus emanare. Hic gradus glorioſior, & pretioſior eſt, quò vltimo modo, gradui, qui ſoliùs Patriæ eſt, appropinquat. Quies.

De ſeptimo gradu tutiùs tacendum cenſui, quàm loquendum, quoniam nulli viatorum aſcenſio, ſiue viſio huius gradus patere potuit, niſi illi cæleſti Paulo, qui ſe raptum ad huiuſmodi per Sacram Scrpturam aſſerit. Felix certè ſuperdulciſſimæ, & fælicißimæ B. Mariæ anima, cui hoc datum eſt in via, quod nulli ſanctorum aliquando poſſederunt: portauit ergo illam gloriam à qua portantur cæteri; aſcendit illa gradum hunc per fidei cognitionem; deſcendens ad eam per carnis aſſumptionem: Et cetera plura. Gloria.

Placuit totum ferè S. Bonau. diſcurſum adducere, vt ex eo, non modò diuerſitas graduum infuſæ contemplationis innoteſcat, ſed etiam vt dignitas, præſtantia, inexplicabilis ferè voluptas, atque iucunditas ſupernaturalis huius virtutis mortalibus ap-

appareat; vt tamquam ex vngue leonem, cœleſtis contemplationis, per quam beati Deum vident, eoque perpetuò fruuntur, magnitudinem, excellétiam, ſuauitatem, ac delectationem conſiderent fideles, ad eamq; diuina fauente gratia pro viribus ſe diſponant.

CAP. XVII.

De mirabilibus, quæ in hac infuſa contemplatione experiri ſe dicunt Contemplatiui.

Intentio authoris.

ADuerto, quòd præter ea, quæ diximus in præcedenti capite, *& in cap. 9.* huius Opuſculi, & alia iam dicta *in Opuſc. 4. cap. 5. & 6.* de nobilitate, & proprietatibus, ac effectibus contemplationis; multæ aliæ digne perfectiones de illa à Myſticis referuntur, quas ad laudem Dei, à quo omne bonum, hic adducere volui, quamuis non omnia, vt breuitati conſulam.

Dioniſ. Carthuſ.

Dioniſ. Carthuſ. *in Opere Incluſ. c. vlt.* ait, *Contemplationem hanc fieri per ſpecies, & radios intellectuales, hoc eſt per ſolam intellectualem illuminationem, & ſpiritualis ſpeciei, aut luminis infuſionem, vt contingere ſolet perſonis perfectis, & heroicis, quæ ſemper inopinatis exceſſibus feruntur, ſeu potiùs rapiuntur in Deum, qui frequenter benigniſſimè, ſic ſubitò, & ex improuiſo præuenit mentes illarum quod abſque proprio conamine mirabiliter illuſtrantur, & inflammantur à Spiritu Sancto; tumque ſuauiſſimè replentur, & conſolantur ab ipſo, vt ineffabilem Dei circa ſe charitatem, pietatem, liberalitatem, ac dignationem nequaquam mirari ſufficiant; atque tàm valdè eleuantur, & afficiuntur in Deum, præ claritate contemplationis, & præ feruore dilectionis diuinæ deficiant, & à ſeipſis alienentur, & corpore infirmentur, vndaſque gratiæ ſuperinfluentis fer-*

ferre vix queant ſicque Deo ſuum in eis continuante influxum, a ſeipſis penitus defluunt, atq; in abiſſo lucis æternæ in fonte diuitiarum gloriæ infinitę demerguntur, ac abſorbentur, & igne amoris diuini quodammodo conſumuntur, ſicque dulciſſimè in Deo obdormiunt, fœliciterque repauſant, & conquieſcunt quouſque hęc gratia tanta tollatur, ſibi ipſis relinquantur, atque ad ſolita exercitia remittantur. Tales electi à Deo dicere valent cum Propheta: Inflammatum eſt cor meum, & renes mei commutati ſunt, & ego ad nihilum redactus ſum, & neſciui. Itemque. Defecit cor meum, & caro mea, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum: & cum Ieremia, factus eſt ſermo Domini in corde meo, quaſi ignis exæſtuans, clauſuſque in oſſibus meis, & defeci, ferre non ſuſtinens. Sic Dioniſius exaggerans ſtatum contemplantis in actu contemplationis infuſæ.

Mira Dēi dignatio in contemplatiuis.

Vgo de S. Victore *in lib.* 2. *de Anima cap.* 20. explicans ſtatum animæ in contemplatione infuſa, præ cæteris hæc habet. *Cùm cœperit mens per puram intelligentiam ſe ipſam excedere, & illam incorporeę lucis claritatem tota intrare, & in his, quæ intrinſecùs videt, quemdam intimæ ſuauitatis ſaporem trahere, & ex eo intelligentiam ſuam condire, & in ſapientiam vertere; in tantum in hoc mentis exceſſu pax illa, quæ exuperat omnem ſenſum inuenitur, atque obtinetur; vt fiat ſilentium in cœlo quaſi hora dimidia, itaut contemplatis animus nulla altercantium cogitationum tumultuatione turbetur, nihil inueniens, quod vel per deſiderium petat, vel per faſtidium arguat, vel per odium accuſet: ſed intra contemplationis tranquillitatem totus colligitur, intromittitur in quemdam affectum multùm inuſitatum introrsùs ad neſcio quam dulcedinem, quæ ſi ſemper ſic ſentiretur, magna fęlicitas eſſet. Nihil ſenſualitas, nihil illic agit imaginatio: ſed omnis interior vis animi, proprio interim induatur officio. Purior autem animæ pars in illud intimæ quietis ſecretum, & ſummę tranquillitatis arcanum fęli-*

Vgo de S. Victore.

Digitized by Google

lici iucunditate introducitur. Viuus quidem ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vſque ad diuiſionem animæ, & corporis. Hæc, & alia plura ibi Vgo.

Iterum Dion. Carthuſ. *in li. de Myſt. Theol. S. Dioniſij,* præ alijs multis, quæ de effectibus infuſæ contemplationis dicit, eſt hoc. *Quia in hac Contemplatiua, & ſapientialiſſima, ac feruentiſſima vnione cum Deo mens acutiſſimè, & limpidiſſimè conſpicit quàm ſuperincomprehenſibilis, & ſuperſplendidiſſimus, & ſuperamabiliſſimus, & ſupergaudioſiſſimus, & ſuperpulcherrimus ſit ipſe Dominus Deus omnipotens, & immenſus; atque quàm infinitè, & indiuiſibiliter à plena illius cognitione, & beatifica eius fruitione, viſione faciali immediatè, & clarè intuitiuè diſtet, deficiat, & occumbat, ideo præ admiratione, & amore deficit, & defluit à ſeipſa, gaudioſè quoque, & dulciter abſorbetur, obdormit, & quieſcit in ſuperdilectiſſimo Deo, creatore, Saluatore, miſeratore, immò & ſupergratioſiſſimo ſuo ſponſo totius beatitudinis ſuæ ſuperpijſſimo fonte, omnipotentiſſima, & liberaliſſima cauſa.* Hæc, & alia plura Carthuſ.

Dioniſ. Carthuſ.

S. Greg. Mag. lib. 4. c. 20. in 1. lib. Reg. de anima ſic contemplante dicit, *quòd Deum non videt, ſed ad quamdam lucem tamen peruenit, quæ non eſt Deus, ſed quam inhabitat Deus, & quia tunc electi anima mirabiliter inflammatur, mirabiliter reficitur; inceſſabiliter delectatione fruitur, cogitare compellitur, quàm ineffabilis lux, dulcedo, & delectatio ſit, qui ipſe ſit, ſi tàm immenſa lux eſt illa, quam inhabitat, & non eſt ipſe:* ſic Gregorius.

S. Greg.

Riccardus in libro *Beniamin minor c. 37.* comparat contemplationem viæ ad illam Patriæ, & paruam quidem reſpectu iſtius eam dicit, ſed multùm nihilo minus eam exaltat. *Hanc inquit internæ dulcedinis deguſtationem Scriptura Sacra, nunc guſtum, nunc ebrietatem vocat, vt quàm ſit parua, vel magna oſtendat. Parua quidem ad*

com-

Digitized by Google

comparationem futuræ plenitudinis; magna autem in comparatione cuiuſlibet mundanæ iucunditatis. Præſens etenim ſpiritualium virorum delectatio futuræ vitæ gaudijs comparata, quantumlibet excreſcens inuenitur parua: in cuius comparatione tamen omnis exteriorum delectationum ſuauitas eſt nulla. O dulcedo miranda, dulcedo tàm magna, dulcedo tàm parua. Quomodo non magna, quæ mundanam omnem excedit? quomodo non parua, quæ de illa plenitudine vix ſtillam modicam excerpit? modicum quidem de tanto fœlicitatis pelago inſtillas; mentem tamen, quam infundis plenè inebrias. Meritò tantillum de tanto guſtu quidem dicitur, meritò nihilominus, quæ mentem inebriat, & à ſe ipſa alienat, ebrietas vocatur. Guſtus ergo eſt, & ebrietas iure dici poteſt. Guſtate inquit Propheta, & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus; & Apoſtolus Petrus, ſi tamen guſtatis, quoniam dulcis eſt Dominus. Et de ebrietate idem Propheta ait, viſitaſti terram, & inebriaſti eam. Sic Riccardus. Patet ergo, quòd talis, tantaque eſt huius contemplationis ſuauitas, ac dulcedo, vt de Beatorum dulcedine, ac ſuauitate participet: Vnde meritò dixerit S. Greg. hîc in via inchoatur, ibi in Patria perficitur. Riccard.

S. Bonau. in Proceſſu 7. Relig c. 14. circa finem ait, *Si Sponſi complexibus anima deuota inbianter inhæret, incipit inter eius brachia quodammodo conſopiri, ſicut potatus nobili vino in ſoporem reſoluitur, vt non ſolùm delectabiliter, ſed & tenaciter Deo inhæreat, & quaſi vino quodam abſtrahitur ab omni viſibilium ſenſu, & memoria, ſic tamen temperatè, vt nec plenè ſuimet oblita, nec tamen verè compos ſit ſui, iuxta illud pſal. 67. ſi dormiatis inter medios terminos mundi, & cæli, Item Cant. 5. Ego dormio, & cor meum vigilat; eſt enim talis ſomnus, ſicut illorum qui incipiunt dormitare, & tamen videtur ſibi ea, quæ circa ſe ſunt, aliquo modo ſentire, & intelligere, ſed præ ſopore non aduertunt. Amor enim Dei cum pura intelligentia cognitus inebriat, conglutinat,*

nat, & coniungit; & quantò amor vehementior, & intelligentia lucidior, tantò validùs in ſe mentem rapit, quoſque tandem omnium, quæ ſub Deo ſunt, plenè oblita, in ſolo diuinę contemplationis radio liberè figatur; licet breuiter quaſi in quodam coruſco lumine cœlitùs emicante, &c. ſic Bonau.

Idem S. Bonau. *de 7. itiner. æter. itin. 5. diſt. 6.* adducit, & ſequitur Lincolnienſem, qui de felicitate huius contemplationis, præ cęteris, hæc dicit, *Omnis ingreſſus diuinam caliginem vbi apparet Deus, & ei vnitur, per eum, qui eſt ſuper omnia, conſtituitur in excellentia, quam nec ratio inueſtigat, nec intellectus ſpeculatur; & quaſi ab omnibus talibus, & quaſi à ſeipſo ſegregatus, & per vnitionem dilectionis, quæ eſt effectiua veræ cognitionis, vnitur Deo intellectualiter ignoto, & cum cognitione multò meliori quàm ſit cognitio, in eo quod intellectualis eſt; quia in eo quod cognitionem derelinquit ſuper intellectum, & mentem Deum cognoſcit.* Alia plura de fęlici hac cognitione docet S. Bonau. quæ retulimus in *Opuſc. 4. cap. 4.* & fuſiùs in 5.

S. Thereſia

Sancta Thereſia *in libro viæ perfectionis cap. 31.* quod nos retulimus in *Opuſc. 4. cap. 5.* de hac contemplatione, quam *Quietem* appellat, ait. *Hæc oratio dici poteſt quædam amoris ſcintilla, quam Deus accendit in anima. Vult enim, quod diuinum ſuum amorem cum ſuauitate experiamur. Hic anima manifeſtè percipit, ſed via non ordinaria, quòd multùm acceſſit ad Deum, & quòd parum eſt quin in eum per vnionem amoris transformetur. Non quòd ipſum Deum, vel externis, vel internis oculis videat, ſed quòd Deus hoc ei mirabili modo, ipſique animæ prorſus ignoto manifeſtat, & ſentit propè ſe Regem ſuum: quod tamen in ea cauſat reuerentiam, & in hac quiete, ſumma ſatisfactio, & gaudium animæ, maximaque corpori accidit delectatio. Nam anima tàm leta ex hoc ſolo remanet, quòd ſe propè fontem vitæ ſentiat, quod penè ſatiata ſibi videatur, etiam ſi nondum bi-*

biberit; nec reputat aliquid vltra deſiderandum. Tàm quietæ ſunt potentiæ, quòd nec audent ſe mouere; non quòd ſuſpenſæ ſint, vel ligatę; immò ſentiunt ſe propè Deum eſſe; & memoria, ac intellectus ſunt liberi ad proprias operationes: ſola voluntas manet captiua, & Deo vnita, ſique patitur, in hoc ſtatu aliquid patitur, hoc eſt, quòd ad priſtinam ſuam libertatem, ſeu proprium operandi modum redire poſſit. Nollet enim intellectus aliquid aliud intelligere, nec memoria in aliis occupari; clarè enim vident, hoc vnum eſſe neceſſarium, cæteraque omnia extrà illud multum inquietare. Nollent, quòd corpus moueretur; timent etiam, ne vel minimo eius motu, quam poſſident pacem amittant: loqui faſtidium parit, & vix ſpatio vnius horæ Dominicam orationem poſſunt recitare. Hìc accidũt quædã lacrimæ dulces, & cũ magna ſuauitate profluentes. Videtur his, quòd non ſint de hoc mundo, nec quidquam aliud videre, vel audire vellent. Nihil illis cauſat laborem, nec cauſare poſſe videtur. Denique toto tempore, quo durat hæc pax, & in terra quies voluntas propter delicias, quibus fruitur, ſic manet abſorpta, vt nihil ſibi vlteriùs videatur optandũ, & libenter cũ Sancto Petro diceret Domine bonũ eſt nos hìc eſſe: faciamus tria Tabernacula, &c. Multa notanda.

Ioannes Faber in proemio *lib. Trium Virorum*, aſſerit S. Hieronymum de contemplatione hac, quam ipſemet expertus fuerat, hæc ſcripſiſſe (at ego neſcio vbi.) *Scio quid loquor chariſſime; nam, vt meam inſipientiam fatear; Ego homunculus ſic obiectus, ſic vilis in domo domini, adhuc viuens in corpore, ſępè Angelorum choris interfui, de corporeis per hebdomadas nihil ſentiens diuinæ viſionis intuitu poſt multorum ferè dierum ſpatia, præſcius futurorum, redditus corpori flebam. Quid mihi manens fœlicitatis habebam; quid inenarrabilis dignitatis ſentiebam, teſtis eſt ipſa Trinitas, quam cernebam, neſcio quo intuitu.* Ex S. Hieron.

Qui alios plures huius infuſæ contemplationis admirandos effectus cupit ſcire, legat ea, quæ in huius

Digitized by Google

Opuſc.c.9. & in *Opuſc.4.c.5.& 6.* diximus: & qui de his contentus non eſt, legat vitam S. Thereſiæ, *cap.* 14.15. &c. item vitam B. Angelæ de Fulgineo; iſtæ enim mira, quæ de infuſa contemplatione ſcripſerunt, ex Dei fauore expertæ ſunt, & vt Dei magnalia referarent ſcripto conſignarunt, ad noſtram eruditionem.

CAP. XVIII.

An detur contemplatio dicta in caligine, *& quæ ſit.*

ADu. 1. quòd omnes Myſtici duce S. Dioniſio Areop. in Epiſt. 5. ad Dorot. docent, dari gradum quemdam contemplationis, dictum *in caligine, vel tenebra*: quod verò admirationem adducit eſt duplex motiuum: Primum, quia ad contemplationem infuſam concurrit lumen ſupernaturale in dono intellectus, quod hunc illuminat: Secundum, quia Deus *Summa lux eſt, lucem inhabitat inacceſſibilem, & tenebræ in eo non ſunt vllæ*, ait, Apoſt. Si ergo ex parte potentię, & ex parte obiecti, adſunt magna hæc lumina, quomodo contemplatio talis intellectus ſic illuminati circa obiectum lucidiſſimum, dicitur in *caligine*, vel *tenebra?*

Ratio admirationis.

Adu. 2. quòd, vt notum eſt, *caligo* apud Gramaticos ſignificat nebulam ex vaporibus conflatam, aliquantùm denſam, quæ tamen caligare, & obfuſcare facit oſculos, ne clarè videant obiectum nebula, ſeu caligine obuolutum. Et notari debet, quòd in Sacra Scriptura legimus ſæpè, Deum aliquas apparitiones, & demonſtrationes gloriæ, & magnitudinis ſuæ in caligine, ſeu nebula materiali feciſſe, & ex ea locutum eſſe: Exodi 18. dicit Deus Moyſi, *veniam ad te in caligine nubis: cap.* 20. apparente iam caligine in monte

Caligo quid ſit.

Sinai,

Sinai, dicitur quòd Moyſes, *acceſſit ad caliginem*; & in cap.24. *Dominus vocauit Moyſem de medio caliginis*, & in ea cum Deo manſit 40. diebus, & 40. noctibus. Immò interdũ caligo vocatur gloria Dom. 3. *Reg.c.*8.11. cõpleto templo Salomonis cùm illud ſanctificaſſet, & Sacerdotes parati erant ad ſacrificia, *non poterant, quia gloria Domini impleuerat domum Domini*. Hæc autem fuit caligo, vt habetur in 2.*Paral.*5. vbi narratur hæc eadem hiſtoria. *Non poterant Sacerdotes miniſtrare propter caliginem; compleuerat enim gloria Domini domum Dei*: & in cap. 6. Salomon ait, *Dominus pollicitus eſt, vt habitaret in caligine*. Propterea in pſal. 17. dicitur, *caligo ſub pedibus eius*: & pſal. 96. *nubes, & caligo in circuitu eius*, quia placebat Deo in nube, ſeu caligine loqui, & aliquid demonſtrare, ſeu ſibi de aliqua re complacere. Sed numquam ſe alicui nudè, vt eſt in ſe, oſtendit.

In caligine ſæpe apparuit Deus.

Ex his ergo Dei factis in materiali caligine, & ex effectu materialis caliginis, Myſtici cuidam contemplationis gradui nomen impoſuerunt, *viſionis in caligine*, metaphora inde deſumpta, quia ſicut Deo apparente, ac loquente in caligine materiali, nec Moyſes, nec Populus, nec Salomon, nec Sacerdotes Deum videbant, ſed nebulam tantùm, ſeu caliginem, at voces, & præcepta Dei audiebant, ita contemplatiui quidam quantumuis eleuati per lumen intellectus, & ſapientię donum ad contemplandum Deum, eum tamen non vident, ſed eius vocem ſpiritualem, nempe reuelationes eius, audiunt, & obiecta, quæ vult eis demonſtrare in ſpeculis, ideſt intelligibilibus ſpeciebus, vident. Secunda metaphora deſumpta ex materiali caligine, eſt, quia ſicut caligo materialis denſa, obuoluens aliquod obiectum, obfuſcat oculos, & facit eos caligare, ne videre poſſint obiectum; ita cùm aliquis contemplatiuus eleuatur ad cognitio-

Cur dicta viſio in caligine.

Duplex metaphora.

nem

nem Dei per magnum aliquod lumen, mens eius obfuſcatur, & caligat; ſicut cùm oculus corporalis figit aciem ad Solis corpus, obfuſcatur, & caligat; ita prorſus accidit in gradu aliquo contemplationis, & hac de cauſa dicitur in caligine, & aliqui dicunt etiam in *tenebra*.

Adu. 3. aliud ſingulare dubium eſſe explicandum, cur non omnis infuſa contemplatio dicatur in caligine, cùm in omni, aliquo, ſed obſcuro, & inuiſibili modo appareat Deus, adſitque lumen intellectus, & impediat, ne Deus videatur; & tamen non omnis infuſa contemplatio dicitur in caligine.

Dico. Datur moralis iſta, ſeu Myſtica caligo, in qua contemplatiuus ex Dei fauore eleuatus poteſt Deum contemplari, & eum non cognoſcere vt eſt in ſe, & hæc contemplatio dicitur in caligine.

Datur contemplatio in caligine.

Prob. 1. de nomine *caligo*. S. Dioniſ. Areopag. in lib. de Myſtica Theol. per omnia illa quinque capita illius libri de ea facit mentionem, & primi capitis titulus eſt, *Quæ Diuina eſt caligo*. In Epiſt. autem 5. quæ eſt *ad Dorotheum* eam ſic deſcribit, & ſic ex eo probatur noſtra concluſio. *Diuina caligo eſt lux, ad quam aditus non patet, in qua Deus inhabitare dicitur, quæ quidem nec cerni poteſt perexcellenti claritate, nec adiri propter ſingularem diuini luminis effuſionem: in hac verſatur omnis, qui Deum noſſe, & videre meretur, hoc ipſo quod non cernit, neque cognoſcit verè, in eo, quod aſpectum, & cognitionem ſuperat verſans, atque hoc ipſum noſcens, quod eſt ſuper omnia, & quæ ſenſu percipiuntur, & quæ ratione intelliguntur; diſcitque illud Prophetę, mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt, & non potero ad eam. Vt etiam diuinus Paulus cognouiſſe Deum dicitur, cùm eum cognouiſſet omnem intelligentiam, cognitionemque ſuperantem; ob eamque cauſam, & inueſtigabiles eius vias eſſe dicit, & inſcrutabi-*

S. Dioniſ. deſcribit caliginem.

bilia eiuſdem iudicia, & munera inexplicabilia, &c. Hæc Dioniſ.

S. Bonau. *de 7. itiner. ætern. itin. 3. diſt. 4. art. 4.* de modo cognoſcendi Deum in caligine ſic loquitur. S. Bonau. *Verus contemplator eſt ſi ſurſum tractus eſt ſuper omnia intelligibilia in caliginem ignorantiæ. Et hic gradus contemplationis eſt, de quo loquitur Dioniſius, dicens, Adhuc reſtat principalior Dei cognitio, quæ figuratur in eo, quod Moyſes ſeparatur ab his, qui locum Dei ſecum viderant, & ſubtrahitur illis viſio, & intrat in caliginem ignorantiæ, & vnitur incomprehenſibilitati Diuinæ, quam non penetrat intelligentia, quæ verè eſt omnium clariſſima, & in ſe claudit, & ſecretiſſimè celat omnes cognitiones comprehenſiuas, tamquam in cauſa prima omnium: & per eam omnis vnitus Deo, qui eſt ſupra omnes, conſtituitur in excellentia, quam neque ratio inueſtigat, nec intellectus ſpeculatur, & ab omnibus, & quaſi à ſe ipſo ſegregatus, & per vnionem dilectionis, quæ effectiua eſt veræ cognitionis, vnitur Deo intellectualiter ignoto, cognitione multò meliori, quàm ſit cognitio intellectualis, in eo quod cognitionem intellectualem derelinquit, & ſuper intellectum, & mentem Deum cognoſcit.* Sic Bon. ex mente S. Dioniſ.

In itiner. 5. diſt. 6. poſt multa, inquit *Ceſſat enim in iſta caligine ab operatione cognitionis, ſed æſtuans deſiderio ſolius Dei perfectè, ab ipſo incogniti, ipſi ſoli vnitur, & cognoſcens videt, in iſta caligine ſuper intellectum, quia ad hoc cognoſcendum non poſſet intellectus humanus, & inoculatus attingere; non quòd intellectus dicatur inoculatus à priuatione potentiæ viſiuæ, ſed à priuatione omnis actus viſiui, dum otiatur in illa caligine.*

Idem S. Bonau. *in itinerario mentis ad Deum cap. 5.* multa poſt initium de hoc modo videndi Deum, ait. *Vnde notorioſiſſimè apparet, quòd ſicut oculus veſpertilionis ſe habet ad lucem, ita ſe habet oculus mentis noſtræ ad manife-*

Digitized by Google

feſtiſſima naturæ: quia aſſuefactus ad tenebras entium, & phantaſmata ſenſibilium, cùm ipſam lucem ſummi eſſe intuetur, videtur ſibi nihil videre, non intelligens, quòd ipſa caligo ſumma eſt mentis noſtræ illuminatio, ſicut quando videt oculus puram lucem, videtur ſibi nihil videre. Vide igitur ipſum puriſſimum eſſe, ſi potes, & occurrat tibi quòd ipſum non poteſt excogitari vt ab alio acceptum, &c.

S. Greg. S. Greg. in lib 4. in 1. Reg. cap. 20. multa dicit de hac caligine in videndo Deum. *Quid eſt, quòd facie ad faciem Moyſes cum Domino loquebatur, & tamen Dominum obſecrat, vt faciem ſuam Dominus oſtendat? Sed facies Dei cognitio eius eſt, cognoſcitur autem Deus per ſpeculum, cognoſcitur per ſeipſum; per ſpeculum hìc, per ſeipſum in cælo: ſpeculum verò eſt illa lux, quam inhabitat Deus; ipſe autem lux illa, quæ ipſe eſt: Moyſes autem qui facie ad faciem* Deum *videre dicitur, & eius faciem ad videndum poſtulare, quid rectiùs deſignat, quàm perfectionem electorum, qui iam ſpeculùm illius ſummæ lucis intuentur; ſed tamen ad ipſam lucis veritatem pertingere vehementer cupiunt? Iſta quidem cognitio lucis, electorum deſideria ſatiare non nouit, ſed excitare; illa verò ſatiare, & excitare.* Hæc Gregorius.

Dioniſ. Carth. Dioniſ. Carthuſ. ſuper *lib. Exodi art.* 42. de Moyſe Deum in caligine contemplante, ait. *Hæc namque caligo eternæ, increatæ, infinitęq; lucis diuinæ ſuperexcellens, incomprehenſibilis, & ſuperclariſſima, abiſſalis, interminabilis, atq; ſuperſimpliciſſima magnitudo, in qua Deus eſſe, & habitare cēſetur, qui ponit tenebras (ideſt infinitā hanc lucem) latibulum ſuum, & ipſæ diuinæ tenebræ comperiuntur, & abſconduntur omni viſioni, ac lumini ob incircumſcriptibilem plenitudinem ſuam prorſus impenetrabilem, & immenſam. Cùm itaque æſtuantiſſimæ charitatis ardore ſuccenſa Deo ita coniungitur per contemplationem theoricam, & ſapientiam luminoſam, flammigeram, vnitiuam, dicitur intrare caliginem, in-*

Digitized by Google

inſtarque Moyſis ab omnibus ſeparari: Vnitur Deo tamquam ignoto; & tamen hoc ipſum ſic intueri, eſt clariſſimè, & ſuauiſſimè contemplari, ſpecieſque altiſſima contemplationis huic vitæ poſſibilis.

Riccard. tract. de gradu violentæ Charitatis, ait *Dominus ſæpè viſitat ſedentem in tenebris, & vmbra mortis; ſæpè gloria Domini implet tabernaculum fœderis. Sic tamen præſentiam ſuam exhibet, vt faciem ſuam minimè oſtendat. Infundit ſuauitatem, ſed non oſtendit claritatem; ſuauitas itaque eius ſentitur, ſed ſpecies non cernitur. Adhuc nubes, & caligo in circuitu eius; adhuc thronus eius in columna nubis: eſt lene quidem, & blandum, quod ſentitur, ſed nubilum omninò, quod cernitur; nondum namque apparet in lumine. Et quamuis appareat in igne, magis tamen in igne accendente, quàm illuminante. Accendit namque affectum, ſed nondum illuminat intellectum; In hoc ſtatu anima dilectum ſuum ſentire poteſt, videre non poteſt. Et ſi videt, videt quidem quaſi in nocte, videt velut ſub nube, uidet denique per ſpeculum in ænigmate, nondum autem facie ad faciem.* Sic Riccard. Riccard.

Mira certè ſunt, quæ Myſtici dicunt de hac verè myſtica, ſecretiſſima, & quaſi imperceptibili contemplatione in caligine, quam vocant etiam *modi neſciam*. At, quod dolendum eſt, quia ſublimem hunc contemplationis, ſeu diuini intuitus gradum, non explicant modo à fidelibus, etiam ſpiritualibus, perceptibili; quid ſcilicet ſit videre Deum in caligine, & quid tunc videatur; & an in aliquo medio, & in quo. Mira de hac caligine dicuntur. Vnum inter tot Myſticos inueni, qui modo perceptibili aliqualiter declarat: Henricus quidam; hic enim in Myſt. Theol. *lib.3.p.3.cap.23.* longo diſcurſu rem iſtam pro meo captu, & fortè pro captu aliorum declarat. Adducam propoſitiones, quę proximè faciunt Henricus quidam.

ad rem, relinquam digreſſiones, & ampliationes. Sic rem explicat.

Dicit primò. Quòd anima contemplatiua aſſueta contemplari diuina, & Deum ipſum eo modo quo regulariter fit in imaginibus tàm corporeis, quàm intellectualis, in quibus diuina, & Deus ipſe, non vt in ſe eſt, & ex facie, ſed tamquam per indumenta quædam cognoſcitur, quamuis iſtæ cognitiones vnitatis Dei, ſimplicitatis, bonitatis, trinitatis &c. contemplanti, magnæ, & præcelſæ videantur; tamen Deum, vt eſt in ſe non repræſentant, ſed aliquid eius, animæ intelligentiæ proportionatum. At aliquando, etſi ratò, contemplans ſubleuatur à Deo ad intuendum, ſeu cognoſcendum ipſum Deum, ac trinitatem ſine vlla imagine etiam intellectuali, abſque eo quòd Deum videat, ſed ſolam caliginem: quòd ſic declaratur.

Qui eam declarat.

Sine vlla imagine ſit hæc cõtemplatio

Dicit. 2. Quòd tunc Deus, qui ſumma lux eſt, præſens (vt ſemper eſt) ſuum admirabile lumen in anima contemplante diffundit; quod tamen anima præ nimio fulgore reſpicere non poteſt, ſcit tamen in lumine illo ſibi tenebroſo, Deum ſuum dilectum ſecum eſſe, eumque videre amoroſè anhelat, quaſi dicens; *oſtende mihi Domine faciem tuam.*

Dicit 3. Quòd hæc amoroſa anhelatio in ea caligine tria complectitur; nempe *tædium*, *deſiderium*, & *ſpem*. Tædium quidem, ſed amoroſum, quòd nequit videre illa quæ ſub caligine continetur, ſciens quòd dilectus ſuus in ea manet occultatus, & ex proprio defectu non ſe ſibi oſtendit, & ob ſui intellectualis oculi debilitatem, nec lumen illud, in quo dilectus habitat, videre poteſt; ſed quamuis lætus, in caligine tamen manere compellitur.

Tria tunc adſunt.

Secundum eſt *inflammatum deſiderium videndi nudam,*

& glorioſam dilecti faciem, eaque fruendi in amoris plenitudine, quam nunc velatam in ſua caligine credit, ac diligit.

Tedium.

Tertium eſt *ſecura ſpes videndi Deum facie ad faciem*, cùm è corporis carcere liberabitur anima, quæ tunc in ænigmate,& velatum videt,nec ipſum videt.

Deſiderii

Dicit 4. quòd cùm anima in tali caligine conſtituta Dei faciem videre anhelat, licet non videat, audit tamen verba Dei abſcondiſti, ideſt reuelationes, & inſpirationes, quas dignatur Deus ei communicare quaſi per modum ſuſurri, ſicut teſtatur Iob c. 4. *Porrò ad me dictum eſt verbum abſconditum,& quaſi furtiuè ſuſcepit auris mea venas ſuſurri eius*. Animæ ergo tunc contemplanti in caligine, dulci ſuſurro illuminando, ac inflammando loquitur Deus. Hæc ex prolixo huius authoris diſcurſu excerpere potui pro iſtius contemplationis in caligine declaratione theorica.

Spe Secura.

Loquitur Deus.

Reſtat modò, vt aliquam animam audiamus, quæ practice caliginoſam hanc contemplationem ex Dei fauore experta eſt. B. Angela de Fulgineo, de qua P. Lucas Vadigus an. 1309. mira, pro eius vitæ ſanctitate, dicit; item de magnis fauoribus ſpiritualibus ei à Deo collatis, & quòd per annos 12. nullo alio cibo, quàm Sanctiſſimæ Euchariſtię nutriebatur; & vſque nunc integrum eius corpus in Eccleſia Sancti Franciſci Fulginei aſſeruatur, & quòd iuſſu Confeſſarij multa ſpiritualia, & totius ſuæ vitæ curſum ſcripſit, hæc, inquam, *in c.* 25. ſuæ vitæ de caligoſa hac contemplatione, ſic habet, de ſeptima conſolatione, & viſione loquens, *Et poſt iſtud vidi Deum in tenebra una; & ideò in tenebra, quia eſt maius bonum, quàm poſſit excogitari, aut intelligi, & omne quod poteſt cogitari, uel intelligi non attingit ad illud; & tunc data fuit animæ fides certiſſima,una ſpes ſecura, & firmiſſima,*

B Angelæ relatio.

Multa de illa ſcribit Vadingus.

vna ſecuritas de Deo *continua, ita quòd abſtulit omnem timorem; & in illo bono, quod videtur ita in tenebra, recollegi me totam, & effecta ſum ita ſecura de* Deo, *quòd numquam poſſum dubitare de eo, quin* Deum *habeam certiſſimè; & in illo bono efficaciſſimo, quod videtur in tenebra, eſt modò ſpes mea recollecta, & ſecura. Frequenter igitur uideo Deum illo modo, & in illo bono, quod narrari exteriùs non poteſt, nec etiam cogitari corde. In illo inquam bono certiſsimo, & incluſo, quod intelligo, cum tanta tenebra, habeo totam ſpem meam, & in uidendo, quidquid volo habere, totum habeo: quidquid uolo ſcire, totum ſcio, & uideo omne bonum. Nec anima mea in uidendo poteſt cogitare de diſceſſu illius boni, uel de diſceſſu ab illo bono, ſed delectatur ineffabiliter in illo omni bono; & nihil videt omnino anima, quod narrari poſſit ore, nec etiam concipi corde, & nihil videt, & videt omnia: & quia illud bonum eſt cum tenebra, ideo certiſſimum, & magis ſuperans omnia, quantò magis videtur in tenebra, & eſt ſereniſſimum.* Et poſt multa ſequitur, *Quando videtur Deus in tenebra, non apportat riſum in ore, nec feruorem, nec deuotionem in corde, nec ferventem amorem; quia corpus non tremit, nec mouetur, nec ſic alteratur, ſicut conſueuit fieri in alijs, corpus enim nihil videt, ſed anima videt, & corpus quieſcit, ac dormit, & truncatur lingua; quia tunc nihil poteſt loqui.* Et poſt aliqua *Ad iſtum autem prædictum modum altiſſimum & omnino neffabilem videndi Deum cum tanta tenebra, & ſupermirabili gratia viſionis, eſt mens mea tribus tãtùm vicibus eleuata, quamuis multis, & innumeris vicibus viderim iſtud omne bonum ſemper cum tenebra; ſed non prædicto altiſſimo modo cum tanta tenebra.* Et poſt alia. *Video enim Sanctam Trinitatem in tenebra, & ipſa Trinitas, quam video in tanta tenebra, videtur mihi quòd ego ſtem, & maneam in eius medio, & illud trahit me pluſquam alia res aliqua, quam hactenus habuerim, vel aliud bonum, quod viderim,* &c.

Vita Ange.

Quæ vidit in caligine.

De facto proprie loquitur.

Caligo maior, & minor.

&c. Placuit dictum hoc diffusè referre, vt appareat, quòd Serui Dei, cùm eiuſmodi gratiam contemplationis à Deo obtinent, Deum non vident, & tamen cognoſcunt, & ſentiunt ſe cum Deo immediatè manere, eum ſibi loqui internè, in iſto lumine illuminare, magno feruore inflammare, & maxima iucunditate perfundere, taliſque ordinis eſſe eiuſmodi dona, vt exprimere alijs nequeant in particulari. Hęc autem Dei cognitio in caligine à Myſticis exiſtimatur ſublimior, quę de Deo haberi poteſt in prę ſeti vita, nec datur alia nobilior, aut perfectior ſupra illam, niſi quæ habetur de eſſentia Dei immediatè & in ſe euidenter viſa, vt eſt illa Beatorum in Patria.

Immò, qui docent Moyſem in Monte Oreb, aut Sinai, aut alibi etiam Dei eſſentiam non vidiſſe, vt cum innumeris Patribus ego teneo, quia Deus ipſe dixit ei, *Non poteris videre faciem meam; quia non videbit me homo, & viuet*, docere tenentur, quòd hoc modo in caligine Deum viderit, & audierit dum in Monte Sinai per dies 40. duplici vice cum Deo fuerit, & legem ab eo acceperit, & reuelationem Geneſis, omnium faciendorum in formatione tabernaculi, conſecratione Sacerdotum, &c. Tunc enim fuit cum Deo in caligine, nedum materiali, quæ ſuper monte etiam à Populo videbatur; ſed fuit in caligine morali, ac intellectuali; quia Deum ſibi præſentem ſpeciali modo cognoſcebat, illum audiebat ſibi loquentem, cum eo colloquebatur, eius lumine perfundebatur, charitatis in eum flamma accenſum ſe ſentiebat; & tamen eum non videbat, ſed caliginem tantùm, vmbram, ac tenebras; ita quòd vehementi deſiderio eum videndi inflammatus, quadam vice confidenter dixerit, *Domine, ſi inueni gratiam coram oculis tuis, oſtende mihi faciem tuam*, & reſponſum vt

Sic vidit Moyſes.

vt ſupra acceperit, hoc eſſe impoſſibile in hac vita. Si ergo viſionem iſtam euidentem non habuit, in caligine habuit.

Idem exiſtimo, cum S. Dioniſio dicendum de viſione Pauli, ſi teneatur, eum in raptu vſque ad tertium Cœlum, 2. *Cor.* 12. non vidiſſe Deum inmediatè, & euidenter, ſicut ego teneo cum alijs, doctus ab ipſo, qui 1. *ad Timot.* 6. dicit, *Deum nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt*: et tamen dicit, *vidi, & audiui arcana verba quę non licet homini loqui*. Si ergo non fuit viſio illa ſublimiſſima, quę eſt Dei in ſe; & ſecundùm eſſentiam cogniti; fuit iſta in caligine, quæ poſt eam primum tenet locum.

Paulus in caligine vidit.

Et hæc ſunt quæ audire, & diſcere potui ab habitatoribus huius ragionis infuſę contemplationis mihi incognitæ, vt in huius Opuſculi initio aſſerui. Prę-cor Deum, vt Lectori gratiam concedat experiendi in praxi, quæ ego in theorica dixi. Amen.

OPVSCVLVM OCTAVVM.

DE VNIONE MYSTICA ANIMÆ CONTEMPLATIVÆ CVM DEO.

POSTQVAM de vijs ducentibus ad perfectionem, ideſt de purgatiua, & illuminatiua, nempe de Contemplatione, tàm acquiſita, quàm infuſa, compendioſè pro modulo noſtro egimus; reſtat, vt de illarum termino pro præſenti vita, ideſt de via vnitiua, ſeu vnione ſupernaturali animæ contemplatiuæ cum Deo, quæ eſt vltima viatoris perfectio, breuiter agamus: de quo argumento ea tantùm dicemus, quæ à Myſticis expertis authoribus didicimus.

CAPVT PRIMVM.

An, & quotuplex vnio dari poſſit inter animam, & Deum.

ADu. 1. quòd tàm apud Philoſophos, quàm apud Theologos Vnio ſignificat connexionem, ſeu coniunctionem, atque colligantiam, ſiue phiſicam, ſiue moralem duarum, aut plurium rerum, aut perſonarum inter ſe; ſiue vnio importet qualitatem, Vnio quid ſignificat.

ſiue

Digitized by Google

ſiue relationem(vt putat Scotus); ſiue ſubiectetur in vtroque extremo vnito, ſiue in altero tantùm, parum in noſtro caſu refert. De vnione, & vnitis phyſicè in naturalibus obuia ſunt exempla omnium compoſitorum, ſiue elementorum, ſiue mixtorum, quæ per vnionem coniuncta ſunt, & hæc in vtroque extremo recipitur, & ſubiectatur. Patent etiam exempla de vnione accidentali, & de vnitis accidentaliter, vt ſunt compoſita ſubſtantialia informata ab accidentibus, vt album, dulce, latum, longum, &c. Patent exempla de vnitis per aggregationem, vt murus, aceruus lapidum, exercitus, & cætera omnia ſimilia; ſiquidem extrema iſtorum copulantur ad faciendum vnum aliquod.

Exempla vnionum phiſicarũ.

Adu. 2. quòd præter vnionem phiſicam agnoſcunt Theologi vnionem moralem inter plures homines, qui ratione vel mutui affectus, vel conuenientiæ ad volendum vnam, & eamdem rem dicuntur vniti, immò vnum. De affectu habemus exempla duo Scripturæ, vnum de impura vnione affectus, aliud de pura: *Gen.* 34. de Sichem impure adamante Dinam filiam Iacob à ſe defloratam, de quo dicitur *conglutinata eſt anima eius cum ea*. De pura, 1. Regum 18. de Ionata filio Saul amante ardenter Dauid præ virtute eius poſt interemptionem gigantis Goliath, dicitur, *Anima Ionathæ conglutinata eſt animæ Dauid*, &, vt infra dicemus, inter omnes veros amicos hæc adeſt vnio. Amor enim ex S. Auguſt. *copulat amantem cum amato*, & quia reciprocus eſſe debet, in vtroq; extremo ſubiectatur cauſa nexus; at de hoc poſtea.

Accidentalis vnio.

Vnio moralis.

Vnio per affectum.

Amor vnit.

De vnione animorum ex vnitate voluntatũ circa rem eamdem eumdemque finem, habemus pariter Scripturę exẽpla. Nam Act. 2. 32. dicitur, *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una*, & Paulus

ad Gal. 3.18. dicit, *Vos unum eſtis in Chriſto Ieſu*, quia vnam, & eamdem fidem profitebantur, & per amorem, ſeu charitatem vniti, & incorporati erant ſpiritualiter Chriſto, & membra corporis myſtici (ſcilicet Eccleſię) cuius caput eſt Chriſtus; & ideò membra Chriſti. Videndum ergo, an, & qua ex his vnionibus anima hominis poteſt vniri Deo. Deinde videbimus, an detur in contemplatiuis perfectis aliqua alia vnio, inter Animam, & Deum, quę ſit perfectior iſtis, & quę ſit. Vnio voluntatum.

Adu. 3. quòd licet ad noſtrum propoſitum de alia vnione loquendum non eſſet, niſi de *Myſtica*, & perfecta, quæ ſequitur regulariter ex Dei fauore ad contemplationem infuſam animę perfectè purgatę: tamen ad Chriſtianorum conſolationem, breuiter dicemus aliqua de omni ſpecie, immò de omni gradu vnionis, quo anima aliqua vnitur, vel phyſicè, vel moraliter per affectum, ſeu amorem, & vnitatem voluntatis cum diuina, ideſt volendo quod vult Deus, & ob eundem finem, ob quem vult Deus; vt quiſque quantum in ſe eſt, curet vnionem aliquam cum Deo habere, ſciens, quomodo haberi poſſit. Motiuum loquendi de omni vnioné cũ Deo.

De admirabili autem illa vnione quã cum Chriſto habet homo per Sacramentum Euchariſtię, quando hoc ſumitur, & quandiu ſpecies ſacramentales durant in ſtomacho, hic non loquor, quia hęc omnibus fidelibus nota eſt, & quiſque ſcit, quomodo obtinanda eſt: ſed de alijs vnionibus non ita notis loquar: ideo.

Dico 1. inter animam, immò quacumque creaturam, & Deum datur realis, & phiſica vnio per illapſum generalem Dei exiſtentis in omni re creata per eſſentiam, pręſentiam, & potentiam, ſubiecta ta in anima, terminata ad Deum. Vnio illapſus inter omnem creaturã, & Deum.

 Prob.

Prob. & declaratur prima pars: Deus ratione ſuę immenſitatis diffuſus eſt per totum mundum; & eſt intimè pręſens omnibus rebus intus, & extra, vt ex Ierem. 23. 14. *Cœlum, & terram ego impleo*; & pſal. 138. *Si aſcendero in Cœlum tu illic es, ſi deſcendero in infernum, ades*; & ex Act. Apoſt. cap. 19. 24. *Cùm non longè ſit ab vnoquoque noſtrum; in ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus.*

Deus pręſens intimè in omnibus rebus.

Secunda pars, quod nempe vnio iſta ſubiectetur in Creaturis, & terminetur tantùm ad Deum, probatur, quia, ſiue vnio hęc per illapſum, ac præſentiam ſit accidens abſolutum; ſiue relatio (vt ego teneo) non poteſt ſubiectari in Deo, qui non eſt capax accidentium, & nouitatis, ſeu mutationis; quod contingeret, quoties noua creatura in mundo produceretur; quia denouo eſſet ei præſens, ſed ſicut tenemus de vnione hypoſtatica, quòd ſubiectatur in humanitate Chriſti, & terminatur ad Verbum; & ſicut tenemus de relationibus creationis, conſeruationis, iuſtificationis, &c. quæ ſubiectantur in creaturis, & terminantur ad Deum; ita de hac vnione, illapſus, ac pręſentiæ Dei nobiſcum dicendum eſt, eò vel maximè, quia, vt dicemus poſtea, Deus ſemper eſt in nobis per ſuam influentiam, quę in nobis recipitur.

Vnio ſubiectatur in creatura.

Dico 2. Alia vnione reali, & phiſica, vna ſola res creata, nempe humanitas, corpus ſcilicet, & anima Chriſti vnita eſt Verbo Diuino unione recepta in humanitate, & terminata ad Verbum.

Hęc concluſio ſupponitur probata *in tract. de Incarn.* de fide enim eſt, quòd *Verbum caro factum eſt*: de fide pariter, quod vna tantùm Perſona, ſcilicet Diuina, ſit in Chriſto contra Neſtorium. De fide quoque, eſt quod non ſint permixtæ in Chriſto na-

Humanitas Chriſti realiter eſt vnita Verbo.

Digitized by Google

tura humana cum diuina, ita quòd tranſierit in vnam naturam contra Eutichem, ſed remanſerit impermixtę, ſeu coniunctæ, & vnitæ realiter, ac phiſicè ſupernaturali modo.

Quòd autem vnio in ſola natura ſubiectetur humana, eſt eadem ratio, quæ ſupra de illapſu; quia Verbum, cùm ſit Deus, non poteſt eſſe ſubiectum accidentium, ideò cùm realiter ſit vnitum, vt terminus eſt tale, non vt ſubiectum vnionis. Te rminata ad Verbum.

Dico 3. Omnes aliæ vniones, quę ex Sacra Scriptura, vel ex Sanctis aſſeruntur inter hominem, & Deum, morales, ſeu ſupernaturales dicendæ ſunt per adhærentiam affectualem cum eo, ratione amicitiæ, filiationis, & hæreditatis, & conformitatis in volendo quod vult Deus. Aliȩ vniones cum Deo ſunt morales.

Prob. 1. His omnibus modis dantur morales vniones inter homines, igitur, cùm Deus ex ſua benignitate ſub eiſdem titulis permittat, homines multos ſibi adhærere; dicendum eſt, moralem vnionem inter homines & Deum intercedere poſſe, & præfatis titulis.

Prob. modò, quòd adſint tituli huiuſmodi vnionum. Omnes homines ſunt filij Dei per naturam; iuſti autem ſunt etiam in ordine ſupernaturali filij Dei per gratiam, igitur habent vnionem filiationis. De prima filiatione patet, quia Deus eſt creator omnium animarum, & cum genitoribus concurrit principaliter ad productionem corporum, hinc meritò omnes vocamus eum Patrem, *Pater noſter, qui es in Cœlis*. Ratione filiationis per naturam. Et filiationis per gratiam. Sed hæc phiſica.

De ſecunda filiatione in ordine ſupernaturali, & gratiæ, patet ex Ioan. 1. *dedit eis poteſtatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius*. Et ex epiſt. 1. eiuſdem Ioannis cap. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis*

Digitized by Google

Deus vt filij Dei nominemur, & ſimus. Et Rom. 8. 14. *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei*, Ideò de filijs ingratis conquerebatur Deus Iſaię 1. 2. *Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me*. Et Malachię 1. 6. *Filius honorat Patrem, & ſeruus Dominum ſuum: ſi ergo Pater ego ſum, vbi eſt honor meus, & ſi Dominus, vbi eſt timor meus?* Et Saluator pro hoc Diuini Patris omnium titulo ſæpè Apoſtolos conſolabatur: *De neceſſitatibus veſtris, ne ſollicitis ſitis: ſcit enim Pater veſter cæleſtis, quòd his omnibus indigetis. Item ſi vos cùm ſitis mali, noſtis bona data dare filijs veſtris, quantò magis Pater veſter cæleſtis dabit ſpiritum bonum petentibus ſe?* & alibi, *vt glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt*: item, *nolite vocare vobis Patrem ſuper terram, vnus eſt enim Pater veſter, qui in cælis eſt*, & propterea præcepit cum hoc titulo ad Deum recurrendum: *Cùm oratis dicite, Pater noſter qui es in Cælis*, &c. igitur adeſt in homine titulus filiationis, & vnionis cum Deo ex hoc titulo, quæ moralis, & ſupernaturalis eſt, & realis.

Deus Patrem noſtrum ſe dixit.

De vnione ex titulo hęredis, qui conſequitur filiationem ex Rom. 8. 15. *Accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater. Ipſe enim ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quòd ſumus filij Dei, ſi autē filij, & hæredes, hęredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti.* Ex quo filiationis, & hæreditatis titulo, ex S. Petri 1. 4. *maxima nobis, & pratioſa præmiſſa donauit, vt diuinæ efficiamur conſortes naturæ, fugientes eam, quæ in mundo eſt concupiſcentiæ corruptionem.*

Vnio ex titulo hæredis cũ Deo

De vnione ex titulo amicitiæ, ſeu dilectionis, atque charitatis (quæ idem ſunt) prob. quòd hoc titulo amoris homo vniri poſſit cum Deo; & Deus cum homine. Primò ex S. Script. quòd hoc honore dignatur Deus homines iuſtos decorare: Iacobus Apoſt. in ſua epiſt. cap. 2. 6. ait *credidit Abraham, &*

Vnio ex titulo amicitiæ cum Deo.

reputatum eſt illi ad iuſtitiam, & amicus Dei appellatus eſt. Exodi 33. dicitur, quòd Deus loquebatur cum Moyſe ore ad os, *tamquàm amicus ad amicum*: Pſal. 38. Dicitur, *nimis honorati ſunt amici tui Deus.* Ioan. 13. Saluator dicit, *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis quæ præcipio vobis*: & infra. *Non dixi vos ſeruos, ſed amicos meos.* Et de digna eius amicitia nobiſcum inquit Saluator, *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*, & de facto ipſe pro humano genere poſuit. Amicitia autem ab *amando* deriuatur; quia veri amici amant ſe ex motiuo virtutis, vt latè docui cum Sancto auguſt. *in diſp. de amicitia in tomo de Virtu. Card.* At certum, & notorium eſt, quod nihil unit, & copulat animos, ſicut facit amor. Vnde S. Auguſt. *li. 8. de Trinit. cap. 10.* ait, *Amor eſt quaſi iunctura quædam duo aliqua copula, vel copulare appetens, amantem ſcilicet, & quod amatur*: hæc ergo eſt vera, & potior vnio, quæ Deo obtineri poteſt in via: habet tamen gradus, & peruenire poteſt ad ſummum ex Dei ſpeciali fauore, ita vt ſit incoatio vnionis beatificæ, eique ſimilis, *quę Myſtica*, & ſecreta eſt, vt dicemus poſtea.

Magnus honor amicitia cum Deo.

De hac vnione per amorem reciprocum inter animam, & Deum ſæpè loquebatur Saluator, vt animas ad eam excitaret. Primo inquiens *ſi diligitis me, mandata mea ſeruate*: deinde Ioan. 14. *Si quis mandata mea ſeruabit, Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Ecce reciprocus amor vniens animam Deo: vnde Ioan. in epiſt. 1. cap. 4. ait, *Deus charitas eſt; & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Mirum ergo non eſt ſi interrogatus Saluator, *quod eſt mandatum magnum in lege*, reſpondit, *diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde tuo*, &c. *hoc eſt primum, & magnum mandatum*, ſciebat enim, quòd, qui diligit Deum

Vnio ex amore cum Deo.

Magna hęc vnio amoris.

Deum diligitur à Deo; & ita obtinetur vnio hæc moralis, ſupernaturalis, affectualis, & amicitiæ cum Deo; *qui prius*, ait Io. *dilexit nos, & tradidit ſeipſum pro nobis*: & Saluator ipſe Io. 3. dicit, *ſic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret, vt omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam*. At de gradibus iſtius vnionis per amorem, ſeu charitatem, in ſequenti capite loquemur.

Vnio cum Deo per conformitatem voluntatis cum eo.

De vnione per conformitatem voluntatis cum Diuina, vt anima velit quod vult Deus; qui quidem eſt effectus vnionis per amorem, ſeù charitatem erga Deum, prob. quòd obtineri poſſit ex gratia Dei: ideò hoc orabat Dauid pſal. 142. *doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu*; & in pſal. 1. dicit, *Beatus vir, qui in lege Domini meditatur, & in lege Domini voluntas eius*, & hoc eſt quod petimus in oratione Dominica, *Fiat voluntas tua ſicut in cælo, & in terra*, ideſt fac Domine, vt nos exequamur voluntatem tuam, & faciamus, quod tù vis. Et hoc exiſtimo Chriſtum pro nobis poſtulaſſe à Patre Io: 17. *Rogo Pater pro eis, qui credituri ſunt in me, vt omnes vnum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, & ipſi in nobis vnum ſint*, ideſt, vt velint idem, ſicut nos volumus; & inde prouenit, quòd Saluator, vt cordibus audientium imprimeret, eſſe ſemper faciendam Dei voluntatem, declarabat voluntatem ſuam etiam humanam, ſemper velle quod volebat Pater, Ioan. 2. 14. *Veni, vt faciam voluntatem Patris*: idem repetit in cap 3. cap. 6. & alibi; & in horto ter dixit *non mea, ſed tua voluntas fiat*, & adhoc hortabatur omnes, Matt. 7. *Qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe meus frater eſt*, &c. & 1. Reg. 19. quod refertur poſtea à Paulo Act. 3. quia Deus ſic laudauit Dauid, *Inueni Dauid virum ſecundùm cor meum, qui facit omnes voluntates meas*; & eiuſmodi formulis de

Semper facięda Dei voluntas.

con-

Digitized by Google

conformatione ad voluntatem Dei plenæ ſunt Epiſtolæ, Pauli, Ioannis, & Petri.

Quòd verò in conformitate voluntatum detur vnio, & vnitas, patet ex ſupra relatis. Omnes enim primi Chriſtiani dicebantur habere cor vnum, & animam vnam, id eſt omnes credebant, & volebant idem, nec vnus quidem ab alio diſcrepabat in exequendis Chriſti mandatis, & Apoſtolicis traditionibus. Ideò qui uult, quod uult Deus, unam dicitur habere cum eo uoluntatem; & hoc eſt, quod dicit Paulus 1. Cor. 6. *Qui adhæret Deo vnus ſpiritus eſt*, ſed de hoc argumento fuſiùs infra loquemur.

Conformitas iſta facit vnionem.

Patet ergo, quòd uarijs modis, & communibus pro omnibus iuſtis obtineri poteſt aliqua moralis, ac ſupernaturalis vnio cum Deo.

Alius tandem extat titulus vnionis animæ iuſtæ cum Deo, iſque nobiliſſimus, nempe ſponſalitij, & matrimonij cum Deo. Anima enim iuſta eligitur à Deo in ſponſam, Oſeæ 2. *ſponſabo te mihi in fide.* Et in Canticis pluries hæc nomina ſponſi, & ſponſę tropologice replicantur. Et Paulus, ut clariùs declaret mortalibus hanc unionem, exemplo unionis carnalis uiri cum muliere explicat ſpiritualem unionem, 1. Cor. 6. 17. *Qui adhæret meretrici, vnum corpus cum ea efficitur. Qui autem adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt*; hęc autem adhæſio per fidem, & Charitatem fit, ut poſtea patebit.

Anima iuſti fit ſponſa Dei.

Vnde s. Bern. hanc unionem connubij inter animam, ac Deum conſiderans *ſer. 7. in Cant.* ait, *Anima, quæ diligit Deum, ſponſa Dei vocatur. Hæc enim duo nomina, ſponſa, & ſponſus maximè indicant internos affectus; hæc enim omnia communia ſunt; vna hæreditas, vna domus, vna menſa, vnus lectus, vna caro.* Et poſt multa ait, *amat ſanctè, quia non in concupiſcentia carnis, ſed in puritate ſpi-*

ri-

S.Bern ar. *ritus, &c.* Et proinde Sponſus *Cant.4.* ait, *Veni de Libano ſponſa mea; vulneraſti cor meum ſorror mea ſponſa; hortus concluſus ſoror mea ſponſa; ueni in hortum meum ſorror mea ſponſa, &c.*

CAP. II.

De gradibus vnionis cum Deo per amorem, ſeu charitatem.

ADu. quòd ſicut in præced. capite dictum eſt, & s. Auguſtinus, & ex eo s. Th. docuit in 2. 2. q. 4. ar. 1. *Finis ſpiritualis uitæ eſt, ut homo uniatur Deo, quod fit per charitatem.* Et vterq; ac omnes Theologi hoc didicerunt à Paulo 1. *Cor.* 13. vbi dicit ſe ſine charitate nihil eſſe, etiam ſi linguis Angelorum loqueretur; vel etiam ſi omnem ſcientiam, & fidem haberet, itavt montes transferret, vel etiam ſi omnes facultates diſtribueret in cibos pauperum; uel etiam ſi corpus ſuum tarderet, itavt arderet. Et Ioan. in ſua prima Epiſt. tàm efficaciter commendat charitatem, vt dicat, quòd ſi hæc habeatur, & exerceatur, *ſufficit.* Illa enim (ſuppoſita fide, *ſine qua impoſſibile eſt placere Deo*, ex Hebr. 11.) viuificat, & vnit animam Deo.

Finis vitæ ſpiritualis eſt vnio cum Deo.

Vnio fit per Charitatem.

At quoniam charitas duplex eſt, habitualis, & actualis, ideſt habitus charitatis, & actus, ſcilicet dilectio, & vtraq; vnire poteſt; & vtraque pariter admittit latitudinem, & graduationem, vt aliquando, vel in aliquo ſit maior, aut minor; ſequitur, quòd diuerſos gradus vnionis maioris, vel minoris pariant; ideò de horum graduum diuerſitate aliqua dicemus. Quamuis enim vnio per amorem, & multi eius gradus iſtius omnibus ex Dei gratia eſſe poſſint com-

Charitas duplex.

communes, in vita etiam actiua; quia tamen diſponere poſſunt ad gradum perfectiſſimum vnionis myſticæ in vita contemplatiua, quam hic inquirimus, quamque Deus perfectis ſpiritualibus tantùm concedit: ideò operæ prætium duxi de communibus his gradibus vnionis, & de eorum cauſis loqui. Vnde.

Ratio cur author de his vnionis gradibus hic loquitur.

Dico 1. Primus, & fundamentalis gradus vnionis animæ cum Deo (licet reſpectiuè infimus) eſt ille, qui eſt in paruulis baptizatis, abſque propriis actibus credendi, diligendi, ac pænitendi, recipientibus habitum Charitatis.

Probantùr ſingulæ partes. Quòd paruuli baptizati in baptiſmo recipiant habitum charitatis, fuit definitum in Concilio General. Viennen. confirmatum in Concilio Trid. ſeſſ. 6. c. 7.

Vnio per charitatē habitualē in pueris.

Quòd tunc vniantur Deo, prob. ex Apoſt. quia tunc induunt Chriſtum, eique incorporantur, fiuntque illius membrum. Et ex Concil. *Trid. ſeſſ. 5. de pec. orig. per baptiſmum fiunt dilecti filij, & hæredes Dei, cohæredes autem Chriſti; itaut nihil proſus eos ab ingreſſu cœli remoretur.* Ideo actu quidem, ſed per habitum tantùm ſunt Deo vniti.

Quod gradus iſte vnionis ſit fundamentalis probatur facile; quia ſine illo habitu charitatis, nihil in Chriſtiano ædificio poteſt ſuperædificari, nullumque opus Deo placens, ac meritorium (vt nuper cum Paulo dixi) poteſt fieri.

Iſte gradus vnionis eſt fundamentū aliorum.

Quod autem ille ſolus ſit infimus, gradus vnionis, *reſpectiuè tantùm*, & non abſolutè; patet, quia, & ſine vllo actu proprio antecedenti, & ſine actu aliquo ſimultaneo recipientis facta eſt à Deo talis vnio; ad differentiam vnionis, quæ ſit in adultis, qui baptizantur, & Chriſtum induunt; iſti enim præuijs, & ſimultaneis actibus credendi, diligendique Deum, ac pe-

Quare eſt infimus gradus.

nitendi recipiunt habitum illum Charitatis, & ſic perfectiùs vniuntur; habitu nempe, & actu; illi autem infantes ſolo habitu. Secundò dicitur infimus *reſpectiuè* in ordine ad eumdem paruulum poſtea adultum. Is enim retinens habitum charitatis in baptiſmo receptum, ſi dum adoleſcit, ſe, vt debet, exercet in actibus credendi, diligendique Deum, ſperandi, & in cæteris virtutum actibus, vt oportet, vnio cum Deo augetur, & qui priùs habitu tantùm vniebatur, vnitur poſtea etiam actu proprio. At nihilominùs vnio illa per habitum in pueris, abſolutè ſufficit ad ſalutem, vt ex Concilio nuper diximus; & ſi in ſtatu illo moriantur, euolant ad Cœlum, vt vnione beatifica perfruantur.

Ex dupli ci capite.

2. Gradus vnionis maior.

Dico 2. Maior eſt vnionis gradus cum Deo in adultis, qui habitum charitatis retinentes, Dei præcepta, fidei, ſpei, charitatis, & alia decalogi obſeruant, & in alijs Cardinalium virtutum operibus ſe exercent.

Prob. facilè ex modò dictis. 2. ex eo quòd Deus id exigit à nobis, vt eum diligamus & proximum; & hoc fuit etiam præceptum in lege tàm naturæ, quàm ſcripta, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, &c. & Chriſtus dixit hoc eſſe *maximum omnium mandatum*. Et Prouerb. 23. 26. Deus dicit, *Præbe fili cor tuum mihi*, Deus enim nec noſtri, nec bonorum noſtrorum, indiget; exigit autem cor noſtrum, & dilectionem noſtram, vt per hæc ei vniamur; & hoc teſtatur Saluator Ioan. 14. *Qui diligit me diligetur à Patre meo; & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*: ecce vnio, & manſio diuina, quæ per proprios actus dilectionis Dei, & obſeruantiæ mandatorum eius obtinetur.

Dico 3. Maior duobus præfatis eſt gradus vnio-

nis

nis cum Deo in ijs, qui præter habitualem charitatem, & obſeruantiam mandatorum, obſeruant etiam propter Deum conſilia Euangelica.

Maior præfatis duabus vnio.

Prob. facilè. Homo perfectè iuſtus magis eſt vnitus Deo; quia magis ei adhæret, magiſque à Deo diligitur: ſed iuſtus habens habitum charitatis obſeruans præcepta, & conſilia euangelica, eſt perfectus: ergo. Minor à Saluatore docetur: Is enim Matt. 19. interrogatus à quodam, *quid faciendo vitam æternam poſſidebo?* reſpondit, *ſerua mandata*; & declaratis mandatis obſeruandis; dixit ille, *omnia hæc ſeruaui ab adoleſcentia mea, quid adhuc mihi deeſt?* Dominus dixit. *Si vis perfectus eſſe vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, veni, & ſequere me.* Paupertas ergo voluntaria cadit ſub conſilio; & facit perfectum: Item Caſtitas, quia Saluator in præfato loco Matt. ait, *ſunt Eunuchi qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnum Cælorum, qui poteſt capere capiat.* Et Paulus 1. Cor. 7. dicit caſtitatem virginalem cadere ſub conſilio: alia multa ſunt in Euangelio conſilia, quorum obſeruantia ſpectat ad perfectionem, quæ Dominus Ieſus Chriſtus, & facto, & verbo docuit v. g. conſilium de ſufferendis iniurijs, maliſque nobis illatis, quorum obſeruantia facit hominem magis Deo carum, magiſq; dilectum; propterea obſeruantiam conſiliorum eligentes, & exercentes, puta Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ dicuntur *Religioſi*, ideſt iterum ligati, & coniuncti Deo. Prima enim vice ligantur, & coniunguntur, ac vniuntur Deo per Baptiſmum, in quo renunciant Sathanæ, & pompis eius, & incorporantur, ac vniuntur Chriſto, promittentes præcepta eius ſeruare: per profeſſionem verò votorum religionis, ſecundo vinculo ſe ligant cum Deo promittendo ex eius amore obſeruare etiam

Obſeruans etiā cō ſilia eſt perfectus.

Sub conſilio pāupertas voluntaria.

Caſtitas virginalis

Regulares cur dicti religioſis.

conſilia. Et ſic veri, ac regulam ſeruantes Religioſi per conſiliorum obſeruantiam ſunt in ſtatu perfectionis acquirendę; & magis vniti Deo, quàm alij, ſolum habitum Charitatis fidei, &c. habentes, vt pueri, & alij, qui habitus illos habent, & diuina præcepta obſeruant, non autem conſilia.

Vnio maior præfatis tribus.

Dico 4. Maior his tribus gradus vnionis cum Deo reperitur in illis, qui habitum charitatis habent, præcepta, ac præfata tria conſilia obſeruant, & alia inſuper duriora conſilia exequuntur; & vel parati ſunt exequi; vel opera alia ſupererogationis faciunt, quę ſub explicito conſilio non cadunt; Deo tamen cara ſunt.

Conſilia duriora.

Prob. & declaratur quoad ſingula. Adſunt in Euangelio duriora quædam conſilia. v. g. Matt. 5. & Lucæ 6. dicit Saluator. *Si quis te percuſſerit in dextera maxilla, præbe ei, & alteram*: Et Matt. 14. *Si quis vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & pallium; & quicumque angariauerit mille paſſus, vade cum illo, & alia duo. Qui petit à te; da ei; & volenti mutuari à te, ne auertaris*, & ſic de alijs multis, quæ quidem dura ſunt, ſed cum Dei auxilio facile agibilia ſunt; & aguntur; & Saluator noſter in ſe illa comprobauit, nobis, vt ait Petrus, *relinquens exemplum, vt ſequamur veſtigia eius*, & propterea ad eius exemplum plures perfecti ipſum ſunt imitati. Hi ergo habitu Charitatis pollentes, præcepta, & conſilia hæc dura ſeruantes, perfectiores quidem ſunt, & Deo magis placentes, cari magis, magiſq; vniti.

De ſupererogatoria exercentibus, ſi habitu charitatis pollent, ac præcepta obſeruant, prob. quòd magis vniti ſint Deo, quam tres illi primi; ſed declaro priùs, quæ ſint opera ſupererogatoria: dico ergo eſſe omnia heroica virtutum opera, quæ præcepta, non

non ſunt, nec explicitè conſulta: v. g. vitam eremiticam degentes, ſolitarij; macerantes ſe ieiunijs; ac flagellis, alijſque cruciatibus corpus ſuum torquentes, & voluntariè alia ſimilia propter Deum facientes; vel patienter ſufferentes mala ab alijs in famam, bona, aut eorum vitam illata, exemplo Sancti Iob, & aliorum Sanctorum, de quibus loquitur Paulus ad Hebr. 11. *Alij ludibria, & verbera experti, inſuper & vincula, & carceres; lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt; circuierunt in melotis; in pellibus caprinis egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus; in ſolitudinibus errantes, in montibus, in ſpeluncis, & in cauernis terræ.* Hi quidem magis vniti ſunt Deo, propter quem talia patienter patiuntur, quàm cæteri, de quibus ſupra. Supererogationis opera facientes perfectiores ſunt.

Dico 5. Vniuerſaliter loquendo, quò maior extat in aliquo charitas actualis, & habitualis, eò maior eſt in eo gradus vnionis cum Deo; & quia maior omnium charitas in martirio exercetur, in martiribus maior eſt vnio cum Deo. Ex maiori charitate creſcit vnio.

Prima pars declaratur, & prob. ex ſingulari quadam S. Thomæ, quam per extenſum retuli in *Opuſ. 5. c. 2.* concluſione. Sanctus hic Doctor in *2. 2. q. 4. ar. 9.* omne bonum, omneque profectum in vita ſpirituali tribuit charitati, tamquam parenti omnium bonorum, aſſignatque præcipuos eius effectus, quando eſt perfecta. Quò ergo maior eſt charitas in hominibus actiuam, vel contemplatiuam vitam degentibus, & in plures, ac præſtantiores effectus in Deum, ac proximum ſe extendit, eò perfectior eſt; proindeque cùm per eam magis quis diligat Deum, magiſq; diligatur ab eo, maior eſt inter eos vnio.

Secunda pars de Charitate exercita in martirio, prob. ex Chriſti oraculo Ioann. 13. *Maiorem hac di-*

le-

lectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis: Et facto proprio comprobauit, cùm pro nobis ipſe Dominus vitam poſuit, & occidi paſſus eſt, vt à Dæmonis poteſtate nos liberaret, & æternæ vitæ redderet capaces.

Alia vnionis ſpecies in contemplatiuis.

Dico 6. Præter gradus iſtos vnionis, qui vita actiua obtineri poſſunt cum Deo; admitti debet alia quædam perfecta vnionis ſpecies in perfectis, & heroicis contemplatiuis, pro qua ſit.

CAP. III.

An in Perfectis contemplatiuis detur vnio ſpecialis cum Deo, quæ Myſtica *dicitur;*

ADuo, quòd inter Theologos Myſticos communis eſt ſententia, nec ab vllo impugnata, dari in pefectis contemplatiuis vnionem quamdam cum Deo ita perfectam, qua dari nequit perfectior, in hac mortali vita: perfectus autem contemplatiuus regulariter ille eſt, qui in vita purgatiua, & illuminatiua, ideſt meditatiua, & contemplatiua diu exercitatus, ex ſpecialiſſimo Dei fauore ad infuſam contemplatiuam euectus eſt: Hunc autem dicunt hac perfecta vnione à Deo donari. Hic ergo prius videbimus, an vnio iſta peculiaris admittatur; poſtea videbimus per quas cauſas efficiatur, & in quo conſiſtat; & quę ſint eius proprietates, & effectus tranſeuntes, & permanentes.

Myſtici aliam vnionem admittunt.

Quis ſit perfectus cõtemplatiuus.

Dico ergo. Datur in contemplatiuis perfectis ſpecialis quædam vnio cum Deo, *Myſtica* dicta, ideſt ſecreta, & pręſtantiſſima, ac ſupernaturalis.

Dari poteſt vnio perfectiſſ.

Prob. S. Dionifius *De Myſtica Theologia cap.* 1. ad hanc procurandam hortatur Timotheum. *Tu autem, Timothee*

thee cariſſime, pro maxima miſticorum ſpectaculorum exercitatione, &c. *teque ad eius, qui omnem eſſentiam, omnemque ſcientiam ſuperat coniunctionem, & vnitatem pro virili parte clam excita.*

ma inter animam, & Deum.

Hanc vnionem ſignificat oſculum illud, quod anima Sancta, Sponſa Dei petit a Sponſo Cant. 1. *Oſculetur me oſculo oris ſui*. S. Greg. in hunc locum, ait, *Dicit ergo Sponſa deſiderio æſtuans, & in amplexum ſponſi ſui inardeſcens, oſculetur me oſculo oris ſui, ac ſi diceret: ille, quem ſuper omnia, immò ſolum diligo, veniat; qui dulcedine ſua inſpirationis me tangat, quia cùm eius oſculum ſentio, ſubita mutatione me derelinquo, & in eius ſimilitudinem illicò me liquefacta transformor.* Et poſt aliqua, *Oſculum Sponſi quærit, quia ſi ille gratiſſimi amoris vinculo hanc non trahit; hæc inſuꝗ moleſtiſſima grauedinis miſeria detenta, quomodo ſe ad illum conferat omninò non inuenit, ſed prius ſponſus anxietatem eius ſentiens; amorem diligens; votum eius exaudiens oſculum porrigit; & ne deſiderio laſſeſcat, guſtu ſuæ ſuauitatis lenit, & dum ſuam præſentiam exhibet, ad maius dilectionis oſculum accendit.*

Hęc vnio eſt oſculũ quod petit Sponſa.

Effectus vnionis ex Gregorio.

S. Gregorius Nazianz. in *Orat.* 21. nedum hanc vnionem animæ ſanctæ admittit, ſed varijs exemplis eam explicare conatur, inquiens. *Quomodo ſtilla aqua modica, multo infuſa vino à ſe tota deficere videtur, dum & ſaporem vini induit, & colorem; & quomodo ferrum ignitum*, & *candens igni ſimillimum fit, priſtina, propriaque forma exutum: & quomodo ſolis luce perfuſus aer, in eamdem transformatur luminis claritatem, adeò ut non iam illuminatus, ſed lumen ipſum eſſe videatur: ſic omnem vtinc* (id eſt eo tempore quo anima Deo eſt intimè vnita) *in ſanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo neceſſe erit a ſe ipſa liqueſcere, atque in Dei penitus transfundi voluntatem*: Hæc Nazianzenus.

Vnio ex Gr. Naz.

S. Bernardus de hoc oſculo multa dicit ad rem

no-

noſtram, ſed magis clarè *in ſer. 9. in Cant. oſculetur me, &c.* ait, *Hoc vnum, quod mihi reliquum eſt, eſſl agito, vt perfectè per Spiritus Sancti infuſionem, meo vniar dilecto.*

Idem in Epiſt. ad fratres de monte Dei iuquit. *Hæc eſt, de qua aliquanta dicta ſunt, in tantum propriè propria, vt iam non ſimilitudo, ſed ſpiritus nominetur, dum fit homo cum Deo vnus ſpiritus, non tantùm vnitate volendi idem, ſed expreſſione quadam vnitate virtutis* (ſicut dictum eſt) *aliud nolle non valendi. Dicitur autem hæc vnitas ſpiritus, non tantùm quia efficit eam, vel afficit ei ſpiritum hominis Spiritus Sanctus; ſed quia ipſa eſt Spiritus Sanctus Dei charitas, cùm per eum, qui eſt amor Patris, & filij, & ſuauitas, & bonum, & oſculum, & amplexus, & quidquid commune poteſt eſſe amborum in ſumma illa vnitate veritatis, & veritate vnitatis, hoc idem homini, ſuo modo fit ad Deum, quod cum ſubſtantiali vnitate filio eſt ad Patrem, vel Patri ad filium, cùm in amplexu, & oſculo Patris, & filij media quodammodo ſe inuenit beata conſcientia, cum modo ineffabili, incogitabilique meretur fieri homo Dei; non Deus, ſed tamen quod Deus eſt ex natura, homo ex gratia.* At poſt aliqua, ſubdit; *Quidquid tamen de viſione, & cognitione Dei hic fidelibus impartitur, ſpeculum eſt, & ænigma tantùm diſtans à futura viſione, & cognitione, quantum à veritate diſtat fides, vel tempus ab æternitate,* &c. Et ſer. 31. in Cant. idem de Anima Sponſa, ait, *Niſi ſpeciali prærogatiua intimis illum* (ideſt ſponſum) *affectibus, atque ipſis medullis cordis cœlitùs illapſum ſuſcipiat hebeatque præſto, quem deſiderat, non figuratum, ſed infuſum, non aparentem, ſed efficientem, non quieſcit.*

S. Bern.

Quomodo anima vnitur, & fit vna cum Deo.

Idem Ber.

Vnio eſt amplexus

Prob. 2. hæc eſt vnio ex amplexu, quam ſponſa, ideſt anima ſancta, expectabat à Deo Cant. 2. 6. *Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me;* quem locum, vt ibi notat Cornelius à Lapide, Contemplatiui Myſtici omnes intelligunt de vnione animæ

mæ cum Deo, quæ habetur in ſummo contemplationis gradu, quo anima intimè Deo per contemplationem intellectus, & per ardorem voluntatis vnitur; cum quo quaſi duobus hiſce brachijs ſtringitur, & habetur, tunc enim Deus cor afficit, ſuiſque quaſi illuminatioeis, & inflammationis brachijs mulcendo trahit ad altiorem quemdam, & puriorem amoris amplexum: hęc ille.

S. Baſil. in lib. de vera Virg. de hoc amplexu, & vni one animæ ſanctæ cum Deo, inquit. *Quo circa anima, quæ Chriſto copulata eſt, tāquam ſapientiæ Verbi Dei ſponſa, ſapiens, ac prudens ſit neceſſe eſt, ac omni ſtultitiæ, & inſipientię nota (iugi diuinarum rerum meditatione) exploſa; ſapientiæ cui coniuncta eſt ornetur pulchritudine, donec æternā ſapientiam ſibi penitus iungat vnumque cum eo cui adhæſit effecta, ex corruptibili fiat incorruptibili, ex imperita prudens, ac ſapientiſsima, tamquam Verbi cui adhæſit; coſta & quæ; vt breuiter dicam, ex homine mortali; immortalis Deus, ſicut ille, cui coniuncta eſt omnibus manifeſtetur*, hęc & alia plura Baſilius. S. Baſil.

Prob. 3. Hæc vnio facit unum ex vnitate ſpiritus, quem acquirit anima cum Deo ex 1. Cor. 6.17 *Qui adhæret meretrici vnum corpus cum ea efficitur, & qui adhæret Domino vnus ſpiritus eſt.* Ex vnitate Spiritus.

S. Bernard. ſeu alius author *de Vita ſolit.* inquit: *Vnitas ſpiritus cum Deo hominis cor ſurſum habentis proficientis in Deum voluntatis eſt perfectio. Cùm iam non ſolum vult, quæ Deus vult, ſed ſic eſt non tantum in affectu, ſed in effectu perfectus, vt non poſſit velle, niſi quod Deus vult, hoc eſt iam eſſe quod Deus eſt, cum iam velle, & eſſe idipſum eſt.* Sed de hoc argumento vnitatis ſpiritus animæ cum Deo iterum recurret ſermo, cum de termino reſultante ex hac vnione loquemur.

Probari poteſt hęc vnio quartò ex eo quòd ani-

Ex träſformatione in Deum.

ma ſancta transformatur in Deum, & 2 Cor. 3. 18. *Nos autem omnes reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes in eamdem imaginem transformamur à claritate in claritatẽ tamquam à Domini ſpiritu*. Quæ quidem tranformatio non eſt eſſentialis, vt fatuè putauit Almaricus, ſed accidentalis, & affectualis, vt in ſequenti dicetur, per modum perfectæ cognoſcentis, & cogniti, perfectèque amantis, & amati.

Ex adhæſione cum Deo.

Ad hęſio ſit per cognitionẽ, & amorem.

Probari quoque poteſt quintò hæc vnio, ex adhęſione cum Deo per meditationem, ſeu contemplationem, atque amorem eius. Id enim Deus exigebat à Populo, vt ſcilicet de eo frequenter cogitaret; eumque diligeret: nam *Deuter*. 11. 18. ſic habetur. *Ponite hæc verba mea in cordibus, & in animis veſtris, & ſuſpendite ea pro ſigno in manibus, & inter oculos veſtros collocate. Docete filios veſtros vt illa meditentur: quando ſederis in domo tua, & ambulaueris in via, & accubueris, atque ſurrexeris; ſcribes ea ſuper poſtes, & ianuas domus tuę*, & poſt alia præcipit dilectionem Dei. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c.* Hoc ergo modo poterat homo vniri, & vnitus cum Deo manere: Ideo Dauid *in pſal.* 1. inquit: *Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum*, &c. *Sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte, & omnia quæcumque faciet proſperabuntur*. In his autem ſe exercebat Dauid, & meruit illud Dei elogium, *inueni Dauid ſecundùm cor meum, qui faciet voluntates meas*. Id docuit Salamon Eccleſiaſtici 3. 22. *Quæ præcepit tibi Deus, hæc cogita ſemper*. Deus autem præcepit, *Vnum cole Deum, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*: hoc ergo modo frequenter ſcilicet cogitando de Deo, eiuſque lege, eumque diligendo, vnitur homo cum Deo, & in vnione perſeuerat.

Cùm autem tot modis (ſed pro multis communi-

nibus) poſſit haberi aliqua vnio cum Deo, videndum erit, quæ nam ſit illa vnio perfectorum amicorum Dei, quæ à Miſticis tantùm laudatur, & exaltatur; ideò ſit,

CAP. IV.

In quo conſiſtat Miſtica *hęc vnio contemplatiuorum, & quæ ſint illius immediatæ cauſæ.*

ADu. 1. hęc duo ſimul quæri; quia de ratione cuiuſcumque vnionis, eſt inter duo ſaltim eſſe; cùm quælibet ſit habitudo quędam relatiua vniti ad terminum, cui vnitur, & capi, ac intelligi nequit vnio vlla, niſi capiatur fundamentum, ſeu ratio, & cauſa producens, ſeu efficiens vnionem; ſeu, vt philoſophicè loquar, id ex quo reſultat vnio et ſic intellectis cauſis nobiliſſimæ huius vnionis, facile intelligitur eius natura. Cur duo ſimul quæ-runtur.

Adu. 2. quòd hìc loquimur de cauſis immediatis, & proximis vnionis, non verò de mediatis, ac remotis; de his enim agetur poſtea: cùm autem vnio hęc ſit affectualis, & vitalis; cauſæ eius vitales eſſe debent. Sermo eſt de cauſis immediatis.

Adu. 3. quòd, cùm vnio hæc myſtica intercedat inter animam iuſtam contemplatiuam, & Deum, & ſit reciproca; ex parte vtriuſque multa ſunt ſupponenda. Nam ex parte Animę vniendæ ſupponendum eſt, quòd debet eſſe in ſtatu gratię, & ornata donis Spiritus Sancti (regulariter) exercitata in operibus virtutum Cardinalium, & Theologalium, & in meditatione, ac contemplatione; quæ dicemus poſtea eſſe principia, ſeu cauſas, ac diſpoſitiones remotas iſtius vnionis. Ex parte autem Dei, cui ani- Vnio ſupponit multa.

Digitized by Google

mia vnitur, ſuppponendum eſt, quòd effectiuè, ac terminatiuè ad talem vnionem concurrit: Effectiuè quidem per influentiam ad opera, ex quibus naſcitur unio, & ad vnionem, quæ in anima recipitur, vt mox declarabitur; terminatiuè vero, quatenus eſt terminus talis vnionis; ſicut nos diximus *in cap. 1.* & omnes Theologi docent de vnione Dei ad Creaturas per illapſum generalem, ac per immenſitatem; de vnione hypoſtatica Verbi cum humanitate Chriſti; & de vnione beatifica Dei cum Beatis; in quibus vnionibus creaturę ſũt ſubiectũ vnionũ, Deus verò efficiens, ac terminus earum: his poſitis.

Ex parte Dei quæ ſupponuntur.

Dico 1. Ex parte animæ iuſtæ contemplatiuæ vnitæ, ſeu vniendæ myſticè, ac ſupernaturaliter cum Deo, cauſæ morales, ac immediatę talis vnionis regulariter ſunt duæ, ſcilicet perfecta contemplatio, ac perfecta charitas, ſeu amor Dei quando autem iſtæ actiones ſint perfectæ dicam poſtea.

Ex parte animę cauſæ vnionis ſunt contemplatio perfecta, & amor Dei perfectus.

Dixi *ex parte animæ*, quę eſt vnum extremum vniendum, aut vnitum, quia ex parte Dei eſt alia cauſa, vt mox dicetur. Dixi, *cauſa morales*; quia totum, quod eſt in creatura, reſpectu ſupernaturalium donorum, quę Deus ex ſua liberalitate concedit creaturæ, cùm non ſit cauſa efficiens phiſica, redit creaturæ, cùm non ſit cauſa efficiens phiſica, redit ſtat, vt ſit moralis, ideſt talis conditionis ex Dei voluntate, vt ad eius poſitionem ſtatuerit Deus donum aliquod concedere ſicut dicimus de Sacramentis reſpectu gratię, de meritis reſpectu premij, de precibus reſpectu fauoris, ac beneficij obtenti: Ita ſe habent operationes illæ reſpectu vnionis cum Deo. Dixi *regulariter*, quia poſſet Deus abſque magna exercitatione in contemplatione, & amore ipſius, admittere hanc perfectam vnionem animæ iuſtę ſecum: his ergo prænotatis.

Prob.

Prob. quòd illæ ſint cauſæ vnionis myſticæ, ac ſupernaturalis animæ iuſtæ cum Deo. Primo à pari. Illæ duæ ſunt cauſæ vnionis beatificæ in Patria ex parte animæ: ergo etiam in via. Anteced. eſt clarum. Eo enim modo Angeli, & animæ beatæ ſunt perpetuò vnitæ cum Deo, ſcilicet per viſionem, ac fruitionem, ſeu charitatem conſummatam, aut amorem, quæ idem ſunt. Conſeq. eſt euidens, nam ex ſępe dictis, cum S. Greg. *hom. 14. in Ezech. beatitudo in hac vita per contemplationem inchoatur, & in alia vita perficitur* ergo eadem ſunt cauſæ vtriuſque ex parte animæ. Arg. à paritate vnionis beatificæ.

Prob. 2. ex Theologis S. Th. in 3. p. q. 6. ar. 6. ad primum inquit, *Vnio naturæ cum Deo eſt per operationem in quantum ſcilicet eum cognoſcimus, & amamus*. Et in 3. ſent. diſt. 2. quæſt. 1. ar. 3. q. 1. ad 3. dicit, *Coniunctionem animæ cum Deo per fruitionem, conſiſtere in operatione intellectus, & voluntatis*. Ex S. Thoma.

Dioniſ. Cartuſ. de fonte lucis cap. 12. de cauſis vnionis loquens, inquit. *Itaque via perfectiua, ſeu vnitiua eſt ſtudium, occupatio, ſeu actio ad ſereniſſimæ charitatis ardorem, ad Deitatis extaticum, flamigerumque amorem, ad myſticæ ſapientiæ æſtuantiſsimum, quietiſſimum, & ſecretiſſimum tendens intuitum, conſiſtit namque hæc vis vnionis in hoc, vt ex contemplatione Dei per negationem mens diuino amore tota accendatur, velut ignita, ac ſeraphica efficiatur ſeque ipſam, & cuncta creata relinquens, tranſcendens, ac obliuiſcens, ſuperincomprehenſibili Deo, tamquam prorſus ignoto per hierarchicæ lucis illapſum, per occultiſſimæ inſpectionis alloquium, per ſuperſplendentem caliginem, ac ſapientiſſimam ignorantiam vnitur*: igitur duæ illę operationis intellectus, & voluntatis, intuitus nempe, ſeu contemplatio, & amor Dei ſunt cauſę iſtius vnionis: neque quælibet contempla- Ex Dion. Carthuſ. Contemplatio perfecta, & amor perfectus cauſant vnionem.

platio, aut quilibet amor, ſed perfecta contemplatio, ac perfectus amor, ut in concluſione dixi, & infra dicam, ideſt infuſa contemplatio in caligine, quæ maxima eſt: & ardentiſſimus amor, vt poſtea dicam.

S. Bonau. de vtraq; cauſa vnionis loquitur.

S.Bonau.de vtraque cauſa admirabilis iſtius vnionis ſæpè loquitur, ſed præcipuè in tract. *Paruum bonum particula* 1. *cap.* 3. quod inſcribitur *de vnitiua, & perfectiua*, ſic habet, *Poſtremò ſequitur qualiter nos exercere debemus ad igniculum ſapientiæ. Hoc autem facien dum eſt hoc ordine; Iſte igniculus ſapientia eſt primò ſollicitè ac diligenter congregandus: ſecundo inflamandus, tertiò ſubleuandus, Congregatur autem per reductionem affectionis ab omni amore creaturæ: quia omnis affectio debet ab amore creaturæ elongari: Secundò, inflamandus eſt igniculus iſte, & hoc ex conuerſione affectionis ſuper amorem ſponſi, & hoc fit comparando, vel ad effectum ſupernorum ciuium, vel ad ipſum ſponſum. Tunc autem hoc fit, quandò attenditur, quòd per hunc amorem ſuppleri poteſt omnis indigentia, & quod per amorem eſt in beatis omnis boni abundantia, & per amorem habetur ſummi boni præſentia, & hęc inflammat affectum. Tertiò ſubleuandus eſt igniculus iſte; & hoc ſupra omne ſenſibile, & imaginabile, & intelligibile hoc ordine, vt homo immediatè de ipſo, quem perfectè optat diligere, primò meditando diſcat, quòd ille, quem diligit, non eſt viſibilis: audibilis, aut odorabilis, immò totus guſtabilis, tangibilis, & deſiderabilis 2. cogitet quod ille, quem diligendo quærit, non eſt terminabilis, figurabilis, numerabilis, circumſcriptibilis, commutabilis, aut imaginabilis, ſed totus deſiderabilis. 3. cogitet, quòd ille, quem diligit non eſt demoſtrabilis, definibilis, opinabilis, æſtimabilis, inueſtigabilis, aut intelligibilis, ſed totus deſiderabilis. Ex his autem liquidè patet, qualiter ad ſapientiam Sacræ Scripturæ perueniri poteſt meditando circa viam purgatiuam, illuminati-*

Digitized by Google

natiuam, & perfectiuam: et nonſolùm Sacræ Scripturæ continentia, immò omnis meditatio noſtra debet circa iſta verſari. Et proſequitur, quòd omnis meditatio noſtra in hoc conſiſtere debet, nempe in coſiderando magnitudinem Dei, & quòd hæc eſt vera ſapientia; *nam in huiuſmodi meditatione ratio percunctando affert propoſitionem, ſynderesis ſententiando profert definitionem, conſcientia teſtificando infert concluſionem, & voluntas præeligendo defert ſolutionem*: hæc S. Bonau. Ex Seraphico ergo Doctore patet, quòd ad vnitiuam viam ideſt ad vnionem cum Deo acquirendam, Dei meditatio, ſeu contemplatio, eiuſque amor in gradu perfecto ſunt præcipua, ac proxima media, ad quas vnio illa conſequitur, ſeu ſunt ipſamet actualis vnio.

De charitate, ſeu amore hac virtute pollente S. Dion. Areop. *Diuin. nom. c. 4.* ait, *eſt quædam virtus viuifica conuertens, mirificèque commiſcens*.

S. Auguſt. *de Trin. lib. 8. cap. 10.* ait, *Quid eſt autem dilectio, & charitas, quam tantoperè ſcriptura diuina laudat, & prædicat niſi amor boni? Quid eſt ergo amor niſi quædam vita duo aliqua copulare appetens amantem ſcilicet, & quod amatur? & hoc etiam in extremis, carnalibuſque amoribus ita eſt. Sed, vt quid purius, & liquidius hauriamus, calcata carne, aſcendamus ad animum: quid amat animus in amico, niſi animum?* amor igitur Dei aptus eſt copulare, ac vnire hominem cum Deo. Ideo *Confeſſ. lib. 6. c. 5.* tàm enixè cum Deo copulari optabat, inquiens, *Quis mihi dabit, vt venias in cor meum, & inebries illud, vt obliuiſcar mala mea, & vnum bonum meum amplectar. Noli abſcondere faciem tuam. Moriar, moriar, vt eam videam*. S. Auguſt. Auguſt. cupit vnionem.

Idem S. Auguſt. multa, & præclara docet de effectibus dilectionis Dei ad vniendum hominem cum eo. *In lib. de Spiritu, & Anima*, qui inter eius opera inſertus eſt, *cap. 16.* ait, *Dilectione anima vnitur Deo. De Fide,*

de, & Symbolo cap. 9. dicit. *Dilectione reconciliamur Deo, qua etiam filij Dei appellamur. In lib. de ſubſtantia dilectionis cap. 3.* ait. *Per dilectionem Deus ſibi copulauit creaturam, vt ei ſemper inhærendo ipſum (quo beatificanda erat) bonum, ex ipſo quodammodo per affectum ſuggeret; & de ipſo per deſiderium biberet, & in ipſo ſemper gaudium poſſideret. De Ciuit. lib. 10. cap. 6.* inquit, *Dilectionis diuinæ ſuccenſam animam, eſſe ſacrificium Deo. In lib. 12. con. Fauſtum cap. 14.* ait, *dilectionis, ſeu charitatis ardorem eſſe bitumen violentiſſimum colligans diligentem cum dilecto;* & cętera plura.

Multa Auguſt. loca.

S. Ambr. S. Ambroſ. in pſal. 118. ſer. 6. ait. *Anima iuſti Sponſa eſt Verbi. Hæc ſi deſideret, ſi cupiat, ſi oret, & oret aſſiduè, & tota intendat in Verbum, ſubitò vocem, ſibi videtur eius audire, quem non videt, & intimo ſenſu odorem eius diuinitatis agnoſcit. Replentur ſubitò nares animę ſpirituali gratia, & ſentit ſibi præſentię eius flatum aſpirare quem quęrit, & dicit ecce ipſe eſt, quem requiro, ipſe, quem deſidero.*

S. Greg. S. Greg. *in cap.* 1. *Cant.* de hac vnione per dilectionem inquit. *Ergò Sponſa deſiderio æſtuans, & in amplexum ſponſi ſui inardeſcens, ait, oſculetur me oſculo oris ſui, ac ſi diceret, ille quem ſuper omnia, immò ſolum diligo, veniat; qui dulcedine ſuæ inſpirationis me tangat, quia cùm eius oſculum ſentio, ſubita mutatione me derelinquo, & in eius ſimilitudinem illicò liquefacta transformor.*

Dioniſ. Carthuſ. Dioniſius Carth. *in comment. Myſt. Theol. S. Dion.* iterum loquens de duplici vnione Animæ cum Deo, vtramque per feruidum amorem obtineri dicit: *Porrò viri fideles heroici, & perfecti longè ſublimiùs miſticam Theologiam experiuntur per ſupernaturalia chariſmata Spiritus Sancti: quod dupliciter accidere ſolet. Primò per eorum præparationem: cooperationem, & conatum ad hoc dando ſeipſos ad abſtractionem à cunctis creatis, & ad feruidam vnionem cum Deo per recollectionem mentis ſuæ ad intra, &*

per

per affectuoſiſſimam diuini inuocationem auxilij, ac conſiderando diuini inflammatiua amoris. Secundò fit iſtud modo mirabili, & eminentiori quamuis forſan non magis meritorio ſemper, videlicet dum feruens amor abſque conamine proprio præparationeque præuia repent præunitur, præſtringitur, inflammatur, & ſuper ſe extollitur contemplationeque exuberant perfunditur, præoccupatur; & vincitur, vt ſi velit reſiſtere, nequeant neque euadere ſuper gratiſſimum amplexum ſponſi. Hæc Carthuſ.

Dico 2. Cauſa immediata vnionis cum anima iuſta ex parte Dei, eſt influentia ipſius Dei in animam contemplantem, qua ſe illi oſtendit ſpeciali modo in caligine, per dona Spiritus Sancti, illuminans intellectum ad ſe ſublimiori modo cognoſcendum, & inflammas voluntatem ad ſe ardentiori modo amandum ſimulque animam illam amans. Ex parte Dei cauſa vnionis.

Dixi cauſa *immediata*, ex qua conſurgit vnio, quia mediata eſt ipſemet Deus, vt eleuans, ſeu abſtrahens intellectum à ſenſibilibus omnibus, atque intelligibilibus creatis, applicans eum, & detinens in contemplatione ſui, infundens animæ talis iuſti contemplantis dona Spiritus Sancti, intellectum, & ſapientiam, &c. Iſta autem dico eſſe cauſas mediatas ex parte Dei; quia per eas dignatur diſponere animam contemplans ad ſuſcipiendam influentiam illam obiectiuam, qua ſublimiori modo ſe ei oſtendit, & inflammatiuam voluntatis, qua amatur; eſtque in manifeſtum inditium, quòd ea ſpecialiſſima beneficia animę concedens, eam multùm amat. Ratio efficax concluſionis.

Prob. nunc concluſio. Niſi Deus cum ſingulari illa influentia in intellectum, & voluntatem contemplantis concurreret, non reſultaret perfecta illa vnio, quam inquirimus: nam non omnes contemplatiui, neque etiam exercitati in contempla- [illegible]

 tio-

tione infuſa, eam obtinent, vt dicam infra, ſed vel obtinent unionem communem, vel paulò perfectiorem; non autem hanc perfectiſſimam, quæ pauciſſimis conceditur; nec poteſt alia aſſignari ratio, niſi quia Deus non omnibus ſic ſe oſtendit in ratione perfectè cognoſcibilis, nec omnes adeò ſublimiter diligit, vt eorum voluntates adeò intensè inflammet, vt eum adeò ardenter diligant.

A ſufficienti enumeratione arg.

Prob. 2. facili ratiocinio, diſcurrendo de omni genere vnionis. Homo iuſtus in quolibet gradu iuſtitiæ, ideſt gratiæ, habet aliquem gradum vnionis cum Deo, quia adhæret Deo per fidem, & dilectionem; & Deus eſt vnitus cum illo per hoc; quia dat ei, poſſe credere & credere, inſuper dat eidem poſſe amare, & amare Nam *Deus* ex Philipp. 2. 13. *dat velle, & perficere pro bona voluntate*. Qui iuſtior, ſeu ſanctior, eſt, perfectiorem vnionem cum Deo habet per viuaciorem, *& quaſi minus obſcuram* fidem, & magis feruidum amorem: et Deus dicitur eſtque ei magis vnitus in hoc genere gratiæ; quia in illos perfectiores actus magis eum diligendo influit. Prȩterea, qui exercitatus in meditatione, & contemplatione acquiſita tranſit ad infuſam, magis vnitur Deo, quia per fidem, & donis Spiritus Sancti preditus, quaſi clarè, ſeu minus obſcurè Deum cognoſcit, & voluntas feruentiùs amat; & Deus animæ illi dicitur, eſtque magis vnitus in hoc genere gratiæ, quàm ſit vnitus illis prioribus per hoc, quòd, nedum dona illa in eo producit, ſed quia ad actus illos cognoſcendi, & animali ex ſpeciali dilectione influit in gradu illo perfectiſſimo pro hac vita. Igitur, cùm cauſa immediata ex parte Dei in alijs vnionibus in genere gratiȩ ſit influentia ſpecialis ad actus cognoſcendi, & diligendi Deum, eadem erit

Concluſio euidens.

di-

dicenda cauſa immediata huius perfectiſſimę vnionis ex parte Dei, nempe influentia ad actus illos perfectiſſimos cognoſcendi Deum in caligine, & ferventiſsimè diligendi illum; influentia inquam procedens ex ſpecialiſſima Dei dilectione: ſi enim ſic non diligere, ad eos actus non influeret.

Prob. paritate vnionis beatificæ. Beati enim vniuntur Deo, hoc modo, quia ſcilicet per actus videndi, & amandi tendunt in Deum ſibi pręſentem per modum obiecti: Deus autem vnitur illis per influentiam obiectiuã clare, &, vt in ſe eſt, ſe illis oſtendens & per inflammationem voluntatis ad ſui fruitionem perfectiſſimam, conſumatam, & externam: Ergo hoc etiam modo, cum proportione in contemplatiuis perfectis Deum contemplantibus, & diligentibus ſit vnio ex parte Dei. Arg. à pari de beatifica vnione

Conf. ex S. Thoma in 3. p. quæſt. 2. art. 7. ad 1. docente, *dicitur Deus vnitus Creaturæ, ex hoc quòd Creatura eſt realiter vnita Deo, abſque eius mutatione*. At in 1. p. q. 9. art. 1. ad 3. dicit, *Deum appropinquare ad nos, in quantum percipimus influentiam bonitatis eius* & in q. 8. at. 5. docuerat ſic, *Deus eſt in rebus, non ſicut accidens, aut ſicut pars eſſentiæ; ſed ſicut agens; & quia agit ipſum eſſe, profundiſſimè, & intimè eſt in rebus.*

Dico 3. Theologicè loquendo conſequenter ad dicta, Vnio myſtica contemplantis cum Deo, formaliter ſumpta, conſiſtit in illa colligantia, ſeu habitudine, ac relatione inſurgente ex actibus illis perfectè cognoſcendi, & amandi Deum, fundata in ipſimet actibus animæ, & terminata ad Deum. Ex S. Thoma.

Prob. & declaratur: Actus illi cognoſcendi, & amandi Deum perfectiſſimè, ex iam dictis, vniunt animam contemplantis cum Deo quaſi efficienter, & ſic faciunt vnionem, ideòque non ſunt ipſa forma-

 lis

lis vnio, ſed quaſi materialis. At nihil aliud remanet inter actus illos, & Deum cognitum, & amatum, niſi relatio illa, & habitudo ſubiectat in anima mediantibus ijs actibus, & terminata ad Deũ: Illa igitur habitando, ſeu relatio, vel (ſi velis dici) ſpiritualis qualitas, copulans, ſeu colligans, & vniens in amore, eſt formalis vnio.

C A P. V.

Quinam ſit terminus reſultas ex hoc vnione animæ cum Deo, qui dicitur vnus ſpiritus.

ADu. quòd, ſicut in primo Capite huius Opuſc. diximus, ex qualibet vnione duarum rerum fit, ſeu reſultat aliquod vnum, v. g. ex vnione materię cum forma, fit vnum compoſitum; ex vnione animę, & corporis fit vnus homo; ex vnione Verbi cum natura humana, vnus Chriſtus; ex vnione plurium lapidum iuxta ſe poſitorum, vnus aceruus; ex vnione plurium hominum cohabitantium in aliquo loco, vnus Populus, &c. Cùm ergo vniantur Anima, & Deus modo prædicto in præced. Capite, aliquod vnum ex his vnitis reſultare debet: ſicut ex omni alia vnitorum vnione: Cùm pariter dicat Apoſtolus 1. Cor. 6. 16. *qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur quia erunt duo in carne vna: Qui autem adhęret domino, vnus Spiritus eſt;* quærimus, quale, ſeu quid ſit hoc vnum; licet hoc quęſitum ſit purè Theologicum, & contemplatiuis parum inſeruiens.

Senſus quęſiti.

Adu. 2. eſſe omninò exſibilandam Almarici hæreſim, ſeu verius inſaniam, quòd nempè per hanc vnionem, anima conuerteretur in aliquod diuinum, ſiue in ideam ſui, quę eſt in mente Dei; Nulla ſiqui-

Almarici hęreſis fugienda.

quidem in hac nobiliſſima unione fit conuerſio, ſeu mutatio eſſentiæ animæ, aut Dei, ſed utrumque extremum permanet impermixtum, & tamen vnita aliquod vnum ſunt, ſeu, ut meliùs, & ſaniùs dicamus, in aliquo uno conueniunt: adeò.

Adu. 3. quòd licet in omnibus vnionibus, & vnitis creatis naturalibus, extrema vnita ſe habeant per modum partis componentis vnum totum, ſiue eſſentiale, ſiue accidentale, & vnum extremum ſe habeat per modum ſubiecti, alterum verò per modum formæ, hoc non poteſt aſſeri in hac *Myſtica* vnione, ſiquidem, licet, ex parte animę non repugnaret, & de facto in ea recipitur, nedum vnio, ſed cauſa vnionis, tam ex parte ſui, quam ex parte Dei, quia cognitionem, & amorem erga Deum in ſe recipit, nec non influentiam ipſius Dei: repugnat tamen ex parte Dei, qui eſſe nequit ſubiectum recipiens vnionem, neque forma informans animam ſibi vnitam, ideo alius modus faciendi hoc vnum, ſeu vnitum indagandus eſt, & pro Theologis tantùm, loquor in hoc puncto.

Extrema non ſunt, vt ſubiectum, & forma.

Adu. 4. Non poſſe aſſeri, quòd ex hac vnione: & ex his vnitis fiat aliquod vnum, ſicut per vnionem hypoſtaticam ex natura humana, & verbo factus eſt vnus Chriſtus, qui vnio in Chriſto fuit, & eſt quidem phiſica ſubiectata in humanitate, & terminata tantum ad verbum, at non fuit, nec modo eſt aliqua operatio vitalis vitaliter procedens ab humanitate Chriſti, ac vitaliter vniens. Secùs eſt de hac *Myſtica* vnione; quia vt dictum eſt per operationes vitales intellectus, ac voluntatis creatæ ex parte animę, per influentiam pariter vitalem ex parte Dei fit hæc vnio myſtica, & fit hoc vnitum, quod quærimus.

Non eſt ſimilis vnioni hypoſtaticæ.

Adu.

Non conſiſtit in vnitate operationum.

Adu. 5. Hoc vnitum, ac vnum morale, ex myſtica hac vnione coaleſcent, non poſſe ſaluari per vnitatem intellectionis, & amori, quòd ſcilicet eadem formaliter ſit intellectio, & amor animæ cum intellectione, & amore Dei. Nam contemplatio, qua anima intuetur Deum, & amor, quo eum amat, ſunt operationes creatæ, & non mutantur, aut tranſeunt in increatas: ſic intellectio, & amor Dei, operationes increatæ ſunt, & non commutantur in creatas. Dixi *formaliter* non ſunt eędem cum diuinis; nam obiectiuè poſſunt eſſe, cùm reſpiciant idem obiectum, ſed ſunt ſimiles aliquo modo, vt patebit, his ergo ſuppoſitis.

Qua vnitate ſũt vnũ

Dico. Iſta duo, anima, & Deus vnita moraliter per myſticam hanc vnione, faciunt, ſeu ſunt vnum vnitate aliqualis ſimilitudinis in operando, & vnitate volendi idem obiectum, & ob eumdem finem.

Vnitas eſt fundamentum ęqualitatis & ſimilitudinis.

Prob. & declaratur. Supponatur priùs communis illa Philoſophi doctrina; quòd illa dicuntur ſimilia quorum qualitas eſt vna, & illa ſunt æqualia, quorum quantitas eſt vna; & illa ſunt eadem, quorum ſubſtantia eſt vna; prima vnita faciens ſimilitudinem nobis hic ſufficit, nam duæ albedines, v. g. in duobus ſubiectis ſunt ſimiles, & tam ipſæ, quam ſubiecta alba dicuntur vnum vnitate ſpecifica, & ſimilia ſunt propter eam vnitatem; hoc autem benè intellecto, facilè intelligitur vnitas ſimilitudinis inter perfecte contemplantem, ſeu intuentem, ac perfectè amantem Deum, cum ipſo Deo perfectiſſimè ſe amante, ac diligente. Nemo enim ſic aſſimilatur Deo in ſuis perfectiſſimis operationibus intelligendi, ac amandi ſe, niſi perfectus contemplatiuus, qui contemplatione infuſa non in aliqua ſpetie, ſed in caligine Deum per dona Spiritus

San-

Sancti intuetur, cum ſibi colloquentem audit, & intenſè, atque ardenter amat, ideò in hoc quantum patitur creata conditio ſimilis Deo eſt in eo cognoſcendo, & amando. Analogus ergo modus ille perfectiſſimè cognoſcendi, & amandi Deum (quamuis non omnimode idem in analogatis Deo, & perfecto contemplatiuo) vnus eſt, ideòque ſimilitudinæm in extremis fundans, itaut extrema iſta ſic vnita per cognitionem, & amorem ſint vnum vnitate ſimilitudinis.

Iſtis animæ, & Dei ſimilitudo in quo cōſiſtit.

Prob. 2. pars (in qua omnes conueniunt) ideſt de vnitate volendi idem obiectum: Anima enim vnita iam Deo præuia contemplatione perfecta, & amore perfecto, ex Dei gratia, & tunc, & poſtea in omni ſua operatione ſe conformat Deo, & vult, quod uult Deus, non ſolum quoad principale, & primarium obiectum, quod eſt Deus, ſed quoad omnia ſecundaria, & ſic in unitate uolendi, ſunt ſimiles, & unum, & hæc eſt illa unitas, de qua loquitur Paulus 1. Cor. 6. *Qui adhæret Domino vnus ſpiritus eſt*: Interl. dicit, *ſemper eius faciens voluntatem*. Lyran. ait, *Vnus ſpiritus, non ſecundum rem, ſed ſecundùm affectionem*. Et S. Auguſt. *tract. 14. in Ioannem* hunc locum expendens, ait, *vnus ſpiritus eſt per charitatem* adducitque in exemplum id quod de Apoſtolis dicitur Act. 4. *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna*, ait Auguſt. *per charitatem, & fidem, quia id, quod credebat, & amabat; ac volebat vnus eorum, credebant, amabant, & volebant omnes alij, & pro hac vnitate charitatis rogabat Chriſtus pro Apoſtolis, Rogo vt ſint vnum*. Io. 17 Igitur ex vnione illa myſtica inter animam Deo copulatam (per contemplationem perfectam, perfectumque amorem) & ipſum Deum, unum quod ex iſtis extremis reſultat, eſt

Vnitas volendi.

Vnitas animarum per charitatem.

Vnitas obiecti.

Digitized by Google

eſt vnum, ſeu ſimile in operando, & volendo vnum & idem obiectum, tàm primarium, quàm ſecundarium; quia vt ex ſequenti Capite de effectibus vnionis iuſtius patebit, anima ſic vnita, tota in Deum abſorpta, ac transformata eſt, quaſi ſtupida, & vt Myſtici dicunt, ebria, de nullo creato cogitat; ſed rerum omnium, & ſuimet oblita, ſolùm cogitat de Deo, & quomodo poſſit ei placere, voluntatem ipſius in omnibus quantum fieri poteſt adimplendo.

Vnitas finis. Tertia pars de vnitate finis pariter probatur: vnus enim, & idem finis reſpicitur ab anima vnita Deo in operando, quem Deus ipſe reſpicit, nempe ipſemet Deus, qui *ex Prou. 16. omnia propter ſemetipſum operatus eſt.* Anima autem ſic vnita Deo ſemper propter Deum operatur, vel actualiter eum reſpiciens, vel ſaltem virtualiter, & hoc modo implet Chriſti pręceptum, *oportet ſemper orare, & numquam deficere*, Lucę 18. & Pauli Theſſal. 5. *ſine intermiſſione orate*. Neque ego video, in quo alio ſaluari poſſit hæc vnitas, quam faciunt hæc duo moraliter vnita, anima, & Deus.

C A P. VI.

De proprietatibus, & effectibus præcipuis myſticæ Vnionis.

ADu, quòd Miſtici, ſiue propria experientia, ſiue ex confeſſione ſeruorum Dei, qui effectus huius vnionis cum Deo experiti ſunt, multas, dignaſque illius referunt proprietates, quę perfectum, & heroicum deſcribunt hominem viatorum Deo vnitum: Et quia aliqui aliquas proprietates, & effectus referunt, alij alios, eorum dicta breuibus referemus, aliqua hic, & alio poſtea.

S. Bonau. *in proceſſu 7. Relig. cap. 13.* hæc de vnione iſta refert. *Hæc eſt hominis in hac vita ſublimior perfectio ita vniri Deo, vt tota anima cum omnibus potentijs ſuis, & viribus ad Deum collecta vnus ſpiritus fiat cum eo, vt nihil meminerit, niſi Deum, nihil ſentiat, & intelligat niſi Deum & omnes affectus in amoris gaudio vniti in ſola Conditoris fruitione ſuauiter quieſcant. Imago enim Dei in anima in his tribus potentijs expreſſa conſiſtit, videlicet in ratione, memoria, & voluntate: Et quamdiu iſta, non ſunt ex toto Deo impreſſa, non eſt anima Deiformis; Forma enim animæ Deus eſt, cui debet imprimi, ſicut ſigillo ſignatum. Hæc numquam plena eſt, niſi cùm ratio perfectè iuxta capacitatem ſuam illuminatur ad cognitionem Dei, qui eſt ſumma veritas, & voluntas, perfectè afficitur ad amandum ſummum bonum, & memoria plenè abſorbetur ad intuendam, fouendam, & tenendam ſummam fœlicitatem: & quia in horum conſummata adeptione conſtat gloria beatitudinis, quæ perficietur in Patria; licet iſtorum perfecta inchoatio ſit perfectio viæ in hac vita.* Hæc S. Bonau. S. Bonau. multos effectus refert.

S. Bernard. *ſer. 9. in Cant.* de Anima Sponſa, Deo vnita, petente oſculum ſponſi, ideſt perfectionem, ac perſeuerantiam vnionis, inducit eam ſic ad ſponſum alloquentem (multis alijs præmiſſis.) *Rogo ſupplico, flagito oſculetur me oſculo oris ſui*, & interim narrat ſponſa quid operatur. *In gratia ipſius multis iam annis caſtè, ſobrièque viuere curo lectioni inſiſto: reſiſto vitijs, orationi incumbo frequenter; vigilo contra tentationes; recogito ãnos meos in amaritudine animæ meæ. ſine querela me arbitror quantum in me eſt conuerſari inter fratres. Superioribus Poteſtatibus ſubdita ſum, egrediens, & regrediens ad imperium Senioris. Aliena non cupio, mea potius, & me pariter dedi. In ſudore vultus mei comedo panem meum. Mandata forſan vtcumque adimpleo, ſed anima mea ſicut* S.Bern ar. refert alios. Anima, vt Deo vnia-

tur quæ facere debet

terra ſine aqua in illis. Vt igitur holocauſtum meum pingue fiat, oſculetur me oſculo oris ſui. Hęc ergo omnia bona operatur anima habitualiter Deo vnita, cupiens frequentiam vnionis actualis, & oſculi diuini.

Gerſon.

Ioannes Gerſon *de Myſt. Theol. conſider.* 42. mira de huius vnionis perfectionibus dicit, & pręſertim, quod Beatitudo, quæ in hac vita haberi poteſt, per hanc vnionem obtineatur: referam eius verba. *Per prædictam amoroſam vnionem, in qua Myſtica Theologia conſiſtere videtur, anima quietatur, ſatiatur, & ſtabilitur in Deo; quod facilè eſt in primis ex priori deducere.* Et aſſignat rationem horum, quæ dixit inquiens. *Nam cùm res ſit in quiete, dum perfectionem ſuam adepta eſt, illique coniuncta, & ſpiritus noſter vnitur, & coniungitur in hac vnione ſummo perfectibili per amorem perfectum, vt exinde quietetur ſacietur, & ſtabiliatur neceſſe ſit: ſic materia forma habita, ſic lapis in centro poſitus, ſic res qualibet in adepto fine ſuo quietatur. Anima quippe rationalis, dum coniungitur, & vnitur Deo; copulatur ſuo ſummo bono. Eſt enim Deus ſummum bonum eius, eſt centrum eius, finis totaque perfectio*: & poſt multa, inquit. *Per coniunctionem cum ſuo ſupremo appetibili, anima rationalis realiter ſatiatur, quietatur, & ſtabilitur; nam ſi delectatio in bono conuenienti, & voluptatis ſuauitate quæritur, qui de anima voluptate (beata maximè) ſentiendum eſt, audiamus quid Propheta dicit ad Dominum: Torrente voluptatis tuæ potabis eos*, Et poſt alia ſequitur. *Deus ergo finis eſt animæ, & eius vltima perfectio. Ipſe eſt velut centrum, & locus naturalis omnium deſideriorum ſuorum, Dum ergo ſe defigit anima in ſalutare Dei velut ad nihilum redacta nulli iam alteri, nec ſibimet innititur, ſed ſoli Deo; vt ſuæ dulcedini, vt ſuæ veritati, vt ſuæ glorificationi, dicens pro primo, Renuit conſolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus ſum, dicens pro ſecundo, nihil arbitratus ſum me ſci-*

Per eam habetur beatitudo hius vitæ.

Ratio à priori cur anima in hac unione ſit aliquo modo beata.

re,

re, niſi ipſum Chriſtum, factus ſtultus propter ipſum, dicens pro tertio, vtinam qui gloriatur in Domino glorietur. Ac proinde non habens quò vltèrius tendat, aut quid vltra requirat, quietatur anima in Deo, atque ſtabilitur, poſſidet in eo omnia, cætera contemnens, atque parui pendens. Ita Gerſon. Hæc ergo ſunt bona, quæ connexa ſunt myſticæ vnioni animæ cum Deo, nec aliter eſſe, aut dici poteſt: nam anima beata vnita Deo per viſionem, & fruitionem, ſeu amorem eius, poſſidens Deum, poſſidet omne bonum; & ideo ex Boetio, *beatitudo eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus*, quia per eam poſſidetur Deus infinitè bonus, continens eminenter omnia alia creata, & creabilia bona; igitur ſi perfectus contemplatiuus, vt ſupponitur, vnitur Deo per talem cognitionem, & talem amorem, quibus dari non poſſunt perfectiores in hac vita, poſſidet Deum infinitè bonum, eo modo, quo poteſt perfectius in hac vita poſſideri, & ſic beatitudinem viæ poſſidet, vt arrham beatitudinis Patriæ, & in ea vnione perfectè, pro via, quietatur, nihilq; remanet, quod poſſit ab eo deſiderari.

Paritas de beatitudine cęleſti.

Alia plura de effectibus myſticæ huius vnionis dicit Gerſon, *in tom. 2. ſer. de Spiritus Sancto conſid. 2.* ſic *Hæc eſt pax, quæ exuperat omnem ſenſum, quam mundus dare non poteſt: ſolus ſpiritus Domini, eſt qui replet in bonis deſiderium noſtrum, qui dat manna abſconditum, quo Propheta paſtus eructat, Quàm magna multitudo dulcedinis tuę Domine, quam abſcondiſti timentibus te. Hic eſt calculus filiorum Iſrael, habens nomen ſcriptum, quod nemo nouit niſi qui accipit. Hic in diuinam caliginem inſtar Moyſi vocatur ſpiritus, hic in ſibilo auræ tenuis ſentitur Dominus, hic in thalamo dormit, & requieſcit Salamon pacificus, & Beniami adoleſcentulus in mentis exceſſu; hic guſtatur fauus propter illuminationem intellectus, propter dulcorationem*

Alia Gerſonis dicta

Pręclari vnoinis effectus.

effectus. Hic Moyſes myſticus ducit gregem virium ſuarum in interiora deſerti; hic ſedet ſolitarius; & leuat ſe ſupra ſe, vbi Dominus loquitur ad cor eius, hic dicit Petrus, bonum eſt hic eſſe, hic Philippus, ſufficit; & Magdalena, vidi Dominum; & dixit mihi; hic introducitur anima in cellam vinariam, vbi bibit ebriam ſobrietatem ſpiritus, vbi ſuſpirabunda Epithalamium cantus verba dimidiat, dilectus meus mihi, & ego illi, ego dormio, & cor meum vigilat; hic oblectatur dilectus de dilecta, adiuro vos filiæ Ieruſalem, ne ſuſcitetis vel euigilare faciatis dilectam donec ipſa velit. Magna certè, ſed digna ſanctæ huius vnionis elogia hæc ſunt.

Sed alia plura idem Author huius coniunctionis animæ cum Deo recenſet encomia, dum in tom. 3. ſuper Canticum *Magnificat*, inquit ſic. *Vnio hęc dicitur manſio Dei in homine & hominis in Deo; dicitur viuificatio, & habitatio vitæ animæ, ſaltim in radice, vt hic, & viuet in æternum; quia ſpiritum Sanctum habet, dicit autem Apoſtolus quòd gratia Dei eſt vita æterna. Dicitur oſculum oris ſponſi quod petit ſponſa. Dicitur lac, & vinum, & vnguentum, & oleum effuſum. Dicitur introductio in cellaria, coniunctio dilecti inter vbera ſponſæ, tanquam faſciculus mirrhæ. Dicitur ſuus decor, ſua quies in lectulo florido. Hoc eſt donum perfectũ de ſurſum deſcendens, nõ aſcendens de deorſum. Hęc eſt ſapientia diuinitùs inſpirata cum laudibus uniuerſis. Hoc diuinum ſilentium: hic ſibilus auræ tenuis, hic ſuſſurium Verbi abſconditi; & ut ad unum colligamus innumera quidquid ſonat manſionem, uel habitationem, vel inhęſionem uel unitatem unius corporis, & unius ſpiritus, anima cum Deo ſponſa cum ſponſo, unica cum unico, in hac coniunctione ſunt.*

[A]lia plura [i]bi refert Gerſ.

[M]ira bona [c]oniuncta [c]um vnione.

[G]reg. Naz.

S. Gregorius Nazianzenus, ut retuli *in cap. 3. in Oratione* 21. inquit, talem eſſe huius ſanctæ vnionis virtutem, vt ſicut ſtilla aquæ multo vino infuſa, a ſe tota deficit, & ſaporem vini induit, & colorem;

rem; & ſicut ferrum ignitum, & candens, igni ſimillimum fit, priſtina; & propria forma exutum, & ſicut aer ſolis luce perfuſus in eamdem claritatem luminis transformatur, ut non tàm illuminatus, quam ipſum lumen eſſe uideatur; *ſic* concludit: *anima Deo intimò unita, in ſanctis, omnem humanam affectionem à ſe elongari neceſſe eſt atque in Dei penitus transfundi uoluntatem.*

Comparationes Gregorij.

Plura de effectibus iſtius ſanctę vnionis cum Deo narrat diuerſis in locis S. Macarius: primò in *hom.* 4. poſt multa, ait, *Anima illum ignem cæleſtem diuini atque ſpiritalis amoris conſecuta, tunc uerè à mundo exoluitur, & ab omni uitio affectionum liberatur, & cuncta procul à ſe repellit, mutato naturali ipſius habitu; atque peccati duritie, reliqua omnia pro ſuperfluis habens, in ſolo ſponſo cæleſti, quem recepit, quieſcens per ardentem, & inenarrabilem ipſius dilectionem.* Et poſt alia ſumpto argumento de carnali amore, qui hominem adeò mutat ut quaſi infatuet, ait, *Si ergo carnalis dilectio ſic hominem ſoluit ab omni alio amore mundi; quicumque digni habiti ſunt, ut ſancti: cæleſtis, & ſemper amandi illius ſpiritus verè particeps fierent, & cuncta videbantur eis inutilia, qui victi ſunt à deſiderio cæleſti, & in ipſo caſu illi ſpiritui vniti; nam quæ illic ſunt deſiderant, & cogitant, illic viuunt, illic cogitationes inambulant, ibi mens aſſiduè verſatur diuino, & cæleſti amore, atque deſiderio ſpiritali ſuperata.* Secundò in homil. 8. addit. *Interdum lumen ipſum corilluſtrans, aperit interiùs, & profundius latens lumen, ita vt totus homo abſorptus ab illa ſuauitate, & contemplatione non ſit vltra ſui compos; ſed ſit tamquam ſtultus, & barbarus huic mundo propter immenſam dilectionem; ac ſuauitatem, atque recondita myſteria, itaut tunc temporis homo liber perueniat ad perfectum gradum, ſitque purus, atque immunis à peccato.* Tertio in homil. 10. ait. *Huiuſmodi*

S. Macarij dicta.

Anima vnita Deo. quid operetur.

modi animæ, quæ tam ardenti, ac inſatiabili dilectione flagrant erga Dominum, dignæ ſunt vita æterna; quare merentur ab affectionibus redimi, accipiuntque perfectam illuminationem, & participationem ſancti, & æterni ſpiritus, ac myſticæ ſocietatis in plenitudine gratiæ. Quartò in eadem humil. poſt multa, inquit. *Porrò anima, quæ Deum, verèque Chriſtum colit, etiam ſi infinita iuſtitiæ opera ediderit, ita ſe habet, perinde ac ſi nihil egiſſet propter inexplicabile deſiderium, quod habet erga Dominum: quæ licet ieiunijs, aut vigilijs corpus conſumpſerit, ita affecta eſt, ac ſi nondum quidquam agere cepiſſet, quod ad virtutes pertineat. Et ſi varia ſpiritus chariſmata, aut reuelationes, ac myſteria cæleſtia conſequi meruerit, propter immenſam, & inſatiabilem erga Dominum dilectionem, ita ſe gerit apud ſe, ac ſi nihil adhuc obtineret; ſed quotidiè eſuriens, ac ſitibunda per fidem, & charitatem perſeuerans in oratione immodicè ad myſteria gratię, & ad omnium virtutum gradus aſpirat cæleſtis ſpiritus amore vulnerata, ardenti deſiderio erga ſponſum cæleſtem per gratiam, qua prædita eſt, agitata; deſiderans habere perfectè myſticam, & arcanam cum eo ſocietatem in ſanctificatione ſpiritus reuelata animæ, fixis ſemper oculis intuens ſponſum cæleſtem facie ad faciem beneficio ſpiritualis, & mirabilis luminis in eo per dulcedinem fidei plenè demerſa, configurata menti ipſius prę ſummo deſiderio, quo ſperat perpetuò pro Chriſto mortem appetere, confidens ſine dubio per gratiam ſpiritus ſe plene liberatam, à peccato, & tenebris affectionum, vt purificata per ſpiritum, & anima, & corpore ſanctificata vas purum euadere mereatur ad ſuſcipiendam cæleſtem vnctionem, in qua manere dignetur cęleſtis; ac verus Rex Chriſtus:* hæc ille.

Omnia bona opera quę facit videntur ei parua, & nullius momenti.

S. Greg. Magnus de hac mirabili coniunctione animæ cum Deo, eiuſque effectibus pluries loquitur in Cant. cap. 1. *Oſculetur me oſculo oris ſui, dicit, Ac*

ſi di

ſi diceret ille quem ſuper omnia immò ſolum diligo, veniat, qui dulcedine ſuę inſpirationis me tangat; quia cum eius oſculum ſentio, ſubita mutatione me derelinquo, & in eius ſimilitudinem illicò liquefacta transformor; Faſtidit quippe ſancta mens omnia, quæ per corpus ſentit, & in illa ſpiritualia tota tranſmutari concupiſcit, & dum iſta obſtrepunt, in illa fugit, atque abſcondere, ne hæc ſentiat, appetit, ideòque oſculum Sponſi quærit; quia ſi ille grauiſſimi amoris vinculo hanc non trahit, hęc illo ſuæ moleſtiſſimæ grauedinis detenta, quomodo ſe ad illum conferat, omnino non inuenit; ſed pius ſponſus anxietatem eius ſentiens, amorem diligens, votum exaudiens, oſculum porrigit; & ne deſiderio laſſeſcat, guſtu ſuæ ſuauitatis lenit, & dum ſuam præſentiam exibet, iam ad maius delectanis oſculum accendit, vnde hæc illum ſentiens, ad eum ſe conuertit, & quem præſentem habet, mox gaudens, voce mutata alloquitur, & dicit, Quia meliora ſunt vbera tua vino fragrantia vnguentis optimis.

S. Greg. pluries, & plura de hac vnione dicit.

Iterum idem S. Greg. in lib. 24. Moral. cap. 6. de effectibus Sanctæ huius vnionis hæc habet; *Priùs à mentis acie, exurente triſtitia interpoſita malorum caligo detergitur, & tunc reſplendente raptim coruſcatione incircumſcripti luminis illuſtratur; quo vtcumque conſpectu, in gaudio cuiuſdam ſerenitatis abſorbetur; & quaſi poſt defectum vitæ præſentis vltra ſe rapta, in quadam nouitate aliquo modo recreatur. Ibi mens ex immenſo fonte, infuſione ſuperni roris aſpergitur, ibi non ſe ſufficere ad id, quod rapta eſt contēplatur, & veritatem ſentiendo videt, quia quanta eſt ipſa veritas non videt. Cui veritati tantò magis ſe longè exiſtimat, quantò magis appropinquat, quia niſi illam vtramque conſpiceret, nequaquam eam ſe conſpicere non poſſe ſentiret:* & cætera plura ibi dicit Greg.

Secundò idem S. Greg. de vnione loquitur.

Vgo de S. Victore *lib. 2. de anima cap. 20.* inter alia, quæ dicit de hac vnione animæ cum Deo, & de illius effe-

effectibus mirabilibus, ſunt hæc, *Nibil ſenſualitas, nihil agit imaginatio, ſed omnis vis animæ proprio interim* (ideſt dum ſupernaturaliter contemplatur, & diligit ardenter Deum) *viduatur officio: purior autem animæ pars in illud intimæ quietis ſecretum, & ſummę tranquilitatis arcanum fœlici iucunditate introducitur. Viuus quidem ſermo eſt Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vſque ad diuiſionem animæ, & ſpiritus Et ideò nihil in creaturis hac diuiſione mirabilius cernitur vbi id, quod eſſentialiter vnum eſt, atque indiuiſum, in ſeipſum ſcinditur, & quod ſimplex in ſe eſt, & ſine partibus conſtat quaſi quadam partitione diuiditur. Neque enim in homine vno alia eſſentia eſt eius ſpiritus, atque alia eſt eius anima, ſed prorſus vna, eademque ſimplicis naturæ ſubſtantia: ſed gemina vis eiuſdem eſſentiæ, vna ſuperior per ſpiritum altera inferior per animam deſignatur. In hac itaque diuiſione anima, & quod animale eſt, in imo remanet: ſpiritus autem & quod ſpirituale eſt, ad ſumma euolat, ab infimis ſcinditur vt ad ſuprema ſublimetur. Ab anima ſcinditur, vt* Domi*no vniatur, quoniam qui adheret Deo, vnus ſpiritus fit cum illo. Felix diuiſio, & mirabilis ſeparatio, vbi quod corpulentũ, & fæculentum, eſt, deorſum, remanet, quod ſpirituale, & ſubtile eſt, vſque ad ſpeculationem diuinæ gloriæ ſublimatur, & in eamdem imaginem transformatur. Pars inferior componitur ad ſummam, pacem, & tranquillitatem; pars autem ſuperior ad gloriam, & iucunditatem.* Hæc munera ſunt vnionis Myſticæ proprietates, ac effectus ex Dei dono.

Vgo de S. Victore.

Magna vnionis vis

Alia, & multò clariora, ac ſtupenda de hac vnione dicit Ricard. de S. Vict. in pſal. 4. verſu, *In pace in idipſum dormiam, & requieſcam*, inquiens. *Pax illa, per quam, & in qua anima obdormit per quam exteriorum omnium interim memoriam amittit, per quam ipſa ſibi in obliuionem venit, per quam ſeipſam ſupergreſſa, tota in*

Ricard alia multa ac mira dicit de hac vnione.

Deum

Deum tranſit: *Pax inquam illa quid aliud eſſe videtur, quàm, internum illud bonum, & plenum gaudium? quædam (vt ſic dicam) ſuperfluentia ſpiritualium deliciarum; mira ſcilicet, & ineffabilis quædam ſatietas cœleſtium deſideriorum*: & poſt multa, inquit, *Contemplationem admiratio, admirationem verò ſequitur exultatio. In hac exultatione perfunditur anima mira quadam, & ingenti dulcedine, quam nullus ſenſus poteſt æſtimare, nullus ſermo valet explicare. Cùm enim cœleſtis ille Sponſus Sponſæ ſuæ charitatis amplexibus coniungitur, & ad eius oſculum inclinatur, ad eius attractum ſubitò cęleſti quadam dulcedine anima perfunditur, quam quidem ſentire poteſt, ſed nulla ſermonis latitudine explicare poteſt. Ille enim diuinorum labiorum fauus diſtillans fixis Sponſæ labijs fortiter expreſſus incipit diſtillare dulcedinem, & emanare ſuauitatem. Influens itaque ille cœleſtis ſuauitatis dulcor, incipit quidem primò ſponſæ interiora replere, poſtmodum autem vſque ad os effluere, tandem verò per labia emanare, in tantum vt à ſponſo ſuo ſtatim audire mereatur, mel, & lac ſub lingua tua fauus diſtillans labia tua, eò quod ex abundantia cordis os loquatur.* Hæc Riccardus.

Dulcedo, & ſuauitas vnionis explicari nequeunt.

De hoc oſculo ſponſi pluries, & diſtinctè loquitur Ioann. Gerſon. cùm hoc oſculo declaretur Myſtica vnio, eiuſque effectus tàm in actuali, quam in habituali vnione. Primò enim *in Cant. conſid.* 3. ait, *Amor expoſitus in Canticis Canticorum, fruitio Dei, vel oſculatio oris nominatur aptiſſimè, non ſolum habitualis, & tepida, ſed actualis feruens, & extatica, & præcipuè ſeraphica, cuius eſt immediatè ferri in Deum; quamuis ex parte animæ concurrat multitudo habituũ, & influentiarum. Omne præterea datum optimum, & omne donum perfectum deſcendens à Patre luminum. Quæ omnia tamquam virtus vniuoca (tradente Dioniſio) replent, & reſtituunt; & conuertunt ad congregantis Patris vnitatem, & deificam ſimpli-*

Per oſculũ declaratur vnio, & illius effectus.

plicitatem, vbi tunc apex Seraphicæ mentis ineffabilit. & ignoto Deo infallibiliter, & ignotè coniungitur: Ignotè quidem, quia infinitè, & immensè, cum virtus cognoſcentis, & natura ſint finita. Et poſt pauca, *Oſculum Sponſi, vel oſculatio eſt digniſſima impreſſio cuiuſdam ſuauitatis, & intimæ conſolationis per illapſum ſecretum in anima.* Et infra, *& in ſtatu præſenti Deus gerit amicitiam circa animam Sanctam, quia communicat illi ſeipſum, & amorem ſuum; & dona ſua ad fruendum, & vtendum, & vniuerſaliter pertractandum, quantum ipſa rationabiliter voluerit; & potuerit accipere plus, vel minus pro varietate ſtatuum, in quibus eſt conſtituta.*

Quid ſit oſculum: & quid facit in anima.

Idem Gerſon. tract. in Cant. Simpſalmate 1. de hoc oſculo, & vnione, & amore Sponſi ad ſponſam, & è contra, ait, *Amor non eſt niſi conuenientia, & adaptatio ad ſuum conueniens, Porrò nullum eſt obiectum conuenientius ſponſæ, quam ipſe Deus ſummum bonum, ad quod capiendum, & poſſidendum factæ eſt. Quare ſupereſt dum ſibi coniungitur, inhæret, & vnitur tanta propinquitate, quanta ſunt os, & os oſculantia ſe mutuo, quare cauſatur ex hac vnionis perceptione delectatio, non qualiſcumq; ſed in ſuo genere ſuprema, quia ſuperius eſſe bonum non poteſt, propterea quietatur, gaudet, & ſatiatur in hac vnica operatione, nullum aliud obiectum petens, quamuis ipſius continuationem, poſſeſſionemque ſecutam amare non ceſſet.*

Ratio cur vnio tanta bona efficiat in anima.

Idem Gerſon. *tract. ſuper Magnificat*, parte 4. de hac vnione, eiuſque dignis effectibus ſic loquitur. *Manſionis huius conuenientiam gratuitam profectò fælix, qui poſſederit habitualiter, fælicior, qui actualiter cum habitu, ſed fæliciſſimus, qui reuelata facie transformatus fuerit in eamdem imaginem de claritate in claritatem, tamquam à Domini ſpiritu actus, ductus, & tractus, ita quod ſentiat per illuminatos cordis oculos*

Sepè de effectibus vnionis loquitur. Gerſon.

ſicut

ſicut precatur Apoſtolus, ſupereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti, hoc eſt gratiam hanc coniungentem, & charam vnitatem ad ſimplificam Deitatem. Multi quidem ſunt, qui habent in habitu, ſicut pueri nouiter baptizati, multi, qui in actu poſſident, & exercent, dum merentur, ſed pauciſſimorum eſt ſentire diſtinctè, & apertè nexum iſtum, manſionem iſtam, vocem iſtam, propter occurſationes curarum in memoria, phantaſmatum in intelligentia, & concupiſcentiam in affectiua. Sentiunt hanc gratiam inhabitationis Chriſti, & Spiritus Sancti qui cum Apoſtolo mente excedunt Deo: præterea ſentiunt operationem intra ſe Verbi Dei: hæc Doctiſſimus Author: & alia plura in aliis locis diffusè de hac vnione, & effectibus eius refert.

Modus diuerſus habedi vnionem.

Qui verò plura de ſanctæ huius vnionis effectibus, ac proprietatibus ſcire vult ab expertis in ea, legere poterit, quæ ſe expertas fuiſſe, ſuorum Confeſſariorum iuſſu ſcripta reliquerunt Beatæ Virgines Angela de Fulgineo, & S. Thereſia de Abula, quorum fragmenta retulimus *in Opuſculo 4. cap. 5. & Opuſc. 7. c. 17. &* 18. Angela enim præter ea, quę dicit *in cap.* 27. ſuorum ſcriptorum de viſionibus, & modo videndi in contemplatione, & de difficultate enarrandi illa viſa, & modum videndi (quę certè mirabilia ſunt, & maxima cum humilitate relata) *in cap.* 52. refert effectus mirabiles, qui ex Dei dono in anima perfectè Deo vnita producuntur. Sic autem ait. Sciendum, quòd venit Deus in animam quandoque non vocatus, nec deprecatus, ſeu rogatus ab ipſa, & ponit in anima vnum ignem, vnum amorem, vnam ſuauitatem aliàs inconſuetam, in qua multùm delectatur anima, & gaudet, & credit, quòd ſit à Deo ſibi pręſentialiter operante: tamen hoc non eſt certum. Item cognoſcit anima Deum

Angela de Fulgineo.

Quæ beneficia diuina ex vnione experiebatur.

eſſe in ea; quia quamuis non videat, ipſum eſſe in anima, videt tamen gratiam ſuam eſſe in ea; in qua multùm delectatur. Sed adhuc remanet aliquod dubium quamuis ſit paruum: adhuc enim anima nec perfectè, nec ex toto eſt certa, ſi Deus eſt in anima; quia tales locutiones, etiam cum ſentimentis poſſunt fieri ab alio ſpiritu, remanet enim dubium ſibi: & videtur mihi, quòd hoc accidat, aut propter malitiam, & defectum eius, aut propter Dei voluntatem; quia non vult Deus eam facere magis certam, nec ſecuram. Certificatur autem anima, quòd Deus eſt intus in ea, quando ſentit eum aliter quàm conſueuit, & ſentit cum notabili, & duplicato ſentimento; & cum tanto amore, & igne diuino, quòd aufertur ei omnis amor animæ, & corporis, & loquitur, & cognoſcit, & intelligit ea, quæ numquam audiuit ab aliquo mortali, & intelligit ea cum magno lumine; & eſt ei maxima pœna tacere illa; & tacet propter zelum, ne diſpliceat amanti, & non ſcandalizet, & propter humilitatem; quia non vult dicere iſta altiſſima, ne notetur. Item, in illo ſentimento, quo anima certificatur, quòd Deus omnipotens eſt in ea, datur animę ita perfectè velle, quòd concordat in hoc tota anima veraciter in omnibus, & omnimodè & concordant cum anima omnia membra corporis, & fiunt vnum cum anima, nec repugnant voluntati eius, & vult perfectè ea, quæ Dei ſunt, quæ tamen ante veraciter, & non ex toto volebat. Et illud velle datur per gratiam, quo cognoſcit anima, Deum omnipotentem eſſe in ſe, & dat ei ſecuritatem. Datur enim animę velle Deum, & quæ ſunt Dei veraciter ad ſimilitudinem amoris veracis, ſicut Deus dilexit nos, & ſentit anima, quòd Deus immenſus

eſt

Dubium deceptionis.

Quomodo certificabatur, quod Deus loquebatur.

Effectus varii.

eſt mixtus ſecum, & facit ſocietatem cum ea.

Item quando venit Altiſsimus Deus ad animam rationalem, qandoque datur ei, vt eum videat ſine forma corporali, & clariùs quàm poſſit homo mortalis videre alium hominem: Oculi enim animę vident vnam plenitudinem ſpiritualem, de qua non poſſunt aliquid loqui, quia deficiunt verba, & imaginatio. In illo autem videre delectatur anima delectatione ineffabili; eſt enim quòd replet animam ineſtimabiliter, & illud videre eſt ita profundè, quòd doleo, quia nequeo aliquid manifeſtare non enim eſt res tangibilis, nec imaginabilis, ſed eſt ineſtimabilis. B. Angelæ relatio.

Sequitur narrare mirabilia Dei quæ in hac vnione accidere ſolent, inquiens: Cognoſcit anima, quòd Deus eſt in duobus modis. Vnus eſt vna vnitio, quæ ita renouat animam, & omnia corporis membra ſic redit manſueta, & cum anima concordantia, quòd non poteſt tangi, vel lædi ab aliquo, quo turbari poſſit anima in modico, & ſentit, & audit, quod loquitur ei Deus: et in illa tanta, & ineffabili vnitione intelligit anima certiſſimè, et ſine dubio, quòd Deus omnipotens eſt in ea, illud enim non poteſt facere aliquis Sanctus, vel Angelus de Paradiſo; et multùm doleo, quòd non poſſum aliquid dicere in comparatione; et ex toto corde libenter manifeſtarem aliquid de bonitate eius, ſi poſſem, et Deo placeret. Vnio quid operatur. Duo modi cognoſcendi Deum.

Alius modus, quo anima cognoſcit Deum eſſe intus in ſe, eſt vna amplexatio, quam facit Deus animæ, quia numquam Pater, et Mater filium, nec aliqua alia perſona cum tanto amore amplexari poteſt aliam perſonam, ſicut Deus omnipotens amplexatur animam rationalem. Cum tanto enim amore Dominus noſter Ieſus Chriſtus amplexatur ani-

Amplexus ſpiritualis

animam, & cum tanta dulcedine, ac ſauitate, quòd non credo, quod aliquis homo de mundo poſſit dicere, nec exprimere, nec credere expertis; et quamuis forſitan poſſet aliquis credere aliquid, non tamen eo modo, apportat enim Ieſus Chriſtus in anima amorem ſuauiſſimum, quo tota ardet in Chriſto, & apportat ſecum nouum lumen tàm magnum, quo intelligit tantam plenitudinem bonitatis Dei omnipotentis, quam probat in ſe, quòd multò plus intelligit, quam experiatur in ſe, & tunc aſſecuratur, & certificatur, quod Ieſus Chriſtus eſt in ea: ſed nihil dicimus de omnibus iſtis in comparatione ad ea, quæ ſunt; Tunc autem anima non habet lachrymas, nec lætitiæ, nec doloris, nec alicuius alterius generis, nec ſtatus. Item apportat Deus ſecum in anima tantam ſuper plenitudinem lætitiæ, quod anima neſcit plus petere, immo ſi duraret, hìc haberet vnum Paradiſum. Et hæc lætitia redundat in omnibus membris corporis, & omnis iniuria quæ infertur, aut dicitur, habetur pro nihilo, & efficitur dulcis, & propter talem alterationem factam in corpore aliquando non potui latere ſociam meam; neque alios; quia aliquando efficior, (vt dixit mihi ſocia mea) reſplendens, & tota rubicunda, & oculi mei lucentes ad modum candelæ, aut pallida quaſi ſi fuiſſem mortua ſecundùm varietatem viſionum, aut renelationum.

Exprimi nõ poſsũt quæ experitur anima perfectè vnita Deo.

Aliquos effectus parit in corpore.

Hæc, & alia plura B. Angela fatetur ſuo Confeſſario, ſe expertam, ex ſummo Dei beneficio ob vnionem ſibi à Deo impertitam in actibus contemplandi, & diligendi ſanctiſſimum, & dulciſſimum ſuum diuinum ſponſum.

Nec minoris conſiderationis ſunt quæ alia Chriſti ſponſa, eique perfectè vnita, Sancta refert Thereſia

reſia in ſua Vita, & Via perfectionis; quorum aliqua retulimus *in Opuſc. 4. cap. 5. & Opuſc. 7. c. 17. In manſione 5. cap. 1.* dicit poſtquam Deus animam redit inſipientem, hoc eſt alienam à ſenſibus, vt altiori modo fiat particeps veræ ſapientiæ, itaut pro illo tempore, quo extaſim patitur, quod eſt breuiſſimum, nec videt, nec audit, nec intelligit, itaut Deus ipſe affigitur, & inhæret interiori illius animæ parti, vt ad ſeipſam reuerſa omninò ſit certa, Deum in ſe, & ipſam in Deo fuiſſe. Et hæc veritas ita firma, & ſtabilis manet, vt etiam ſi numquã ampliùs ſimilem à Deo gratiam recipiat, numquam tamen obliuiſcatur. Deinde obijcit ſibi: dices, qua ratione anima noſtra Deum vidit, aut intellexit, ſi in hac vnione, vt dictum eſt, nihil videt, aut intelligit? Reſpondeo, me non dicere, quòd in vnione ipſa tunc videat Deum; ſed quod tranſacta vnione aperta videat Deum in ipſa fuiſſe; non quod iſta ſit viſio, ſed potiùs quędam certitudo; quæ in anima manet de illo contactu, ſeu vnione, quam certitudinem ſolus Deus poteſt infundere animæ. Et ille, in quo hæc certitudo non manſerit, verè affirmarem non perueniſſe ad perfectam vnionem. Et in *manſ. 7. cap. 1.* de hac vnione pariter loquens, inquit. Tandem, cùm Deus incipit miſereri afflictionum, & laborum, quos anima, quam ſpiritualiter ſibi in ſponſam elegit, paſſa eſt propter amorem ſuum, antequam celebretur matrimonium ſpirituale (quod licet in hac vita ingens ſit donum, non tamen ex omni parte perficitur, quia in hac vita à Deo ſemper ſeparari poteſt) eam in ſua manſione collocat, qui eodem modo in cęlo, ac in anima propriam manſionem; in qua ipſe immoretur, ſibi elegit; non autem diuina Maieſtas, ſicut ante in raptibus præfatis collocandàm aſſumit; quia etiamſi

S. Thereſiæ relatio de effectibus perfectę vnionis cum Deo.

Signum perfectę vnionis.

Quę facit Deus animæ vnitę.

etiamſi verum ſit, quòd in ipſis, ac etiam in oratione vnionis prælibata hanc manſionem prҿoccupat Deus, ac tunc ipſam animam ſecum copulat; non tamen animæ viſum eſt ad hoc vocari, vt ad centrum ſuum, ac ſi alia eſſet; ſed tantùm partem ſuperiorem ingrediatur. At parum refert, an hoc fiat vnio, vel alio, modo. Illud ſcitu dignum erit, magnum videlicet inter ſpirituale matrimonium, & ſponſalia diſcrimen verſari; ſicut verſatur inter ſponſos, & inter eos, qui ab inuicem ſperari nullatenus poſſunt. Has appono comparationes, non ideò, vt hìc aliqua de corpore detur recordatio, eodem modo, ac ſi anima in illo non eſſet, ſed tantùm in ſolo ſpiritu; ac multo magis in ſpirituali matrimonio, quoniam in interiori centro animæ hæc arcana vnio celebratur, vbi Deus ipſe perpetuò inhabitat: Hҿc ibi S. Thereſia.

Sponſaliũ à matrimonio ſpirituali differentia.

Ex quibus patet, quòd duos perfectҿ huius ſanctҿ vnionis modos admittit, vnum alio perfectiorem, magiſque vnientem, & alligantem, vnum ferè inſolubilem, alium ſolubilem, eoſque comparat matrimonio, & ſponſalibus, quorum primum indiſſolubile eſt inter homines, poſteriora, verò ſolubilia, quҿ quidem S. Thereſiæ dicta in conſolationem contempletiuorum ſunt valdè ponderanda, cùm poſſit aliqua anima in hac vita ex Dei gratia ita Deo vniri, vt ex eiuſdem Dei beneficio hìc numquam, aut difficilè ab illo etiam in hac vita ſeparetur. Priùs tamen dixit, quòd quælibet vnio poteſt ſeperari, & ita eſt.

Quҿ inferuntur ex S. Thereſia.

Deinde in eadem manſione & capite declarat diſcrimina inter has duas vniones, ſcilicet ſponſalitij, & matrimonij animæ contemplatiuæ perfectҿ cum Deo, inquiens. Primum diſcrimen erit, quòd in raptu, ſiue vnione, potentiæ ſuſpenduntur, anima

cœ-

cœca, & muta remanente, nec percipere valet, quę, & qualis eſt gratia, qua fruitur, quoniam illa ingens delectatio, (de qua ſupra mentio facta eſt) quam anima experitur, quando conſpicit, ſe habere Deum, cùm iam ipſi copulatur, nihil penitus ſentit, cùm potentiæ omnes deperdantur. Hìc valde diuersè res ſe habet; vult ſiquidem ibi Dominus Deus ſquamas ab oculis euellere; & vt de gratijs, & donis ab ipſo collatis aliquid anima, & videat, & intelligat, etiamſi modo mirabili id fiat, & quòd in hac manſione, (in qua Deus per matrimonium copulatur) conſtituta vnione intellectuali per modum repręſentationis veritatis, & Sanctiſſima Trinitas, ideſt tres Perſonæ, eidem manifeſtantur cum quadam inflammatione, quæ priùs ſpiritum eius ad ſimilitudinem perlucidiſſimæ nubis perluſtrat, ac admirabili quadam notitia vnius ſubſtantiæ, vnius potentiæ, vnius ſapientiæ, ac vnius diuinitatis tres Perſonas eſse cognoſcit: & ita id, quod fide intelligimus, ibi anima, vt ita dixerim, viſu percipit: non tamen oculis corporis hæc viſio efformatur, cùm non ſit imaginaria viſio: neque hoc tantùm; ſed ibi totę tres Perſonæ ei communicantur, & eamdem alloquuntur, & Euangelij verba (& Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus) eidem experientia ipſa manifeſtantur. Hæc Sancta Virgo Thereſia, & alia multa dicit in ſua vita c. 14. & 15.

Differentiæ duæ inter has vniones.

Vnio dicta matrimonij quos effectus cauſat.

Ex quibus omnibus ſanctorum, & aliorum piorum dictis clarè patet, quanta ſit, & excellentiſſima dignitas myſticæ vnionis iſtius, quam acquirit anima perfectè purgata, & illuminata per contemplationem infuſam, quæ prædita dono intellectus, & dono ſapientiæ in caligine, abſque ſpecie

Dignitas myſticæ vnionis.

repręſentante intuetur Deum ignotum, ideſt obſcurè, perfectiſſimo modo, quo poteſt in via intueri, & ardentiſſima charitate eum diligit, eum loquentem internè audit, & quaſi tangit, licet clarè non videat. Hæc inquam eſt præcellentiſſima vnio, quam pręlectę animę experiuntur, & quia non omnes eodem modo, nam Deus prout vult exaltat, ideo ſit

CAP. VII.

An hac vnio myſtica admittat gradus; ſeù magis, ac minus.

ADu. quòd omnes Myſtici docent in vnione hac myſtica dari gradus quoſdam minoris, aut maioris perfectionis, qui ex effectibus cognoſcuntur; eo quia ex Dei liberalitate pro diuerſitate tamen ſuorum incompręhenſibilium iudiciorum, alicui animę vnitæ aliquos, & ſublimes impertitur fauores, alteri plures, ac ſublimiores, tàm in cognoſcendo, quàm in amando, ſeu fruendo; tàm in eleuatione à creaturis, & in obliuione ſuimet, quàm in adhęſione ad ipſum Deum. Ideo ipſimet Myſtici aſſerunt, quòd vnio iſta myſtica ex perfecta, ac infuſa contemplatione, vt ex perfecto, ac infuſo amore, ſeu fruitione Dei exorta, aliquando ad talem peruenit gradum, vt dici debeat ſpirituale ſponſalitium tantùm inter Deum, & animam ſic contemplantem, & amantem Deum: aliquando verò ad altiorem, & magis copulantem gradum, vt dici poſſit ſpiritua le matrimonium, ex ſimilitudine talium contractuum inter homines.

Diuerſi gradus myſticę vnionis.

Adu. 2. ex eiſdem Myſticis, quòd ex vnione hac myſtica per dictam infuſam perfecta n contem-

pla-

platione, perfectumque amorem tales in aliquo ex Dei fauore oriuntur effectus, vt quędam anima dicenda ſit *ſobria*; in alio verò alios diuerſos effectus, per quos dicenda ſit *ebria*, deducta ſimilitudine à potantibus vinum ad ſobrietatem, vel ebrieatem, quibus tropis vtitur Scriptura, vt patebit, & ſponſa ipſa tropologica, nempè anima dilecta à Deo, hac phraſi vtitur, nam Cant. 1. ait *introduxit me in cellaria ſua.* Et in cap. 2. *introduxit me in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem, &c.* vt infra. De his ergo diuerſis vnionibus, diuerſiſque earum effectibus, breuiſſimè hìc ex Myſticorum doctrina, loquemur. Ideò. Quędam vnio ſobria, quæ dam ebria

Dico. 1. Aliquando vnio hæc myſtica talis naturæ ex Dei diſpoſitione eſt, vt ſpirituale ſponſalitium tantùm inter animam contemplatiuam, & Deum dici debeat: eſt comunis inter Myſticos; & omnium poſtrema, ſic docit S. Thereſia, vt in fine præcedentis Capitis retulimus. Aliqua vnio cum Deo dicitur ſponſalitium.

Prob. exemplo eorumdem. Sponſi ardenter ſe amant, vellent ſemper ſibi præſentes eſſe; abſentia eos affligit, continuò de ſe alteruter de altero cogitat, quilibet ex ſponſis ſtudiosè meditatur, quid facere poſſit, quod alteri placeat, omnem mouet lapidem, vt alterius votis ſatisfaciat; de alterius virtute, dotibus corporis, ac animi ſæpè cogitat, ſæpe de eiſdem cum alijs loquitur, loca quærit in quibus alterum videre, eumque alloqui poſſit; ita vno verbo dicam, ſic vehementer ſe diligunt, vt alter in altero potiùs quàm in ſe viuere dici poſſit. *Anima enim*, dixit Philoſophus, *magis eſt vbi amat, quàm vbi animat.* Sed hac maxima animorum contentione non obſtante, contractus ille ſponſalium ex aliquibus capitibus ſolubilis eſt. Sponſorũ affectus qui.

Ita prorſus ſe habet aliqua etiam per contempla-

tionem infuſam, perfectumque amorem exorta inter animam, & Deum myſtica vnio; ſponſa quidem Dei facta eſt anima illa ſic contemplans, & amans, ſponſum ardenter diligit, ab eo diligitur, illum inceſſanter videre quærit, & viſo gaudet, commendat eius bonitatem, famam, pulchritudinem. Cant. 1. *Oſculetur me oſculo oris ſui: meliora ſunt ubera tua vino fragrantia vnguentis optimis. Oleum effuſum nomen tuum, propterea adoleſcentulæ dilexerunt te. Trahe me poſt te, in odorem curremus vnguentorum tuorum. Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubas in meridie. Faſciculus mirrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur:* in cap. 2. *ſicut malus inter ligna ſylnarum, ſic dilectus meus inter filios, ſub vmbra illius, quem deſideraueram, ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Laua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me:* in cap. 3. *In lectulo meo per noctes quæſiui quem diligit anima mea; quæſiui illum, & non inueni. Surgam, & circuibo Ciuitatem, per vicos, & plateas quæram, quem diligit anima mea: Paululum cum pertranſiſſem, inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam. Dilectus meus mihi, & ego illi.* Et alia plura in omnibus illis octo Canticorum capitibus, in quibus apparet, quanta diligentia, & anxietate ſponſa ſpiritalis anima quærit ſuum ſponſum Deum, quantoque amore eum diligit, & quanto deſiderio eius colloquium, & conuerſationem exoptat.

Ita facit anima ſancta cum Deo, & Deus cum ea.

Animæ Sponſæ erga Deum ſponſum affectus.

Et è contra in eiſdem Canticis legitur reciproca ſpiritualis ſponſi in ſponſam dilectio. Nam in cap. 1. poſt præfata ſponſæ verba inquit ſponſus, *Si ignoras te ò pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi poſt veſtigia gregum, &c. Equitatui meo in curribus Pharaonis* aſſi-

Sponſi erga ſponſã affectus.

aſſimulaui te amica mea: pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis, collum tuum ſicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum. in cap. 2. *Ego flos campi, & lilium conuallium, ſicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Adiuro vos filiæ Ieruſalem, ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit, Surge, propera amica mea, ſpecioſa mea, columba mea, & veni*: & alia multa in eiſdem octo Canticorum capitibus, in quibus manifeſtiſſimè apparet qualis, quantaque ſit inter ſponſos ſpirituales, animam ſanctam, ac Deum reciproca dilectio, atque vnio, quam ex parte in poſtremis duobus Opuſculis declarauimus; Mirabiles enim ſunt effectus quos Deus in anima dilecta producit, & quos ab anima ipſa facit producere, vt ex interpretibus libri Canticorum legere licet. Mirabiles vtriuſque effectus.

At quoniam vnio hæc eſt ſponſalitium tantùm, & non matrimonium, ideſt habet conditionem, ſeu naturam ſponſalitii, quod ſolui poteſt, ſponſa Dei, ideſt anima dilecta, & euecta ad infuſam contemplationem, & amorem Dei perfectum, timere debet, ne vnionem hanc ex ſua culpa amittat; *Deus enim non deſerit, niſi prius deſeratur*, dicit Auguſt. & ideo inquit S. Thereſia *in Manſ. 7. cap.* 1. vt in præc. cap. retulimus, quòd aliqua myſtica vnio comparatur ſponſalitio, quia ſeparari, ſeu perdi poteſt. Quod Sanctæ Thereſiæ dictum ſic intelligendum puto; non quod detur aliqua myſtica conteplatiuorum vnio cum Deo, quæ ſolui, ac ſeparari non poſſit, & faciat eos impeccabiles, vt falsò dicebant Illuminati, ſeù veriùs cæci illi hæretici, nullus enim hominum per quoſcumque etiam perfectos virtutis cuiuſcumque, etiam frequentatos actus euadit impeccabilis, Omnis vnio eſt ſolubilis.

bilis, niſi à Deo ſit confirmatus in gratia: Sed fortè dicere vult S. Thereſia, quod aliqua vnio cum Deo in contemplatiuis dicitur ſponſalitium, quia facilius poteſt ſolui, & amitti, alia verò datur perfectior, quæ comparatur matrimonio, vt mox dicam, eſtque talis, vt difficiliùs ſoluatur, quàm prima, quę tamen, vt ipſamet Sancta dicit, abſolutè ſolui poteſt.

Datur vnio, quę eſt ſpirituale matrimoniũ.

Dico 2. Datur quædam unio myſtica inter animam contemplatiuam perfectam, & Deum, quæ dici poteſt ſpirituale matrimonium: eſt communis inter Myſticos:

Prob. Aliquando ex ſpecialiſſimo Dei fauore anima contemplatiua ſic vnitur Deo, vt vnio illa ex eodem Dei fauore inamiſſibilis ſit; & ſicut coniuges ſecuto matrimonio non poſſunt ſeparari, ita Deo ſic interdum fauente alicui perfecto contemplatiuo, hic illi vnitur, vt numquam ab eo ſeparetur, & hęc vnio vſque ad exitum vitæ perſeuerans commutetur de perfecta in perfectiſſimam, de amicitia, & notitia cum obſcuritate in euidentem, de temporali in æternam in Patria.

Vnio matrimonialis per Bernard.

De hac vnione ſub ſymbolo matrimonij S. Bernardus in ſer. 83. in Cant. de unione matrimonij ſpiritualis ſic loquitur. *Talis conformitas maritat Verbo, cui ſimilem ſe exhibet per uoluntatem, diligens ſicut dilecta eſt. Ergo ſi perfectè diligit nupſit.* Et poſt aliqua. *Verè ſpiritualis, ſanctique conubii contractus eſt iſte: parum dixi contractus, complexus eſt; Hic nexus vincit etiam quod natura arctius vincit, vinculum parentum ad filios; & propterea ait: relinquet homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adherebit ſponſæ.* Et infra, *Propterea ſic animæ nupſiſſe eſt; quoniam non poteſt ſic diligere, & parum diligere, & parum dilecta eſſe, vt in conſenſu duorum integrum ſtet, perfectumque connubium, quod non eſt aliud*

quàm

quàm amor ſanctus, & caſtus, amor ſuauis, & dulcis, amor mutuus, intimus, validuſque, qui non in carne vna, ſed vno planè in ſpiritu duos iungat; & duos faciat, non iam duos, ſed vnum; & ſer. 85. in Cant. ait, *Quando videris animam relictis omnibus, Verbo votis omnibus adhærere, de Verbo concipere quod pariat Verbo, quæ poſſit dicere mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, puta coniugem, Verboque maritatam.*

Magna huius matrimonij encomia.

S. Thereſia *manſ. 7. cap.* 1. vt in præced. cap. retulimus, ſic habet. *Cùm Deus incipit miſereri afflictionum, & laborum quos anima, quam ſpiritualiter ſibi in ſponſam elegit, paſſa eſt propter amorem ſuum, antequam celebretur, & conſumetur matrimonium ſpirituale (quod licet in hac vita ingens ſit donum, non tamen ex omni parte perficitur, quia in hac vita ſemper à Deo ſeparari poteſt) eam in ſua manſione collocat; qui eodem modo, ac in cælo, in anima propriam manſionem, in qua ipſe immoretur, ſibi elegit.* Et poſt aliqua ſic proſequitur. *Illud ſcitu dignum erit, quod magnum inter ſpirituale matrimonium, & ſponſalia diſcrimen verſatur, ſicut verſatur inter ſponſos, & eos qui ab inuicem ſeparari nullatenus poſſunt.* Et ne fortè puſilli ſcandalizentur, hanc Sancta Virgo apponit cautelam. *Has appono comparationes; non ideo vt hic aliqua de corpore detur recordatio, eodem modo, ac ſi anima in illo non eſſet, ſed tantum in ſolo ſpiritu, ac multò magis in ſpirituali matrimonio, quoniam in interiori centro animæ hæc arcana vnio celebratur, vbi Deus ipſe perpetuò inhabitat.* Deinde aſſignat differentias fauorum, & gratiarum, quas Deus concedit animæ in vnione matrimonij ab ijs, quas concedit in vnione ſponſalitij; & ait *Sic igitur primum diſcrimen erit, quòd in raptu, ſeu vnione potentiæ ſuſpenduntur, anima cæca, & muta remanente, nec percipere valet, quæ, vel qualis ſit gratia, qua fruitur, quoniam ingens illa delectatio (de*

Differētia inter ſponſalia, & matrimonium.

S. Thereſ. cautela.

qua

Differentię gratiarum in ſponſalitio, & matrimonio.

qua ſupra mentio facta eſt) quam anima experitur, quandò conſpicit ſe habere Deum, cum iam ipſi copulatur, nihil penitus ſentit, cùm potentiæ omnes deperdantur. Hic (id eſt in matrimonio) *valdè diuersè res ſe habet. Vult ſiquidem ibi Dominus Deus ſquamas ab oculis euellere, vt de gratijs, & donis ab ipſo collatis aliquid anima, & videat, & intelligat, etiam ſi id modo mirabili fiat; eo quod in hac manſione (in qua Deus per matrimonium copulatur) conſtituta viſione intellectuali per modum repræſentationis veritatis, Sanctiſſima Trinitas, ideſt tres perſonæ eidem manifeſtantur cum quadam inflammatione, quę priùs ſpiritum eius ad ſimilitudinem perlucidiſſimæ nubis perluſtrat, ac admirabili quadam notitia vnius ſubſtantiæ, vnius potentiæ, vnius ſapientiæ, ac vnius diuinitatis tres Perſonas eſſe cognoſcit. Et ita id quod fide intelligimus, ibi anima, vt ita dixerim, uiſu percipit, non tamen oculis corporis hęc viſio efformatur, cùm non ſit imaginaria viſio. Neque hoc tantùm; ſed ibi totæ tres Perſonæ ei communicantur, eamdem alloquuntur, ac Euangelij Verba (& Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus) eidem experientia ipſa manifeſtantur.* Hæc, & alia plura S. Thereſia.

Vnio ſobria, & ebria.

Dico 3. Vnio hæc Myſtica perfecta contemplatiuorum diuiditur ſecundò in ſobriam, ſeu actiuam, & ebriam, ſeu paſsiuam, aut extaticam. At notandum, quod loquor de actuali vnione, quæ in actibus conſiſtit, & ijs ceſſantibus ceſſat; non de habituali, quæ radicata iam eſt in contemplatiuis perfectis, & aliquando iuxta Dei voluntatem in actualem vnionem ſobriam, ſeu actiuam, aliquando in actualem ebriam, ſeu paſſiuam, & extaticam prorumpit.

De actuali eſt ſermo.

Prob. & declaratur hęc concluſio. Contemplatiuus perfectus, qui ad infuſam contemplationem à

Deo

Deo fuit eleuatus, dicitur habitualiter Deo vnitus, etiam quando actu non contemplatur. Iſte autem aliquando ex Dei gratia proprio ſtudio, ac labore ſe recolligens(ſicut dicimus de acquiſita cum S.Bon.) contemplatur Deum, & actum dilectionis pro ſuo poſſe erga Deum, ſummum bonum, ſummèque amabile elicit, & in ea contemplatione aliquantiſper moratur, quia tales perfecti contemplatiui non ſemper, & in omni actu à Deo rapiuntur, ſeu diſtrahuntur, ſed aliquando ſic, aliquando non: illa contemplatio proprio actu procurata à Myſticis vocatur ſobria, & actiua, quia ipſi agunt, & ſobria, quia non totaliter excedens ſtatum naturæ ipſius contemplantis; eſt etiam actualis, quia in actu conſiſtit, & tranſeunte actu tranſit. Sobria cũ proprio labore.

Ebriam autem, ſeu paſſiuam, & extaticam Doctores Myſtici appellant eam actualem, quæ oritur ex actu contemplationis infuſæ, quando ſcilicet Deus, abſque ſtudio, labore, ac operatione ipſius contemplatiui eleuat illum diſtrahendo, & alienando à ſenſibus, applicando eius intellectum ad ſui contemplationem, & voluntatem ad ſui amorem: hanc dicunt actualem quidem vnionem, ſed paſſiuam, quia eam non agit anima ſuo labore, ſed patitur quoad illam diſtractionem, & applicationem, ac detentionem; non verò dicitur paſſiua quoad ipſum actum intuendi, & amandi; quia iſti ſunt vitales, qui à potentijs ipſis eliciuntur; dicitur *ebria* quia eam patiens, extaticus extra ſe fit, ſicut fiunt ebrij à vino; & propterea ebrij ſpiritu vocantur: hac ſimilitudine vtitur ſponſa tropologica, ſeu moralis Cant. 2.4. *introduxit me in cellam vinariam; ordinauit in me charitatem*: ſtatimque quaſi *ebria* ſpirituali amore, ſubdit, *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.* Gl. ord. S.

Ebria quę per raptũ

Cur paſſiua.

Cur ebria

S.Ambroſ.

S. Ambroſ. V. *cellam vinariam*, ait, *Quàm citò guttur meum dulcedinem gratiæ eius attigit, ita me recreatam ſpiritu, & ab amore terrenorum in ſuperna translatam ſentiò, ac ſi in cellam vinariam introducta, noui ſim meri odore, & poculo refecta.*

Et S. Bern. ſer. 49. in Cant. ait, *habito pro votis dulci admodum familiariq; colloquio cũ dilecto; illo abeunte, ſponſa regrediens ad adoleſcentulas aſpectu, affatuq; ipſius ita refecta, atque accenſa, quatenus ebria apparere; & quatenus illis ſtupentibus nouitatem, & quærentibus cauſam; reſpondit; mirum minimè eſſe, ſi vino æſtuaret, quæ in cellam vinariam introiſſet. Et ſecundùm literam ita: ſecundùm ſpiritum quoque non negat ſe ebriam, ſed amore, non vino, niſi quòd amor uinum eſt*: hæc Bernardus.

Et idem Sponſus ad hanc ebrietatem inuitat fideles Cant. 5. *Comedite amici, & bibite, & inebriamini cariſſimi*. Interl. *inebriamini*, ait, *integra charitate me amplectendo*.

De vnione ſobria, & ebria loquitur Bernardus.

De vtraque hac vnione ſobria, & ebria ſub nomine & proprietate actiuę, ac paſſiuæ, ſeu extaticæ, loquitur S. Bernard. ſer. 1. de Aſcenſ. ſic. *Quidam trahuntur, qui dicere poſſunt, Trahe me poſt te: nonnulli ducuntur, qui dicunt, introduxit me Rex &c. Quidam rapiuntur. Et primi quidem fœlices qui in patientia ſua poſſident animas ſuas; ſecundi fœliciores, qui ex voluntate ſua confitentur Domino; tertij fœliciſſimi, qui in profundiſſima Dei miſericordia, quaſi ſepulta arbitrij libertate, in diuitias gloriæ in ſpiritu ardoris rapiuntur, qui ſpreto, ac ſupergreſſo adminiculo rerum, ac ſenſuum, non aſcenſorijs gradibus, ſed inopinatis, inſtantaneiſque exceſſibus feruntur in Patrem.*

Actiua, & paſſiua vnio per Bernard.

Et ſic patet, duas primas vniones actiuas eſſe, quia cum proprio etiam labore efficiuntur, tertiam verò paſſiuam, quia à ſolo Deo rapiente fit.

Dioniſius Carthuſ. in comment. S. Dion. Areopag.

pag. de hac duplici vnione ſic loquitur: *Viri fideles heroici, & perfecti longè ſublimiùs myſticam Theologiam ſortiuntur. Experiuntur, & venantur ſupernaturalia chariſmata Spiritus Sancti: quod dupliciter accidere ſolet. Primò per eorum præparationem, cooperationem, & conatum, ad hoc dando ſeipſos ad abſtractionem cum Deo, per recollectionem mentis ſuæ ad intra, & per affectuoſiſſimam diuini inuocationem auxilij, ac conſiderando inflammatiua diuini amoris. Secundò fit iſtud modo mirabili, & eminentiori, quamuis forſan non magis meritorio ſemper, videlicet, dum feruens amor, abſque conamine proprio, præparationeque præuia repentè præuenitur, præſtringitur, inflammatur, & ſupra ſe tollitur, contemplationis luce exuberanter perfunditur, præoccupatur, & vincitur, vt etiam ſi velit, reſiſtere nequeat, neque euadere poſſit, ſupergratioſiſſimi ſpiritualem amplexum ſponſi, à quo in regione luminis infiniti transfertur, in quo verè idem ſunt regio, & habitator.* Dion. Carthuſ. de duplici vnione actiua & paſſiua. Paſſiua quo modo fit.

Iterum de hac duplici vnione loquitur idem Dion. *lib. de fonte lucis cap. 14.* eadem ferè referens verba de ijs, qui proprio conamine cum Dei gratia ad eam vnionem ſe diſponunt contemplando, ac intensè amando, & hęc eſt actiua vnio; & de ijs, qui ſine ſua operatione à Deo trahuntur, & rapiũtur ad contemplandum, & ardenter amandum, & hęc eſt vnio paſſiua. Et adducit exemplum Fratris Rogerij Ordinis mei Sancti Franciſci, qui dicebat de viro quodam (& erat ait idem) dicente facilè eſſe rapi à Deo ad contemplandum, ſed non poſſe reſiſti raptui, quantacumque adhibeatur vis; & quòd Deus tantùm ſe communicabat animæ ſuæ, quòd præ nimia dulcedine non valeret eum ſuſtinere; ſed compellebatur dicere, *Domine recede à me, quia ſuſtinere non poſſum multitudinem dulcedinis tuæ &c.* Iterum Dioniſ. de duplici vnione. F. Rogerij dictum.

Et quoniam paſſiua vnio myſtica dicitur etiam

Digitized by Google

extatica, licet de extaſi plura dicta ſint *in Opuſc. 5. à c. 5.* vſque ad *octauum* incluſiuè, quia tamen non omnis extaſis, etiam ſpernaturalis, ac diuina eodem modo perfecto, animam cum Deo vnit, aliqua inſinuanda ſunt. Primò, quòd extaſes, quas Deus in incipientibus vitam ſpiritualem, & contemplatiuam efficit, non faciunt perfectam myſticam, de qua loquimur, vnionem; quia hæc perfectorum eſt, ſupponens in anima perfectam charitatem, & dona Spiritus Sancti, intellectum, & ſapientiam in gradu excellenti, quæ non ſupponuntur in incipientibus, ac proficientibus. 2. quia hęc perfectorum ſupponit perfectam purgationem paſſionum, quæ non ſupponitur in illis. 3. effectus extaſum perfectorum ſunt excellentiores, & ſublimiores, & multò plures, quàm ſint effectus eorum. 4. quia hęc perfectorum vnio extatica difficiliùs acquiritur, & perditur, quàm illa.

Non omnis extaſis eodem modo perfecto cum Deo vnit.

Differentię plures.

Secundò ſupponendum, quòd extaſis perfectorum, cum alienatione ſenſuum aliquando (Deo ſic efficiente) procedit ob nimium lumen, ſeu illuſtrationem intellectus, in quo caſu Deus plura, & diuerſa, & clariori modo oſtendit contemplanti, ſed non cum tanta inflammatione voluntatis: aliquando extaſis procedit ex maxima inflammatione voluntais, ſed cum minore illuſtratione intellectus; aliquando tandem ex maxima illuſtratione intellectus, & pari inflammatione voluntatis; & hęc tertia ſublimiſſima extaſis eſt, & ſpiritualis contemplatio, perfectiſſimam pro mortali vita vnionem efficiens.

Aliud notabile de extaſi.

Aliam, omniumque ſupremam animę contemplatiuę cum Deo vnionem admittunt, & exaltant Myſtici, quam dicunt oſculi, ſed inquiunt eſſe explicatu difficilem. S. Auguſt. tract. 7. in Ioan. *& lib.*

83. *quæſt. 60.* ait fieri *ineffabili, & incogitabili modo.* S. Bern. ſer. 8. in Cant. ait: *Hodie de ſummo oris oſculo diſputare propoſitum eſt; audite attentiùs quod ſapit ſuauiùs, & guſtatur rarius, & difficiliùs intelligitur.* S. Thomas Opuſc. 60. inquit, *Cùm ſenſeris tactu, qui cognoſcis de proximo labia illa Ieſu anima tuæ labia non abominari, ſed mirabiliter ipſis imprimi, ineffabiliter oſculari.* Et infra *In hoc autem gradu anima, admodùm, & indicibili modo rapit, & rapitur; tenet, & tenetur; ſtringit, & ſtringitur, & vna vni per amoris copulam ſociatur.*

Vnio oſculi.

S. Thom.

Alij, gradus alios admittunt, vt contactus diuini, illapſus &c. quæ quidem differentiæ ſubtiles ſunt, quas illi tantum exprimere poſſent, qui eas experiuntur, dummodo poſſint, experimentalis etenim notitia eſt, ſed arcana, quæ communi eloquio exprimi nequit, niſi quantum Deus ad ſui honorem, & gloriam (Confeſſariorum, ac Prælatorum talium contemplatiuorum iuſſu) manifeſtari permiſerit, vt de B. Angela, & S. Thereſia præ cæteris, in præcedentibus vidimus; ita vt merito exclamandum ſit, O quanta, & quàm mirabilis eſt benigniſſimi Dei noſtri in animas ſe timentes, quærentes, inuenientes, ac diligentes dignatio! cui gloria in ſæcula. Amen.

Aliæ ſubtiles differentiæ.

Difficile explicatur, ac intelligitur.

CAP. VIII.

De ſtatu, & vita perfectè Vnitorum, tranſacta actuali vnione cum Deo.

AD 1. declarari non poſſe ſufficienter ſenſum huius dubij, neque ſufficienter ſolui, niſi explicitè ſupponantur aliqua, quæ quidem quaſi implicitè in toto hoc Opuſculo dicta ſunt. Suppono igitur, quòd perfectus contemplatiuus, ideſt infuſa con-

Aliqua ſupponenda.

contemplatione à Deo donatus, multiplici vnione conſiderari poteſt vnitus: cuiuſque gradus ſint iſtæ vniones, nunc non curo. Prima vnio eſt per habitum gratiæ, & claritais, qua vnione gaudent omnes iuſti, & hæc, vt ſæpè dixi, dicitur habitualis. Secunda eſt vnio alijs etiam iuſtis communis, quam quis acquiſiuit per proprios actus virtutum in actiua Vita, & in contemplatione acquiſita; licet iſta in rigore dici non poſſit ſecunda vnio, ſed intenſio, ſeu augumentum primę per habitum gratiæ, ac charitatis obtentę; quò enim plura, & maiora virtutum opera quis iuſtus exercet, eò magis Deo vnitur; ideo Apocal. 22. 11. dicitur, *Qui iuſtus eſt iuſtificetur adhuc, Sanctus ſanctificetur adhuc.* Et Saluator Matt. 5. c. inquit. *Eſtote ergo & vos perfecti, ſicut Pater veſter cœleſtis perfectus eſt*: ſicut autem creſcit perfectio in anima, ita adhæſio, ſeu vnio cum Deo; & ita prior augetur.

Multæ vniones in perfecto contemplatiuo

Habitualis per habitum gratię

Tertia vnio, quæ conſideratur in contemplatiuo, infuſa contemplatione pollente, quæ eſt propria, ac ſpecialis eiuſmodi heroicorum hominum, eſt vnio illa actualis, quæ habetur per actus contemplandi, & diligendi Deum, perfectos, vtpote procedentes ab ijs potentijs intellectu, & voluntate, & donis Spiritus Sancti *intellectus*, *ac ſapientiæ*, ac ſpecialiſſimo Dei concurſu ad eos actus: cuiuſcumque gradus ſint, & qualeſcumque ſecum effectus in anima afferant, parum refert, quia ſemper vnio illa actualis eſt perfectiſſimi, & ſupernaturalis ordinis. Vnio ergo illa conſiſtens in illis actibus, ſeu reſultans ex illis dicitur, & eſt actualis myſtica.

Vnio actualis per actus.

Quarta vnio, quæ in contemplatiuo perfecto conſiderari poteſt, eſt habitus quidam conſurgens ex frequentatione talium nobiliſſimorum actuum contemplandi, & diligendi per infuſam contemplationem.

Habitualis vnio ex actibus conſurgens.

nem. Cùm enim in cuiuslibet virtutis exercitio habitus aliquis efficiatur; & in exercitio virtutum ſupernaturalium, puta Fidei, Spei, & Charitatis, Deus quidem augeat habitus illos, tamen operans per eos habitus, promptitudinem, habilitatem, & facilitatem quamdá ad eos actus eliciendos acquirit, quam antea non habebat. Ita de contemplatiuo perfecto videtur dicendum, quòd ex frequentatione illorum actuum ſupernaturalium, à Deo augeantur quidem in illo principia vnionis, ipſaque vnio, & remaneat in eo aliquis habitus, ſeu habilitas, promptitudo, & facilitas, vel ad ſimiles actus faciendos, vel ad aliquos alios ad ſtatum eius perfectionis ſpectantes.

His autem ſuppoſitis, duo quęrimus. Primum, Ad quid faciendum inclinant, ac diſponunt actuales illæ vniones, (quibus interdum potitur contemplatiuus) poſt actus contemplandi, & amandi? & ſi aliquis habitus ex illis generatur, ad quid faciendum inclinat, & diſponit, aut concurrit? Secundum, quod quæritur, eſt, quomodo talis vnitus ſe gerere debeat cum Deo, & cum hominibus? de hoc vero loquemur poſtea. — *Quęſiti ſenſus.*

Dico igitur primò. Homo, qui poſt purgatiuam, & illuminatiuam acquiſitam eleuatur à Deo ad contemplationem infuſam, poſt actualem vnionem contemplandi, ac diligendi Deum perfectè, & poſt actuales fauores, gratias, delectationem, ſuauitatem, iucunditatem, & cætera in ſuperioribus relata, quæ in his duobus actibus, Deo largiente experitur; virtute talium actuum, & habitualis vnionis ex eorum frequentatione iam genitæ, ex eiuſdem Dei benignitate remanet in ſtatu mox dicendo quouſque ad alios ſimiles actus contemplandi, & di- — *Poſt actualem contemplationem, quid remanet in contemplante.*

diligendi denuo eleuetur, & ſic deinceps.

Status animæ ſic vnitæ.

Status ergo illius, ceſſantibus actibus illis vnitiuis, eſt iſte regulariter, Deo fauente. In anima illa remanet pax interna, etiam tranſacta contemplatione; remanent profunda humilitas, & diſpoſitio ad exercitia ſpiritualia; lux quædam celeſtis in intellectu; & in voluntate firmitas ad bonum, & ad virtutes, quas Deus ipſe concedit multò excellentiores, quàm anima poſſit propria induſtria acquirere: et humilitas hic conceſſa propriam generat confuſionem, & certam noſtræ infirmitatis cognitionem adducit, qua homo vellet coram Deo ſe annihilare: ita docent Myſtici.

Specialis effectus vnionis.

Specialis tamen huius vnionis effectus, eſt deſiderium proficiendi in oratione, et eius exercitium non dimittendi, etiam ſi multum foret laborandum: Deinde quædam ſpes moraliter certa de propria ſalute ex Dei miſericordia; ſed coniuncta humilitati, excludens ſeruilem timorem, adducens filialem, purumq; Dei amorem, abſque intuitu mercedis, propriæque vtilitatis.

Guſtus in Dei ſeruitio.

Alij effectus in tali anima remanentes, ſunt guſtus, & ſuauitas in Dei ſeruitio, & virtutum operibus; quia anima illa Deum, vt principium, & vt finem habet, cor dilatat; ex qua dilatatione, ac ſuauitate procedit, quòd multum audet; quando aliquid ad maiorem Dei gloriam faciendum occurrit, expellitur timor amittendi ſerenitatem in orationis exercitio; videt ſe omnia poſſe in Deo, qui illam confortat, non formidat labores, vt antea ſolebat, immò eos deſiderat; mundi gaudia deſpicit; & in omni virtute profectum experitur: hæc P. Philippus de Sanctiſſ. Trinitate, quæ alia vice *in Opuſc. 4. cap. 5.* retuli.

Alij

Alij Myſtici magis diſtinctè conantur declarare effectus, & fauores, ac beneficia, quæ Deus dignatur concedere animę contemplatiuę tranſacta vnione actuali habita per contemplationis infuſę actum, ſeu extaſim; Dicunt enim, quòd tranſacta extaſi, in intellectu remanet lumen quoddam, ſeu ſplendida notitia rerum agibilium, & continua quaſi illuminatio, ac inſpiratio ad opera virtutum omnium pro opportunitate exercenda; & iſtæ animæ verè Spiritu Dei aguntur, vt dicit Apoſtolus, & habent promptitudinem ad conſiderandum, & contemplandum extra extaſim, & raptum diuina myſteria, & omnia reuelata; & ad operandum quodlibet opus virtutis ac perfectionis, nec aliud cogitant, aut cogitare poſſe eis videtur. In voluntate verò, tranſacto, vt dixi, extatico contemplationis exercitio, & magno illo, ac ſuauiſſimo, & fruitiuo amoris actu, in quo vnio myſtica perfectiſſima conſiſtit, remanet magnus charitatis ardor, ex quo anima manet quaſi ebria, & ſtupida; quieta tamen, ac tranquilla, Dei voluntati conformis; qui quidem amoris in Deum æſtus, quaſi habitus quidam in ea perſeuerat, reddens illam ad omnem Dei nutum, ac inſpirationem promptè mobilem, ac vertibilem.

Alij plures effectus.

Riccardus de Sancto Victore diffuſiùs declarat ſtatum animæ contemplatiuæ, tranſacto extatico contemplationis actu, *in tract. de Gradibus violentæ Charitatis*, ſic. *Cùm anima in hunc modum diuino igne fuerit decocta, medullitùs emollita, penitùſque liquefacta; quidnam ſupererit, niſi, vt proponatur ei, quæ ſit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta, quaſi quædam, ad quam informetur conſummatæ virtutis formula? ſicut enim Excuſſores liquefactis metallis, propoſitiſque formulis, quamlibet imaginem pro voluntatis arbitrio excudunt, & vaſa*

Riccardi ſententia.

Paritas notabilis de Metallo liquefacto

quælibet iuxta modum congruum, formamque deſtinatam producunt; ſic anima in hoc eſſe ad omnem Diuinæ voluntati nutum facilè ſe applicat; immò ſpontaneo quodam deſiderio ad omne eius arbitrium ſe ipſam accommodat, & iuxta diuini beneplaciti modum omnem voluntatem ſuam informat, & ſicut metallum liquefactum, quodcumque ei aperitur facilè ad inferiora currendo delabitur; ſic anima in hoc eſſe ad omnem obedientiam ſe humiliat, & ad omnem humilitatem, iuxta diuinæ voluntatis ordinem inclinat. In hoc igitur ſtatu animæ eiuſmodi proponitur forma voluntatis Chriſti, qui cùm in forma Dei eſſet, &c. humiliauit ſemetipſu factus obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis: Hæc eſt forma Chriſti humilitas, ad quam conformare ſe debet quiſquis ſupremum conſummatæ Charitatis gradum attingere vult. Hæc ergo ſunt bona Deique dona, ac beneficia, quæ conſequuntur ad actualem myſticam vnionem, quam ſortitur anima cum Deo per exercitationem actuum contemplationis, perfectique amoris Dei.

Alios plures effectus narrat Riccardo.

Neque hìc ſiſtit Riccardus, ſed multò poſt de effectibus ſequentibus ad actualem illam vnionem extaticarum contemplationum proſequens, inquit; tales contemplatiuos ex Dei fauore ita fortes, ac ſtabiles in Dei amore, & habituali vnione remanere, vt cum Apoſt. *Rom.* 8. dicere poſſint, *Neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Archangeli, neque Principatus, neque Poteſtates, neque Virtutes, neque inſtantia, neque futura neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à Charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſus; iſti enim* ait Riccardus *illata damna non ſentiunt, & ſemper ad omnem illatam iniuriam hilareſcunt, & quidquid eis infertur ad pœnam, totum præſumunt ad gloriam, iuxta Apoſtoli ſententiam* 2. Cor. 12. *libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in*

me

me virtus Chriſti. Propter quod complacet mihi in infirmitatibus, in contumelijs, in neceſſitatibus, in perſecutionibus in anguſtijs pro Chriſto: Et ad Philipp. ait, *Omnia poſſum in eo qui me confortat.* Et alibi ad Cor. 13. *Charitas omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet; Charitas benigna eſt, patiens eſt non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt.*

Alij permulti effectus.

Neque hìc finiunt ſecundùm Riccard. effectus remanentes in perfectis contemplatiuis poſt perfectos illos extaticos actualis vnionis actus, ſed erga proximum quoque extenduntur. *Tanta ſiquidem eſt in eis erga proximum Charitas, vt cum Apoſtolo dicere poſſint, omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos; immò anathema à Chriſto fieri cupiebat pro fratribus ſuis.* Et ſubdit Riccard. *Quid ergo dicemus, nonne hic gradus videtur animum hominis in amentiam vertere?* Et exagerans exceſſum Charitatis erga proximum, multa præclara dicit, tàm de Paulo, qui anathema cupiebat eſſe à Chriſto pro fratribus, & de Moyſe, qui vt liberaret Populum idolatram ab ira Dei, quamuis iuſta, *Exodi 32.* dixit ad Deum, *Aut ignoſce illis hanc noxam; aut dele me de libro, quem ſcripſiſti.*

Etiam in proximũ.

Alia quædam notat Dioniſ. Carthuſianus *tract. de Fonte Lucis cap.* 15. de eiuſmodi perfectis contemplatiuis, qui extaticis contemplationibus, actualibuſque his vnionibus à Deo donantur; hi enim perfectè purgati à vitijs, & paſſionibus ſopponuntur, & mundo corde. De his ergo ait Dioniſius. *Cùm amor priuatus ſit radix omnium vitiorum, conſtat, quòd eo euulſo, cuncta eradicentur peccata. Quo facto, inſunt cordi interna munditia, Charitas Dei pura, fortis, fixa, & feruida, ſicque ad omne bonum, & illuminationes altiſſimas, ac frequentes, & quaſi continuas; ad inflãmationes æſtuantiſſimas, ad transformationem Deificam, ad raptum, ad extaſim, ad exercitatio-*

Alios effectus refert Dion. Carthuſ.

Digitized by Google

nem ſecretiſſimam, tranquillationem dulciſſimam, immò ad vitam Angelis proximam eſt anima tunc diſpoſita, ſtatque velut in contactu continuo ſolis æterni, ſolis iuſtitiæ; ſolis ſapientiæ infinitæ, vt exuberantiſſimè, ac indeſinenter illuſtretur, caleſiat, penetretur, impleatur, & inundetur ab illo, & inſtar ſpeculi terſi, ac politi, luminoſi, atque clariſſimi, obiecta, ſubſtrata, ac applicata eſt ſuperlucidiſſimo ſoli immenſo. Idcircò non ceſſat ſol ille liberaliſſimus ſtillicidia gratiæ, fluenta ſapientiæ, & claritatis ſcintillas in illa diffundere. Hæc Carthuſ. Fœlix ergo homo ille, qui ad talem deuenit, & actualis, & habitualis ex ea ſequentis vnionis ſtatum, & eiuſmodi donis, & gratijs ex Dei liberalitate potitur.

Notabile dignum: non dicitur concedi impeccabilitas.

At valdè notandum eſt, quòd quamuis præfati, & alij Authores doceant, quòd perfecti etiam contemplatiui præfato modo per actus contemplandi, & diligendi Deum actualiter, pluries, immò & frequenter, cum Deo vniantur, & poſteà habitualiter quaſi, poſt actus illos vniti remaneant, & ad omnia virtutum opera inclinati, vt hucuſque dictum eſt; nullus tamen eorum dixit, quòd remaneant confirmati in gratia, vel omninò impeccabiles, vt falsò erratice docebant Beguardi, damnati in Concilio Viennenſi, & poſtea Illuminati, ſeu veriùs cœci, & tandem nefarij quidam elapſis annis, qui ſimplici orationi mentali impeccabilitatis donum, vel ſaltim maximę difficultatis ad peccandũ priuilegium concedebant; at hi omnes damnati, ſui erroris pęnas luerũt.

Nullus ergo, ſiue contemplatiuus ſimplex, ſiue infuſa contemplatione pollens, putet ſe quantumuis hoc, & alijs donis à Deo donatum, ad ſtatum impeccabilitatis perueniſſe; ſed cum humilitate, *timore, & tremore*, vt ait Apoſtolus, *ſuam ſalutem operetur*. Etſi enim Deus non deſerat, ait Auguſtinus, niſi

priùs

priùs deſeratur, poteſt à quocumque viatore deſeri per peccatum mortale, & ita illum deſeret Deus. Et proinde Apoſtolus 1. Cor. 10. 12. ait *Qui ſe exiſtimat ſtare videat ne cadat.* Gl. ord. quæ tribuitur Auguſtino dicit, *ſuperbiam amputat; ne tentetur, ſicut Iudæi tentati ſunt, & periere.* Interl. dicit, *ne cadat peccando, vel peccare faciendo. Et ſi Deus id permittit, facit ad bonos probandos, & malos puniendos,* Clariùs Auguſt. in lib. de Bono Patientiæ cap. 8. dicit. *Vtile eſt omnibus, vel pœnè omnibus, nam quales futuri ſunt, ſcire non poſſunt, vt quiſque dum neſcit, an ſit in bono perſeueraturus, humiliter, & ſollicitè Dei gratiam imploret, cum eaque caſum cauere, & in gratia perſeuerare ſatagat.* Et iſpemet Apoſtolus multùm de ſuo caſu timens 1. Cor. 9. 29. dicebat, *Vereor, ne cùm alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiar.* Sed de hac cautela, ac timore iterum loquar infra. Omnes ergo de caſu timeant.

Nullus per cõtemplationem euadit impeccabilis.

Semper timendum de caſu, ſeu peccato.

C A P. IX.

An licitum ſit hanc myſticam vnionem deſiderare, & procurare.

ADu. 1. quòd hæc difficultas eadem ferè eſt cum illa, quæ fuit reſoluta *in Opuſc. 7. c. 10.* de infuſæ contemplationis deſiderio, & procuratione: Hæc enim Myſtica vnio, vt in præcedentibus patuit, vel eſt ipſamet contemplatio infuſa, & amor, vel ſequitur regulariter ad infuſam contemplationem, perfectamque Dei dilectionem. Ideo eiſdem ferè principijs erit reſoluenda.

Adu. 2. quòd licèt Vnio hæc perfecta cum Deo, non ſit ſimpliciter àd ſalutem neceſſaria, ſicut neque infuſa contemplatio, neque acquiſita; quia ad ſalutem ſufficit vnio per habitum Charitatis tantùm

Quomodo acquiſibilis, cùm ſit ſupernaturalis.

pro

Digitized by Google

pro infantibus decedentibus; in adultis verò habitus idem Charitatis, cum actibus eiuſdem, nec non Fidei, ac Spei, & obſeruantia mandatorum Dei, & Eccleſiæ tamen vnio hęc adeò perfecta maximum bonum eſt, amabile, & appetibile ratione ſui termini, cui animam vnit, nempe Dei, qui eſt ſummum, ac infinitũ bonum; & rationalis natura ſummè inclinatur ex Dei eleuatione ad ſupernaturalem ordinem.

Licitum eſt optare, & procurare vnionem perf. ctam cum Deo.

Dico igitur. Licitum, & bonum eſt optare, & ſanctis operibus procurare vnionem quamcumque cum Deo, etiam miſticam, & perfectiſſimam, quæ per infuſam contemplationem, vel alio ſupernaturali modo ſolet à Deo perfectis hominibus concedi.

Euidentes rationes.

Prob. eiſdem argumentis, quibus cum alijs vſi ſumus pro deſiderio, & procuratione contemplationis infuſæ, & acquiſitæ. Bonum, & honeſtum eſt optare, & procurare ſtatum gratiæ, & charitatis per infuſionem talis habitus, cum quo habetur primus gradus vnionis cum Deo, etiam in pueris: & qui talem vnionem non procurat, eſt in ſtatu damnationis. 2. Bonum, & honeſtum eſt, immò de neceſſitate ſalutis pro adultis actus Fidei, Spei, & Charitatis pro aliquo tempore elicere, & præcepta diuina, atque Eccleſiaſtica obſeruare, negatiua quidem ſemper; affirmatiua verò pro certo tempore: per hos autem actps homo magis vnitur Deo. 3. Bonum, & honeſtum eſt cum habitu Charitatis, & obſeruantia præceptorum obſeruare etiam conſilia euangelica, per quorum obſeruantiam homo magis quàm in duobus primis modis vnitur Deo. 4. Bonum, & honeſtum, immo laudabilius eſt, cum habitu Charitatis, & obſeruantia pręceptorum, & conſiliorum exercere opera ſupererogatoria, quæ nec præcepta ſunt, nec explicitè conſulta propter eorum arduitatem. Per

A pluribus Paritatibus argumenta.

hæc

hæc autem omnia opera homo magis vnitur Deo, quàm per tres modos tantùm, & quo maiora; & duriora, ſeu difficiliora ſunt opera, eò maior eſt vnio. Igitur ſi iſti gradus vnionis optari poſſunt, & procurari, omnes alij ſuperiores quoq; optari, & procurari poſſunt, cùm non ſit maior ratio.

Conf. Perfecta, Dei cognitio, perfectaque dilectio, quæ in hac vita obtineri poſſunt, deſiderabiles ſunt: ſed ex his duobus actibus inſurgit perfecta, & myſtica vnio, ſeu ſunt ipſamet vnio: Ergo ſi actus illi ſunt optabiles, ac procurabiles, etiam ſequens vnio.

Conf. 2. Vnio realis cum Chriſto in Sacramento Euchariſtiæ eſt optabilis; ac procurabilis; quæ tamen maxima eſt, Ergo etiam quęlibet alia moralis, & affectualis cum Deo vnio. Vnio in Sacramēto Euchariſtiæ.

Conf. 3. Vnio beatifica in Patria optabilis, & procurabilis eſt; totaque humana vita, omniſque eius actio ad eam ordinatur. Ergo etiam vnio maior, & maxima, quę in hac vita poteſt obtineri, optari poteſt, ac procurari. Vnio beatifica.

Prob. 2. In nulla lege prohibitum reperitur, ne quis deſideret, aut procuret eſſe Dei amicus, aut amiciſſimus, cum omni conatu diligendo, & in qualibet ſua actione ei placere procurando. Immò in vtroque Teſtamento reperitur poſitiuę etiam præceptum, quòd diligatur Deus *toto corde, tota anima, ac tota virtute*; per hac autem dilectionem homo fit Dei amicus, eique vnitur. *Qui enim manet in charitate, in Deo manet & Deus in eo*, inquit Ioan. Apoſtolus.

Prob. 3. In Sacro textu pluribus in locis præcipitur, vel conſulitur acquiſitio perfectionis, ac ſanctitatis; nec limitatur gradus, vt tanta, vel tanta acquiratur, & vltra non procedatur; igitur cùm hęc vnio perfectionem importet, optari, & procurari

po-

poteſt Antec. clarum eſt, Matt. 5. 48. *Eſtote ergo perfecti, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt*, & Sanctus Petrus epiſt. 1. c. 1. iniquit. *In omni conuerſatione Sancti ſitis; quoniam ſcriptum eſt, Sancti eritis, quoniam ego Sanctus ſum*. Et Paulus ad Epheſ. cap. 1. *eſtote imitatores Dei, ſicut filij cariſſimi*. Et ex Apoc. 22. *Qui ſanctus eſt ſanctificetur adbuc, & qui iuſtus eſt, iuſtificetur adbuc*.

Prob. 4. ex facto. Complures ſancti pro ea acquirenda multùm laborauerunt in vita actiua, in purgatiua, & illuminatiua per acquiſitam contemplationem, & ex ea peruenerunt ad infuſam; *per iſtam enim* ait Dioniſ. Carth. *de fonte lucis cap*. 8. *Deo fauente peruenire poteſt ad infuſam*. At in infuſa contemplatione obtinetur perfecta, & myſtica vnio cum Deo; igitur, ſi totis viribus, quantum in ſe erat, & ex Dei ſpeciali gratia contendebant ad perfectam contemplationem, cõtendebant ad perfectã vnionẽ.

Ex facto Sanctorũ, qui pro ea laborauerunt.

Reliqua argumenta, quę pro hoc puncto add uci poſſunt, in *Opuſc. 6. cap. 11. & in Opuſc. 7. cap. 10.* videri poſſunt.

C A P. X.

Quibus medijs obtineri poſſit perfecta hęc vnio cum Deo.

ADu. quòd ſolutio huius quæſiti affinis, & quaſi eadem eſt cum ſolutione quæſiti, *Quibus medijs obtineri poſſit contemplatio infuſa*, de qua locuti ſumus *in Opuſc. 7. cap.* 10. eo quòd per hanc obtinetur vnio iſta. Nihilominus pro maiori commodo lectoris etiam hìc de medijs, quibus ad vnionem hanc perfectam perueniri poteſt, aliqua ex eodem Capite replicabimus, & alia adijciemus.

Eadem ratio quæ de infuſa contemplatione.

Adu. 2. quòd nemini debet admirationem parere, ſi quęrimus, quibus medijs acquiri poteſt vnio

hæc

hæc perfecta, cum ſupernaturalis ſit, à Dei voluntate, ac omnipotentia totaliter dependet: ſiquidem omnia Dei ſupernaturalia ſunt huius generis; & tamen aſſignata ſunt media ex parte hominis, quibus poſſunt ea obtineri. Pro exemplo ſit primò, iuſtificatio in baptiſmo per infuſionem gratiæ, & donorum: ſupernaturale quidem donum eſt, & tamen diſpoſitio datur ad illud in adultis ex Trid. Concil ſeſſ. 6. cap. 7. *diſponuntur autem ad ipſam iuſtificationem*, &c. idem dicendum de iuſtificatione per pœnitentiæ Sacramentum, ita de receptione augumenti gratiæ in omnibus alijs Sacramentis, pro quibus neceſsariæ ſunt diſpoſitiones aliquę ex parte recipientium. Idem diximus de infuſa contemplatione, immò etiam de perfecta acquiſita; quę quidem omnia Dei dona ſunt; & tamen media, ſeu diſpoſitiones ad ea acquirenda adhiberi debent. Ratio autem generalis horum omnium eſt, quia benigniſſimus Dominus, qui pro nobis, noſtroque beneficio vult bonum aliquod tamquàm finem noſtrum, concedit etiam media ad finem illum, alioquin non vellet efficaciter illum finem, ad quem non poſſemus noſtris viribus pertingere, dicente Paulo 2. Cor. 5. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, tamquam ex nobis, ſed omnis ſufficientia noſtra ex Deo eſt*: Saluator enim Io. 15. dixerat, *ſine me nihil poteſtis facere*: & idem Apoſtolus ad Philipp. 2. 13. hortans eos, *Cum metu, & tremore veſtram ſalutem operamini*; ſubdit ſingulare quoddam, quod Deus ipſe non ſolùm dat nobis poſſe velle, & facere, ſed velle, & facere, inquiens, *Deus enim operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate.* Et ſic adiutus, & munitus homo Diuinis ſupernaturalibus adiutorijs, poteſt aſpirare ad alia ſupernaturalia bona: Et quamuis hæc etiam ſupernaturalia adiutoria, qui-

Quomodo procurari poſſit, cùm ſit ſupernaturalis

Ad omnia Sacramẽta ſunt neceſſariæ diſpoſitiones

cum Adiutorio Dei poſſumus omnia facere.

bus dona illa conſequimur, Dei etiam dona ſint; quia tamen benigniſſimus largitor *vult eſſe noſtra merita quæ ſunt ſua dona*, vt cum Sancto Auguſtino dicit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 6. cap.* 16. confidenter dicimus, opera hominis facta cum ſupernaturali Dei auxilio in ordine ad dona ſupernaturalia, gratiam, &c. ipſamque beatitudinem æternam, eſſe media ad ea conſequenda: his ergo poſitis.

Deus vult eſſe noſtra merita, quę ſunt ſua dona.

Dico. Omnia opera, omneſq; diſpoſitiones, quas *in Opuſc. 7. cap.* 10. diximus eſſe media ad obtinendam à Deo contemplationem infuſam, ſunt etiam media ab obtinendam vnionem myſticam, ſeù perfectam cum Deo, & ſunt infraſcripta.

Illa, quæ ſunt media ad contemplationē infuſam, ſunt etiam media ad vnionem.

Prob. euidenter. Contemplatio infuſa, ideſt fixus, & ſimplex Dei, aut diuinorum, reuelatorumque intuitus, cum ſaporoſa dilectione eſt vel ipſamet actualis vnio cum Deo, vel eſt immediata illius cauſa: ergo media pro obtinenda contemplatione infuſa à Dei benignitate donata, ſunt etiam media pro obtinenda vnione, ex cummuni axiomate, quòd cauſa cauſę eſt cauſa cauſati.

Diſpoſitiones autem, ſeu media, quibus ad infuſam contemplationem, & conſequenter ad hanc vnionem poteſt homo peruenire, ex Dei miſericordia, ac benignitate, ſunt iſta, Efficax Dei vocatio, quia, vt ex Ambroſio docet Auguſt. *Deus quos dignatur vocat, & quem vult religioſum facit*: Et Saluator Io: 15. *Nemo venit ad me, niſi Pater meus traxerit eum*: Apoſt. Rom. 8. *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei*. Secunda diſpoſitio eſt munditia cordis, ideſt ſtatus gratiæ, quia Deus *non habitat in anima ſubdita peccato*: Sap. 14. Tertia diſpoſitio eſt perfecta purgatio à vitijs, & paſſionibus tàm ſenſitiuis, quàm intellectualibus ex eodem Capit. Quarta diſpoſitio eſt frequens exercitium

Media ad contemplationem infuſam, & vnionem.

tium in contemplatione acquiſita, quia, vt ibi diximus ex Dioniſ. Carthuſ. *de fonte lucis cap. 8. Acquiſitæ contemplationi in animabus purgatis regulariter ex Dei fauore ſuccedit infuſa, in qua conſiſtit fœlicitas, quæ haberi poteſt in hac vita de cognitione Dei*. Quinta diſpoſitio eſt frequens exercitium orationis, precum, & meditationis, ſeù, vt nuper diximus, contemplationis, ex S. Bern. *de Scala Clauſtr.* vbi ait, *Rarum, immò prodigioſum eſſet ſine hoc exercitio ad infuſam peruenire*. Sexta diſpoſitio eſt frequens, & longum exercitium in vita actiua, ex S. Greg. *lib. 6. moral. cap. 25.* dicente. *Qui carnis contumelias edomuit, ſupereſt vt mentem per ſtudia ſanctæ operationis exerceat, quiſque iam mentem per ſancta opera dilatat, ſupereſt vt hanc vſque ad ſecreta intimæ contemplationis extendat*. Et *in cap. 27.* ait, *ſi faſtigium contemplationis aſcendere deſideras; priùs te ipſum proba in planitie actionis*. Septima diſpoſitio ex Dioniſio Carthuſ. *de fonte lucis*, eſt multiplex. Abſtrahere ſe ab exterioribus negotijs, mentem recolligere, vagationes, ac diſtractiones abijciendo, conuertere ſe ad radium, ſupręmam illuſtrationem optando, pro ea orando, ſeque ad Dei contemplationem pro viribus eleuando, & cętera plura, vt in dicto *c. 10.* retulimus. Ex ijs enim ait Dion. *Pius Dominus mouetur ad eleuandum hominem ad perfectiorem cognitionem, cum infuſa conteplatione*, & conſequenter ad ſui perfectã vnionẽ.

Septem diſpoſitiones requiſitæ ad vnionem cum Deo.

Et Riccardus de S. Vict. vt ibidem diximus *tract. de Preparat. ad Contemplat. cap. 76.* conſiderans difficultatem perueniendi ad perfectam, ſeu infuſam contemplationem, vnionemque cum Deo dicit, *ſed quis aſcendet ad montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius?* Reſpondet, & multa dicit, ſed prę cęteris. *In ſtando quidem labor, ſed in aſcendendo maior. Multi quidem in ipſa aſcenſione defecerunt propter nimiũ laborem aſcendẽdi. Multi*

Ex Ricca. diſpoſitiones ad contemplationem.

ab arduo eius vertice deſcenderunt propter laborem ſtandi. Hoc fortaſſe eis intolerabile videbatur: quoniam non ſolùm in hunc montem, niſi per magnum laborem aſcenditur, verùm etiam, quia ſine magna difficultate ibi ſtare non datur. Notabile documentum pro omnibus ſpiritualibus, etiam qui perfecti ſibi videntur, vt caueant ſibi, Deumque continuè precentur, vt eos protegat, ne cadant; iſta ergo ſunt media ad infuſam contemplationem, perfectamque vnionem ex Dei benignitate, ac miſericordia obtinendam.

Documentum notabile pro ſpiritualibus.

Hominem ergo ſpiritualem, ita diſpoſitum, ex Dioniſ. Carthuſ. *de Fonte lucis cap.* 16. vt alibi etiam diximus, explicans illud *Iob.* 36. *In manibus Deus abſcondit lucem, & præcipit ei vt rurſus adueniat*, Deus ex ſua liberalitate ad infuſam contemplationem, perfectamque vnionem ſequenti modo eleuat. *Deus ſublimis, cùm uiderit mentem hominis ſpirituali zelo iuſtitiæ penetratam, charitatem flammigeram, puritate, ac omni virtute fulcitam, ad diuina fortiter aſpirantem, mox dignantiſſimè, exuberantiſſimè, amorosè, ac frequentiſſimè ei occurrit, ſuccurrit, ac cooperatur, ſeque ei communicat, manifeſtat, infundit, eam ad ſe eleuat, intra ſe rapit, deoſculatur, amplectitur; atque ſe intuendum, guſtandum, fouendum offert, ac exhibet, habetque complacentiam magnam in ea; ac tamquam amicam, ac ſponſam apprehendit, fæcundat, ac ſibi adſtringit, eamdem lucem quoque, quam in manibus ſuis tenebat abſconſam, ei præparat ad horam, aut horulam, prout ſibi ſapientiſſimo moderatori placuerit.* Et poſt aliqua ſequitur, *in quo lucis huius reditu annunciat Deus per allocutionem internam dilecto, cum quo gratiosè operari dignatur, quòd lux iſta poſſeſſio eius ſit, ita ut poſſit ſtabiliter poſſidere; & ſi ad horam amiſerit, ad eam rurſus recuperandam poſſit aſcendere, & per eam ad lumen gratiæ peruenire. Inſuper lucem contēplationis theoricæ, ac myſticæ vnionis ra-*

Quomodo Deus eleuat ad vnionem hominem iam diſpoſitum.

Magna Dei beneficia collata animæ vnitæ.

radium tenens Deus in manibus eamdem lucem pulcherrimè radiantem ad libitum ſuum menti purgatæ nunc pandit, & influit; nunc retrahit, & abſcondit, ſicque lux iſta venuſtiſſima ad tenentis Dei arbitrium latet, ac patet; & nunc copioſiùs, clariùſque refulgens, nunc minus. Et poſt alia multa inſinuat, quid operatur Deus in anima illa ſic per contemplationem, lucem illam, inflammationemque ſibi actualiter vnita, inquiens: *Cùmque hanc lucem Omnipotens menti oſtenderit, mox mole magnitudinis ſuæ, actualitate, ac excellentia maieſtatis, perfectionis, ac luciditatis ſuæ immenſæ, mentem in momento, in ictu oculi, in puncto, ſic dulciter vincit, & opprimit, vt ipſa defluat, atque deficiat à ſeipſa; & victa amore, & ſtupens præ admiratione eius, quam contemplatur, maieſtatis, ac claritatis immenſæ, præ Deitatis, quam cernit, delitioſiſſima ſerenitate, neſciat de ſe ipſa. Sic quidem repentè tàm validè illuſtratur, ac inflammatur, vt prorſus ſuccumbens, vires, & ſenſus corporales amittat. Tunc mens in increatæ lucis ſecretum inducta, in infinitæ lucis abyſſo demergitur, in æternæ fœlicitatis oceano rapta deperditur, in amoris immenſi igne reſoluta comburitur, atque in ſupernaſtiſſimæ, ac ſuperplaniſſimæ ſolitudinis impertranſibili, ac immenſa amplitudine ſecuriſsimè errat, fœliciter deuiat perdens ſcipſam, neſciens vbi, vel quando.* Deinde admonet, quòd hæc viſio, ac delectatio, alijque præfati diuini fauores animæ vnitæ non durant continuè, ſed interpolatè à Deo conceduntur, inquiens. *Verùm in hac intuitione tranquilliſsima, ac Cherubica mens humana, vt plurimum non in eis defigitur, ſed Deus lucem, quam paulò ante infudit, retrahit, & abſcondit manibus, atquè poſt modicum denuò præcipit ei, vt menti aduenient, oriatur maiori nonnumquam claritate, quàm ante. Qua luce menti fulgente, mens iterum intùs ſplendeſcit, igneſcit, alteratur, miratur, opprimitur, ac deficit. Tuncque Deus amænitatis immen-*

Mira Dei in vnitum hominem dignatio.

Viſio hęc, & vnio actuales parum durãt

ſæ

ſa annunciat dilecto, ideſt feruido amatori, quòd poſſeſsio eius ſit: hæc Dioniſ. Carthuſ. Placuit has periodos referre, quia dignæ ſunt.

Alij autem fauores, & honores, ad quos euehit diuina dignatio illos, qui ex eiuſdem miſericordia, ac liberalitate per iam dicta media ſe diſponunt ad myſticam hanc, perfectamque vnionem, relati ſunt, & in toto *Opuſc.* 7. & in præſenti, maximè autem *in cap. 6. & 7.* quos omnes, oro Deum, vt & mihi, & omnibus eum diligentibus largiri dignetur. Amen.

Alii fauores, & honores animæ vnitæ alibi relati ſunt.

CAP. XI.

De modo viuendi hominis vniti Deo.

Dum quòd hucuſque locuti ſumus de vnione myſtica, ſeu perfecta hominis contemplatiui perfecti cum Deo; de eius effectibus, cùm actu exiſtit; item de effectibus, quos relinquit in vnito poſtquam ceſſat: remanet modò videndum, quomodo gerere ſe debet ex parte ſua homo, qui tali gratia vnionis à Deo honoratur, vt poſsit in tali honore perſeuerare ex Dei gratia, & eo non priuari; & ſic documenta valdè vtilia pro viris ſpiritualibus ex alijs ſpiritualibus trademus.

Monitum primum eſt, vt humiliter viuat.

Dico primò. Homo contemplatiuus, qui per infuſam contemplationem, perfectamque dilectionem ex Dei benignitate ſolet actualiter cum Deo vniri, ceſſante actuali vnione, in reliquo vitæ tempore magna cum humilitate viuere debet.

Prob. 1. Sacræ Scripturæ locis in quibus humilitas etiam perfectis præcipitur. Eccleſiaſtici 3. 20. *Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam, quoniam magnam potentia Dei, & ab humi-*

milibus honoratur: c. 13. *humiliare Deo, & expecta manus eius; Attende, ne ſeductus in ſtultitiam humilieris*; Prou. 11. *Ibi eſt humilitas, vbi eſt ſapientia*. Iudith. 9. dicit Deo, *Humilium, & manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio*. Iſaiæ 57. 15. *Hæc dicit excelſus, & ſublimis habitans æternitatem, & cum contrito, & humili ſpiritu, vt viuificet ſpiritum humilium, & cor contritum*; & alia plura ſuppetunt loci ex Veteri Teſtamento. Ex Vet. teſt. Etiam perfectis præcipitur humilitas.

Prob. ex Nouo. Matt. 5. dicit Saluator; *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cęlorum*, & in cap. 18. *Niſi efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum Cęlorum, & quicumque humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic eſt maior in regno Cælorum*. Lucæ 18. *Qui ſe humiliat, exaltabitur*. Et in cap. 1. B. Virgo dicit, *depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles*. Ex Nouo teſt.

Conf. ex 1. Petri, 5. 6. *Humiliamini ſub potenti manu Dei, vt vos exaltet in tempore viſitationis*. Ibidem. *Omnes autem inuicem humilitatem inſinuate, quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam*. S. Petrus.

Conf. 2. ex Paulo Rom. 12. *Non alta ſapientes, humilibus conſentientes*, &c. ad Coloſſ. 3. *induite vos, ſicut electi Dei viſcera miſericordię, humilitatem*, &c. Ad Philipp. 2. *Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, qui cùm in forma Dei eſſet, humiliauit ſemetipſum, formam ſerui accipiens, &c.* Paulus.

Conf. 3. ex Epiſt. Iacobi c. 4. *Humiliamini in conſpectu Domini, & exaltabit vos*. S. Iacob.

Prob. exemplo ſeruorum Dei, etiam perfectorum, qui ei erant vniti, & maxima cum humilitate Deum deprecabantur. Gen. 28. 47. Abraham ſic ait ad Dominum, *Quia ſemel cępi, loquar ad Dominum meum, cùm ſim puluis, & cinis*. 2 Reg. 6. 22. Dauid reprehenſus à Michol vxore, quòd malè feciſſet vilem ſe faciens, & fuiſſet quaſi vnus de ſcurris nudatus ludens Exempla Sanctorũ. Abrahæ. Dauid.

dens ante arcam Domini, reſpondit, *Et ludens; & vilior fiam pluſquam factus ſum, & ero humilis in oculis meis & glorioſior apparebo.*

Ex Nouo Teſtamento, Paulus Vas electionis ait, *Ego ſuum minimus Apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus*: Et Epheſ.3. 8. ait, *Mihi omnium ſanctorum minimo data eſt gratia hęc*; B.Virgo audiens à Gabriele, quòd eſſet iam electa Mater, humiliter reſpondit *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum*. Deindè factum narrans Eliſabeth, ait, *quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*; & Saluator ipſe humiliatus in forma ſerui, obediens vſque ad mortem, cùm in præcedenti ſero abluiſſet pedes Apoſtolorum, inquit. *Si ego magiſter, & Dominus veſter laui pedes veſtros, quantò magis debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*. Et ſępè hanc virtutem Apoſtolos docebat, præſertim Matt. 11. 19. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris*, Et ſæpè teſtabatur, quòd humilibus tantùm (quos nomine paruulorum appellabat) confert dona ſua; eiſque reuelat, illuminando, ac inſpirando ſecretiora ſua ad ſalutem neceſſaria, & vtilia, inquiens Matt. 11. 25. *Confiteor tibi Pater, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis*. Et ſæpè dicebat, *niſi efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum*. Et hoc eſt, quòd per Iſaiam prædixit Deus in cap. 66. 2. *ad quem reſpiciam niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos?* Et Dauid pſal. 132. *Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit?* & pſal. 137. *Excelſus Dominus, & humilia reſpicit, &c.*

Pauli.

B. Mariæ.

Saluatoris

Humilibus Deus confert dona.

His ergo doctrinis eruditus Dei ſeruus, Deo vnitus

tus

tus per infuſam contemplationem, perfectamque dilectionem Dei, cùm ab illis actibus recedit quouſque iterum ad eos à Deo eleuetur, humilis permaneat, ac ſi viliſſimus inter homines eſſet, & illis Dei fauoribus indignum ſe exiſtimet, omneſque in Dei miſericordiam, ac liberalitatem refundat, timens, ac tremens, ne ex propria culpa in ſui confuſionem conuertantur.

2. Monitū: abſcondere debet ea dona.

Dico 2. Contemplatiuus iſte tali fauore contemplationis, & vnionis à Deo donatus, debet ſecretò, & cum ſilentio, fauore illo frui; neque alijs propalare, niſi ſui ſuperioris aut directoris iuſſu, ad Dei gloriam, ei præcipiatur manifeſtare ea, quæ habet dona; & tunc humiliter, ſine ambitione, aut affectatione, aut gloria aliqua id debet exequi.

Prob. ex Tobiæ 12.7. vbi Angelus Raphael poſtquam incognitus tot beneficia contulerat iuniori Tobiæ, cuſtodiendo, protegendo, liberando à piſce, & Saram coniugem à ſpiritu maligno, & cum felle piſcis cæcitatem Patris ſanando cum parentes, ipſeque filius vellent eum donis remunerare, putantes eſſe hominem; Raphael recuſans munera, dixit, *Benedicite Deum cœli, quia fecit vobiſcum miſericordiam ſuam. Etenim Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt; opera autem Dei reuelare, & confiteri honorificum eſt*. Conſiderans autem, quia manifeſtare ſecretum illud cedebat in gloriam Dei, paulò poſt, dicit: *Manifeſto ergo vobis veritatem, & non abſcondam à vobis occultum ſermonem*: & reuelat, quis ipſe ſit, quid pro eis fecerit, quare Deus Tobiam ſenem cæcitate afflixerit; quare ipſum Angelum Deus ad eos miſerit; quòd orationes eius, & opera miſericordiæ in viuis paſcendis, & mortuis ſepeliendis, ſemper Deo obtulerit; & his, alijſque dictis ab oculis eorum euanuit.

Angelus Raphael docet ſecreta tenenda Dei dona.

nec ampliùs eum videre potuerunt. Magnum documentum eſt hoc pro ſpiritualibus, vt interna beneficia, viſiones, aut reuelationes occultas, ſi quas aliquando à Deo obtinent, non promulgent, ſed in corde abſcondant, niſi ad Dei gloriam ex directoris, ſeu Confeſſarij, aut Superioris iuſſu manifeſtare compellantur.

Idem habetur ex Iſaiæ 24. 16. qui cùm multa mala futura, nedum Popolo Iudaico, ſed toti humano generi prædixiſſet, ait, *ſecretum meum mihi*; & replicat, *ſecretum meũ mihi*. Prædixerat ante, *A finibus terræ laudes audiuimus, gloriam iuſti*, deinde ait, *ſecretum meum mihi*. Interpretes dicunt quòd tunc prædixit gloriam Meſſiæ cum promulgatione Euangelii per vniuerſam terram: At quale eſſet hoc ſecretum pauci declarant. Caldaicus textus, ſic vertit, *Secretum Tramium iuſtorum monſtratum eſt mibi, ſecreta vindicta impiorum reuelata eſt mibi. Væ iis, qui vim faciunt quia vim patientur, & direptoribus, quia ecce diripientur.*

Iſaias idē dicit in facto.

S. Hieronymus aliter vertit, *Secretum* &c. inquiens. *Non poſſum cuncta narrare, quæ cerno; haeret lingua faucibus meis; Vox dolore concluditur. Væ mihi, quantus ordo pœnarum ante oculos meos verſatur*. S. Auguſt. in *pſal.* 7. & cum eo alij dicunt hoc ſecretum, quod reuelare noluit, aut non potuit Iſaias, fuiſſe myſterium reprobationis Iudæorum, & vocationis Gentium: quocumque modo intelligatur, grande documentum eſt pro veris contemplatiuis, vt arcana, quæ Deus eis manifeſtat aliquando, ſecreta teneant, alijſque non publicent, ſed ijs fruantur, Deoque gratias agant.

Secretum Iſaiæ quale erat.

S. Bernardus pluries inſinuat viris ſpiritualibus, vt bona ſua ſpiritualia abſcondant, quia poſſidens the-

theſaurum illũ non manifeſtat,& in ſer.4.de Aduentu,ait, *Inſipiens tu qui merces congregas in ſæculum pertuſum, qui theſaurum tuum alieno in ore conſtituis;ignorans quòd arca iſta non clauditur, nec ſeras habet, quàm melius ſapiunt, qui theſaurum ſuum ſibi ſeruant;aliis non committunt.* Et poſt aliqua. *Proptereà dico vobis cariſſimi, vtile eſt magis abſcondere, quàm oſtentare, ſi quid habemus boni; ſicut & mendici, cùm eleemoſinam petunt, non prætioſas veſtes oſtendunt, ſed ſeminuda membra, aut vlcera, ſi habuerint, vt citiùs ad miſericordiam videntis animus inclinetur.* Ibique etiam oſtendit, quòd in aliquo caſu ad Dei, non ad propriam, gloriam, bona iſta ſpiritualia manifeſtanda ſunt. Et in epiſt. ad fratres de Monte Dei in calce, dicit, *ſpiritualem hominem ex amore creatoris debere eſſe ſubiectum omni creaturæ, exhibere corpus ſuũ hoſtiam viuentem ſanctam, Deo placentẽ, rationabile obſequiũ ſuum; Præ omnibus autem, non plus ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem*, Et concludit epiſtolam ſic: *Et ſecundùm datam à Deo menſuram fidei bona ſua non ponere in ore hominum, ſed celare in cella ſua, & recondere in conſcientia, vt hoc quaſi titulare, & in fronte conſcientiæ, & in fronte cellæ ſemper habeat, ſecretum meum mihi, ſecretum meum, mihi.* Idem confirmat in *tract. de ſeptem gradibus Confeſſionis*, poſt medium, vbi de actibus mortificationis loquens ait, *hoc autem occultè faciendum eſt, vt neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua. Non enim eſt in ore hominum tanti boni reponenda cuſtodia, ſed in abſconſo cordis tui, vt ſit gloria tua teſtimonium conſcientiæ tuæ.* Eſt optima quidem viuendi regula pro ſpiritualibus præſertim; difficilè enim eſſet, abſque alicuius vanæ gloriæ gradu bona illa, fauoreſque illos adeò ſublimes aliis manifeſtare.

S. Bernard

Valdè inculcat ſecretum.

Optimum documentum.

Dico 3. Contemplatiuus iſte tali fauore contemplationis, & vnionis cum Deo, donatus, continuè ti-

3. Monitũ timor caſus.

timere, & cauere debet; ne ex culpa ſua fauore il-lo priuetur.

Prob. Nullus viator, quantumuis ſanctus, & perfectus, niſi ſit confirmatus in gratia, euadit impeccabilis, aut eſt infallibiliter ſecurus de ſua ſalute; & oppoſitum falsò, & erroneè docebant Beguardi in Concilio Vienn. damnati: ideò quilibet quantumuis iuſtus, ac ſanctus, timere debet, ne cadat: hoc monet Apoſtolus 1. Cor. 10 12. *Qui ſe exiſtimat ſtare videat ne cadat* Interl. *cadat*, dicit, *Peccando, vel peccare faciendo, & ſi fiat hoc*, permittit Deus, *ad bonos probandos, & malos puniendos.* S. Hieronimus in eum locum dicit; *qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat, per hoc ipſum cadat, quòd ſe ſtare formiter gloriatur.*

Ex Apoſtolo.

Conf. Ipſemet Paulus Apoſtolus vas electionis, tot donis, tantaque perfectione à Deo exaltatus, cadere adhuc timebat, quod pluries teſtatur; nam 1. Cor. 9. 27. inquit, *Ego igitur ſic curro, non quaſi in incertum; ſic pugno, non quaſi aerem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè cum aliis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar.* Gl. Lyr. dicit, licet ipſe ſciret, ſe eſse de numero electorum, tamen non debebat omittere aliquid de contigentibus ad ſalutem. S. Hieron. ait, *ne fortè*, &c. *Non faciendo, quæ dico.*

Idem Apoſtolus timebat caſum.

Idem Apoſt. in 2. Cor. 12. 7. inquit, *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ Angelus Sathanæ, qui me colaphizet, propter quod ter Dominum rogaui, vt auferretur à me*: timebat ergo de extollentia, ſeù vanagloria de magnis ſuis reuelationibus. Si ergo Paulus à Deo ſic ſublimatus cadere timet, quantò magis alij timere debent. Et ipſamet Sancta Thereſia, quæ vnionem myſticam, & perfectam cum Deo diſtinguit in vnionem ſponſa

Iterum timet.

lium,

lium,& matrimonij, eſſerit tamen vtramque eſſe ſolubilem. Cùm autem ex parte Dei adeſſe non poſſit cauſa ſolutionis, quia ait Apoſtolus Rom. 11 20. *ſine pœnitentia ſunt dona Dei*, & ex Concilio, atque Auguſtino, *Deus non deſerit, niſi prius deſeratur*, ex parte hominis, & defectu, atque culpa eius adeſſe poteſt cauſa ſolutionis talis vnionis: ac propterea quilibet quantumuis in contemplatione perfectus, ac Deo habitualiter vnitus, cauere debet quantum ex ſua parte poteſt, peccatum, ipſaſque peccandi occaſiones; & frequenter orare debet, ac dicere, *Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo. Amen.*

Omnis vnio eſt ſeparabilis.

Dico 4. Contemplatiuus iſte, & Deo ſic vnitus ſeruare ea debet, quæ docet S. Bernard. *in tract. de octo punctis*, per quæ peruenitur ad perfectionem, & perſeueratur in ea Dei fauore; & ſunt ſequentia; quæ quidem alia vice *Opſc. 6. cap. 9.* retuli: at quoniam valdè proficua ſunt, non piget iterum hìc referre.

Octo S. Bernardi monita ſeruanda a contemplatiuo.

Primum, vt ſæpè confiteatur peccata cum magno dolore, & firmo propoſito ampliùs non peccandi.

Secundum, vt non frangatur ab aduerſitate, vel tentatione; ſed ſtet in iuſtitia, ac timore, præparetque animam ſuam ad tentationem; quia tota hominis vita eſt militia ſuper terram; & conſideret cum S. Gregorio, quòd Dominus permittit electos ſuos lacerari detractionibus, vt in humilitate conſeruentur.

Fortitudo

Tertium, vt non miſceat ſe cum hominibus, nec interioribus, nec exterioribus quantum poteſt humano modo, ſed teneat ſe ſolitarium, & cum ſponſo ſuo Chriſto, fugiat rumores ſæculi; vana, & ſæcularia colloquia; quia mentem diſtrahunt, & inquietam reddunt, & in pace eſſe non permittunt.

Solitudo.

Quar-

Quartum. Omni tempore debet puritati cordis ſtudere, vt continuè, videlicet clauſis ſenſibus carnalibus, in ſemetipſum conuertatur; & cordis oſtia à formis ſenſibilium, & imaginibus terrenorum, quantum poſſibile eſt, habeat diligenter ſerata. Et poſt aliqua, ait. Super omnia autem alia, ſibi ſemper ſit principalis conatus, vt animum ſuum ſemper ſurſum in contemplatione diuinorum eleuatum habeat, vt in Diuinas res, ac Deum mens iugiter transferatur. Quæquę autem ab iis diuerſa ſunt, quamuis magna videantur, ſicut corporis caſtigatio, ieiunium, vel vigiliæ, ac ſimilia virtutis exercitia, quaſi ſecundaria, & inferiora iudicanda ſunt; tantum expedientia, quantum ad cordis proficiant puritatem. Et poſt multa, inquit; ſiue igitur comedat, ſiue bibat, ſiue aliud faciat, ſemper hæc vox Pii parentis reſonet in auribus ſuis. *Fili mi ad cor tuum redeas, ab omnibus quantum poſſibile eſt teipſum abſtrahendo, mentis oculum ſemper in puritate, & tranquillitate cuſtodias.* Hæc, & alia plura in eo puncto docet Bernardus.

Puritas cordi. continua

Semper eleuatum habeat ſurſum.

Quintum, ne contriſtetur, vel lætetur, vel ſollicitetur pro amicis, & cognatis ſuis, ſed committat eos Deo; & ſpirituale ſubſidium, ideſt orationum ſuffragia, eis impendat; ſe autem mundo crucifixum reputet, & mundum ſibi ad interiora extendat, tamquàm omnibus amicis orbatum.

Sollicitudo circa amicos eſt abijcienda.

Sextum, vt ſit feruens in orationibus, & meditationibus ſanctis, quia ſola perſeuerantia coronabitur; & nulla ſine labore virtus; & ad magna pręmia non peruenitur, niſi per magnos labores: Regnum enim cælorum non deſides, non remiſſi, non delicati, ſed violenti rapiunt illud. Hæc, & alia plura in eo puncto docet Bernardus.

Perſeuerantia in bono opere.

Septimum, vt ſit tacens, & non multiloquus; vbi-

cum

cumque fuerit loquendo, vel reſpondendo, leniter, moroſè, remiſsa voce, & placido vultu, & diſciplinatis moribus, pauca, & rationabilia verba loquatur. Bis ad limam veniant verba, quàm ſemel ad linguam; plus diligat audire quam audiri. Non innitatur ſuę prudentię, neque confidat in proprijs ſenſibus, neque ſit ſapiens in oculis ſuis. Altiora ſe non ſcrutetur; ſit diſcretus, modeſtus, & ordinatè in omnibus ſe exhibeat; quia ſuper humilem, & ordinatum, & quietum requieſcit ſpiritus Domini.

Forma loquendi.

Octauum, & vltimum, vt numquam ſit otioſus: nam in deſiderijs eſt omnis otioſus. Igitur amet ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabit; ſemper legat, aut oret, aut aliquid de ſacris meditetur. Multa enim mala docuit otioſitas; eſt mors animæ, & viui hominis ſepultura, & ſentina omnium malorum. Singulis horis, & diebus ſua tribuat exercitia, ſpiritualibus ſpiritualia, corporalibus corporalia. In omnibus ſibi caueat à peccato, & proximo à ſcandalo: ſtatim ac ſentit, ſe ſtimulari à vanagloria vel quacumque tentatione, obſtet principijs; ſit agilis ad quęcumque agendà, quæ ex alterius admonitione, vel diuina inſpiratione intelligit eſse facienda. Diſcat ſibi ipſi præeſse, & non regere alios; propriam vitam ordinet, ſe iudicet, ſe apud ſemetipſum accuſet, & condemnet, nec impunitum dimittat exceſsum. Sibi ſit durus, numquam aliis. Manè præteritæ noctis faciat à ſe ipſo exactionem; & futuræ diei ſibi indicat cautionem. Veſpere præteritæ diei rationem exigat, & ſuperuenientis noctis faciat indictionem; ſed ſit cautus contra inſidias Diaboli, ne ab exercitijs harum virtutum ipſum abducat: hæc S. Bernard.

Otium fugiendum.

Otium eſt malorum omnium origo.

Et pro coronide harum monitionum pro eiuſmodi

di

di contemplatiuis Deo ſic myſticè vnitis, non omittam referre monita, quæ Paulus inſinuat Philippenſibus *in c.* 4. ſuæ ad eos epiſtolæ, vt eiſdem vtantur contemplatiui, immo & meditatiui, cæterique ſpirituales. *Nihil*, ait, *ſolliciti ſitis, ſed in omni oratione, & obſecratione cum gratiarum actione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum. De cætero fratres quæcumque ſunt vera, quæcumq; pudica, quæcumq; iuſta, quæcumque ſancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitate, &c.*

Apoſtoli monitio de agendis.

Quoniam verò nedum contemplatiui, ſed meditatiui, omneſque ſpirituales, ac ſerui Dei mirum in modum cruciantur per ariditatem, ſeu defectum deuotionis, & naturalem repugnantiam ad conſueta exercitia ſpiritualia, quæ quidem crebrò accidere ſolet, Deo permittente ad probationem, ac eorum monitionem, agendum eſset de remedijs opportunis contra ariditatem. At quia de eis ſufficienter locuti ſumus *in Opuſc.* 2. *c.* 13. & in *Opuſc.* 6. *c.* 7. in ijs locis ſtudioſus lector illa inueniat, ne eadem fruſtrà repetantur.

De ariditatis remedijs alibi actum.

Quæ de oratione Chriſtiana ad Dei gloriam, & animarum ſalutem, breuiter dixiſse ſufficiat.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google